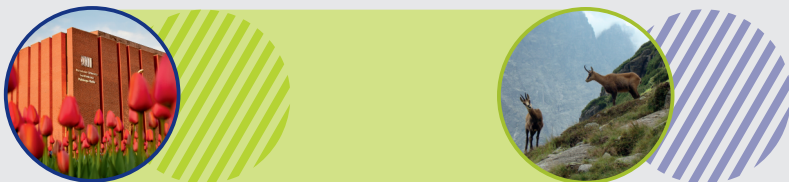

PORTRETY POLSKICH REGIONÓW

Portraits
of Polish regions

PORTRETY POLSKICH REGIONÓW

Portraits of Polish
regions

Warszawa Warsaw 2020

Opracowanie merytoryczne**Content-related works**

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Przestrzennych i Środowiska
Statistics Poland, Spatial and Environmental Surveys Department

Zespół autorski**Editorial team**

Małgorzata Brzostowska, Elżbieta Grobicka, Joanna Jelińska-Hryniewicz,
Michał Moskaiewicz, Ilona Piórkowska, Joanna Poświata, Krystyna Przepióra
pod kierunkiem
supervised by
Joanny Hausman-Czerwińskiej

Prace wydawniczo-poligraficzne**Editorial works**

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment
pod kierunkiem
supervised by
Wojciecha Szuchty

Opracowanie graficzne**Graphs**

Robert Chmielewski, Beata Lipińska, Paweł Luty

Skład**Typesetting**

Andrzej Paluchowski, Anna Drewnik, Marzena Jędrzejewska, Danuta Niwińska

Opracowanie map**Maps preparation**

Katarzyna Medolińska, Maciej Zych

Tłumaczenie**Translation**

Groy Group Maria Groyecka-Wierzchowska

Zdjęcia zamieszczone na okładce**Photographs on the cover**

Szczecin (Maciej Rożek, US Szczecin), Jezioro Wigry (Marzena Bylińska, US Białystok), Mazowieckie łąki (Michał Moskaiewicz)
Łódź (Urząd Miasta Łodzi), Zamek w Chęcinach (Urząd Marszałkowski w Kielcach), Katowice, Narodowa Orkiestra Symfoniczna
Polskiego Radia (Piotr Porwisz, US Katowice), Tatry (Anna Siadek, US Kraków)

ISBN 978-83-66466-12-8

Publikacja dostępna na stronie
Publication available on website
stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Mamy przyjemność przekazać Państwu czwartą edycję, opracowywanej w cyklu pięcioletnim, publikacji Portrety polskich regionów. Opracowanie prezentuje zjawiska społeczno-ekonomiczne i środowiskowe w przekroju województw, a w celu przedstawienia zróżnicowania wewnętrznego jednostek, wybrane zagadnienia zaprezentowano także w układzie regionów i podregionów. Przyjęte do analiz dane dotyczą roku 2018 lub ostatniego dostępnego. Dla zilustrowania i przeanalizowania zmian zachodzących w województwach poszczególne zagadnienia ujęto również w retrospekcji od 2010 r. Dla szerszej prezentacji zjawisk demograficznych w województwach uwzględniono również prognozę ludności do 2040 r.

Prezentowane informacje z badań statystycznych zostały dobrane pod kątem przydatności do porównań i analiz regionalnego zróżnicowania zjawisk. W celu zilustrowania zmian w czasie wybrane kategorie zostały przedstawione w ujęciu dynamicznym, a także w relacji do przeciętnych wielkości dla kraju. Każde województwo zaprezentowane zostało w możliwie ujednolicony sposób z uwzględnieniem jego specyfiki i charakterystycznych cech.

Z uwagi na przyjętą formę prezentacji, szersze wyjaśnienia pojęć znajdują się w publikacjach tematycznych Głównego Urzędu Statystycznego oraz w Zeszytach metodologicznych. Więcej danych liczbowych prezentowanych w przekrojach terytorialnych w podziale statystycznym oraz administracyjnym dostępnych jest w Banku Danych Lokalnych (bdl.stat.gov.pl).

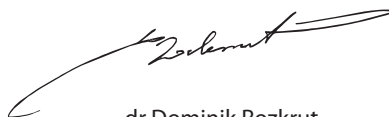
Wyrażamy nadzieję, że publikacja okaże się cennym i przydatnym źródłem informacji dla odbiorców zainteresowanych rozwojem społeczno-gospodarczym województw.

Dyrektor Departamentu
Badań Przestrzennych i Środowiska

Dominika Rogalińska

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Preface

It is with great pleasure that we present you the fourth edition of the “Portraits of Polish Regions”, the publication prepared in a five-year cycle. It depicts socio-economic and environmental phenomena by voivodships. In order to outline the internal diversity of territorial units, selected issues are also presented by regions and subregions. The publication involves the data for 2018 or for the last available year. In addition, selected issues are presented retrospectively since 2010, to illustrate voivodship dynamics. Moreover, to allow a more comprehensive analysis of demographic phenomena, the population projection until 2040 has been introduced.

The information provided, obtained through statistical surveys, has been compiled according to its usefulness for the comparison and analysis of regional diversity. In order to indicate changes over time, selected categories have been presented in terms of dynamics, as well as in relation to national averages. While the voivodships have been described in the most unified way possible, their specific characteristics and distinctive features have been also underlined.

Due to the concise form of the compendium, comprehensive term definitions can be found in the thematic publications of Statistics Poland and in Methodological reports. The broader range of the data in spatial breakdowns of statistical and administrative division are available in the Local Data Bank at bdl.stat.gov.pl.

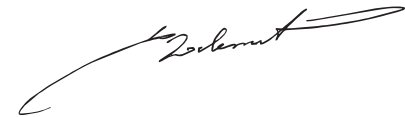
We hope this publication will be a valuable source of information to all readers interested in socio-economic development of voivodships.

Director
Spatial and Environmental
Surveys Department

Dominika Rogalińska

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Spis treści

Contents

Województwa Voivodships

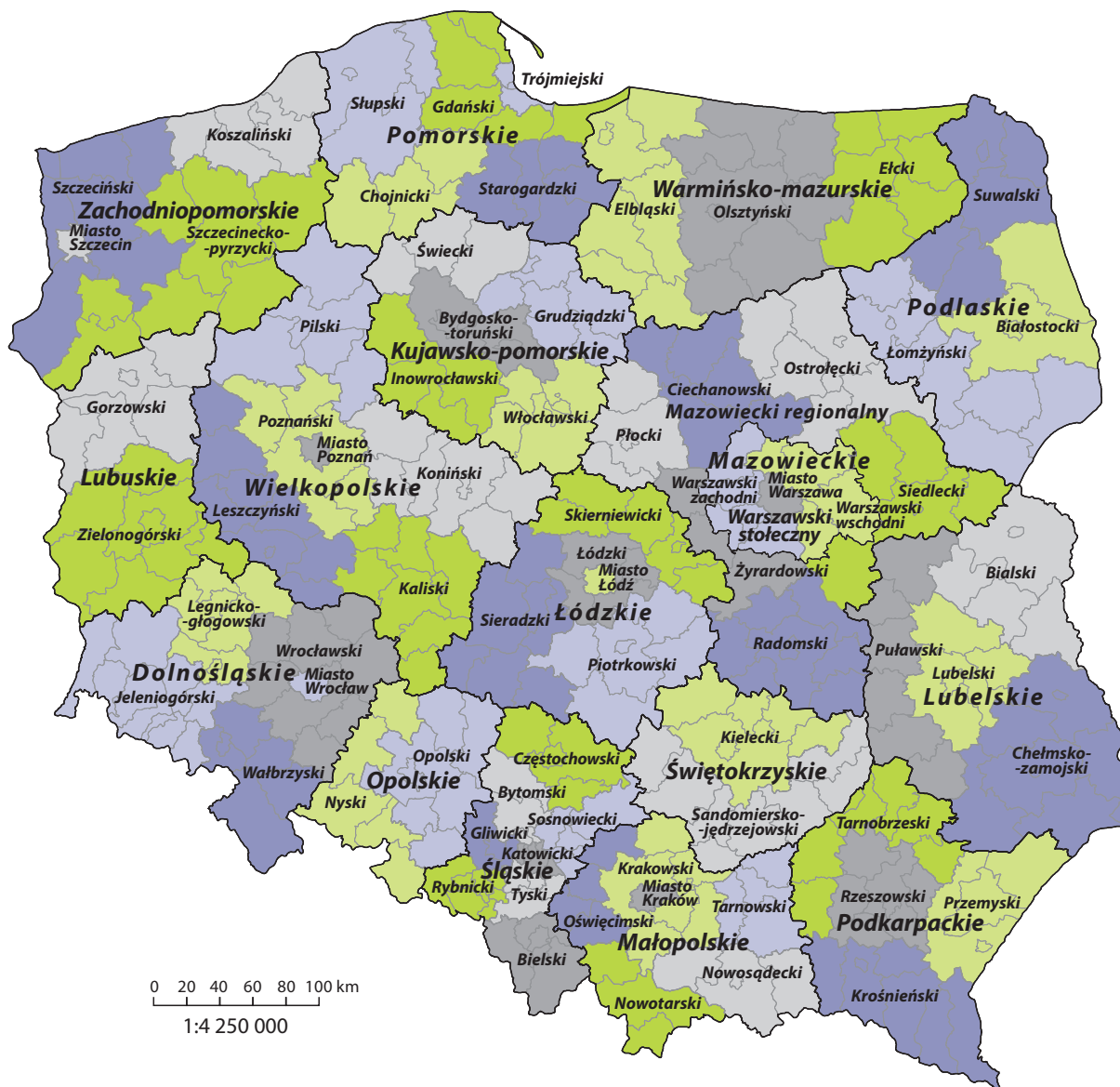
Dolnośląskie	7
Kujawsko-Pomorskie	23
Lubelskie	39
Lubuskie	55
Łódzkie	71
Małopolskie	87
Mazowieckie	103
Opolskie	121
Podkarpackie	137
Podlaskie	153
Pomorskie	169
Śląskie	185
Świętokrzyskie	201
Warmińsko-Mazurskie	217
Wielkopolskie	233
Zachodniopomorskie	249

Polska – województwa, regiony NUTS 2 i podregiony NUTS 3 w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia)

Poland – voivodships, NUTS 2 regions and NUTS 3 subregions in 2018 (as of 1st January)

Polska w 2018 r.
Poland in 2018

Powierzchnia Area	312 695 km ²
Ludność Population	38 411 148
Województwa Voivodships	16
Regiony NUTS 2 NUTS 2 Regions	17
Podregiony NUTS 3 NUTS 3 Subregions	73
Powiaty Powiat	314
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	66
Gminy ogółem Total gminas	2478
Gminy miejskie Urban gminas	302
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	628
Gminy wiejskie Rural gminas	1548
Miasta Cities and towns	930

- Granice województw
Voivodship boundaries
- Granice regionów NUTS 2
NUTS 2 region boundaries
- Granice podregionów NUTS 3
NUTS 3 subregion boundaries
- Granice powiatów
Powiat boundaries

0 20 40 60 80 100 km
1:4 250 000

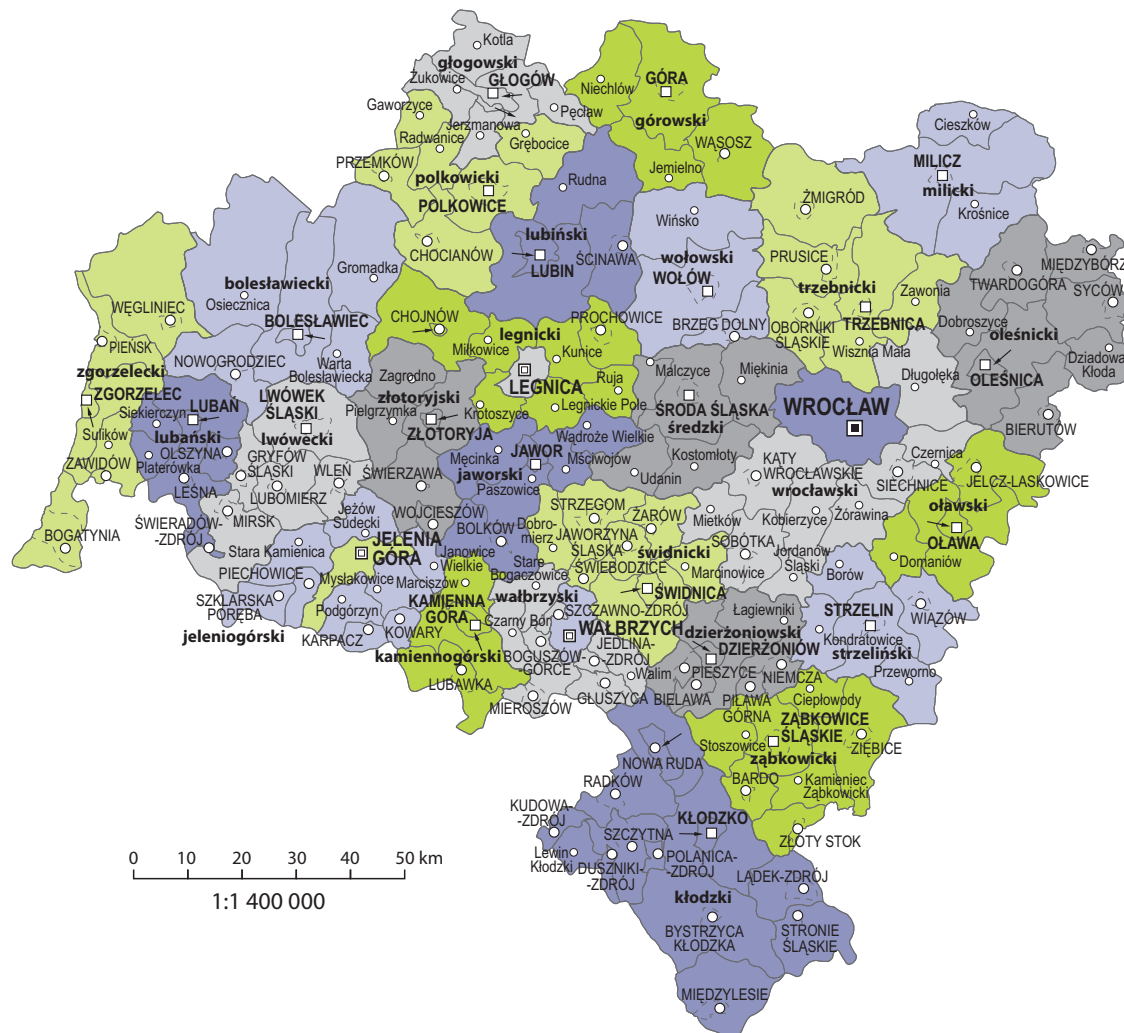
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE
DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia	19 947 km ²
Area	
Ludność	2 901 225
Population	
Powiaty	26
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	4
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	169
Total gminas	
Gminy miejskie	35
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	56
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	78
Rural gminas	
Miasta	91
Cities and towns	

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- lubiński** Nazwy powiatów
Powiat names
- WROCLAW** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- LEGNICA** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- TRZEBNICA** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- KARPACZ** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Kobierzyce** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Dolnośląskie jest piątym województwem w kraju pod względem liczby mieszkańców (2,9 mln osób; 7,6% ogółu populacji) i siódmym pod względem powierzchni. W analizowanym okresie 2010–2018 potencjał ludnościowy województwa systematycznie się obniżał (spadek o 16,0 tys., tj. o 0,5%), przy ubytku ludności w miastach i rosnącej liczbie mieszkańców wsi. Należy przy tym podkreślić wysoki stopień urbanizacji dolnośląskiego przekraczający 68%. Spośród dużych miast, jedynie we Wrocławiu przybywa mieszkańców (640,6 tys. w 2018 r. – wzrost o 1,6%), wyludnia się natomiast Wałbrzych (112,6 tys.; spadek o 7,1%), a także Legnica, która do 2018 r. należała do miast powyżej 100 tys. mieszkańców (99,7 tys. w 2018 r. – spadek o 3,5%).

W województwie od lat rejestruje się więcej zgonów niż urodzeń, a przyrost naturalny należy do najniższych w kraju – w 2018 r. osiągnął minus 1,8‰. Notuje się tu najwyższą w kraju (po łódzkim i śląskim) umieralność na nowotwory (312 zgonów na 100 tys. ludności; 285 w kraju) oraz wysoki współczynnik zgonów na choroby układu krążenia (480 wobec 437).

Niekorzystnych zjawisk demograficznych nie równoważy utrzymujące się w analizowanym okresie dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (na 1000 ludności – od 0,5 w 2010 r. do 1,3 w roku 2018). Dla mieszkańców innych województw dolnośląskie jest na tyle atrakcyjne, że napływ ludności od lat przewyższa migrację do innych regionów kraju. Od 2016 r. w województwie utrzymuje się także dodatnie saldo migracji zagranicznych na pobyt stały w tym okresie liczba imigrantów wzrosła o 27,8% przy jednoczesnym spadku liczby emigrujących o 1,5%.

Populację dolnośląskiego można określić jako starą demograficznie. Udział osób w wieku 65 lat i więcej w 2018 r. wyniósł 18,4% (13,3% w 2010 r.). Dodatkowo, dolnośląskie jest województwem o największym tempie spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało po-

Human capital

Demography

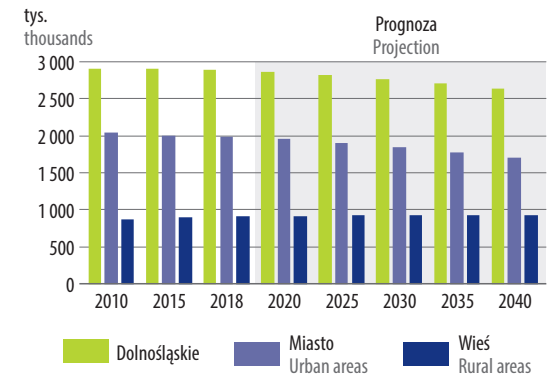
Dolnośląskie is the fifth voivodship in Poland in terms of population (2.9 million people; 7.6% of the total population) and seventh in terms of area. In the analysed period 2010–2018 the population potential of the voivodship was systematically decreasing (a decrease of 16.0 thousand, i.e. of 0.5%), with a drop in the number of people living in urban areas and a growth in the number of people living in rural areas. The high degree of urbanisation in Dolnośląskie Voivodship, exceeding 68%, should be emphasised. Among the large cities, only in Wrocław an increase in the number of population (640.6 thousand in 2018; an increase of 1.6%) was shown, while Wałbrzych is depopulating (112.6 thousand; a decrease of 7.1%), as well as Legnica, which until 2018 had belonged to cities with the number of inhabitants exceeding 100 thousand (99.7 thousand in 2018 – a decrease of 3.5%).

For years, more deaths than births have been recorded in the voivodship, and the birth rate is among the lowest in Poland – it reached minus 1.8‰ in 2018. The voivodship records the highest cancer mortality rate in Poland (after Łódzkie and Śląskie voivodships) (312 deaths per 100 thousand population; 285 in Poland) as well as high death rate related to cardiovascular diseases (480 vs. 437).

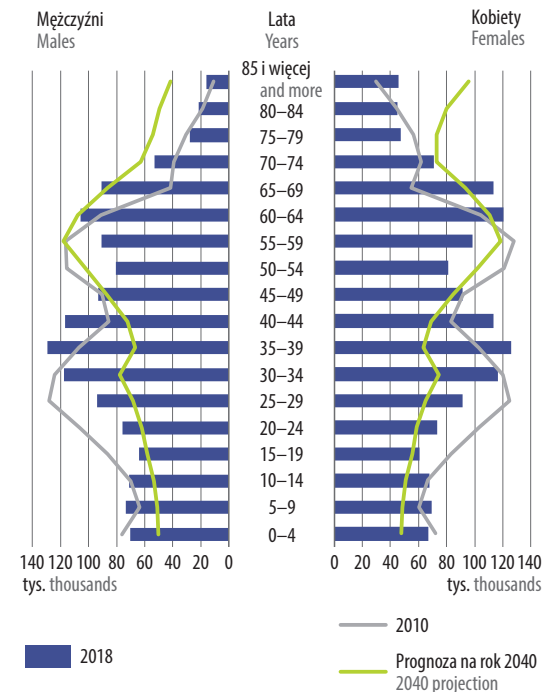
Unfavourable demographic phenomena are not compensated for by the positive balance of internal and international migration for permanent residence observed in the analysed period (per 1000 population – from 0.5 in 2010 to 1.3 in 2018). For the inhabitants of other voivodships, Dolnośląskie Voivodship is attractive enough that the inflow of population has been for years exceeding the migration to other regions of Poland. Since 2016 the voivodship also has been maintaining a positive balance of international migration for permanent residence – in this period the number of immigrants increased by 27.8% while the number of emigrants decreased by 1.5%.

The population of Dolnośląskie Voivodship can be described as demographically old. Share of persons aged

Ludność według miejsca zamieszkania
Population by place of residence

Ludność według płci i wieku
Population by sex and age

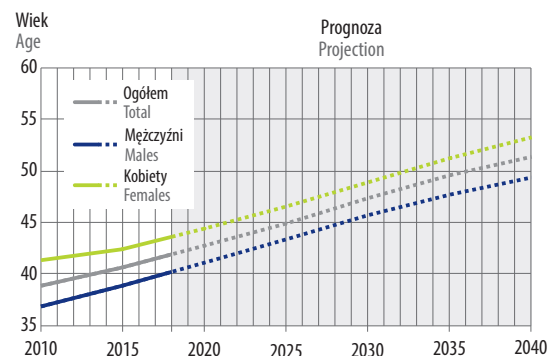

DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP

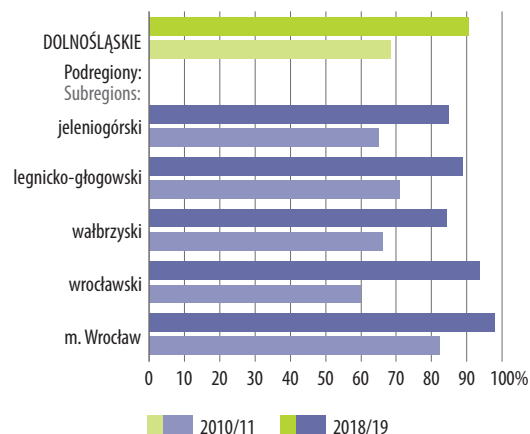
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

nad 65 osób w wieku nieprodukcyjnym – to o 13 osób więcej niż w 2010 r. Bardziej niż średnia w kraju wzrósł także indeks starości demograficznej. Na 100 wnuczków przypadało 127 dziadków, podczas gdy w 2010 r. relacja ta wyniosła 100 do 95.

65 years and more was 18.4% in 2018 (13.3% in 2010). Additionally, Dolnośląskie is the voivodship with the highest rate of decline in the working age population. There were over 65 persons of the non-working age per 100 persons of the working age, which is 13 persons more than in 2010. The demographic ageing index has also increased more than the country average. There were 127 grandparents per 100 grandchildren, while in 2010 the ratio was 100 to 95.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Dolnośląskie	10,1	9,6	10,2	11,4	-0,1	-1,8	0,5	1,3	0,4	-0,5
Podregiony: Subregions:										
jeleniogórski	9,5	7,9	10,4	12,3	-0,9	-4,3	-1,5	-1,5	-2,4	-5,8
legnicko-głogowski	10,9	9,4	9,1	10,6	1,9	-1,2	-2,3	-1,7	-0,4	-2,9
wałbrzyski	9,1	7,7	11,6	12,9	-2,6	-5,2	-2,1	-1,8	-4,7	-7,0
wrocławski	11,1	10,9	9,2	9,7	1,9	1,1	7,3	8,5	9,2	9,6
m. Wrocław	10,4	11,8	10,2	11,1	0,3	0,8	1,1	2,3	1,4	3,1

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 w województwie funkcjonowały 1453 placówki wychowania przedszkolnego (o 21,3% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 100,9 tys. dzieci, tj. 90,5%. W miastach i na wsi odsetek ten był niższy niż średnio w kraju i wyniósł odpowiednio: 102,4% i 66,3% wobec 103,4% i 70,5%.

W roku akademickim 2018/19 działały w województwie 33 uczelnie (8,4% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 120,3 tys. studentów (3 lokata), a kobiety stanowiły 56,4%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 7,6 tys. osób, tj. 6,3% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie dolnośląskim

Education

In the school year 2018/19, there were 1453 pre-primary education establishments in the voivodship (21.3% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 100.9 thousand children, i.e. 90.5%. In urban and rural areas, this percentage was lower than the country average and amounted to respectively: 102.4% and 66.3% against 103.4% and 70.5%.

In the academic year 2018/19, there were 33 higher education institutions in the voivodship (8.4% of all higher education institutions in Poland) with 120.3 thousand students (3rd place) of which 56.4% were women. The number of foreign students was 7.6 thousand, i.e. 6.3% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 30.3 thousand students com-

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
			w tys. in thousands				
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	881	880	188,4	216,4	–	–	Primary
Gimnazja	163	136	46,7	23,0	23,0	22,2	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	160	166	10,9	10,3	3,3 ^c	3,0 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	155	154	31,1	31,0	10,0	9,6	General secondary
Technika ^d	135	138	33,6	33,4	7,9	7,1	Technical secondary ^d
Policealne	155	141	16,5	16,3	5,1	4,1	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

ukończyło 30,3 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 9,2% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. dolnośląski rynek pracy skupiał 7,4% pracujących w gospodarce narodowej (1,1 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 342 osób w 2010 r. do 396 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Ponad 60% pracujących znalazło zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana. Wszystkie podregiony poza miastem Wrocław mają jedne z wyższych udziałów pracujących w przemyśle i budownictwie w kraju.

pleted higher education in Dolnośląskie Voivodship (including foreigners), which constituted 9.2% of the total number of graduates in Poland.

Labour market

Labour market of Dolnośląskie Voivodship comprised 7.4% of employed persons in the national economy (1.1 million) in 2018. The number of employed persons per 1000 population increased from 342 in 2010 to 396 people in 2018 (407 in Poland). Over 60% of the employed have found employment in the sector of services, while the employment structure by subregions is varied. All subregions, except the city of Wrocław, have one of the higher shares of people working in industry and construction sections in the country.

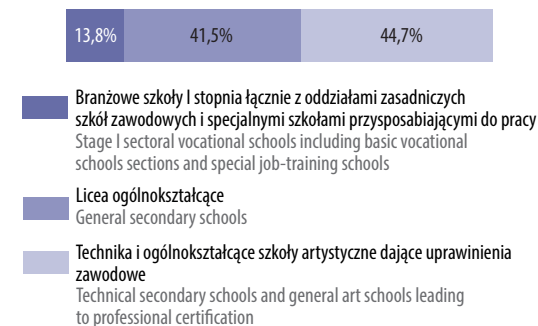
BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	1 279	1 283	Economically active persons in thousands
pracujący	1 134	1 241	employed persons
bezrobotni ^a	145	42	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	26,2	14,3	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	54,3	56,1	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	48,1	54,2	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	11,3	3,3	Unemployment rate in %
kobiety	11,4	3,4	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	10,2	2,5	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.

a Persons aged up to 74.

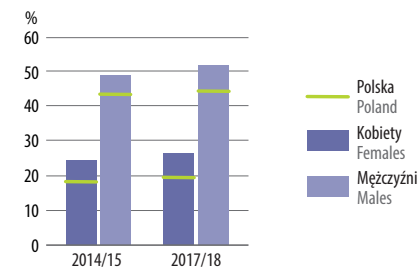
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

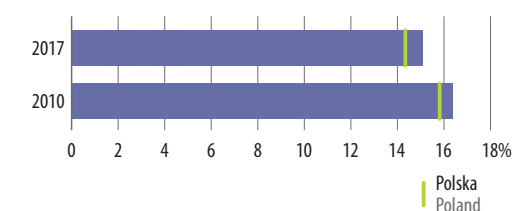
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

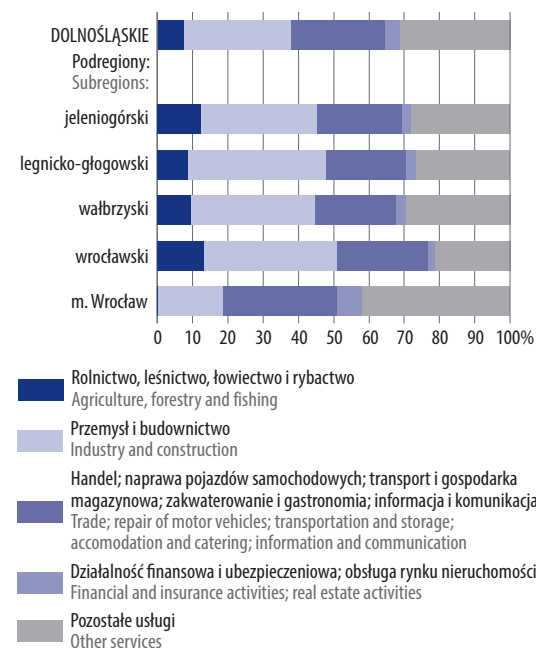
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

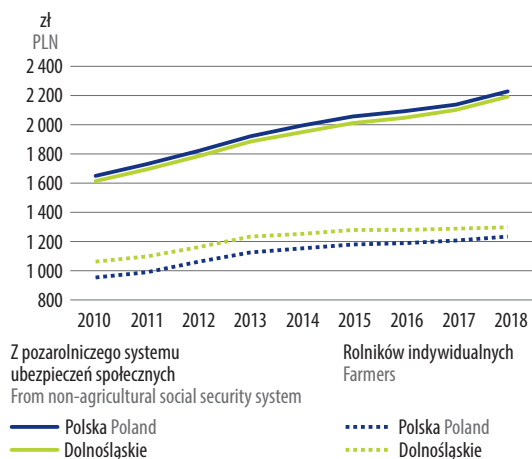
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie dolnośląskim, podobnie jak średnio w kraju, wzrosła liczba aktywnych zawodowo (w wyniku wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych) i spadła liczba biernych zawodowo. Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (3,3% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie dolnośląskim 260,4 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 8,0% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 237,3 tys., tj. 7,6%). Przyjeżdżających do pracy było tu więcej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 1,27 i należał do najwyższych w Polsce.

According to the Labour Force Survey (LFS), in Dolnośląskie Voivodeship, similarly to the country average, the number of economically active persons increased (as a result of an increase in the number of employed persons and a decrease in the number of unemployed persons) and the number of economically inactive persons decreased. The unemployment rate was lower than the country average (3.3% compared to 3.8%).

In 2016 in Dolnośląskie Voivodeship, 260.4 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 8.0% of all commuters in the country (in 2011 it was 237.3 thousand, i.e. 7.6%). There were more incoming commuters here than outgoing, and the ratio of flows related to the employment was 1.27, belonging to one of the highest in Poland.

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Wrocław – miejska urban	69 345	Wrocław – miejska urban	17 297
Polkowice – miejsko-wiejska urban-rural	18 383	Głogów – miejska urban	6 541
Kobierzyce – wiejska rural	13 983	Lubin – miejska urban	6 388
Wałbrzych – miejska urban	9 062	Legnica – miejska urban	5 356
Legnica – miejska urban	8 169	Wałbrzych – miejska urban	4 974
Lubin – miejska urban	7 849	Długołęka – wiejska rural	3 913
Świdnica – miejska urban	6 461	Oleśnica – miejska urban	3 835
Olawa – miejska urban	5 332	Świdnica – miejska urban	3 812
Kąty Wrocławskie – miejska urban	5 046	Bielawa – miejska urban	3 651
Jelenia Góra – miejska urban	4 895	Siechnice – miejsko-wiejska urban-rural	3 289

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w dolnośląskim od 5 lat utrzymują się na nieco wyższym poziomie niż średnio w kraju, na co wpłynęły wyższe niż przeciętnie zarobki w przemyśle i w rolnictwie.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w dolnośląskim wyniosło 5 051,33 zł i było (poza mazowieckim, gdzie zarobki były wyższe niż przeciętnie o 24,5%) najwyższe wśród województw (w kraju

Quality of life

Material situation of the inhabitants

For the last 5 years, average monthly gross wages and salaries in Dolnośląskie Voivodeship have been slightly higher than the country average, due to higher than the average wages and salaries in industry and agriculture.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018 the average wages and salaries in Dolnośląskie Voivodeship amounted to PLN 5 051.33 and were (apart from Mazowieckie Voivodeship, where earnings were higher than the av-

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries: total
ogółem	3 211,80	4 685,86	99,6	102,1	
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 475,32	5 054,51	105,2	103,2	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	3 473,40	5 066,50	110,2	111,9	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 565,53	4 179,06	88,9	96,5	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	4 337,34	5 901,11	91,9	90,2	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 171,00	4 503,67	94,2	97,3	other services

5 003,78 zł). Relacja wynagrodzeń kobiet i mężczyzn pokazuje, że wynagrodzenie kobiet (4 456,09 zł) stanowiło 80% wynagrodzenia mężczyzn (5 622,48 zł).

Miesięczny dochód rozporządzalny w przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 755,50 zł (3 lokata po woj. mazowieckim i śląskim). Wydatki stanowiły 73% dochodu rozporządzalnego (w kraju 70%), wobec 58% na początku analizowanego okresu.

W latach 2013–2018 odnotowano spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 406 osób do 258 i był – po województwie śląskim – najniższy w kraju (340 osób).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe dolnośląskiego (1 186,7 tys. mieszkań) stanowiły 8,1% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w latach 2010–2018 była większa niż przeciętnie (409 mieszkań wobec 381 w Polsce na koniec analizowanego okresu).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 16,3 tys. km, a kanalizacyjnej 11,7 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 12,8% i 42,4%).

Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należy do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci

erage by 24,5%) the highest among the voivodships (in Poland PLN 5 003.78). The relation between women's and men's wages and salaries levels shows that women's wages and salaries (PLN 4 456.09) constituted 80% of men's wages and salaries (PLN 5 622.48).

Monthly available income in households per capita in 2018 amounted to PLN 1 755.50 (3rd place after Mazowieckie and Śląskie Voivodships). Expenses constituted 73% of available income (70% in the country), compared to 58% at the beginning of the analysed period.

In the years 2013–2018, a decrease in the number of people benefiting from community social assistance was noted. The rate decreased from 406 people to 258 per 100 thousand population and was – after Śląskie Voivodship – the lowest in the country (340 people).

Dwellings

Dwelling stocks of Dolnośląskie Voivodship (1 186.7 thousand dwellings) constituted 8.1% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 people in the years 2010–2018 was higher than the average (409 dwellings compared to 381 in Poland at the end of the analysed period).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 16.3 thousand km, and of the sewage system 11.7 thousand km (an increase compared to 2010 of 12.8% and 42.4% respectively).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

156,1 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

223,6 tys.

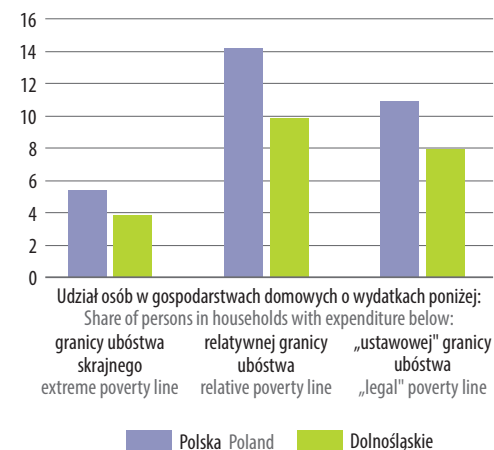
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

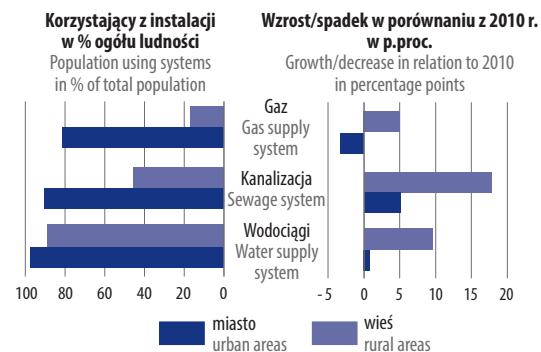

1384,6 mln zł

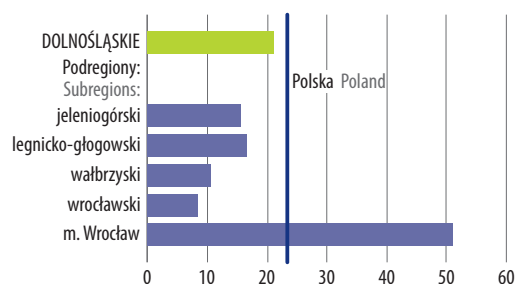
Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

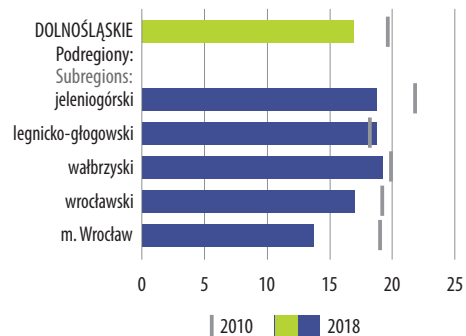

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

wodociągowej przypada 72 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). O 18,1% – do 9,5 tys. km – zwiększyła się długość sieci gazowej, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostaje niższy niż przeciętnie (37,2 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

Dostępność do kadry medycznej w dolnośląskim była nieco gorsza niż przeciętnie w kraju. W porównaniu z 2012 r. spadła liczba lekarzy (do 6,1 tys.) oraz pielęgniarek i położnych (do 15,0 tys.). W 2018 r. funkcjonowały tu 82 szpitale ogólne, w których działało 6 oddziałów transplantologicznych (z 31 działających w kraju). Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach ogólnych (198 osób, wobec 211 w Polsce) lokowała województwo na 4 pozycji.

W 2018 r. na terenie województwa dolnośląskiego znajdowało się najwięcej w kraju placówek lecznictwa uzdrowiskowego (41 w podregionie jeleniogórskim i w podregionie wałbrzyskim). Udział kuracjuszy lecznictwa stacjonarnego przebywających w placówkach (12,8% ogółu kuracjuszy w Polsce) sytuował województwo na 3 miejscu w kraju – po zachodniopomorskim i kujawsko-pomorskim.

Kultura

Województwo notuje spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa. W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 7,5%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 13,0%).

Biblioteki odwiedziło o 12,5% mniej czytelników niż w 2010 r. (151 wobec 172 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również najgłębszy w kraju (po woj. lubuskim) procentowy spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 19,7 wol. w 2010 r. do 16,9 wol. w 2018 r.).

Dużą popularnością cieszą się kina. Pod względem liczby widzów (w przeliczeniu na 1000 ludności) województwo zajmuje 2 lokatę po woj. mazowieckim. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (o 20,5%), jednak ich udział w liczbie ogółem zwiedza-

The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system is one of the most favourable in Poland (72 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 18.1% – to 9.5 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (37.2 compared to 42.6).

Health care

The availability of medical personnel in Dolnośląskie Voivodship was slightly worse than the Polish average. Compared to 2012, the number of doctors decreased (to 6.1 thousand), and so did the number of nurses and midwives (to 15.0 thousand). In 2018, there were 82 general hospitals with 6 transplantation wards (out of 31 operating in the country). The number of people per 1 bed in general hospitals (198 people, compared to 211 in Poland) placed the voivodship 4th in Poland.

In 2018 in Dolnośląskie Voivodship, the largest number of health resort facilities in Poland was recorded (41 in Jeleniogórski and Wałbrzyski subregions). The share of patients staying in the resorts (12.8% of all patients in Poland) placed the voivodship 3rd in Poland – after Zachodniopomorskie and Kujawsko-Pomorskie voivodships.

Culture

In the voivodship, a decrease in readership rates has been noticed. In 2018, the number of public libraries decreased by 7.5% compared to 2010, at the same time reducing the collection (by 13.0%).

Libraries were visited by 12.5% fewer borrowers than in 2010 (151 compared to 172 borrowers per 1000 population). Also the sharpest percentage decline (after Lubuskie Voivodship) in Poland was recorded in relation to loans of volumes (loan rate per 1 borrower decreased from 19.7 volumes in 2010 to 16.9 volumes in 2018).

Cinemas are very popular. In terms of the number of audience (per 1000 population), the voivodship is ranked 2nd after Mazowieckie Voivodship. Compared to 2010, more people visited museums (by 20.5%), but their share in the total number of visitors decreased

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Dolnośląskie	639	591	502,2	439,5	58	73	1689,7	2035,7	43	46	3296,9	5647,7
Podregiony: Subregions:												
jeleniogórski	168	164	98,4	74,9	18	20	283,6	367,8	11	12	160,3	610,2
legnicko-głogowski	108	97	75,1	53,2	4	6	44,3	49,7	8	8	552,1	775,4
wałbrzyski	168	151	126,5	92,8	11	16	217,3	510,0	11	9	151,0	782,4
wrocławski	148	140	78,4	79,0	3	4	8,6	22,6	3	7	9,8	225,2
m. Wrocław	47	39	123,9	139,6	22	27	1136,0	1085,5	10	10	2423,8	3254,4

jących zmniejszył się najbardziej w kraju (z 7,6% do 5,3%). W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 340 osób wobec 494 w 2010 r.

Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 331 do 418 osób.

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 726 do 1046 (9,4% ogółu obiektów w kraju – 4 lokata), a liczba miejsc noclegowych o 42,6%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie jeleniogórskim (46,8%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 3,7 mln turystów (w tym 19,1% turystów zagranicznych), tj. 1 260 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa dolnośląskiego udzieliły 10,2% wszystkich noclegów w kraju (największy wzrost w porównaniu z 2010 r. – o 1,5 p. proc.). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2013 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 38,4% wobec 40,1% w kraju.

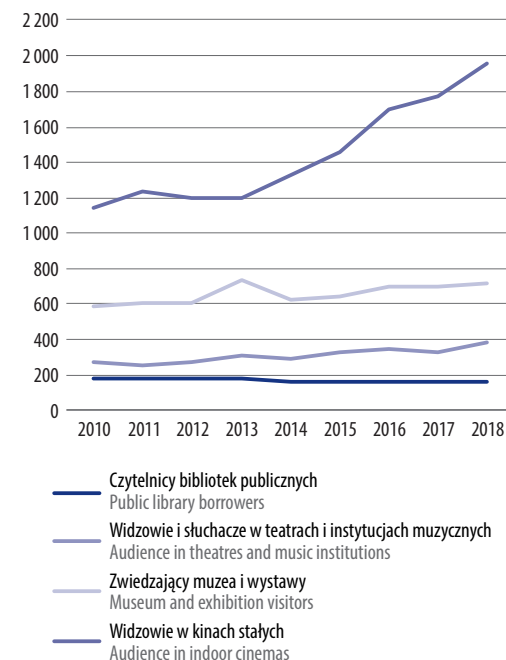
most significantly in Poland (from 7.6% to 5.3%). In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – in 2018 there were 340 persons per 1 place compared to 494 in 2010.

The number of audience in theatres and music institutions per 1000 inhabitants increased from 331 to 418.

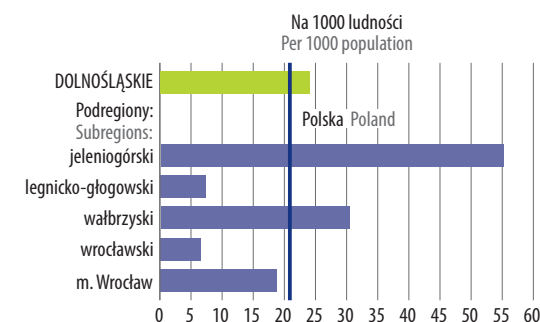
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 726 to 1046 (9.4% of the total number of establishments in the country – 4th place) and the number of bed places by 42.6%. The largest number of establishments was located in Jeleniogórski Subregion (46.8%). The tourist accommodation establishments were used by 3.7 million tourists (of which 19.1% were foreign tourists), i.e. 1 260 people per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Dolnośląskie Voivodship accounted for 10.2% of all nights spent in Poland (the highest increase compared to 2010 – of 1.5 percentage point). Since 2013 the occupancy rate of bed places had been growing steadily and in 2018 it amounted to 38.4%, compared to 40.1% in Poland.

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

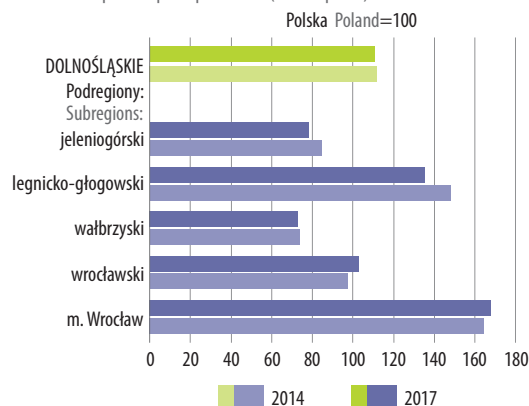

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

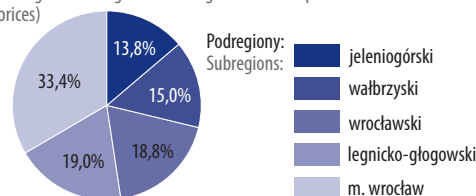
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

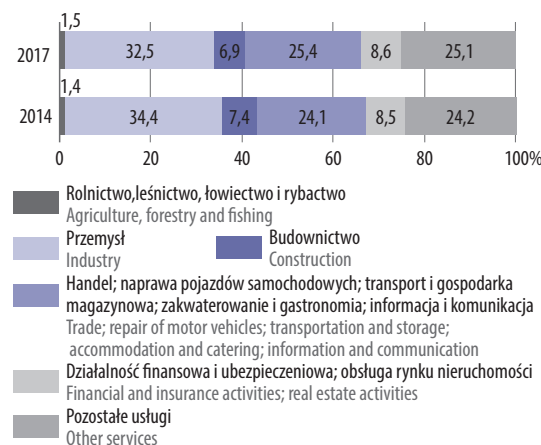
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo dolnośląskie w 2017 r. należało do grupy województw, mających jeden z większych udziałów w wytwarzaniu produktu krajowego brutto – 8,3% (4. lokata po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 57,2 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 2 miejscu po województwie mazowieckim.

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa dolnośląskiego odnotowano największy udział usług (59,1%) oraz przemysłu (32,5% – 3. lokata w kraju). Najmniejszy udział odnotowano w sekcjach rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (1,5%) oraz budownictwo (6,9%). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 12% wyższa niż średnio w kraju.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	145 601 8,5	166 095 8,3	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	50 061 112,0	57 228 110,5	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	12 913	145 867	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 8,6%, tj. 375,3 tys. miało swoją siedzibę w województwie dolnośląskim. Do sektora prywatnego należało 94,4% podmiotów (o 1,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.) i był to najniższy udział w kraju. W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 5,8% wyższa (podregion miasto Wrocław był drugim, po Warszawie, podregionem w kraju o najwyższej

Economy

Regional accounts

In 2017, Dolnośląskie Voivodship belonged to the group of voivodships having the largest shares in the creation of gross domestic product – 8.3% (4th place after Mazowieckie, Śląskie and Wielkopolskie voivodships). The GDP per capita was PLN 57.2 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship second after Mazowieckie Voivodship.

In 2017, gross value added of Dolnośląskie Voivodship was created mainly by services (59.1%) and industry (32.5% – 3rd place in Poland). The lowest share was recorded in agriculture, forestry and fishing (1.5%) and construction (6.9%) sections. In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was by 12% higher than the country average.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 8.6%, i.e. 375.3 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture) had their location in Dolnośląskie Voivodship. The private sector comprised 94.4% of the entities (by 1.1 percentage point less compared to 2010) and this was the lowest share in the country. As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 5.8% higher (Wrocław Subregion was the second subregion in Poland with the highest value,

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Dolnośląskie	1 135	1 294	114	112	66	90
Podregiony: Subregions:						
jeleniogórski	1 035	1 180	114	98	71	89
legnicko-głogowski	962	1 005	92	86	58	78
wałbrzyski	1 058	1 139	109	82	61	79
wrocławski	944	1 119	106	110	56	66
m. Wrocław	1 608	1 915	144	175	80	131

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

wartości wskaźnika). W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był wyższy o 15 punktów.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie dolnośląskim (28,9 mld zł), stanowiły 9,5% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9 960 zł, o 26,4% więcej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 2 miejscu w kraju (po woj. mazowieckim). Na usługi przeznaczono 49,9% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 48,8%; a na rolnictwo – 1,3%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 1,9 mld zł i stanowiły 7,5% nakładów na działalność B+R w Polsce (6,0% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była zbliżona do średniej krajowej (660 zł wobec 668 zł), podczas gdy w 2010 r. była o 20% niższa niż przeciętnie (216 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w latach 2014–2017 wyniosły od 0,7% do 0,9% i w całym okresie wskaźnik był niższy niż w kraju. Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 9,2% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 9,4 (dla kraju 7,7).

after Warszawa Subregion). In relation to the country average, this indicator was 15 points higher.

Investments

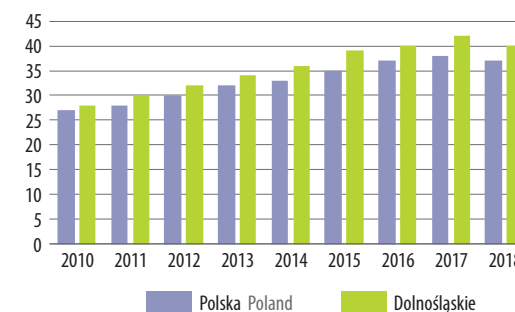
Investment outlays in 2018 incurred in Dolnośląskie Voivodship (PLN 28.9 billion) constituted 9.5% of the country's outlays. It amounted to PLN 9 960 per capita, which is 26.4% more than the country average and thus the voivodship was ranked second in the country (after Mazowieckie Voivodship). Services were allocated 49.9% of the investment outlays, industry and construction – 48.8% and agriculture – 1.3%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 1.9 billion and constituted 7.5% of the R&D expenditures in Poland (6.0% in 2010). The value per capita was close to the national average (PLN 660 compared to PLN 668), while in 2010 it was 20% lower than the average (PLN 216). R&D expenditures in relation to GDP in 2010–2017 ranged from 0.7% to 0.9% and was lower than the Polish average throughout the whole period. The personnel of the research and development sector constituted 9.2% of the personnel in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 9.4 (for the country 7.7).

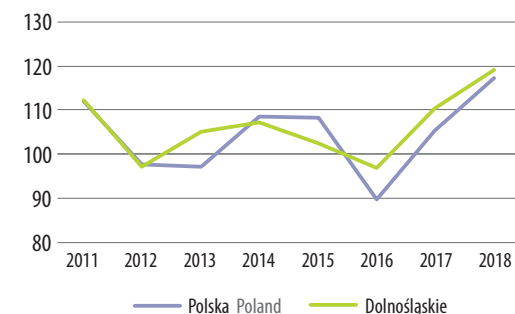
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organizations recorded in the REGON register per 10 thousand population

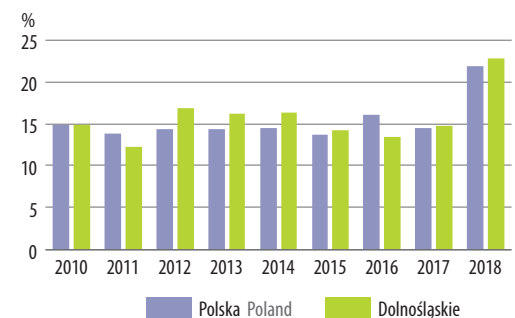
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

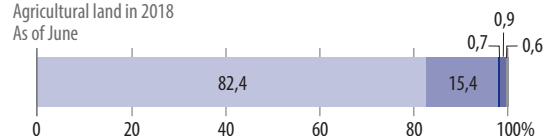

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018

As of June

W dobrej kulturze rolnej:

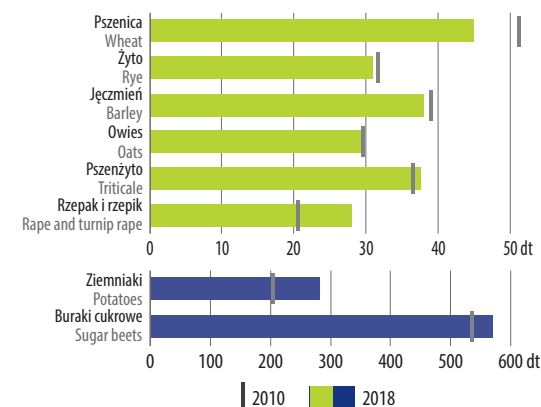
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

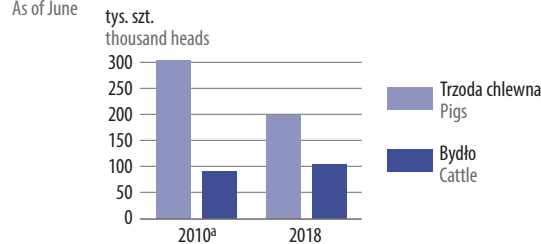

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

Rolnictwo

Województwo dolnośląskie jest regionem, w którym znaczna część obszaru posiada korzystne warunki klimatyczne do prowadzenia produkcji rolniczej. Nizina Śląska należy do najcieplejszych i najwilgotniejszych regionów Polski, okres wegetacyjny należy do najdłuższych w kraju. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 849,7 tys. ha (o 5,3% mniej niż w 2010 r.).

W strukturze zasiewów niezmiennie od lat największą areał zajmowała pszenica – 35,4% (10,3% krajowych zasiewów, 2 lokata w kraju po województwie lubelskim) oraz rzepak i rzepik – 17,8% (14,9%, 1 lokata). Region niemal co roku przoduje lub znajduje się w czołówce krajowej pod względem wysokości uzyskanych plonów roślin rolniczych.

Pogłowie zwierząt gospodarskich należy do najniższych w kraju, co przekłada się na niską produkcję żywca rzeźnego i mleka. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada zwierząt była najniższa w kraju – i wynosiła dla bydła 12,3 szt. wobec 42,3 szt. w kraju, a dla trzody chlewnej 23,3 szt. wobec 80,6 szt.

W regionie odnotowano spadek zainteresowania prowadzeniem gospodarstw ekologicznych. Zmniejszyła się ich liczba (z 1 227 w 2010 r. do 713 w 2018 r.) i tym samym powierzchnia (z 39,7 tys. ha do 27,4 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowało 578 gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat oraz 135 w okresie przestawiania.

Agriculture

Dolnośląskie Voivodship is a region where a significant part of the area has favourable climatic conditions for agricultural production. The Silesian Lowland is one of the warmest and most humid regions in Poland, the vegetation period is one of the longest in the country. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 849.7 thousand ha (by 5.3% less than in 2010). For many years, the largest share of the sown area has been invariably occupied by wheat – 35.4% (10.3% of the country sown areas, 2nd place in Poland after Lubelskie Voivodship) and rape and turnip rape – 17.8% (14.9%, 1st place). Almost every year, the region is at the top of the country's agricultural crop yields or is at the forefront.

The livestock population is among the lowest in the country, which translates into low production of animals for slaughter and milk. The number of livestock per 100 ha of agricultural land was the lowest in the country – and amounted to 12.3 heads for cattle, compared to 42.3 heads in Poland, and 23.3 heads for pigs, compared to 80.6 in the country.

A decline in interest in running organic farms was recorded in the region. Their number decreased (from 1 227 in 2010 to 713 in 2018) as well as their area (from 39.7 thousand ha to 27.4 thousand ha). In 2018, 578 certified organic farms operated and 135 farms were in the conversion period.

Average prices of arable land in private turnover in 2018 (PLN 36.5 thousand per 1 ha) were almost twice as

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	919,5	855,1	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,6	99,4	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	61,3	55,6 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	11,95	13,57 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	715,8	704,5	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	147,1	174,5	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

Przeciętne ceny gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. były prawie dwukrotnie wyższe (36,5 tys. zł za 1 ha) niż w 2010 r. W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 46,9 tys. zł wobec 23,4 tys. zł w 2010 r.

Województwo dolnośląskie w 2018 r. wytworzyło 3,9% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 3,6% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wyniósł 89,0% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju (o 39,6%) i wynosiła 3 681 zł.

Przemysł

W województwie dolnośląskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 8,5% produkcji przemysłowej Polski (9,1% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 44,7 tys. zł, co należało do jednej z wyższych wartości w kraju. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (22,6% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (8,6%) oraz produkcji wyrobów z metali (7,2%).

Transport

Sieć kolejowa w województwie dolnośląskim w 2018 r. (1 695 km linii eksploatowanych, o 4,2% mniej niż w 2010 r.) należała do najlepiej rozwiniętych w Polsce – 8,5 km na 100 km² przy średniej w kraju 6,2 km (2 lokata po śląskim).

W analizowanym okresie gęstość dróg o twardej nawierzchni była również większa niż średnio w kraju i wyniosła 101,4 km na 100 km² (długość w 2018 r. – 20,2 tys. km; 9,8% więcej niż w 2010 r.), wobec 97,2 km w Polsce. Znajduje się tu 13,6% dróg o statusie autostrad (2 lokata po łódzkim, choć od 2012 r. ich długość nie uległa zmianie – 221,9 km).

Na drogach dolnośląskiego w 2018 r. odnotowano 2 148 wypadków, w wyniku których zginęły 203 osoby (spadek o 15,8% w stosunku do 2010 r.), tj. 7 osób na 100 tys. mieszkańców. Najmniej ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności odnotowano w podregionie m. Wrocław (3 osoby), najwięcej – w otaczającym go podregionie wrocławskim (11 osób).

high as in 2010. In the case of good quality classes lands, the price was PLN 46.9 thousand compared to PLN 23.4 thousand in 2010.

In 2018, Dolnośląskie Voivodship produced 3.9% of country's gross agricultural output and 3.6% of market agricultural output. The share of market agricultural output in the final agricultural output was 89.0% (94.1% on average in Poland). The market agricultural output per 1 ha of agricultural land was lower than the country average (by 39.6%) and amounted to PLN 3 681.

Industry

In Dolnośląskie Voivodship the sold production of industry constituted 8.5% of Poland's sold production of industry (9.1% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 44.7 thousand per capita, which belonged to one of the higher values in the country. The highest sales were recorded in the production of motor vehicles, trailers and semi-trailers (22.6% of regional sold production of industry), production of rubber and plastic products (8.6%) and production of metal products (7.2%).

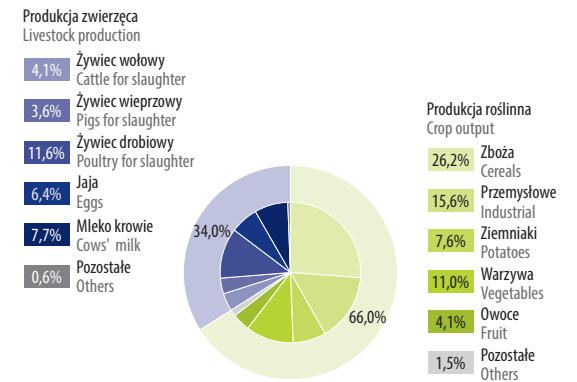
Transport

In 2018, the railway network in Dolnośląskie Voivodship (1 695 km of lines operated, 4.2% less than in 2010) was one of the best developed in Poland – 8.5 km per 100 km² with the country average of 6.2 km (2nd place after Śląskie Voivodship).

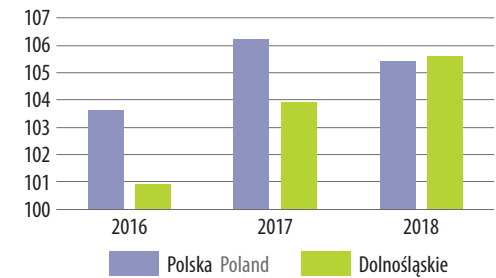
In the analysed period, the density of hard surface roads was also higher than the country average and amounted to 101.4 km per 100 km² (20.2 thousand km of length in 2018; 9,8% more than in 2010), compared to 97.2 km in Poland. There are 13.6% of motorways (second place after Łódź, although their length has not changed since 2012 – 221.9 km).

In 2018, 2 148 accidents were recorded on the roads of Dolnośląskie Voivodship. They resulted in 203 fatalities (a 15.8% decrease compared to 2010), i.e. 7 people per 100 thousand population. The smallest number of fatalities per 100 thousand population was recorded in Wrocław Subregion (3 persons), the largest – in Wrocławski Subregion (11 persons).

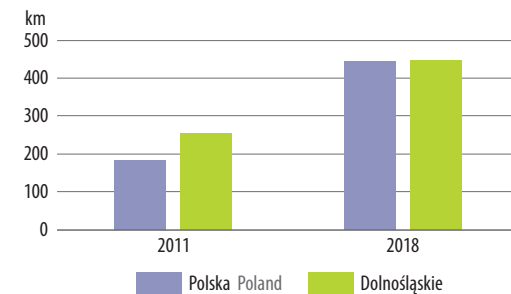
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

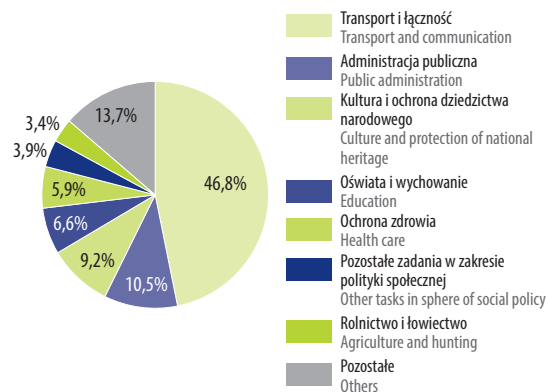

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

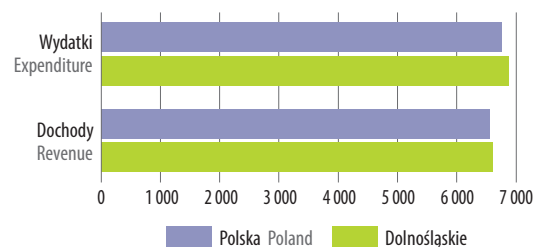
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

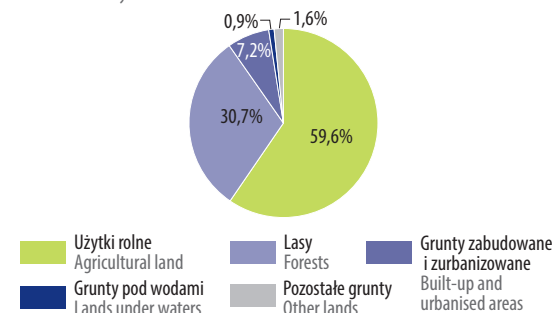

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

We Wrocławiu znajduje się lotnisko o randze międzynarodowej. W 2018 r. liczba pasażerów portu lotniczego (przyloty i odloty) wyniosła 3 298,1 tys. osób, 8,2% ruchu pasażerów w Polsce (5 lokata) w tym 90,5% stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie dolnośląskim w 2018 r. wyniosły 19 163,0 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 606 zł (o 0,8% więcej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 5 miejscu w kraju (po województwach: mazowieckim, pomorskim, podlaskim i zachodniopomorskim). W strukturze dochodów 55,8% stanowiły dochody własne, 18,5% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 18,0% – dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 19 981,5 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 888 zł (o 2,0% więcej od średniej krajowej).

Realizowano projekty w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego. Wartość całkowita tych projektów w województwie dolnośląskim (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 28 150,7 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 16 608,7 mln zł, tj. 5 720 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 6,3% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa dolnośląskiego w 2018 r. wynosiła 1 994,7 tys. ha, tj. 6,4% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 91% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 7,2% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 5,6 tys. ha, tj. 9,0% tych gruntów w kraju (6,0 tys. ha w 2010 r.). W ciągu 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 175 ha (tj. 3,1% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w stosunku do 2010 r. było mniejsze

An airport of international rank is also located in Wrocław. In 2018, the number of airport passengers (arrivals and departures) was 3 298.1 thousand persons, 8.2% of passenger traffic in Poland (5th place), of which 90.5% constituted international passengers.

Finance

Budget revenue of local government units in Dolnośląskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 19 163.0 million, and was at the level of PLN 6 606 per capita (0.8% more than the country average), which ranked the voivodship 5th in the country (after Mazowieckie, Pomorskie, Podlaskie and Zachodniopomorskie voivodships). In the revenue structure, 55.8% constituted own revenue, 18.5% – general subvention from the state budget, and 18.0% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 19 981.5 million in 2018. Per capita, it amounted to 6 888 PLN (2.0% more than the country average).

Projects were implemented under national operational programmes and the regional operational programme. The total value of these projects in Dolnośląskie Voivodship (as of 31 December 2018) amounted to PLN 28 150.7 million, of which co-financing from European Union funds accounted for PLN 16 608.7 million, i.e. PLN 5 720 per capita (6.3% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Dolnośląskie Voivodship in 2018 was 1 994.7 thousand hectares, i.e. 6.4% of the total area of Poland. Nearly 91% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land as well as woody and bushy land, 7.2% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, 5.6 thousand hectares required reclamation, which constituted 9.0% of such lands in the country, while in 2010 it was 6.0 thousand hectares. In 2018, 175 hectares (i.e. 3.1% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	424,0	396,1	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	243,4	200,6	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	192,0	162,0	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	75,9	81,1	total
miast	95,2	96,1	urban areas
wsí	31,2	48,3	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	5,2	1,7	particulates
gazowych (bez CO ₂)	82,9	29,4	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	33,6	34,0	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	994,4 ^b	1142,1	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data

o 6,6%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczonych w ściekach wymagających oczyszczenia wyniósł 97,4% (92,4% w 2010 r.). W 2018 r. w regionie funkcjonowało 291 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był większy niż średnio w kraju i wyniósł 81,1% (wobec 74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 5,2 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Blisko 45% zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i ponad 41% pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie jeleniogórskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 90,9% w 2010 r. do 93,7% w 2018 r. i był najwyższy w kraju (66,7%). Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych był wyższy niż średnio w kraju i od 2011 r. utrzymuje się na poziomie 99,9% (99,8% w 2010 r.).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 371,5 tys. ha i stanowiła 18,6% powierzchni województwa (3,6% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wyniósł 1281 m² (w kraju 2651 m²). Największy udział w powierzchni terenów obję-

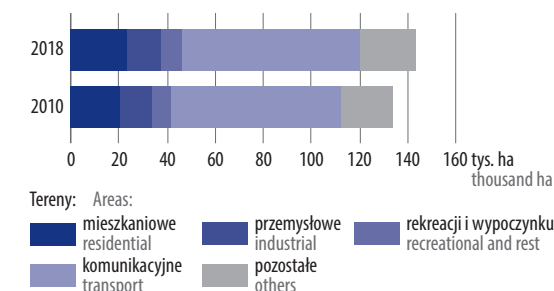
W 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 6.6% lower than in 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 97.4% (92.4% in 2010). There were 291 wastewater treatment plants operating in the region in 2018. The share of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was higher than the country average and amounted to 81.1% (compared to 74.0% in the country), and in relation to 2010 it increased by 5.2 percentage point.

Compared to 2010, both particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) emissions significantly decreased. Nearly 45% of gas pollutants (excluding CO₂) and over 41% of particulate pollutants were emitted by plants located in Jeleniogórski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 90.9% in 2010 to 93.7% in 2018 and was the highest in the country (66.7%). The particulate pollutants reduction ratio was higher than the country average and since 2011 it has remained at the level of 99.9% (99.8% in 2010).

The area under legal protection totaled 371.5 thousand hectares in 2018 and accounted for 18.6% of the voivodship's area (3.6% of the protected areas in the country).

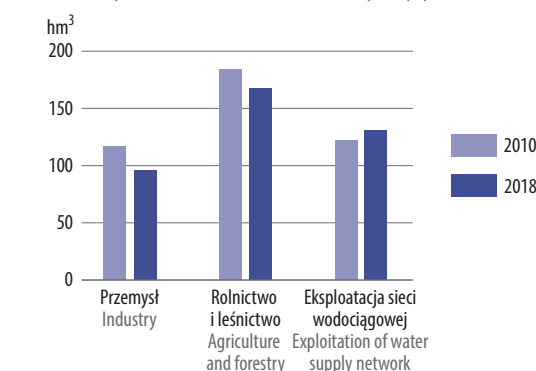
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

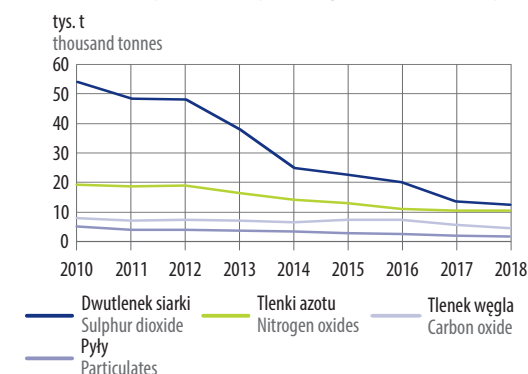
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

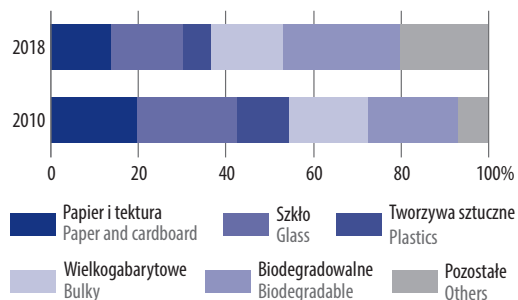
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

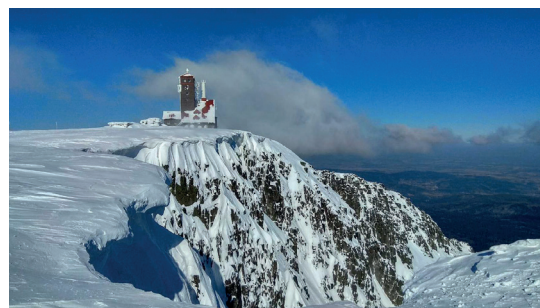
Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha w tym lasy	605,1 589,0	611,2 595,1	Forest land ^a in thousand ha of which forests
Lesistość ^a w %	29,5	29,8	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Karkonosze – Śnieżne Kotły fot. Wojciech Girul

tych ochroną przyrody przypadają parki krajobrazowe (195,4 tys. ha) oraz na obszary chronionego krajobrazu (138,4 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było prawie 2,6 tys. pomników przyrody. Ponad 65% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (388,8 tys. ha).

Poważne zagrożenie dla środowiska stwarza gospodarka odpadami. Odpady (z wyłączeniem komunalnych) stanowiły blisko 30% wytworzonych w kraju. Zdecydowana większość odpadów wytworzona była w podregionie legnicko-głogowskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była największa w kraju (394 kg wobec 325 kg). Prawie połowę odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, ponad 34% do recyklingu, a pozostałą część do kompostowania lub fermentacji i przekształcenia termicznego. W województwie funkcjonowało 26 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 159,0 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 697,0 mln zł (6,5% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a nakładów na gospodarkę wodną – 435,6 mln zł (15,2%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (ponad 58%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną (25%) – na zbiorniki i stopnie wodne. W omawianym okresie średnioroczne nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 240 zł (281 zł w kraju) a służące gospodarce wodnej – 150 zł (75 zł).

The ratio of areas under legal protection per capita was 1281 m² (in the country 2651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised landscape parks (195.4 thousand ha) and protected landscape areas (138.4 thousand ha). Almost 2.6 thousand monuments of nature were registered in the region. More than 65% of areas of forests were considered to be protective forests (388.8 thousand ha).

Waste management poses a serious threat to the environment. Waste (excluding municipal waste) accounted for nearly 30% of the total country production. The vast majority of waste was produced in Legnicko-Głogowski Subregion. Municipal waste collected per capita was the highest in the country (394 kg vs. 325 kg). Nearly half of the municipal waste was designated for landfilling, over 34% for recycling and the remainder for composting or fermentation and incineration. There were 26 landfill sites for municipal waste, with an area of 159.0 ha, operating in the voivodship.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 697.0 million (6.5% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 435.6 million (15.2%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (over 58%) were allocated to wastewater management and water protection, and out of the outlays in water management (25%) – to water reservoirs and falls. In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 240 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 150 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE
KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r. The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	17 972 km ²
Ludność Population	2 077 775
Powiaty Powiats	19
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4
Gminy ogółem Total gminas	144
Gminy miejskie Urban gminas	17
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	35
Gminy wiejskie Rural gminas	92
Miasta Cities and towns	52

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- chelmiński** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Lubicz* Nazwy gmin
Gmina names
- **TORUŃ** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- **GRUDZIĄDZ** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- **TUCHOLA** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- **NIESZAWA** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- **Bobrowniki** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas

 Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską
oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina
and affiliation of a part of a gmina to its main area

0 10 20 30 40 50 km

1:1 200 000

Kapitał ludzki

Demografia

Kujawsko-pomorskie jest dziesiątym województwem w kraju, zarówno pod względem liczby mieszkańców (2,1 mln osób; 5,4% ogółu populacji), jak i powierzchni. Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 1,0%, tj. o 20,9 tys., a w podregionach spadek liczby ludności kształtował się – od 3,1% w podregionie wrocławskim do 0,5% w bydgosko-toruńskim i świeckim. Szybciej niż średnio w województwie zmniejszała się populacja miast na prawach powiatu: Włocławka – o 5,3%, Bydgoszczy i Grudziądza – po 3,9% oraz Torunia o 1,5%. W województwie wyraźnie zaznaczył się kierunek przepływu ludności z miast na tereny pozamiejskie. Liczba ludności w miastach spadła w analizowanym okresie o 3,4% przy jednoczesnym wzroście na wsi o 2,7%.

Na spadek liczby ludności województwa wpływ miało pogorszenie się salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (na 1000 ludności z minus 0,8 w 2010 r. do minus 1,2 w 2018 r.). W województwie zanotowano znaczący wzrost liczby opuszczających województwo w ruchu wewnętrznym (o 67,7% więcej niż w 2017 r.).

Human Capital

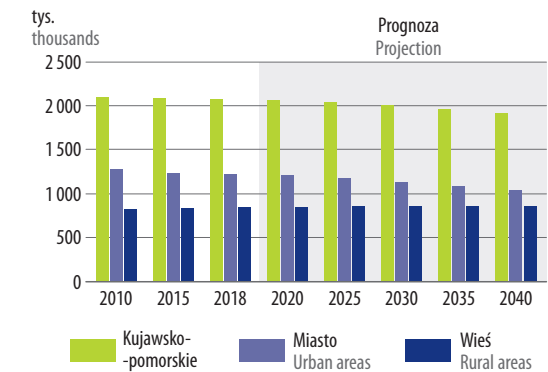
Demography

Kujawsko-Pomorskie Voivodship is the tenth voivodship in Poland both in terms of population (2.1 million people; 5.4% of the total population) and area. As compared to 2010, population decreased by 1.0% in total, i.e. by 20.9 thousand, whereas in the subregions the population decline ranged from 3.1% in Wrocławski Subregion to 0.5% in Bydgosko-Toruński and Świecki Subregions. The population of cities with powiat status was decreasing faster than the voivodship average: Włocławek – by 5.3%, Bydgoszcz and Grudziądz – by 3.9% and Toruń by 1.5%. In the voivodship, the direction of population movement from urban to non-urban areas was clearly marked. Population in urban areas decreased by 3.4% in the analysed period, with a simultaneous increase of 2.7% in rural areas.

The decline in population of the voivodship was affected by the deterioration of net internal and international migration for permanent residence (from minus 0.8 in 2010 to minus 1.2 in 2018 per 1000 population). A significant increase in the number of persons leaving the voivodship within the internal movement was recorded (by 67.7% more than in 2017).

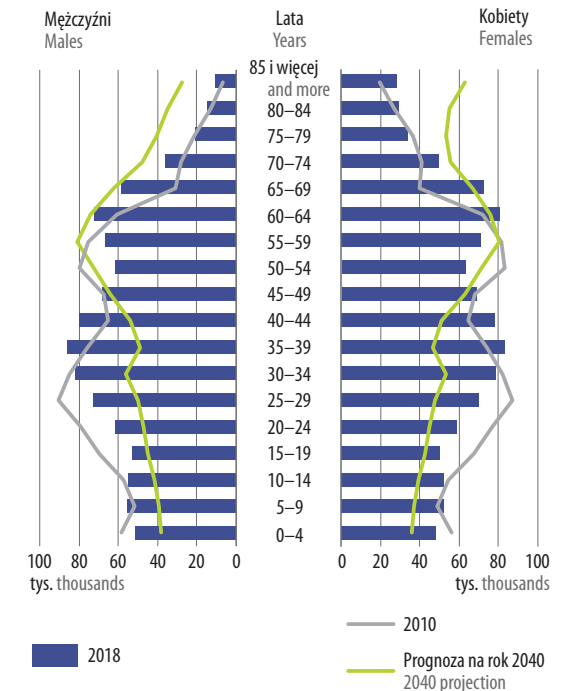
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Kujawsko-pomorskie	10,8	9,6	9,8	10,9	1,0	-1,3	-0,8	-1,2	0,2	-2,5
Podregiony: Subregions:										
bydgosko-toruński	10,4	9,6	9,4	10,4	1,0	-0,8	0,6	1,2	1,6	0,4
grudziądzki	11,6	10,1	10,0	11,1	1,7	-1,0	-1,6	-2,6	0,1	-3,6
inowrocławski	10,8	9,3	9,5	11,1	1,4	-1,8	-1,6	-2,5	-0,2	-4,3
świecki	11,8	10,4	9,0	10,1	2,8	0,3	-1,6	-3,0	1,2	-2,7
wrocławski	10,2	8,7	10,9	11,9	-0,8	-3,2	-1,7	-2,4	-2,4	-5,6

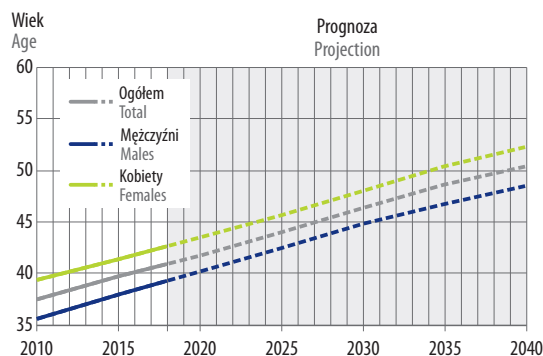
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

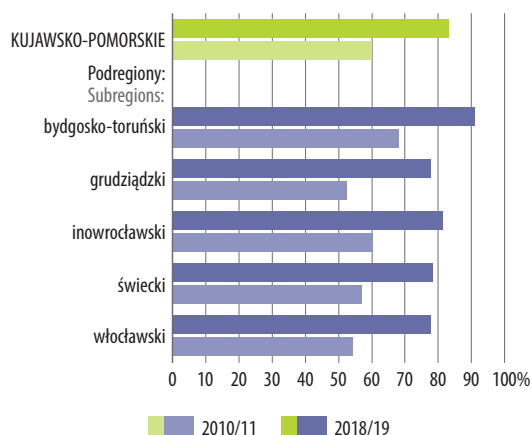
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

Przyrost naturalny w województwie w latach 2010–2015 kształtował się nieznacznie powyżej średniej, podczas gdy w 2018 r. poziom wskaźnika obniżył się do minus 1,3‰. Na jego ujemną wartość największy wpływ miała sytuacja w miastach, gdzie notowano najniższe wartości przyrostu naturalnego (minus 2,4‰ wobec 0,2‰ na wsi). Najniższą wartość przyrostu naturalnego obserwowano w Grudziądzu (minus 4,3‰) i Włocławku (minus 4,1‰).

Kujawsko-pomorskie notowało wysoką umieralność z powodu nowotworów (310 zgonów na 100 tys. ludności wobec 285 w kraju) i niższą niż przeciętnie z powodu chorób układu krążenia (395 wobec 437).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 17,1% (wzrost o 35,1%). Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały ponad 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym – to o 9 osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W województwie kujawsko-pomorskim wskaźniki opisujące sytuację z zakresu edukacji przedszkolnej były mniej korzystne niż średnio w kraju. W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 1 075 placówek wychowania przedszkolnego (o 14,7% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 68,3 tys. dzieci, tj. 83,2% (w miastach – 99,4% wobec 63,2% na wsi).

In years 2010–2015 natural increase in the voivodship was slightly above the average, while in 2018 the indicator level decreased to minus 1.3‰. Its negative value was mainly influenced by the situation in urban areas where the lowest values of natural increase were recorded (minus 2.4‰ compared to 0.2‰ in rural areas). The lowest value of natural increase was observed in Grudziądz (minus 4.3‰) and Włocławek (minus 4.1‰). Kujawsko-Pomorskie Voivodship recorded high cancer mortality (310 deaths per 100 thousand population as compared to 285) and lower than average ratio of deaths due to cardiovascular diseases (395 as compared to 437).

In 2018, share of persons aged 65 and more amounted to 17.1% (increase of 35.1%). There were over 64 persons of the non-working age per 100 persons of the working age, which is 9 persons more than in 2010.

Education

In Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the indicators describing the situation in the field of pre-primary education were less favorable than the country average. In the school year 2018/19, there were 1 075 pre-primary education establishments (14.7% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 68.3 thousand children, i.e. 83.2% (in urban areas – 99.4%, as compared to 63.2% in rural areas).

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	725	727	143,8	163,8	–	–	Primary
Gimnazja	101	95	38,6	19,3	18,6	18,4	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczymi zawodowych	141	144	11,3	10,7	3,6 ^c	3,2 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	116	116	22,4	21,9	7,8	7,2	General secondary
Technika ^d	136	133	30,2	30,8	6,7	6,4	Technical secondary ^d
Policealne	171	150	13,8	13,1	4,8	4,1	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

W roku akademickim 2018/19 w województwie działało 17 uczelni (4,3% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 56,5 tys. studentów, a kobiety stanowiły 61,5% (2 lokata). Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 1,9 tys. osób, tj. 3,4% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie kujawsko-pomorskim ukończyło 14,2 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), w tym 68,8% kobiet (1 lokata). Absolwenci województwa stanowili 4,3% ogólnej liczby absolwentów w kraju. Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. wyniósł 19,6% (24,4% w kraju).

Rynek pracy

W 2018 r. kujawsko-pomorski rynek pracy skupiał 4,8% pracujących w gospodarce narodowej (0,7 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 324 osób w 2010 r. do 3 361 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Ponad połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie kujawsko-pomorskim wzrosła populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze wzrostu liczby pracujących przy jednoczesnym spadku liczby bezrobotnych). Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (4,3% wobec 3,8%).

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	871	911	Economically active persons in thousands
pracujący	779	872	employed persons
bezrobotni ^a	92	39	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	25,0	20,5	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	54,3	55,0	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	48,5	52,7	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	10,6	4,3	Unemployment rate in %
kobiety	11,7	4,8	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	8,3	2,4	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

In the academic year 2018/19, there were 17 higher education institutions in the voivodship (4.3% of all higher education institutions in Poland), with 56.5 thousand students, of which 61.5% were women (second place). There were 1.9 thousand foreign students, i.e. 3.4% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 14.2 thousand students completed higher education in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (including foreigners), of which 68.8 were women (first place). Graduates of the voivodship constituted 4.3% of the total number of graduates in the country.

The percentage of persons aged 15 and more with higher education in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018 amounted to 19.6% (24.4% in the country).

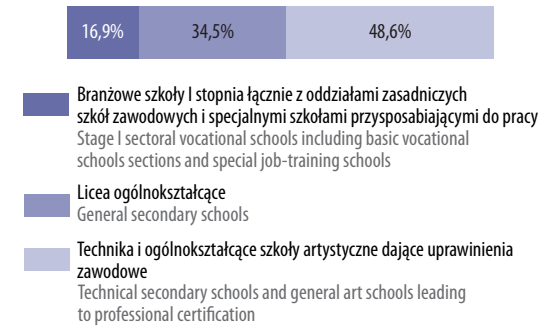
Labour market

In 2018, labour market of Kujawsko-Pomorskie Voivodship comprised 4.8% of employed persons in the national economy (0.7 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 324 in 2010 to 3 361 in 2018 (407 in Poland). More than a half of employed persons were employed in the service sector, while the structure in subregions is varied.

According to the Labour Force Survey (LFS), the number of economically active persons in Kujawsko-Pomorskie Voivodship increased (which results from the increase in the number of employed persons with the simultaneous decline in the number of unemployed persons). The unemployment rate was lower than the country average (4.3% compared to 3.8%).

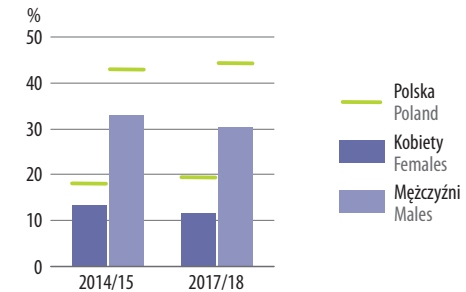
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

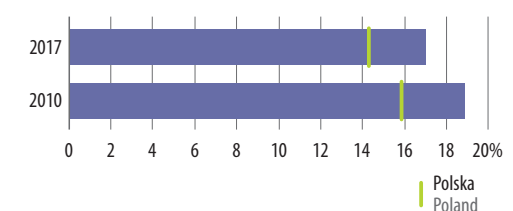

Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

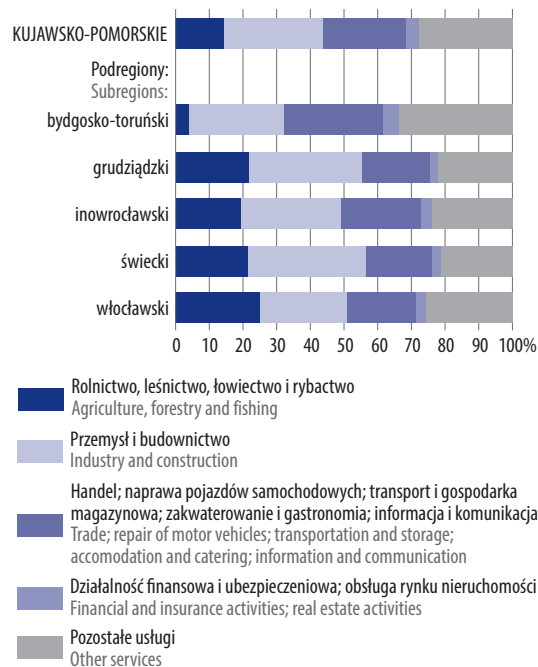

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się
Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

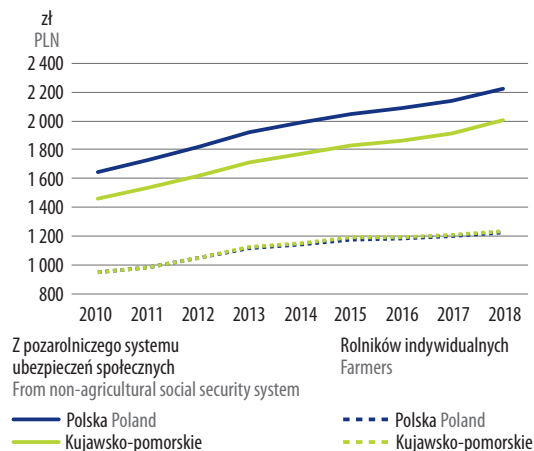
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

W 2016 r. w województwie kujawsko-pomorskim 144,1 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 4,4% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 141,9 tys., tj. 4,5%). Wyjeżdżających do pracy było prawie dwa razy więcej niż przyjeżdżających – iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,51.

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Bydgoszcz – miejska urban	26 725	Bydgoszcz – miejska urban	8 538
Toruń – miejska urban	14 770	Toruń – miejska urban	6 161
Włocławek – miejska urban	5 956	Inowrocław – miejska urban	3 504
Inowrocław – miejska urban	4 439	Grudziądz – miejska urban	3 265
Białe Błota – wiejska rural	4 252	Białe Błota – wiejska rural	2 700
Brodnica – miejska urban	4 223	Lubicz – wiejska rural	2 511
Grudziądz – miejska urban	3 386	Włocławek – miejska urban	2 463
Świecie miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	3 065	Oborowo – wiejska rural	2 132
Łysomice – wiejska rural	2 221	Nakło nad Notecią obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 911
Lipno – miejska urban	1 839	Nakło nad Notecią miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 873

In 2016, in Kujawsko-Pomorskie Voivodship 144.1 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 4.4% of all commuters in the country (in 2011, it was 141.9 thousand, i.e. 4.5%). There were almost twice as many outgoing commuters here than the incoming ones, and ratio of flows related to the employment was 0.51.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w kujawsko-pomorskim od lat utrzymują się poniżej średniego poziomu w kraju (czwarta najniższa wartość po warmińsko-mazurskim, podkarpackim i świętokrzyskim). Niższe płace niż średnio w kraju dotyczyły wszystkich rodzajów działalności z wyjątkiem rolnictwa.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w kujawsko-pomorskim wyniosło 4 370,51 zł (87,3% średniej płacy w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 122,68 zł) i mężczyzn (4 599,36 zł) ukształtowała się na poziomie 89,6% – kujawsko-pomorskie plasowało się wśród pięciu województw w kraju o najmniejszej rozpiętości wynagrodzeń kobiet i mężczyzn.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Kujawsko-Pomorskie Voivodship have been below the country average for years (fourth lowest value after Warmińsko-Mazurskie, Podkarpackie and Świętokrzyskie voivodships). Wages lower than the country average concerned all types of activity except for agriculture.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in Kujawsko-Pomorskie Voivodship amounted to PLN 4 370.51 (87.3% of the country average). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4 122.68) and men (PLN 4 599.36) was 89.6% – Kujawsko-Pomorskie Voivodship was among the five voivodships in the country with the lowest gender wage and salaries gap.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.
Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

130,8 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

200,7 tys.

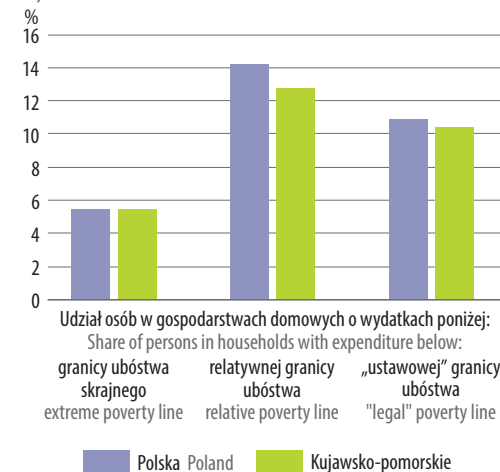
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

1230,3 mln zł

Wypłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.
Poverty rates in households in 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto: ogółem	2 759,68	3 961,76	85,6	86,3	Average monthly gross wages and salaries: total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 069,29	4 904,09	92,9	100,2	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 674,00	3 916,13	84,8	86,5	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 261,10	3 473,77	78,3	80,3	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 542,58	4 872,62	75,1	74,4	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 097,96	4 222,20	92,0	91,2	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 611,33 zł (95,2% średniego dochodu w kraju). Wydatki stanowiły 71,4% dochodu (Polska – 70,1%). W dochodzie rozporządzalnym największy udział miały dochody z pracy najemnej (49,4% wobec 52,6% w kraju). Wysoki był również udział dochodów z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (7,8%; 3 lokata w kraju po podlaskim i lubelskim).

Od 2015 r. w kujawsko-pomorskim obserwuje się spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 649 osób do 486 osób – i był to najwyższy poziom, po warmińsko-mazurskim.

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe kujawsko-pomorskiego (752,3 tys.mieszkań) stanowiły 5,1% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okresie była mniejsza niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 362 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 23,8 tys. km, a kanalizacyjnej 8,3 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 9,2% i o 29,8%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należała do najniższych wśród województw (na 100 km sieci wodociągowej przypada 35 km sieci kanalizacyjnej;

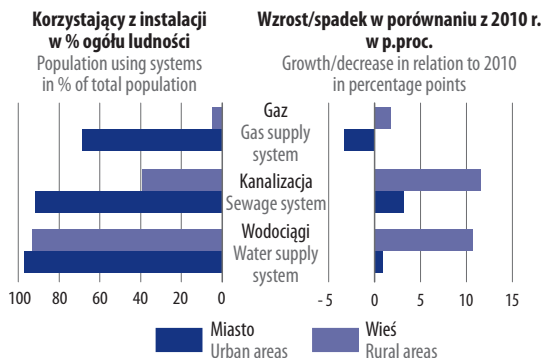
Monthly available income in households per capita in 2018 amounted to PLN 1 611.33 (95.2% of the country average). Expenditure accounted for 71.4% of income (Poland – 70.1%). In available income, the largest share was the income from hired work (49.4% compared to 52.6% in the country). The share of profits from private farms in agriculture was also high (7.8%; third place in Poland after Podlaskie and Lubelskie voivodships).

Since 2015, there has been a decrease in the number of people benefiting from community social assistance in Kujawsko-Pomorskie Voivodship. The rate per 10 thousand inhabitants decreased from 649 to 486 persons – and this was the highest level, after Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

Dwellings

Dwelling stocks in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (752.3 thousand dwellings) accounted for 5.1% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 362 (381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 23.8 thousand km, and of the sewage system 8.3 thousand km (an increase compared to 2010 of 9.2% and 29.8% respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system was one of the lowest among the voivodships

w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 30,7% do 4,8 tys. km, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostaje niższy niż przeciętnie (19,3 wobec 42,6).

(35 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 30.7% to 4.8 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (19.3 compared to 42.6).

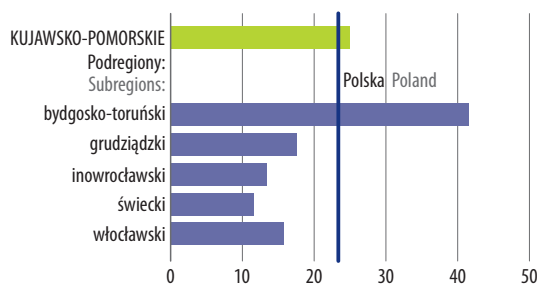
Ochrona zdrowia

Liczba lekarzy (5,2 tys.) oraz pielęgniarek i położnych (12,1 tys.) w przeliczeniu na 10 tys. ludności była wyższa niż średnia w kraju. W 2018 r. w województwie funkcjonowało 41 szpitali ogólnych (38 w 2010 r.). Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach ogólnych, mimo znacznej poprawy wskaźnika, nadal była wyższa niż średnio w kraju (217 osób wobec 211 w Polsce).

Health care

The number of physicians (5.2 thousand) as well as of nurses and midwives (12.1 thousand) per 10 thousand was higher than the country. In 2018, in the voivodship there were 41 general hospitals (38 in 2010). The number of persons per 1 bed in general hospitals, despite a significant improvement in the rate, was still higher than the country average (217 persons compared to 211 in Poland).

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

W 2018 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działało 31 placówek lecznictwa uzdrowiskowego – 25 w podregionie włocławskim oraz 6 w podregionie inowrocławskim (4 lokata w kraju po dolnośląskim, małopolskim i zachodniopomorskim). Udział kuracjuszy lecznictwa stacjonarnego przebywających w placówkach (19,5% ogółu kuracjuszy w Polsce) sytuował województwo na 2 miejscu po zachodniopomorskim.

In 2018, there were 31 health resort treatment facilities – 25 in Włocławski Subregion and 6 in Inowrocławski Subregion (fourth place in Poland after Dolnośląskie, Małopolskie and Zachodniopomorskie voivodships). The share of patients staying in the facilities (19.5% of all patients in Poland) ranked the voivodship second after Zachodniopomorskie Voivodship.

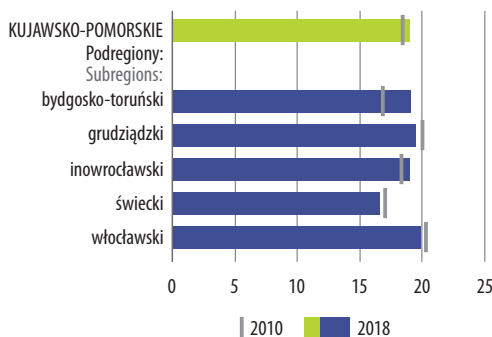
Kultura

Województwo notuje spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa. W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 8,6%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 5,6%).

Culture

The voivodship records a decrease in readership rates. In 2018, the number of public libraries decreased by 8.6%, with a simultaneous decrease in the collection (of 5.6%). Libraries were visited by 19.4% fewer borrowers

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

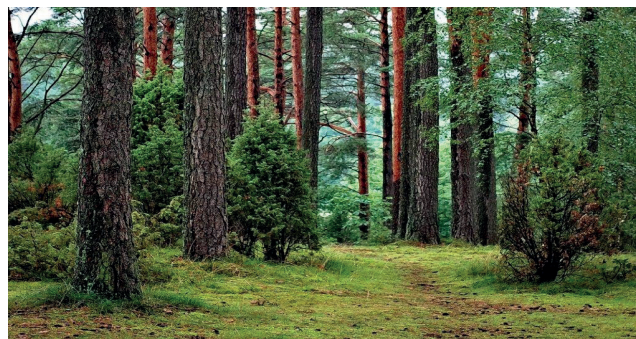
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Kujawsko-pomorskie	443	405	303,5	244,7	29	39	797,4	1 153,9	17	18	1 761,5	2 984,1
Podregiony: Subregions:												
bydgosko-toruński	101	91	106,0	80,4	11	16	332,6	526,6	6	9	1 473,8	2 056,4
grudziądzki	117	107	60,7	47,3	6	7	128,4	120,6	2	2	5,2	373,9
inowrocławski	92	83	55,1	48,3	8	10	294,5	454,9	4	2	56,0	151,4
świecki	54	51	27,4	23,9	1	1	9,2	6,9	3	2	23,0	85,4
włocławski	79	73	54,1	44,8	3	5	32,7	44,8	2	3	203,6	317,0

Biblioteki odwiedziło o 19,4% mniej czytelników niż w 2010 r. (118 wobec 145 czytelników na 1000 ludności). Obserwowano również spadek wypożyczeń księgozbioru, natomiast w przeliczeniu na 1 czytelnika województwo kujawsko-pomorskie było jednym z czterech, które notowało wzrost wskaźnika (z 18,4 wol. w 2010 r. do 19,0 wol. w 2018 r.).

Liczba widzów w kinach w przeliczeniu na 1000 ludności była niższa niż przeciętnie. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (o 44,7%), ale udział w ogółem zwiedzających w kraju zmniejszył się z 3,6% do 3,0%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadały 424 osoby wobec 438 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się do 319 osób (w kraju 388).

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 316 do 414 (3,7% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 29,9%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie bydgosko-toruńskim (31,2%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 1,3 mln turystów (w tym 8,8% turystów zagranicznych), tj. 638 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa kujawsko-pomorskiego udzieliły 5,0% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2018 r. wyniósł 44,6% (40,1% w kraju).

Bory Tucholskie fot. Pixabay

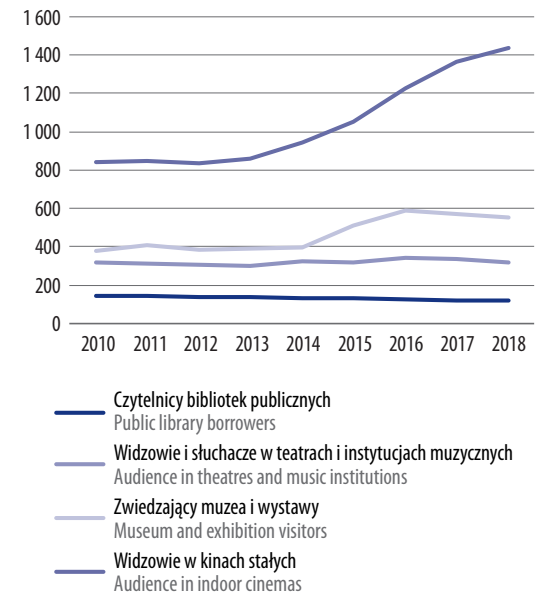
than in 2010 (118 compared to 145 readers per 1000 population). The decline was also recorded in relation to loans of volumes, however, as far as the loan rate per 1 borrower is concerned, Kujawsko-Pomorskie Voivodship was one of the four voivodships with an increase in the rate (from 18.4 volumes in 2010 to 19.0 volumes in 2018).

The number of audience in cinemas per 1000 population was lower than the average. As compared to 2010, more persons visited museums (increase by 44.7%), but the share in the total number of visitors in the country decreased from 3.6% to 3.0%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved - there were 424 persons per 1 place compared to 438 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased to 319 per 1000 inhabitants (388 in Poland).

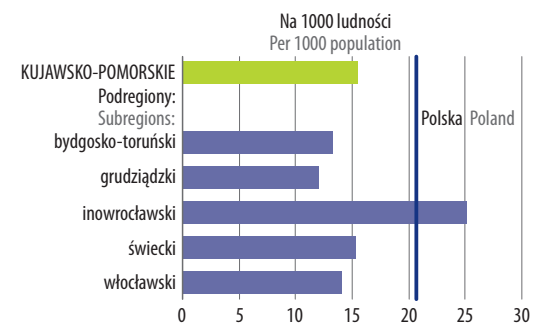
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 316 to 414 (3.7% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 29.9%. The largest number of establishments was located in Bydgosko-Toruński Subregion (31.2%). Tourist accommodation establishments were used by 1.3 million tourists (of which 8.8% were foreign tourists), i.e. 638 people per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Kujawsko-Pomorskie Voivodship accounted for 5.0% of all nights spent in Poland. In 2018, the occupancy rate of bed places amounted to 44.6% (40.1% in Poland).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

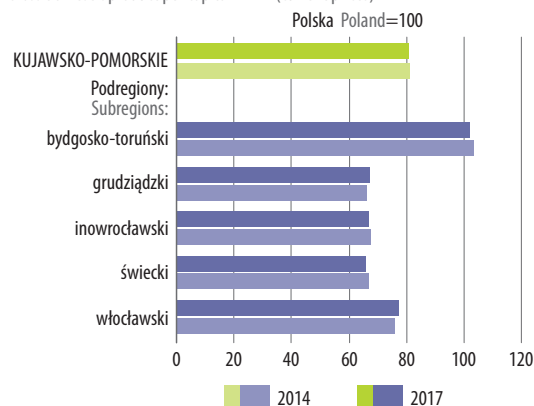

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

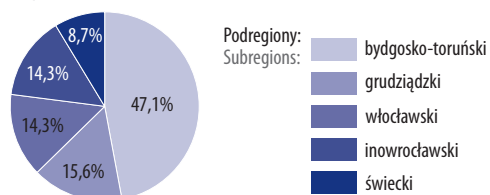
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

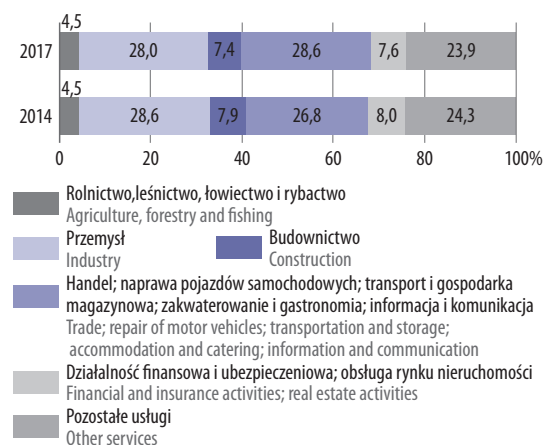
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo kujawsko-pomorskie w 2017 r. wytworzyło 4,4% produktu krajowego brutto (8 lokata). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 41,9 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 10 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 9,9% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 106,4 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	76 079 4,4	87 222 4,4	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	36 387 81,4	41 875 80,9	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	67 450	76 600	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne

Economy

Regional accounts

Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2017 generated 4.4% of the gross domestic product (eighth place). The GDP per capita was PLN 41.9 thousand (as compared to PLN 51.8 in the country), which ranked the voivodship tenth.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person, was by 9.9% lower than the country average and amounted to PLN 106.4 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 4.5%, i.e. 197.7 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons con-

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Kujawsko-pomorskie	886	951	93	90	74	79
Podregiony: Subregions:						
bydgosko-toruński	1 111	1 189	111	107	71	105
grudziądzki	719	799	80	80	77	59
inowrocławski	753	793	94	84	106	65
świecki	714	770	81	74	55	51
włocławski	817	858	73	81	53	74

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

w rolnictwie) 4,5% tj. 197,7 tys. miało swoją siedzibę w województwie kujawsko-pomorskim. Do sektora prywatnego należało 96,6% podmiotów (o 0,3 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W porównaniu z 2010 r. liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 3,4% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się ze 89 do 95. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 19 punktów.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie kujawsko-pomorskim (12,2 mld zł), stanowiły 4,0% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 5 851 zł, o 25,7% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 14 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 57,8% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 39,4%; a na rolnictwo – 2,8%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,6 mld zł i stanowiły 2,4% tych nakładów w Polsce (2,0% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (292 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. były 2-krotnie niższe niż w Polsce i wyniosły 0,50%. Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 3,2% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 4,6 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo kujawsko-pomorskie jest znaczącym w skali kraju regionem produkcji rolniczej, dysponującym urodzajnymi glebami. Uzyskiwane wyniki, zarówno w obszarze produkcji zwierzęcej, jak i roślinnej, lokują region na czołowych pozycjach w kraju. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 1 093,5 tys. ha (o 2,5% więcej niż w 2010 r.) i stanowiły 7,5% tych użytków w kraju (4 lokata).

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areal zajmowała pszenica – 25,8% (10,3% krajowych

ducting private farms in agriculture), had their location in Kujawsko-Pomorskie Voivodship. The private sector comprised 96.6% of the entities (0.3 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 3.4% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, increased from 89 to 95. In relation to the country average, this indicator was 19 points lower.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Kujawsko-Pomorskie Voivodship (PLN 12.2 billion), constituted 4.0% of the country's outlays. They amounted to PLN 5 851 per capita, which is 25.7% less than the country average, and thus the voivodship ranked fourteenth in the country. Services were allocated 57.8% of the investment outlays, industry and construction – 39.4%, and agriculture – 2.8%.

Research and development

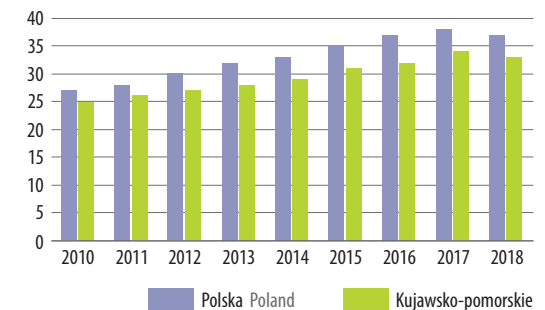
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.6 billion and accounted for 2.4% of the R&D expenditures in Poland (2.0% in 2010). The value per capita was below the country average (PLN 292 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 were 2 times lower than in Poland and amounted to 0,50%. The personnel of the research and development sector constituted 3.2% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 4.6 (for the country – 7.7).

Agriculture

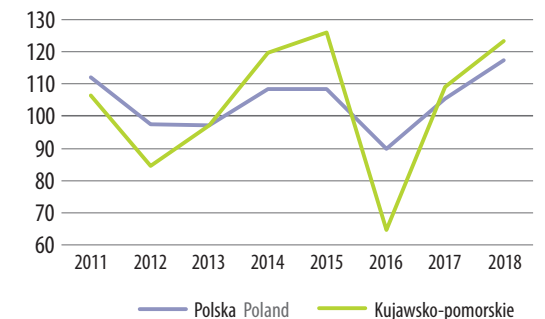
Kujawsko-Pomorskie Voivodship is a significant region of agricultural output on a national scale, characterised by fertile soils. The results obtained, both in animal and crop output, place the region in the leading positions in the country. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 1 093.5 thousand hectares (2.5% more than in 2010) and accounted for 7.5% of this land in the country (fourth place).

As far as the structure of sown areas in 2018 is concerned, the largest area was occupied by wheat – 25.8% (10.3% of

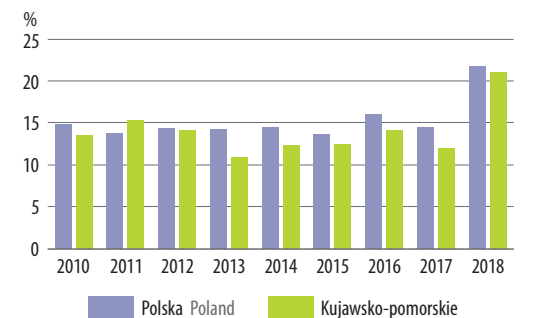
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców
Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)
Investment outlays (current prices; previous year=100)

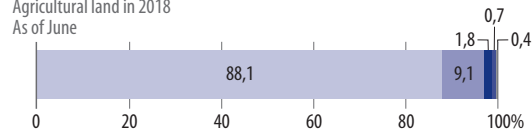
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw
Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

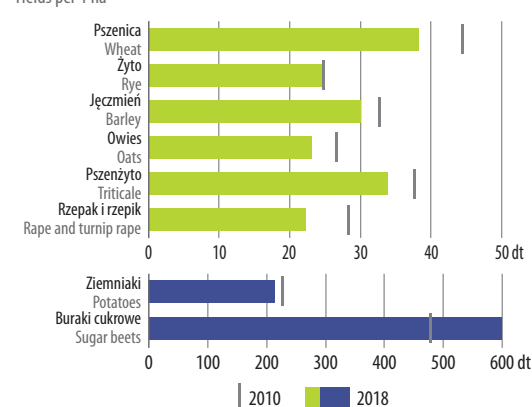
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

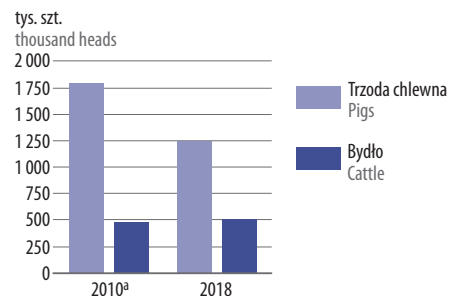

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	1 078,8	1 097,6	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	98,9	99,6	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	67,8	63,5 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	13,85	14,69 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	898,5	966,6	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	155,7	190,5	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

zasiewów – 2 lokata) oraz jęczmień – 10,9% (10,8%, 2 lokata). Uzyskane zbiory buraków cukrowych (2 761,0 tys. t) były największe w kraju (19,3% produkcji krajowej), a uzyskane zbiory jęczmienia (10,4%) i pszenicy (9,7%) lokowały województwo na 3 pozycji w kraju. Produkcja ziemniaków stanowiła 8% produkcji krajowej (5 lokata).

Region również należy do krajowej czołówki w obszarze produkcji zwierzęcej. W 2018 r. w województwie wyprodukowano 7,7% krajowej produkcji żywności rzeźnego w przeliczeniu na mięso (3 lokata w kraju) oraz 7,6% mleka (5 lokata). W województwie odnotowano najwyższy przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy (6,6 tys. l). W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada trzody chlewnej wynosiła 113,2 szt. (3 lokata) wobec 80,6 szt. w kraju, a bydła – 46,5 szt. (6 lokata) wobec 42,3 szt.

W regionie liczba gospodarstw ekologicznych zwiększyła się z 327 w 2010 r. do 395 w 2018 r., a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych była na podobnym poziomie jak w 2010 r. (7,7 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowało 285 gospodarstw ekologicznych z certyfikatem i 110 w okresie przestawiania.

Kujawsko-pomorskie jest regionem, w którym grunty orne osiągają najwyższe ceny w Polsce (po wielkopolskim). W 2018 r. średnio za 1 ha gruntów ornych w obrocie prywatnym płacono 56,1 tys. zł (26,3 tys. zł w 2010 r.), a w przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 67,7 tys. zł (30,3 tys. zł w 2010 r.).

W 2018 r. województwo kujawsko-pomorskie wytworzyło 7,3% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 7,7%

the sown areas in the country – second place) and barley – 10.9% (10.8%, second place). The production of sugar beets (2761,0 thousand t) was the largest in the country (19.3% of domestic production), and the production of barley (10.4%) and wheat (9.7%) ranked the voivodship third in the country. The production of potatoes constituted 8% of domestic production (fifth place).

The region is also one of the country's leading animal output areas. In 2018, in production of animal slaughter, in terms of meat, the voivodship ranked third in the country (7.7% of domestic production) and fifth in milk production (7.6%). The voivodship recorded the highest annual quantity of milk per cow (6.6 thousand l). The density of pigs per 100 hectares of agricultural land was 113.2 heads (third place) compared to 80.6 heads in the country, whereas cattle – 46.5 heads (sixth place) compared to 42.3 heads.

The number of organic farms in the region increased from 327 in 2010 to 395 in 2018 and the organic agricultural land was at a similar level as in 2010 (7.7 thousand hectares). In 2018, there were 285 certified organic farms and 110 were under conversion.

Kujawsko-Pomorskie Voivodship is the region where arable land reaches the highest prices in Poland (after Wielkopolskie Voivodship). In 2018, the average price of arable land in private turnover amounted to PLN 56.1 thousand (PLN 26.3 thousand in 2010), and in the case of good quality classes lands, the price was PLN 67.7 thousand (PLN 30.3 thousand in 2010).

In 2018, Kujawsko-Pomorskie Voivodship generated 7.3% of the national gross agricultural output and 7.7%

towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wynosił 98,6% (średnio w kraju 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 6 235 zł, wobec 6 093 zł w kraju.

Przemysł

W województwie kujawsko-pomorskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 4,2% produkcji przemysłowej Polski (4,5% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 31 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (22,2% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji papieru i wyrobów z papieru (14,4%) oraz produkcji wyborów z metali (11,0%).

Transport

Region posiada dobrze rozwiniętą sieć kolejowo-drogową. Zarówno sieć kolejowa eksploatowana (o długości 1 200 km, o 4,7% mniej niż w 2010 r.), jak i drogi publiczne o twardej nawierzchni (18,6 tys. km, o 18,8% więcej niż w 2010 r., największy wzrost w kraju) w przeliczeniu na 100 km² kształtowały się na poziomie nieco wyższym niż średnio w kraju – odpowiednio 6,7 km wobec 6,2 km i 103,4 km wobec 97,2 km. W województwie w 2018 r. znajdowało się 165,0 km dróg o statusie autostrad (tj. 10,1% autostrad w kraju; od 2014 r. ich długość nie uległa zmianie).

Oprócz połączeń drogowych i kolejowych, region jest także dostępny w komunikacji lotniczej. W Bydgoszczy znajduje się lotnisko przystosowane do obsługi ruchu międzynarodowego. W 2018 r. liczba pasażerów (przybyłych i odprawionych) wyniosła 412,9 tys., w tym 99,8% stanowili pasażerowie portów zagranicznych.

of the market agricultural output. The share of the market agricultural output in the final agricultural output amounted to 98.6% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was at the level of PLN 6 235, compared to PLN 6 093 in Poland.

Industry

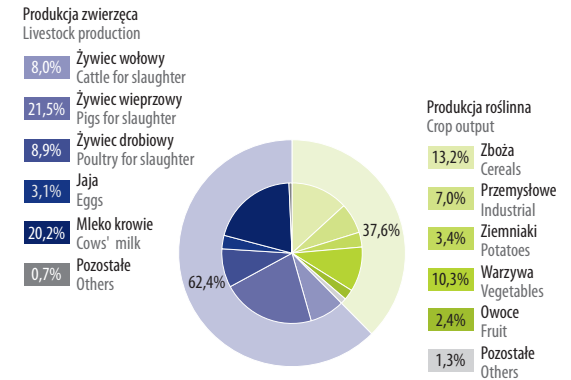
In Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the sold production of industry constituted 4.2% of Poland’s sold production of industry (4.5% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 31 thousand per capita, which was a value below the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (22.2% of regional industrial output sold), the manufacture of paper and paper products (14.4%) and the manufacture of metal products (11.0%).

Transport

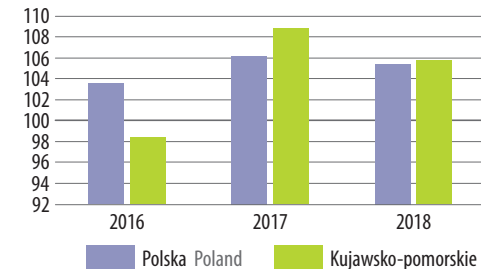
The region has a well-developed rail and road network. Both the railway lines operated (1 200 km long, 4.7% less than in 2010) and hard surface public roads (18.6 thousand km, 18.8% more than in 2010, the highest increase in the country) per 100 km² were slightly higher than the country average – 6.7 km compared to 6.2 km and 103.4 km compared to 97.2 km respectively. In 2018 in the voivodship there were 165.0 km of roads with the status of motorways (i.e. 10.1% of motorways in the country; since 2014 their length has not changed).

In addition to road and rail connections, there are also air connections available in the region. There is an airport in Bydgoszcz suitable for international traffic. In 2018, the number of passengers (arrivals and departures) amounted to 412.9 thousand, of which 99.8% were passengers of international airports.

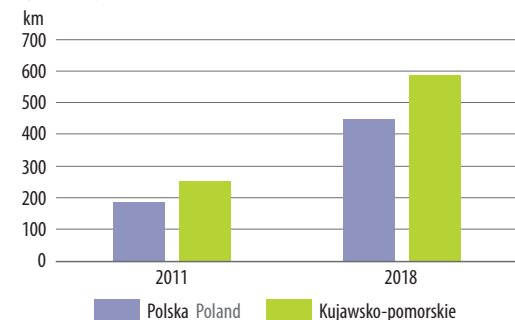
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

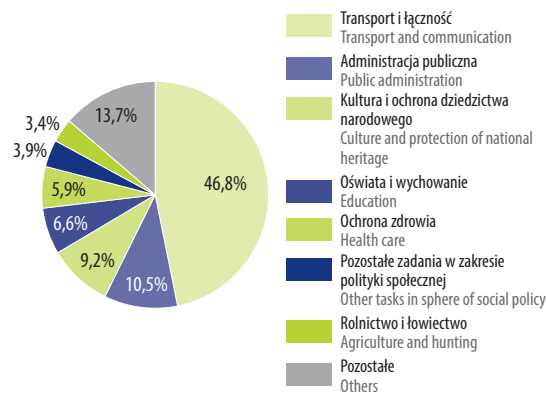

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

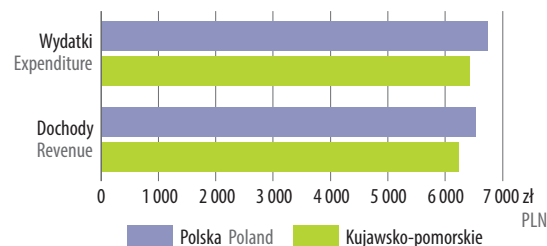
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

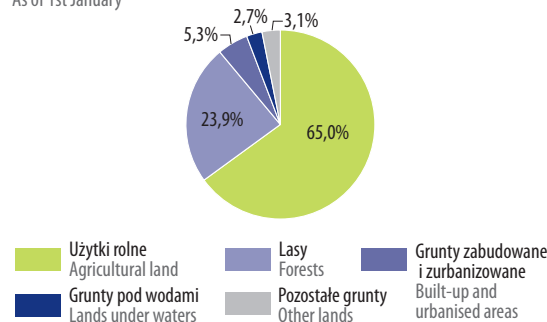

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r. wyniosły 12 997,6 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 249 zł (o 4,7% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 11 miejscu w kraju.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 13 397,6 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 441 zł (o 4,6% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 16 456,0 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 10 288,8 mln zł, tj. 4 936 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 19,1% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa kujawsko-pomorskiego w 2018 r. wynosiła 1 797,1 tys. ha, tj. 5,7% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 89% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 5,3% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 4,0 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 6,5% tych gruntów w kraju (4,4 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 49 ha (tj. 1,2% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było większe o 11,4%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 99,1% (97,5% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 186 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był mniejszy niż średnio w kraju i wynosił 73,0% (wobec 74,0%), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 3,2 p. proc.

Finances

Budget revenue of local government units in Kujawsko-pomorskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 12 997.6 million and was at the level of PLN 6 249.0 per capita (4.7% less than the country average), which ranked the voivodship eleventh in the country.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 13 397.6 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6 441 (4.6% less than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme of Kujawsko-Pomorskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 16 456.0 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 10 288.8 million, i.e. PLN 4 936 per capita (19.1% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018 was 1 797.1 thousand hectares, i.e. 5.7% of the total area of Poland. More than 89% of the voivodship's area consisted of agricultural and forest land, as well as woody and bushy land, 5.3% – built-up and urbanised land.

At the end of 2018, there were 4.0 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e. 6.5% of this land in the country (4.4 thousand hectares in 2010). In 2018, 49 hectares (i.e. 1.2% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 11.4% higher in comparison with 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 99.1% (97.5% in 2010). There were 186 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was lower than the country average, and amounted to 73.0% (compared to 74.0%),

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	216,9	241,6	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	127,7	139,9	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	117,3	132,1	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	69,8	73,0	total
miast	94,1	95,8	urban areas
wsí	32,5	40,0	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	4,3	2,1	particulates
gazowych (bez CO ₂)	57,1	44,8	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	2,3	1,8	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	514,8 ^b	665,8	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Ponad połowę zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i ponad 38% pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie inowrocławskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 36,6% w 2010 r. do 42,2% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 99,1% do 99,5% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 582,5 tys. ha i stanowiła 32,4% powierzchni województwa (5,7% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 2803 m² (w kraju – 2651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadła na obszary chronionego krajobrazu (334,2 tys. ha). W regionie było zarejestrowanych prawie 2,5 tys. pomników przyrody. Blisko 45% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (189,5 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,2 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się (o prawie 20%) ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku. Blisko połowa odpadów

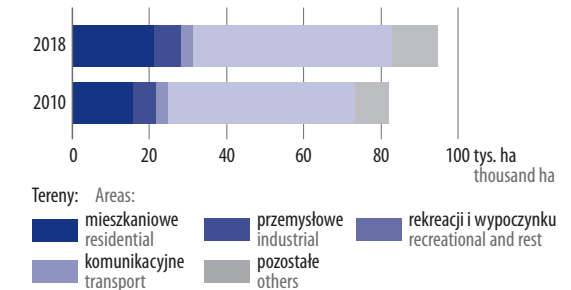
and in relation to 2010, it increased by 3.2 percentage points.

Compared to 2010, emission of particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) significantly decreased. More than a half of gas pollutants (excluding CO₂) and over 38% of particulates were emitted by plants located in Inowrocławski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 36.6% in 2010 to 42.2% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates reduction ratio increased from 99.1% to 99.5% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 582.5 thousand hectares and accounted for 32.4% of the voivodship's area (5.7% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 2803 m² (in the country – 2651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (334.2 thousand hectares). Almost 2.5 thousand monuments of nature were registered in the region. Nearly 45% of areas of forests were considered to be protective forests (189.5 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.2 percentage points.

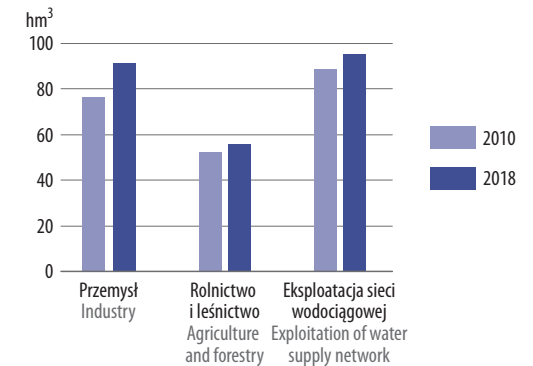
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

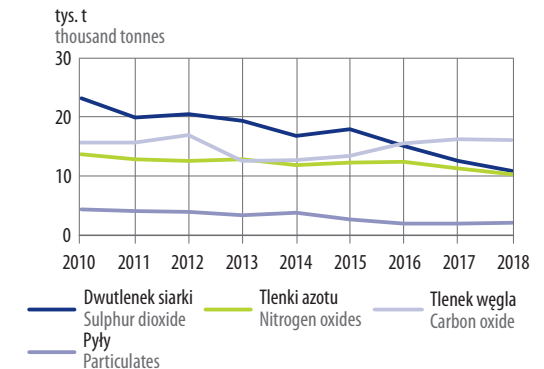
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

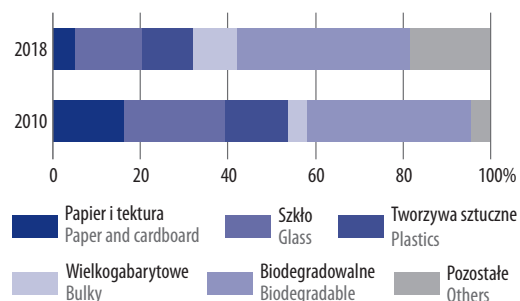
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	429,6	431,9	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	419,6	421,9	of which forests
Lesistość ^a w %	23,3	23,5	Forest cover ^a in %

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31st December.

Bydgoszcz fot. Pixabay

wytworzona została w podregionie inowrocławskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była nieco niższa niż średnia w kraju (320 kg wobec 325 kg). Prawie 45% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, 25% do recyklingu, a pozostałą część do przekształcenia termicznego i kompostowania lub fermentacji. W 2018 r. w regionie funkcjonowały 24 czynne składowiska odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 135,6 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 485,1 mln zł (4,5% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 125,6 mln zł (4,4%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (prawie 48%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną (ponad 44%) – na ujęcia i doprowadzenia wody. W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 232 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 60 zł (75 zł).

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year decreased (by nearly 20%). Nearly a half of this waste was generated in Inowrocławski Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was slightly lower than the country average (320 kg compared to 325 kg). Nearly 45% of municipal waste was designated for landfilling, 25% for recycling and the remainder for incineration and composting or fermentation. In 2018, there were 24 landfill sites for municipal waste, with an area of 135.6 hectares operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 485.1 million (4.5% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays for water management – PLN 125.6 million (4.4%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (nearly 48%) were allocated to wastewater management and protection of waters, and out of the outlays on water management (over 44%) – to water intakes and systems. In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 232 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 60 (PLN 75).

Toruń fot. Pixabay

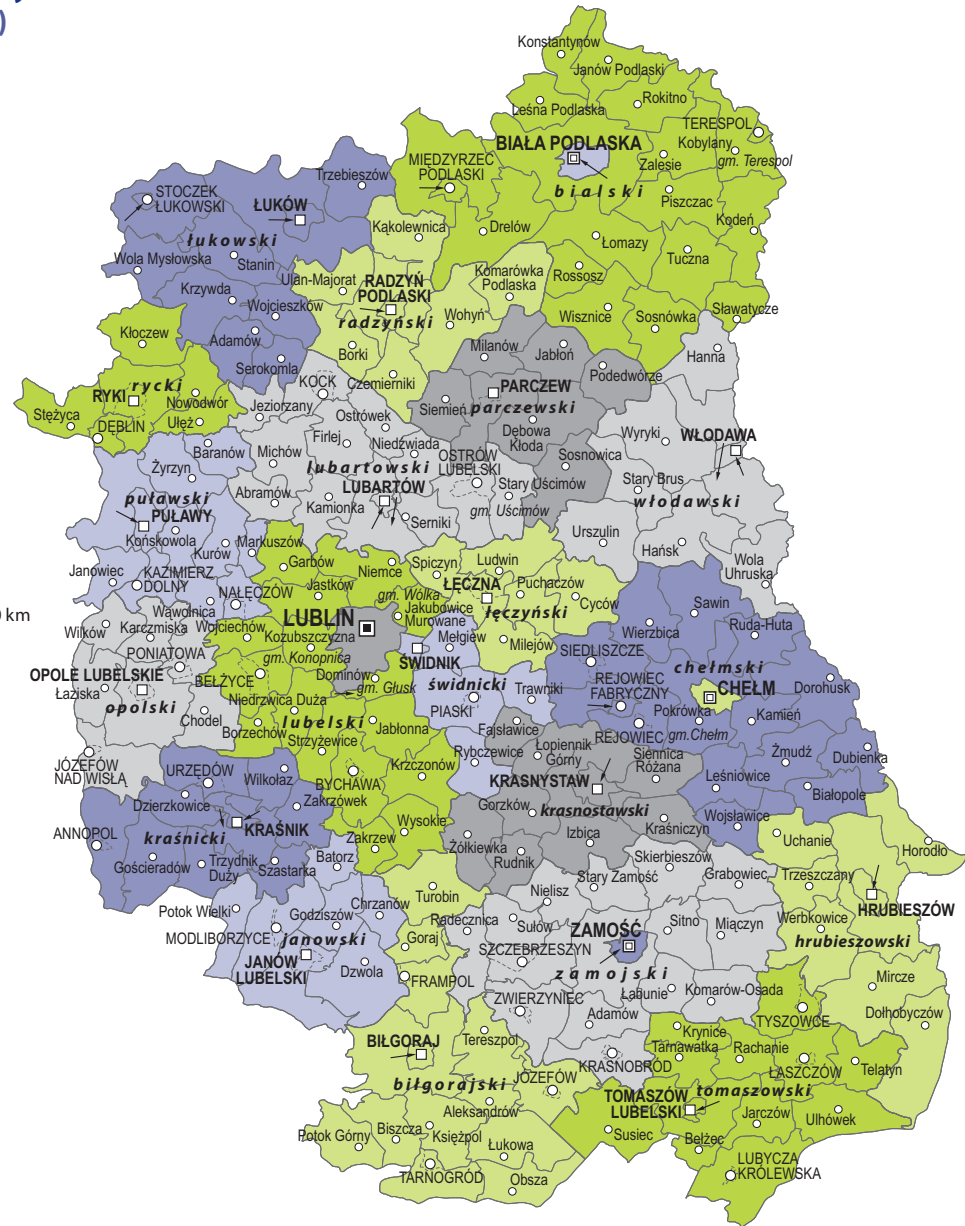
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE
LUBELSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r. The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	25 122 km ²
Ludność Population	2 117 619
Powiaty Powiaty	20
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4
Gminy ogółem Total gminas	213
Gminy miejskie Urban gminas	20
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	28
Gminy wiejskie Rural gminas	165
Miasta Cities and towns	48

0 10 20 30 40 50 km
1:1 400 000

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- puławski** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Konopnica Nazwy gmin
Gmina names
- ▣ **LUBLIN** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- ▣ **ZAMOŚĆ** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- ▣ **LUBARTÓW** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiaty
- **DEBLIN** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- **Wojstawice** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Lubelskie jest trzecim województwem w kraju pod względem powierzchni i dziewiątym pod względem liczby mieszkańców (2,1 mln osób; 5,5% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 2,8%, w miastach – o 2,9%, na wsi – o 2,7%. Szybciej niż średnio w województwie zmniejszała się populacja miast na prawach powiatu – Chełma (o 5,8%) i Zamościa (o 3,4%). W 2018 r. w województwie notowano trzeci najniższy po podkarpackim i świętokrzyskim odsetek ludności w miastach (46,5%).

W analizowanych latach 2010–2018 przyrost naturalny wykazywał wartości ujemne, a w 2018 r. osiągnął najniższy w tym okresie poziom – minus 1,7‰. Ujemna wartość współczynnika wystąpiła we wszystkich podregionach. Większą przewagą liczby zgonów nad liczbą urodzin na 1000 mieszkańców notowano na wsi – minus 2,4‰, wobec minus 0,9‰ w miastach. Województwo cechowała wysoka umieralność z powodu chorób układu krążenia (485 zgonów na 100 tys. ludności wobec 437 w kraju) i jedna z niższych w Polsce – z powodu chorób nowotworowych (257 wobec 285).

Na niekorzystną sytuację demograficzną wpłynął także odpływ ludności z województwa. Współczynnik salda

Human Capital

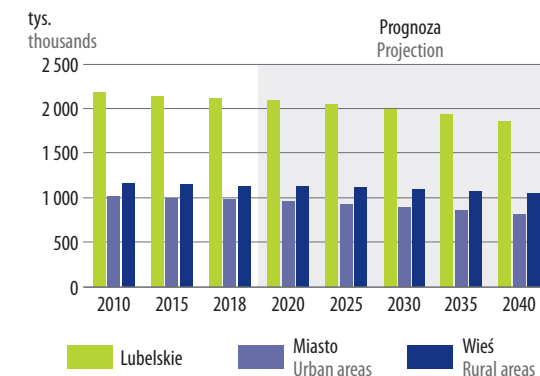
Demography

Lubelskie Voivodship is the third voivodship in the country in terms of area, and the ninth in terms of population (2.1 million people; 5.5% of the total population). In comparison with 2010, the population decreased by 2.8% in total, by 2.9% in urban areas and 2.7% in rural areas. The population of cities with powiat status was decreasing faster than the voivodship average – Chełm (by 5.8%) and Zamość (by 3.4%). In 2018, the third lowest percentage of urban population was recorded in the voivodship, after Podkarpackie and Świętokrzyskie Voivodships (46.5%).

In the analysed years 2010–2018, negative values were recorded as regards natural increase, and in 2018, it reached the lowest level in that period – minus 1.7‰. A negative value of the indicator was recorded in all subregions. A greater predominance of deaths over births per 1000 population was recorded in rural areas – minus 2.4‰, compared to minus 0.9‰ in urban areas. In Lubelskie Voivodship the high ratio of deaths due to cardiovascular diseases was recorded (485 deaths per 100 thousand population as compared to 437 in the country), and one of the lowest in Poland due to cancer diseases (257 as compared 285).

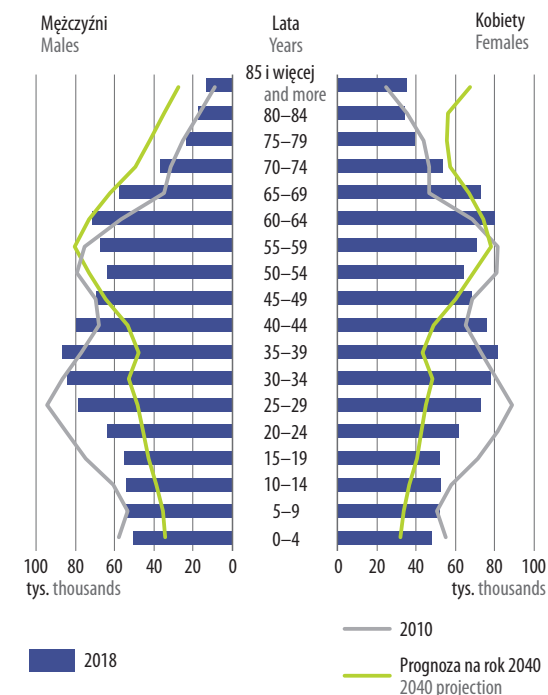
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Lubelskie	10,4	9,5	10,6	11,2	-0,2	-1,7	-2,3	-2,5	-2,5	-4,2
Podregiony: Subregions:										
białski	11,0	10,1	10,8	11,6	0,2	-1,6	-2,9	-3,6	-2,7	-5,2
chelmsko-zamojski	9,7	8,3	11,1	11,6	-1,4	-3,4	-3,0	-4,3	-4,4	-7,7
lubelski	10,5	10,3	9,7	10,4	0,8	-0,1	-0,6	0,6	0,2	0,5
puławski	10,7	9,4	10,9	11,4	-0,2	-1,9	-3,3	-4,2	-3,5	-6,1

LUBELSKIE VOIVODSHIP

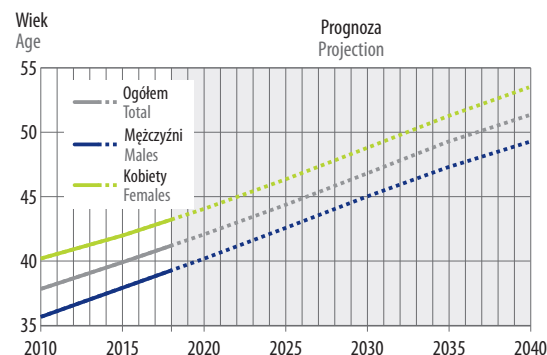
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

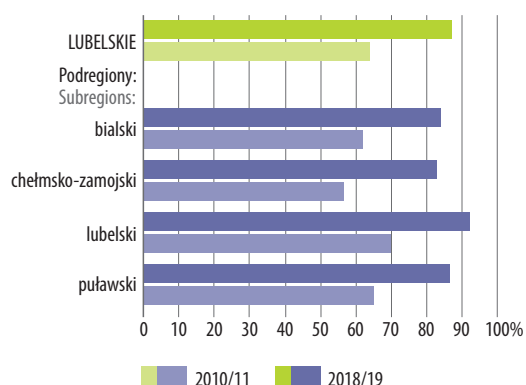
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2018 r. wyniósł minus 2,5‰ (minus 2,3‰ w 2010 r.). W województwie zarówno napływ ludności w ruchu wewnątrz krajowym, jak i liczba imigrantów, były niższe niż odpływ do innych regionów kraju i liczba emigrujących.

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej był wyższy niż przeciętnie i wyniósł 18,0%, wobec 17,5% w kraju (14,4% w 2010 r.). Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało ponad 65 osób w wieku nieprodukcyjnym – to o 7 osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 1 386 placówek wychowania przedszkolnego (o 4,9% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 71,0 tys. dzieci, tj. 87,0%. W miastach odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju (107,7%, wobec 103,4%), a na wsi wyniósł 69,6%.

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 17 uczelni (4,3% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 69,9 tys. studentów, a kobiety stanowiły 59,5%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 7,1 tys. osób, tj. 10,1% studentów ogółem w województwie (2 miejsce). W roku akademickim 2017/18 studia

The unfavourable demographic situation was also influenced by people who left the voivodship – the rate of the net internal and international migration for permanent residence was minus 2.5‰ in 2018 (minus 2.3‰ in 2010). In the voivodship, both the inflow of population in domestic traffic and the number of immigrants were lower than the outflow to other regions of the country and the number of emigrants.

In 2018, share of persons aged 65 and over was higher than the average and amounted to 18.0%, compared to 17.5% in the country (14.4% in 2010). There were over 65 persons of the non-working age per 100 persons of the working age, which is 7 persons more than in 2010.

Education

In the school year 2018/19, there were 1 386 pre-primary education establishments in the voivodship (4.9% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 71.0 thousand children, i.e. 87.0%. In urban areas this percentage was higher than the country average (107.7%, as compared to 103.4%), and in rural areas it amounted to 69.6%.

In the academic year 2018/19, there were 17 higher education institutions in the voivodship (4.3% of all higher education institutions in Poland), with 69.9 thousand students, of which 59.5 % were women. There were 7.1 thousand foreign students, i.e. 10.1% of the total

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	981	978	142,3	162,1	–	–	Primary
Gimnazja	146	134	40,0	20,1	20,1	19,5	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	115	117	8,1	7,7	2,4 ^c	2,4 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	134	130	31,2	30,2	10,8	10,3	General secondary
Technika ^d	147	142	31,5	31,5	7,2	6,9	Technical secondary ^d
Policealne	123	115	15,9	13,7	4,9	5,0	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

wyższe w województwie lubelskim ukończyło 18,9 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 5,8% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. lubelski rynek pracy skupiał 5,5% pracujących w gospodarce narodowej (0,9 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 365 osób w 2010 r. do 404 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Pracujący w sektorze usług stanowili 45,8% zatrudnionych, w rolnictwie – 36,1% i był to najwyższy odsetek pracujących w tym sektorze w kraju. Wszystkie podregiony, poza lubelskim, mają jedne z wyższych udziałów pracujących w rolnictwie w kraju oraz najniższych udziałów pracujących w pozostałych sektorach.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie lubelskim spada populacja aktywnych zawodowo – obniżeniu uległa zarówno liczba pracujących, jak i bezrobotnych. Stopa bezrobocia była wyższa od przeciętnej krajowej (6,3% wobec 3,8%).

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	1 093	934	Economically active persons in thousands
pracujący	986	875	employed persons
bezrobotni ^a	108	59	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	25,0	33,9	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	55,9	55,4	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	50,4	51,9	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,9	6,3	Unemployment rate in %
kobiety	9,3	6,5	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	5,6	4,2	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

W 2016 r. w województwie lubelskim 140,1 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 4,3% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 144,4 tys., tj. 4,6%). Przyjeżdżających do pracy było tu mniej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,34 i był najniższy w Polsce.

number of students in the voivodship (the second place). In the academic year 2017/18, 18.9 thousand students completed higher education in Lubelskie Voivodship (including foreigners), which constituted 5.8% of the total number of graduates in Poland.

Labour market

In 2018, labour market of Lubelskie Voivodship comprised 5.5% employed persons in the national economy (0.9 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 365 in 2010 to 404 in 2018 (407 in Poland). 45.8% of the employed persons were working in services and 36.1 % in agriculture, and it was the highest percentage of employed persons in the agriculture sector in Poland. All subregions, except for Lubelski Subregion, have one of the higher shares of persons employed in agriculture in Poland, and the lowest shares of persons employed in other sectors.

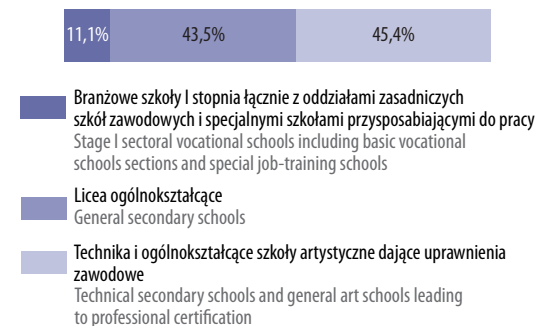
According to the Labour Force Survey (LFS), in Lubelskie Voivodship, the number of economically active persons is decreasing – both the number of employed and unemployed persons have declined. The unem-

ployment rate was higher than the country average (6.3% compared to 3.8%).

In 2016, in Lubelskie Voivodship, 140.1 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 4.3% of all commuters in the country (in 2011, it was 144.4 thousand, i.e. 4.6%). There were less incoming commuters here than outgoing, and the ratio of flows related to the employment was 0.34, belonging to one of the lowest in Poland.

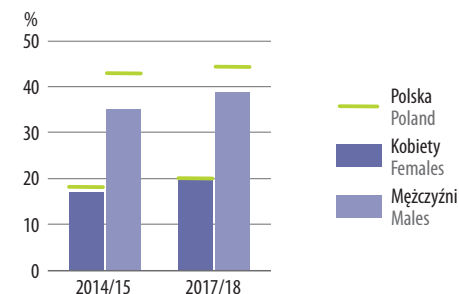
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

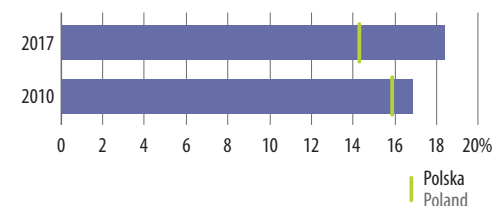
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

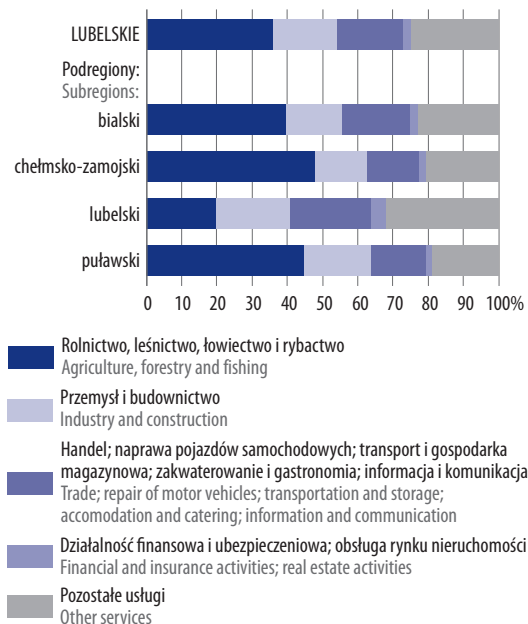

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

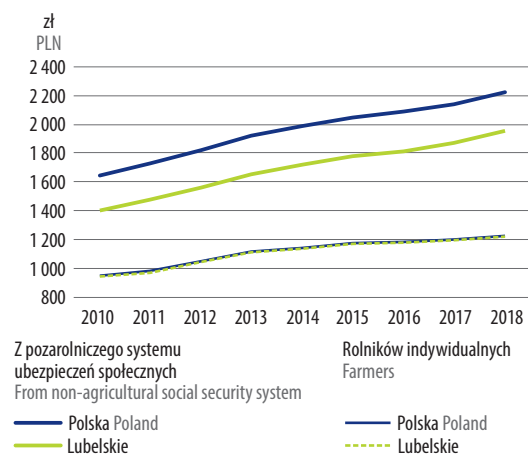
Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.
Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty
Average monthly gross retirement and other pensions

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Lublin – miejska urban	2 854	Lublin – miejska urban	2 549
Biłgoraj – miejska urban	908	Łuków – miejska urban	690
Zamość – miejska urban	595	Biała Podlaska – miejska urban	623
Łuków – miejska urban	482	Zamość – miejska urban	523
Puławy – miejska urban	363	Chełm – miejska urban	519
Dęblin – miejska urban	237	Łuków – wiejska rural	489
Łączna miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	190	Świdnik – miejska urban	484
Biała Podlaska – miejska urban	187	Puławy – miejska urban	449
Janów Podlaski miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	181	Stoczek Łukowski – wiejska rural	417
Trzebieszów – wiejska rural	177	Dęblin – miejska urban	404

Kazimierz Dolny fot. Michał Moskalewicz

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim od lat kształtują się poniżej średniego poziomu w kraju.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w lubelskim wyniosło 4 288,50 zł (niższe notowano w podkarpackim i świętokrzyskim). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 069,54 zł) i mężczyzn (4 510,00 zł) ukształtowała się na poziomie 90,2% – lubelskie było województwem o najmniejszej rozpiętości wynagrodzeń kobiet i mężczyzn.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Lubelskie Voivodship have been below the country average for years.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018 the average wages and salaries in Lubelskie Voivodship amounted to PLN 4 288.50 (lower wages and salaries were recorded in Podkarpackie and Świętokrzyskie Voivodships). The relation between women's (PLN 4 069.54) and men's (PLN 4 510.00) wages and salaries stood at 90.2% – Lubelskie Voivodship was a region with the lowest gender wage and salaries gap.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 922,60	4 061,28	90,6	88,5	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 389,07	4 797,53	102,6	98,0	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 919,26	4 145,05	92,6	91,5	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 158,44	3 228,67	74,8	74,6	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 623,51	4 575,45	76,8	69,9	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 271,07	4 407,08	97,2	95,2	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 527,69 zł (druga najniższa wartość po podkarpackim). Wydatki stanowiły 71,1% dochodu rozporządzalnego (w 2010 r. było to 84,4%). W dochodzie rozporządzalnym dochody z pracy najemnej miały najmniejszy udział w kraju (42,6% wobec 52,6% w Polsce), z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie stanowiły 9,8% dochodu (większy udział dochodów z rolnictwa notowano w podlaskim), a ze świadczeń społecznych 35,4% (wobec 31,2% w Polsce). Od 2010 r. w lubelskim notuje się wyraźny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 577 osób do 360 osób (340 osób w kraju).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe lubelskiego (781,1 tys. mieszkań) stanowiły 5,3% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okresie była mniejsza niż przeciętnie i w 2018 r. i wyniosła 369 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 21,5 tys. km, a kanalizacyjnej 6,7 tys. km (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 10,8% i o 50,9%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągo-

Monthly available income in households per capita in 2018 amounted to PLN 1 527.69 (the second lowest value after Podkarpackie Voivodship). Expenditures constituted 71.1% of available income (84.4% in 2010). In the available income, the income from hired work had the smallest share in the country (42.6% compared to 52.6% in Poland), the income from private farms in agriculture constituted 9.8% of income (a greater share of income from agriculture was recorded in Podlaskie Voivodship) and the income from social benefits amounted to 35.4% (compared to 31.2% in Poland). Since 2010, in Lubelskie Voivodship there has been a considerable decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate decreased from 577 people to 360 per 10 thousand population (340 people in the country).

Dwellings

Dwelling stocks of Lubelskie Voivodship (781.1 thousand dwellings) accounted for 5.3% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 369 (381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 21.5 thousand km, and of the sewage system 6.7 thousand km (an increase compared to 2010 of 10.8% and 50.9% respectively). The relation of the

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

138,1 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

217,2 tys.

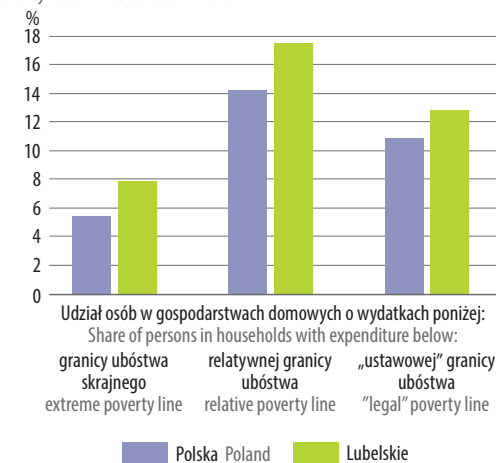
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

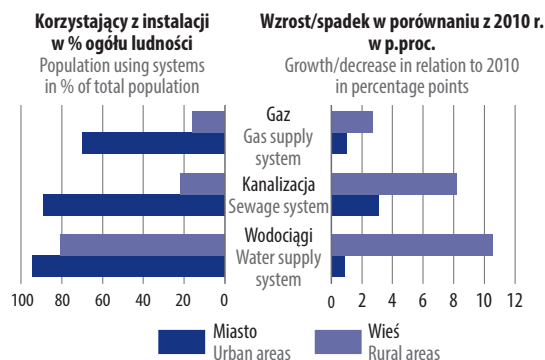

1337,9 mln zł

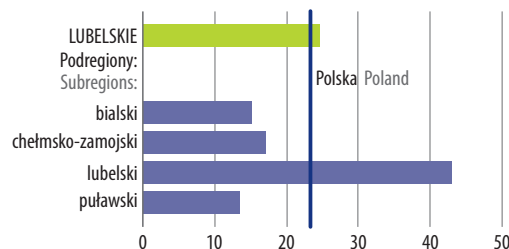
Wypłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

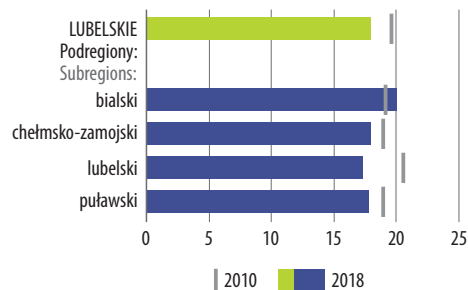

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace for 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

wej była niższa niż średnia w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadało 31 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się 16,4% do 9,3 tys. km, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostawał niższy niż przeciętnie (32,9 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

W porównaniu z 2012 r. sytuacja służby zdrowia w województwie pogorszyła się – spadła liczba lekarzy (do 5,2 tys.) oraz pielęgniarek i położnych (do 13,8 tys.). W 2018 r. w województwie funkcjonowało 45 szpitali ogólnych. Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach była niższa niż średnio w kraju (193 osoby wobec 211 w Polsce; niższą zanotowano jedynie w śląskim).

W 2018 r. na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 8 placówek lecznictwa uzdrowiskowego (siedem w podregionie puławskim i jedna w chełmsko-zamojskim), z których korzystało 3,7% ogółu kuracjuszy w Polsce. W porównaniu z 2012 r. nie zmieniła się liczba placówek stacjonarnego lecznictwa uzdrowiskowego, natomiast liczba kuracjuszy wzrosła do 28,2 tys., tj. o 54,2%.

Kultura

W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 3,2% (wobec spadku o 5,0% w kraju). Biblioteki odwiedziło o 6,8% mniej czytelników niż w 2010 r. (168 wobec 175 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 19,6 wol. w 2010 r. do 18,0 wol. w 2018 r.).

Blisko dwukrotnie wzrosła liczba widzów w kinach, ale pod względem liczby widzów na 1 000 ludności, województwo zajmuje jedno z ostatnich miejsc w kraju. Chętnie oglądane były polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 34,2% i była wyższa niż przeciętnie. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (wzrost o 48,3%), jednak udział w ogółem zwiedzających w kraju zmniejszył się z 4,3% do 3,7%. W analizowanym

length of the sewage system to the length of the water supply system was lower than the country average (31 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 16.4% – to 9.3 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (32.9 compared to 42.6).

Health care

Compared to 2012, the situation of health service in the voivodship has worsened – the number of doctors decreased (to 5.2 thousand), as well as the number of nurses and midwives (to 13.8 thousand). In 2018, there were 45 general hospitals in the voivodship. The number of persons per 1 bed in general hospitals was lower than the country average (193 people compared to 211 in Poland; a lower number was recorded only in Śląskie Voivodship).

In 2018, in Lubelskie Voivodship, there were 8 health resort facilities (7 in Puławski Subregion and 1 in Chełmsko-Zamojski Subregion), which were used by 3.7% of all health resort patients in Poland. Compared to 2012, the number of inpatient health resort facilities did not change, while the number of health resort patients increased to 28.2 thousand, i.e. by 54.2%.

Culture

In 2018, the number of public libraries decreased by 3.2% (compared to a decrease of 5.0% in the country). Libraries were visited by 6.8% fewer borrowers than in 2010 (168 compared to 175 borrowers per 1000 population). There was also a decrease recorded in relation to loans of volumes (loan rate per 1 borrower decreased from 19.6 volumes in 2010 to 18.0 volumes in 2018).

The number of audience in cinemas almost doubled, but in terms of the number of audience per 1 000 population, the voivodship ranks as one of the last in the country. Polish films were willingly watched, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 amounted to 34.2%, and it was higher than the average. Compared to 2010, more people visited museums (increase by 48.3%), but their share in the total number of visitors in Poland decreased from 4.3% to 3.7%.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Lubelskie	597	578	381,6	355,6	45	52	948,0	1 405,6	29	31	1 105,5	2 107,5
Podregiony: Subregions:												
bialski	105	103	54,5	48,1	5	7	82,4	83,7	4	4	88,8	196,1
chełmsko-zamojski	178	164	109,0	92,9	10	14	138,8	218,8	6	8	143,5	469,7
lubelski	169	178	134,1	138,6	13	13	556,6	828,8	8	11	789,1	1183,4
puławski	145	133	84,1	76,0	17	18	170,1	274,3	11	8	84,1	258,4

okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadały 1 144 osoby, wobec 1 258 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 107 do 165 osób (388 w kraju).

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 322 do 472 (4,3% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 30,9%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie chełmsko-zamojskim (30,1%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 1,1 mln turystów (w tym 11,7% turystów zagranicznych), tj. 509 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa lubelskiego udzieliły 2,6% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2015 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 31,8% (40,1% w kraju).

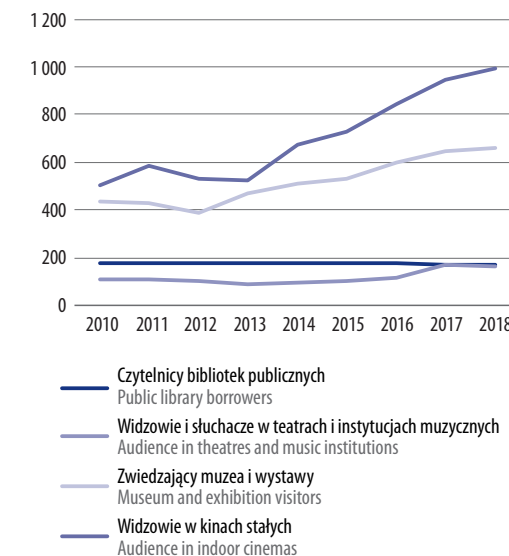
In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – there were 1 144 persons per 1 place compared to 1 258 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 107 to 165 per 1000 inhabitants (388 in Poland).

Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 322 to 472 (4.3% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 30.9%. The largest number of establishments was located in Chełmsko-Zamojski Subregion (30.1%). The tourist accommodation establishments were used by 1.1 million tourists (of which 11.7% were foreign tourists), i.e. 509 persons per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Lubelskie Voivodship accounted for 2.6% of all nights spent in Poland. Since 2015, the occupancy rate of bed places has been growing steadily, and in 2018 it amounted to 31.8% (40.1% in Poland).

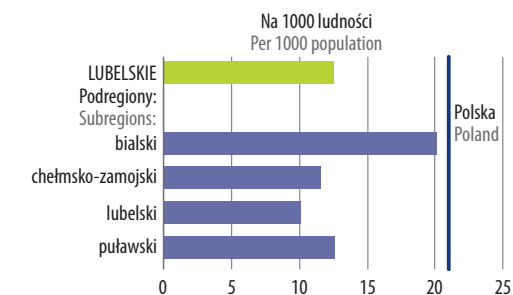
Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

Persons using cultural institutions per 1000 population

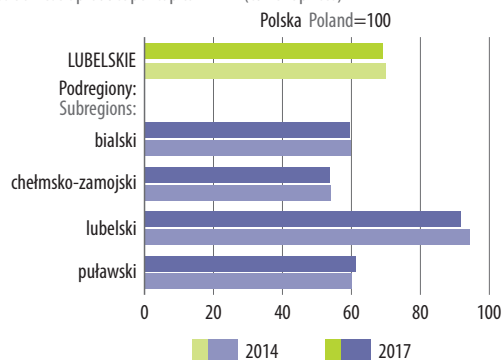
Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

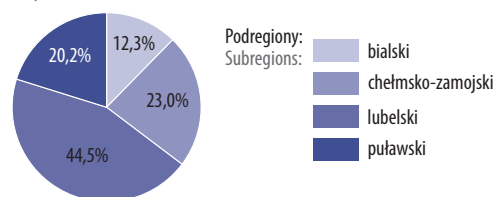
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

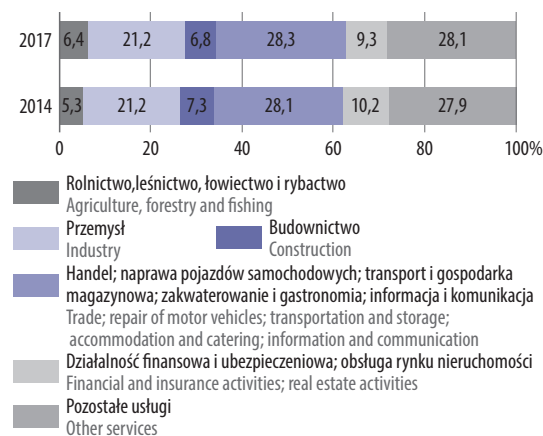
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo lubelskie w 2017 r. wytworzyło 3,8% produktu krajowego brutto (10 lokata). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 35,7 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na ostatnim, 16 miejscu.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):			Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	67 121	76 039	in million PLN
Polska=100	3,9	3,8	Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca:			Gross domestic product per capita:
w złotych	31 192	35 712	in PLN
Polska=100	69,8	69,0	Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):			Gross value added (current prices):
w milionach złotych	59 524	66 779	in million PLN

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 27,5% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 85,6 tys.

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 4,1%, tj. 180,8 tys. miało swoją siedzibę w województwie lubelskim. Do sektora prywatnego

Economy

Regional accounts

In 2017, Lubelskie Voivodship generated 3.8% of Polish gross domestic product (tenth place). The GDP per capita was PLN 35.7 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship on the last, sixteenth place.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was by 27.5% lower than the country average and amounted to PLN 85.6 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 4.1%, i.e. 180.8 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Lubelskie Voivodship. The private sector comprised

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Lubelskie	753	854	81	86	46	65
Podregiony: Subregions:						
białski	646	743	69	79	39	60
chełmsko-zamojski	684	759	66	75	39	57
lubelski	906	1 040	102	105	55	85
puławski	690	770	79	77	45	51

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

należało 95,9% podmiotów (o 0,6 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do 2010 r. liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 9,9% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 75 do 85. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 29 punktów.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie lubelskim (11,4 mld zł), stanowiły 3,8% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 5 361 zł, o 32,0% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 15 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 57,5% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 38,0%; a na rolnictwo – 4,5%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,8 mld zł i stanowiły 3,1% nakładów na działalność B+R w Polsce (3,5% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (380 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,88% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 3,5% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 4,9 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo lubelskie to region o charakterze rolniczym, mający dobre warunki glebowo-klimatyczne do rozwoju rolnictwa. Region znajduje się w czołowie krajowej w produkcji wielu upraw rolniczych i sadowniczych. W czerwcu 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 1405,1 tys. ha (o 4,2% więcej niż w 2010 r.) i stanowiły 9,7% tych użytków w kraju.

Lubelskie jest znaczącym w kraju producentem zbóż, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych. W 2018 r. uzyskane zbiory pszenicy stanowiły 15,3% produkcji krajowej (1 lokata). W krajowej produkcji owsa (16,2%),

95.9% of the entities (by 0.6 percentage point less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 9.9% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, has increased from 75 to 85. In relation to the country average, this indicator was 29 points lower.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Lubelskie Voivodship (PLN 11.4 billion), constituted 3.8% of the country's outlays. They amounted to PLN 5 361 per capita, which is 32.0% less than the country average, and thus the voivodship ranked fifteenth in the country. Services were allocated 57.5% of the investment outlays, industry and construction – 38.0%, and agriculture – 4.5%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.8 billion and constituted 3.1% of the R&D expenditures in Poland (3.5% in 2010). The value per capita was below the country average (PLN 380 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 amounted to 0.88% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 3.5% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 4.9 (for the country 7.7).

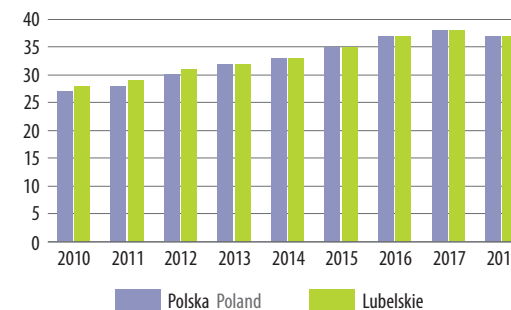
Agriculture

Lubelskie Voivodship is an agricultural region with favourable soil and climatic conditions for agricultural development. The region is in the lead of the national production of many agricultural crops and crops from the orchard. In June 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 1405.1 thousand hectares (4.2% more than in 2010) and accounted for 9.7% of these agricultural land in the country.

Lubelskie Voivodship is an important domestic producer of cereals, rape and turnip rape, as well as sugar beets. In 2018, the production of wheat accounted for 15.3% of domestic production (the first place). In the domestic

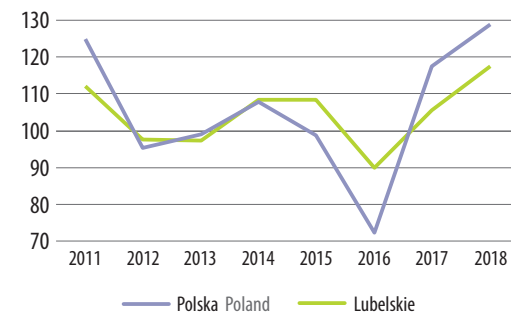
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

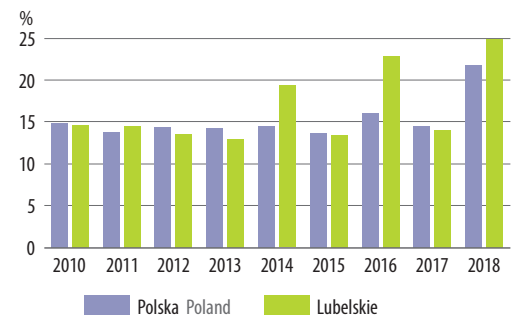
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

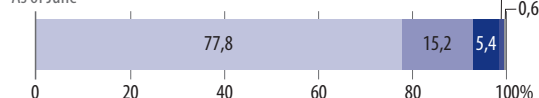

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018

As of June

W dobrej kulturze rolnej:

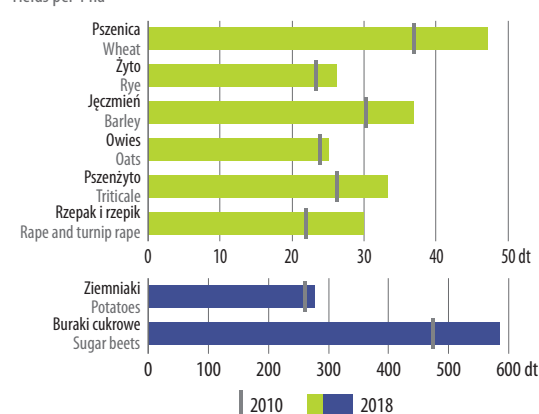
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

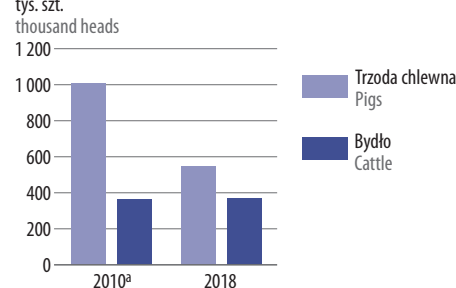

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	1 383,1	1 413,3	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,5	99,4	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	188,1	179,8 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	7,13	7,68 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	1 009,3	1 099,1	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	106,0	163,3	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

jęczmienia (11,7%) oraz rzepaku i rzepiku (15,3%) województwo plasowało się na drugiej pozycji, a w zbiorach buraków cukrowych (16,9%) – na trzeciej. Region wyróżniał również wysoki udział w krajowej produkcji owoców z drzew (14,4%, 3 lokata po mazowieckim i świętokrzyskim). Produkcja warzyw gruntowych stanowiła 10,7% krajowej produkcji (6 lokata).

Obsada bydła i trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych była niższa niż średnia w kraju i wynosiła dla bydła 26,4 szt. (42,3 szt. w kraju), a dla trzody chlewnej – 39,2 szt. (80,6 szt.). W 2018 r. w produkcji mleka region uzyskał siódmą pozycję w kraju (5,6% produkcji krajowej), a w produkcji żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso – ósmą (4,8% produkcji krajowej).

W 2018 r. w regionie funkcjonowało 1 948 gospodarstw ekologicznych (10,1% gospodarstw tego typu w kraju; 5 lokata). W porównaniu z 2010 r. odnotowano niewielki ich spadek (0,7%). Zwiększyła się liczba gospodarstw z certyfikatem (z 1 386 w 2010 r. do 1 466 w 2018 r.), a mniej było w okresie przestawiania (576 wobec 482). Zmniejszyła się powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z 34,9 tys. ha w 2010 r. do 28,4 tys. ha w 2018 r. Najwięcej gospodarstw ekologicznych notowano w 2012 r. (2 174), a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych największa była w 2013 r. (40,8 tys. ha).

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była 2,5-krotnie wyższa niż w 2010 r. Za 1 ha gruntu ornego trzeba było zapłacić 31,5 tys. zł (w kraju 44,4 tys. zł). W przypadku gruntów dobrej

produkcji owsa (16,2%), jęczmienia (11,7%) i rzepaku i rzepiku (15,3%), województwo plasowało się na drugiej pozycji, a w zbiorach buraków cukrowych (16,9%) – na trzeciej. Region wyróżniał również wysoki udział w krajowej produkcji owoców z drzew (14,4%, trzecie miejsce po Mazowieckim i Świętokrzyskim Voivodstwach). Produkcja warzyw gruntowych stanowiła 10,7% krajowej produkcji (szóste miejsce).

Liczba bydła i trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych była niższa niż średnia w kraju i wynosiła dla bydła 26,4 szt. (42,3 szt. w kraju) i 39,2 szt. (80,6 szt.) dla trzody chlewnej. W 2018 r. w produkcji mleka region uzyskał siódmą pozycję w kraju (5,6% produkcji krajowej), a w produkcji żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso – ósmą (4,8% produkcji krajowej). W 2018 r. w regionie funkcjonowało 1 948 gospodarstw ekologicznych (10,1% gospodarstw tego typu w kraju; 5 lokata). W porównaniu z 2010 r. odnotowano niewielki ich spadek (0,7%). Zwiększyła się liczba gospodarstw z certyfikatem (z 1 386 w 2010 r. do 1 466 w 2018 r.), a mniej było w okresie przestawiania (576 wobec 482). Zmniejszyła się powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z 34,9 tys. ha w 2010 r. do 28,4 tys. ha w 2018 r. Najwięcej gospodarstw ekologicznych notowano w 2012 r. (2 174), a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych największa była w 2013 r. (40,8 tys. ha).

W 2018 r. w regionie funkcjonowało 1 948 gospodarstw ekologicznych (10,1% gospodarstw tego typu w kraju; 5 lokata). W porównaniu z 2010 r. odnotowano niewielki ich spadek (0,7%). Zwiększyła się liczba gospodarstw z certyfikatem (z 1 386 w 2010 r. do 1 466 w 2018 r.), a mniej było w okresie przestawiania (576 wobec 482). Zmniejszyła się powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z 34,9 tys. ha w 2010 r. do 28,4 tys. ha w 2018 r. Najwięcej gospodarstw ekologicznych notowano w 2012 r. (2 174), a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych największa była w 2013 r. (40,8 tys. ha).

W 2018 r. w regionie funkcjonowało 1 948 gospodarstw ekologicznych (10,1% gospodarstw tego typu w kraju; 5 lokata). W porównaniu z 2010 r. odnotowano niewielki ich spadek (0,7%). Zwiększyła się liczba gospodarstw z certyfikatem (z 1 386 w 2010 r. do 1 466 w 2018 r.), a mniej było w okresie przestawiania (576 wobec 482). Zmniejszyła się powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z 34,9 tys. ha w 2010 r. do 28,4 tys. ha w 2018 r. Najwięcej gospodarstw ekologicznych notowano w 2012 r. (2 174), a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych największa była w 2013 r. (40,8 tys. ha).

klasy była to kwota 47,1 tys. zł wobec 16,3 tys. zł w 2010 r.

W 2018 r. udział województwa lubelskiego w tworzeniu krajowej globalnej i towarowej produkcji rolniczej wyniósł odpowiednio – 8,8% i 8,2%. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wyniósł 91,9% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 15,1% niższa niż przeciętnie w kraju i wynosiła 5 172 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie lubelskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 2,6% produkcji przemysłowej Polski (2,5% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 18,7 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (20,1% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z metali (6,3%) oraz produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (5,9%).

Transport

W 2018 r. gęstość eksploatowanej sieci kolejowej (1048 km, o 0,9% więcej niż w 2010 r.) liczona na 100 km² powierzchni wyniosła 4,2 km (w kraju 6,2 km) i była jedną z najmniejszych w Polsce (15 lokata po podlaskim). Również gęstość dróg publicznych o twardej nawierzchni (23,5 tys. km, o 16,3% więcej niż w 2010 r.) była mniejsza niż średnia krajowa (odpowiednio 93,6 km i 97,2 km). W lubelskim brak autostrad, zwiększa się natomiast ilość dróg ekspresowych, których łączna długość w 2018 r. wyniosła 101,8 km.

Na drogach lubelskiego w 2018 r. odnotowano 1 216 wypadków, w wyniku których zginęło 179 osób (mniej o 30,1% niż w 2010 r.), tj. ponad 8 osób na 100 tys. mieszkańców. Najmniej ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności miało miejsce w podregionie chełmsko-zamojskim (blisko 7 osób), najwięcej – w podregionie białskim (ponad 11 osób).

tare of arable land, one had to pay PLN 31.5 thousand (PLN 44.4 thousand in Poland). In the case of good quality classes land, the price was PLN 47.1 thousand, compared to PLN 16.3 thousand in 2010.

In 2018, the share of Lubelskie Voivodship in creation of the country gross and market agricultural output was 8.8% and 8.2% respectively. The share of market agricultural output in the final agricultural output was 91.9% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 ha of agricultural land was lower than the country average by 15.1% and amounted to PLN 5 172 (PLN 6 093 in the country).

Industry

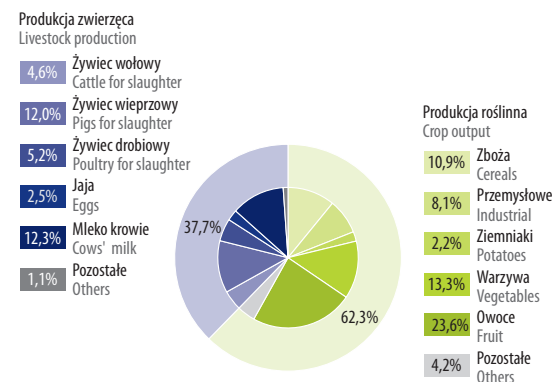
In Lubelskie Voivodship the sold production of industry constituted 2.6% of Poland’s sold production of industry (2.5% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 18.7 thousand per capita, which was a value below country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (20.1% of the voivodship’s sold production of industry), manufacture of metal products (6.3%), and manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers (5.9%).

Transport

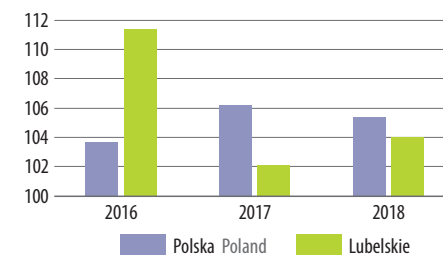
In 2018, the density of the operated railway network (1048 km, 0.9% more than in 2010), calculated per 100 km² of area, amounted to 4.2 km (6.2 km in Poland) and was one of the lowest in Poland (the fifteenth place after Podlaskie Voivodship). Also the density of public hard surface roads (23.5 thousand km, 16.3% more than in 2010), was lower than the country average (93.6 km and 97.2 km respectively). There are no motorways in Lubelskie Voivodship, however, the number of expressways is increasing. In 2018, their total length was 101.8 km.

In 2018, 1 216 accidents were recorded on the roads of Lubelskie Voivodship. They resulted in 179 fatalities (a 30.1% decrease compared to 2010), i.e. more than 8 persons per 100 thousand inhabitants. The smallest number of fatalities per 100 thousand population was recorded in Chełmsko-Zamojski Subregion (nearly 7 persons), the largest – in Białski Subregion (more than 11 persons).

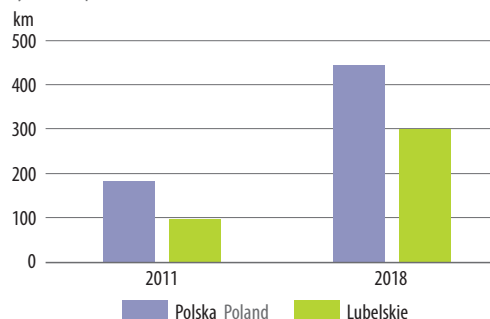
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

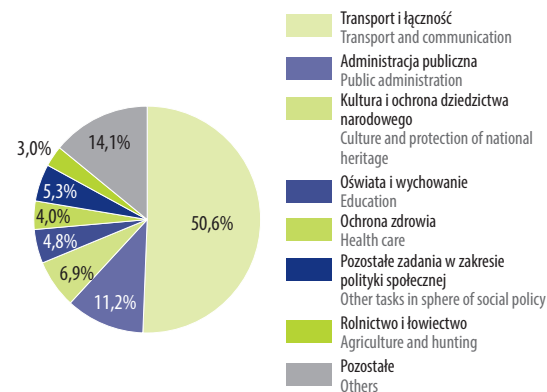

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

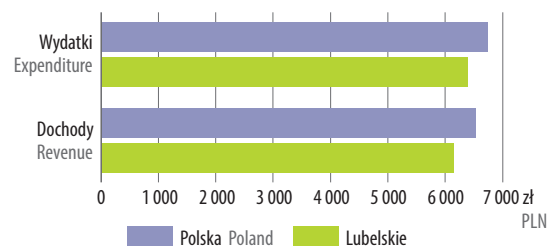
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

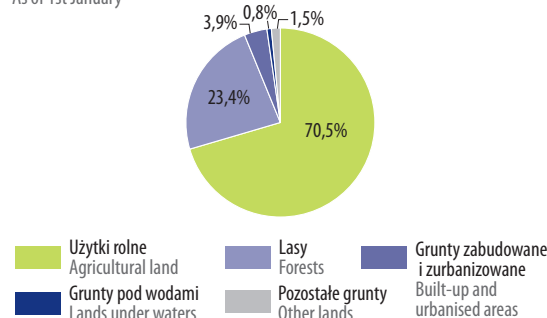

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Międzynarodowy Port Lotniczy Lublin w Świdniku w 2018 r. obsługiwał 459,2 tys. pasażerów, z czego 98,4% stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim w 2018 r. wyniosły 13 049,7 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 151 zł (o 6,2% mniej od średniej krajowej), co ułokowało województwo na 13 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 35,3% stanowiły dochody własne, 29,0% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 24,6% – dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 13 609,3 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 415 zł (o 5,0% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa lubelskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 20 215,6 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 13 368,7 mln zł, tj. 6 260 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 2,6% więcej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa lubelskiego w 2018 r. wynosiła 2 512,2 tys. ha, tj. 8,0% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 94% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 3,9% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. wymagało rekultywacji 3,1 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 5,0% tych gruntów w kraju (w 2010 r. – 3,0 tys. ha). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 80 ha (tj. 2,6% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 16%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 99,2% (99,3% w 2010 r.). W regionie

In 2018, the international Lublin Airport in Świdnik served 459.2 thousand passengers, out of which 98.4% were international passengers.

Finance

Budget revenue of local government units in Lubelskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 13 049.7 million, and was at the level of PLN 6 151.0 per capita (6.2% less than the country average), which ranked the voivodship thirteenth in the country. In the revenue structure, 35.3% constituted own revenue, 29.0% – general subvention from the state budget, and 24.6% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 13 609.3 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6 415 (5.0% less than the country average).

The total value of completed projects under national operational programmes and the regional operational programme in Lubelskie Voivodship (as of 31 December 2018) amounted to PLN 20 215.6 million, of which co-financing from European Union funds accounted for PLN 13 368.7 million, i.e. PLN 6 260 per capita (2.6% more than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Lubelskie Voivodship in 2018 was 2 512.2 thousand hectares, i.e. 8.0% of the total area of Poland. More than 94% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 3.9% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 3.1 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e. 5.0% of such land in the country (in 2010 – 3.0 thousand hectares). In 2018, 80 hectares (i.e. 2.6% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 16% lower than in 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 99.2%

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	348,0	292,4	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	150,0	141,9	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	72,7	73,2	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	53,0	57,3	total
miast	92,8	93,9	urban areas
wsí	18,3	25,6	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	2,8	1,4	particulates
gazowych (bez CO ₂)	33,0	20,4	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	4,9	7,4	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	337,8 ^b	470,2	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

funkcjonowało 350 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był mniejszy niż średnio w kraju i wynosił 57,3% (wobec 74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 4,3 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Blisko 40% zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie chełmsko-zamojskim, a połowę zanieczyszczeń pyłowych zakłady w podregionie puławskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 81,6% w 2010 r. do 89,9% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych obniżył się – z 98,5% do 98,4% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 570,0 tys. ha i stanowiła 22,7% powierzchni województwa (5,6% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 2 691 m² (w kraju – 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (299,6 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było prawie 1,5 tys. pomników

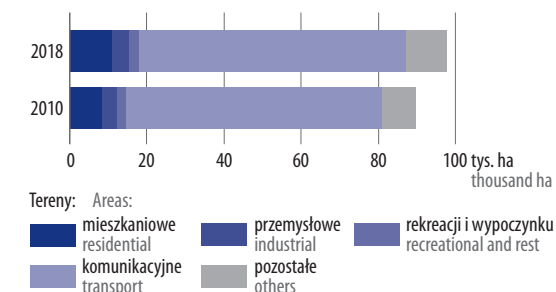
(99,3% w 2010). There were 350 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was lower than the country average, and amounted to 57.3% (compared to 74.0% in the country), and in relation to 2010, it increased by 4.3 percentage point.

Compared to 2010, both particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) emissions significantly decreased. Nearly 40% of gas pollutants (excluding CO₂) were emitted by plants located in Chełmsko-Zamojski Subregion, and half of particulate pollutants by plants located in Puławski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 81.6% in 2010 to 89.9% in 2018 (66.7% in the country), and particulates pollutants reduction ratio decreased from 98.5% to 98.4% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 570.0 thousand hectares and accounted for 22.7% of the voivodship's area (5.6% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 2 691 m² (in the country – 2 651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (299.6 thousand hectares).

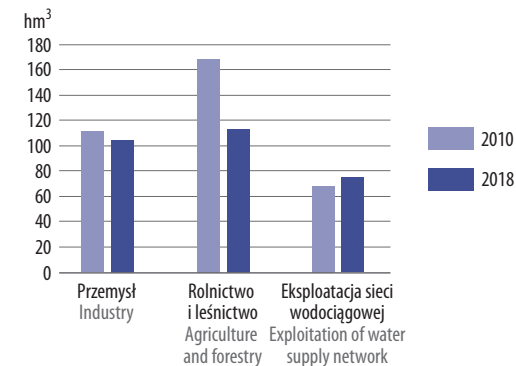
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

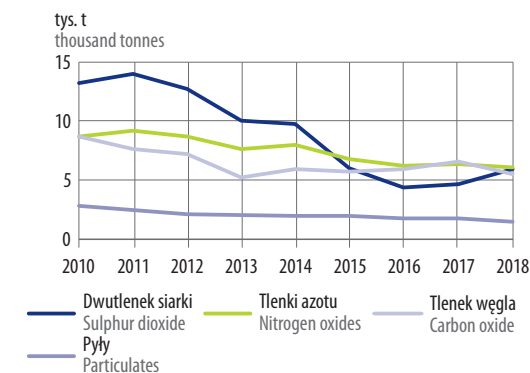
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

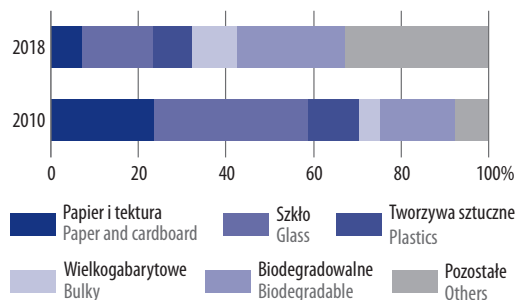
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	585,8	596,2	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	577,3	587,8	of which forests
Lesistość ^a w %	23,0	23,4	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Krasnobród fot. Pixaby

przyrody. Lasy ochronne obejmowały powierzchnię 129,6 tys. ha (22,0% powierzchni lasów ogółem). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,4 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku wzrosła o ponad 52% i stanowiła 6,4% odpadów wytworzonych w kraju. Blisko 93% odpadów wytworzonych zlokalizowane w podregionie lubelskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 222 kg wobec 325 kg w kraju. Prawie 44% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, 28% do przekształcenia termicznego, 20% do recyklingu, a pozostałe do kompostowania lub fermentacji. W województwie funkcjonowało 29 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 80,2 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 456,4 mln zł (4,2% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 106,4 mln zł (3,7%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (prawie 54%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną (ponad 61%) – na ujęcia i doprowadzenia wody. W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 212 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 49 zł (75 zł).

Almost 1.5 thousand monuments of nature were registered in the region. Protective forests covered an area of 129.6 thousand hectares (22.0% of total forest area). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.4 percentage point.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year increased by more than 52% and accounted for 6.4% of the total country production. Almost 93% of waste was generated by plants located in Lubelski Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was 222 kg compared to 325 kg in the country. Almost 44% of municipal waste was designated for landfilling, 28% for incineration, 20% for recycling, and the rest for composting or fermentation. There were 29 landfill sites for municipal waste, with an area of 80.2 ha, operating in the voivodship.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 456.4 million (4.2% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 106.4 million (3.7%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (over 54%) were allocated to wastewater management and protection of water, and out of the outlays in water management (over 61%) – to water intakes and systems. In the period concerned, outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 212 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 49 (PLN 75).

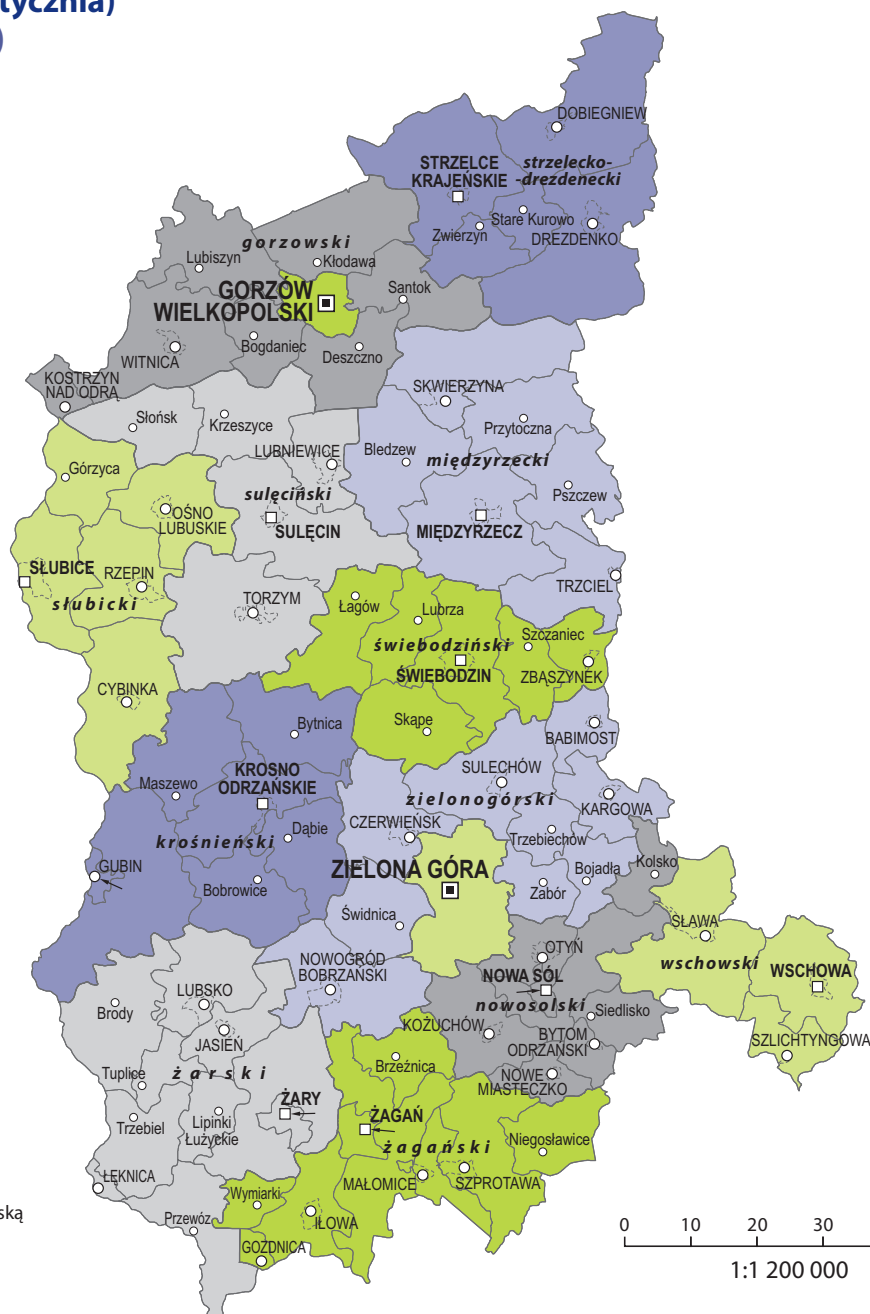
WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE
LUBUSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.
The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	13 988 km ²
Ludność Population	1 014 548
Powiaty Powiats	12
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	2
Gminy ogółem Total gminas	82
Gminy miejskie Urban gminas	9
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	34
Gminy wiejskie Rural gminas	39
Miasta Cities and towns	43

	Granice powiatów Powiat boundaries
	Granice gmin Gmina boundaries
	Granice miast w gminach miejsko-wiejskich Town boundaries within urban-rural gminas
zagański	Nazwy powiatów Powiat names
	Siedziba władz wojewódzkich Seat of the voivodship authority
	Miasta – siedziby powiatów Cities – seats of powiats
	Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich Towns – seats of urban and urban-rural gminas
	Wsie – siedziby gmin wiejskich Villages – seats of rural gminas
	Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Lubuskie jest trzynastym województwem w kraju pod względem powierzchni i piętnastym pod względem liczby mieszkańców (1,0 mln osób; 2,6% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 0,8%, tj. o 8,7 tys. osób. Ubytek notowano na wsi (o 4,8%) przy wzroście ludności miejskiej (o 1,4%). Szybciej niż średnio w województwie wzrastała populacja Zielonej Góry (o 17,9%, tj. o 21,3 tys.) i miast w podregionie zielonogórskim (o 3,2%, tj. o 12,7 tys.). Kierunek przepływu ludności wyznaczyła administracyjna zmiana granic od 1 stycznia 2015 r., gdy gmina Zielona Góra została połączona z miastem na prawach powiatu. W efekcie liczba mieszkańców miasta wzrosła do 138,7 tys. (tj. o 16,6%), a jego powierzchnia zwiększyła się ponad 4,5-krotnie (z 58 do 277 km²). W 2018 r. liczba mieszkańców Zielonej Góry przekroczyła 140 tys. W 2018 r. w województwie lubuskim po raz pierwszy od 2010 r. liczba zgonów na 1000 ludności nieznacznie przekroczyła średnią wartość dla kraju. W 2018 r. zanotowano także najniższą w tym okresie liczbę urodzeń na 1000 ludności. W rezultacie w 2018 r. przyrost naturalny w województwie osiągnął najniższą wartość od 2010 r. (minus 1,5‰ wobec 1,4‰ w 2010 r.). Na spadek liczby ludności lubuskiego wpłynęło również

Human Capital

Demography

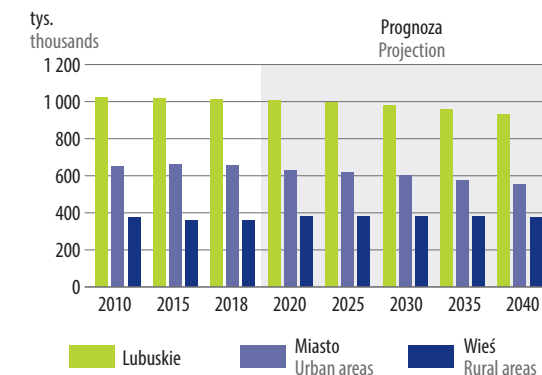
Lubuskie is the thirteenth voivodship in Poland in terms of area and the fifteenth in terms of population (1.0 million persons; 2.6% of the total population). In comparison with 2010, population decreased by 0.8%, i.e. by 8.7 thousand persons. A drop (by 4.8%) was recorded in the number of persons living in rural areas and a growth (by 1.4%) was noted in the number of persons living in urban areas. The population of Zielona Góra and the towns in Zielonogórski Subregion grew faster than the average population in the voivodship (an increase by 17.9%, i.e. by 21.3 thousand and by 3.2%, i.e. by 12.7 thousand, respectively). The direction of the population flow has been determined by a change in administrative boundaries from 1 January 2015, when the Zielona Góra rural gmina was merged with the city with powiat status of the same name. As a result, the population of the city increased to 138.7 thousand (i.e. by 16.6%), and its area increased more than 4.5 times (from 58 to 277 km²). In 2018, the number of inhabitants of Zielona Góra exceeded 140 thousand.

In 2018, for the first time since 2010, the number of deaths per 1000 population in Lubuskie Voivodship slightly exceeded the country average. In 2018, during the same period, the lowest number of births

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Lubuskie	10,7	9,3	9,3	10,8	1,4	-1,5	-0,5	-1,0	0,9	-2,5
Podregiony: Subregions:										
gorzowski	10,8	9,3	9,0	10,9	1,7	-1,6	-0,4	-0,9	1,4	-2,5
zielonogórski	10,6	9,4	9,4	10,8	1,2	-1,4	-0,5	-1,0	0,7	-2,4

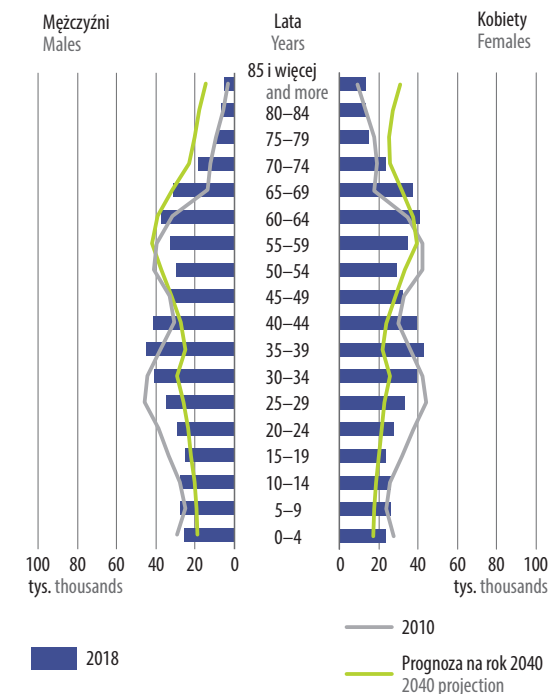
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

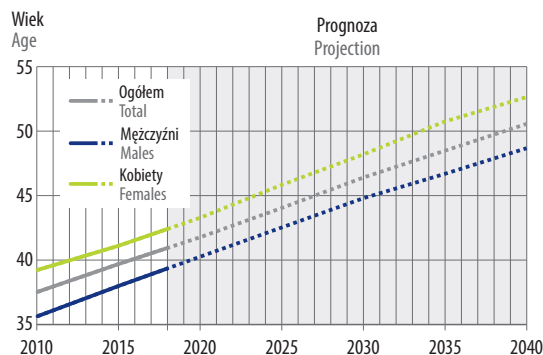
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

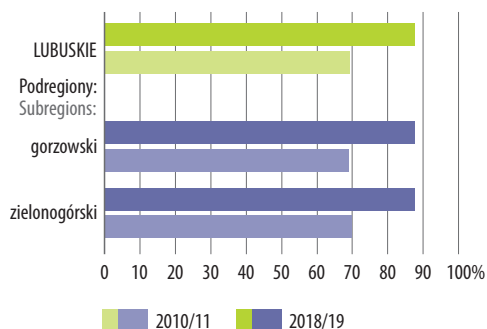
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

pogorszenie się salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z minus 0,5‰ w 2010 r. do minus 1,0‰ w 2018 r. Odmienne sytuacja kształtowała się w Zielonej Górze, gdzie saldo migracji wyraźnie się poprawiło (4,3‰ wobec 1,3‰ na początku analizowanego okresu), a przyrost naturalny był dodatni (z wyjątkiem 2012 r.).

W 2018 r. w województwie lubuskim odnotowano jeden z niższych udziałów osób w wieku 65 lat i więcej (16,9%), mimo że w porównaniu z 2010 r. wystąpił tu największy w kraju wzrost liczby ludności w tej grupie wieku (o 42,9%). Najbardziej (po zachodniopomorskim) wzrosła również liczba osób w wieku poprodukcyjnym (o 37,4%) Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym – to o prawie 12 osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 499 placówek wychowania przedszkolnego (o 4,0% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 35,6 tys. dzieci, tj. 87,7%. W miastach odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju (105,3%, wobec 103,4%), a na wsi wyniósł 55,6%.

per 1000 population was also recorded. As a result, in 2018, natural increase in the voivodship reached its lowest value since 2010 (minus 1.5‰ compared to plus 1.4‰ in 2010). The decrease in Lubuskie Voivodship population was also influenced by the decline in the net of internal and international migration for permanent residence from minus 0.5‰ in 2010 to minus 1.0‰ in 2018. The situation was different in Zielona Góra, where the net migration clearly improved (4.3‰ compared to 1.3‰ at the beginning of the analysed period) and the natural increase was positive (with an exception in 2012).

In 2018, one of the lower shares of persons aged 65 and over (16.9%) was recorded in Lubuskie Voivodship, although in comparison to 2010, the highest increase in population in this age group (by 42.9%) was observed. There were 64 persons in the non-working age per 100 persons of the working age, which is almost 12 persons more than in 2010.

Education

In the school year 2018/19, there were 499 pre-primary education establishments in the voivodship (4.0% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 35.6 thousand children, i.e. 87.7%. In urban areas this percentage was higher than the country average (105.3% compared to 103.4%), and in rural areas it amounted to 55.6%.

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	361	361	71,1	81,1	–	–	Primary
Gimnazja	51	44	17,6	8,7	8,6	8,6	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	69	71	5,0	4,6	1,8 ^c	1,5 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	54	54	10,3	9,9	3,5	3,4	General secondary
Technika ^d	61	60	13,9	13,9	3,5	3,1	Technical secondary ^d
Policealne	44	36	4,9	4,3	1,2	1,2	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

W roku akademickim 2018/19 w województwie lubuskim działało, podobnie jak w województwie opolskim, 6 uczelni (najmniej w kraju), tj. 1,5% wszystkich uczelni, w których kształciło się 13,3 tys. studentów. Kobiety stanowiły 54,3% (najmniejszy udział w kraju). W województwie studiowało najmniej cudzoziemców (131 osób), tj. 1,0% studentów województwa. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe ukończyło 3,2 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 1,0% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie lubuskim w 2018 r. wyniósł 19,5% i był o 4,9 p. proc. niższy niż przeciętnie w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. lubuskie rynek pracy skupiał 2,3% pracujących w gospodarce narodowej (0,4 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 316 osób w 2010 r. do 353 osób w 2018 r. (w kraju – 407). W strukturze zatrudnienia w województwie, jak i w podziale na podregiony, dominuje sektor usług i przemysł.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie lubuskim spada populacja aktywnych zawodowo – zmniejszeniu uległa zarówno liczba pracujących, jak i bezrobotnych. Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (3,0% wobec 3,8%).

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	477	439	Economically active persons in thousands
pracujący	427	425	employed persons
bezrobotni ^a	50	13	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	22,0	x	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	55,1	55,2	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	49,4	53,4	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	10,5	3,0	Unemployment rate in %
kobiety	10,8	2,6	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	8,3	x	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat. x Wypełnienie pozycji nie jest możliwe lub niecelowe.
a Persons aged up to 74. x Not applicable.

In the academic year 2018/19, in Lubuskie Voivodship, similarly to Opolskie Voivodship, there were 6 higher education institutions (the least in Poland), i.e. 1.5% of all higher education institutions in Poland, with 13.3 thousand students. Women constituted 54.3% of them (the smallest share in the country). The least number of foreigners studied in the voivodship (131 persons), i.e. 1.0% of students of the voivodship. In the academic year 2017/18, 3.2 thousand students completed higher education in Lubuskie Voivodship (including foreigners), which constituted 1.0% of the total number of graduates in Poland.

The percentage of persons aged 15 and more with higher education in Lubuskie Voivodship in 2018 amounted to 19.5% and was 4.9 percentage points lower than the country average.

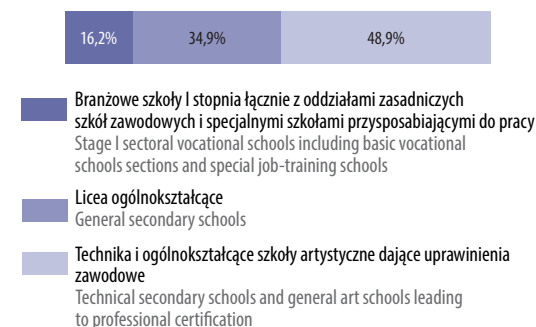
Labour market

In 2018, the labour market of Lubuskie Voivodship comprised 2.3% employed persons in the national economy (0.4 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 316 in 2010 to 353 in 2018 (407 in Poland). In the employment structure in the voivodship, as well as in the division into subregions, the service and industry sectors prevail.

According to the Labour Force Survey (LFS), in Lubuskie Voivodship, the number of economically active persons is decreasing – both the number of employed and unemployed persons have declined. The unemployment rate was lower than the country average (3.0% compared to 3.8%).

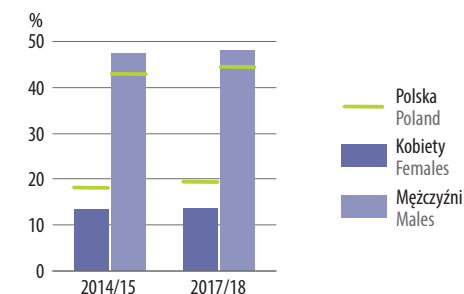
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

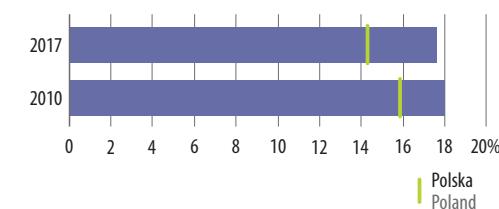
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

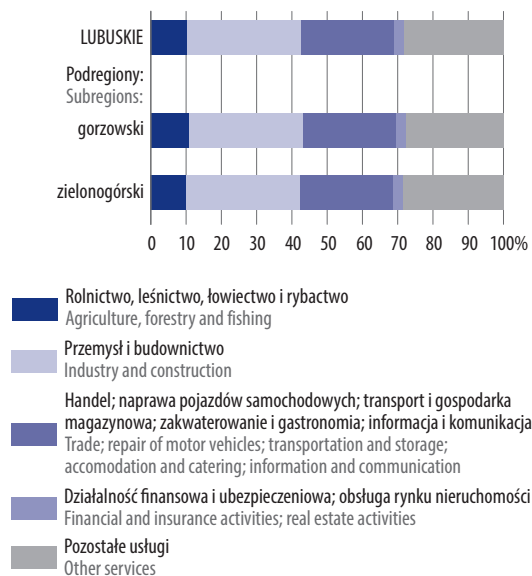
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

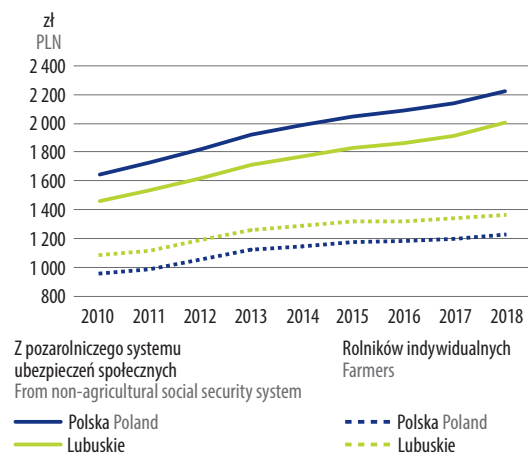
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych
From non-agricultural social security system

Rolników indywidualnych
Farmers

— Polska Poland
— Lubuskie

--- Polska Poland
--- Lubuskie

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Zielona Góra – miejska urban	14 825	Zielona Góra – miejska urban	4 256
Gorzów Wielkopolski – miejska urban	6 677	Gorzów Wielkopolski – miejska urban	2 940
Żary – miejska urban	4 232	Sulechów miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	2 124
Nowa Sól – miejska urban	3 368	Żary – wiejska rural	1 960
Świebodzin miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	3 019	Nowa Sól – miejska urban	1 848
Kostrzyn nad Odrą – miejska urban	2 595	Żagań – miejska urban	1 641
Krosno Odrzańskie miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 683	Świebodzin obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 357
Sulechów obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 475	Żary – miejska urban	1 298
Międzyrzec miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 441	Sulechów obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 222
Sulęcín miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 437	Świebodzin miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 205

W 2016 r. w województwie lubuskim 79,2 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 2,4% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 83,0 tys., tj. 2,6%). Wyjeżdżających do pracy było więcej niż przyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,69.

In 2016, in Lubuskie Voivodship, 79,2 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 2.4% of all commuters in the country (in 2011, it was 83,0 thousand, i.e. 2.6%). There were more outgoing commuters here than the incoming ones and the ratio of flows related to the employment amounted to 0.69.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w lubuskim od lat utrzymują się na niższym poziomie niż średnio w kraju. W 2018 r. wyższe niż średnio w Polsce zarobki dotyczyły jedynie rolnictwa.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętna płaca w lubuskim wyniosła 4530,10 zł (90,5% przeciętnego wynagrodzenia w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4244,54 zł) i mężczyzn (4802,39 zł) kształtowała się na poziomie 88,4% i była korzystniejsza niż średnio w kraju (83,4%).

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Lubuskie Voivodship have been below the country average for years. In 2018, earnings higher than the country average concerned only agriculture.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average wages and salaries in Lubuskie Voivodship amounted to PLN 4530,10 (90.5% of the average wages and salaries in the country). The relation between women's (PLN 4244.54) and men's (PLN 4802.39) wages and salaries showed that women's wages and

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 755,38	4 029,14	85,5	87,8	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 337,57	5 131,70	101,0	104,8	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 698,52	4 154,30	85,6	91,7	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 143,60	3 342,71	74,3	77,2	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 285,35	4 560,68	69,6	69,7	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 092,64	4 222,70	91,9	91,2	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1664,89 zł (98,3% średniego dochodu w kraju). Wydatki stanowiły 68,7% dochodu rozporządzalnego (w kraju 70,1%) wobec 84,3% na początku analizowanego okresu. W dochodzie rozporządzalnym największy udział miały dochody z pracy najemnej. Udział ze świadczeń społecznych był mniejszy niż średnio w kraju, a dochód z gospodarstwa indywidualnego należał do najniższych wśród województw.

W latach 2014–2018 w lubuskim odnotowano spadek liczby osób korzystających za środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 601 osób do 416 osób, mimo to osiągnął wartość wyższą od średniej w kraju (340 osób).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe lubuskiego (377,0 tys. mieszkań) stanowiły 2,6% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okresie była mniejsza niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 372 (381 w Polsce).

salaries constituted 88.4% of men's wages and salaries and was more favourable than the country average (83.4%).

Monthly available income in households per capita in 2018 was PLN 1664.89 (98.3% of the country average). Expenses constituted 68.7% of available income (70.1% in the country), compared to 84.3% at the beginning of the analysed period.

In available income, the largest share constituted income from hired work. The share of social benefits was lower than the country average, and income from private farms was among the lowest among voivodships.

In the years 2014–2018, a decrease in the number of persons benefiting from community social assistance was noted in Lubuskie Voivodship. The rate per 10 thousand population decreased from 601 persons to 416 persons, and despite this, it was higher than the country average (340 persons).

Dwellings

Dwelling stocks of Lubuskie Voivodship (377.0 thousand dwellings) accounted for 2.6% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 372 (381 in Poland).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.

Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

58,0 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

86,9 tys.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

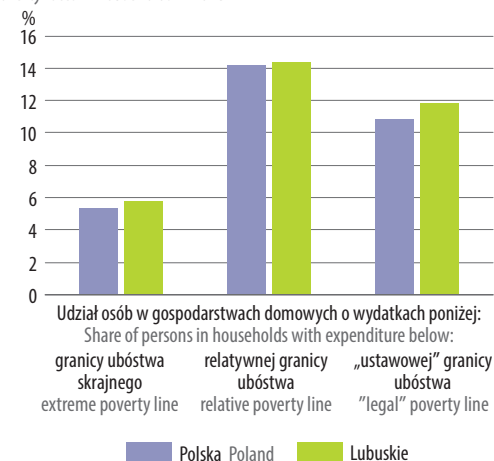

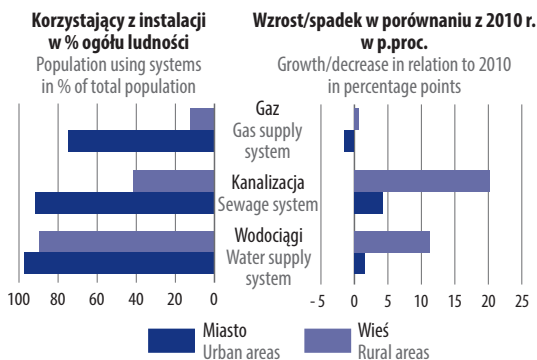
544,2 mln zł

Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

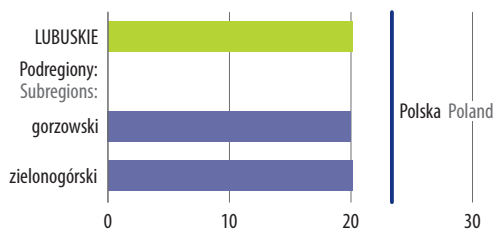
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Poverty rates in households in 2018

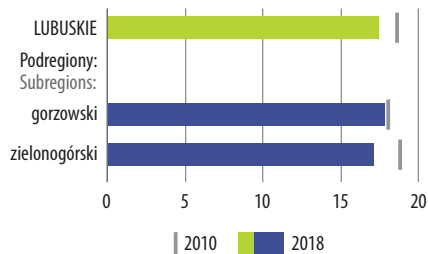

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 7 tys. km, a – kanalizacyjnej 4,4 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 8,7% i o 64,1%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należy do najkorzystniejszych w kraju. Na 100 km sieci wodociągowej przypadało 63 km sieci kanalizacyjnej; w kraju – 52 km. Długość sieci gazowej zwiększyła się o 21,2% do 4,3 tys. km, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostaje niższy niż przeciętnie (23,4 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

W analizowanym okresie w województwie lubuskim, dostępność do kadry medycznej była gorsza niż przeciętnie w kraju (w 2018 r. – 20 lekarzy i 51 pielęgniarek i położnych na 10 tys. ludności wobec odpowiednio 23 i 56 w kraju). W województwie funkcjonowały 24 szpitale ogólne. Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach (237 osób, wobec 211 w Polsce) lokowała województwo na przedostatniej pozycji w kraju przed pomorskim.

Lubuskie było jednym z pięciu województw (obok opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego i świętokrzyskiego), które nie posiadały oddziałów transplantologicznych i jednym z trzech województw (obok opolskiego i wielkopolskiego), w których nie funkcjonowały stacjonarne placówki leczenia uzdrowskiego.

Kultura

Województwo notuje spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa. W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 1,9%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 6,0%). Biblioteki odwiedziło o 22,8% mniej czytelników niż w 2010 r. (137 wobec 176 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również najgłębszy w kraju procentowy spadek wypożyczeń księgozbioru, jednak w przeliczeniu na 1 czytelnika obserwowano wzrost wskaźnika z 19,2 wol. w 2010 r. do 19,4 wol. w 2018 r.

Liczba widzów w kinach rosła wolniej niż przeciętnie. Pod względem liczby widzów (przypadających na 1000 ludności) województwo zajmuje odległe miejsce. Frekwencja na polskich filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 29,2% (31,7% w kraju). W porównaniu

In 2018, the length of the water supply distribution network was 7 thousand km, and of the sewage system 4.4 thousand km (an increase compared to 2010 by 8.7% and 64.1%, respectively). There was 63 km of the sewage system per 100 km of the water supply system in the voivodship; 52 km in Poland. The gas supply network increased by 21.2% – to 4.3 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (23.4 compared to 42.6).

Health care

In Lubuskie Voivodship in the analysed period, the availability of medical personnel was worse than the country average (in 2018 there were 20 doctors and 51 nurses and midwives per 10 thousand population in Lubuskie compared to 23 and 56 in the country). of persons per 1 bed in general hospitals (237 persons, compared to 211 in Poland) ranked the voivodship second to last in Poland, before Pomorskie Voivodship.

Lubuskie was one of five voivodships (next to Opolskie, Podkarpackie, Podlaskie and Świętokrzyskie), which did not have transplantation wards, and one of three voivodships (next to Opolskie and Wielkopolskie), in which there were no in-patient health resort treatment facilities.

Culture

The voivodship records a decrease in the readership rates. In 2018, the number of public libraries decreased by 1.9%, compared to 2010, with a simultaneous decrease in the collection (by 6.0%). Libraries were visited by 22.8% fewer borrowers than in 2010 (137 compared to 176 borrowers per 1000 population). The deepest percentage decline in the country was also recorded in relation to loans of volumes, however, the loan rate per 1 borrower increased slightly (from 19.2 volumes in 2010 to 19.4 volumes in 2018).

The number of audience in cinemas increased at a slower rate than the country average. In terms of the number of audience in cinemas (per 1000 population), the voivodship takes a distant place. Attendance at the screenings of Polish films in indoor cinemas in 2018 was

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Lubuskie	258	253	180,2	139,1	15	19	161,6	266,7	11	13	882,4	1 310,0
Podregiony: Subregions:												
gorzowski	92	93	73,6	52,1	7	9	57,2	129,9	6	7	353,0	550,5
zielonogórski	166	160	106,6	87,0	8	10	104,4	136,9	5	6	529,4	759,6

z 2010 r. więcej osób zwiedziło muzea (o 65,0%), udział w liczbie zwiedzających ogółem w kraju pozostał na poziomie 0,7%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 339 osób wobec 773 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 353 do 571 osób (2 lokata).

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła do 300 (2,7% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 8,7%. Więcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie zielonogórskim (53,0%) niż gorzowskim. Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 687,8 tys. turystów (w tym 25,8% turystów zagranicznych), tj. 677 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa lubuskiego udzieliły 1,6% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2014 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 29,8% (40,1% w kraju).

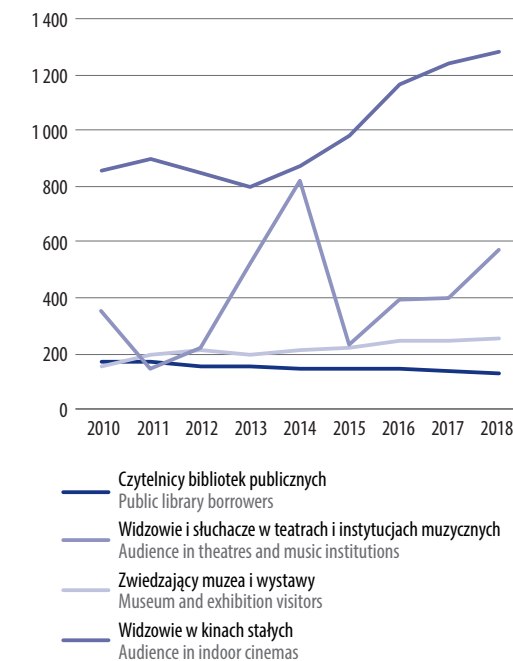
29.2% (31.7% in the country). Compared to 2010, more people visited museums (an increase by 65.0%), the share in the total number of visitors in the country remained at 0.7%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – 339 persons per 1 place, compared to 773 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 353 to 571 per 1000 population (second place).

Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased to 300 (2.7% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places increased by 8.7%. More establishments were located in Zielonogórski Subregion (53.0%) than in Gorzowski Subregion. Tourist accommodation establishments were used by 687.8 thousand tourists (including 25.8% of foreign tourists), i.e. 677 persons per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Lubuskie Voivodship accounted for 1.6% of all nights spent in Poland. Since 2014, the occupancy rate of bed places has been growing steadily, and in 2018 it amounted to 29.8% (40.1% in Poland).

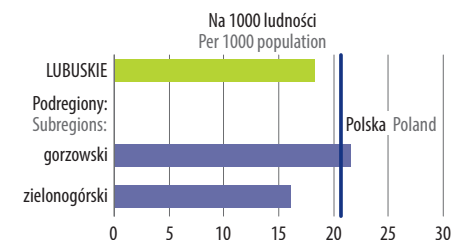
Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

Persons using cultural institutions per 1000 population

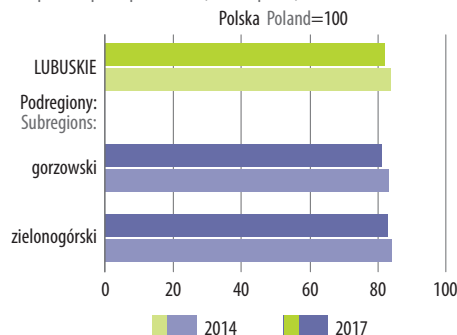
Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

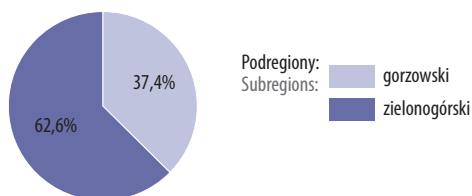
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

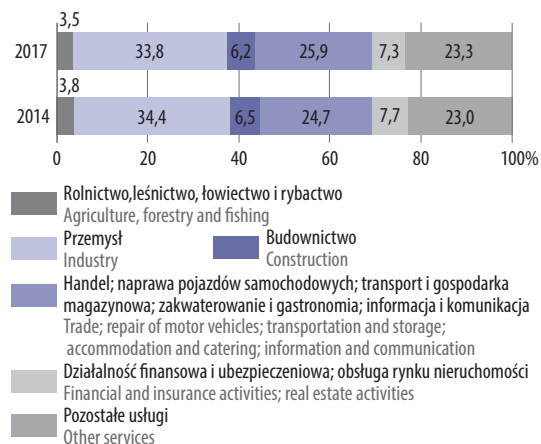
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo lubuskie w 2017 r. wytworzyło 2,2% produktu krajowego brutto (14 lokata obok województwa podlaskiego). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 42,8 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 9 miejscu.

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa lubuskiego odnotowano największy udział usług (56,5% – 16 lokata w kraju) oraz przemysłu (33,8% – 2 lokata w kraju). Najmniejszy udział odnotowano w sekcjach budownictwo (6,2% – 15 lokata w kraju) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (3,5%). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 4,9% niższa niż średnio w kraju.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	38 418 2,2	43 467 2,2	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	37 637 84,2	42 755 82,6	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	34 062	38 174	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 2,6%, tj. 113,3 tys., miało siedzibę w województwie lubuskim. Do sektora prywatnego należało 95,0% podmiotów (o 0,7 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.) i był to najniższy udział w kraju po dolnośląskim. W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 3,5% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów

Economy

Regional accounts

In 2017, Lubuskie Voivodship generated 2.2% of Polish gross domestic product (fourteenth place next to Podlaskie Voivodship). The GDP per capita was PLN 42.8 thousand (as compared to PLN 51.8 thousand in the country), which ranked the voivodship ninth.

In 2017, the highest share of services (56.5% – sixteenth place in the country) and industry (33.8% – second place in the country) was recorded in the creation of gross value added of Lubuskie Voivodship. The lowest share was recorded in construction (6.2% – fifteenth place in the country) and agriculture, forestry, hunting and fishing sections (3.5%). In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was by 4.9% lower than the country average.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 2.6%, i.e. 113.3 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), were located in Lubuskie Voivodship. The private sector comprised 95.0% of the entities (by 0.7 percentage point less compared to 2010) and this was the second lowest share in the country after Dolnośląskie Voivodship. As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 3.5% higher. Within 8 years, the entrepreneurship

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Lubuskie	1 037	1 117	115	103	70	97
Podregiony: Subregions:						
gorzowski	1 136	1 170	122	107	75	104
zielonogórski	977	1 084	111	101	66	92

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się ze 104 do 112. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 2 punkty.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie lubuskim (6,3 mld zł), stanowiły 2,1% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 207 zł, o 21,2% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 13 miejscu w Polsce. Na usługi przeznaczono – 56,3% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 40,6%; a na rolnictwo o – 3,1%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,2 mld zł i stanowiły 1,0% nakładów na działalność B+R w Polsce (0,4% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (219 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,38% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 0,9% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 2,5 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo lubuskie uznawane jest za jeden z najcieplejszych rejonów Polski, gdzie okres wegetacyjny rozpoczyna się wcześniej niż w innych częściach kraju. Sprzyja to m.in. uprawie winorośli, z której słynie rejon

rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, has increased from 104 to 112. In relation to the country average, this indicator was 2 points lower.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Lubuskie Voivodship (PLN 6.3 billion), constituted 2.1% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 207 per capita, which is 21.2% less than the country average, and thus the voivodship ranked thirteenth in Poland. Services were allocated 56.3% of the investment outlays, industry and construction – 40.6%, and agriculture – 3.1%.

Research and development

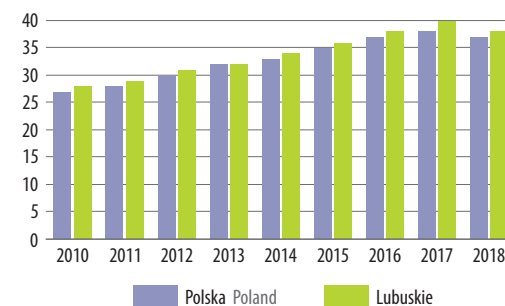
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.2 billion and constituted 1.0% of the R&D expenditures in Poland (0.4% in 2010). The value per capita was below the country average (PLN 219 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 was 0.38% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 0.9% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 2.5 (7.7 for the country).

Agriculture

Lubuskie Voivodship is considered to be one of the warmest regions of Poland, where the vegetation period begins earlier than in other parts of the country. This is conducive to viticulture, which the Zielona Góra

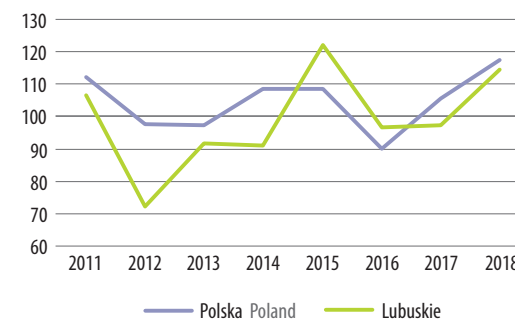
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

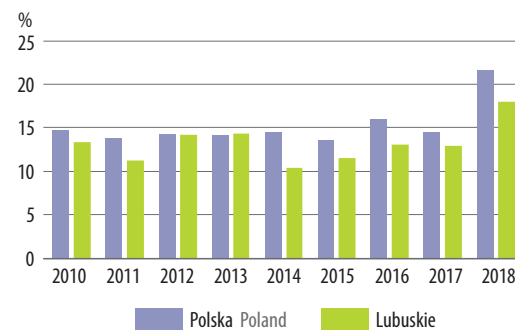
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

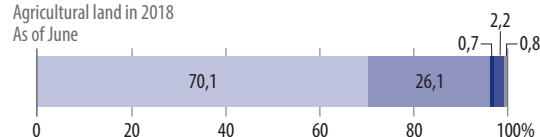
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu
Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

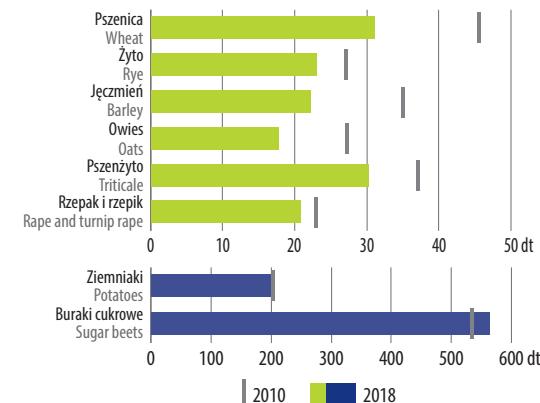
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

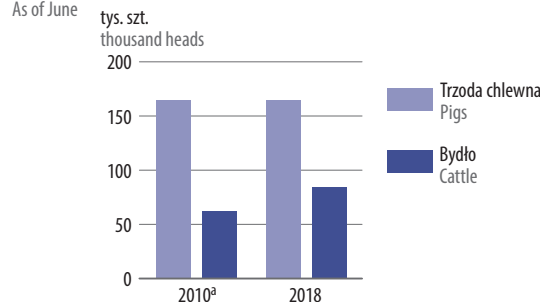
Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu
Pigs and cattle
As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	437,7	388,1	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	92,5	99,2	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	21,9	20,0 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	14,93	17,25 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	281,6	272,0	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	98,7	112,8	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

zielonogórski. W regionie przeważają gleby średniej i słabej jakości. Gospodarstwa rolne w tym regionie charakteryzuje korzystna struktura obszarowa. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa jest prawie dwa razy większa od średniej krajowej. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 385,0 tys. ha (o 4,9% mniej niż w 2010 r.).

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areał zajmowała pszenica (19,2%) oraz pszenżyto (15,8%). Plony z 1 ha głównych ziemiopłodów należały do najniższych w kraju, a uzyskiwane zbiory ze względu na mały areał miały niewielki udział w produkcji krajowej.

Pogłowie zwierząt gospodarskich należy do najniższych w kraju, co przekłada się na niską produkcję żywca rzeźnego i mleka. W 2018 r. w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada bydła wynosiła 21,6 szt. wobec 42,3 szt. w kraju, a trzody chlewnej – 42,6 szt. wobec 80,6 szt.

W województwie lubuskim w 2018 r. było 877 ekologicznych gospodarstw rolnych, z tego 646 posiadało certyfikat, a 231 było w okresie przestawiania. Na przestrzeni lat 2010–2013 obserwowano dynamiczny wzrost liczby gospodarstw i ich powierzchni, a od 2014 r. notowano spadek. W porównaniu z 2010 r. liczba gospodarstw była wyższa o 5,3%, a w odniesieniu do 2013 r. – niższa o 38,3%. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w 2018 r. wynosiła 37,2 tys. ha i w porównaniu z 2010 r. była większa o 3,8%, a w odniesieniu do 2013 r. – mniejsza o 32,0%.

region is famous for. Medium and poor quality soils are predominant in the region. Farms in this region are characterised by a favourable area structure. The average area of the farm is almost twice the country average. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 385,0 thousand hectares (4.9% less than in 2010).

In 2018, the largest share of the sown area was occupied by wheat – 19.2% and triticale – 15.8%. The yields from 1 ha of the main crops were among the lowest in the country, and due to the small area of land, the harvest had a small share in domestic production.

The livestock population is among the lowest in the country, which translates into low production of animals for slaughter and milk. In 2018, the density of cattle per 100 hectares of agricultural land was 21.6 heads, compared to 42.3 heads in the country, whereas the density of pigs was 42.6 heads, compared to 80.6 heads in the country.

In 2018, in Lubuskie Voivodship there were 877 organic farms, of which 646 were certified, and 231 were in conversion period. The years 2010–2013 saw a dynamic increase in the number of farms and their area, and from 2014 a decline has been recorded. Compared to 2010, the number of farms increased by 5.3%, and in relation to 2013, it decreased by 38.3%. The area of organic agricultural land in 2018 was 37,2 thousand hectares, and compared to 2010, was 3.8% higher, and in relation to 2013, 32.0% lower.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była blisko trzykrotnie wyższa niż w 2010 r. i wyniosła 28,8 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 34,2 tys. zł wobec 11,4 tys. zł w 2010 r.

W 2018 r. udział województwa lubuskiego w krajowej globalnej i towarowej produkcji rolniczej wynosił odpowiednio – 1,6% i 1,9%. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wynosił 99,0% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie o prawie 31 % niższym niż przeciętnie w kraju i wyniosła 4 231 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie lubuskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 2,5% produkcji przemysłowej Polski (2,5% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 37,3 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (17,3% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i waliny (10,1%) oraz produkcji papieru i wyrobów z papieru (8,2%).

Transport

W 2018 r. w województwie lubuskim eksploatowanych było 912 km linii kolejowych (o 5,7% mniej niż w 2010 r.). Gęstość sieci kolejowej na 100 km² powierzchni województwa wyniosła 6,5 km (w kraju 6,2 km). W województwie znajduje się 9,0 tys. km dróg o twardej nawierzchni (o 9,7% więcej niż w 2010 r.). Pod względem gęstości dróg lubuskie znajduje się poniżej średniej dla Polski. Na 100 km² powierzchni przypadało ich 64,1 km (przeciętnie w kraju 97,2 km). Długość autostrad od lat utrzymuje się na poziomie 89,2 km.

Na drogach lubuskiego w 2018 r. odnotowano 663 wypadki, w wyniku których zginęło 79 osób (najmniej w kraju; o 26,9% mniej niż w 2010 r.), tj. blisko 8 osób na 100 tys. mieszkańców. Również taki wskaźnik odnotowano w podregionie gorzowskim oraz zielonogórskim.

In 2018, the average price of arable land in private turnover was almost three times higher than in 2010 and amounted to PLN 28.8 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes land, the price was PLN 34.2 thousand, compared to PLN 11.4 thousand in 2010.

In 2018, the share of Lubuskie Voivodship in the national gross and market agricultural output amounted to 1.6% and 1.9%, respectively. The share of market agricultural output in the final agricultural output was 99.0% (the country average was 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was lower than the country average (by almost 31%) and amounted to PLN 4 231 (PLN 6 093 in the country).

Industry

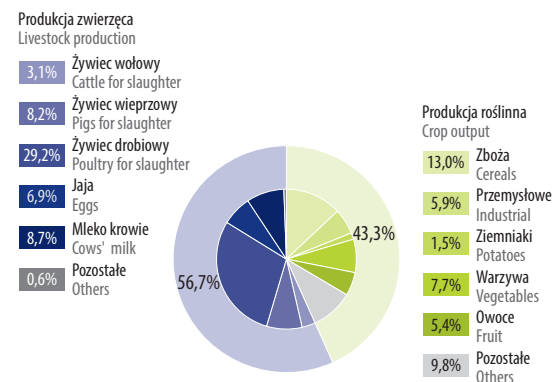
In Lubuskie Voivodship the sold production of industry constituted 2.5% of Poland's sold production of industry (2.5% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 37.3 thousand per capita, which was a value below the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers (17.3% of the voivodship's sold production of industry), manufacture of products of wood, cork, straw and wicker (10.1%), and manufacture of paper and paper products (8.2%).

Transport

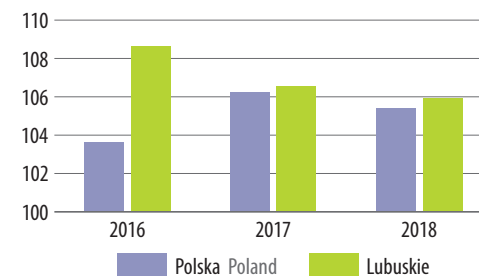
In 2018, 912 km of railway lines operated in Lubuskie Voivodship (5.7% less than in 2010). The density of the railway network per 100 km² of the voivodship's area was 6.5 km (6.2 km in Poland). There are 9.0 thousand km of hard surface roads in the voivodship (9.7% more than in 2010). In terms of road density, Lubuskie is below the Polish average. There are 64.1 km of roads per 100 km² of the area (the country average is 97.2km). The length of the motorways has been at the level of 89.2 km for years.

In 2018, 663 accidents were reported on the roads of Lubuskie Voivodship, which resulted in 79 fatalities (the least in the country; 26.9% less than in 2010), i.e. nearly 8 persons per 100 thousand population. The same ratio was also recorded in Gorzowski and Zielonogórski Subregions.

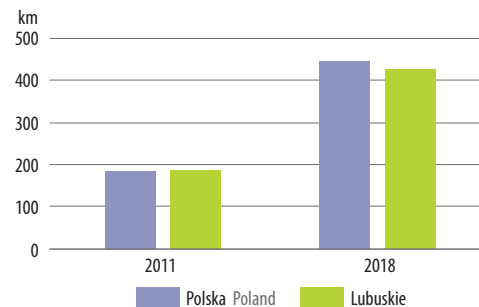
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

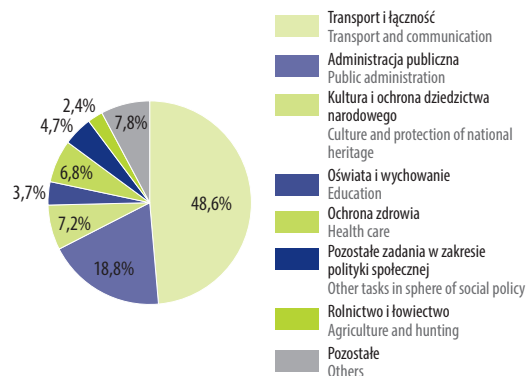

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

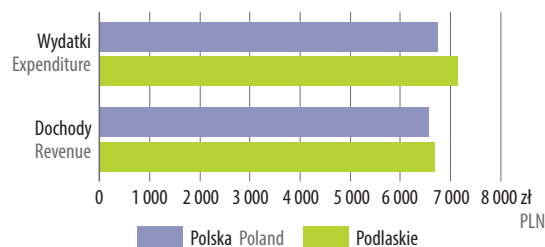
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

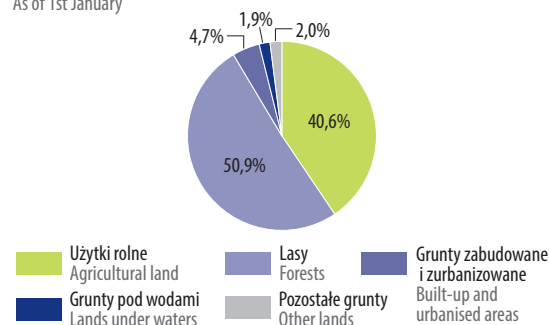

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Połączenia lotnicze krajowe i międzynarodowe umożliwia lotnisko Zielona Góra-Babimost, położone 34 km od centrum Zielonej Góry. W 2018 r. liczba pasażerów portu lotniczego (przyloty i odloty) wyniosła 21 934 osoby, w tym 803 stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w lubuskim w 2018 r. wyniosły 6 379,1 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 282 zł (o 4,2% mniej od średniej krajowej), co ułokowało województwo na 9 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 46,1% stanowiły dochody własne, 23,3% – dotacje celowe z budżetu państwa, a 22,5% – subwencja ogólna z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 6 657,6 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 556 zł (o 2,9% mniej od średniej krajowej).

Rozwój społeczno-gospodarczy regionu odbywał się przy wsparciu funduszy europejskich. Dzięki dofinansowaniu z UE, z funduszy strukturalnych (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny) oraz Funduszu Spójności na lata 2014–2020, realizowano projekty w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego. Wartość całkowita tych projektów w województwie lubuskim (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 9 179,2 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 5 752,6 mln zł, tj. 5 654 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 7,4% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa lubuskiego w 2018 r. wynosiła 1 398,8 tys. ha, tj. 4,5% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 92% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 4,7% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 1,6 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 2,7%

National and international flight connections are provided by Zielona Góra-Babimost airport, located 34 km from the center of Zielona Góra. In 2018, the number of airport passengers (arrivals and departures) amounted to 21 934 persons, of which 803 were international passengers.

Finance

Budget revenue of local government units in Lubuskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 6 379.1 million and was at the level of PLN 6 282 per capita (4.2% less than the country average), which ranked the voivodship ninth in the country. In the structure of revenue, 46.1% were own revenue, 23.3% – targeted grants from the state budget, and 22.5% – general subventions from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 6 657.6 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6 556 (2.9% less than the country average).

The socio-economic development of the region was supported by European funds. With EU funding from the structural funds (European Regional Development Fund and European Social Fund) and the Cohesion Fund for 2014–2020, projects were completed under national operational programmes and the regional operational programme. The total value of these projects in Lubuskie Voivodship (as of 31 December 2018) amounted to PLN 9 179.2 million, of which co-financing from European Union funds accounted for PLN 5 752.6 million, i.e. PLN 5 654 per capita (7.4% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Lubuskie Voivodship in 2018 was 1 398,8 thousand hectares, i.e. 4.5% of the total area of Poland. Nearly 92% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 4.7% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 1.6 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	89,5	80,9	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	35,4	37,9	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	35,0	37,6	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	67,5	76,8	total
miast	91,8	94,7	urban areas
wsí	25,3	43,6	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	1,4	0,8	particulates
gazowych (bez CO ₂)	28,1	9,0	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	0,9	0,6	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	297,3 ^b	366,6	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

tych gruntów w kraju (1,5 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 71 ha, tj. 4,3% gruntów wymagających rekultywacji.

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 9,6%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 99,7% (98,6% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 130 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był większy niż średnio w kraju i wynosił 76,8% (wobec 74,0%), a w porównaniu z 2010 r. wzrósł o 9,3 p. proc.

Lubuskie znajduje się w grupie województw o najniższej emisji zanieczyszczeń w kraju. W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Ponad 64% zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i 75% pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie zielonogórskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 0,8% w 2010 r. do 68,4% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 98,8% do 99,3% (99,8% w kraju).

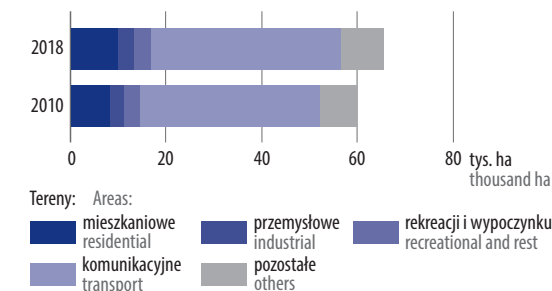
2.7% of this land in the country (1.5 thousand hectares in 2010). In 2018, 71 hectares, i.e. 4.3% of land requiring reclamation were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 9.6% lower compared to 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 99.7% (98.6% in 2010). There were 130 wastewater treatment plants operating in the region. The share of the population connected to wastewater treatment plants in 2018 was higher than the country average, and amounted to 76.8% (compared to 74.0%), and in relation to 2010, it increased by 9.3 percentage points.

Lubuskie belongs to the group of voivodships with the lowest emission of air pollutants in the country. Compared to 2010, both emissions of particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) significantly decreased. More than 64% of gas pollutants (excluding CO₂) and 75% of particulate pollutants were emitted by plants located in Zielonogórski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 0.8% in 2010 to 68.4% in 2018 (66.7% in the country),

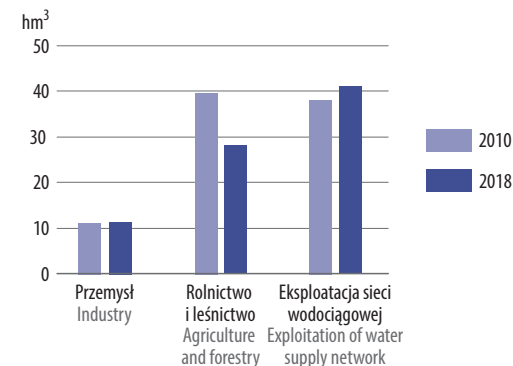
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

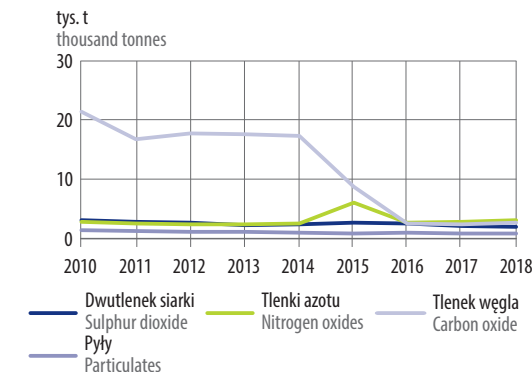
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

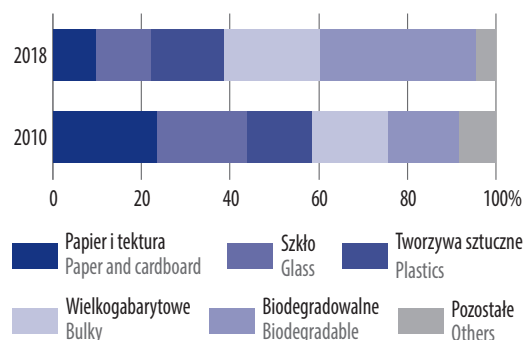
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	706,2	710,2	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	685,1	689,5	of which forests
Lesistość ^a w %	49,0	49,3	Forest cover ^a in %

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31st December.

Słubice

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 5 36,7 tys. ha i stanowiła 38,4% powierzchni województwa (5,3% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca był prawie dwukrotnie wyższy niż średnio w kraju (5 290 m² wobec 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadła na obszary chronionego krajobrazu (424,7 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było prawie 1,4 tys. pomników przyrody. Prawie 42% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (287,2 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,3 p. proc. do poziomu 49,3% (najwyższa w kraju).

W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się (o ponad 33%) ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku. Ponad trzy czwarte tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie zielonogórskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 361 kg wobec 325 kg w kraju. Ponad połowę odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, blisko 20% do recyklingu, a pozostałe do kompostowania lub fermentacji i przekształcenia termicznego. W regionie funkcjonowało 11 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 79,6 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 249,5 mln zł (2,3% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 88,2 mln zł (3,1%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (ponad 62%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (prawie 27%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 244 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 86 zł (75 zł).

whereas particulate pollutants reduction ratio increased from 98.8% to 99.3% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 5 36,7 thousand hectares and accounted for 38.4% of the voivodship's area (5.3% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was almost twice higher than the country average (5 290 m² compared to 2 651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (424.7 thousand hectares). Almost 1.4 thousand monuments of nature were registered in the region. Nearly 42% of total forest area constituted protective forests (287.2 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.3 percentage point to 49.3% (the highest in the country). Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year decreased (by 33%). More than three quarters of this waste was generated by plants located in Zielonogórski Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was 361 kg compared to 325 kg in the country. More than half of the municipal waste was designated for landfilling, almost 20% for recycling and the rest for composting or fermentation and incineration. There were 11 landfill sites for municipal waste, with an area of 79.6 hectares operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 249.5 million (2.3% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 88.2 million (3.1%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (more than 62.2%) were allocated to wastewater management and protection of water, and out of the outlays in water management – to water intakes and systems (nearly 27%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 244 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 86 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE
ŁÓDZKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

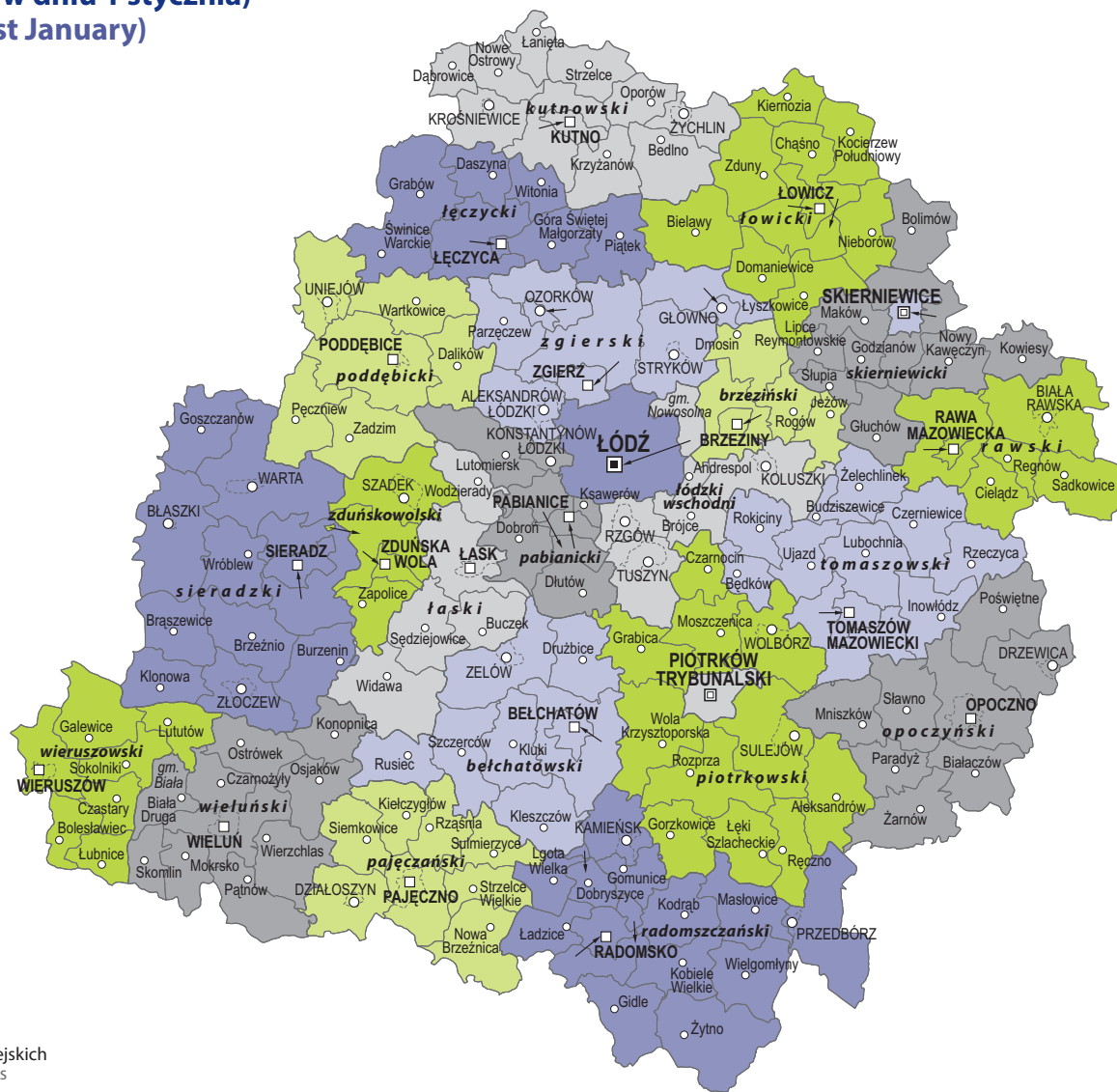
Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia	18 219 km ²
Area	
Ludność	2 466 322
Population	
Powiaty	21
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	3
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	177
Total gminas	
Gminy miejskie	18
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	26
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	133
Rural gminas	
Miasta	44
Cities and towns	

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- sieradzki** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Nowosolna Nazwy gmin
Gmina names
- ▣ **ŁÓDŹ** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- ▣ **SKIERNIEWICE** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- ▣ **ŁOWICZ** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- **KAMIEŃSK** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- **Sadkowiec** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas

→ Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

1:200 000

Kapitał ludzki

Demografia

W 2018 r. na obszarze województwa łódzkiego mieszkało 2,5 mln osób, tj. 6,4% ogółu populacji kraju. Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 3,0%, tj. o 76,1 tys. osób, z czego 45,3 tys. to ubytek mieszkańców Łodzi (685,3 tys. mieszkańców, tj. 28% ludności województwa). W konsekwencji, łódzkie notowało najszybsze w Polsce tempo spadku liczby ludności miejskiej – od 2010 r. liczba mieszkańców miast obniżyła się o 4,9%.

W łódzkim od lat obserwuje się najwyższy w kraju współczynnik zgonów (12,8‰ wobec 10,8‰) i niski – urodzeń (9,3‰; 10,1‰), co przekłada się na najniższy w kraju współczynnik przyrostu naturalnego (minus 3,5‰ wobec minus 0,7‰). Notuje się tu najwyższą w kraju umieralność z powodu nowotworów (316 zgonów na 100 tys. mieszkańców wobec 285) i jedną z wyższych z powodu chorób układu krążenia (489; 437).

Na spadek liczby ludności województwa łódzkiego wpływ miało także saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały, które w analizowa-

Human Capital

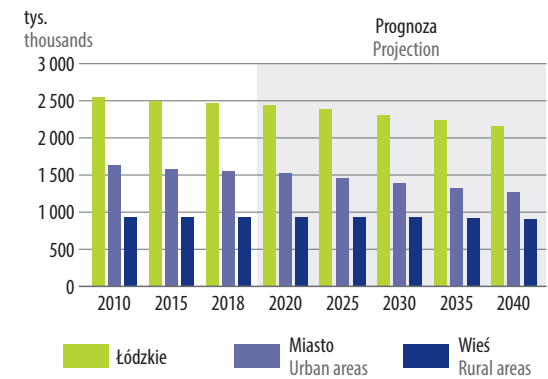
Demography

In 2018, 2.5 million people (i.e. 6.4% of the total population of the country) lived in Łódzkie Voivodship. As compared to 2010, population decreased by 3.0%, i.e. by 76.1 thousand, of which 45.3 thousand constitutes the decrease of the population of Łódź (685.3 thousand inhabitants, i.e. 28% of the population in the voivodship). As a result, Łódzkie Voivodship is the voivodship with the fastest rate of urban areas population decrease – since 2010, 4.9% of urban areas population has decreased.

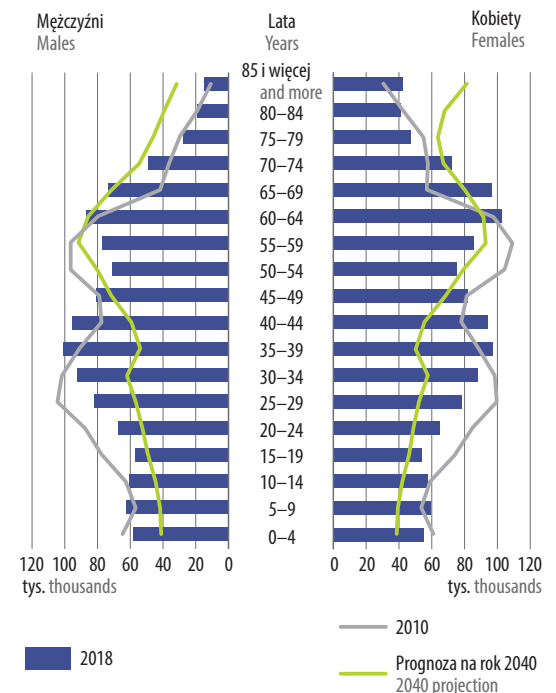
In Łódzkie the highest mortality in the country (death rate of 12.8‰ compared to 10.8‰ in the country) and a low number of births (9.3‰ compared to 10.1‰) have been observed for years. All this translates into the weakest natural increase rate in the country (minus 3.5‰ compared to 0.7‰). The highest cancer mortality in the country (316 deaths compared to 385) and one of the higher from diseases of the circulatory system (489; 437) are observed here.

The decline in population of Łódzkie Voivodship was also influenced by the net internal and international

Ludność według miejsca zamieszkania
Population by place of residence

Ludność według płci i wieku
Population by sex and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Łódzkie	10,0	9,3	12,3	12,8	-2,2	-3,5	-0,7	-0,8	-2,9	-4,3
Podregiony: Subregions:										
łódzki	9,9	9,1	11,9	12,2	-1,9	-3,1	5,1	5,1	3,1	2,0
m. Łódź	8,9	9,0	13,9	14,6	-4,9	-5,6	-2,3	-1,7	-7,2	-7,3
piotrkowski	10,9	9,7	11,4	11,9	-0,5	-2,2	-1,6	-2,1	-2,1	-4,3
sieradzki	10,6	9,3	11,2	11,7	-0,6	-2,4	-1,0	-1,6	-1,7	-4,0
skierniewicki	10,3	9,5	12,2	12,8	-2,0	-3,4	-1,7	-2,0	-3,6	-5,4

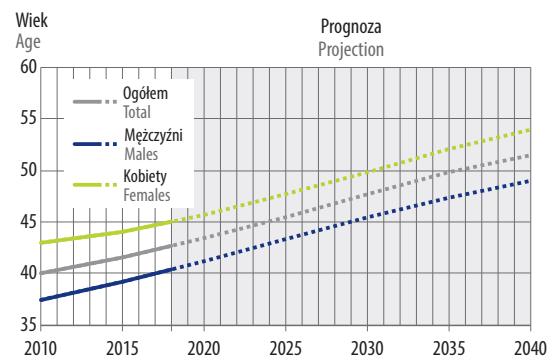
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

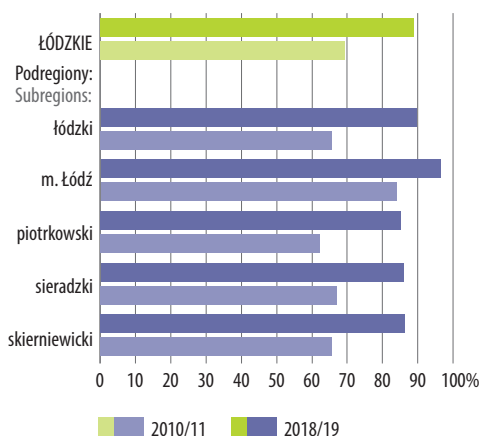
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

nym okresie było ujemne (minus 0,8‰ w 2018 r.). Wartości wyraźnie niższe niż w samym województwie wystąpiły we wszystkich jego podregionach – poza łódzkim, gdzie utrzymało się dodatnie saldo migracji (5,1‰).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 19,5% i był najwyższy w kraju, liczebność tej grupy od 2010 r. wzrosła o 26,8%, tj. o 101,7 tys. osób. W łódzkim odnotowano także największy w kraju spadek liczebności grupy osób w wieku produkcyjnym – w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się ona o 156,6 tys. osób (tj. o 9,7%). W województwie notowano również najwyższą w kraju liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym – było to ponad 68 osób, tj. blisko 12 osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W województwie łódzkim wskaźniki opisujące sytuację z zakresu edukacji przedszkolnej były mniej korzystne niż średnio w kraju. W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało w województwie 1 299 placówek wychowania przedszkolnego (o 10,8% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było

migration for permanent residence, which in the analysed period was negative (minus 0.8‰ in 2018). The values significantly lower than in the voivodship itself were recorded in all its subregions except for Łódzki Subregion, where a positive net migration was maintained (5.1‰).

In 2018, the share of persons aged 65 and over amounted to 19.5% and was the highest in the country, the size of this group has increased by 26.8% since 2010, i.e. by 101.7 thousand people. Łódzkie Voivodship also recorded the largest decline in the number of persons of working age in the country – compared to 2010, it decreased by 156.6 thousand people (by 9.7%). The voivodship also recorded the highest number of persons of non-working age in the country per 100 persons of working age – that is over 68 persons – nearly 12 persons more than in 2010.

Education

In Łódzkie Voivodship the indicators describing the situation in the field of pre-primary education were less favourable than the country average. In the school year 2018/19, there were 1 299 pre-primary education establishments in the voivodship (10.8% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	885	889	162,4	185,5	–	–	Primary
Gimnazja	163	151	43,5	21,6	20,8	21,2	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	118	123	8,0	7,5	2,5 ^c	2,4 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	156	155	30,9	30,8	10,4	10,0	General secondary
Technika ^d	125	124	31,2	31,2	7,1	6,7	Technical secondary ^d
Policealne	150	143	16,7	15,6	4,2	4,0	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

82,9 tys. dzieci, tj. 89,0% (w miastach – 101,5%, wobec 70,3% na wsi).

W roku akademickim 2018/19 działały w województwie 23 uczelnie (5,9% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 70,8 tys. studentów, a kobiety stanowiły 60,1% (3 lokata). Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 3,9 tys. osób, tj. 5,6% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie łódzkim ukończyło 18,5 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 5,7% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. łódzki rynek pracy skupiał 6,5% pracujących w gospodarce narodowej (1,0 mln). Liczba pracujących na 1 000 ludności wzrosła z 371 osób w 2010 r. do 414 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Ponad połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie łódzkim populacja aktywnych zawodowo zmniejszyła się (co wynika ze spadku liczby pracujących i bezrobotnych). Stopa bezrobocia była wyższa od przeciętnej krajowej (4,4% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie łódzkim 205,9 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 6,3% ogółu dojeżdżających

covered 82.9 thousand children, i.e. 89.0% (in urban areas – 101.5%, compared to 70.3% in rural areas).

In the academic year 2018/19 there were 23 higher education institutions in the voivodship (5.9% of all higher education institutions in Poland), with 70.8 thousand students, and women constituted 60.1% (3rd place). The number of foreign students was 3.9 thousand, i.e. 5.6% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 18.5 thousand students completed higher education in Łódzkie Voivodship (including foreigners), which constituted 5.7% of the total number of graduates in Poland.

Labour market

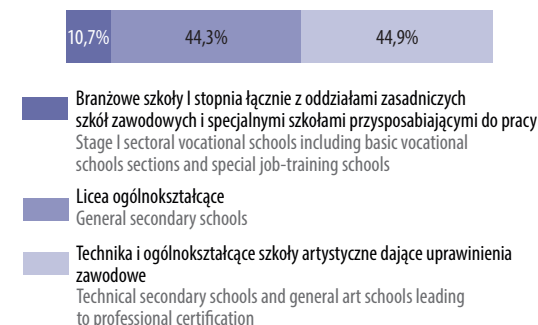
In 2018, the labour market in Łódzkie Voivodship comprised 6.5% employed persons in the national economy (1.0 million). The number of employed persons per 1 000 population increased from 371 in 2010 to 414 in 2018 (407 in Poland). Over half of the employed persons were employed in the service sector.

According to the Labour Force Survey (LFS), the number of economically active persons in Łódzkie Voivodship has decreased (which results from the decline in the number of employed and unemployed persons). The unemployment rate was higher than the country average (4.4% compared to 3.8%).

In 2016, 205.9 thousand of Łódzkie Voivodship inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 6.3% of all commut-

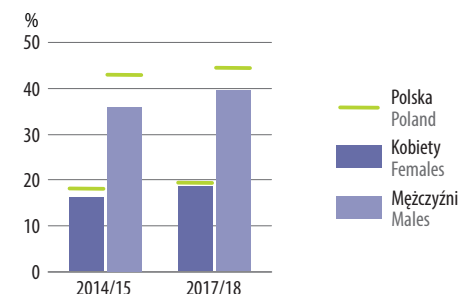
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

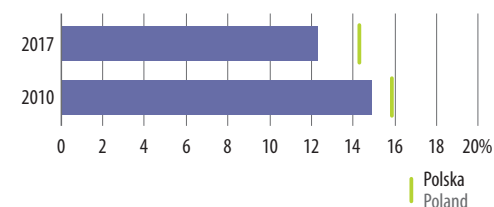
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

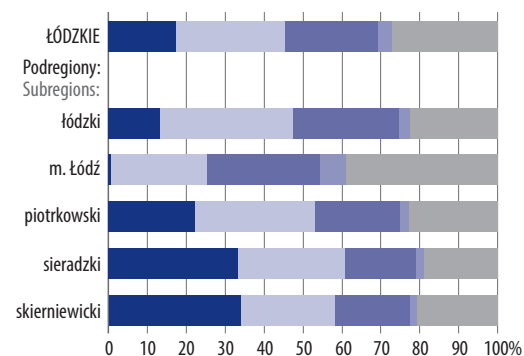

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	1 342	1 172	Economically active persons in thousands
pracujący	1 218	1 121	employed persons
bezrobotni ^a	124	51	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	25,8	27,5	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	56,3	57,6	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	51,1	55,1	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,2	4,4	Unemployment rate in %
kobiety	9,6	4,5	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	7,3	3,6	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

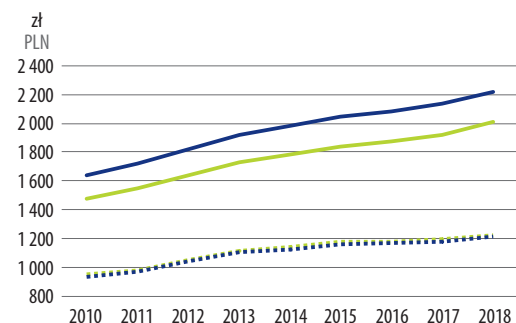
Employed persons – by kinds of activity in 2018

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Agriculture, forestry and fishing
- Przemysł i budownictwo
Industry and construction
- Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja
Trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości
Financial and insurance activities; real estate activities
- Pozostałe usługi
Other services

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych
From non-agricultural social security system

Rolników indywidualnych
Farmers

— Polska Poland
— Łódzkie

- - - Polska Poland
- - - Łódzkie

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Łódź – miejska urban	48 389	Łódź – miejska urban	15 476
Kleszczów – wiejska rural	14 149	Bełchatów – miejska urban	8 949
Piotrków Trybunalski – miejska urban	7 370	Zgierz – miejska urban	5 858
Wieluń miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	4 664	Pabianice – miejska urban	5 615
Zgierz – miejska urban	4 497	Piotrków Trybunalski – miejska urban	4 437
Bełchatów – miejska urban	4 383	Skierniewice – miejska urban	3 872
Zduńska Wola – miejska urban	4 375	Tomaszów Mazowiecki – miejska urban	2 989
Kutno – miejska urban	4 081	Zduńska Wola – miejska urban	2 844
Tomaszów Mazowiecki – miejska urban	3 596	Aleksandrów Łódzki miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	2 725
Sieradz – miejska urban	3 569	Bełchatów – wiejska urban	2 485

w kraju (w 2011 r. 192,4 tys., tj. 6,1%). Przyjeżdżających do pracy było tu mniej niż wyjeżdżających. Iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,43 i należał do najniższych w Polsce.

ers in the country (in 2011, it was 192.4 thousand, i.e. 6,1%). There were more incoming commuters than outgoing ones. The ratio of flows related to employment amounted to 0.43, and was one of the lowest in Poland.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w łódzkim od lat utrzymują się poniżej średniego poziomu w kraju. Niższe płace dotyczyły wszystkich rodzajów działalności z wyjątkiem rolnictwa oraz opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w łódzkim wyniosło 4 548,93 zł (90,9% średniej wartości w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 208,31 zł) i mężczyzn (4 908,80 zł) ukształtowała się na poziomie 85,7% – rozpiętość wynagrodzeń kobiet i mężczyzn była mniejsza niż średnio w kraju.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Łódzkie Voivodship have been below the country average for years. Lower wages and salaries concerned all types of activity apart from agriculture, health care and social assistance.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018 the average gross wages and salaries in Łódzkie Voivodship amounted to PLN 4 548.93 (90.9% of the country average). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4 208.31) and men (PLN 4 908.80) was 85.7% – the gender wage and salaries gap was lower than the country average.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.
Child-raising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

149,7 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

219,8 tys.

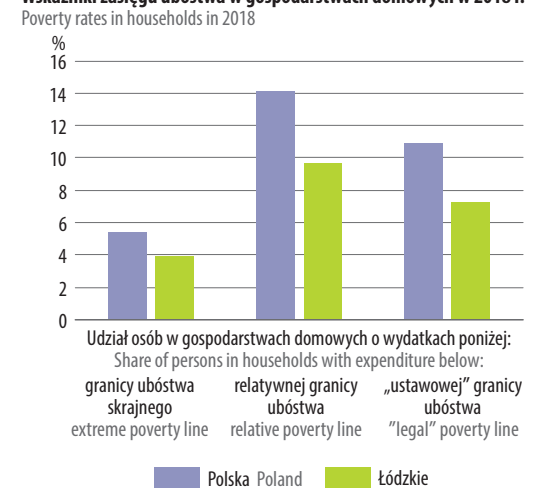
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

1 348,0 mln zł

Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.
Poverty rates in households in 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 877,62	4 216,62	89,3	91,9	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 411,53	5 016,83	103,2	102,5	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 855,14	4 265,15	90,6	94,2	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 391,17	3 755,25	82,8	86,8	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 675,47	5 376,31	77,9	82,1	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 100,10	4 341,44	92,1	93,8	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 620,50 zł (95,7% średniego dochodu w kraju). Łódzkie było województwem o najniższym (po mazowieckim) wzroście dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach domowych w porównaniu z 2010 r. (o 37,5% wobec 42,0% średnio w kraju). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym był najwyższy w kraju i wyniósł 76,0% wobec 70,1% średnio w Polsce i ok. 88% w 2010 r. W strukturze dochodu rozporządzalnego największy udział miały dochody z pracy najemnej (53,2%), dochody z pracy na własny rachunek stanowiły 11,5% (wobec 7,2%), a zyski z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie – 2,0% (wobec 3,8% średnio w kraju). Wyższy niż przeciętnie był udział świadczeń społecznych w strukturze dochodu rozporządzalnego (33,6% wobec 31,2%).

Od 2013 r. w łódzkim obserwowano wyraźny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 522 osób do 342 osób (340 w kraju).

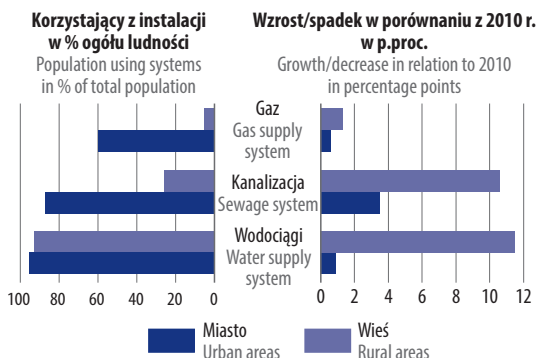
Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe łódzkiego (1 023,3 tys. mieszkań w 2018 r.) stanowiły 7,0% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności była, po

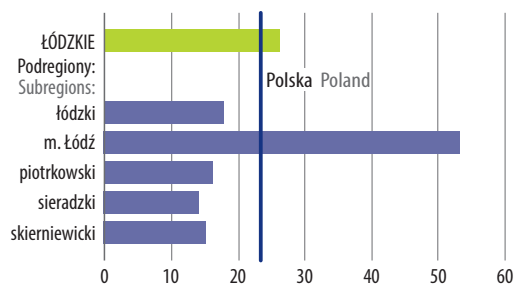
Monthly available income in households per capita in 2018 was PLN 1 620.50 (95.7% of the country average). Łódzkie was the voivodship with the lowest (after Mazowieckie Voivodship) increase in available income in households compared to 2010 (by 37.5% compared to 42.0% on average in Poland). The share of expenditure in available income was the highest in the country and amounted to 76.0% compared to 70.1% on average in Poland and about 88% in 2010. In the available income structure, the largest share was the income from hired work (53.2%), the share of income from self-employment amounted to 11.5% (compared to 7.2%). Profits from private farms in agriculture constituted a small share of available income (2.0%; compared to 3.8% on average in Poland). The share of social benefits in the structure of available income was higher than the country average (33.6% compared to 31.2% in Poland). Since 2013, in Łódzkie Voivodship there has been a considerable decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate per 10 thousand inhabitants decreased from 522 to 346 persons (340 in the country).

Dwellings

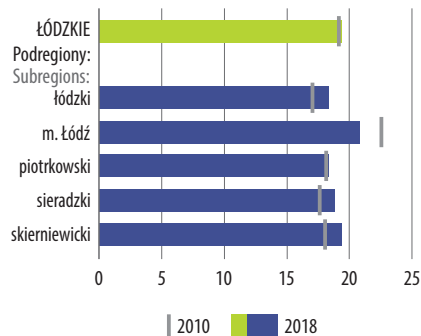
Dwelling stocks in Łódzkie Voivodship (1 023.3 thousand dwellings in 2018) constituted 7.0% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

mazowieckim, największa w kraju (415 wobec 381 w Polsce).

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 23,1 tys. km, a kanalizacyjnej 7,0 tys. km, przy czym gęstość sieci wodociągowej należała do najwyższych w kraju, a kanalizacyjnej – była niższa niż przeciętnie (wzrost długości w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 6,3% i o 46,9%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej była, po podlaskim, najniższa w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadało 30 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 22,2% do 4,6 tys. km, mimo to wskaźnik w przeliczeniu na 100 km² nadal był ok. 2-krotnie niższy niż przeciętnie (22,0 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

W porównaniu z 2012 r. wzrosła liczba lekarzy (o 1,4% do 6,5 tys.), natomiast zmniejszyła się liczba pielęgniarek i położnych (o 21,8% do 13,4 tys.). W 2018 r. w województwie funkcjonowało 69 szpitali ogólnych (7,3% ogółu placówek w kraju; 5 lokata w Polsce). Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach ogólnych była niższa niż średnio w kraju (197 osób wobec 211 – korzystniejszą relację obserwowano w śląskim i lubelskim).

W 2018 r. z jednego na terenie województwa łódzkiego sanatorium w Uniejowie (120 łóżek) skorzystało 1,9 tys. kuracjuszy.

Kultura

Województwo notuje spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa. W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się najbardziej w kraju (o 8,8%), przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 9,2%). Biblioteki odwiedziło o 13,7% mniej czytelników niż w 2010 r. (144 wobec 162 czytelników na 1 000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru, jednak w przeliczeniu na 1 czytelnika obserwowano nieznaczny wzrost wskaźnika (z 19,2 wol. w 2010 r. do 19,4 wol. w 2018 r.).

Wskaźnik dotyczący liczby widzów w kinach na 1000 ludności był niższy niż średnio w kraju. Dużą popu-

was, after Mazowieckie Voivodship, the highest in the country (415 compared to 381 in Poland).

The length of the water supply distribution network was 23.1 thousand km, and of the sewage system 7.0 thousand km, while the density of the water supply network was among the highest in the country and of the sewage system was lower than the average (an increase in length compared to 2010 by 6.3% and 46.9% respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply network was, after Podlaskie Voivodship, the lowest in the country (30 km of the sewage system per 100 km of the water supply network; 52 km in Poland). The gas supply network increased by 22.2% – to 4.6 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still two times lower than the average (22.0 compared to 42.6).

Health care

Compared to 2012, the number of doctors increased (by 1.4% to 6.5 thousand) whereas the number of nurses and midwives decreased slightly (by 21.8% to 13.4 thousand). In 2018, there were 69 general hospitals in the voivodship (7.3% of the total number of facilities in the country; the fifth position in Poland). The number of persons per 1 bed in general hospitals was lower than the country average (197 people, compared to 211 – a more favourable ratio was observed in Śląskie and Lubelskie Voivodships).

In 2018, 1.9 thousand patients benefited from the only sanatorium in Łódzkie Voivodship in Uniejów (120 beds).

Culture

In the voivodship a decrease in readership rates has been recorded. In 2018, in comparison to 2010, the number of public libraries decreased the most in the country (by 8.8%), at the same time reducing the collection (by 9.2%). Libraries were visited by 13.7% fewer borrowers than in 2010 (144 compared to 162 readers per 1000 population). The decline was also recorded in relation to loans of volumes, however, the loan rate per 1 borrower increased slightly (from 19.2 volumes in 2010 to 19.4 volumes in 2018).

The ratio concerning the number of audience in cinemas per 1000 population was lower than country

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Łódzkie	559	510	413,6	357,0	46	49	709,9	940,0	23	26	2 138,8	3 511,7
Podregiony: Subregions:												
łódzki	67	66	50,3	47,4	4	5	31,2	33,1	2	2	8,4	44,7
m. Łódź	82	82	120,6	104,3	18	19	352,5	492,7	8	10	1 762,7	2 188,4
piotrkowski	134	124	97,9	84,4	7	7	71,0	55,9	6	7	267,0	745,7
sieradzki	175	148	87,9	70,5	8	8	39,1	52,4	3	2	5,0	201,3
skierniewicki	101	90	56,8	50,3	9	10	216,0	305,9	4	5	95,7	331,5

larnością cieszą się polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 35,5%, wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (o 32,4%), ale udział w ogółem zwiedzających w kraju zmniejszył się z 3,2% do 2,5%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadają 493 osoby wobec 646 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 237 do 316 osób.

Turystyka

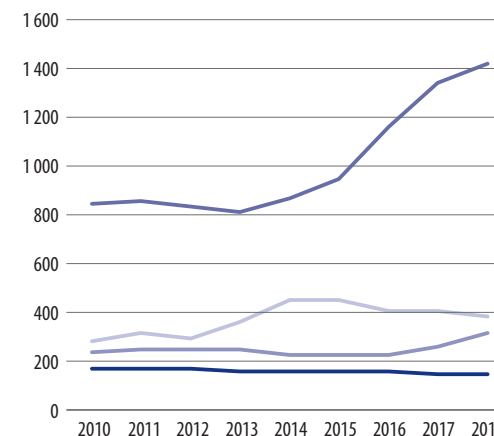
W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 289 do 340 (3,1% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 17,0%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie piotrkowskim (27,1%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 1,4 mln turystów (w tym 14,4% turystów zagranicznych), tj. 547 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa łódzkiego udzieliły 2,9% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2014 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 34,0% (40,1% w kraju).

average. Screenings of Polish films are highly popular, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 was 35.5%, compared to 31.7% in Poland. Compared to 2010, more persons visited museums (by 32.4%), but the share of visitors in the total number of visitors in the country decreased from 3.2% to 2.5%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – there were 493 persons per 1 place compared to 646 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 237 to 316 per 1000 inhabitants.

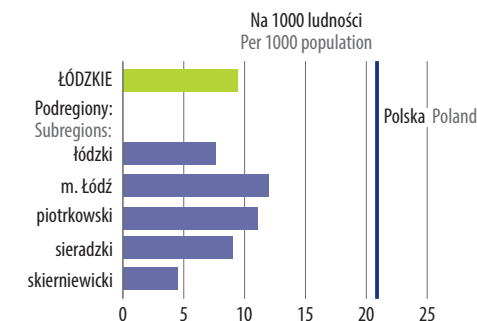
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 289 to 340 (3.1% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 17.0%. The largest number of establishments was located in Piotrkowski Subregion (27.1%). Tourist accommodation establishments were used by 1.4 million tourists (of which 14.4% were foreign tourists), i.e. 547 people per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Łódzkie Voivodship accounted for 2.9% of all nights spent in Poland. Since 2014, the occupancy rate of bed places has been growing steadily, and in 2018 it amounted to 34.0% (40.1% in Poland).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

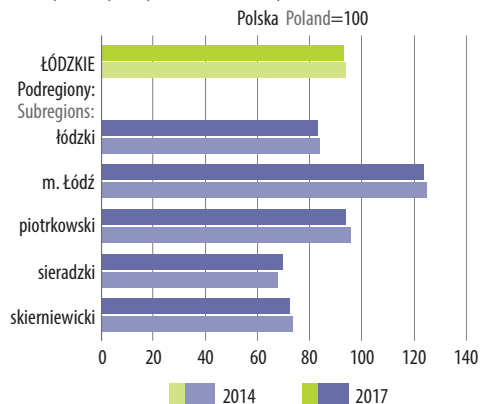

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

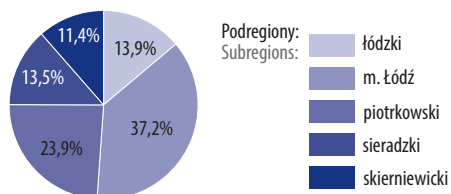
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

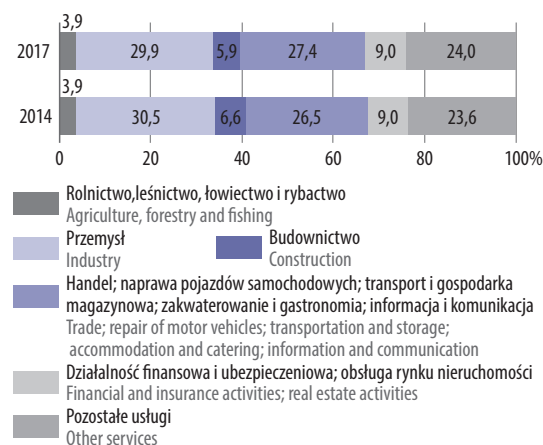
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo łódzkie w 2017 r. wytworzyło 6,0% produktu krajowego brutto (6 lokata). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 48,1 tys. zł (wobec 51,8 zł w kraju), co sytuowało województwo również na 6 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 8,9% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 107,5 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	10 5026 6,1	119 350 6,0	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	41 869 93,7	48 126 93,0	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	93 166	104 815	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 5,7%, tj. 247,5 tys. miało swoją siedzibę w województwie łódzkim. Do sektora prywatnego należało 97,2% podmiotów (o 0,1 p. proc. więcej w porównaniu z 2010 r.) i był to najwyższy udział w Polsce. W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 5,8% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1 000 ludności, zwiększył się z 91 do 100. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 14 punktów.

Economy

Regional accounts

In 2017, Łódzkie Voivodship generated 6.0% of Polish gross domestic product (sixth place). The GDP per capita was PLN 48.1 thousand (compared to PLN 51.8 in the country), which also ranked the voivodship sixth.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was 8.9% lower than the country average and amounted to PLN 107.5 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 5.7%, i.e. 247.5 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Łódzkie Voivodship. The private sector comprised 97.2% of the entities (by 0.1 percentage points more, compared to 2010) and this was the highest share in Poland. As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 5.8% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, increased from 91 to 100. In relation to the country average, this indicator was 14 points lower.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Łódzkie	908	1 004	99	88	60	78
Podregiony: Subregions:						
łódzki	947	1 073	107	95	68	77
m. Łódź	1 202	1 350	123	112	74	120
piotrkowski	724	794	87	75	51	56
sieradzki	776	856	86	80	50	62
skierniewicki	750	793	76	65	49	56

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie łódzkim (16,6 mld zł), stanowiły 5,5% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 723 zł, o 14,7% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 8 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 51,7% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 46,2%, a na rolnictwo – 2,1%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 1,2 mld zł i stanowiły 4,7% tych nakładów w Polsce (5,3% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (485 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,72% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 4,9% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 5,5 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Warunki przyrodnicze i glebowe w województwie łódzkim są bardzo zróżnicowane. Gleby należą do przeciętnych, a najkorzystniejsze warunki do produkcji roślinnej występują w północnej części regionu. Region znajduje się w czołówce krajowej w produk-

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Łódzkie Voivodship (PLN 16.6 billion), constituted 5.5% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 723 per capita, which is 14.7% less than the country average, and thus the voivodship ranked eighth in the country. Services were allocated 51.7% of the investment outlays, industry and construction – 46.2%, and agriculture – 2.1%.

Research and development

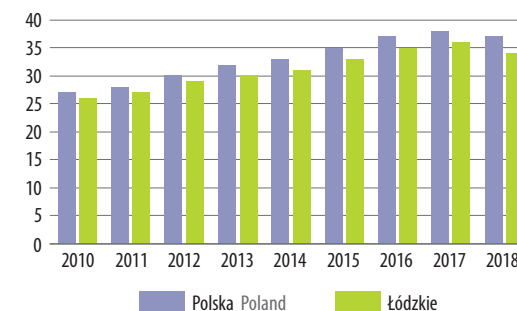
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 1.2 billion and constituted 4.7% of the R&D expenditures in Poland (5.3% in 2010). Per capita, the value was lower than the country average (PLN 485 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 amounted to 0.72% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 4.9% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 5.5 (for the country – 7.7).

Agriculture

Natural and soil conditions in Łódzkie Voivodship are very diverse. Soils are mediocre and the most favourable conditions for plant production are in the northern part of the region. The region is in the lead of the national production of many agricultural crops and crops

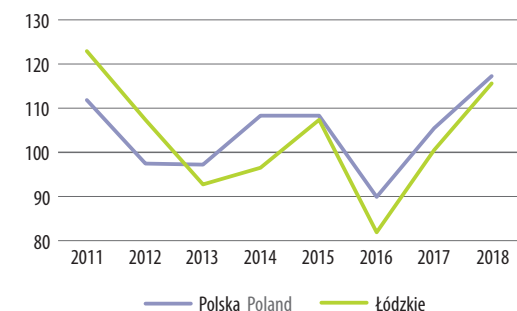
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

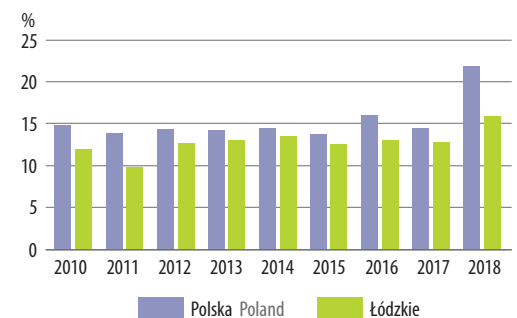
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

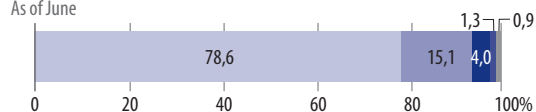
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu
Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

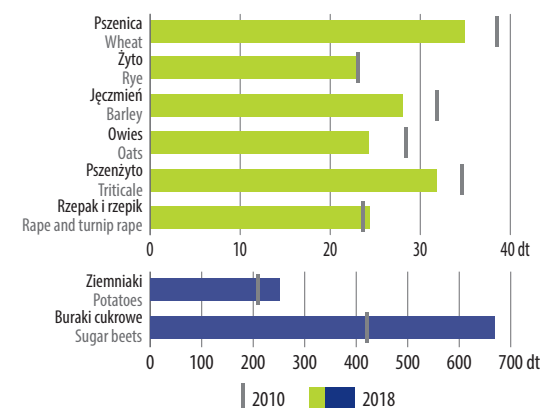
In good agricultural condition:

^a łącznie z ogrodami przydomowymi.
^a Including kitchen gardens.

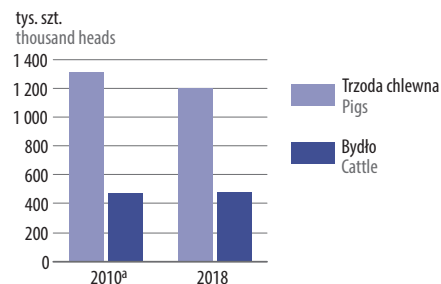
Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

Pogłowia trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu
Pigs and cattle
As of June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	979,7	995,2	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,6	99,1	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	130,4	123,9 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	7,35	7,61 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	735,7	782,2	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	122,9	132,7	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w czerwcu. ^c W 2016 r. ^d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
^a Data of the Agricultural Census. ^b As of June. ^c In 2016. ^d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

cji wielu upraw rolniczych i sadowniczych. W czerwcu 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 985,9 tys. ha (o 3,1% więcej niż w 2010 r.) i stanowiły 6,8% tych użytków w kraju (6 lokata).

W strukturze powierzchni zasiewów w 2018 r. przeważały zboża podstawowe, spośród których największy areal zajmowało pszenżyto (16,8%) i żyto (15,1%). Województwo łódzkie zajmowało trzecie lokaty w krajowych zbiorach żyta (12,6%), owsa (10,0%) i ziemniaków (10,3%). Region wyróżniał wysoki udział w krajowej produkcji warzyw gruntowych (13,0%, 2 lokata po mazowieckim) oraz owoców z drzew (12,7%, 4 lokata).

Pogłowiu trzody chlewnej w 2018 r. stanowiło 10,2% pogłowia w kraju (4 lokata), a bydła – 7,7% (5 lokata). W produkcji żywca rzeźnego, w przeliczeniu na mięso region zajmował czwartą pozycję w kraju (7,4% produkcji krajowej), a w produkcji mleka – szóstą (7,5%). W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada trzody chlewnej wynosiła 120,9 szt. (2 lokata; 80,6 szt. w kraju), a bydła – 47,9 szt. (5 lokata; 42,3 szt. w kraju).

W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się liczba gospodarstw ekologicznych z 420 do 491, a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z 7,7 tys. ha do 8,9 tys. ha. W 2018 r. funkcjonowało 371 gospodarstw posiadających certyfikat oraz 120 w okresie przestawiania.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 38,0 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 53,5 tys. zł wobec 21,0 tys. zł w 2010 r.

from the orchard. In June 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 985.9 thousand hectares (3.1% more than in 2010) and accounted for 6.8% of this land in the country (sixth place).

As far as the structure of the sown areas in 2018 is concerned, the predominant cereals were basic cereals, of which triticale (16.8%) and rye (15.1%) occupied the largest area. Łódzkie Voivodship ranked third in the domestic production of rye (12.6%), oats (10.0%) and potatoes (10.3%). The region was distinguished by a high share in the domestic production of ground vegetables (13.0%, second place after Mazowieckie Voivodship) and fruit from trees (12.7%, fourth place).

Pig stocks in 2018 constituted 10.2% of the country's stocks (fourth place), whereas cattle – 7.7% (fifth place). In production of animal slaughter, in terms of meat, the region ranked fourth in the country (7.4% of domestic production) and sixth in milk production (7.5%). The density of pigs per 100 hectares of agricultural land was 120.9 heads (second place; 80.6 heads in Poland), and cattle – 47.9 heads (fifth place; 42.3 heads in Poland).

Compared to 2010, the number of organic farms increased from 420 to 491 and the area of organic agricultural land from 7.7 thousand hectares to 8.9 thousand hectares. In 2018, there were 371 certified farms and 120 were in conversion period.

In 2018, the average price of arable land in private turnover was more than twice as high as in 2010 and amounted to PLN 38.0 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in Poland). In the case of good

W 2018 r. udział województwa łódzkiego w krajowej globalnej i towarowej produkcji rolniczej wyniósł odpowiednio – 7,6% i 7,4%. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej kształtował się na poziomie 94,7% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 8,2% wyższa niż przeciętnie w kraju i wynosiła 6 594 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie łódzkim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 5,7% produkcji przemysłowej Polski (5,6% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 35 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (21% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (8,3%) oraz produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (5,8%).

Transport

W 2018 r. linie kolejowe eksploatowane łódzkiego obejmowały 1081 km (o 1,7% więcej niż w 2010 r.), tj. 5,9 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju 6,2 km). Ze względu na centralne położenie region posiada stosunkowo gęstą sieć dróg. Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła 20,8 tys. km (o 11,6% więcej niż w 2010 r.); na 100 km² powierzchni przypadało ich 114,2 km (w kraju 97,2 km). Silną stroną regionu jest sieć autostrad i dróg ekspresowych, których długość wynosiła odpowiednio 226 km (1 lokata w kraju) i 223 km (3 lokata).

Na drogach łódzkiego w 2018 r. odnotowano 3 759 wypadków, w wyniku których zginęło 229 osób (o 28,4% mniej niż w 2010 r.), tj. ponad 9 osób na 100 tys. mieszkańców. Najmniej ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności miało miejsce w podregionie m. Łódź (blisko 3 osoby), najwięcej – w podregionie piotrkowskim (blisko 17 osób).

Miasto Łódź posiada pasażerski Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta. W 2018 łódzkie lotnisko

quality classes land, the price was PLN 53.5 thousand, compared to PLN 21.0 thousand in 2010.

In 2018, the share of Łódzkie Voivodship in the national gross and market agricultural output amounted to 7.6% and 7.4% respectively. The share of market agricultural output in the final agricultural output was at the level of 94.7% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was higher than the country average by 8.2% and amounted to PLN 6 594 (PLN 6 093 in the country).

Industry

In Łódzkie Voivodship, the sold production of industry constituted 5.7% of Poland's sold production of industry (5.6% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 35 thousand per capita, which was a value below the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (21% of regional sold production of industry), the manufacture of rubber and plastic products (8.3%) and the manufacture of other mineral products (5.8%).

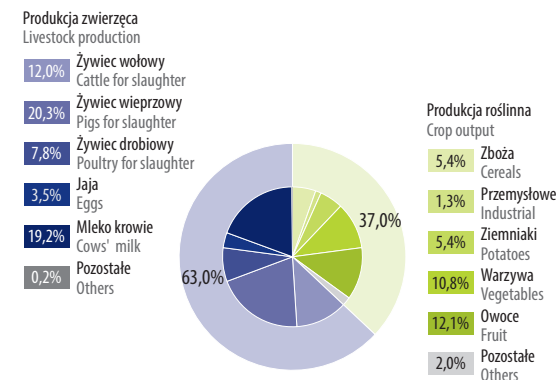
Transport

In 2018, railway network operated in Łódź covered 1 081 km (1.7% more than in 2010), i.e. 5.9 km per 100 km² of the voivodship's area (6.2 km in the country). Due to its central location, the region has a relatively dense road network. The length of hard surface public roads was 20.8 thousand km (11.6% more than in 2010); there were 114.2 km of them per 100 km² of area (97.2 km in the country). The strength of the region is the network of highways and expressways, whose length was 226 km (first place in the country) and 223 km (third place), respectively.

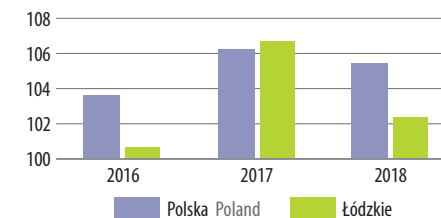
In 2018, 3,759 accidents were recorded on the roads of Łódzkie Voivodship, resulting in 229 fatalities (28.4% less than in 2010), i.e. more than 9 people per 100 thousand residents. The fewest deaths per 100 thousand population took place in Łódź Subregion (nearly 3 people), the most – in Piotrkowski Subregion (nearly 17 people).

The city of Łódź has a passenger airport of Władysław Reymont. In 2018, the airport in Łódź served

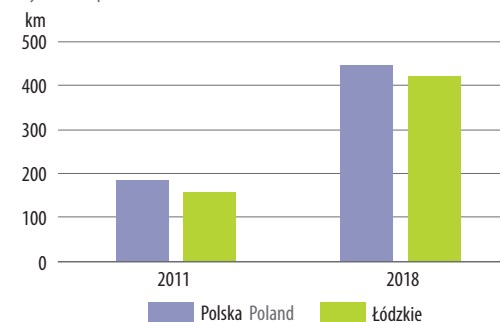
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

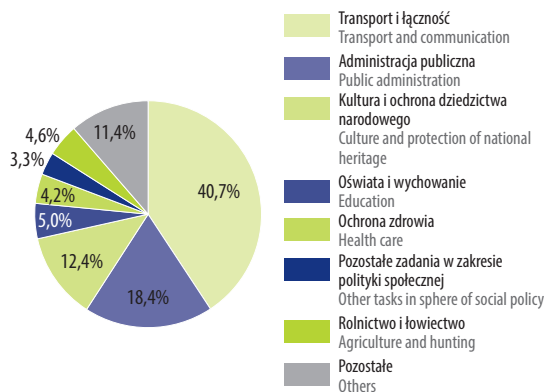

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

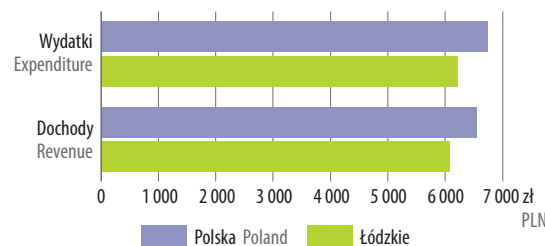
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

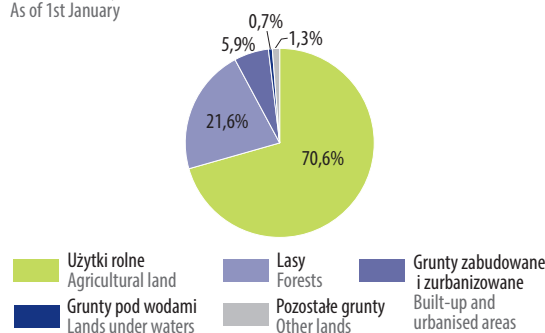
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia
Geodesic area by directions of use in 2018
As of 1st January

obsłużyło 218,2 tys. pasażerów, co plasowało je na 12 miejscu wśród polskich lotnisk i blisko w 100,0% byli to pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie łódzkim w 2018 r. wyniosły 15 013,1 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 077,0 zł (o 7,3% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 15 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 51,5% stanowiły dochody własne, 21,4% – subwencja ogólna budżetu państwa, a 21,1% dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 15 333,7 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 206 zł (o 8,1% mniej od średniej krajowej). Wartość całkowita projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa łódzkiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 20 590,4 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 12 678,1 mln zł, tj. 5 095 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 16,5% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa łódzkiego w 2018 r. wynosiła 1 821,9 tys. ha, tj. 5,8% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 92% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 5,9% – tereny zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 4,9 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 8,0% tych gruntów w kraju (4,5 tys. ha w 2010 r.). W ciągu 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 164 ha (tj. 3,3% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 6,7%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczenia wyniósł 96,3% (99,5% w 2010 r.). W 2018 r. w regionie

218.2 thousand passengers, which placed him twelfth among Polish airports and nearly 100.0% were passengers in international traffic.

Finanse

Budget revenue of local government units in Łódzkie Voivodship in 2018 amounted to PLN 15 013.1 million and was at the level of PLN 6 077.0 per capita (7.3% less than the country average), which ranked the voivodship fifteenth in the country. In the revenue structure, 51.5% constituted own revenue, 21.4% – general subvention from the state budget, and 21.1% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 15 333.7 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6 206 (8.1% less than the country average).

The total value of projects under the national operational programmes and the regional operational programme in Łódzkie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 20 590.4 million, of which the co-financing from European Union funds amounted to PLN 12 678.1 million, i.e. PLN 5 095 per capita (16.5% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Łódzkie Voivodship in 2018 was 1 821.9 thousand hectares, i.e. 5.8% of the total area of Poland. More than 92% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 5.9% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 4.9 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e. 8.0% of this land in the country (4.5 thousand hectares in 2010). In 2018, 164 hectares (i.e. 3.3% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was reduced by 6.7%. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 96.3% (99.5% in 2010). In 2018, there were 266 wastewater treatment

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	291,6	272,1	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	131,2	97,3	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	130,7	96,4	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	66,0	69,5	total
miast	94,2	95,2	urban areas
wsí	16,1	26,5	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	4,2	2,5	particulates
gazowych (bez CO ₂)	166,3	125,6	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	6,2	10,0	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	665,2 ^b	788,5	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

funkcjonowało 266 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był mniejszy niż średnio w kraju i wynosił 69,5% (wobec 74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 3,5 p. proc.

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza należała do najwyższych w kraju (po śląskim i mazowieckim), chociaż w porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się. Prawie 85% emisji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i 68% emisji zanieczyszczeń pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie piotrkowskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 64,5% w 2010 r. do 87,4% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych z 99,9% do 100% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 355,8 tys. ha i stanowiła 19,5% powierzchni województwa (3,5% powierzchni obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca był znacznie niższy niż przeciętnie w kraju (1 443 m² wobec 2 651 m²). Największy udział w powierzchni tere-

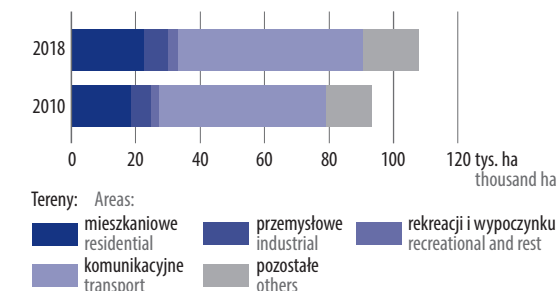
plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was lower than the country average, and amounted to 69.5% (compared to 74.0% in the country), and in relation to 2010, it increased by 3.5 percentage points.

Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality were among the highest in the country (after Śląskie and Mazowieckie Voivodships), although, in comparison with 2010, it decreased substantially. Almost 85% of gas pollutants (excluding carbon dioxide) and 68% of particulates were emitted by plants located in Piotrkowski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding carbon dioxide) increased from 64.5% in 2010 to 87.4% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates reduction ratio increased from 99.9% to 100% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 355.8 thousand hectares and constituted 19.5% of the area of the voivodship (3.5% of the areas under legal protection in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was much lower than the country average (1 443 m² compared to 2 651 m²). The largest

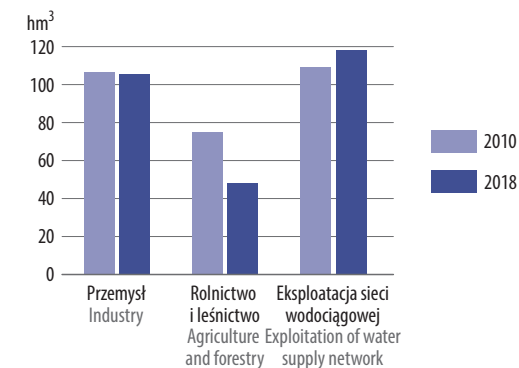
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

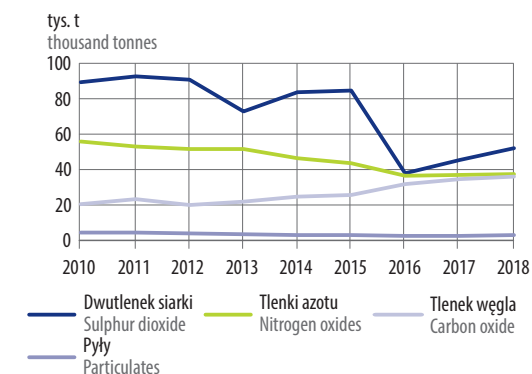
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

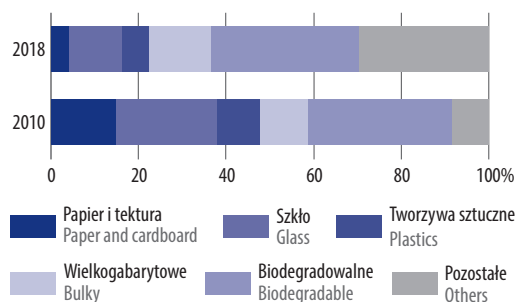
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	391,5	398,9	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	384,1	391,6	of which forests
Lesistość ^a w %	21,1	21,5	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Stary Rynek fot. Archiwum UM Łódź

nów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (237,2 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było ponad 2,4 tys. pomników przyrody. Ponad 33% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (130,5 tys. ha). W 2018 r. pod względem lesistości (21,5% wobec 29,6% średnio w kraju) województwo zajmowało ostatnie miejsce. W stosunku do 2010 r. wskaźnik lesistości wzrósł o 0,4 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku zwiększyła się o ponad 60% i stanowiła 8,7% odpadów wytworzonych w kraju. Ponad 92% tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie piotrkowskim. W 2018 r. wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa niż średnia w kraju (319 kg wobec 325 kg). Ponad 58% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, ponad 23% – do recyklingu, a pozostałą część do przekształcenia termicznego i kompostowania lub fermentacji. W 2018 r. w regionie funkcjonowało 17 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 118,9 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 921,2 mln zł (8,5% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 92,9 mln zł (3,2%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (prawie 41%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (blisko 70%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 368 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 37 zł (75 zł).

share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (237.2 thousand hectares). Almost 2.4 thousand monuments of nature were registered in the region. More than 33% of areas of forests were considered to be protective forests (130.5 thousand hectares). In 2018, the voivodship ranked last in terms of forest cover (21.5% compared to 29.6% the country average). As compared to 2010, the forest cover ratio increased by 0.4 percentage points.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year increased by more than 60% and accounted for 8.7% of the total country production. Over 92% of this waste was generated by plants located in Piotrkowski Subregion. In 2018, the volume of municipal waste collected per capita was lower than the country average (319 kg compared to 325 kg). More than 58% of municipal waste was designated for landfilling, over 23% for recycling and the remainder for incineration and composting or fermentation. In 2018, there were 17 landfill sites for municipal waste, with an area of 118.9 hectares operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 921.2 million (8.5% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 92.9 million (3.2%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (over 41%) were allocated to wastewater management and protection of water, and out of the outlays on water management – to water intakes and systems (nearly 70%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 368 per capita (PLN 281 in the country) and in water management – PLN 37 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE
MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r. The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	15 183 km ²
Ludność Population	3 400 577
Powiaty Powiats	19
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3
Gminy ogółem Total gminas	182
Gminy miejskie Urban gminas	14
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	47
Gminy wiejskie Rural gminas	121
Miasta Cities and towns	61

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- miechowski** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Czorsztyn Nazwy gmin
Gmina names
- **KRAKÓW** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- ▣ **TARNÓW** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- **CHRZANÓW** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- DOBCZYCE Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Poronin Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas

Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską
oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina
and affiliation of a part of a gmina to its main area

0 10 20 30 40 50 km

1:1 100 000

Kapitał ludzki

Demografia

Małopolskie jest dwunastym województwem w Polsce pod względem powierzchni i czwartym pod względem liczby mieszkańców (3,4 mln osób; 8,9% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 1,9%, tj. o 63,9 tys. – wyraźny wzrost notowano na wsi (o 3,9%) przy nieznacznym ubytku ludności miejskiej (o 0,1%). Wzrost liczby mieszkańców wsi dotyczył wszystkich sześciu podregionów – największy: krakowskiego (o 5,8%) i nowosądeckiego (o 4,6%). Zwiększenie liczby ludności w miastach notowano jedynie w podregionie krakowskim (o 4,5%) i mieście Krakowie (o 1,8%). Spadek obserwowano w pozostałych miastach na prawach powiatu, tj. w Tarnowie (o 4,5%) oraz w Nowym Sączu (o 0,6%).

Na wzrost liczby ludności województwa miał wpływ – od lat korzystniejszy niż średnio w kraju – współczynnik urodzeń (w 2018 r. – 11,2‰ wobec 10,1‰), a także niski współczynnik zgonów (9,6‰ wobec 10,8‰). W efekcie, małopolskie było drugim województwem (po pomorskim) o najwyższej wartości przyrostu naturalnego (1,6‰).

W 2018 r. notowano tu najniższy w Polsce, po podkarpackim, współczynnik zgonów z powodu nowotworów na 100 tys. ludności (257 zgonów wobec 285 w kraju) i wyższą niż przeciętnie umieralność na choroby układu krążenia (451 zgonów wobec 437).

Na korzystną sytuację demograficzną województwa miało wpływ także utrzymujące się od lat dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (1,6‰ – 3 lokata po mazowieckim i pomorskim). Złożyła się na to przede wszystkim atrakcyjność podregionu krakowskiego i miasta Krakowa, gdzie notowano najwyższe wartości salda migracji (odpowiednio: 6,1‰ i 4,8‰). W pozostałych podregionach wystąpił odpływ ludności.

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 16,6% i był jednym z niższych w kraju. W porównaniu z 2010 r. liczebność tej grupy wzrosła o 24,6% (tj. o 111,5 tys.). Na 100 osób w wieku produkcyjnym

Human Capital

Demography

Małopolskie Voivodship is the twelfth voivodship in Poland in terms of area and the fourth in terms of population (3.4 million people; 8.9% of total population). As compared to 2010, population increased by 1.9%, i.e. by 63.9 thousand – a clear increase was recorded in rural areas (by 3.9%) with a slight decline in urban population (by 0.1%). The increase in the number of inhabitants of rural areas concerned all six subregions – the largest one: Krakowski Subregion (by 5.8%) and Nowosądecki Subregion (by 4.6%). The increase in the population of urban areas was recorded only in Krakowski Subregion (by 4.5%) and in the city of Kraków (by 1.8%). The decline was observed in the remaining cities with powiat status, i.e. in Tarnów (by 4.5%) and Nowy Sącz (by 0.6%).

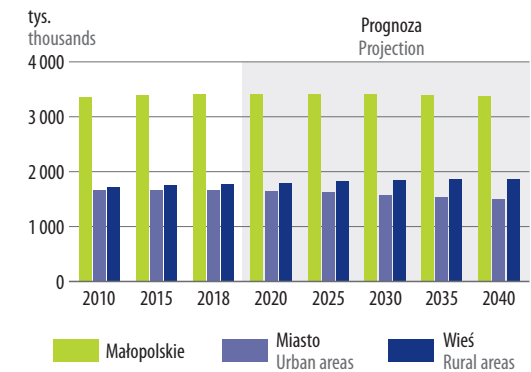
The increase in the population of Małopolskie Voivodship was influenced by – for years more favourable than the country average – the birth rate (in 2018 – 11.2‰ compared to 10.1‰) and the low death rate (9.6‰ compared to 10.8‰). As a result, Małopolskie was the second voivodship (after Pomorskie Voivodship) with the highest natural increase (1.6‰).

Małopolskie Voivodship recorded the lowest, after Podkarpackie Voivodship, rate of deaths from neoplasms per 100 thousand population in Poland (257 deaths compared to 285 in Poland) and higher than average mortality due to cardiovascular diseases (451 deaths compared to 437).

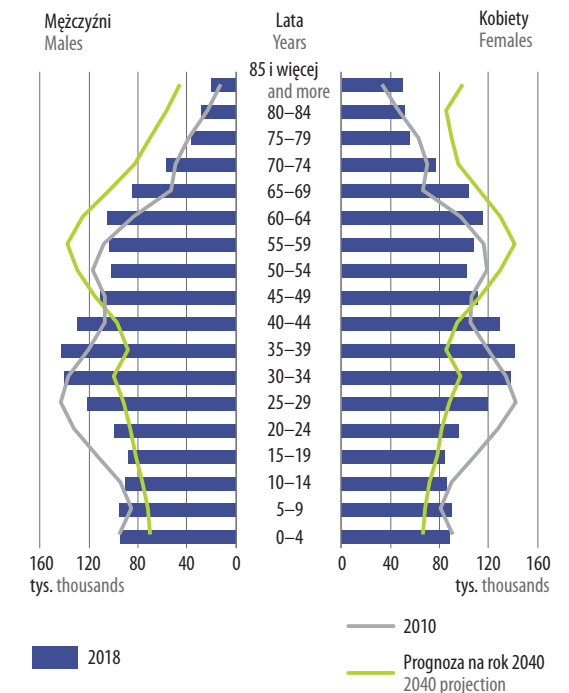
The favourable demographic situation of the voivodship was also influenced by the positive net internal and international migration for permanent residence (1.6‰ – third place after Mazowieckie and Pomorskie Voivodships), which has been maintained for years. This was mainly attributable to the attractiveness of Krakowski Subregion and the city of Kraków, where the highest values of net migration were recorded (6.1‰ and 4.8‰, respectively). In the remaining subregions, there was an outflow of population observed.

In 2018, the share of persons aged 65 and over amounted to 16.6% and was one of the lowest in the country.

Ludność według miejsca zamieszkania
Population by place of residence

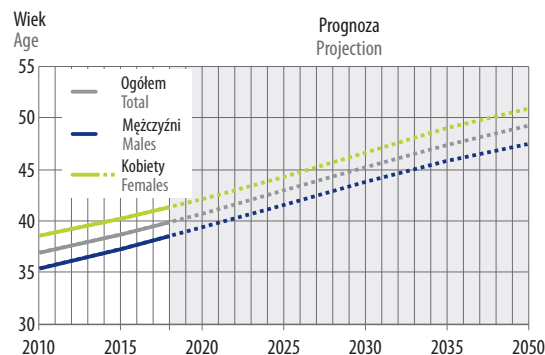
Ludność według płci i wieku
Population by sex and age

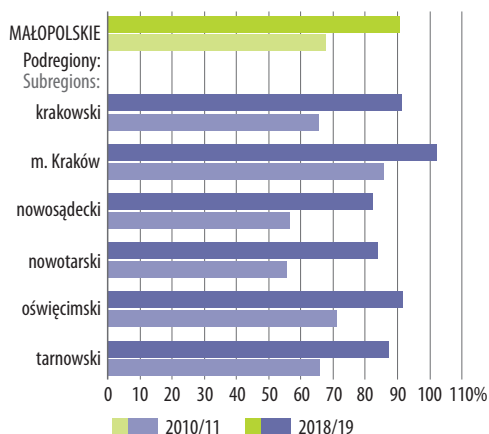
Przeciętne trwanie życia
Life expectancy

Mediana wieku ludności
Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym
Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Małopolskie	11,1	11,2	8,9	9,6	2,2	1,6	1,3	1,6	3,5	3,2
Podregiony: Subregions:										
krakowski	11,2	11,2	9,2	9,2	2,0	2,0	6,5	4,8	8,5	6,8
m. Kraków	10,4	12,2	9,4	10,2	1,0	2,1	0,5	6,1	1,5	8,2
nowosądecki	13,1	12,3	7,8	8,4	5,2	4,0	-0,8	-1,7	4,4	2,3
nowotarski	11,5	10,6	8,3	9,2	3,1	1,4	0,6	-0,4	3,7	1,0
oświęcimski	10,7	9,6	9,5	10,9	1,2	-1,3	-0,3	-1,5	0,9	-2,8
tarnowski	10,3	10,2	8,6	9,2	1,7	0,9	-0,2	-1,7	1,5	-0,8

przypadały ponad 63 osoby, tj. o ponad 6 osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W województwie małopolskim wskaźniki opisujące sytuację z zakresu edukacji przedszkolnej były korzystniejsze niż średnio w kraju. W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 2310 placówek wychowania przedszkolnego (o 20,2% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 132,5 tys. dzieci, tj. 90,8% (w miastach – 106,6% wobec 78,0% na wsi).

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 29 uczelni (7,4% wszystkich uczelni w kraju – 5 lokata), w których kształciło się 150,1 tys. studentów (2 lokata), z czego 58,6% stanowiły kobiety. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 8,5 tys. osób, tj. 5,7% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie małopolskim ukończyło 43,6 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), tj. 13,3% ogólnej liczby absolwentów w kraju (2 lokata).

Compared to 2010, the size of this group increased by 24.6% (i.e. by 111.5 thousand). There were more than 63 persons per 100 persons of working age, i.e. over 6 persons more than in 2010.

Education

In Małopolskie Voivodship, the indicators describing the situation in the field of pre-primary education were more favourable than the country average. In the school year 2018/19, there were 2310 pre-primary education establishments in the voivodship (20.2% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 132.5 thousand children, i.e. 90.8% (in urban areas – 106.6%, compared to 78.0% in rural areas).

In the academic year 2018/19, there were 29 higher education institutions in the voivodship (7.4% of all higher education institutions in Poland – fifth place), with 150.1 thousand students (second place), of which 58.6% were women. There were 8.5 thousand foreign students, i.e. 5.7% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 43.6 thousand students completed higher education in Małopolskie Voivodship (including foreigners), which constituted 13.3% of the total number of graduates in Poland.

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
			w tys. in thousands				
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	1 536	1 536	241,7	278,1	–	–	Primary
Gimnazja	104	88	65,3	32,5	32,2	32,2	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	178	185	18,1	16,8	5,8 ^c	5,6 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	175	178	43,8	43,6	14,1	14,1	General secondary
Technika ^d	160	160	52,0	51,7	11,8	11,8	Technical secondary ^d
Policealne	170	159	18,9	17,4	6,5	5,9	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

Rynek pracy

W 2018 r. małopolski rynek pracy skupiał 9,3% pracujących w gospodarce narodowej (1,4 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 367 osób w 2010 r. do 426 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Ponad połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie małopolskim, podobnie jak średnio w kraju, wzrosła populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze wzrostu liczby pracujących przy

Labour market

In 2018, the labour market in Małopolskie Voivodship comprised 9.3% employed persons in the national economy (1.4 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 367 in 2010 to 426 in 2018 (407 in Poland). More than a half of the employed have found employment in the sector of services, while the structure by subregions is varied.

According to the Labour Force Survey (LFS), in Małopolskie Voivodship, similarly to the country average, the population of economically active persons increased (as a result of an increase in the number of employed

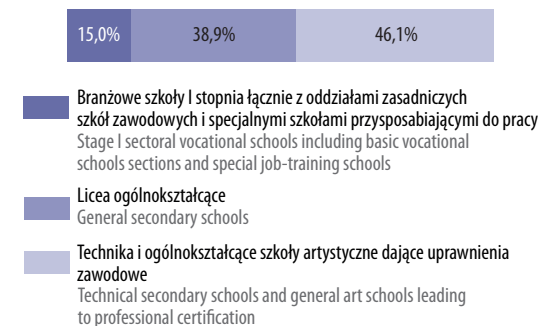
BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	1 386	1 481	Economically active persons in thousands
pracujący	1 260	1 438	employed persons
bezrobotni ^a	126	43	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	34,1	20,9	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	54,7	56,0	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	49,8	54,3	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,1	2,9	Unemployment rate in %
kobiety	9,8	2,8	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	5,8	1,8	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.

a Persons aged up to 74.

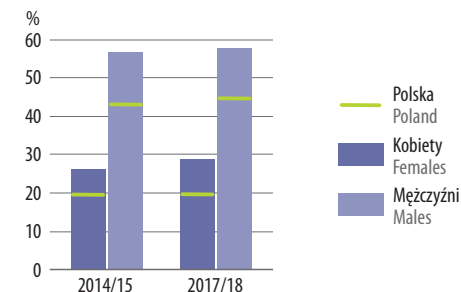
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

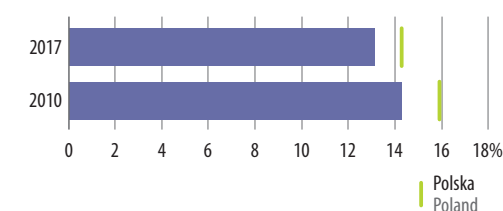
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

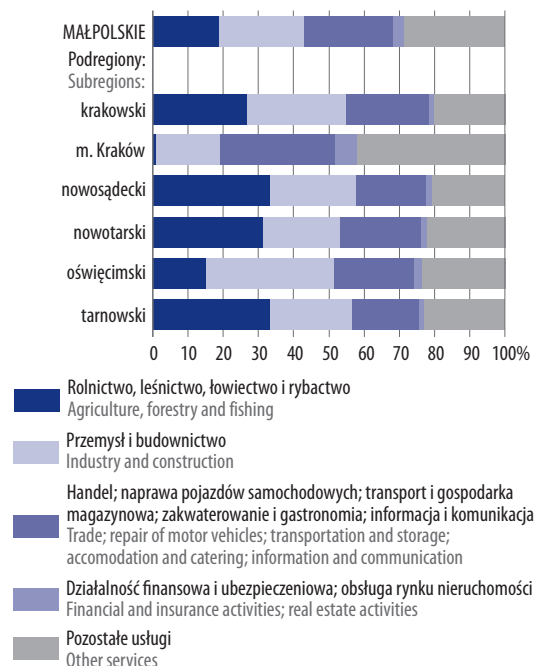
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

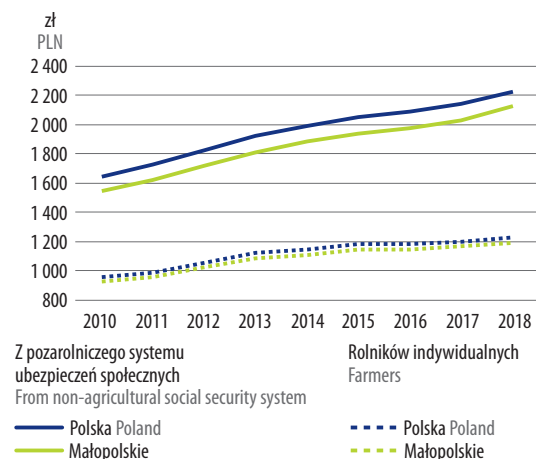
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

jednoczesnym spadku bezrobotnych) i spadła liczba biernych zawodowo. Stopa bezrobocia była najniższa w kraju po wielkopolskim (2,9% wobec 3,8% średnio w Polsce).

persons with a simultaneous decrease in the number of unemployed persons) and the number of economically inactive persons decreased. The unemployment rate was the lowest in the country, after Wielkopolskie Voivodship (2.9% compared to 3.8% on average in Poland).

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Kraków – miejska urban	84 027	Kraków – miejska urban	19 905
Tarnów – miejska urban	16 736	Wieliczka obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	6 122
Nowy Sącz – miejska urban	12 854	Olkusz miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	4 669
Zabierzów – wiejska rural	8 522	Andrychów obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	4 600
Skawina miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	7 097	Tarnów – miejska urban	4 362
Wadowice miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	6 686	Oświęcim – miejska urban	4 294
Bochnia – miejska urban	5 440	Oświęcim – wiejska rural	4 230
Myślenice miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	5 432	Myślenice obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	4 176
Chrzanów miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	5 428	Chrzanów miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	4 001
Oświęcim – miejska urban	5 202	Tarnów – wiejska rural	3 954

W 2016 r. w województwie małopolskim 319,6 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 9,8% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 311,4 tys., tj. 9,9%). Iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,72, co oznacza, że z województwa więcej osób wyjeżdżało do pracy niż przyjeżdżało w tym celu.

In 2016, 319.6 thousand inhabitants of Małopolskie Voivodship commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 9.8% of all commuters in the country (in 2011 it was 311.4 thousand, i.e. 9.9%). Ratio flows related to employment amounted to 0.72, which means that there were more outgoing commuters here than the incoming ones.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie małopolskim od lat kształtują się poniżej średniej w Polsce.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w małopolskim wyniosło 4 885,28 zł (97,6% średniego wynagrodzenia w kraju). Relacja wy-

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Małopolskie Voivodship have been below the country average for years.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in Małopolskie Voivodship amounted to PLN 4 885.28 (97.6% of the country aver-

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 973,79	4 418,06	92,2	96,3	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 236,33	4 679,15	97,9	95,6	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 881,12	42 04,99	91,4	92,9	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 464,22	4 106,84	85,4	94,9	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	4 219,88	5 230,37	89,5	79,9	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 329,82	4 783,35	98,9	103,4	other services

nagrodzeń kobiet (4 423,08 zł) i mężczyzn (5 344,11 zł) ukształtowała się na poziomie 82,8%.

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. ukształtował się na poziomie równym 1 627,85 zł (96,1% średniego dochodu w kraju). W województwie odnotowano najniższy w kraju udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym (62,5%) – w porównaniu z 2010 r. relacja ta (85,8%) wyraźnie się poprawiła, na co wpłynął najniższy w kraju wzrost wydatków (o 7,1% wobec 19,7%). W strukturze dochodu rozporządzalnego największy udział miały dochody z pracy najemnej (54,0% wobec 52,6% w Polsce). Zyski z działalności na własny rachunek stanowiły 10,4% dochodu, a z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie – 1,1% (3,8% w kraju). Udział świadczeń społecznych w dochodzie należał do najniższych (po mazowieckim i pomorskim) i wyniósł 30,0% wobec 31,2% w kraju.

Od 2013 r. w małopolskim notuje się wyraźny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 412 osób do 311 osób (wobec 340 osób w kraju).

age). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4 423.08) and men (PLN 5 344.11) was at the level of 82.8%.

Monthly available income in households per capita in 2018 was at a level of PLN 1 627.85 (96.1% of the country average). The share of expenditure in available income in the voivodship was the lowest in the country (62.5%) – in comparison with 2010, this relation (85.8%) clearly improved, which was influenced by the lowest increase in expenditure in the country (by 7.1%, compared to 19.7%). In the available income structure, the largest share was the income from hired work (54.0% compared to 52.6% on average in the country). Profits from self-employment constituted 10.4% of income, and from private farms in agriculture – 1.1% (3.8% in Poland). The share of social benefits in the structure of income was one of the lowest (after Mazowieckie and Pomorskie Voivodships) and amounted to 30.0%, compared to 31.2% in Poland.

Since 2013, in Małopolskie Voivodship there has been a considerable decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate decreased from 412 persons to 311 per 10 thousand population (340 people in the country).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

219,4 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

344,3 tys.

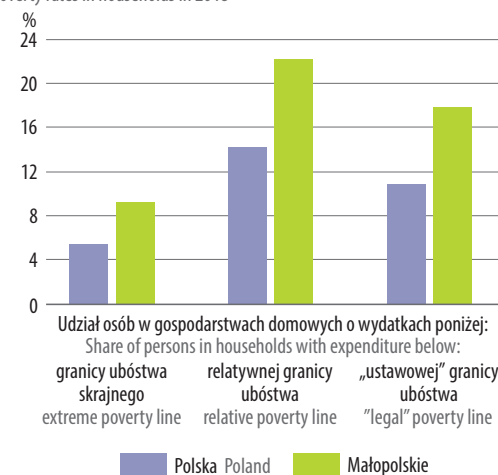
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

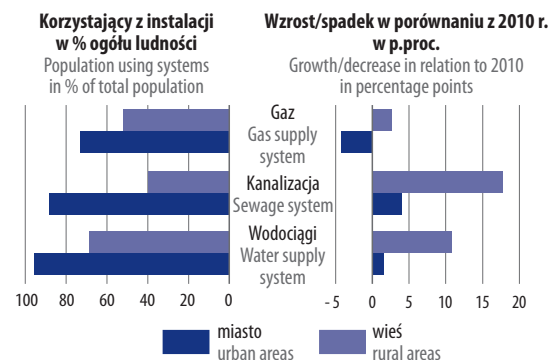

2171,2 mln zł

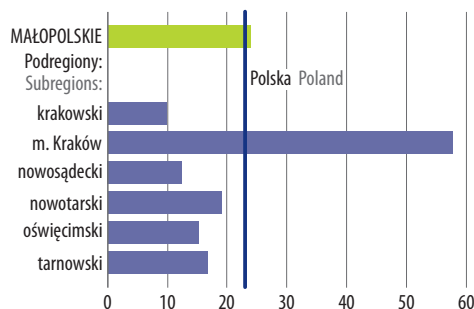
Wpłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

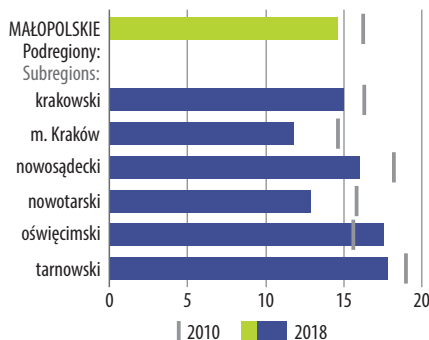

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe małopolskiego (1 199,6 tys. mieszkań) stanowiły 8,2% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okresie była niższa niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 353 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 20,9 tys. km, a kanalizacyjnej 16,3 tys. km (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 18,4% i o 62,5%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należy do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadło 78 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). W omawianym okresie zwiększyła się długość sieci gazowej o 9,2% do 24,2 tys., a w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik ten był najwyższy w Polsce (149,3 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

Dostępność do kadry medycznej w małopolskim była lepsza niż przeciętnie (liczba lekarzy – 8,1 tys.; pielęgniarek i położnych – 20,3 tys.). W 2018 r. w województwie funkcjonowało 88 szpitali ogólnych (9,3% ogółu placówek w kraju; 3 pozycja po śląskim i mazowieckim). Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach wyniosła 229 i była jedną z najwyższych w kraju po pomorskim, lubuskim i wielkopolskim.

W 2018 r. funkcjonowały tu 43 placówki lecznictwa uzdrowskiego (o trzy więcej niż w 2010 r.). Pod względem udziału kuracjuszy lecznictwa stacjonarnego (11,5% ogółu) województwo sytuowało się na 4 miejscu, po zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim.

Kultura

W 2018 r. biblioteki publiczne województwa w porównaniu z 2010 r. odnotowały największy w kraju procentowy wzrost księgozbioru (o 3,2%), mimo spadku liczby placówek (o 5,3%). Biblioteki odwiedziło o 2,0% mniej czytelników niż w 2010 r. (194 wobec 201 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypo-

Dwellings

Dwelling stocks in Małopolskie Voivodship (1 199.6 thousand dwellings) accounted for 8.2% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 353 (381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 20.9 thousand km, and of the sewage system 16.3 thousand km (an increase, compared to 2010, of 18.4% and 62.5%, respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system is one of the most favourable in Poland (78 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). During this period, the gas supply network increased by 9.2% – to 24.2 thousand km, and in terms of 100 km², the ratio was the highest in Poland (149.3 compared to 42.6).

Health care

The access to medical personnel in Małopolskie Voivodship was better than the average (the number of doctors – 8.1 thousand; the number of nurses and midwives – 20.3 thousand). In 2018, there were 88 general hospitals in the voivodship (9.3% of the total number of facilities in the country; the third position after Śląskie and Mazowieckie Voivodships). The number of persons per 1 bed in hospitals was 229 and was one of the highest in the country, after Pomorskie, Lubuskie and Wielkopolskie Voivodships.

In 2018, there were 43 health resort treatment facilities (three more than in 2010). In terms of the share of patients of in-patient health care (11.5% of total number), the voivodship ranked fourth, after Zachodniopomorskie, Kujawsko-Pomorskie and Dolnośląskie Voivodships.

Culture

In 2018, public libraries in the voivodship, in comparison with 2010, recorded the highest percentage increase in the collection in the country (by 3.2%), despite the decrease in the number of establishments (by 5.3%). Libraries were visited by 2.0% fewer borrowers than in 2010 (194, compared to 201 borrowers per 1000 population). There was also a decrease recorded in relation

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Małopolskie	759	719	670,6	657,4	115	135	6 479,7	10 503,0	46	44	3 669,0	4 978,7
Podregiony Subregions:												
krakowski	170	163	100,9	111,1	10	16	1 161,1	2 177,2	5	5	33,2	104,8
m. Kraków	71	61	210,3	221,2	48	64	3 148,5	5 035,2	13	11	3039,1	3215,7
nowosądecki	138	134	98,7	89,5	19	15	181,5	202,4	8	7	209,1	552,2
nowotarski	106	104	53,7	57,0	11	11	417,2	464,0	4	4	101,3	234,6
oświęcimski	149	136	121,8	102,5	16	18	1 515,8	2 545,6	11	11	124,4	429,9
tarnowski	125	121	85,2	76,2	11	11	55,4	78,6	5	6	161,8	441,5

żyć na 1 czytelnika zmniejszył się z 16,2 wol. do 14,6 wol.).

Liczba widzów w kinach rosła najwolniej w kraju. Pod względem liczby widzów (w przeliczeniu na 1000 ludności) województwo zajmuje 6 lokatę. Frekwencja na polskich filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 28,4% (31,7% w kraju). W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (wzrost o 62,1%), jednak udział w ogółem zwiedzających w kraju zmniejszył się z 29,2% do 27,5%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 419 osób wobec 577 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 306 do 481 osób (3 lokata).

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 875 do 1510 (13,6% ogółu obiektów w kraju – 3 lokata), a liczba miejsc noclegowych o 44,5%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie nowotarskim (50,7%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 5,2 mln turystów (w tym 28,9% turystów zagranicznych), tj. 1 534 osoby na 1000 ludności (2 lokata). Turystyczne obiekty noclegowe wojewódz-

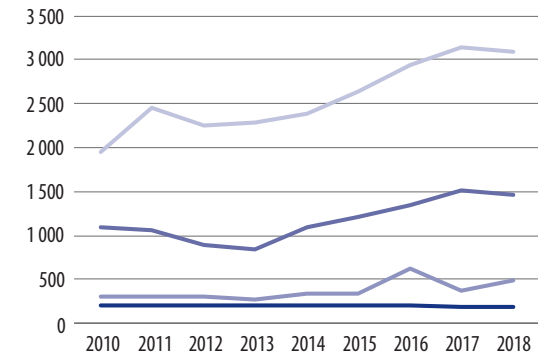
to loans of volumes (loan rate per 1 borrower decreased from 16.2 volumes to 14.6 volumes).

In the number of audience in cinemas there was noticed the slowest increase in the country. In terms of the number of audience (per 1000 population), the voivodship ranks sixth. Attendance at the screenings of Polish films in indoor cinemas in 2018 was 28.4% (31.7% in the country). Compared to 2010, more people visited museums (increase of 62.1%), however, their share in the total number of visitors in Poland decreased from 29.2% to 27.5%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – 419 people per 1 place, compared to 577 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 306 to 481 per 1000 inhabitants (third place).

Tourism

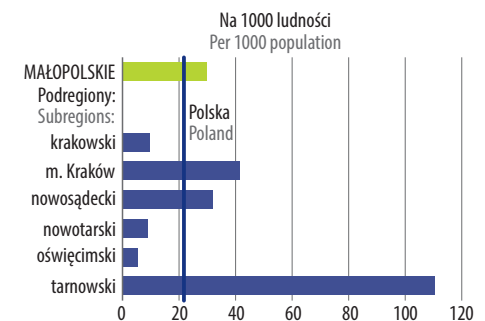
In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 875 to 1 510 (13.6% of the total number of establishments in the country – third place), and the number of bed places by 44.5%. The largest number of establishments was located in Nowotarski Subregion (50.7%). Tourist accommodation establishments were used by 5.2 million tourists (of which 28.9% were foreign tourists), i.e. 1 534 persons per 1000 population

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

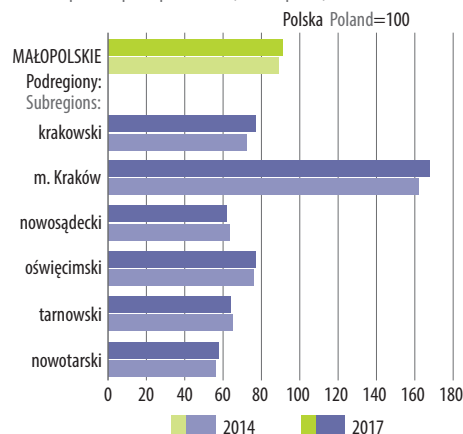
- Czytelnicy bibliotek publicznych
Public library borrowers
- Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych
Audience in theatres and music institutions
- Zwiedzający muzea i wystawy
Museum and exhibition visitors
- Widzowie w kinach stałych
Audience in indoor cinemas

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

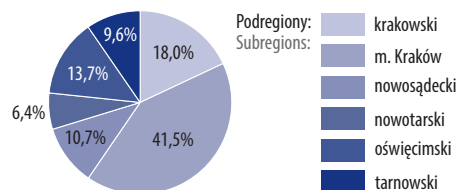
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

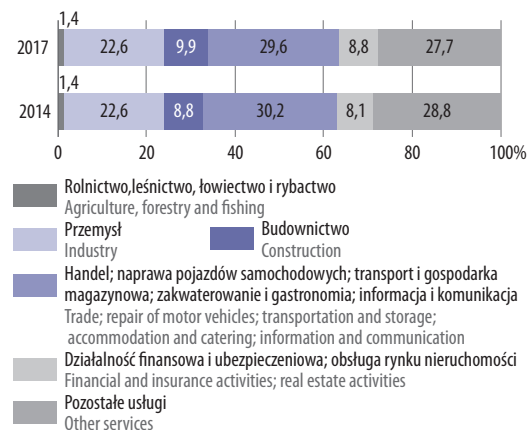
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Małopolskie udzieliły 15,7% wszystkich noclegów w kraju (2 lokata). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2018 r. wyniósł 41,7% (40,1% w kraju).

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo małopolskie w 2017 r. wytworzyło 8,0% produktu krajowego brutto (5 lokata). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 47,3 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 7 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 11,0% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 105,0 tys. zł.

(second place). Tourist accommodation establishments in Małopolskie Voivodship accounted for 15.7% of all nights spent in Poland (second place). In 2018, the occupancy rate of bed places amounted to 41.7% (40.1% in Poland).

Economy

Regional accounts

In 2017, Małopolskie Voivodship generated 8.0% of Polish gross domestic product (fifth place). The GDP per capita was PLN 47.3 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship seventh.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person, was 11.0% lower than the country average and amounted to PLN 105.0 thousand.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	134 009 7,8	160 070 8,0	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	39 834 89,1	47 272 91,3	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	118 827	140 576	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 9,0%, tj. 391,5 tys. miało swoją siedzibę w województwie małopolskim. Do sektora prywatnego należało 97,1% podmiotów (o 0,5 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.) – 2 lokata w kraju. W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 10,7% większa.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 9.0%, i.e. 391.5 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Małopolskie Voivodship. The private sector comprised 97.1% of the entities (by 0.5 percentage points less in comparison with 2010) – second place in the country. As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 10.7% higher.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Małopolskie	993	1 151	109	110	58	74
Podregiony: Subregions:						
krakowski	898	1 068	100	100	45	55
m. Kraków	1 527	1 822	157	157	80	131
nowosądecki	729	843	98	101	55	64
nowotarski	928	1 046	102	115	64	66
oświęcimski	961	1 009	95	83	54	57
tarnowski	649	774	80	84	44	49

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie małopolskim (22,5 mld zł), stanowiły 7,4% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 627 zł, tj. o 15,9% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 9 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono 63,3% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 35,6%; a na rolnictwo – 1,1%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 3,7 mld zł i stanowiły 14,4% nakładów na działalność B+R w Polsce (10,5% w 2010 r.). W całym analizowanym okresie nakłady w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe od średniej krajowej (w 2010 r. wyższe o ok. 20%, a w 2018 r. – o ok. 60% – 1087 zł wobec 668 zł w Polsce). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 1,85% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 12,9% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 11,4 (7,7 w Polsce).

Investments

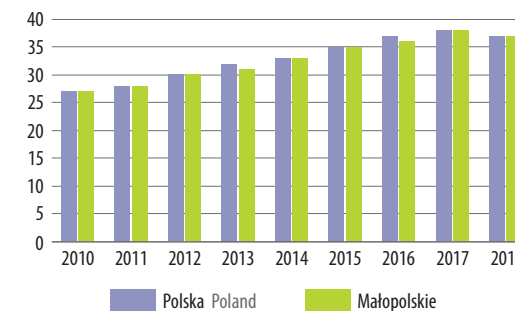
Investment outlays in 2018 incurred in Małopolskie Voivodship (PLN 22.5 billion), constituted 7.4% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 627 per capita, which is 15.9% less than the country average, and thus the voivodship ranked ninth in the country. Services were allocated 63.3% of the investment outlays, industry and construction – 35.6%, and agriculture – 1.1%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 3.7 billion and constituted 14.4% of the R&D expenditures in Poland (10.5% in 2010). In the whole analysed period, expenditures per capita were higher than the country average (approximately 20% higher in 2010; approximately 60% higher in 2018 – when they amounted to PLN 1087, compared to PLN 668 in Poland). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 was 1.85% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 12.9% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 11.4 (7.7 in Poland).

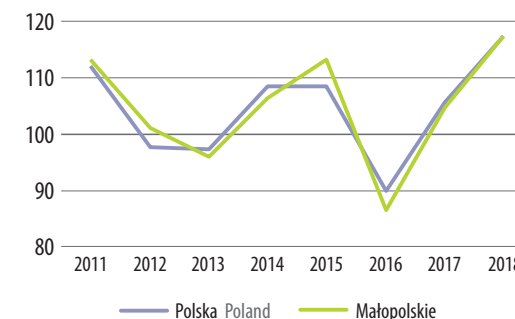
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

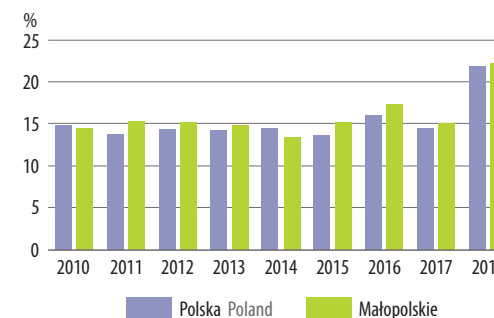
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

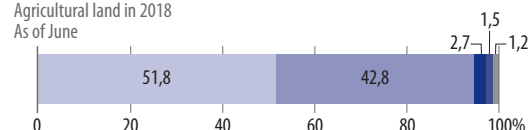
Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018
As of June

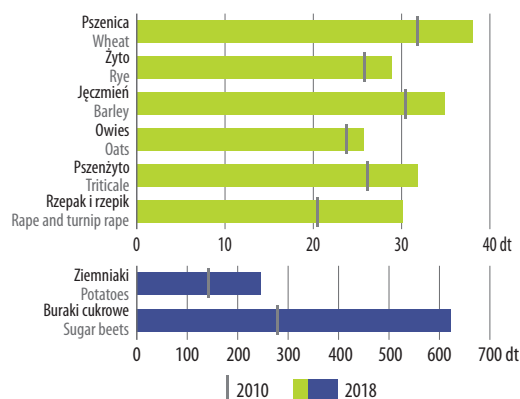
W dobrej kulturze rolnej:
In good agricultural condition:

^a łącznie z ogrodami przydomowymi.
^a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

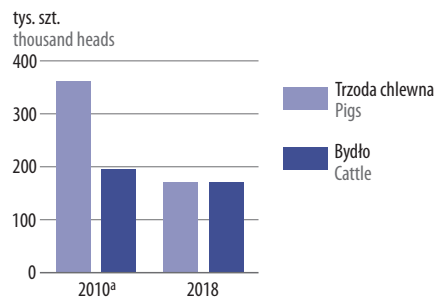

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

Rolnictwo

Warunki naturalne do prowadzenia produkcji rolniczej są w regionie bardzo zróżnicowane. Dobre ma północna część województwa, gdzie gleby, warunki klimatyczne należą do najlepszych. Natomiast najtrudniejsze występują w południowej części (tereny górskie i podgórskie), gdzie przeważają gleby najsłabsze, krótki okres wegetacji. Bardzo niekorzystna jest struktura agrarna obszarów wiejskich regionu. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa jest najniższa w kraju. Region osiąga dobre wyniki w produkcji warzywniczej i sadowniczej. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 550,2 tys. ha (o 3,6% mniej niż w 2010 r.).

W strukturze powierzchni zasiewów w 2018 r. największy areal zajmowała pszenica – 33,5%, jęczmień – 9,1% oraz ziemniaki – 9,0%. Zbiory ziemniaków uzyskane w województwie stanowiły blisko 7,8% produkcji krajowej (6 lokata), warzyw gruntowych – 12,2% (4 lokata), a owoców z drzew 3,5% (5 lokata). Również znaczący był udział województwa w krajowych zbiorach siana łąkowego (7,8%, 4 lokata).

W 2018 r. wyższe niż średnio w kraju były plony zbóż z 1 ha (38,5 dt wobec 34,3 dt), buraków cukrowych (625 dt wobec 599 dt), rzepaku i rzepiku (30,2 dt wobec 26,1 dt – najwyższe po mazowieckim i opolskim).

Pogłowie trzody chlewnej należało do najniższych w kraju (po lubuskim i podkarpackim), co przełożyło się na niską produkcję żywca rzeźnego. W produkcji mleka region uzyskał dziewiątą lokatę (2,3% krajowej produkcji mleka). W przeliczeniu na 100 ha użytków

Agriculture

Natural conditions for agricultural production in the region are very diverse. The northern part of the voivodship, where soils and climatic conditions are among the best, offers good conditions for agricultural production. In contrast, the most difficult conditions for agricultural production are in the southern part (mountain and sub-mountain areas), where the poorest soils predominate, with a short growing season. The agrarian structure of rural areas of the region is very unfavourable. The average total farm area is the smallest in the country. The region is performing well in vegetable and fruit production. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 550.2 thousand hectares (3.6% less than in 2010).

In the sown area structure in 2018, the largest area was occupied by wheat – 33.5%, barley – 9.1% and potatoes – 9.0%. The production of potatoes in the voivodship accounted for nearly 7.8% of the domestic production (sixth place), ground vegetables – 12.2% (fourth place), and fruit from trees – 3.5% (fifth place). Moreover, the share of the voivodship in the domestic production of meadow hay was significant (7.8%, a fourth position).

In 2018, yields of cereals from 1 hectare (38.5 dt compared to 34.3 dt), sugar beet (625 dt compared to 599 dt), rape and turnip rape (30.2 dt compared to 26.1 dt – the highest after Mazowieckie and Opolskie Voivodships) were higher than the country average.

Pig stocks were among the lowest in the country (after Lubuskie and Podkarpackie Voivodships), which

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	595,0	557,1	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	95,9	98,8	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	153,6	139,8 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	3,74	3,86 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	290,9	288,4	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	61,8	82,3	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w czerwcu. ^c W 2016 r. ^d łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

^a Data of the Agricultural Census. ^b As of June. ^c In 2016. ^d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

rolnych obsada bydła wynosiła 30,7 szt. wobec 42,3 szt. w kraju, a trzody chlewnej – 30,4 szt. wobec 80,6 szt.

W porównaniu z 2010 r. w regionie odnotowano najgłębszy w kraju spadek liczby ekologicznych gospodarstw rolnych (z 2 156 w 2010 r. do 770 w 2018 r.) i tym samym powierzchni ekologicznych użytków rolnych (z 22,0 tys. ha do 8,8 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowały 674 ekologiczne gospodarstwa rolne posiadające certyfikat oraz 96 w okresie przestawiania.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była prawie dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 31,9 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 38,0 tys. zł wobec 18,8 tys. zł w 2010 r.

W 2018 r. udział województwa małopolskiego w krajowej globalnej i towarowej produkcji rolniczej wynosił odpowiednio – 3,6% i 3,1%. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wynosił 85,9% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie (o 17,3%) niższym niż przeciętnie w kraju i wynosiła 5 041 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie małopolskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 6,8% produkcji przemysłowej Polski (6,4% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 30,6 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (14,4% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (13,0%) oraz produkcji wyrobów z metali (10,0%).

Transport

Gęstość eksploatowanych linii kolejowych w 2018 r. była większa od średniej krajowej – 7,2 km na 100 km²,

translated into low production of animal slaughter. As regards milk production, the region ranked ninth (2.3% of milk production in the country). The density of cattle per 100 hectares of agricultural land was 30.7 heads, compared to 42.3 heads in the country, whereas the density of pigs was 30.4 heads, compared to 80.6 heads in Poland.

Compared to 2010, the region recorded the deepest decline in the number of organic farms in the country (from 2 156 in 2010 to 770 in 2018) and thus in the area of organic agricultural land (from 22.0 thousand hectares to 8.8 thousand hectares). In 2018, there were 674 certified organic farms and 96 were in conversion period.

In 2018, the average price of arable land in private turnover was nearly twice as high as in 2010 and amounted to PLN 31.9 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in Poland). In the case of good quality classes land, the price was PLN 38.0 thousand, compared to PLN 18.8 thousand in 2010.

In 2018, the share of Małopolskie Voivodship in creation of the country gross and market agricultural output amounted to 3.6% and 3.1%, respectively. The share of the market agricultural output in the final agricultural output amounted to 85.9% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was lower than the country average (by 17.3%) and amounted to PLN 5 041 (PLN 6 093 in the country).

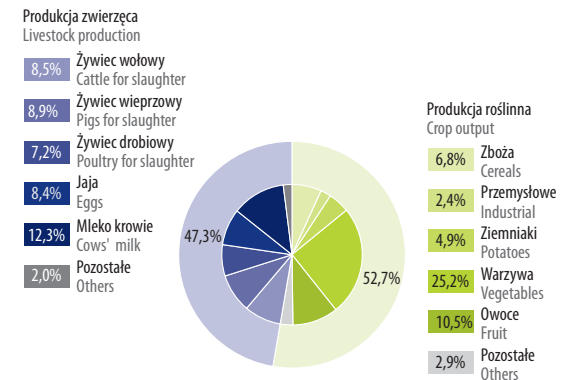
Industry

In Małopolskie Voivodship, the sold production of industry constituted 6.8% of Poland's sold production of industry (6.4% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 30.6 thousand per capita, which was a value below the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (14.4% of regional sold production of industry), the manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers (13.0%) and the manufacture of metal products (10.0%)

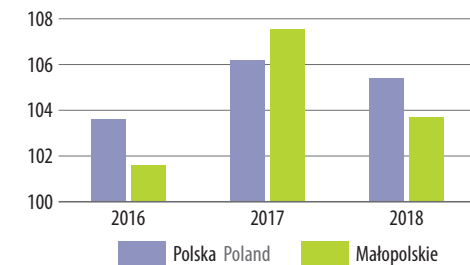
Transport

The density of the operated railway network in 2018 was higher than the country's average – 7.2 km per

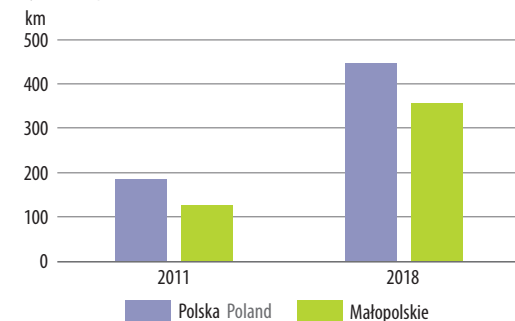
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

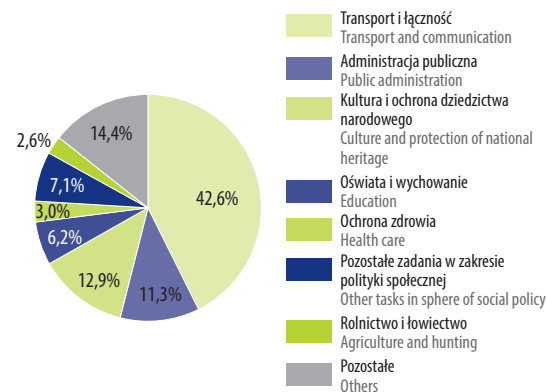

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

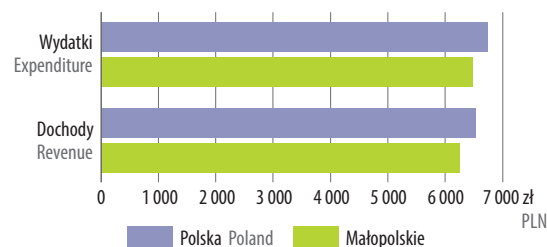
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

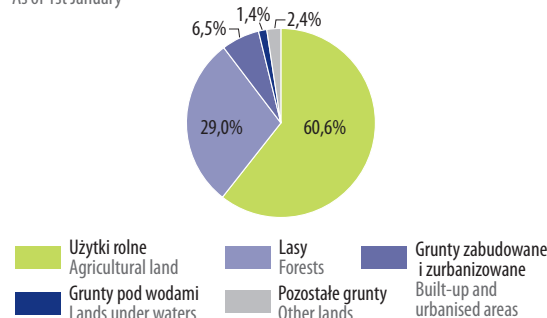

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

wobec 6,2 km (długości linii – 1 086 km; o 3,6% mniej niż w 2010 r.). Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wynosiła 25,8 tys. km (o 9,3% więcej niż w 2010 r.), tj. 170,2 km na 100 km² (2 lokata w kraju, po śląskim), przy średniej krajowej 97,2 km. W województwie znajduje się 151,0 km autostrad (bez zmian od 2014 r.) i 25,9 km dróg ekspresowych (o 4,1 km więcej niż w 2010 r.).

W podkrakowskich Balicach usytuowany jest Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II, który w 2018 r. obsłużył ponad 6,8 mln pasażerów (2 lokata w kraju, po mazowieckim), w tym 6,3 mln w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2018 r. wyniosły 21 275,2 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 265 zł (o 4,4% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 10 miejscu w kraju. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 22 049,9 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 494 zł (o 3,8% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa małopolskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 27 227,4 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 16 607,1 mln zł, tj. 4 919 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 19,4% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa małopolskiego w 2018 r. wynosiła 1 518,3 tys. ha, tj. 4,9% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 91% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 6,5% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 2,0 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 3,2% tych gruntów w kraju (1,8 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r.

100 km², compared to 6.2 km (line length – 1 086 km, 3.6% less than in 2010). The length of hard surface public roads was 25.8 thousand km (9.3% more than in 2010), i.e. 170.2 km per 100 km² (second place in the country, after Śląskie Voivodship), with the country average of 97.2 km. There are 151.0 km of motorways (no changes since 2014) and 25.9 km of expressways (4.1 km more than in 2010).

John Paul II International Airport is located in Balice near Krakow, which in 2018 served over 6.8 million passengers (2nd place in the country, after Mazowieckie Voivodship), including 6.3 million in international traffic.

Finance

Budget revenue of local government units in Małopolskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 21 275.2 million and was at the level of PLN 6 265.0 per capita (4.4% less than the country average), which ranked the voivodship tenth in the country. Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 22 049.9 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6 494 (3.8% less than the country average).

The total value of projects under the national operational programmes and the regional operational programme in Małopolskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 27 227.4 million, of which the co-financing from European Union funds amounted to PLN 16 607.1 million, i.e. PLN 4 919 per capita (19.4% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Małopolskie Voivodship in 2018 was 1 518.3 thousand hectares, i.e. 4.9% of the total area of Poland. Nearly 91% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest, as well as woody and bushy land, 6.5% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 2.0 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e. 3.2% of this land in the country (1.8 thousand

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	492,7	475,2	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	557,3	519,7	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	305,7	274,7	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	55,4	66,6	total
miast	88,5	94,2	urban areas
wsí	23,5	40,9	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	3,9	1,8	particulates
gazowych (bez CO ₂)	131,2	82,8	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	6,1	6,3	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	766,4 ^b	1073,4	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

zrekultywowano lub zagospodarowano 236 ha (12% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 3,6%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 94,7% (97,9% w 2010 r.). W 2018 r. w regionie funkcjonowało 310 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był niższy niż średnio w kraju i wynosił 66,6% (wobec 74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 11,2 p. proc.

Emisja zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza należała do najwyższych w kraju (po śląskim i łódzkim), a w porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się. Emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się o ponad 50%. Blisko połowę zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i prawie 28% pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie oświęcimskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 45,9% w 2010 r. do 54,7% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych z 99,5% do 99,7% (99,8% w kraju).

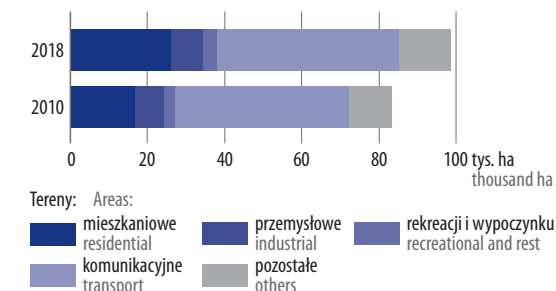
hectares in 2010). In 2018, 236 hectares (12% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 3.6% less in comparison with 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 94.7% (97.9% in 2010). In 2018, there were 310 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants was lower than the country average, and amounted to 66.6% (compared to 74.0% in Poland), and in relation to 2010, it increased by 11.2 percentage points.

Emission of gas pollutants (excluding carbon dioxide) from plants of significant nuisance to air quality was among the highest in the country (after Śląskie and Łódzkie Voivodships), and, in comparison with 2010, it decreased substantially. Emission of particulate pollutants decreased by more than 50%. Nearly a half of gas pollutants (excluding carbon dioxide) and almost 28% of particulate pollutants were emitted by plants located

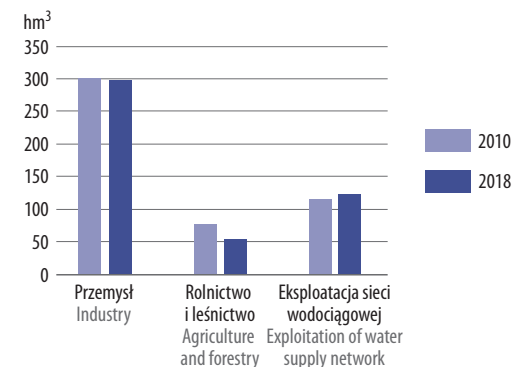
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

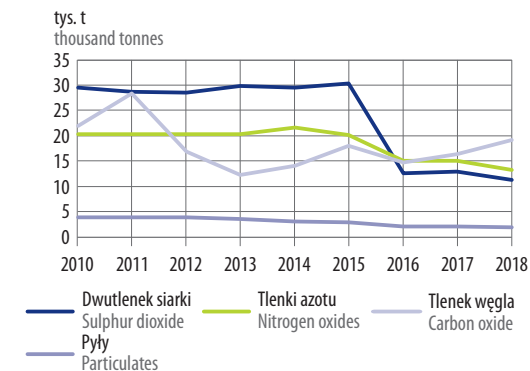
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

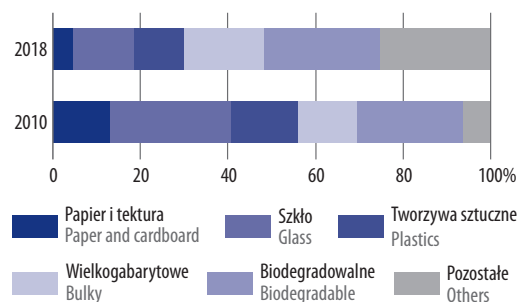
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	438,9	440,5	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	433,8	435,2	of which forests
Lesistość ^a w %	28,6	28,7	Forest cover ^a in %

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31st December.

Morskie Oko i Czarny Staw pod Rysami fot. Anna Siadek

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 804,5 tys. ha i stanowiła 53% powierzchni województwa (7,9% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 2 366m² (2 651 m² w kraju). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadła na obszary chronionego krajobrazu (572,0 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było ponad 2,2 tys. pomników przyrody. Blisko 47% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (202,9 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,1 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku zwiększyła się i stanowiła 5,5% odpadów wytworzonych w kraju. Ponad połowę tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie oświęcimskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była mniejsza niż średnio w kraju (316 kg wobec 325 kg). Blisko 38% odpadów przeznaczono do przekształcenia termicznego, 30% do składowania, 24% do recyklingu, a pozostałą część do kompostowania lub fermentacji. W województwie funkcjonowało 16 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 95,3 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwale służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 877,2 mln zł (8,1% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 362,6 mln zł (12,6%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (ponad 51%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na zbiorniki i stopnie wodne (36,7%) oraz na ujęcia i doprowadzenia wody (34,6%). W omawianym okresie nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 261 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 108 zł (75 zł).

in Oświęcimski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding carbon dioxide) increased from 45.9% in 2010 to 54.7% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulate pollutants reduction ratio increased from 99.5% to 99.7% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 804.5 thousand hectares and accounted for 53% of the voivodship's area (7.9% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 2366 m² (2 651 m² in Poland). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (572.0 thousand hectares). More than 2.2 thousand monuments of nature were registered in the region. Nearly 47% of areas of forests were considered to be protective forests (202.9 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.1 percentage points.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year increased and accounted for 5.5% of the total country production. Over a half of this waste was generated by plants located in Oświęcimski Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was lower than the country average (316 kg compared to 325 kg). Nearly 38% of municipal waste was designated for incineration, 30% for landfilling, 24% for recycling and the rest for composting or fermentation. There were 16 landfill sites for municipal waste, with an area of 95.3 hectares operating in the voivodship.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 877.2 million (8.1% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 362.6 million (12.6%). Out of the outlays on environmental protection, the most funds (more than 51%) were allocated to wastewater management and protection of water, and out of the outlays on water management – to water reservoirs and falls (36.7%) as well as to water intakes and systems (34.6%). In the period concerned, outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 261 per capita (PLN 281 in the country), on average per year and in water management – PLN 108 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE
MAZOWIECKIE VOIVODSHIP

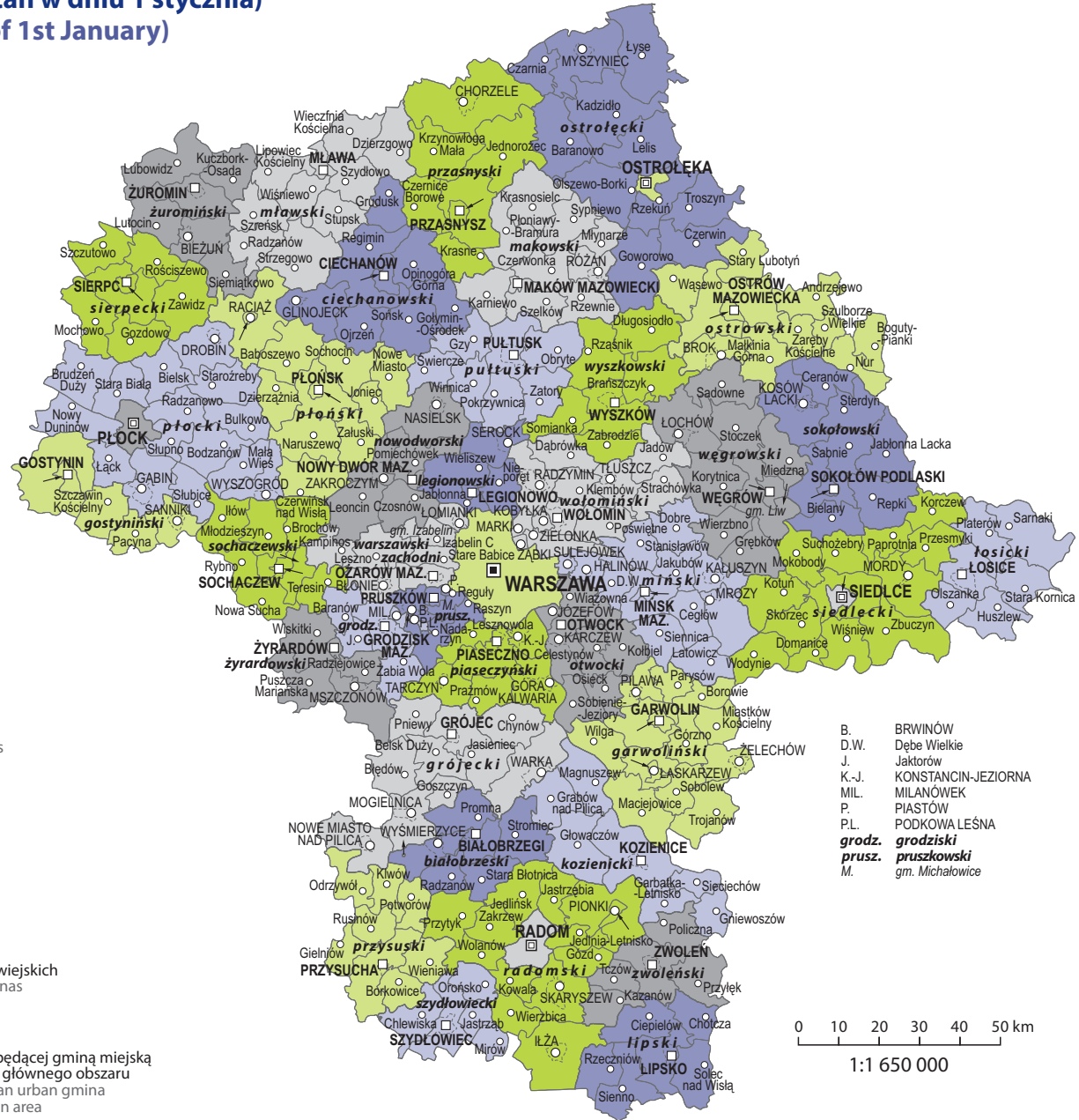
Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia)

Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

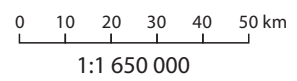
The voivodship in 2018

Powierzchnia	35 558 km ²
Area	
Ludność	5 403 412
Population	
Powiaty	37
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	5
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	314
Total gminas	
Gminy miejskie	35
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	52
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	227
Rural gminas	
Miasta	87
Cities and towns	

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- wyszowski** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. *Michałowice* Nazwy gmin
Gmina names
- WARSZAWA** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- SIEDLCE** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- SOCHACZEW** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- NASIELSK** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Wierzbica** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

- B. BRWINÓW
- D.W. Dębe Wielkie
- J. Jaktorów
- K.-J. KONSTANCJAN-JEZIORNA
- MIL. MILANÓWEK
- P. PIASTÓW
- P.L. PODKOWA LEŚNA
- grodz. **grodzki**
- prusz. **pruskowski**
- M. gm. *Michałowice*

Kapitał ludzki

Demografia

Mazowieckie jest największym województwem w Polsce pod względem powierzchni i pod względem liczby mieszkańców (5,4 mln osób; 14,1% ogółu populacji). Liczba ludność w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 2,6%, tj. o 136,3 tys. Blisko 60% tej wartości (wzrost o 77,9 tys. osób) odnotowano w samej Warszawie. Liczba mieszkańców stolicy (1,8 mln; 4,6% udziału w kraju) była wyższa niż populacja części województw – od opolskiego i lubuskiego po zachodniopomorskie.

Szybszy wzrost liczby ludności niż średnio w województwie dotyczył trzech z dziewięciu podregionów: warszawskiego zachodniego (o 9,0%), warszawskiego wschodniego (o 7,9%) oraz miasta Warszawa (o 4,6%). Wyraźnie wyższe tempo spadku ludności niż w podregionach notowano w miastach na prawach powiatu: Radomiu (o 3,9%), Płocku (o 3,8%) i Ostrołęce (o 2,5%). Wyjątkiem były Siedlce – tu liczba ludności wzrosła o 2,1%, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców w podregionie siedleckim o 1,2%. Na wzrost liczby ludności województwa miało wpływ od lat utrzymujące się na najwyższym poziomie w kraju dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych (3,1‰ w 2018 r.; 0,1‰ w Polsce). Na korzystną sytuację migracyjną mazowieckiego złożyła się przede wszystkim atrakcyjność regionu stołecznego.

W województwie mazowieckim, podobnie jak w pomorskim, od lat utrzymuje się wysoka wartość współczynnika urodzeń (11,2‰ wobec 10,1‰ w kraju). Pod względem liczby zgonów na 1000 mieszkańców mazowieckie plasowało się nieco powyżej średniej dla kraju (10,9 wobec 10,8).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 17,7%; wzrost o 25,6%, tj. o 194,2 tys. W województwie notowano duże zróżnicowanie pod względem udziału tej grupy w populacji – od 20,3% w podregionie miasto Warszawa do 15,2% w podregionie warszawskim wschodnim. Największe tempo przyrostu liczebności tej grupy obserwowano w miastach na prawach powiatu: Ostrołęce (o 58,0%), Siedlcach (o 51,8%) oraz Płocku (o 47,3%). W mazowieckim obserwowano jednocześnie

Human Capital

Demography

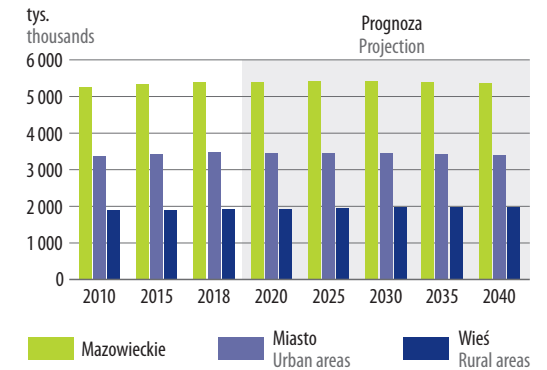
Mazowieckie is the largest voivodship in Poland in terms of area and population (5.4 million; 14.1% of the total population). In comparison with 2010, population increased by 2.6%, i.e. by 136.3 thousand. Nearly 60% of this value (an increase of 77.9 thousand) was recorded in Warsaw (Warszawa) itself. The number of inhabitants of the capital city (1.8 million; 4.6% share in the country's population) was higher than the population of some voivodships – from Opolskie and Lubuskie to Zachodniopomorskie.

The population grew faster than the voivodship average was observed in three of nine subregions: Warszawski Zachodni (by 9.0%), Warszawski Wschodni (by 7.9%) and the city of Warsaw (by 4.6%). A significantly higher rate of population decline than in subregions was recorded in cities with powiat status: Radom (by 3.9%), Płock (by 3.8%) and Ostrołęka (by 2.5%). An exception was Siedlce – the population increased by 2.1% here, with a simultaneous decline in inhabitants number in Siedlecki Subregion by 1.2%. The increase in the population of the voivodship was influenced by the positive balance of internal and international migration at the highest level in the country for years (in 2018 – 3.1‰). The favourable migration situation in Mazowieckie Voivodship was primarily caused by the attractiveness of the capital region.

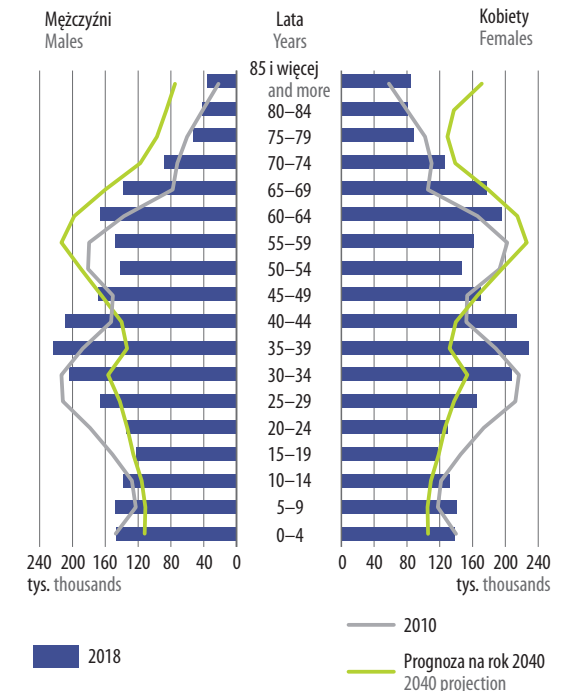
In Mazowieckie Voivodship, similarly to Pomorskie Voivodship, the birth rate has remained high for years (11.2 ‰ against 10.1 ‰ in the country). In terms of the number of deaths per 1000 inhabitants, Mazowieckie Voivodship ranked above the country average (10.9 against 10.8).

In 2018, share of persons aged 65 and over was 17.7%; an increase of 25.6%, i.e. of 194.2 thousand. In the voivodship there was a large variation in terms of share of this group in the population – from 20.3% in the city of Warsaw Subregion to 15.2% in Warszawski Wschodni Subregion. The fast pace of this population growth was observed in cities with powiat status: Ostrołęka (of 58.0%), Siedlce (of 51.8%) and Płock (of 47.3%). At the same time, Mazowieckie is the voivodship with the lowest rate, after Małopolskie and Podkarpackie

Ludność według miejsca zamieszkania
Population by place of residence

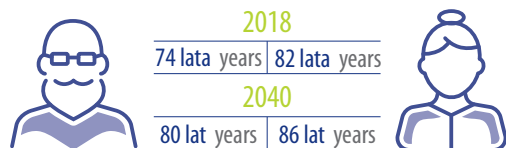

Ludność według płci i wieku
Population by sex and age

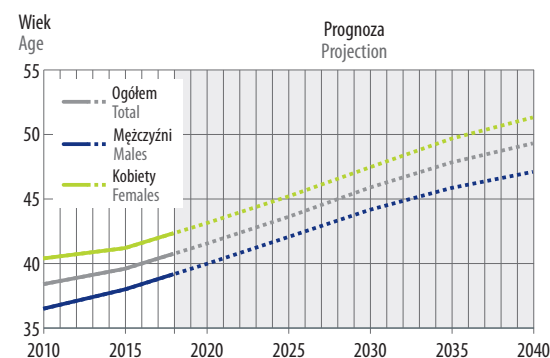

MAZOWIECKIE VOIVODSHIP

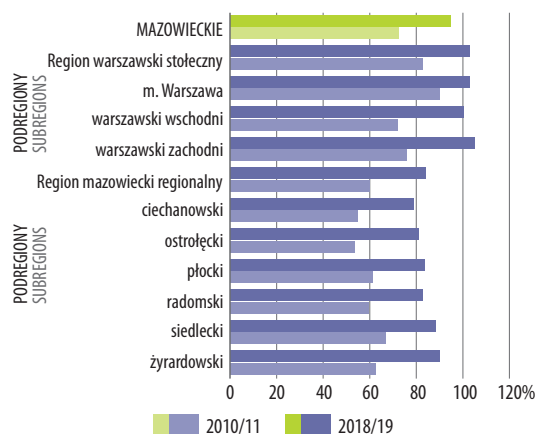
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności / per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
MAZOWIECKIE	11,6	11,2	10,2	10,9	1,4	0,3	2,5	3,1	3,9	3,4
Region warszawski stołeczny	11,8	11,8	9,8	10,6	2,0	1,3	5,9	7,3	8,0	8,5
Podregiony: Subregions:										
m. Warszawa	11,6	12,0	10,4	11,1	1,2	0,9	2,3	6,2	3,5	7,1
warszawski wschodni	12,5	12,0	9,1	9,6	3,4	2,3	10,7	7,6	14,1	9,9
warszawski zachodni	11,8	11,1	8,8	10,0	3,0	1,1	11,7	10,0	14,7	11,1
Region mazowiecki regionalny	11,2	10,4	10,6	11,3	0,7	-0,9	-1,5	-2,3	-0,9	-3,2
Podregiony: Subregions:										
ciechanowski	10,8	10,3	10,8	11,8	0,0	-1,5	-2,2	-1,8	-2,2	-3,3
ostrołęcki	11,7	11,0	9,8	10,6	1,8	0,5	-2,2	-3,1	-0,4	-2,7
płocki	10,6	9,1	10,5	11,6	0,2	-2,6	-1,2	-2,0	-1,1	-4,6
radomski	11,1	9,9	10,7	11,4	0,4	-1,5	-2,3	-2,8	-1,9	-4,3
siedlecki	11,9	11,6	10,8	10,9	1,1	0,8	-1,7	-2,7	-0,6	-1,9
żyrardowski	11,3	10,8	10,9	11,9	0,4	-1,1	2,0	-0,3	2,3	-1,4

najmniejszy, po małopolskim i podkarpackim, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (o 3,9%). Obok łódzkiego, notowano tu również najwyższą w kraju liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym – było to blisko 68 osób, czyli o ponad 10 osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W województwie mazowieckim wskaźniki opisujące sytuację z zakresu edukacji przedszkolnej były korzystniejsze niż średnio w kraju. W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 3 665 placówek wychowania przedszkolnego (o 26,7% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 225,9 tys. dzieci, tj. 94,9% (w miastach – 106,1%, wobec 74,6% na wsi).

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 97 uczelni (24,7% wszystkich uczelni w kraju – 1 loka-

Voivodships, of decline in the working age population (of 3.9%). Mazowieckie Voivodship, apart from Łódzkie Voivodship, also recorded the highest in the country number of persons of the non-working age per 100 persons of the working age – that was over 68 persons, which is nearly 10 persons more than in 2010.

Education

In Mazowieckie Voivodship, the indicators describing the situation in the field of pre-primary education were more favourable than the country average. In the school year 2018/19, there were 3665 pre-primary education establishments (26.7% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 225.9 thousand children, i.e. 94.9% (in urban areas – 106.1%, compared to 74.6% in rural areas).

In the academic year 2018/19, there were 97 higher education institutions in the voivodship (24.7% of

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	1 945	1 942	403,2	462,9	–	–	Primary
Gimnazja	257	225	104,3	52,5	48,1	50,1	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	218	230	15,7	15,0	4,9 ^c	4,5 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	374	377	81,2	82,8	26,2	25,3	General secondary
Technika ^d	228	227	61,7	62,8	13,0	12,8	Technical secondary ^d
Policealne	278	255	30,6	31,9	8,5	8,2	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

ta), w których kształciło się najwięcej studentów w Polsce (246,8 tys.), a kobiety stanowiły 55,7%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 25,6 tys. osób, tj. 10,4% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie mazowieckim ukończyło 60,8 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 18,6% ogólnej liczby absolwentów w kraju (1 lokata).

Rynek pracy

W 2018 r. mazowiecki rynek pracy skupiał 17,0% pracujących w gospodarce narodowej (2,7 mln). Liczba pracujących na 1 000 ludności wzrosła z 423 osób w 2010 r. do 492 osób w 2018 r. (w kraju – 407) – była to najwyższa wartość wskaźnika w Polsce. W sektorze usług znalazło zatrudnienie 69,4% pracujących w województwie, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana. Warszawa odnotowała najniższą wartość wskaźnika w kraju w rolnictwie i przemyśle, oraz najwyższą wartość w działalności finansowej i 2 lokatę w handlu – po podregionie warszawskim zachodnim.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie mazowieckim, podobnie jak średnio w kraju, wzrosła populacja aktywnych zawo-

all higher education institutions in the country – the first rank), with the most students (246.8 thousand) of which 55.7% were women. There were 25.6 thousand foreign students, i.e. 10.4% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 60.8 thousand students completed higher education in Mazowieckie Voivodship (including foreigners), which constituted 18.6% of the total number of graduates in Poland (the first position).

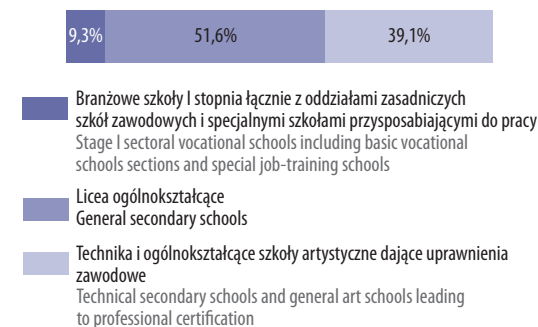
Labour market

In 2018, labour market of Mazowieckie Voivodship comprised 17.0% of employed persons in the national economy (2.7 million). The number of employed persons per 1 000 population increased from 423 in 2010 to 492 in 2018 (in the country – 407) – it was the highest value of the indicator in Poland. 69.4% of the employed persons in the voivodship have found employment in the sector of services, while the employment structure by subregions is varied. Warsaw recorded the lowest share in the country of people working in agriculture and industry, and the highest share in the financial activities and the second place in trade – after Warszawski Zachodni Subregion.

According to the Labour Force Survey (LFS), similarly to the country average, the number of economically active persons in Mazowieckie Voivodship increased (which

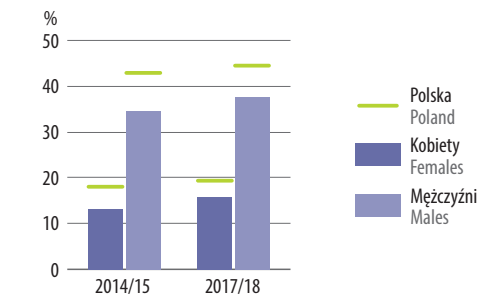
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

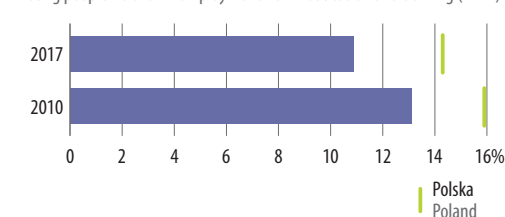
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

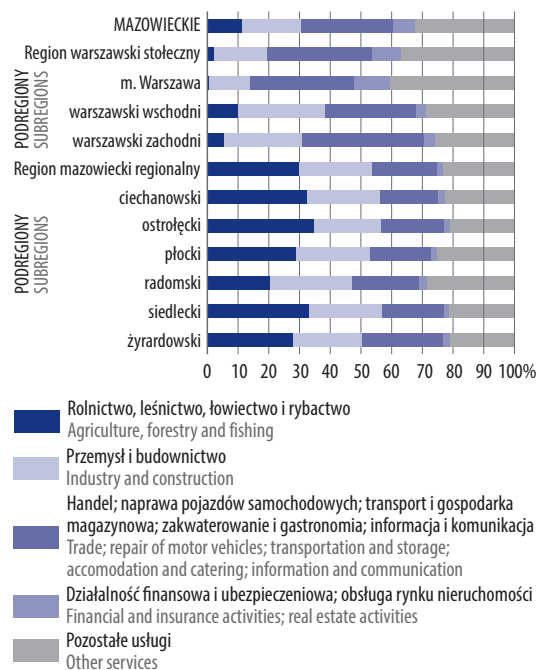
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

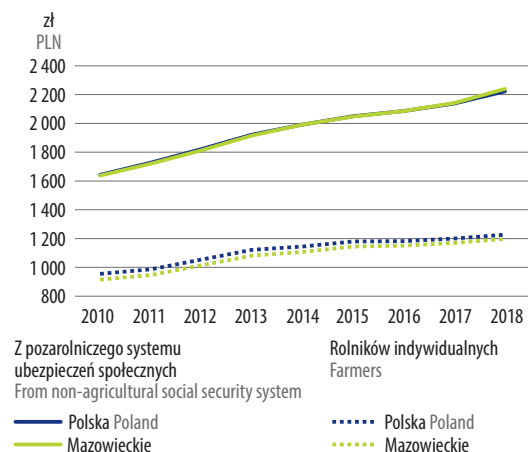
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	Mazowieckie		Region				LFS (persons aged 15 and more)
	2010	2018	warszawski stołeczny		mazowiecki regionalny		
			2010	2018	2010	2018	
Aktywni zawodowo w tys. pracujący	2 514	2 622	1 393	1 486	1 122	1 136	Economically active persons in thousands
bezrobotni ^a	2 327	2 523	1 317	1 451	1 10	1 072	employed persons
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	187	99	75	35	112	64	unemployed persons of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	18,2	13,1	x	x	15,6	19,2	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	58,0	60,4	60,5	64,7	55,3	55,5	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	53,7	58,1	53,7	58,1	57,2	63,2	Unemployment rate in %
kobiety	7,4	3,8	5,4	2,4	10,0	5,6	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	7,1	3,2	5,2	1,9	9,8	5,3	persons aged 50 and more
	6,1	3,2	5,9	2,6	6,4	4,0	

a Osoby w wieku do 74 lat. x – Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
a Persons aged up to 74. x – Not applicable.

dowo (co wynika ze wzrostu liczby pracujących, przy jednoczesnym spadku liczby bezrobotnych). Stopa bezrobocia była na poziomie przeciętnej krajowej i wyniosła 3,8%.

W 2016 r. w województwie mazowieckim 376,0 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 11,5% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 356,6 tys., tj. 11,4%). Przyjeżdżających do pracy było tu więcej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 4,35 i był najwyższy w Polsce.

results from the increase in the number of employed persons and the decline in the number of unemployed persons). The unemployment rate was at the level of the country's average and totalled 3.8%.

In 2016, in Mazowieckie Voivodship 376.0 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 11.5% of all commuters in the country (in 2011, it was 356.6 thousand, i.e. 11.4%.) There were more incoming commuters here than the outgoing ones, and the ratio of flows related to the employment was 4.35 – the highest in Poland.

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
m.st. Warszawa – miejska urban	251 021	m.st. Warszawa – miejska urban	30 595
Piaseczno miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	9 609	Pruszków – miejska urban	8 147
Płock – miejska urban	9 301	Legionowo – miejska urban	6 554
Radom – miejska urban	8 031	Radom – miejska urban	5 441
Siedlce – miejska urban	6 261	Piaseczno miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	5 408
Pruszków – miejska urban	6 089	Otwock – miejska urban	5 347
Raszyn – wiejska rural	4 657	Żyrardów – miejska urban	5 021
Grodzisk Mazowiecki miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	4 644	Ząbki – miejska urban	4 986
Mińsk Mazowiecki – miejska urban	4 283	Mińsk Mazowiecki – miejska urban	4 589
Lesznowola – wiejska rural	3 692	Wołomin miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	4 433

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w mazowieckim od lat utrzymują się na najwyższym poziomie w kraju.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie wyniosło 6 230,49 zł (124,5% średniej płacy w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (5 623,95 zł) i mężczyzn (6 823,26 zł) ukształtowała się na poziomie 82,4% – 4 miejsce pod względem największej rozpiętości w podziale na płeć.

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. był najwyższy w kraju i wyniósł 2 031,59 zł. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym kształtował się na poziomie zbliżonym do średniej w kraju (70,0% wobec 70,1%). Mazowieckie było województwem o najniższym udziale świadczeń społecznych w strukturze dochodu rozporządzalnego (23,9% wobec 31,2% średnio w kraju). Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2013–2018 obniżyła się z 421 osób do 291 osób (niższą wartość notowano w śląskim, dolnośląskim i opolskim).

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	4 031,95	5 601,44	125,1	122,0	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 594,46	4 910,03	108,8	100,3	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	3 742,49	5 71,57	118,7	114,2	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	3 863,07	5 541,81	133,8	128,0	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	6 182,90	8 380,78	131,1	128,0	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 959,82	5 362,30	117,6	115,9	other services

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Mazowieckie Voivodship have been at the highest level in the country for many years.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average wages and salaries in the voivodship amounted to PLN 6 230.49 (124.5% of the country average). The relation between women's (PLN 5 623.95) and men's (PLN 6 823.26) wages and salaries stood at 82.4% – the fourth place in terms of the largest spread by gender.

Monthly available income in households per capita in 2018 was the highest in the country and amounted to PLN 2031.59. Share of expenses in available income was at a level close to the country average (70.0% against 70.1%). The share of social benefits in the structure of available income in Mazowieckie Voivodship was the lowest in the country (23.9% against 31.2% in the country average). The number of people benefiting from community social assistance per 10 000 inhabitants decreased from 421 people to 291 (lower values were recorded in Śląskie, Dolnośląskie and Opolskie Voivodships).

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 persons.

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.
Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

363,1 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

529,4 tys.

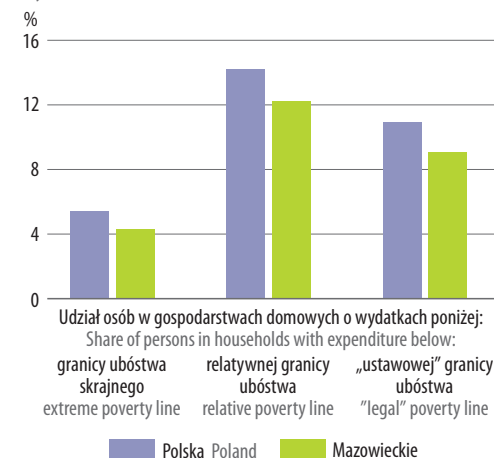
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

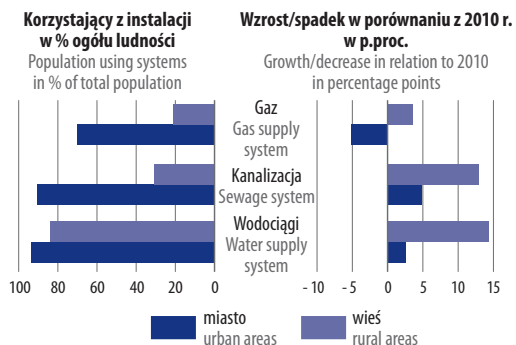

3 244,4 mln zł

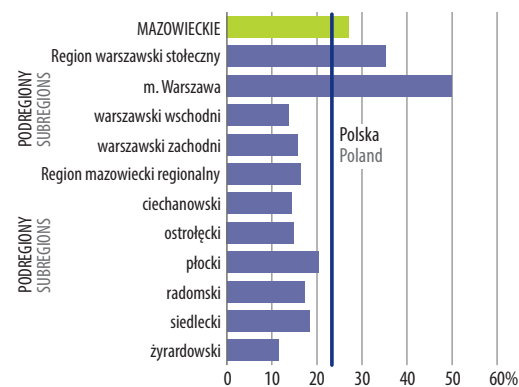
Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.
Poverty rates in households in 2018

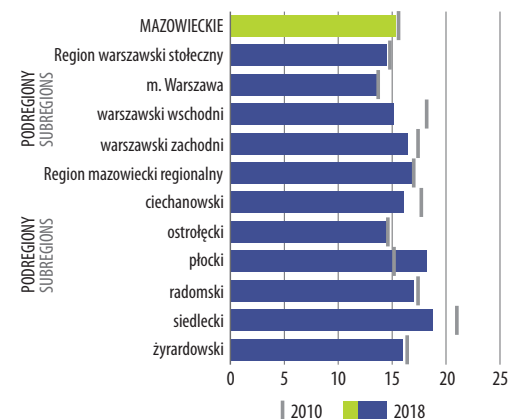

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe mazowieckiego (2 302,9 tys. mieszkań; tj. 426 na 1000 ludności; 381 w Polsce) stanowiły 15,8% zasobów kraju.

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 46,1 tys. km, a kanalizacyjnej 16,4 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 15% i o 56,7%). Na 100 km sieci wodociągowej przypada 36 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km. Długość sieci gazowej zwiększyła się o 19,2% do 17,1 tys. km, a w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik ten jest bliski średniej w Polsce (42,2 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

Dostępność do kadry medycznej była najlepsza w kraju. W porównaniu z 2012 r. wzrosła liczba lekarzy do 14,6 tys., przy spadku liczby pielęgniarek i położnych do 31,9 tys. W 2018 r. w województwie funkcjonowało 121 szpitali ogólnych (12,8% ogółu placówek w kraju; 2 lokata po śląskim). Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach ogólnych była nieco niższa niż średnio w kraju (210 osób wobec 211).

W mazowieckim działały 3 placówki lecznictwa uzdrowiskowego. Z sanatoriów (248 łóżek) skorzystało w ciągu roku 3,7 tys. kuracjuszy (0,5% leczonych w kraju). Niższy odsetek kuracjuszy dotyczył jedynie woj. łódzkiego (0,3%), w które dysponowało tylko jedną placówką uzdrowiskową.

Kultura

Spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa był mniejszy niż średnio w kraju. W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 3,4%, przy jednoczesnym zwiększeniu księgozbioru (o 2,7%). Biblioteki odwiedziło o 3,1% mniej czytelników niż w 2010 r. (172 wobec 182 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również najmniejszy w kraju procentowy spadek wypożyczeń księgozbioru.

Dużą popularnością cieszą się kina. Województwo jest liderem pod względem liczby widzów (2 088 widzów na 1 000 ludności, wobec 1 541 w kraju). W porównaniu z 2010 r. ponad dwukrotnie więcej było zwiedzających muzea (1 lokata), a udział w ogółem zwiedzających

Dwellings

Dwelling stocks in Mazowieckie Voivodship accounted for 15.8% of the country stocks (2 302.9 thousand dwellings, i.e. 426 per 1000 population; 381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 46.1 thousand km, and of the sewage system 16.4 thousand km (an increase compared to 2010 of 15% and 56.7% respectively). There were 36 km of the sewage system per 100 km of the water supply system (52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 19.2% – to 17.1 thousand km, and in terms of 100 km², the ratio is close to the Polish average (42.2 compared to 42.6).

Health care

The availability of medical personnel was the best in the country. Compared to 2012, the number of doctors increased to 14.6 thousand, but the number of nurses and midwives decreased to 31.9 thousand. In 2018, there were 121 general hospitals in the voivodship (12.8% of total facilities in the country; the second place after Śląskie Voivodship). The number of persons per 1 bed in general hospitals was slightly lower than the country average (210 persons against 211). There were also 3 health resort facilities. The sanatoria (248 beds) were used by 3.7 thousand health resort patients (0.5% of patients in Poland). The lower percentage of health resort patients was only in Łódzkie Voivodship (0.3%), with one health resort facility only.

Culture

A decrease in readership rates was lower than the country average. In 2018, the number of public libraries decreased by 3.4%, with a simultaneous increase in the collection (by 2.7%). Libraries were visited by 3.1% fewer borrowers than in 2010 (172 compared to 182 borrowers per 1000 population). There was also recorded the lowest in the country decrease in relation to loans of volumes.

Cinemas are very popular. In terms of the number of audience (2 088 per 1000 population compared to 1 541 in the country), the voivodship is the leader. Compared to 2010, more than twice as many people visited museums (the first place), and the share in the total number

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
MAZOWIECKIE	987	953	954,8	925,7	115	136	4 685,5	11 370,1	56	81	8 114,1	11 258,6
Region warszawski stołeczny	394	403	621,8	628,5	74	88	3 962,7	10 727,0	32	48	7 057,1	8 979,5
Podregiony: Subregions:												
m. Warszawa	192	204	459,4	429,0	61	67	3 886,6	10 578,1	24	30	6 544,6	7 988,6
warszawski wschodni	111	106	81,8	100,7	7	10	25,9	67,0	3	8	18,0	237,5
warszawski zachodni	91	93	80,6	98,7	6	11	50,2	81,9	5	10	494,6	753,4
Region mazowiecki regionalny	593	550	333,0	297,2	41,0	48	722,9	643,1	24	33	1 057,0	2 279,0
Podregiony: Subregions:												
ciechanowski	83	73	45,4	37,9	6	7	59,1	64,5	5	7	59,3	214,7
ostrołęcki	115	110	54,1	47,8	4	7	19,4	37,7	5	4	69,4	204,5
płocki	83	79	67,7	51,2	3	6	119,6	214,3	3	4	314,6	511,0
radomski	143	135	76,9	74,5	14	12	139,7	130,0	2	6	327,1	656,3
siedlecki	118	108	56,9	52,3	6	10	81,3	41,5	5	7	268,8	561,1
żyrardowski	51	45	32,0	33,4	8	6	303,7	155,2	4	5	17,7	131,3

w kraju wzrósł z 21,1% do 29,8%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 269 osób, wobec 288 w 2010 r.

Turystyka

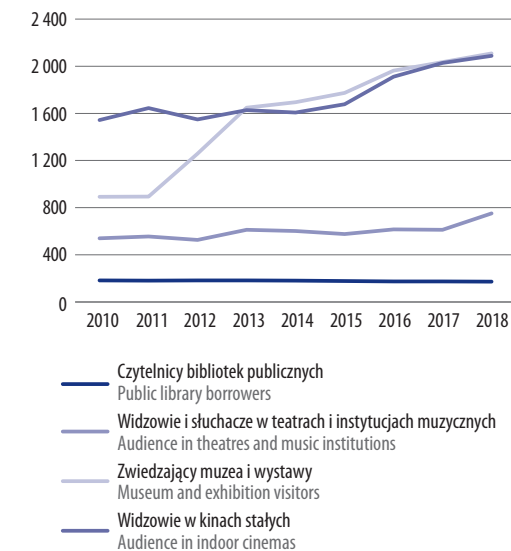
W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 405 do 614 (5,5% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 44,7%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie m. Warszawa (30,3%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 5,3 mln turystów (w tym 29,8% turystów zagranicznych), tj. 990 osób na 1 000 ludności (5 lokata). Turystyczne obiekty noclegowe województwa mazowieckiego udzieliły 10,6% wszystkich noclegów w kraju (4 lokata). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2018 r. wyniósł 44,6% (40,1% w kraju).

of visitors in the country increased from 21.1% to 29.8%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – there were 269 persons per 1 place compared to 288 in 2010.

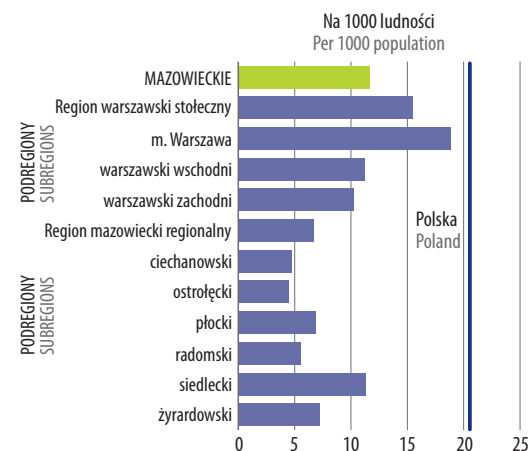
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 405 to 614 (5.5% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 44.7%. The largest number of establishments was located in the in the city of Warsaw Subregion (30.3%). The tourist accommodation establishments were used by 5.3 million tourists (of which 29.8% were foreign tourists), i.e. 990 persons per 1 000 population (the fifth place). Tourist accommodation establishments in Mazowieckie Voivodship accounted for 10.6% of all nights spent in Poland (the fourth place). In 2018, the occupancy rate of bed places amounted to 44.6% (40.1% in Poland).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

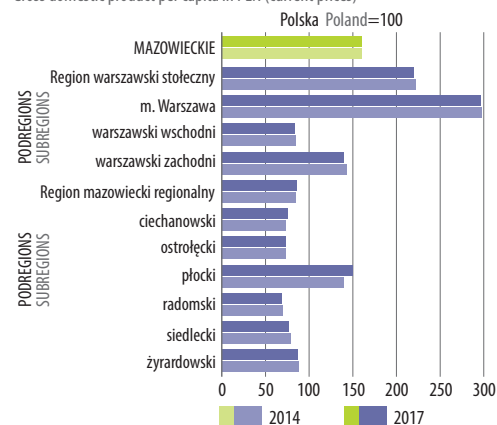

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

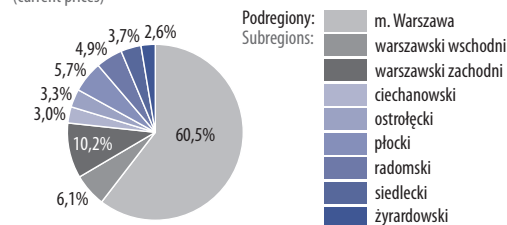
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

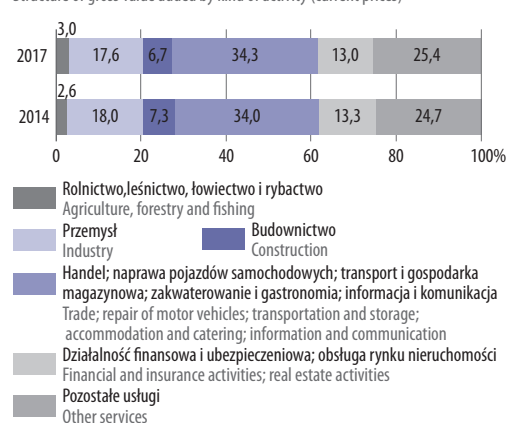
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo mazowieckie w 2017 r. miało największy udział w kraju w wytwarzaniu produktu krajowego brutto – 22,4% (1 lokata). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 83,1 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 1 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 29,4% wyższa niż średnio w kraju.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mazowieckie		Region				SPECIFICATION
			warszawski stołeczny		mazowiecki regionalny		
	2014	2017	2014	2017	2014	2017	
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	381 850 22,2	446 586 22,4	292 645 17,0	342 517 17,2	89 206 5,2	104 069 5,2	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	71 715 160,4	83 123 160,5	99 027 221,5	113 482 219,2	37 650 84,2	44 203 85,4	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	33 736	392 198	259 610	300 803	79 126	91 395	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 18,7% tj. 816,4 tys. miało swoją siedzibę w województwie mazowieckim – był to najwyższy udział wśród województw. Do sektora prywatnego należało 95,3% podmiotów (o 2,8 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 7,1% wyższa – Warszawa miała najwyższą wartość wskaźnika w kraju.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie mazowieckim (67,9 mld zł), stanowiły 22,4% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 12 601 zł, o 59,9% więcej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 1 miejscu w kraju.

Economy

Regional accounts

In 2017, Mazowieckie Voivodship had the largest share in the country in the creation of gross domestic product – 22.4%. The GDP per capita was PLN 83.1 thousand (as compared to PLN 51.8 thousand in the country), which also ranked the voivodship first.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was by 29.4% higher than the country average.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 18.7%, i.e. 816.4 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had its location in Mazowieckie Voivodship – it was the highest share among the voivodships. The private sector comprised 95.3% of the entities (by 2.8 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand populations was 7.1% higher – Warsaw had the highest value of the indicator in the country.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Mazowieckie Voivodship (PLN 67.9 billion), constituted 22.4% of the country's outlays. They amounted to PLN 12 601 per capita, which is 59.9% more than the country average, and thus the voivodship ranked first in the country.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
MAZOWIECKIE	1 293	1 511	126	134	64	123
Region warszawski stołeczny	1 716	2 021	159	176	71	167
Podregiony: Subregions:						
m. Warszawa	2 025	2 440	175	211	79	221
warszawski wschodni	1 129	1 240	126	112	59	81
warszawski zachodni	1 412	1 636	149	141	60	106
Region mazowiecki regionalny	783	847	87	81	55	65
Podregiony: Subregions:						
ciechanowski	702	766	90	77	56	62
ostrołęcki	747	827	83	76	49	61
płocki	747	822	88	82	61	73
radomski	828	878	88	87	65	74
siedlecki	723	792	84	77	42	55
żyrardowski	981	1 028	86	82	56	60

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Na usługi przeznaczono – 75,3% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 23,0%; a na rolnictwo – 1,7%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 9,5 mld zł i stanowiły 37,0% nakładów na działalność B+R w Polsce (40,8% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca były najwyższe w Polsce (1 762 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 1,78% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 33,3% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1 000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 16,7 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo mazowieckie, mimo mało sprzyjających warunków przyrodniczych, ma dobrze rozwinięte rolnictwo. Południowo-zachodnia i centralna część województwa to rejony wysokiej produkcji warzywniczej i sadowniczej, część północno-zachodnia specjalizuje się w produkcji drobiu, zaś część północno-wschod-

Services were allocated 75.3% of the investment outlays, industry and construction – 23.0%, and agriculture – 1.7%.

Research and development

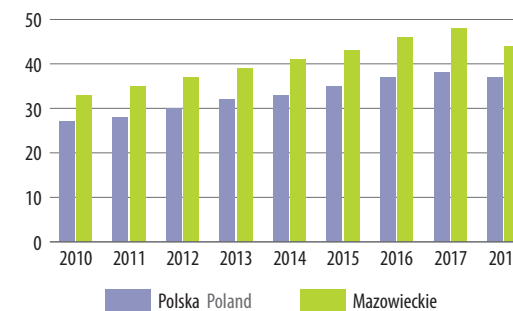
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 9,5 billion and constituted 37.0% of the R&D expenditures in Poland (40.8% in 2010). The value per capita was the highest in Poland (PLN 1762 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 amounted to 1.78% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 33,3% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 16.7 (7.7 in Poland).

Agriculture

Mazowieckie Voivodship, despite unfavourable climatic conditions, has a well-developed agriculture. The south-western and central part of the voivodship are areas of high vegetable and fruit production, the north-western part specialises in poultry production and the north-eastern part in dairy farming. In 2018,

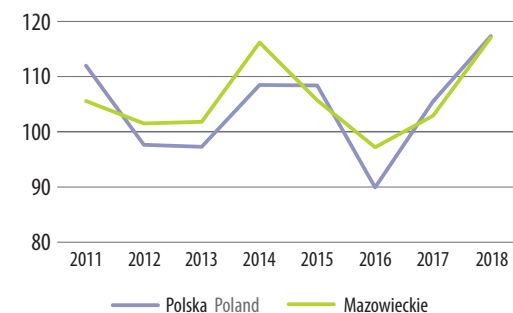
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

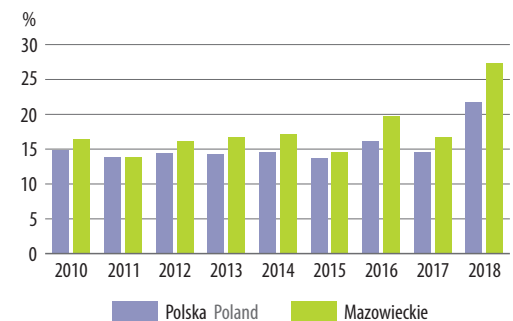
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

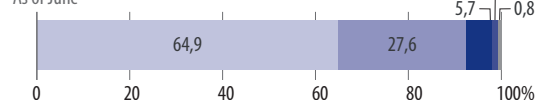
MAZOWIECKIE VOIVODSHIP

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018

As of June

W dobrej kulturze rolnej:

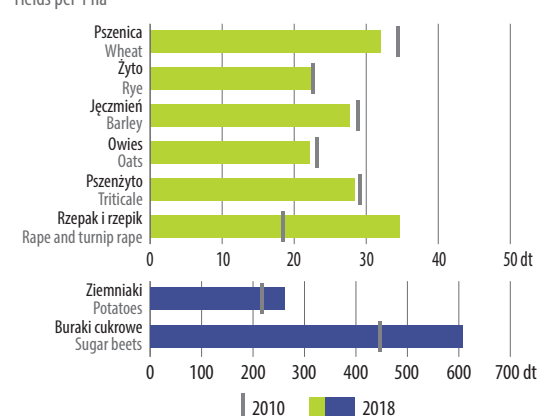
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

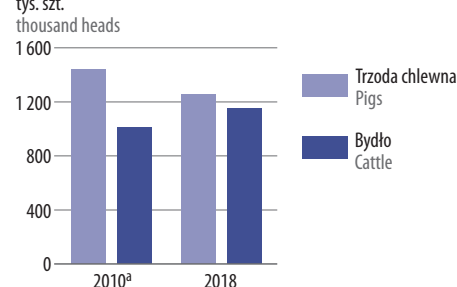

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	1944,2	2148,2	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,7	99,2	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	228,5	212,6 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	8,33	8,82 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	1205,6	1394,2	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	100,2	128,9	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

nia – w mleczarstwie. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej w województwie zajmowały 2 131,2 tys. ha (o 12,2% więcej niż w 2010 r.) i stanowiły 14,7% tych użytków w kraju (1 lokata).

Kluczową specjalizacją mazowieckiego rolnictwa jest produkcja sadownicza i ogrodnicza. W 2018 r. województwo w zbiorach owoców i warzyw plasowało się na pierwszym miejscu w kraju. Zbiory owoców z drzew stanowiły 44,1% produkcji krajowej, a zbiory warzyw gruntowych 16,9%.

W strukturze powierzchni zasiewów w 2018 r. największy areal zajmowało pszenżyto – 16,9% (18,3% krajowych zasiewów, 1 lokata), a w następnej kolejności żyto – 13,2% (20,5%, 1 lokata). Województwo miało także największą w kraju powierzchnię uprawy owsa, ziemniaków, łąk trwałych. Mazowieckie uzyskało czołowe lokaty w produkcji żyta (19,1% krajowej produkcji), owsa (19,0%), pszenżyta (16,4%), ziemniaków (11,7%), siana łąkowego (21,6%).

Ważnym obszarem mazowieckiego rolnictwa jest produkcja zwierzęca. W 2018 r. udział województwa w krajowym pogłowie bydła wynosił 18,6% (1 lokata), a trzody chlewnej – 10,6% (2 lokata). Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych była wyższa od przeciętnej w kraju (53,7 szt. wobec 42,3 szt.), natomiast trzody chlewnej – niższa (58,8 szt. wobec 80,6 szt.). Produkcja mleka stanowiła 22% krajowej produkcji (1 lokata), a produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso – 21% (2 lokata).

W województwie mazowieckim w 2018 r. były 2 284 ekologiczne gospodarstwa rolne (tj. 11,9% tych go-

agricultural land in good agricultural condition in the voivodship amounted to 2 131.2 thousand ha (12.2% more than in 2010) and accounted for 14.7% of these agricultural land in the country (the first place).

The key specialization of Mazowieckie Voivodship agriculture is fruit and horticultural production. In 2018, the voivodship was ranked first in the country in the fruit and vegetable harvest. The tree fruit production accounted for 44.1% of domestic production, and harvest of ground vegetables for 16.9%.

As far as the structure of the sown areas in 2018 is concerned, the largest share of the sown area has been occupied by triticale – 16.9% (18.3% of the country sown areas, the first place), followed by rye – 13.2% (20.5%, the first place). The voivodship also had the largest harvested area of oat, potato and permanent meadow in the country. Mazowieckie Voivodship was ranked at the top of the agricultural crop of rye (19.1% of domestic production), oat (19.0%), triticale (16.4%), potatoes (11.7%), and meadow hay (21.6%).

An important part of Mazowieckie Voivodship agriculture is the animal output. In 2018, the voivodship's share in the national livestock of cattle was 18.6% (the first place), and pigs – 10.6% (the second place). The number of cattle per 100 ha of agricultural lands was higher than the national average (53.7 heads compared to 42.3 heads), while pigs – lower (58.8 heads against 80.6 heads). Milk production accounted for 22% of the national production (the first place), and production of animals for slaughter in terms of meat – 21% (the second place).

spodarstw w kraju, 3 lokata), z tego 1593 posiadały certyfikat, a 691 było w okresie przestawiania. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w 2018 r. wynosiła 40,2 tys. ha i była mniejsza, zarówno w porównaniu z 2010 r. (o 9,0%), jak i w porównaniu z 2013 r. (o 33,7%).

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 40,0 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 57,5 tys. zł wobec 26,6 tys. zł w 2010 r.

W 2018 r. udział województwa mazowieckiego w krajowej globalnej i towarowej produkcji rolniczej wyniósł odpowiednio – 18,9% i 19,1%. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej kształtował się na poziomie 91,6% (średnio w kraju 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była wyższa niż średnio w kraju i wynosiła 7 962 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 20,3% produkcji przemysłowej Polski (20,2% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 57,2 tys. zł, co należało do jednej z wyższych wartości w kraju. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (17,8% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych (5,6%) oraz produkcji urządzeń elektrycznych (5,2%).

Transport

Województwo mazowieckie w 2018 r. posiadało 8,9% eksploatowanych linii kolejowych kraju (1 716 km, 3 lokata po śląskim i wielkopolskim; o 2,0% więcej niż w 2010 r.). Jednak w przeliczeniu na 100 km² powierzchni wartość 4,8 km, lokowała województwo na odległym 13 miejscu (w Polsce – 6,2 km).

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła 38,7 tys. km (1 lokata, o 14,7% więcej niż w 2010 r.). Na 100 km² powierzchni przypadało 108,7 km dróg

In 2018, there were 2 284 organic farms in Mazowieckie Voivodship (i.e. 11.9% of organic farms in the country, the third place), of which 1 593 were certified, and 691 were in conversion. The area of organic agricultural lands in 2018 was 40.2 thousand ha and was smaller, both compared to 2010 (by 9.0%) as well as compared to 2013 (by 33.7%).

In 2018, the average price of arable land in private turnover was more than twice as high as in 2010 and amounted to PLN 40.0 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes land, the price was PLN 57.5 thousand, compared to PLN 26.6 thousand in 2010.

In 2018, the share of Mazowieckie Voivodship in the country gross and market agricultural output was 18.9% and 19.1% respectively. The share of the market agricultural output in the final agricultural output was 91.6% (with the average in Poland 94.1%). The market agricultural output per 1 ha of agricultural land was higher than the country average and amounted to PLN 7 962 (PLN 6 093 in the country).

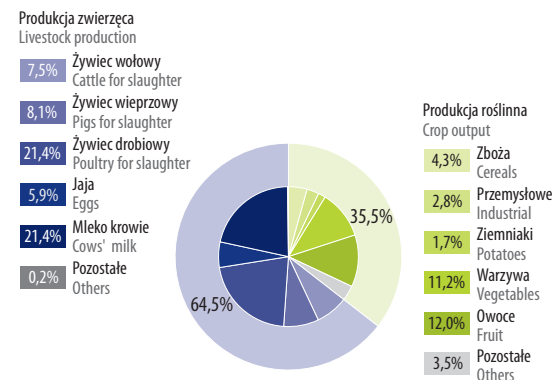
Industry

In Mazowieckie Voivodship the sold production of industry constituted 20.3% of Poland's sold production of industry (20.2% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 57.2 thousand per capita, which was one of the higher values in the country. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (17.8% of voivodshop's sold production of industry), the manufacture of chemicals and chemical products (5.6%) and the manufacture of electrical equipment (5.2%).

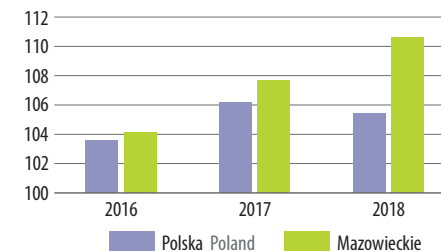
Transport

In 2018, the railway network in Mazowieckie Voivodship accounted for 8.9% of the country's operated railway lines (1 716 km, the third place after Śląskie and Wielkopolskie Voivodships; 2.0% more than in 2010). However, in terms of density of this railway network per 100 km² of area, the value of 4.8 km ranked the voivodship at a distant 13th place (in Poland – 6.2 km). The length of hard surface public roads was 38.7 thousand km (the first place, 14.7% more than in 2010).

Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

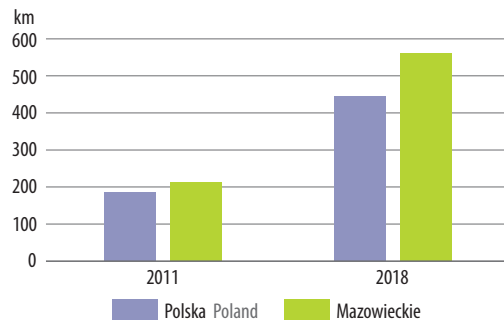
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

Warszawa fot. Michał Moskalewicz

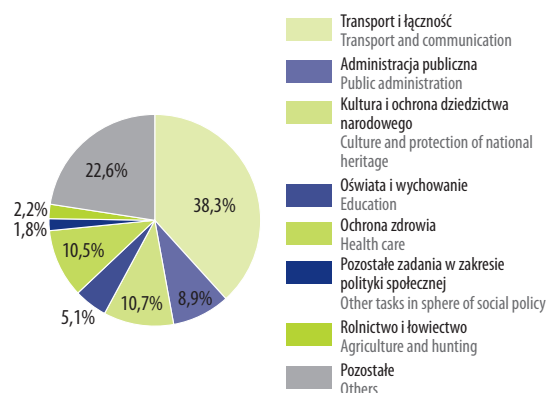
Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²

Bicycle lanes per 10 thousand km²

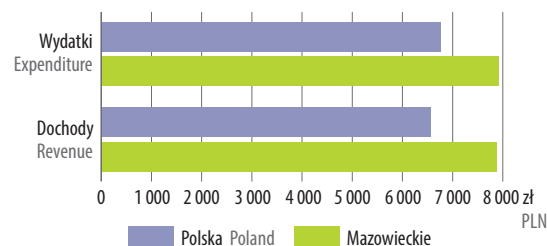
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

publicznych o twardej nawierzchni (wobec 97,2 km w kraju). W województwie znajduje się 66,4 km autostrad (bez zmian od 2015 r.) i 285,6 km dróg ekspresowych (13,7% dróg ekspresowych w kraju, 1 lokata). W Warszawie ważnym środkiem transportu jest jedyne w Polsce metro o długości 29 km. W ciągu prezentowanego okresu liczba przewiezionych pasażerów zwiększyła się o 50 mln i w 2018 r. wyniosła 190 mln.

Kluczową rolę w krajowym systemie transportowym odgrywa Port Lotniczy Chopina w Warszawie (Warszawa–Okęcie). W 2018 r. w porcie tym obsłużono 17,8 mln pasażerów, 38,9% polskiego ruchu pasażerskiego, w 90,1% były to przyloty lub odloty pasażerów zagranicznych (38,2% ruchu zagranicznego w kraju). Od 2012 r. funkcjonuje jako drugi dla aglomeracji warszawskiej Port Lotniczy Warszawa-Modlin, obsługujący ruch międzynarodowy (w 2018 r. 3,1 mln pasażerów), a od 2014 r. – w Radomiu.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie mazowieckim w 2018 r. wyniosły 42 433,4 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 7 870 zł (o 20,0% więcej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 1 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 60,2% stanowiły dochody własne, 18,2% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 16,2% dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 42 709,3 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 7 921 zł (o 17,3% więcej od średniej krajowej).

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa mazowieckiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 54 328,1 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 29 144,9 mln zł, tj. 5 441 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 10,9% mniej niż średnia krajowa).

There were 108.7 km of hard surface public roads per 100 km² (compared to 97.2 km in the country). There are 66.4 km of motorways in the voivodship (without changes since 2015) and 285.6 km of the expressways (13.7% of expressways in the country; the first place).

In Warsaw an important means of transport is the only metro in Poland with a length of 29 km. During the presented period, the number of passengers increased by 50 million and in 2018 amounted to 190 million.

A key role in the national transport system plays Warsaw Chopin Airport (Warszawa–Okęcie). In 2018, 17.8 million passengers, who constituted 38.9% of Polish passenger traffic, were serviced at this airport. In 90.1% these were arrivals or departures of international passengers (38.2% of international traffic in the country). Since 2012, Warsaw Modlin Airport is a second airport for the Warsaw agglomeration that operates international traffic (3.1 million passengers in 2018), and since 2014 – also an airport in Radom.

Finance

Budget revenue of local government units in Mazowieckie Voivodship in 2018 amounted to PLN 42 433.4 million and was at the level of PLN 7 870 per capita (20.0% more than the country average), which ranked the voivodship first in the country. In the revenue structure, 60.2% constituted own revenue, 18.2% – general subvention from the state budget, and 16.2% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 42 709.3 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 7 921 (17.3% more than the country average).

The total value of projects implemented under national operational programmes and the regional operational programme in Mazowieckie Voivodship (as of 31 December 2018) amounted to PLN 54 328.1 million, of which the co-financing from European Union funds accounted for PLN 29 144.9 million, i.e. PLN 5 441 per capita (10.9% less than the country average).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa mazowieckiego w 2018 r. wynosiła 3 555,8 tys. ha, tj. 11,4% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 92% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 5,9% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 3,7 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 6,0% tych gruntów w kraju (4,0 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 328 ha (tj. 8,8% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 11,0%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczenia wynosił 98,1% (81,4% w 2010 r.). W województwie funk-

Environment

According to the geodetic register, the area of Mazowieckie Voivodship in 2018 was 3 555.8 thousand hectares, i.e. 11.4% of the total area of Poland. Nearly 92% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 5.9% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 3.7 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e. 6.0% of such land in the country (4.0 thousand hectares in 2010). In 2018, 328 hectares (i.e. 8.8% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 11.0% lower than in 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 98.1%

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mazowieckie		Region				SPECIFICATION	
	2010	2018	warszawski stołeczny		mazowiecki regionalny			
			2010	2018	2010	2018		
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	2 764,5	2 460,2	385,7	348,9	2 378,9	2 111,3	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³	
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³ w tym wymagające oczyszczenia	2 637,4	2 289,2	381,4	315,3	2 256,0	1 973,9	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³ of which requiring treatment	
	272,2	269,5	186,5	161,0	85,7	108,5		
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:							Population connected to wastewater treatment plants in % of population:	
	ogółem	53,0	73,1	55,0	86,5	50,5	55,7	total
	miast	70,1	95,9	59,9	96,1	93,1	95,4	urban areas
	wsí	22,3	31,8	33,9	46,5	17,6	25,3	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:							Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:	
	pyłowych	5,2	2,6	1,4	0,7	3,8	1,9	particulates
	gazowych (bez CO ₂)	175,2	67,8	47,2	19,4	128,1	48,4	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	5,6	6,0	3,0	4,1	2,5	1,9	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes	
Odpady komunalne zebrane w tys. t	1 572,6 ^b	1 811,8	.	1 210,5	.	601,4	Municipal waste collected in thousand tonnes	

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.

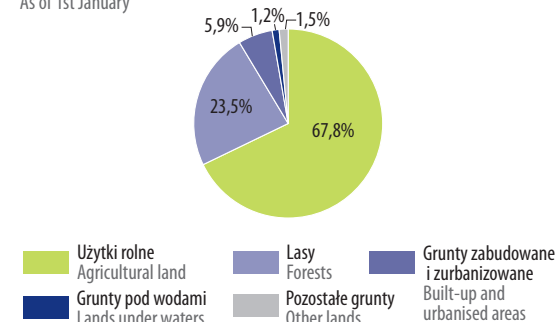
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

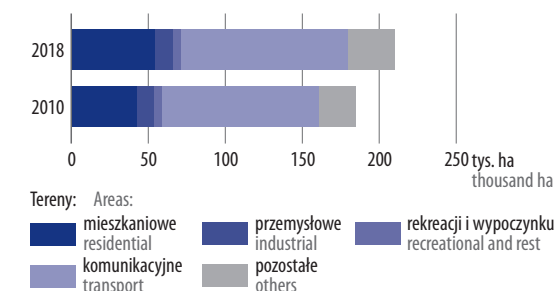
Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

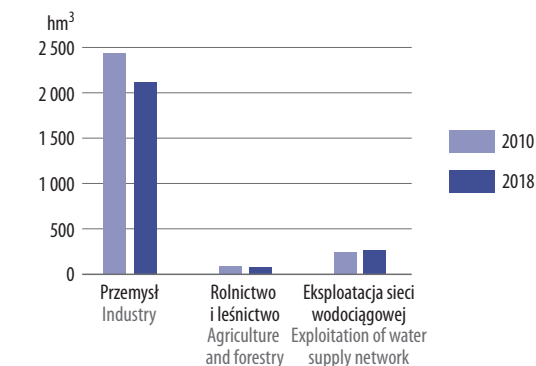
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

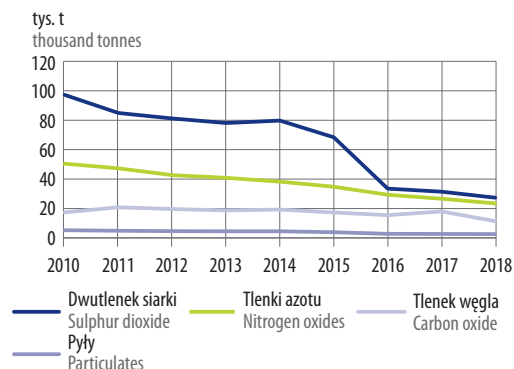
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

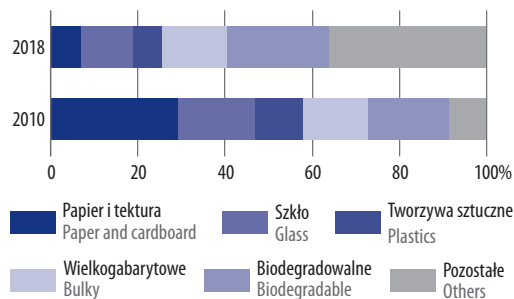
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

Wisła fot. Pixabay

cjonowało 437 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. wynosił 73,1% (wobec 74,0% w kraju), a w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 20,1 p. proc. (najwięcej w kraju).

Mazowieckie jest drugim, po śląskim, województwem w kraju o najwyższej emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń, zarówno pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Najwięcej zanieczyszczeń wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie radomskim – blisko 35% zanieczyszczeń pyłowych i 23% gazowych (bez CO₂). Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 40,1% w 2010 r. do 78,3% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 99,6% do 99,9% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 1 056,4 tys. ha i stanowiła 29,7% powierzchni województwa (10,4% obszarów chronionych w kraju; 2 lokata po warmińsko-mazurskim). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 1 955 m² (w kraju – 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (821,4 tys. ha). W 2018 r. było zarejestrowanych prawie 4,1 tys. pomników przyrody. Blisko 21% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (173 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,7 p. proc.

Ilość wytworzonych w ciągu roku odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wzrosła o 8,3% w porównaniu z 2010 r. Ponad połowa tych odpadów wytworzona była w podregionie m. Warszawa. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była wyższa niż średnio w kraju (336 kg wobec 325 kg). Prawie 38% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, 35% do przekształcenia termicznego, 21% do recyklingu a pozostałe do kompostowania lub fermentacji. W województwie funkcjonowało 28 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 165,5 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w wo-

(81.4% in 2010). There were 437 wastewater treatment plants operating in the voivodship. The share of the population connected to wastewater treatment plants in 2018 was 73.1% (compared to 74.0% in the country), and in relation to 2010 it increased by 20.1 percentage point (highest in the country).

Mazowieckie Voivodship is the second in the country, after Śląskie Voivodship, with the highest emission of particulate pollutants from plants of significant nuisance to air quality. Compared to 2010, both particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) emissions significantly decreased. The largest amount of pollution was emitted by plants located in Radomski Subregion – nearly 35% of particulate pollutants and 23% of gas pollutants (excluding CO₂). The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 40.1% in 2010 to 78.3% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates pollutants reduction ratio increased from 99.6% to 99.9% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 1 056.4 thousand hectares and accounted for 29.7% of the voivodship's area (10.4% of the protected areas in the country; the second place after Warmińsko-Mazurskie Voivodship). The ratio of areas under legal protection per capita was 1955 m² (in the country – 2651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (821.4 thousand ha). In 2018, almost 4.1 thousand monuments of nature were registered in the voivodship. Nearly 21% of areas of forests were considered to be protective forests (173 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.7 percentage point.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year increased by 8.3%. More than half of this waste was generated in the city of Warsaw Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was higher than the country average (336 kg compared to 325 kg). Almost 38% of municipal waste was designated for landfilling, 35% for incineration, 21% for recycling, and the rest for composting or fermentation. There were 28 landfill sites for municipal waste, with an area of 165.5 hectares, operating in the voivodship.

województwie wynosiła 1 419,5 mln zł (13,1% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 345,9 mln zł (12,0%). Z nakładów na ochronę środowiska największą śródków (52,2%) przeznaczono na gospodarkę wodną i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (54,5%). W omawianym okresie nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 266 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 65 zł (75 zł).

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 1 419.5 million (13.1% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 345.9 million (12.0%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (over 52.2%) were allocated to wastewater management and protection of water, and out of the outlays in water management – to water intakes and systems (54.5%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 266 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 65 (PLN 75).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mazowieckie		Region				SPECIFICATION
			warszawski stołeczny		mazowiecki regionalny		
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	820,7	843,0	142,4	143,0	678,2	700,0	Forest land ^a in thousand ha of which forests
w tym lasy	808,8	830,9	140,1	140,7	668,6	690,2	
Lesistość ^a w %	22,7	23,4	23,0	23,1	22,7	23,4	Forest cover ^a in %

a Stan w dniu 31 grudnia.
 a As of 31st December.

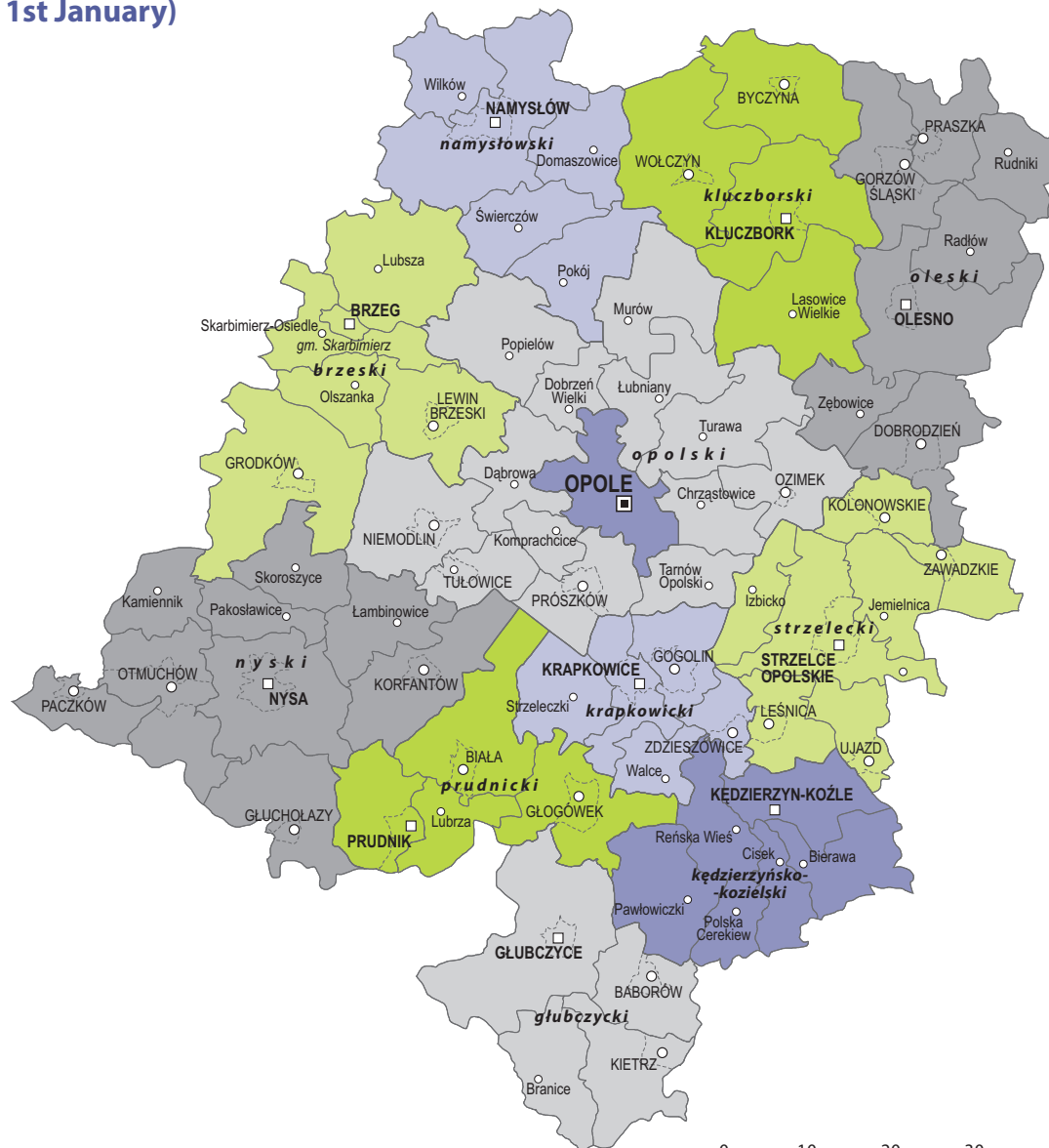
Warszawa Wilanów fot. Michał Moskalewicz

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE
OPOLSKIE VOIVODSHIP

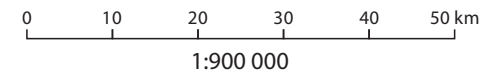
Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r. The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	9 412 km ²
Ludność Population	986 506
Powiaty Powiaty	11
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	1
Gminy ogółem Total gminas	71
Gminy miejskie Urban gminas	3
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	33
Gminy wiejskie Rural gminas	35
Miasta Cities and towns	36

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- prudnicki** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Skarbimierz Nazwy gmin
Gmina names
- OPOLE** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- **KLUCZBORK** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiaty
- OTMUCHÓW Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Radłów Wsie – siedziby gmin wiejskich

Kapitał ludzki

Demografia

Opolskie jest najmniejszym województwem w Polsce, zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców (1,0 mln osób; 2,6% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 3,0%, tj. o 30,7 tys. W Opolu, po zmianie granic administracyjnych od 1 stycznia 2017 r., liczba mieszkańców wzrosła o 7,9% do 128,1 tys. w 2018 r. (podczas gdy w latach 2010–2016 miasto notowało systematyczny spadek populacji).

Na zmniejszenie się liczby mieszkańców województwa wpłynęła niska liczba urodzeń – współczynnik urodzeń od lat kształtował się poniżej średniej wartości dla kraju (w 2018 r. – 8,7‰ wobec 10,1‰ w Polsce). Współczynnik zgonów osiągał wartości zbliżone do średniej dla Polski (w 2018 r. – 10,8‰). W konsekwencji, w województwie, w analizowanym okresie notuje się ujemną wartość przyrostu naturalnego.

Na spadek liczby ludności opolskiego wpłynęło także ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (minus 1,3‰ w 2018 r.).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 18,2% (17,5% w kraju); liczebność tej grupy od 2010 r. wzrosła o 24,8%, tj. o 35,7 tys. W Opolu obserwowano wzrost o 45,9% – w efekcie udział osób 65+ wśród mieszkańców miasta wyniósł 20,5%.

Human Capital

Demography

Opolskie is the smallest voivodship in Poland, both in terms of area and population (1.0 million people; 2.6% of total population). Compared to 2010, population decreased by 3.0%, i.e. 30.7 thousand. In Opole, after change of its administrative boundaries (since 1 January 2017), the number of inhabitants increased by 7.9% to 128.1 thousand in 2018 (while in the years 2010–2016 the city had a systematic population decline).

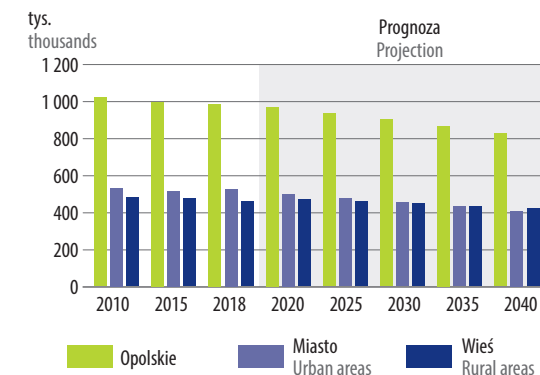
The decline in the number of inhabitants of the voivodship was influenced by the low birth rate – it has been below the country average for years (in 2018 – 8.7‰ compared to 10.1‰ in Poland). At the same time, the death rate has been close to the country average (in 2018 – 10.8‰). As a consequence, in the voivodship in the analysed period negative values of natural increase were recorded.

The decline in population of Opolskie Voivodship was influenced by the net internal and international migration for permanent residence, which in the analysed period was negative (minus 1.3‰ in 2018).

In 2018, the share of persons aged 65 and over was 18.2% (17.5% in the country); since 2010, the size of this group has increased by 24.8%, i.e. by 35.7 thousand. In Opole, an increase by 45.9% in this age group was

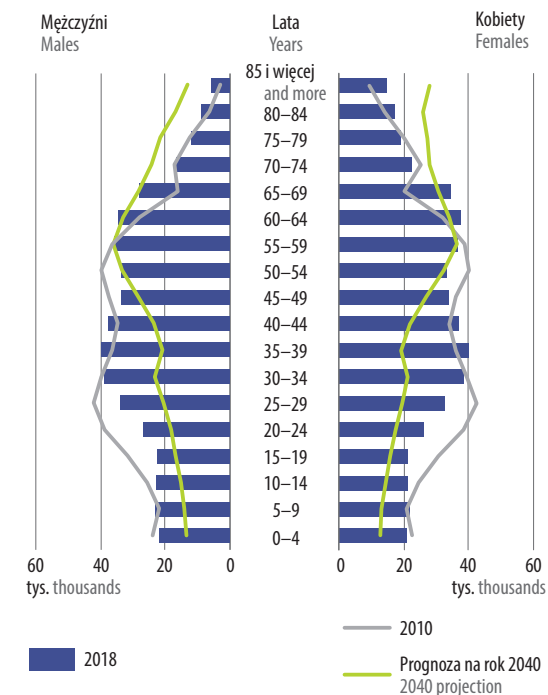
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

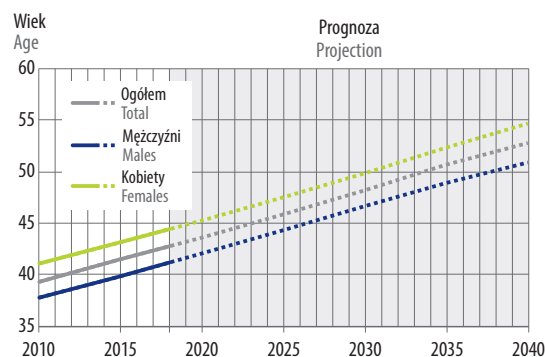

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Opolskie	9,0	8,7	9,7	10,8	-0,7	-2,1	-1,8	-1,3	-2,5	-3,4
Podregiony: Subregions:										
nyski	9,5	8,6	10,6	11,6	-1,1	-3,1	-2,6	-1,4	-3,7	-4,5
opolski	8,7	8,8	9,2	10,4	-0,5	-1,6	-1,2	-1,2	-1,7	-2,8

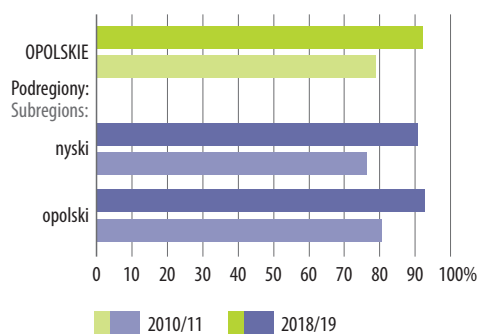
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

W 2018 r. w opolskim zanotowano najniższą w kraju liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (61 osób) przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Indeks starości demograficznej był, po świętokrzyskim, najmniej korzystny w kraju. W 2018 r. na 100 wnuczków przypadało 136 dziadków, podczas gdy w 2010 r. relacja ta wynosiła 100 do 104.

Edukacja

W województwie opolskim wskaźniki opisujące sytuację z zakresu edukacji przedszkolnej były korzystniejsze niż średnio w kraju. W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 486 placówek wychowania przedszkolnego (o 7,0% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 32,2 tys. dzieci, tj. 92,0% (w miastach – 107,3% wobec 75,2% na wsi).

W roku akademickim 2018/19 w województwie opolskim działało, podobnie jak w województwie lubuskim, 6 uczelni (najmniej w kraju), tj. 1,5% wszystkich uczelni, w których kształciło się 21,3 tys. studentów. Kobiety stanowiły 57,9%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 1,7 tys. osób, tj. 7,9% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie opolskim ukończyło 6,0 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 1,8% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

observed; as a result, the share of this age group among the inhabitants of the city amounted to 20.5%. In 2018, in Opolskie Voivodship, the lowest number of people of non-working age in the country (61 people) per 100 people of working age was recorded. Demographic ageing index was, after Świętokrzyskie Voivodship, the least favourable in the country. In 2018, there were 136 grandparents per 100 grandchildren, while in 2010 the ratio was 100 to 104.

Education

In Opolskie Voivodship, the indicators describing the situation in the field of pre-primary education were more favourable than the country average. In the school year 2018/19, there were 486 pre-primary education establishments in the voivodship (7.0% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 32.2 thousand children, i.e. 92.0% (in urban areas – 107.3%, compared to 75.2% in rural areas).

In the academic year 2018/19, in Opolskie Voivodship, similarly to Lubuskie Voivodship, there were 6 higher education institutions (the least in Poland), i.e. 1.5% of all higher education institutions in Poland, with 21.3 thousand students. Women constituted 57.9% of them. There were 1.7 thousand foreign students, i.e. 7.9% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 6.0 thousand students complet-

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	413	414	58,7	67,3	–	–	Primary
Gimnazja	66	59	15,8	7,7	7,8	7,8	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	65	66	5,0	4,6	1,5 ^c	1,6 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	49	48	9,0	8,9	3,1	2,9	General secondary
Technika ^d	55	55	13,7	13,7	3,2	3,1	Technical secondary ^d
Policealne	56	52	5,3	5,2	1,4	1,1	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie opolskim w 2018 r. wyniósł 20,3% (tj. o 4,1 p. proc. niższy niż średnio w kraju).

Rynek pracy

W 2018 r. opolski rynek pracy skupiał 2,2% pracujących w gospodarce narodowej (0,3 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 306 osób w 2010 r. do 343 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Ponad połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie opolskim, podobnie jak średnio w kraju, wzrosła populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze wzrostu liczby pracujących przy jednoczesnym spadku liczby bezrobotnych), a spadła liczba biernych zawodowo. Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (3,1% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie opolskim 95,3 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 2,9% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 90,9 tys., tj. 2,9%). Wyjeżdżających do

ed higher education in Opolskie Voivodship (including foreigners), which constituted 1.8% of the total number of graduates in Poland.

The percentage of persons aged 15 and more with higher education in Opolskie Voivodship in 2018 amounted to 20.3% (i.e. 4.1 percentage points lower than the country average).

Labour market

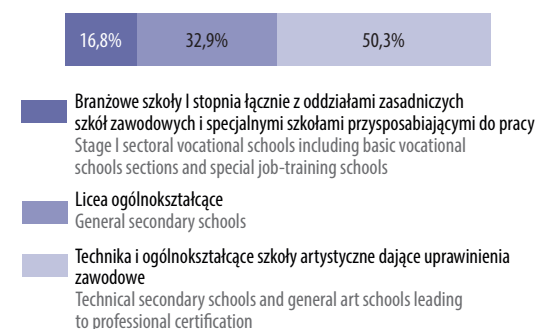
In 2018, labour market in Opolskie Voivodship comprised 2.2% employed persons in the national economy (0.3 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 306 in 2010 to 343 in 2018 (407 in Poland). Over half of the employed persons were employed in the service sector.

According to the Labour Force Survey (LFS), in Opolskie Voivodship, similarly to the country average, the population of economically active persons increased (as a result of an increase in the number of employed persons with a simultaneous decrease in the number of unemployed persons) and the number of economically inactive persons decreased. The unemployment rate was lower than the country average (3.1% compared to 3.8%).

In 2016, 95.3 thousand inhabitants of Opolskie Voivodship commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 2.9% of all commuters in the country (in 2011 it was 90.9 thousand, i.e.

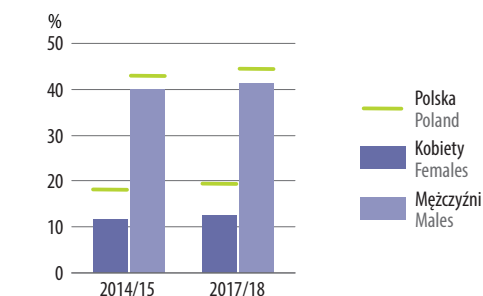
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

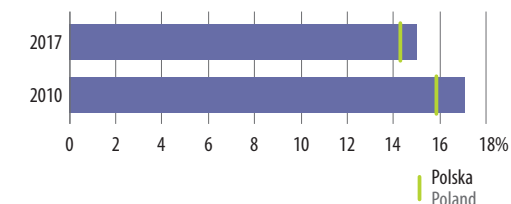
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

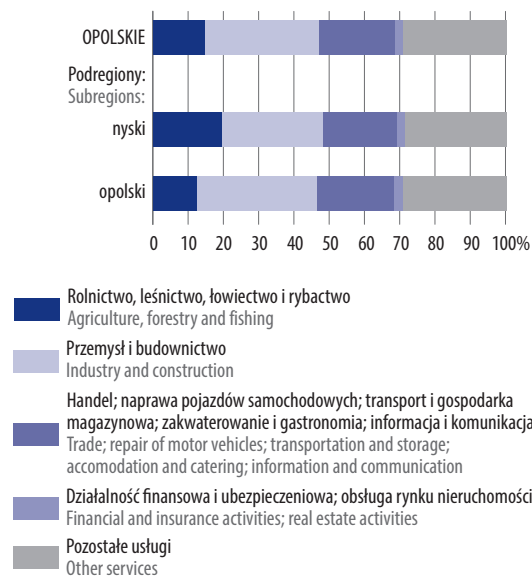
BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	401	416	Economically active persons in thousands
pracujący	362	403	employed persons
bezrobotni ^a	39	13	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	17,9	x	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	53,4	55,9	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	48,2	54,2	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,7	3,1	Unemployment rate in %
kobiety	10,4	3,8	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	7,9	x	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat. x Wypełnienie pozycji nie jest możliwe lub niecelowe.

a Persons aged up to 74. x Not applicable.

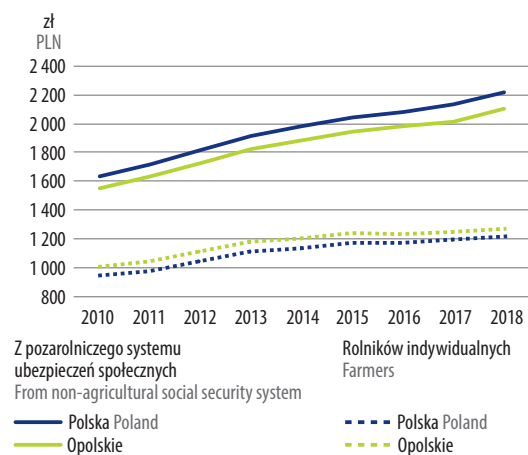
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Opole – miejska urban	24 431	Opole – miejska urban	3 870
Nysa miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	3 476	Brzeg – miejska urban	3 664
Kędzierzyn-Koźle – miejska urban	3 465	Kędzierzyn-Koźle – miejska urban	2 680
Krapkowice miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	3 075	Nysa miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	2 410
Strzelce Opolskie miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	2 722	Nysa obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 916
Kluczbork miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	2 666	Kluczbork miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 788
Ozimek obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	2 164	Strzelce Opolskie obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 707
Namysłów miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 908	Grodzów obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 699
Brzeg – miejska urban	1 848	Dobrzeń Wielki – wiejska rural	1 641
Olesno miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 786	Namysłów obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 634

pracy było więcej niż przyjeżdżających, co przełożyło się na niski wskaźnik ilorazu przepływów związanych z zatrudnieniem – 0,52.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w opolskim kształtowały się poniżej średniego poziomu w kraju. Dochody wyższe od średniej osiągały osoby zajmujące się opieką zdrowotną i pomocą społeczną.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie wyniosło 4 562,09 zł (91,2% przeciętnej płacy w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 235,22 zł) i mężczyzn (4 852,06 zł) ukształtowała się na poziomie 87,3% i była korzystniejsza niż średnio w kraju (Polska – 83,4%).

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 589,30 zł (93,8% średniego dochodu w kraju). Opolskie było jednym z województw o największym tempie spadku udziału wydatków w dochodach rozporządzalnych, mimo tego, relacja w 2018 r. była – po łódzkim – najwyższa w kraju i wyniosła 74,9% (91,6% w 2010 r.).

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

2.9%). There were more outgoing commuters here than the incoming ones, which translated into a low ratio of flows related to the employment – 0.52.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Opolskie Voivodship have been below the country average for years. Income higher than the average was recorded for those involved in human health and social work activities.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in the voivodship amounted to PLN 4562.09 (91.2% of the country average). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4235.22) and men (PLN 4852.0) was at the level of 87.3% and was more favourable than the country average (Poland – 83.4%).

Monthly available income in households per capita in 2018 was PLN 1589.30 (93.8% of the country average). Opolskie was one of the voivodships with the highest rate of decrease in the share of expenditure in the

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 946,59	4 157,68	91,4	90,6	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 157,96	4 844,81	95,6	99,0	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 905,95	4 207,62	92,2	92,9	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 300,57	3 514,69	79,7	81,2	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 419,91	4 624,64	72,5	70,7	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 276,06	4 381,37	97,3	94,7	other services

W analizowanym okresie dochody gospodarstw domowych wzrosły nieznacznie powyżej średniej w kraju (o 42,4% wobec 42,0%); wydatki zaś – mniej niż przeciętnie (o 16,4% wobec 19,7%). W dochodzie rozporządzalnym dochody z pracy najemnej stanowiły 47,7% (wobec 52,6% w kraju; trzeci najniższy odsetek po lubelskim i podlaskim), z pracy na własny rachunek – 9,1% (7,2% w Polsce), a z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie – 6,2% (wobec 3,8%). W strukturze dochodu rozporządzalnego znaczący był udział świadczeń społecznych (34,6% wobec 31,2% w kraju).

Od 2013 r. w opolskim notuje się spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 408 osób do 290 osób (wobec 340 osób w kraju; mniejszą liczbę świadczeniobiorców notowano w śląskim i dolnośląskim).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe opolskiego (357,5 tys. mieszkań) stanowiły 2,4% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okre-

available income. Despite this, the relation in 2018 was the highest in the country, after Łódzkie Voivodship, reaching 74.9% (91.6% in 2010). In the analysed period, income of households increased slightly above the country average (by 42.4% compared to 42.0%); expenditure, however, increased less than the average (by 16.4% compared to 19.7%).

In available income, income from hired work accounted for 47.7% (compared to 52.6% in the country; the third lowest percentage after Lubelskie and Podlaskie Voivodships), from self-employment – 9.1% (7.2% in Poland), and from private farms in agriculture – 6.2% (compared to 3.8%). The share of social benefits in the structure of available income was considerable (34.6% compared to 31.2% in the country).

Since 2013, in Opolskie Voivodship there has been a decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate per 10 thousand inhabitants decreased from 408 to 290 persons (compared to 340 people in Poland; the smaller number of the recipients of benefits was recorded in Śląskie and Dolnośląskie Voivodships).

Dwellings

Dwelling stocks in Opolskie Voivodship (357.5 thousand dwellings) accounted for 2.4% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.

Child-rearing benefits in "Family 500+" Programme in 2018

48,4 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

72,2 tys.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

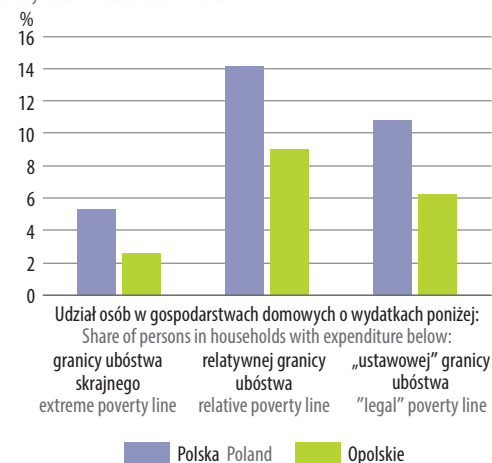

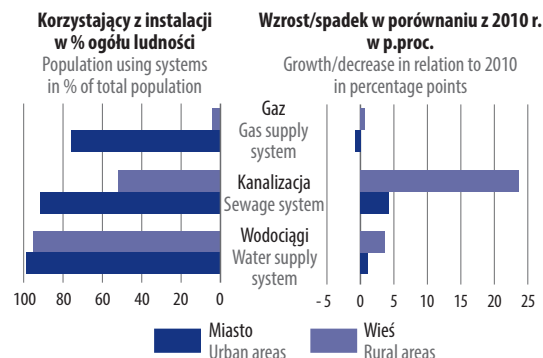
459,8 mln zł

Wpłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

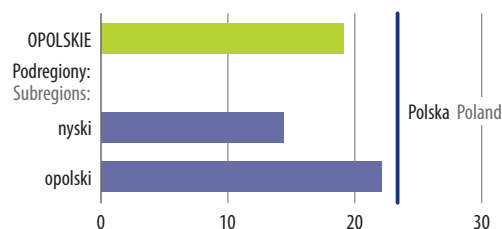
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Poverty rates in households in 2018

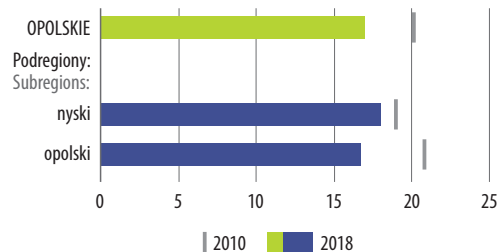

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

nie była mniejsza niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 362 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 7,5 tys. km, a kanalizacyjnej 5,1 tys. km (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 10,4% i o 69,1%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należała do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadło 68 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 17,9% – do 2,7 tys. km, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostał 2-krotnie niższy niż przeciętnie (20,2 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

Dostępność do kadry medycznej była niższa niż przeciętnie w kraju. Liczba lekarzy (1,9 tys.) w przeliczeniu na 10 tys. ludności należała do najniższych w kraju (19 wobec 23), a liczba pielęgniarek i położnych kształtowała się nieco poniżej przeciętnej (5,4 tys.; tj. 55 osób personelu na 10 tys. ludności wobec 56 w kraju).

W 2018 r. funkcjonowało 30 szpitali ogólnych (o 8 więcej niż w 2010 r.; 3,2% ogółu placówek w Polsce).

Województwo nie posiada statutowych placówek lecznictwa uzdrowiskowego.

Kultura

W porównaniu z 2010 r. w województwie zmniejszyła się liczba bibliotek publicznych o 2,2%, a księgozbioru o 7,5%. Biblioteki odwiedziło o 1,2% mniej czytelników. W analizowanym okresie notowano głębszy niż przeciętnie spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 20,2 wol. do 17,0 wol.).

Liczba widzów w kinach rosła wolniej niż średnio w kraju. Pod względem liczby widzów (w przeliczeniu na 1000 ludności) województwo zajmowało ostatnie miejsce. Dużą popularnością cieszą się polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 34,4% wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. ponad dwukrotnie więcej osób zwiedzało muzea (2 lokata), a udział w liczbie zwiedzających ogółem

in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 362 (381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 7.5 thousand km, and of the sewage system 5.1 thousand km (an increase compared to 2010 by 10.4% and 69.1%, respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system was one of the most favourable in Poland (68 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 17.9% to 2.7 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio was still two times lower than the average (20.2 compared to 42.6).

Health care

The access to medical personnel was lower than the national average. The number of doctors (1.9 thousand) per 10 thousand population was among the lowest in the country (19 compared to 23), and the number of nurses and midwives was slightly below the average (5.4 thousand; i.e. 55 persons from personnel per 10 thousand population compared to 56).

In 2018, there were 30 general hospitals (8 more than in 2010; 3.2% of the total number of facilities in Poland).

There are no statutory health resort treatment facilities in the voivodship.

Culture

Compared to 2010 decreased the number of public libraries by 2.2%, and the collection by 7.5%. There was a decrease by 1.2% in the number of borrowers visiting the libraries. In the analysed period, a deeper than average decrease in loans of volumes was observed (the loan rate per 1 borrower decreased from 20.2 volumes to 17.0 volumes).

The number of audience in cinemas increased at a slower rate than the country average. In terms of the number of audience (per 1000 population), the voivodship ranked last. Screenings of Polish films are highly popular, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 was 34.4%, compared to 31.7% in Poland. Compared to 2010, more than twice as many persons visited museums (second place), and their share in the

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Opolskie	318	311	155,2	153,3	13	18	180,4	401,3	9	11	560,7	815,9
Podregiony: Subregions:												
nyski	121	119	54,5	45,1	7	6	71,6	89,7	4	4	14,0	63,8
opolski	197	192	100,7	108,2	6	12	108,7	311,6	5	7	546,7	752,1

w kraju wzrósł z 0,8% do 1,1%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 449 osób, wobec 580 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 168 do 204 osób.

Turystyka

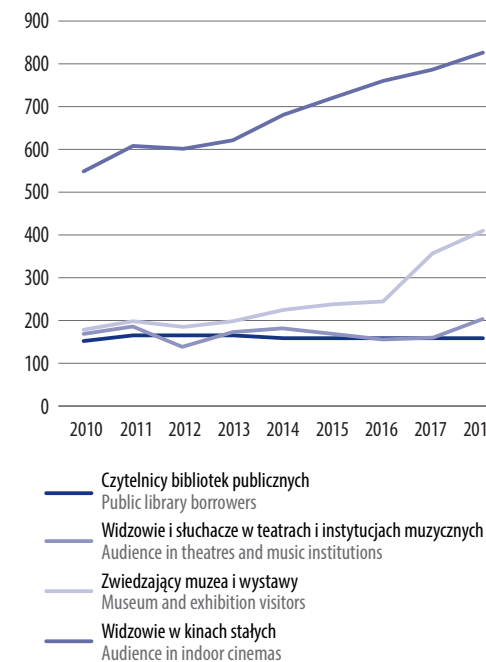
Województwo posiada mało rozbudowaną bazę noclegową turystyki. W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych wzrosła z 111 do 173 (1,6% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 43,4%. Więcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie opolskim (54,9%) niż nyskim. Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 419,2 tys. turystów (w tym 13,0% turystów zagranicznych), tj. 424 osoby na 1000 ludności (najmniej w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa opolskiego, podobnie jak w 2010 r. udzieliły 1,0% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2018 r. wyniósł 31,9% (40,1% w kraju).

total number of visitors in the country increased from 0.8% to 1.1%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – 449 people per 1 place, compared to 580 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 168 to 204 per 1000 inhabitants.

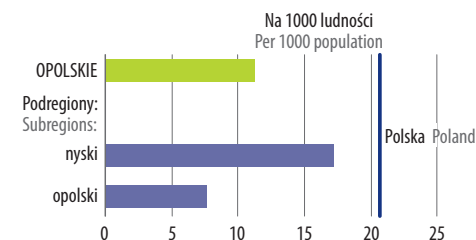
Tourism

Tourist accommodation establishments in the voivodship are not very extensive. In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments increased from 111 to 173 (1.6% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 43.4%. There were more establishments located in Opolski Subregion (54.9%) than in Nyski Subregion. The tourist accommodation establishments were used by 419.2 thousand tourists (of which 13.0% were foreign tourists), i.e. 424 persons per 1000 population (the least in the country). Tourist accommodation establishments in Opolskie Voivodship, similarly to 2010, accounted for 1.0% of all nights spent in Poland. In 2018, the occupancy rate of bed places amounted to 31.9% (40.1% in Poland).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

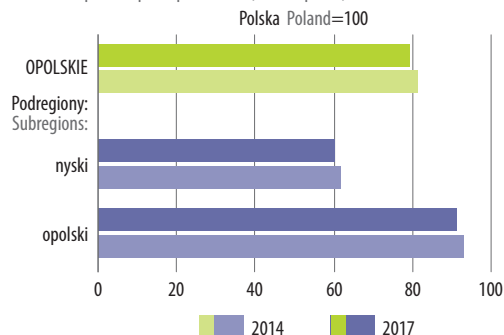

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

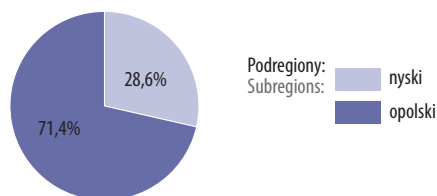
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Agriculture, forestry and fishing
- Przemysł
Industry
- Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja
Trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości
Financial and insurance activities; real estate activities
- Pozostałe usługi
Other services

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo opolskie w 2017 r. wytworzyło 2,0% produktu krajowego brutto (najmniej w kraju). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 41,1 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 11 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 5,1% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 112,0 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	3 6393 2,1	4 0716 2,0	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	3 6299 81,2	4 1080 79,3	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	3 2267	3 5758	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 2,3% tj. 100,9 tys. miało swoją siedzibę w województwie opolskim – ostatnia lokata wśród województw. Do sektora prywatnego należało 95,2%

Economy

Regional accounts

In 2017, Opolskie Voivodship generated 2.0% of Polish gross domestic product (the least in the country). The GDP per capita was PLN 41.1 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship eleventh.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was 5.1% lower than the country average and amounted to PLN 112.0 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 2.3%, i.e. 100.9 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Opolskie Voivodship – the last place among the voivodships. The private sector comprised 95.2%

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Opolskie	974	1 023	84	73	49	67
Podregiony: Subregions:						
nyski	953	997	84	76	55	64
opolski	988	1 039	84	71	45	69

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

podmiotów (o 0,6 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 1,2% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 97 do 102. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 12 punktów.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie opolskim (7,2 mld zł), stanowiły 2,4% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7 251 zł, o 8,0% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 6 miejscu w kraju. Na przemysł i budownictwo przeznaczono 49,5% nakładów inwestycyjnych, na usługi – 46,0%; a na rolnictwo – 3,5%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,3 mld zł i stanowiły 1,1% tych nakładów w Polsce (0,4% w 2010 r.). Na początku badanego okresu wartość w przeliczeniu na 1 mieszkańca była 7-krotnie niższa niż średnio w kraju, w 2018 r. wyniosła 278 zł wobec 668 zł w Polsce. Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,46% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 1,1% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 3,5 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo opolskie ma sprzyjające warunki naturalne do produkcji rolniczej. Rozwojowi rolnictwa sprzyja wysoka jakość gleb, nizinne ukształtowanie i łagodny klimat. Obszary o najwyższej wartości rolniczej położone są w południowej i zachodniej części województwa. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 484,9 tys. ha (o 4,6% mniej niż w 2010 r.).

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areał zajmowała pszenica – 31,6% (5,8% krajowej uprawy), rzepak i rzepak – 17,4% (9,2%). Region niemal co roku przoduje lub znajduje się w czołówce krajowej pod względem wysokości uzyskanych plonów roślin rol-

of the entities (0.6 percentage point less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 2.4% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, has increased from 97 to 102. In relation to the country average, this indicator was 12 points lower.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Opolskie Voivodship (PLN 7.2 billion), constituted 2.4% of the country's outlays. They amounted to PLN 7251 per capita, which is 8.0% less than the country average, and thus the voivodship ranked sixth in the country. Industry and construction accounted for 49.5% of investment outlays, services – 46.0% and agriculture – 3.5%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.3 billion and constituted 1.1% of these expenditures in Poland (0.4% in 2010). At the beginning of the analysed period, the value per capita was 7 times lower than the country average and in 2018 amounted to PLN 278 compared to PLN 668 in Poland. R&D expenditures in relation to GDP in 2017 amounted to 0.46% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 1.1% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 3.5 (7.7 for the country).

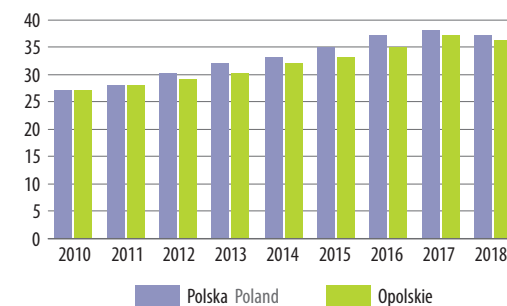
Agriculture

Opolskie Voivodship has favourable natural conditions for agricultural production. High quality soils, lowlands and a mild climate are conducive to the development of agriculture. The areas of the highest agricultural value are located in the southern and western part of the voivodship. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 484.9 thousand hectares (4.6% less than in 2010).

In 2018, as regards the structure of the sown areas, the largest area was occupied by wheat – 31.6% (5.8% of the country crops), rape and turnip rape – 17.4% (9.2%). Almost every year, the region is at the top or at the

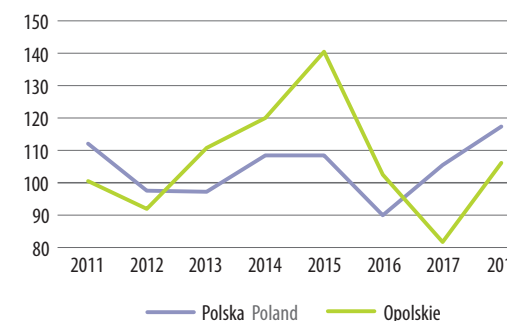
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

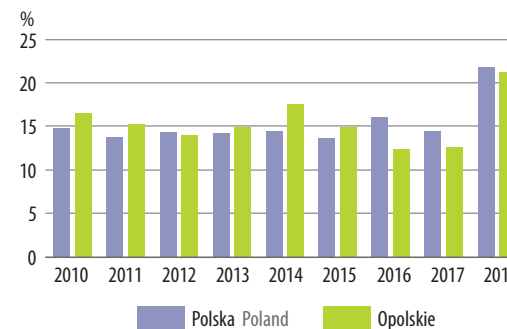
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

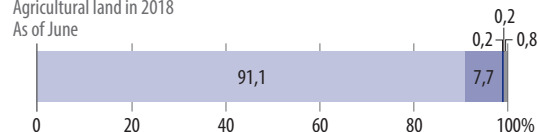
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu
Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

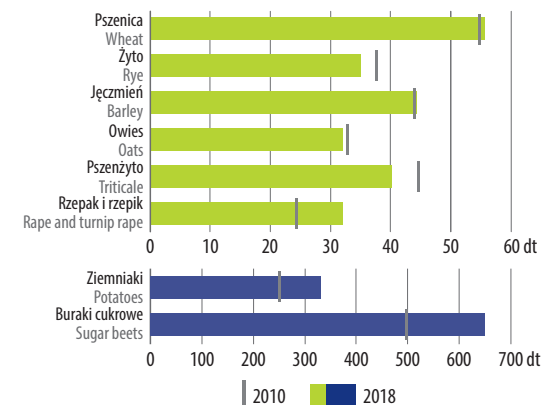
In good agricultural condition:

^a łącznie z ogrodami przydomowymi.
^a Including kitchen gardens.

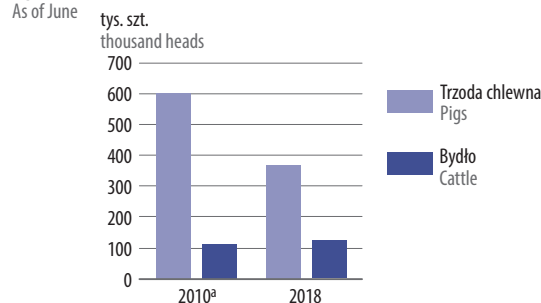
Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu
Pigs and cattle
As of June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	513,1	488,6	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	99,0	99,2	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	28,2	26,7 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	13,05	14,48 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	453,2	445,2	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	183,5	202,8	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w czerwcu. ^c W 2016 r. ^d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

^a Data of the Agricultural Census. ^b As of June. ^c In 2016. ^d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

niczych. Uzyskane w 2018 r. plony z 1 ha zbóż oraz ziemniaków były najwyższe w kraju, a rzepaku i rzepiku miały drugą lokatę po mazowieckim. Udział regionu w krajowych zbiorach rzepaku i rzepiku wyniósł 11,3% (3 lokata), jęczmienia – 8,9% (4 lokata), pszenicy – 8,0% (6 lokata), buraków cukrowych – 7,7% (6 lokata).

Pogłowie zwierząt gospodarskich w regionie należało do niższych w kraju, co przełożyło się na niską produkcję żywca rzeźnego i mleka. Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy (6 558 l) w 2018 r. plasował region na drugiej pozycji w kraju (po kujawsko-pomorskim). W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada była wynosiła 26,1 szt. wobec 42,3 szt. w kraju, a trzody chlewnej – 76,6 szt. wobec 80,6 szt. (5 lokata).

W regionie odnotowano najmniejszą w kraju liczbę gospodarstw ekologicznych. W 2018 r. funkcjonowało 61 gospodarstw ekologicznych (79 w 2010 r.) – 50 posiadających certyfikat i 11 w okresie przestawiania. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych zwiększyła się z 3,2 tys. ha w 2010 r. do 3,6 tys. ha w 2018 r.

Województwo opolskie jest regionem, w którym grunty orne osiągają najwyższe ceny w Polsce (po wielkopolskim i kujawsko-pomorskim). W 2018 r. średnia cena za 1 ha gruntów ornych w obrocie prywatnym była wyższa o 8,3% od przeciętnej w kraju i wynosiła 48,1 tys. zł (18,3 tys. zł w 2010 r.), a w przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 68,3 tys. zł (24,8 tys. zł w 2010 r.).

forefront of the country's agricultural crop yields. The yields obtained in 2018 from 1 hectare of cereals and potatoes were the highest in the country, and rape and turnip rape ranked Opolskie second, after Mazowieckie Voivodship. The share of the region in the domestic rape and turnip rape production was 11.3% (third place), barley – 8.9% (fourth place), wheat – 8.0% (sixth place), sugar beet – 7.7% (sixth place).

Livestock population in the region was one of the lowest in the country, which resulted in low production of animal slaughter and milk. The average annual quantity of milk per cow (6558 l) ranked the region second in the country (after Kujawsko-pomorskie Voivodship). The density of cattle per 100 hectares of agricultural land was 26.1 heads, compared to 42.3 heads in the country, whereas the density of pigs was 76.6 heads, compared to 80.6 heads (fifth place).

The number of organic farms in the region was the lowest in the country. In 2018, there were 61 organic farms (79 in 2010) – 50 certified organic farms and 11 in conversion period. The area of organic agricultural land increased from 3.2 thousand hectares in 2010 to 3.6 thousand hectares in 2018.

Opolskie Voivodship is the region where arable land reaches the highest prices in Poland (after Wielkopolskie and Kujawsko-pomorskie Voivodships). In 2018, the average price of arable land in private turnover was 8.3% higher than the country average and amounted to PLN 48.1 thousand (PLN 18.3 thousand in 2010), and in the case of good quality classes land, the price was PLN 68.3 thousand (PLN 24.8 thousand in 2010).

W 2018 r. województwo opolskie wytworzyło po 2,8% krajowej globalnej produkcji rolniczej i towarowej produkcji rolniczej. Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie niższym (o 15%) niż przeciętnie w kraju i wynosiła 5 175 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie opolskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 2,0% produkcji przemysłowej Polski (1,9% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 31,5 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (12,9% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych (12,4%) oraz produkcji wyrobów z metali (12,2%).

Transport

W porównaniu z 2010 długość sieć kolejowej spadła o 9,9% do 782 km. Gęstość linii, znacznie przekraczała średnią dla Polski i wyniosła 8,3 km na 100 km² wobec 6,2 km i plasowała opolskie na 3 miejscu w kraju (po śląskim i dolnośląskim). Poniżej średniej krajowej kształtowała się gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej – na 100 km² przypadało 90,7 km (w kraju 97,2 km). Ich długość w 2018 r. wyniosła 8,5 tys. km (o 0,9% mniej niż w 2010 r., jedyny spadek wśród województw). Na terenie województwa nie ma dróg ekspresowych, natomiast znajduje się tu 88,1 km autostrad (udział w kraju na poziomie 5,4%) – ich długość nie zmieniła się od 2004 r., a ich gęstość jest większa niż w Polsce (9,4 wobec 5,2).

Na drogach opolskiego w 2018 r. odnotowano 705 wypadków, w wyniku których zginęło 81 osób (o 24,2% mniej niż w 2010 r.), tj. ponad 8 osób na 100 tys. mieszkańców. W podziale terytorialnym, mniej ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności niż średnio w województwie miało miejsce w podregionie nyskim (ponad 6 osób), więcej – w podregionie opolskim (ponad 9 osób).

Województwo nie dysponuje portem lotniczym.

In 2018, Opolskie Voivodship generated 2.8% of the national gross agricultural output and 2.8% of the market agricultural output. The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was lower than the country average (by 15%) and amounted to PLN 5 175 (PLN 6 093 in the country).

Industry

In Opolskie Voivodship, the sold production of industry constituted 2.0% of Poland's sold production of industry (1.9% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 31.5 thousand per capita, which was a value below the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (12.9% of regional sold production of industry), the manufacture of chemicals and chemical products (12.4%) and the manufacture of metal products (12.2%).

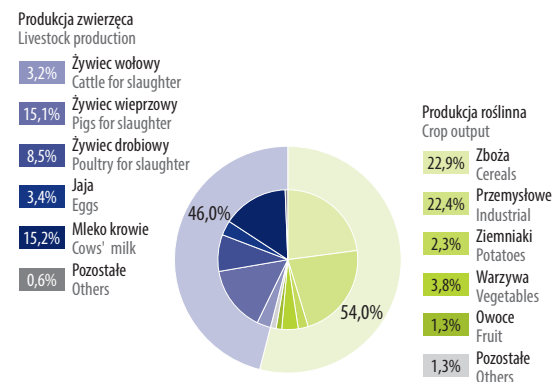
Transport

Compared to 2010, the length of railway lines decreased by 9.9% to 782 km in 2018. The density of lines significantly exceeded the country average and amounted to 8.3 km per 100 km² compared to 6.2 km and ranked Opolskie Voivodship third in Poland (after Śląskie and Dolnośląskie Voivodships). The density of hard surface public roads was below the country average – 90.7 km per 100 km² (97.2 km in the country). Their length in 2018 was 8.5 thousand km (0.9% less than in 2010, the only decrease among the voivodships). There are no expressways in the voivodship, but there are 88.1 km of motorways (share in the country at the level of 5.4%) – their length has not changed since 2004 and their density is higher than in Poland (9.4 compared to 5.2).

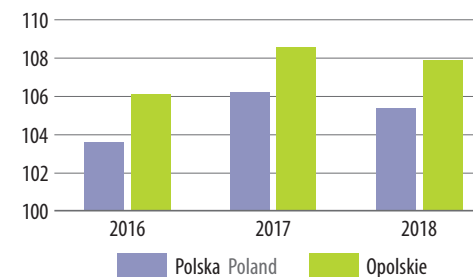
In 2018, 2148 accidents were recorded on the roads of Opolskie Voivodship. They resulted in 81 fatalities (a 24.2% decrease compared to 2010), i.e. 8 people per 100 thousand population. The smallest number of fatalities per 100 thousand population was recorded in Nyskie Subregion (over 6 persons), the largest – in Opolskie Subregion (over 9 persons).

There is no airport in the voivodship.

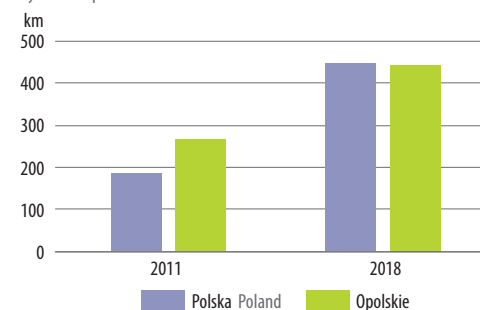
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

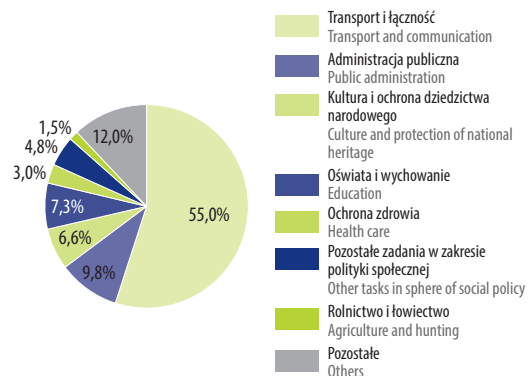

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

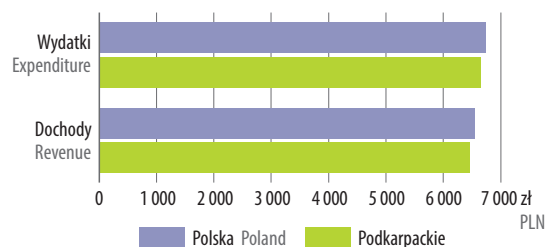
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

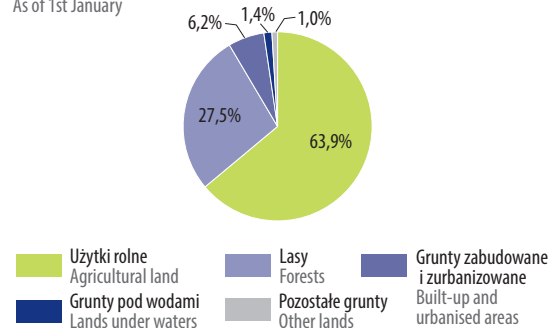

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie opolskim w 2018 r. wyniosły 6 017,1 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 090 zł (o 7,1% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 14 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 45,8% stanowiły dochody własne, 23,5% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 20,2% dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 6 224,2 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 300 zł (o 6,7% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego w województwie opolskim (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 8 167,7 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 5 222,0 mln zł, tj. 5 251 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 14,0% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa opolskiego w 2018 r. wynosiła 941,2 tys. ha, tj. 3,0% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 92% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 6,2% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 2,5 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 4,1% tych gruntów w kraju (3,3 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 24 ha (tj. 0,9% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było większe o 20,2%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 100% (83,0% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 107 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności

Finance

Budget revenue of local government units in Opolskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 6017.1 million and was at the level of PLN 6 090 per capita (7.1% less than the country average), which ranked the voivodship fourteenth in the country. In the revenue structure, 45.8% constituted own revenue, 23.5% – general subvention from the state budget, and 20.2% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 6224.2 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6300 (6.7% less than the country average).

The total value of completed projects under the national operational programmes and the regional operational programme in Opolskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 8167.7 million, of which co-financing from European Union funds amounted to PLN 5222.0 million, i.e. PLN 5251 per capita (14.0% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Opolskie Voivodship in 2018 was 941.2 thousand hectares, i.e. 3.0% of the total area of Poland. Nearly 92% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest, as well as woody and bushy land, 6.2% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 2.5 thousand hectares of devastated and degraded land requiring reclamation, i.e. 4.1% of this land in the country (3.3 thousand hectares in 2010). In 2018, 24 hectares (i.e. 0.9% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, compared to 2010, water consumption for needs of the national economy and population was 20.2% higher. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 100% (83.0% in 2010). There were 107 wastewater treatment plants operating in the region. The share

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	110,3	132,6	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	114,0	63,1	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	111,4	60,5	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	66,1	76,0	total
miast	95,1	94,6	urban areas
wsí	34,3	54,8	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	2,7	1,3	particulates
gazowych (bez CO ₂)	66,2	44,6	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	0,9	1,8	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	260,2 ^b	322,6	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był większy niż średnio w kraju i wynosił 76,0% (74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 9,9 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Prawie 85% zanieczyszczeń pyłowych i 95% gazowych (bez CO₂) wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie opolskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 71,2% w 2010 r. do 71,6% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 99,9% do 100% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 259,5 tys. ha i stanowiła 27,6% powierzchni województwa (2,5% powierzchni obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 2 631 m² (2 651 m² w kraju). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (193,6 tys. ha). W regionie zarejestrowane były 663 pomniki przyrody. Prawie 67% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (167,5 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,2 p. proc.

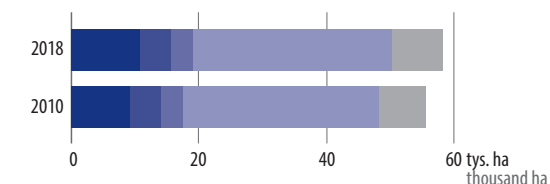
of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was higher than the country average, and amounted to 76.0% (74.0% in the country), and in relation to 2010, it increased by 9.9 percentage points.

Compared to 2010, both particulate pollutants and gas pollutants (excluding carbon dioxide) emissions significantly decreased. Nearly 85% of particulate pollutants and 95% of gas pollutants (excluding carbon dioxide) were emitted by plants located in Opolski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding carbon dioxide) increased from 71.2% in 2010 to 71.6% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates pollutants reduction ratio increased from 99.9% to 100% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 259.5 thousand hectares and constituted 27.6% of the area of the voivodship (2.5% of the areas under legal protection in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 2 631 m² (2 651 m² in Poland). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (193.6 thousand hectares). There were 663 monuments of nature registered in the region. Nearly 67% of total forest area constituted

Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

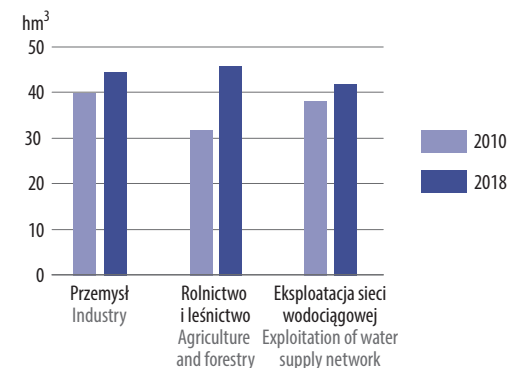

Tereny: Areas:

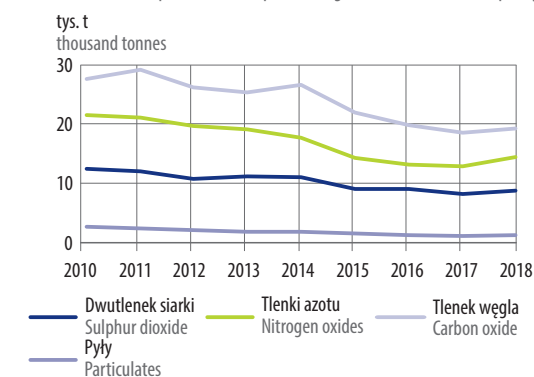
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

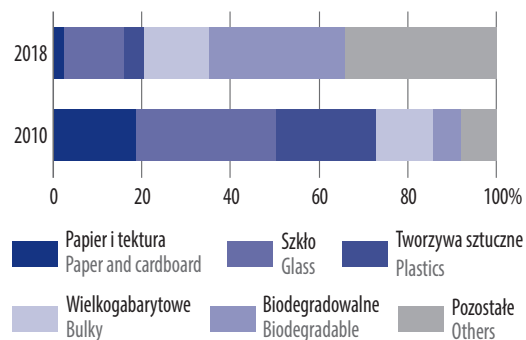
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	256,4	257,8	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	249,4	250,9	of which forests
Lesistość ^a w %	26,5	26,7	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Poważne zagrożenie dla środowiska stwarza gospodarka odpadami. W porównaniu z 2010 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku zwiększyła się dwukrotnie. Blisko 79% tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie opolskim. W 2018 r. wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 327 kg (325 kg w kraju). Ponad 46% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, prawie 25% do recyklingu, a pozostałą część do kompostowania i przekształcenia termicznego. W województwie funkcjonowało 18 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 116,2 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 331,3 mln zł (3,1% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 135,6 mln zł (4,7%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (50,2%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na zbiorniki i stopnie wodne (53,8%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 331 zł (281 zł w kraju), służące gospodarce wodnej – 135 zł (75 zł)

protective forests (167.5 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.2 percentage point.

Waste management poses a serious threat to the environment. Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year doubled. Almost 79% of waste was generated by plants located in Opolski Subregion. In 2018, the volume of municipal waste collected per capita was 327 kg (325 kg in the country). Over 46% of municipal waste was designated for landfilling, nearly 25% for recycling, and the rest for composting or incineration. There were 18 landfill sites for municipal waste, with an area of 116.2 hectares, operating in the voivodship.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 331.3 million (3.1% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 135.6 million (4.7%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (50.2%) were allocated to wastewater management and protection of water, and out of the outlays in water management – to water reservoirs and falls (53.8%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 331 per capita (PLN 281 in the country) and in water management – PLN 135 (PLN 75).

Amfiteatr, Góra Św. Anny

Paczków z lotu ptaka, Urząd miejski w Paczkowie

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
PODKARPACKIE VOIVODSHIP

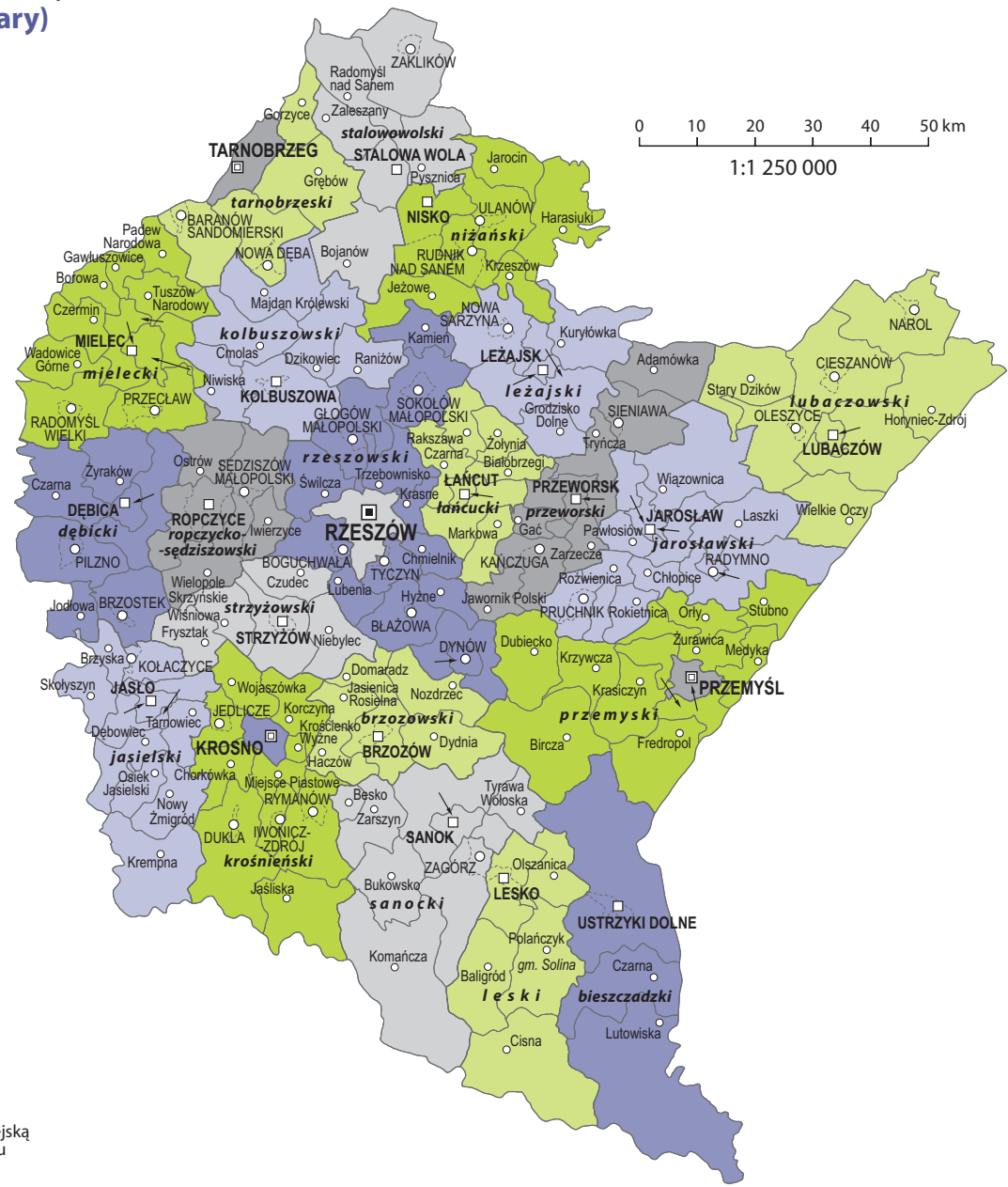
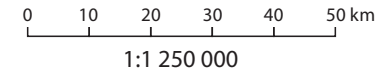
Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia)

Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia	17 846 km ²
Area	
Ludność	2 129 015
Population	
Powiaty	21
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	4
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	160
Total gminas	
Gminy miejskie	16
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	35
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	109
Rural gminas	
Miasta	51
Cities and towns	

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- łańcucki**
Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Solina*
Nazwy gmin
Gmina names
- **RZESZÓW**
Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- **KROSNO**
Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- **LUBACZÓW**
Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- **RADYMNO**
Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- **Dzikowiec**
Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Podkarpackie jest jedenastym województwem w Polsce pod względem powierzchni i ósmym pod względem liczby mieszkańców (2,1 mln osób; 5,5% ogółu populacji). Liczba ludność w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 0,1%, tj. o 1,1 tys. – wzrost notowano na wsi (o 0,4%) przy jednoczesnym ubytku ludności miejskiej (o 0,4%). Wzrost liczby mieszkańców wsi dotyczył wszystkich podregionów z wyjątkiem przemyskiego, gdzie zanotowano spadek o 0,8%. Zwiększenie ludności w miastach notowano jedynie w podregionie rzeszowskim (o 5,1%) i stolicy województwa – Rzeszowie (o 6,9%). Spadek liczby ludności obserwowano w pozostałych miastach na prawach powiatu: Przemyślu (o 5,9%), Tarnobrzegu (o 3,8%) oraz Krośnie (o 2,1%).

Na wzrost liczby ludności województwa podkarpackiego miała wpływ utrzymująca się od lat dodatnia wartość przyrostu naturalnego (w 2018 r. – 0,9‰; czwarta lokata po pomorskim, małopolskim i wielkopolskim). Na dodatni przyrost naturalny wpłynął przede wszystkim najniższy w kraju współczynnik zgonów (9,2‰ wobec 10,8‰ w Polsce). W 2018 r. po raz pierwszy od lat współczynnik urodzeń w województwie przekroczył

Human Capital

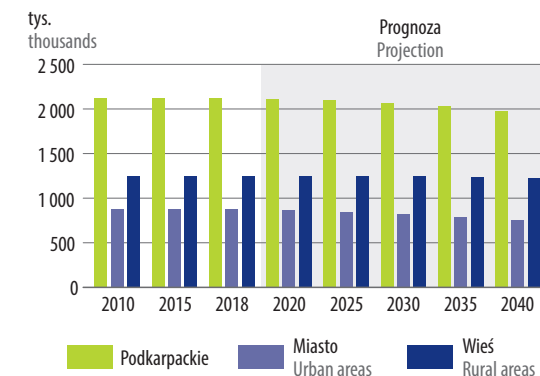
Demography

Podkarpackie Voivodship is the eleventh voivodship in Poland in terms of the area, and the eighth voivodship in terms of population (2.1 million people; 5.5% of the total population). In comparison with 2010, population increased by 0.1%, i.e. by 1.1 thousand – with a growth (of 0.4%) recorded in rural areas, and a drop (of 0.4%) in urban areas. The increase in the rural population concerned all subregions except Przemyski Subregion, where a decrease of 0.8% was recorded. An increase in the urban population was recorded only in Rzeszowski Subregion (of 5.1%) and the capital of the voivodship – Rzeszów (of 6.9%). A decline in the population was observed in other cities with powiat status: Przemyśl (of 5.9%), Tarnobrzeg (of 3.8%) and Krosno (of 2.1%).

The increase in the population of Podkarpackie Voivodship was influenced by the positive natural increase, which has been maintained for years (in 2018 – 0,9‰; fourth place after Pomorskie, Małopolskie and Wielkopolskie). The positive natural increase was mainly influenced by the lowest death rate in the country (9.2‰ compared to 10.8‰ in Poland). In 2018, a for the first time in years, the birth rate in the voivodship

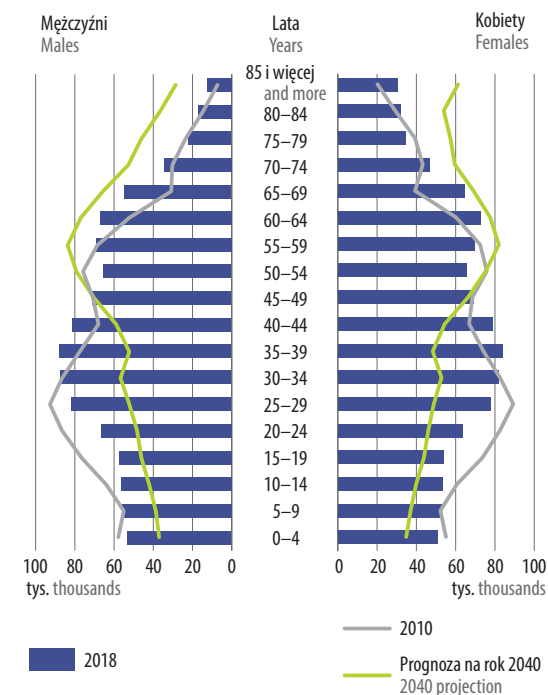
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Podkarpackie	10,3	10,1	8,6	9,2	1,7	0,9	-0,9	-1,3	0,8	-0,4
Podregiony: Subregions:										
krośnieński	10,6	9,6	8,7	9,4	1,9	0,2	-1,2	-2,6	0,7	-2,4
przemyski	10,1	9,5	9,4	10,0	0,7	-0,5	-1,9	-3,6	-1,2	-4,1
rzeszowski	10,8	11,4	8,3	8,7	2,5	2,8	1,2	2,6	3,7	5,4
tarnobrzegi	9,9	9,5	8,3	9,2	1,6	0,3	-2,1	-2,8	-0,5	-2,5

PODKARPACKIE VOIVODSHIP

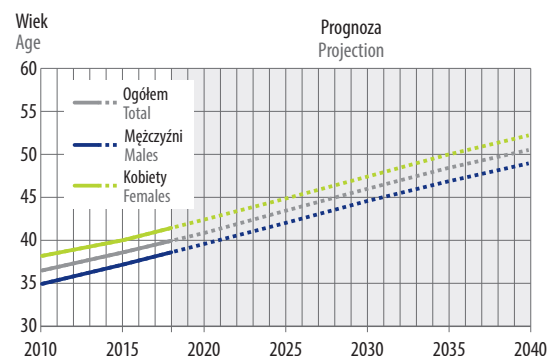
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

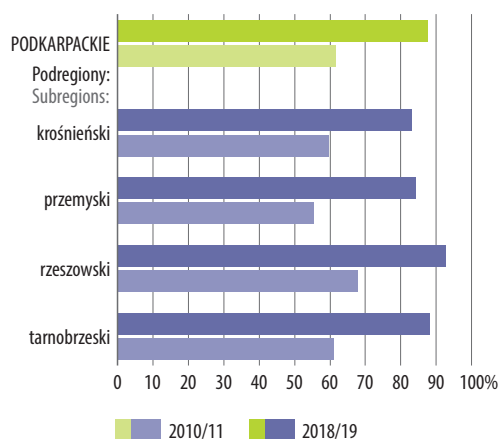
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

nieznacznie wartość średniej dla kraju. Zdecydowała o tym najwyższa od 2010 r. liczba urodzeń w Rzeszowie (12,0‰) i podregionie rzeszowskim (11,4‰)

Znacząca różnica między liczbą urodzeń i zgonów rekompensowała ubytek ludności spowodowany migracjami wewnętrznymi i zagranicznymi na pobyt stały. W podkarpackim od lat notuje się ujemne saldo migracji (minus 1,3‰ wobec minus 0,9‰ w 2010 r.). Na ujemne saldo złożył się przede wszystkim ubytek ludności w ruchu wewnętrznym, notowany w trzech podregionach: tarnobrzeskim, przemyskim i krośnieńskim.

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 16,4% (czwarty najniższy odsetek). W podkarpackim notowano najniższy w kraju, po małopolskim, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (o 2,9% wobec spadku o 6,3% średnio w Polsce). W województwie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało ponad 61 osób wieku nieprodukcyjnym (najmniej po opolskim) – tj. o blisko pięć osób więcej niż w 2010 r.

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 w województwie funkcjonowało 1 527 placówek wychowania przedszkolnego (o 12,0% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 73,9 tys. dzieci,

has slightly exceeded the country average. This was influenced by the highest since 2010 number of births in Rzeszów (12‰) and Rzeszowski Subregion (11.4‰).

The significant difference between the number of births and deaths compensated for the loss of population caused by internal and international migration for permanent residence. A negative balance of migration has been recorded in Podkarpackie for years (minus 1.3‰ compared to minus 0.9‰ in 2010). The negative balance was mainly due to the loss of population in internal migration, recorded in three subregions: Tarnobrzeski, Przemyski and Krośnieński.

In 2018, the share of persons aged 65 and over was 16.4% (the fourth lowest percentage). In Podkarpackie Voivodship, the second lowest decline in the country (after Małopolskie Voivodship) was recorded in the working age population (a decline of 2.9% compared to the country average of 6.3%). There were over 61 persons of the non-working age per 100 persons of the working age (the least after Opole) – i.e. nearly five more persons than in 2010.

Education

In the school year 2018/19, there were 1 527 pre-primary education establishments in the voivodship (12.0% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 73.9 thousand children, i.e.

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	1 109	1 110	144,1	165,1	–	–	Primary
Gimnazja	107	97	40,9	20,2	20,8	20,4	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	101	107	9,5	8,9	3,1 ^c	3,0 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	122	120	28,6	27,8	10,0	9,6	General secondary
Technika ^d	115	115	35,4	35,5	8,3	7,9	Technical secondary ^d
Policealne	98	96	11,8	10,4	4,1	4,1	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

tj. 87,7%. Zarówno w miastach, jak i na wsi, odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju i wyniósł odpowiednio – 111,0% i 72,4%, wobec 103,4% i 70,5% w Polsce.

W roku akademickim 2018/19 w województwie działało 18 uczelni (4,6% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 46,9 tys. studentów, 56,0% stanowiły kobiety. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 2,7 tys. osób, tj. 5,7% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie podkarpackim ukończyło 14,8 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 4,5% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie podkarpackim w 2018 r. wyniósł 21,9%, wobec 24,4% w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. podkarpacki rynek pracy skupiał 5,6% pracujących w gospodarce narodowej (0,9 mln osób). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 367 osób w 2010 r. do 407 osób w 2018 r. (w kraju – 407). 44,2% pracujących znalazło zatrudnienie w sektorze usług, 30,0% – w rolnictwie.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie podkarpackim, pomimo wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	945	895	Economically active persons in thousands
pracujący	835	837	employed persons
bezrobotni ^a	110	58	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	22,7	32,8	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	56,6	54,9	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	50,0	51,4	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	11,6	6,5	Unemployment rate in %
kobiety	12,1	6,9	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	5,0	2,8	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

87,7%. Both in urban and rural areas, this percentage was higher than the country average and amounted to 111.0% and 72.4%, respectively, compared to 103.4% and 70.5% in Poland.

In the academic year 2018/19, there were 18 higher education institutions in the voivodship (4.6% of all higher education institutions in Poland), with 46.9 thousand students – of which 56.0 % were women. There were 2,7 thousand foreign students, i.e. 5.7% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 14.8 thousand students completed higher education in Podkarpackie Voivodship (including foreigners), which constituted 4.5% of the total number of graduates in Poland.

The percentage of persons aged 15 and more with higher education in Podkarpackie Voivodship in 2018 amounted to 21.9%, compared to 24.4% in the country.

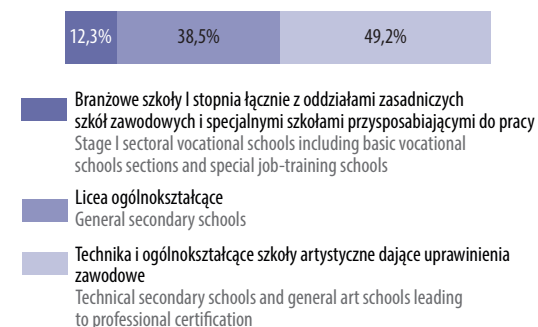
Labour market

In 2018, a labour market of Podkarpackie Voivodship comprised 5.6% employed persons in the national economy (0.9 million persons). The number of employed persons per 1000 population increased from 367 in 2010 to 407 in 2018 (407 in the country). 44.2% of employed persons found employment in the service sector, 30.0% – in agriculture.

According to the Labour Force Survey (LFS), despite the increase in the number of employed persons and

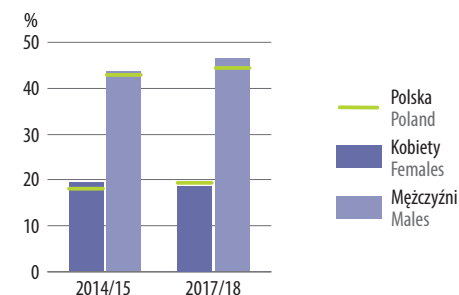
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

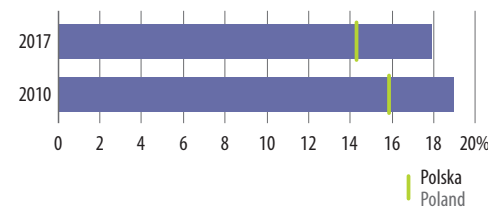
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

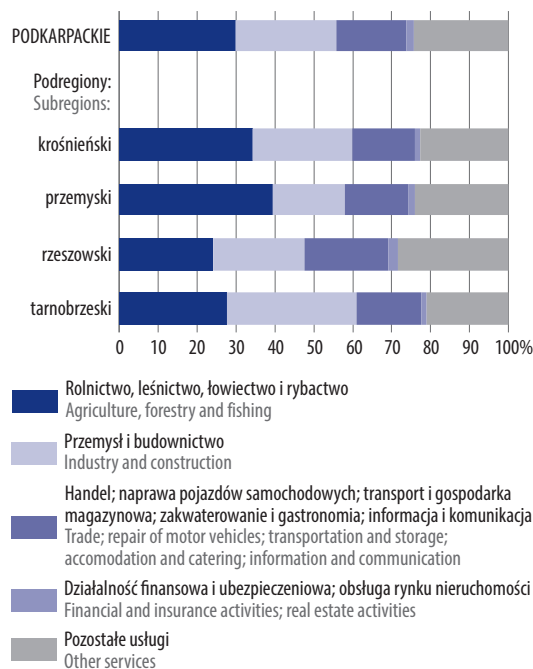
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

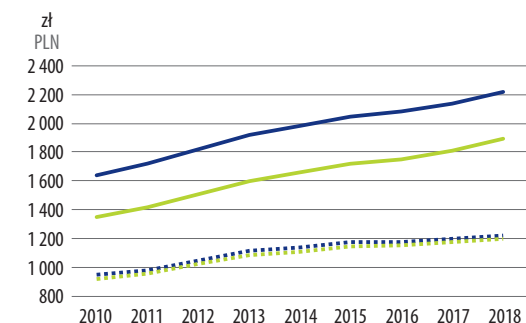
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych
From non-agricultural social security system

Rolników indywidualnych
Farmers

— Polska Poland
— Podkarpackie

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Rzeszów – miejska urban	46 855	Rzeszów – miejska urban	7 952
Krosno – miejska urban	15 365	Łańcut – wiejska rural	4 075
Mielec – miejska urban	11 048	Trzebownisko – wiejska rural	3 580
Stalowa Wola – miejska urban	10 848	Tarnobrzeg – miejska urban	3 483
Sanok – miejska urban	9 194	Brzozów obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	3 452
Dębica – miejska urban	7 561	Sanok – wiejska rural	3 243
Jarosław – miejska urban	7 366	Dębica – wiejska rural	3 171
Jasło – miejska urban	6 659	Boguchwała obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	2 987
Przemysł – miejska urban	5 151	Jasło – wiejska rural	2 984
Łańcut – miasto urban	3 947	Świlcza – wiejska rural	2 848

– zmalała populacja aktywnych zawodowo, a wzrosła liczba biernych zawodowo. Stopa bezrobocia była najwyższa w kraju (6,5% wobec średniej 3,8%).

W 2016 r. w województwie podkarpackim 229,4 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 7,0% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. – 206,6 tys., tj. 6,6%). Iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,48, co oznacza, że wyjeżdżających do pracy było tu więcej niż przyjeżdżających.

the decrease in the number of unemployed, the number of economically active persons decreased, and the number of economically inactive persons increased in Podkarpackie Voivodship. The unemployment rate was the highest in the country (6.5% compared to the average of 3.8%).

In 2016, in Podkarpackie Voivodship, 229.4 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 7.0% of all commuters in the country (in 2011, 206.6 thousand, i.e. 6.6%). The ratio of flows related to employment was 0.48, which means that there were more outgoing commuters than the incoming ones.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w podkarpackim od lat utrzymują się na najniższym poziomie w Polsce. Niższe płace niż średnio w kraju dotyczyły wszystkich rodzajów działalności z wyjątkiem rolnictwa – tu wynagrodzenia były wyższe o 5,3%.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie wyniosło 4 084,69 zł, co stanowiło 81,6% średniego wynagrodzenia w Polsce. Relacja wynagrodzeń kobiet (3 849,39 zł) i mężczyzn (4 272,82 zł)

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Podkarpackie have been at the lowest level in Poland for years. Wages and salaries lower than the country average concerned all types of activity except agriculture - wages and salaries were 5.3% higher here.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average wages and salaries were PLN 4 084.69, which constituted 81.6% of the average wages and salaries in Poland. The relation between women's (PLN 3 849.39) and

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 753,12	3 933,60	85,4	85,7	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 440,84	5 154,31	104,1	105,3	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 662,36	3 931,57	84,5	86,8	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 272,18	3 356,77	78,7	77,6	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 321,78	4 460,19	70,4	68,1	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 088,72	4 210,31	91,8	91,0	other services

uksztalowała się na poziomie 90,1% – druga najmniejsza rozpiętość. Zarówno wynagrodzenia kobiet, jak i mężczyzn, kształtowały się na najniższym poziomie w kraju. Stanowiły one odpowiednio: 84,7% oraz 74,8% dochodów osiągniętych przeciętnie w kraju.

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. był najniższy w kraju i wyniósł 1 347,26 zł (79,6% średniego dochodu). Wydatki stanowiły 71,3% dochodu rozporządzalnego (wobec 70,1% w kraju i 90,4% w 2010 r.). W dochodzie rozporządzalnym największy udział miały dochody z pracy najemnej (53,2% wobec 52,6% średnio w kraju). Niższy niż średnio w kraju był udział zysków z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (1,2% wobec 3,8%) oraz działalności na własny rachunek (3,8% wobec 7,3%). Podkarpackie było województwem o najwyższym udziale świadczeń społecznych w strukturze dochodu rozporządzalnego (37,0% wobec 31,2%). Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców obniżyła się z 641 osób w 2013 r. do 408 osób (340 osób w kraju).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe podkarpackiego (670,3 tys. mieszkań) stanowiły 4,6% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w latach 2010–2018 była mniejsza niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 315 (381 w Polsce).

men's (PLN 4 272.82) wages and salaries was at the level of 90.1% – the fourth smallest wage and salaries gap. Wages and salaries of both women and men were at the lowest level in the country. They constituted 84.7% and 74.8% of income in Poland respectively.

In 2018, monthly available income in households per capita was the lowest in the country and amounted to PLN 1 347.26 (79.6% of average income). 71.3% of available income constituted expenditure (compared to 70.1% in the country and 90.4% in 2010). In available income, the largest share was the income from hired work (53.2% compared to 52.6% on average in the country). The share of profits from private farms in agriculture (1.2% compared to 3.8%) and self-employment (3.8% compared to 7.3%) was lower than the country average. Podkarpackie Voivodship had the highest share of social benefits in the structure of available income (37.0% compared to 31.2%). The number of people benefiting from community social assistance per 10 thousand population decreased from 641 in 2013 to 408 (340 in the country).

Dwellings

Dwelling stocks in Podkarpackie Voivodship (670.3 thousand dwellings) accounted for 4.6% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the years 2010–2018 was lower than the average, and in 2018 amounted to 315 (381 in Poland).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

137,2 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

220,5 tys.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

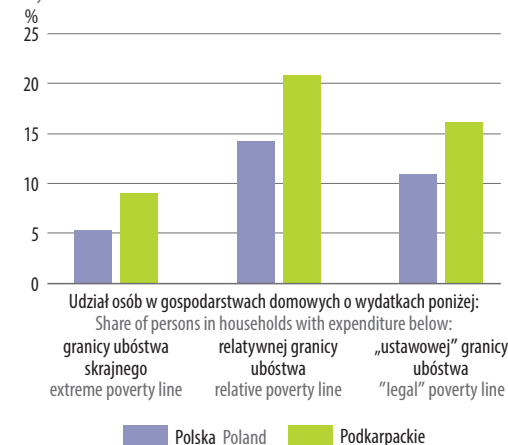

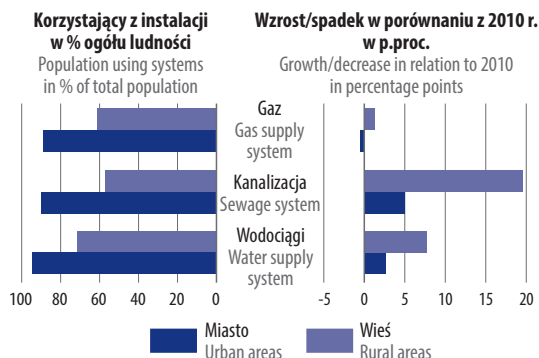
1 374,6 mln zł

Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Poverty rates in households in 2018

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 15,5 tys. km, a kanalizacyjnej – 17,1 tys. km (wzrost w porównaniu do 2010 r. odpowiednio o 17,2% i o 37,9%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należała do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadało 111 km sieci kanalizacyjnej; w kraju – 52 km). O 8,8% – do 20,1 tys. km – zwiększyła się długość sieci gazowej, a w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik był ponad dwa razy wyższy niż przeciętnie (102,4 wobec 42,6).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 15.5 thousand km, and of the sewage system – 17.1 thousand km (an increase compared to 2010 of 17.2% and 37.9% respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system is one of the most favourable in Poland (111 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The gas supply network increased by 8.8% – to 20.1 thousand km, and in terms of 100 km², the ratio is more than twice as high as the average (102.4 compared to 42.6).

Ochrona zdrowia

Liczba pielęgniarek i położnych (14,2 tys. w 2018 r.) w przeliczeniu na 10 tys. ludności była, obok świętokrzyskiego najwyższa w kraju (67 wobec 56), a liczba lekarzy (4,6 tys.) – niższa niż przeciętnie (22 wobec 23). W 2018 r. funkcjonowały tu 42 szpitale ogólne. Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach była nieco wyższa niż średnio w kraju (214 osób wobec 211 w Polsce). W porównaniu z 2010 r. nastąpiła jednak wyraźna poprawa wskaźnika – większą zanotowano jedynie w warmińsko-mazurskim oraz kujawsko-pomorskim.

Health care

The number of nurses and midwives (14.2 thousand in 2018) per 10 thousand population was, along with Świętokrzyskie Voivodship, the highest in the country (67 compared to 56), while the number of doctors (4.6 thousand) was lower than the average (22 compared to 23). In 2018, there were 42 general hospitals. The number of persons per 1 bed in hospitals was slightly higher than the country average (214 persons compared to 211 in Poland).

W 2018 r. działało 25 placówek lecznictwa uzdrowiskowego (o 2 więcej niż w 2010 r.). Udział kuracjuszy lecznictwa stacjonarnego (8,0% ogółu kuracjuszy w Polsce) sytuowały województwo na szóstym miejscu w kraju.

In 2018, there were 25 health resort facilities (two more than in 2010). The share of patients of in-patient health care (8.0% of all patients in Poland) ranked the voivodship sixth in the country.

Kultura

W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. spadła o 2,3%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 3,7%). Biblioteki odwiedziło o 10,7% mniej czytelników niż w 2010 r. (150 wobec 168 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 19,3 wol. w 2010 r. do 18,6 wol. w 2018 r.).

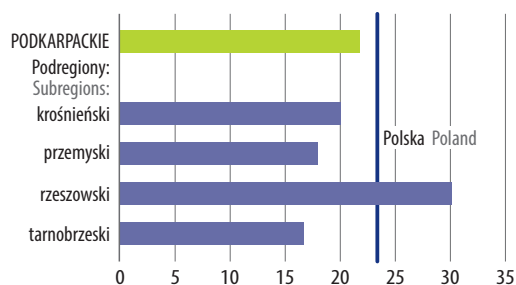
Culture

In 2018, the number of public libraries decreased by 2.3%, with a simultaneous decrease in the collection (of 3.7%). Libraries were visited by 10.7% fewer borrowers than in 2010 (150 compared to 168 borrowers per 1000 population). There was also a decrease recorded in relation to loans of volumes (loan rate per 1 borrower decreased from 19.3 volumes in 2010 to 18.6 volumes in 2018).

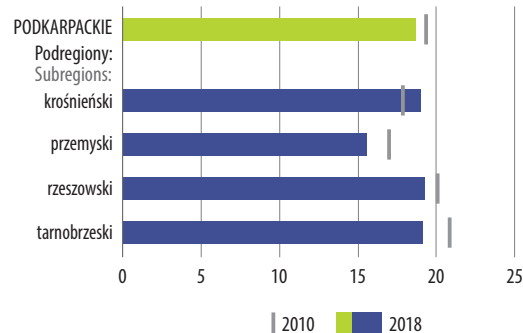
Popularnością cieszą się kina, które odnotowały ponad dwukrotny wzrost liczby widzów. Pod względem liczby widzów (w przeliczeniu na 1000 ludności) województwo lokuje się jednak w dolnej części rankingu. Dużą popularnością cieszą się polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych

Cinemas are very popular and have more than doubled the number of audience. In terms of the number of audience (per 1000 population), the voivodship is at the bottom of the ranking. Screenings of Polish films are highly popular, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 was 37.1% compared to 31.7% in Poland. Compared to 2010, more people visited mu-

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Podkarpackie	690	674	357,6	319,5	44	54	894,2	1 260,9	30	27	901,5	2 204,9
Podregiony: Subregions:												
krośnieński	172	172	88,6	71,2	15	17	236,3	405,0	9	9	93,8	375,6
przemyski	138	132	50,0	48,1	8	9	129,0	81,5	4	3	27,5	236,9
rzeszowski	194	189	112,1	103,0	13	18	421,9	594,8	6	6	649,1	1 040,3
tarnobrzeski	186	181	106,9	97,2	8	10	107,0	179,7	11	9	131,2	552,1

w 2018 r. wyniosła 37,1% wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (wzrost o 41,0%), ale udział w liczbie zwiedzających ogółem w kraju zmniejszył się z 4,0% do 3,3%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 1 359 osób wobec 1 571 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była najniższa w kraju (98 wobec 388 osób) i niższa niż w 2010 r.

Turystyka

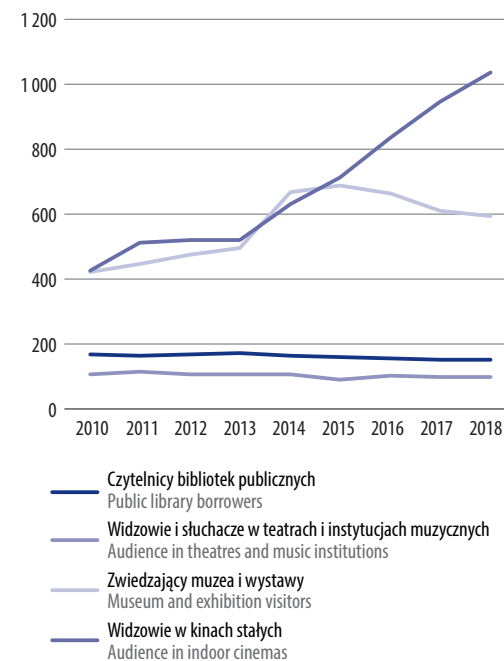
W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 379 do 642 (5,8% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 53,9% (wobec 30,9% w kraju). Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie krośnieńskim (58,7%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 1,3 mln turystów (w tym 12,0% turystów zagranicznych), tj. 594 osoby na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa podkarpackiego udzieliły 4,0% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2015 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 34,8% (40,1% w kraju).

seums (an increase of 41.0%), but the share in the total number of visitors in the country decreased from 4.0% to 3.3%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – 1 359 persons per 1 place, compared to 1 571 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions per 1000 population was the lowest in the country (98 persons compared to 388) and lower than in 2010.

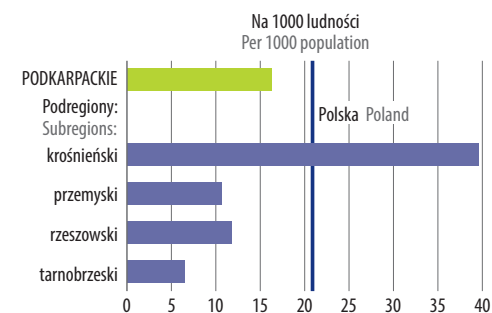
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 379 to 642 (5.8% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 53.9% (compared to 30.9% in Poland). The largest number of establishments was located in Krośnieński Subregion (58.7%). Tourist accommodation establishments were used by 1.3 million tourists (of which 12.0% were foreign tourists), i.e. 594 persons per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Podkarpackie Voivodship accounted for 4.0% of all nights spent in Poland. Since 2015, the occupancy rate of bed places has been growing steadily, and in 2018 it amounted to 34.8% (40.1% in Poland).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

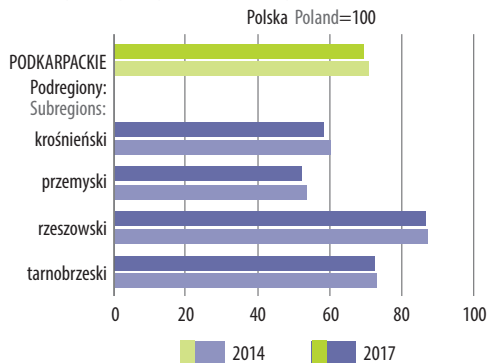

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

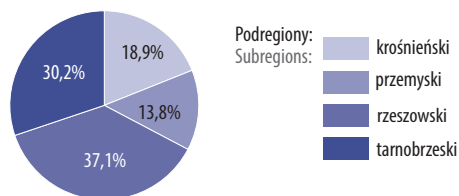
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

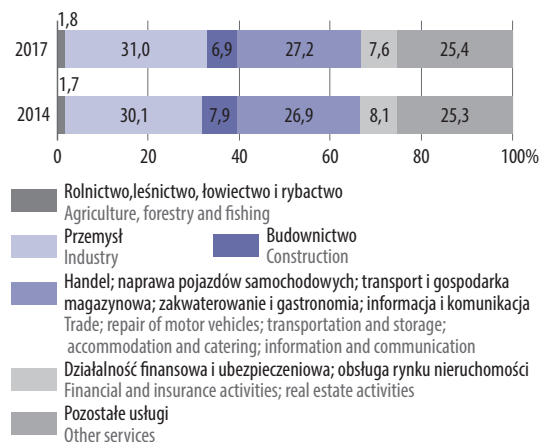
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo podkarpackie w 2017 r. wytworzyło 3,9% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 36,1 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 15 miejscu.

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwo podkarpackie największy udział miały usługi (60,2%) oraz przemysł (31,0%). Najmniejszy udział odnotowano w sekcjach rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (1,8%) oraz budownictwo (6,9%). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 25,9% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 87,4 tys. zł.

Economy

Regional accounts

In 2017, Podkarpackie Voivodship generated 3.9% of Polish gross domestic product. The GDP per capita was PLN 36.1 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship fifteenth.

In 2017, services (60.2%) and industry (31.0%) had the highest share in the creation of gross value added in Podkarpackie Voivodship. The lowest share was recorded in the agriculture, forestry and fishing (1.8%) and construction (6.9%) sections. In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was 25.9% lower than the country average and amounted to PLN 87.4 thousand.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	67 354 3,9	76 784 3,9	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	31 644 70,8	36 088 69,7	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	59 723	67 433	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 4,0%, tj. 174,8 tys., miało siedzibę w województwie podkarpackim. Do sektora prywatnego należało 95,9% podmiotów (o 0,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 9,5% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 72 do 82. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 32 punkty.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 4.0%, i.e. 174.8 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), were located in Podkarpackie Voivodship. The private sector comprised 95.9% of the entities (by 0.1 percentage point less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 9.5% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, increased from 72 to 82. In relation to the country average, this indicator was 32 points lower.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Podkarpackie	717	821	75	77	39	57
Podregiony: Subregions:						
krośnieński	732	799	79	77	44	62
przemyski	646	725	62	74	35	55
rzeszowski	773	946	84	89	42	63
tarnobrzeski	696	769	70	68	35	49

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie podkarpackim (13,6 mld zł), stanowiły 4,5% nakładów w kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 407 zł, o 18,7% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 12 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono 51,2% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 46,9%, a na rolnictwo – 1,9%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,9 mld zł i stanowiły 3,6% nakładów na działalność B+R w Polsce (4,9% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (431 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły, podobnie jak średnio w Polsce 1,03%. Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 4,4% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 6,4 (dla kraju 7,7).

Investments

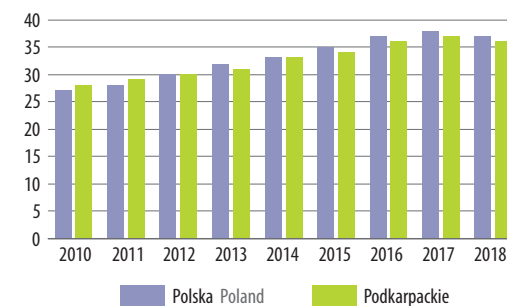
Investment outlays in 2018 incurred in Podkarpackie Voivodship (PLN 13.6 billion), constituted 4.5% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 407 per capita, which is 18.7% less than the country average, and thus the voivodship ranked twelfth in the country. Services were allocated 51.2% of the investment outlays, industry and construction – 46.9%, and agriculture – 1.9%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.9 billion and constituted 3.6% of the R&D expenditures in Poland (4.9% in 2010). The value per capita was below the country average (PLN 431 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017, amounted to 1.03% stood at the level of the Polish average. The personnel of the research and development sector constituted 4.4% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 6.4 (for the country – 7.7).

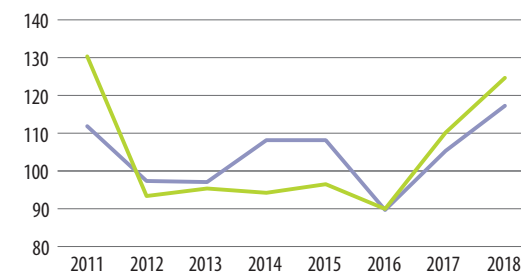
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organizations recorded in the REGON register per 10 thousand population

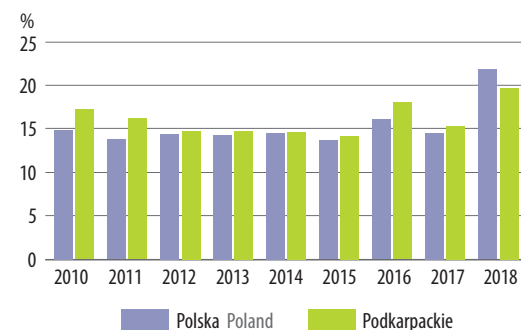
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

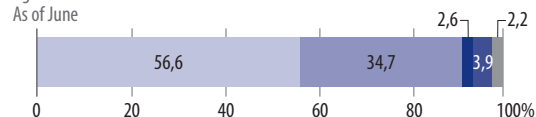
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu
Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

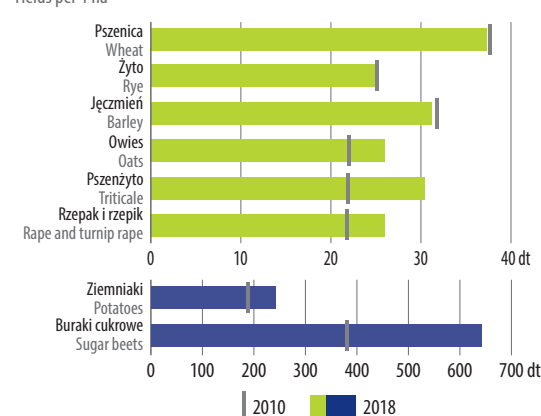
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

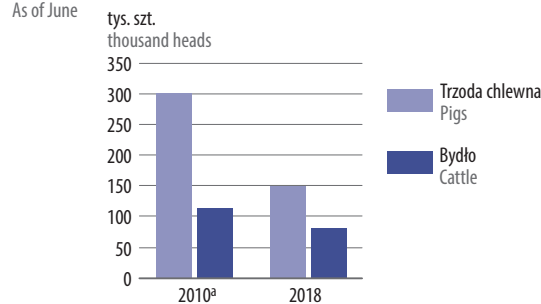
Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

Pogłowia trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu
Pigs and cattle
As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

Rolnictwo

Województwo podkarpackie ma sprzyjające produkcji rolniczej warunki przyrodnicze, choć są one bardzo zróżnicowane. Bardzo niekorzystna jest struktura agrarna obszarów wiejskich regionu. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego należała do najniższych w kraju. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 536,5 tys. ha (o 4,9% mniej niż w 2010 r.).

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areał zajmowała pszenica – 29,2% (3,8% krajowych zasiewów), w następnej kolejności rzepak i rzepak – 8,6% (3,1%) oraz ziemniaki – 8,5% (9,3%). Uzyskane zbiory ziemniaków stanowiły 9,0% produkcji krajowej (4 lokata). Plony z 1 ha zbóż ogółem i buraków cukrowych były wyższe od średnich w kraju.

Pogłowia bydła i trzody chlewnej było najniższe w kraju, co przekłada się na niską produkcję żywca rzeźnego i mleka. W 2018 r. w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada trzody chlewnej była najniższa w kraju (po dolnośląskim) i wynosiła 27,4 szt. (wobec 80,6 szt. w kraju), a bydła – 14,6 szt. (wobec 42,3 szt.; 14 lokata).

W regionie odnotowano głęboki spadek liczby ekologicznych gospodarstw rolnych (z 2091 w 2010 r. do 1131 w 2018 r.), a tym samym – powierzchni ekologicznych użytków rolnych (z 31,9 tys. ha do 13,6 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowało 927 gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat oraz 204 w okresie przestawiania.

Województwo podkarpackie jest regionem, w którym za grunty orne płacono najmniej w Polsce. W 2018 r. średnia cena gruntów ornych w obrocie prywatnym

Agriculture

Podkarpackie Voivodship has favourable natural conditions for agricultural production, although they are very diversified. Agrarian structure of rural areas of the region is very unfavourable. The average area of the farm was one of the lowest in the country. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 536,5 thousand hectares (4.9% less than in 2010).

In 2018, the largest share of the sown area was occupied by wheat – 29.2% (3.8% of the country's sown area), followed by rape and turnip rape – 8.6% (3.1%) and potatoes 8.5% (9.3%). The production of potatoes constituted 9.0% of domestic production (4th place). The yields from 1 ha of cereals and sugar beet were higher than the country average.

The livestock of cattle and pigs was the lowest in the country, which translates into low production of animals for slaughter and milk. In 2018, the number of pigs per 100 hectares of agricultural land was the lowest in Poland (after Dolnośląskie Voivodship) and amounted to 27.4 heads (compared to 80.6 heads in the country), and cattle – 14.6 heads (compared to 42.3 heads; 14th place).

The region recorded a deep decline in the number of organic farms (from 2091 in 2010 to 1131 in 2018), and thus the area of organic agricultural land (from 31.9 thousand hectares to 13.6 thousand hectares). In 2018, there were 927 certified organic farms and 204 in conversion period.

Podkarpackie Voivodship is a region where arable land was the cheapest in Poland. In 2018, the average price of arable land in private turnover was over 44% lower than

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	609,6	548,5	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	92,6	97,8	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	140,3	132,6 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	4,11	4,23 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	296,3	310,3	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	65,1	85,0	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

była ponad 44% niższa niż przeciętnie w kraju i wynosiła 24,8 tys. zł (11,7 tys. zł w 2010 r.). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 31,4 tys. zł wobec 14,3 tys. zł w 2010 r.

W 2018 r. województwo podkarpackie wytworzyło 2,4% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 1,8% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej należał do najniższych w kraju (83,0% wobec 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 2981 zł wobec 6093 zł w kraju.

Przemysł

W województwie podkarpackim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 3,3% produkcji przemysłowej Polski (3,1% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 23,6 tys. zł, co było wartością niższą od średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (12,4% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji pozostałego sprzętu transportowego (11,7%) oraz produkcji wyrobów z metali (11,3%).

Transport

W 2018 r. eksploatowanych było 978 km linii kolejowych (o 4,8% mniej niż w 2010 r.), a ich gęstość, wynosząca 5,5 km na 100 km², należała do jednych z najniższych w kraju (6,2 km).

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wynosiła 17,1 tys. km (o 13,9% więcej niż w 2010 r.), tj. 95,7 km na 100 km² (wobec średnio w Polsce 97,2 km). W województwie w 2018 r. znajdowało się 152,5 km dróg o statusie autostrad (9,3% autostrad w kraju).

Oprócz połączeń drogowych i kolejowych, region jest także dostępny w komunikacji lotniczej. W Jasionce koło Rzeszowa znajduje się lotnisko przystosowane do obsługi ruchu międzynarodowego. W 2018 r. liczba pasażerów (przybyłych i odprawionych) wyniosła 771,3 tys., w tym ponad 71% stanowili pasażerowie portów zagranicznych.

the country average and amounted to PLN 24.8 thousand (PLN 11.7 thousand in 2010). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 31.4 thousand, compared to PLN 14.3 thousand in 2010.

In 2018, Podkarpackie Voivodship generated 2.4% of the country's gross agricultural output and 1.8% of the market agricultural output. The share of market agricultural output in the final agricultural output was one of the lowest in the country (83.0% compared to 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was at the level of PLN 2981, compared to PLN 6093 in Poland.

Industry

In Podkarpackie Voivodship the sold production of industry constituted 3.3% of Poland's sold production of industry (3.1% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 23.6 thousand per capita, which was lower than the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of production of rubber and plastic products (12.4% of regional sold production of industry), the manufacture of other transport equipment (11.7%), the manufacture of metal products (11.3%).

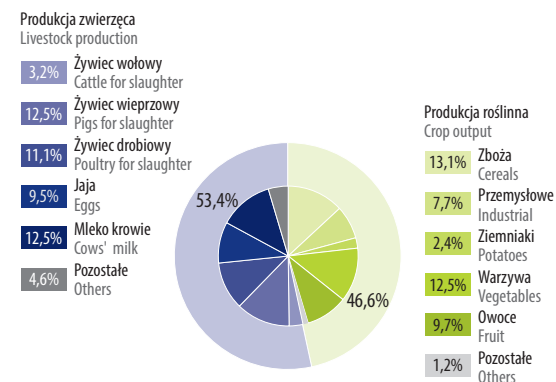
Transport

In 2018, a 978 km of railway lines were in operation (4.8% less than in 2010), and their density of 5.5 km per 100 km² was one of the lowest in the country (6.2 km).

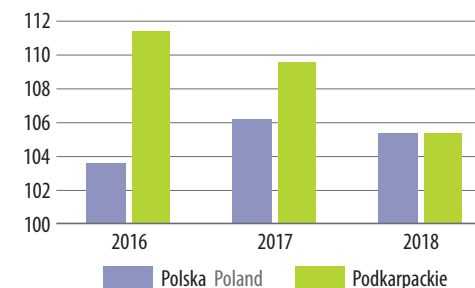
The length of hard surface public roads was 17.1 thousand km (13.9% more than in 2010), i.e. 95.7 km per 100 km² (compared to 97.2 km on average in Poland). In 2018, there were 152.5 km of roads with motorway status in the voivodship (9.3% of motorways in the country).

In addition to road and rail connections, there are also air connections available in the region. In Jasionka, near Rzeszów, there is an airport adapted to handle international traffic. In 2018, the number of passengers (arrivals and departures) amounted to 771.3 thousand, of which 71% were passengers of foreign airports.

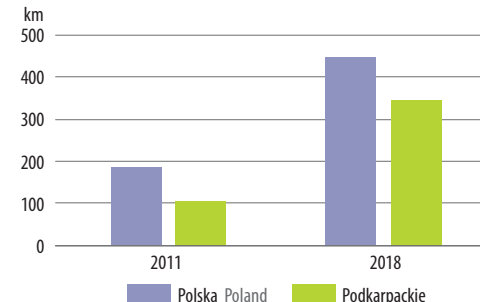
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

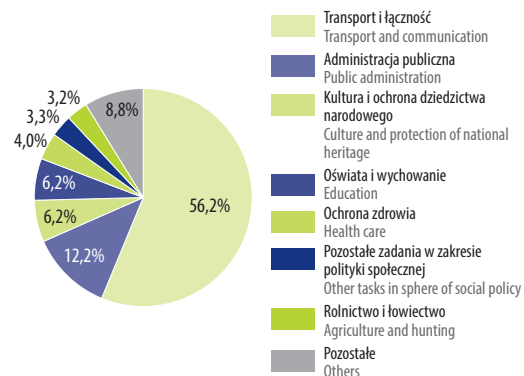

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

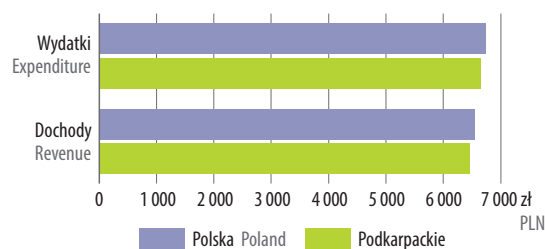
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

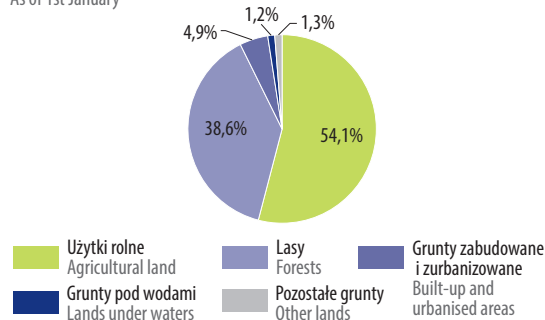

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim w 2018 r. wyniosły 13749,8 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6459 zł (o 1,5% mniej od średniej krajowej), co lokowało województwo na 6 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 35,0% stanowiły dochody własne, 28,5% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 24,4% – dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 14146,8 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6646 zł (o 1,6% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa podkarpackiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 18689,6 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 11760,2 mln zł, tj. 5529 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 9,4% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej województwo podkarpackie zajmowało obszar 1784,6 tys. ha, tj. 5,7% powierzchni kraju. Ponad 93% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 4,9% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 1,7 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 2,8% tych gruntów w kraju (1,8 tys. ha w 2010 r.). W ciągu 2018 r. zrekultywowano lub zagospodarowano 192 ha (tj. 11,1% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 17,1%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wyniósł 98,8% (98,7% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 278 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków

Finances

Budget revenue of local government units in Podkarpackie Voivodship in 2018 amounted to PLN 13749.8 million. Calculated per capita, it amounted to PLN 6459 (1.5% less than the country average), which ranked the voivodship sixth in the country. In the revenue structure, 35.0% constituted own revenue, 28.5% – general subvention from the state budget, and 24.4% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 14146.8 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6646 (1.6% less than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme of Podkarpackie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 18689.6 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 11760.2 million, i.e. PLN 5529 per capita (9.4% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Podkarpackie Voivodship was 1784.6 thousand hectares, i.e. 5.7% of the area of Poland. More than 93% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 4.9% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, 1.7 thousand hectares of devastated and degraded land, i.e. 2.8% of this land in the country (1.8 thousand hectares in 2010), required reclamation. In 2018, 192 hectares (i.e. 11.1% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, a water consumption for needs of the national economy and population was 17.1% lower in comparison with 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 98.8% (98.7% in 2010). There were 278 wastewater treatment plants operating in the region. The share of the population connected to wastewater treatment plants

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	271,7	225,1	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	216,3	170,6	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	74,9	73,1	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	63,4	74,7	total
miast	93,1	96,7	urban areas
wsí	42,4	59,3	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	2,0	1,2	particulates
gazowych (bez CO ₂)	21,1	15,0	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	1,0	0,8	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	359,8 ^b	497,5	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

w 2018 r. był nieco wyższy niż średnio w kraju i wynosił 74,7% (74,0% w kraju) – w stosunku do 2010 r. wzrósł o 11,3 p. proc.

Podkarpackie znajduje się w grupie województw o najniższej emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych. Ponad połowę zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie tarnobrzeskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zmniejszył się z 32,4% w 2010 r. do 31,8% w 2018 r., a stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych od 2015 r. utrzymuje się na poziomie 99,3% (99,4% w 2010 r.).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 801,3 tys. ha i stanowiła 44,9% powierzchni województwa (7,9% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 3 764 m² (w kraju 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadła na obszary chronionego krajobrazu (465,3 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było ponad 1,8 tys. pomników przyrody.

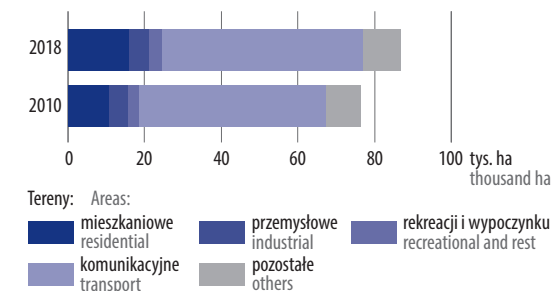
in 2018 was slightly higher than the country average and amounted to 74.7% (74.0% in the country) – compared to 2010, it increased by 11.3 percentage point.

Podkarpackie is in the group of voivodships with the lowest emission of pollutants from plants of significant nuisance to air quality. More than a half of gas pollutants (excluding CO₂) and particulate pollutants were emitted by plants located in Tarnobrzeski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) decreased from 32.4% in 2010 to 31.8% in 2018, and the particulate pollutants reduction ratio has remained at the level of 99.3% since 2015 (99.4% in 2010).

The area under legal protection totalled 801,3 thousand hectares in 2018 and accounted for 44.9% of the voivodship's area (7.9% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 3 764 m² (in the country – 2 651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (465.3 thousand hectares). More than 1.8 thousand monuments of nature were registered in the region. More than 59% of areas of

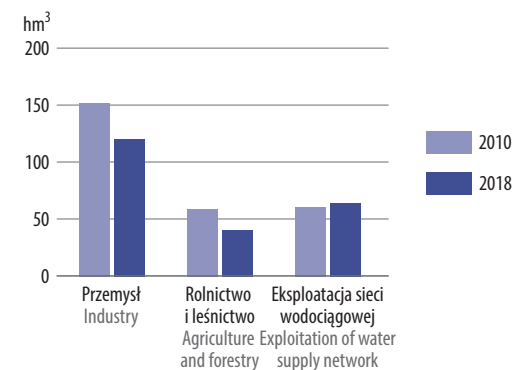
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

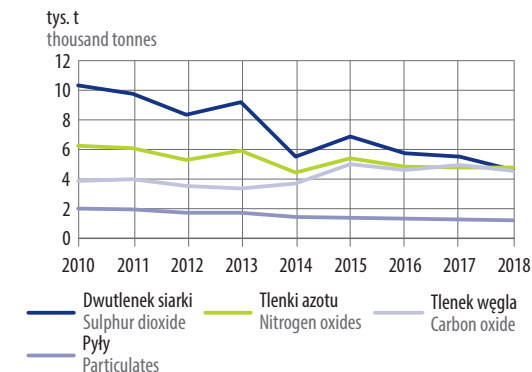
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

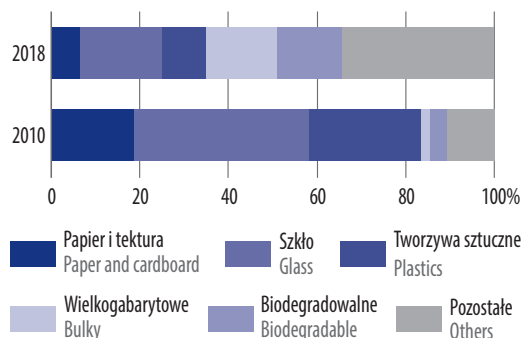
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	677,8	693,3	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	666,9	683,5	of which forests
Lesistość ^a w %	37,4	38,3	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Ponad 59% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (404,2 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,9 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się (o ponad 22%) ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku. Ponad 60% odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie tarnobrzeskim. W 2018 r. wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 234 kg (325 kg w kraju). Do składowania przeznaczono 44% odpadów komunalnych, 34% – do przekształcenia termicznego, a pozostałą część do recyklingu i kompostowania lub fermentacji. W województwie funkcjonowało 12 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 51,9 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 470,2 mln zł (4,4% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 136,5 mln zł (4,7%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (62,8%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (45,9%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 221 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 64 zł (75 zł).

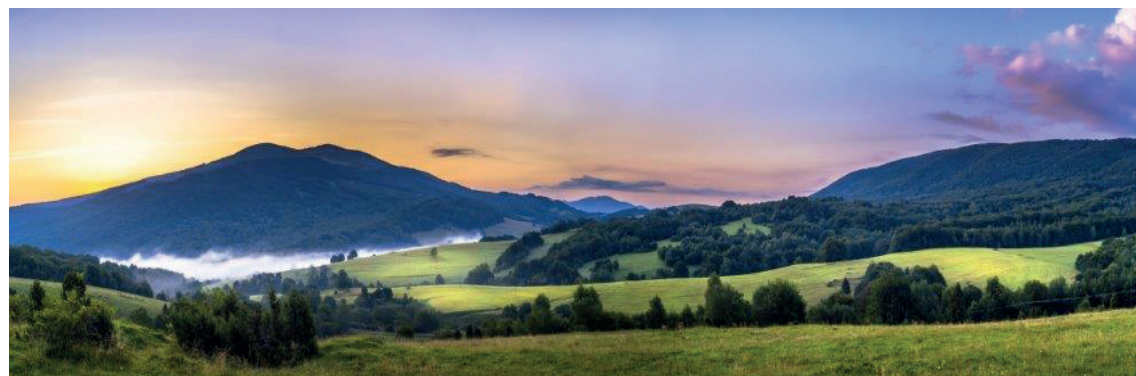
forests were considered to be protective forests (404.2 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.9 percentage point.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year decreased (by over 22%). Over 60% of the waste was generated by plants located in Tarnobrzeski Subregion. In 2018, the volume of municipal waste collected per capita was 234 kg (325 kg in the country). 44% of the municipal waste was designated for landfilling, over 34% – for incineration, and the remainder for recycling and composting or fermentation. There were 12 landfill sites for municipal waste, with an area of 51.9 hectares, operating in the voivodship.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 470.2 million (4.4% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 136.5 million (4.7%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (over 62.8%) were allocated to wastewater management and protection of waters, and out of the outlays in water management – to water intakes and systems (45.9%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 221 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 64 (PLN 75).

Skansen w Sanoku fot. Pixabay

Fot. Pixabay

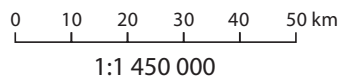
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE
PODLASKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	20 187 km ²
Ludność Population	1 181 533
Powiaty Powiats	14
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3
Gminy ogółem Total gminas	118
Gminy miejskie Urban gminas	13
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	27
Gminy wiejskie Rural gminas	78
Miasta Cities and towns	40

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas

bielski

Nazwy powiatów
Powiat names

gm. Rutki

Nazwy gmin
Gmina names

■ BIAŁYSTOK

Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority

■ SUWAŁKI

Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status

□ SOKÓLKA

Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats

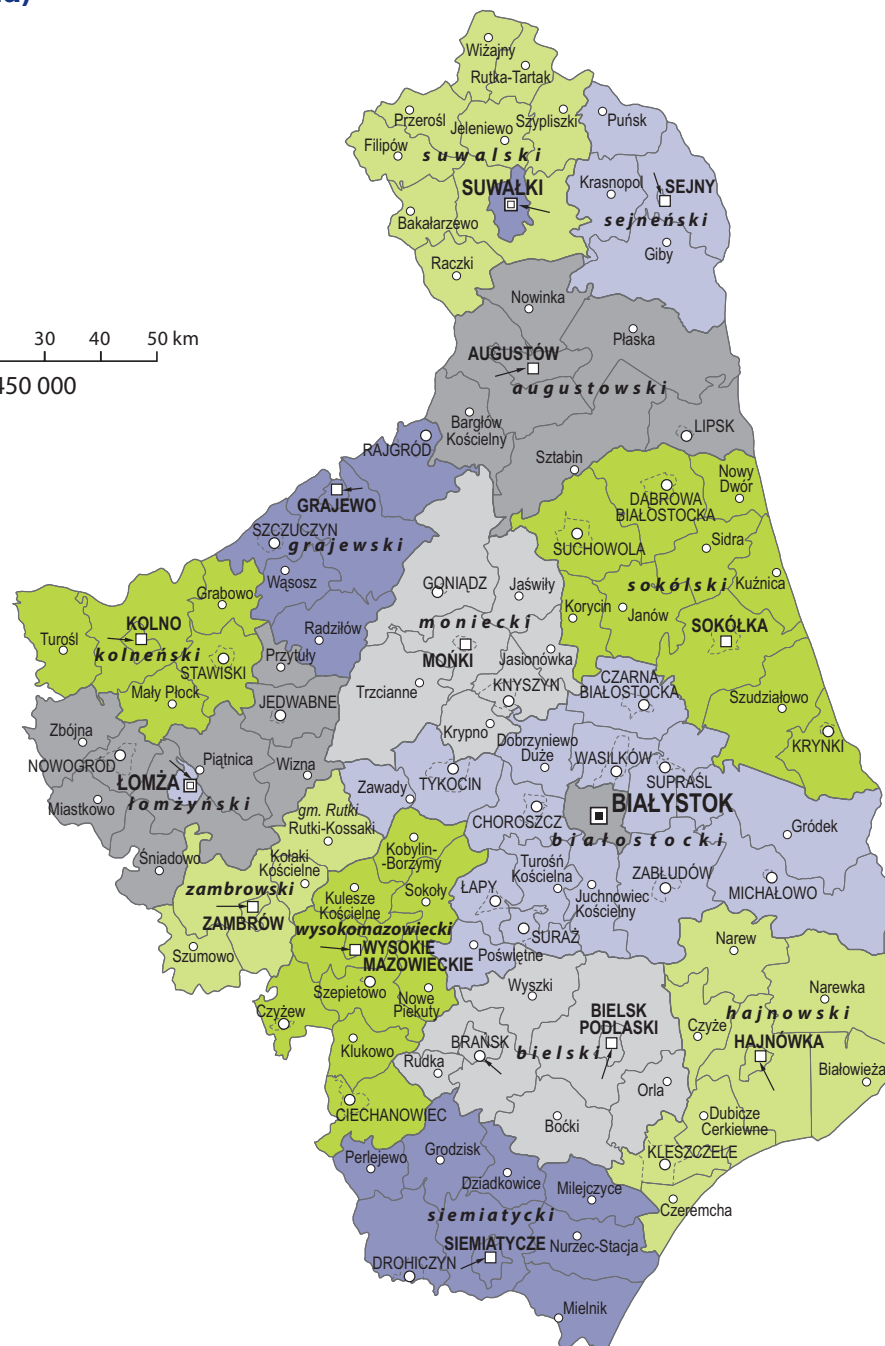
○ TYKOCIN

Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas

○ Białowieża

Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas

Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Podlaskie jest czternastym województwem w kraju pod względem liczby mieszkańców (1,2 mln osób; 3,1% ogółu populacji) i szóstym pod względem powierzchni. Liczba ludność w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 1,8% (tj. o 21,9 tys.) – wyraźny spadek notowano na wsi (o 3,7%) przy wolniejszym ubytku ludności miejskiej (o 0,6%). Szybciej niż średnio w województwie zmniejszała się populacja podregionów łomżyńskiego i suwalskiego, zarówno na terenach wiejskich, jak i w miastach. Liczba mieszkańców zwiększyła się natomiast w podregionie białostockim (na wsi o 1,7%, a w miastach o 0,5%). W 2018 r. stolica województwa – Białystok liczył 297,5 tys. mieszkańców (wzrost o 1,1%), pozostałe większe miasta regionu tj. Suwałki – zamieszkuje 69,8 tys. osób, a Łomżę – 63,0 tys.

Na spadek liczby ludności województwa wpływ miało pogorszenie się salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (na 1000 ludności z minus 1,3 w 2010 r. do minus 1,7 w 2018 r.). W 2018 r. dodatnie saldo migracji wśród miast na prawach powiatu zanotowano jedynie w Suwałkach (0,7‰).

W województwie podlaskim współczynnik urodzeń żywych od lat kształtował się poniżej średniej dla kraju.

Human Capital

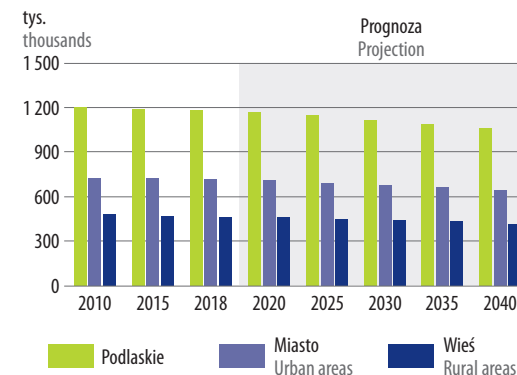
Demography

Podlaskie is the fourteenth voivodship in Poland in terms of population (1.2 million people; 3.1% of the total population) and six in terms of area. In comparison with 2010, population decreased by 1.8% (i.e. 21.9 thousand) – a clear decline was recorded in rural areas (by 3.7%) with a slower drop in the number of people living in urban areas (by 0.6%). The population of Łomżyński and Suwalski subregions decreased faster than the average, both in rural and urban areas. The number of inhabitants increased in białostocki subregion (in rural areas by 1.7%, and in urban areas by 0.5%). In 2018 the capital of the voivodship – Białystok had 297.5 thousand inhabitants (increase by 1.1%). Other larger cities of the region ie Suwałki has 69.8 thousand inhabitants and Łomża – 63.0 thousand.

The decline in population of the voivodship was caused by the deterioration of net internal and international migration for permanent residence (from minus 1.3 in 2010 to minus 1.7 in 2018 per 1000 population). In 2018, a positive net of migration among the cities with powiat status was recorded only in Suwałki (0.7‰).

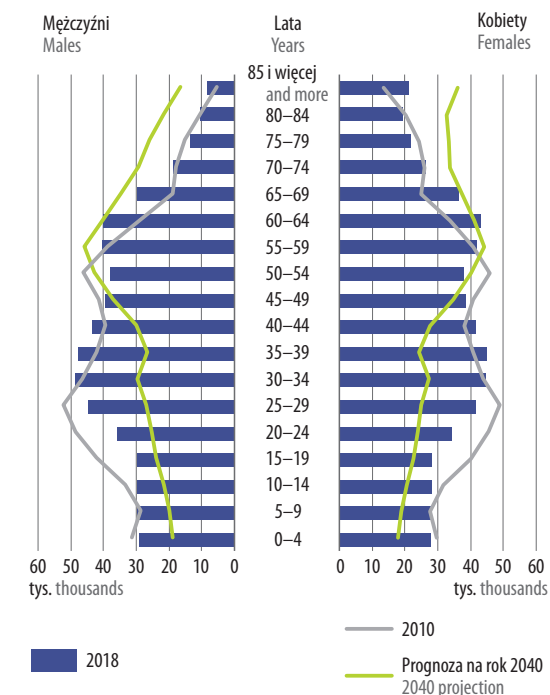
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

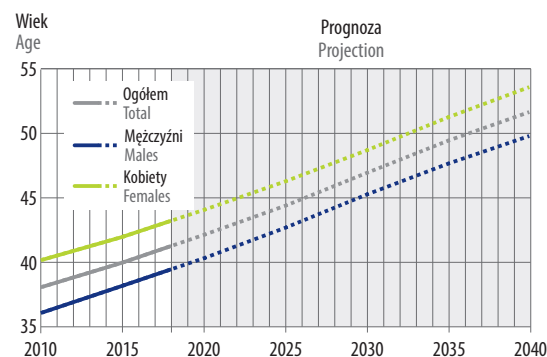

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Podlaskie	9,9	10,0	9,8	11,0	0,1	-1,0	-1,3	-1,7	-1,2	-2,7
Podregiony: Subregions:										
białostocki	9,9	10,7	9,1	10,2	0,9	0,5	1,0	1,0	1,9	1,5
łomżyński	9,7	9,3	11,0	12,3	-1,3	-3,0	-3,4	-4,2	-4,7	-7,2
suwalski	10,1	9,6	9,3	10,6	0,8	-0,9	-2,3	-3,3	-1,5	-4,2

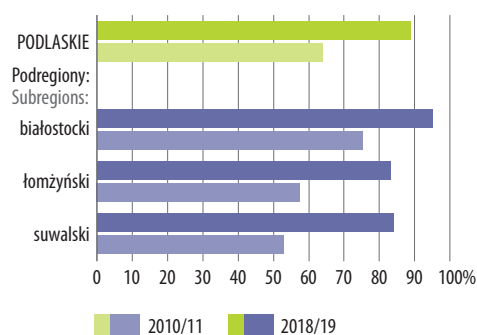
Przeciętne trwanie życia
Life expectancy

Mediana wieku ludności
Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym
Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

Od 2015 r. obserwowano także wyraźny wzrost współczynnika zgonów (w 2018 r. – 11,0‰; szósta lokata w kraju). W efekcie, przyrost naturalny od 2011 r. przybierał wartości ujemne (w 2018 r. minus 1,0‰ wobec minus 0,7‰ w Polsce). Odmianą tendencją niż dla województwa ogółem notowano w miastach na prawach powiatu: liczba urodzeń zdecydowanie przewyższała tu średnią w kraju, liczba zgonów była niższa, stąd – wysoka, dodatnia wartość przyrostu naturalnego (2,7‰ w Białymstoku, 2,6‰ w Łomży oraz 2,4‰ w Suwałkach).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 17,3% i kształtował się nieznacznie poniżej średniej dla kraju. Podlaskie było województwem, w którym w analizowanym okresie obserwowano najniższe w kraju tempo wzrostu liczebności tej grupy (o 16,3% wobec 29,7% w Polsce). Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały ponad 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym (mniej notowano jedynie w opolskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim).

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowały 664 placówki wychowania przedszkolnego (o 9,0% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym

In Podlaskie Voivodship, the ratio of the number of live births has been below the country average for years. Since 2015, there has been a considerable increase in the death rate (in 2018 – 11.0‰; sixth place in the country). As a result, since 2011, negative values have been recorded as regards natural increase (minus 1.0‰ as compared to minus 0.7‰ in Poland in 2018). In the cities with powiat status, there was a different trend in comparison to the voivodship as a whole: the number of births was much higher than the country average and the number of deaths was lower, what resulted in high and positive natural increase (2.7‰ in Białystok, 2.6‰ in Łomża and 2.4‰ in Suwałki).

In 2018, the share of persons aged 65 and more was 17.3%, and was slightly below the country average. Podlaskie was the voivodship in which the lowest growth rate of this group was observed in the country in the analysed period (16.3% as compared to 29.7% in Poland). There were more than 62 persons of non-working age per 100 persons of working age (less was recorded only in Opolskie, Podkarpackie and Warmińsko-mazurskie voivodships).

Education

In the school year 2018/19, there were 664 pre-primary education establishments in the voivodship (9.0% more than in the school year 2010/11).

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	435	434	77,1	87,8	–	–	Primary
Gimnazja	79	71	21,3	10,4	10,9	10,7	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	56	56	3,7	3,5	1,2 ^c	1,1 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	71	66	16,3	16,0	5,8	5,5	General secondary
Technika ^d	63	63	16,1	16,1	3,8	3,6	Technical secondary ^d
Policealne	67	61	8,2	7,2	2,7	2,3	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

objętych było 39,6 tys. dzieci, tj. 88,5%. W miastach odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju (109,6% wobec 103,4%), a na wsi wyniósł 55,2%.

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 16 uczelni (4,1% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 29,8 tys. studentów – 59,5% z nich stanowiły kobiety. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 1,2 tys. osób, tj. 3,9% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie podlaskim ukończyło 8,9 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 2,7% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie podlaskim był o 0,1 p. proc. wyższy niż średnio w kraju i w 2018 r. wyniósł 24,5%.

Rynek pracy

W 2018 r. podlaski rynek pracy skupiał 2,8% pracujących w gospodarce narodowej (0,4 mln osób). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 331 osób w 2010 r. do 373 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Niespełna połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana. Podregiony łomżyński i suwalski na tle pozostałych podregionów w kraju mają wysoki udział pracujących w rolnictwie.

The pre-primary education covered 39.6 thousand children, i.e. 88.5%. In urban areas this percentage was higher than the country average (109.6%, as compared to 103.4%), and in rural areas it amounted to 55.2%.

In the academic year 2018/19, there were 16 higher education institutions in the voivodship (4.1% of all higher education institutions in Poland), with 29.8 thousand students – of which 59.5 % were women. There were 1.2 thousand foreign students, i.e. 3.9% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 8.9 thousand students completed higher education in Podlaskie Voivodship (including foreigners), which constituted 2.7% of the total number of graduates in Poland.

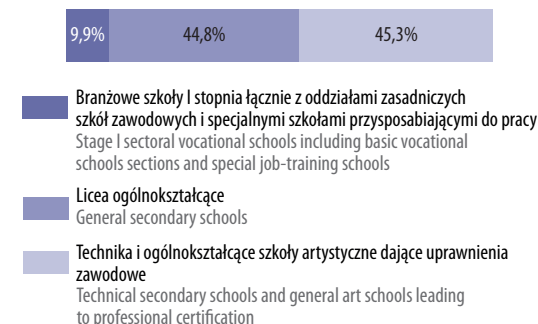
The percentage of persons aged 15 and more with higher education in Podlaskie Voivodship was 0.1 percentage points higher than the country average and it reached 24.5% in 2018.

Labour market

In 2018, the labour market of Podlaskie Voivodship comprised 2.8% employed persons in the national economy (0.4 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 331 in 2010 to 373 in 2018 (407 in the country). Less than a half of the employed persons were employed in the service sector, while the structure is varied depending on subregions. Łomżyński and suwalski subregions have a high share of persons employed in agriculture, compared to other subregions in Poland.

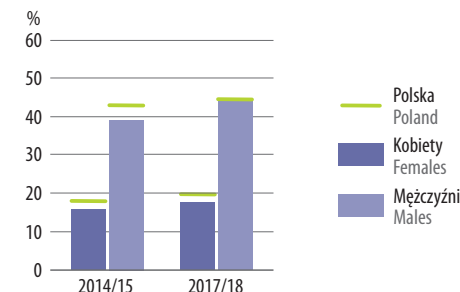
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

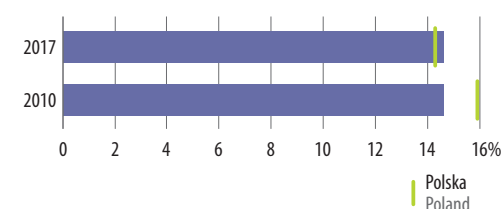
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

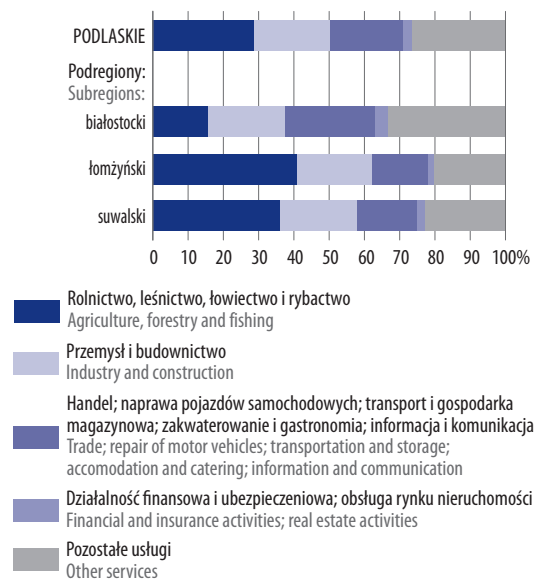

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	527	503	Economically active persons in thousands
pracujący	473	487	employed persons
bezrobotni ^a	54	16	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	25,9	x	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	54,3	55,8	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	48,8	54,0	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	10,2	3,2	Unemployment rate in %
kobiety	9,4	3,6	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	7,8	x	persons aged 50 and more

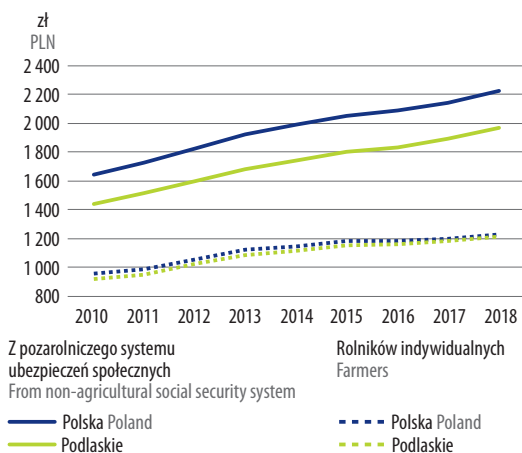
a Osoby w wieku do 74 lat. x Wypełnienie pozycji nie jest możliwe lub niecelowe.

a Persons aged up to 74. x Not applicable.

Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.
Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty
Average monthly gross retirement and other pensions

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Białystok – miejska urban	13 357	Białystok – miejska urban	7 052
Suwałki – miejska urban	2 053	Łomża – miejska urban	1 740
Łomża – miejska urban	1 876	Juchnowiec Kościelny – wiejska rural	1 604
Juchnowiec Kościelny – wiejska rural	1 834	Suwałki – miejska urban	1 543
Narew – wiejska rural	1 405	Supraśl obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 243
Wysokie Mazowieckie – miejska urban	1 306	Zambrów – miejska urban	1 212
Zambrów – wiejska rural	1 158	Wasilków – miejska urban	1 143
Choroszcz miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 111	Choroszcz obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 096
Supraśl obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 092	Hajnówka – miejska urban	1 071
Sokółka miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 091	Łapy miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 000

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w podlaskim, pomimo wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych – zmalała populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze zmniejszenia się populacji w wieku 15 lat i więcej). Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (3,2% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie podlaskim 49,4 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 1,5% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. – 52,8 tys., tj. 1,7%). Przyjeżdżających do pracy było tu mniej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wynosił 0,40 i należał do najniższych w Polsce.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w podlaskim od lat utrzymują się poniżej średniej wartości w kraju. Niższe dotyczyły wszystkich rodzajów działalności z wyjątkiem rolnictwa i budownictwa – tu wynagrodzenia były wyższe niż średnio w Polsce odpowiednio o 15,6% oraz o 4,4%.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wyna-

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

According to the Labour Force Survey (LFS), in Podlaskie Voivodship, despite an increase in the number of employed persons and a decline in the number of the unemployed – the population of economically active persons decreased (which stems from the drop in population aged 15 and more). The unemployment rate was lower than the country average (3.2% compared to 3.8%).

In 2016, in Podlaskie Voivodship, 49.4 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 1.5% of all commuters in the country (in 2011, 52.8 thousand, i.e. 1.7%). There were less incoming commuters here than outgoing, and the ratio of flows related to the employment was 0.40 and was one of the lowest in Poland.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Podlaskie Voivodship have been below the country average for years. Lower wages and salaries concerned all types of activity, except for agriculture and construction – here wages and salaries were higher than the average in Poland by 15.6% and 4.4% respectively.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 854,02	4 066,29	88,5	88,6	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 770,36	5 658,66	114,1	115,6	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 661,37	4 053,77	84,4	89,5	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 258,40	3 353,01	78,2	77,5	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 569,46	4 897,13	75,7	74,8	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 247,34	4 378,18	96,5	94,6	other services

grodenie w województwie wyniosło 4442,64 zł, co stanowiło 88,8% średniego wynagrodzenia w Polsce. Relacja wynagrodzeń kobiet (4 206,45 zł) i mężczyzn (4 677,95 zł) ukształtowała się na poziomie 89,9% – 4 najmniejsza rozpiętość wynagrodzeń w podziale na płeć w kraju.

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 596,76 zł (94,3% średniego dochodu w kraju). Wydatki stanowiły 66,8% dochodu rozporządzalnego (czwarta najniższa wartość w kraju; w 2010 r. – 77,1%, tj. najniższy udział w Polsce).

W dochodzie rozporządzalnym dochód z pracy najemnej (43,5%) był najmniejszy w kraju, po lubelskim, a z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie – najwyższy (14,6% wobec 3,8% w kraju).

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców obniżyła się z 637 w 2013 r. do 437 w 2018 r. osób (340 osób w kraju); wyższą wartość notowano w warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim i świętokrzyskim.

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe podlaskiego stanowiły 3,1% zasobów kraju (454,7 tys. mieszkań; 385 mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności – 381 w Polsce).

average wages and salaries in the voivodship amounted to PLN 4 442.64, which constituted 88.8% of the average wages and salaries in Poland. The relation between women's (PLN 4 206.45) and men's (PLN 4 677.95) wages and salaries was at the level of 89.9% – the fourth smallest gender wage and salaries gap in the country.

Monthly available income in households per capita in 2018 amounted to PLN 1 596.76 (94.3% of the country average). Expenses constituted 66.8% of available income (the fourth lowest value in the country; 77.1% in 2010, i.e. the lowest share in Poland).

In the available income, the income from hired work (43.5%) had the smallest share in the country, after Lubelskie Voivodship, and the profits from private farms in agriculture had the highest share (14.6% against 3.8% in the country).

The number of people benefiting from community social assistance per 10 thousand inhabitants decreased from 637 persons in 2013 to 437 in 2018 persons (340 persons in the country); a higher value was recorded in Warmińsko-mazurskie, Kujawsko-pomorskie and Świętokrzyskie voivodships.

Dwellings

Dwelling stocks of Podlaskie Voivodship accounted for 3.1% of the country stocks (454.7 thousand dwellings; 385 per 1000 population; 381 in Poland).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

74,6 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

118,0 tys.

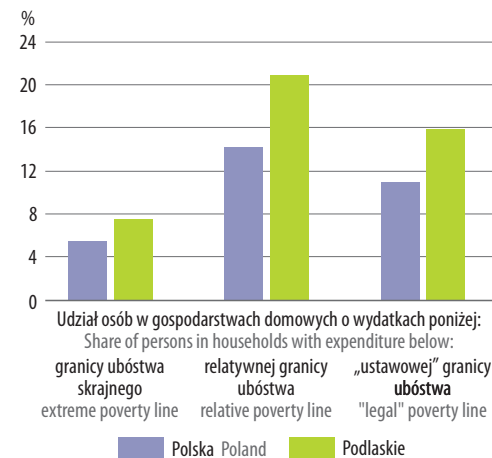
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

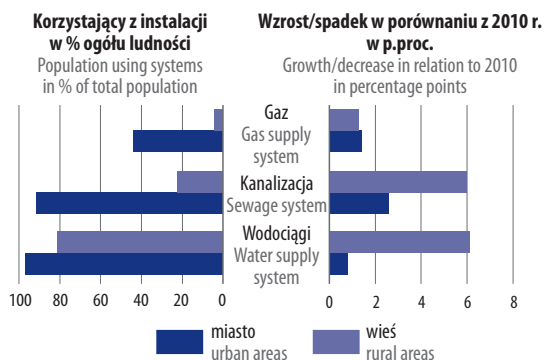

726,1 mln zł

Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

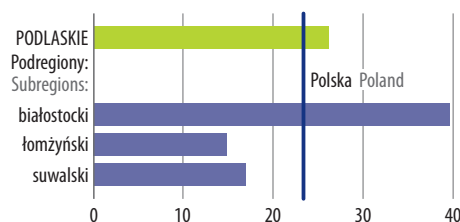

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 13,7 tys. km, a kanalizacyjnej – 3,6 tys. km (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 11,2% i o 41,4%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej, tak jak w 2010 r. była najniższa w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadało 26 km sieci kanalizacyjnej wobec 52 km w Polsce). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 27,1% do 1,7 tys. km; w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal był najniższy w kraju (6,6 wobec 42,6).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 13.7 thousand km, and of the sewage system - 3.6 thousand km (an increase compared to 2010 of 11.2% and 41.4% respectively). As in 2010, the relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system, was the lowest in the country (26 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 21.7% – to 1.7 thousand km; in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (6.6 compared to 42.6).

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace for 10 thousand population

Ochrona zdrowia

W porównaniu z 2012 r. w podlaskim wzrosła liczba lekarzy (do 3,1 tys., tj. 26 osób personelu na 10 tys. ludności wobec 23 w kraju) przy jednoczesnym spadku liczby pielęgniarek i położnych (do 6,9 tys., mimo to ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. ludności nadal była większa niż średnio w kraju i wyniosła 58 wobec 56). W 2018 r. w województwie funkcjonowały 34 szpitale ogólne. Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach była niższa niż średnio w kraju (201 osób wobec 211 w Polsce).

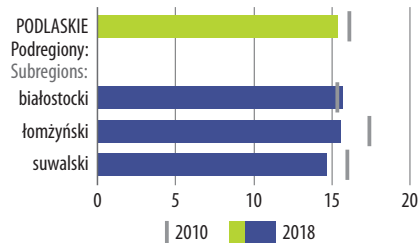
Health care

Compared to 2012, the number of doctors in Podlaskie Voivodship increased (to 3.1 thousand, i.e. 26 doctors per 10 thousand population in comparison with 23 in the country), with a simultaneous decrease in the number of nurses and midwives (to 6.9 thousand; nevertheless their number per 10 thousand population was still higher than the country average and amounted to 58 compared to 56). In 2018, there were 34 general hospitals in the voivodship. The number of people per 1 bed in hospitals was lower than the country average (201 persons compared to 211 in Poland).

W porównaniu z 2010 r. znacznie wzrósł potencjał lecznictwa uzdrowiskowego w województwie: obok działającej w podregionie suwalskim placówki uzdrowiskowej powstały dwie nowe w podregionie białostockim. W 2018 r. z 296 łóżek sanatoryjnych skorzystało 7,1 tys. kuracjuszy (w 2010 r. było to 195 łóżek i 4,1 tys. pacjentów).

Compared to 2010, the potential of health resort treatment in the voivodship has significantly increased: two new health resort facilities were established in białostocki subregion in addition to the facilities operating in suwalski subregion. In 2018, 7.1 thousand health resort patients used 296 sanatorium beds (in 2010, there were 195 beds and 4.1 thousand patients).

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

Kultura

W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. spadła o 5,3%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 3,0%). Biblioteki odwiedziło o 12,0% mniej czytelników niż w 2010 r. (118 wobec 132 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 20,2 wol. w 2010 r. do 19,3 wol. w 2018 r.).

Culture

In 2018, the number of public libraries decreased by 5.3% as compared to 2010, with a simultaneous decline in relation to loans of volumes (by 3.0%). Libraries were visited by 12.0% fewer borrowers than in 2010 (118 as compared to 132 readers per 1000 population). There was also a decrease recorded in relation to loans of volumes (loan rate per 1 borrower decreased from 20.2 volumes in 2010 to 19.3 volumes in 2018.)

Liczba widzów w kinach rosła szybciej niż średnio w kraju. Pod względem liczby widzów (w przeliczeniu na 1000 ludności) województwo lokuje się jednak w dolnej

The number of audience in cinemas increased at a faster rate than the country average. In terms of the number of audience (per 1000 population), the voivodship is at

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Podlaskie	243	230	159,2	140,1	26	30	351,9	441,5	14	11	814,2	1 336,4
Podregiony: Subregions:												
białostocki	73	66	70,4	65,1	11	13	180,8	272,5	7	6	668,1	925,9
łomżyński	99	96	49,0	42,5	8	10	147,2	133,6	5	2	33,3	162,2
suwalski	71	68	39,8	32,5	7	7	23,9	35,4	2	3	112,9	248,3

części rankingu. Dużą popularnością cieszą się polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 34,4% wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (o 25,5%), ale udział w zwiedzających ogółem w kraju zmniejszył z 1,6% do 1,2%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 308 osób wobec 536 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 309 do 342 osób.

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 182 do 281 (2,5% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 28,3%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie suwalskim (42,7%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 638,8 tys. turystów (w tym 22,7% turystów zagranicznych), tj. 540 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa podlaskiego udzieliły 1,4% wszystkich noclegów w kraju. W województwie odnotowano najniższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych, tj. 29,2% wobec 40,1% w kraju.

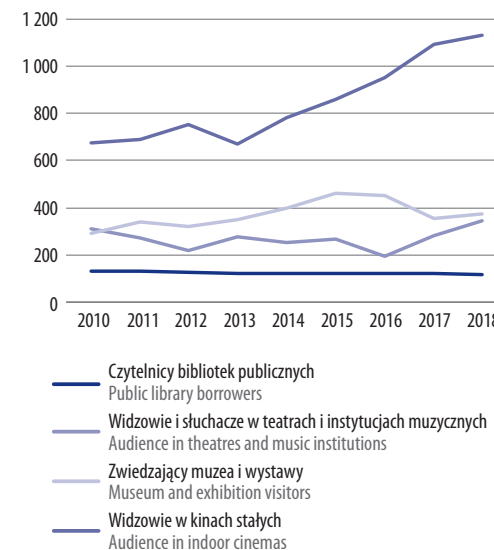
the bottom of the ranking. Screenings of Polish films are highly popular, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 was 34.4%, compared to 31.7% in Poland. Compared to 2010, more people visited museums (by 25.5%), but the share of the total number of visitors in the country decreased from 1.6% to 1.2%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved - 308 people per 1 place, compared to 536 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions decreased from 309 to 342 per 1000 inhabitants.

Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 182 to 281 (2.5% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 28.3%. The largest number of establishments was located in suwalski subregion (42.7%). Tourist accommodation establishments were used by 638.8 thousand tourists (of which 22.7% were foreign tourists), i.e. 540 people per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Podlaskie Voivodship accounted for 1.4% of all nights spent in Poland. The lowest occupancy rate of bed places was recorded in the voivodship, i.e. 29.2% compared to 40.1% in the country.

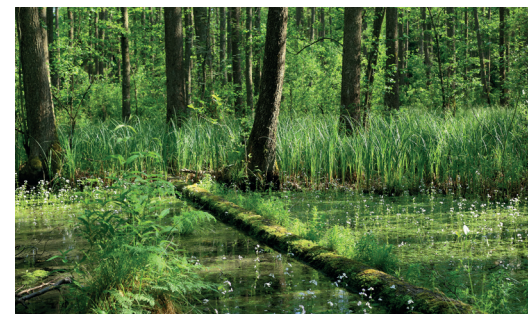
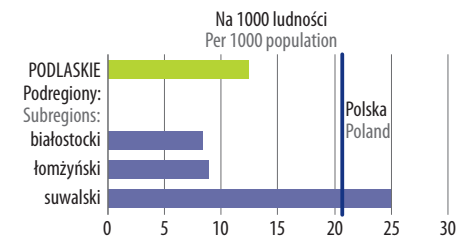
Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

Persons using cultural institutions per 1000 population

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

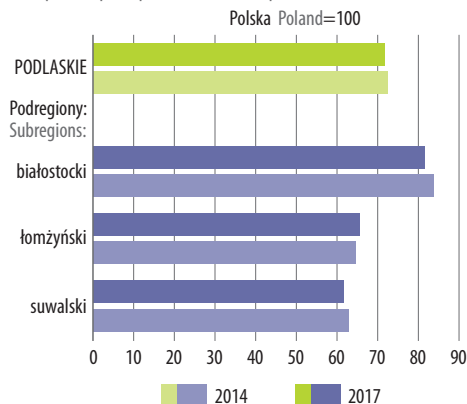
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

Puszcza Białowieża fot. Waldemar Górski

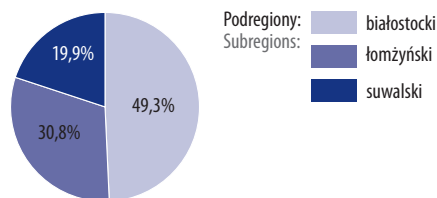
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

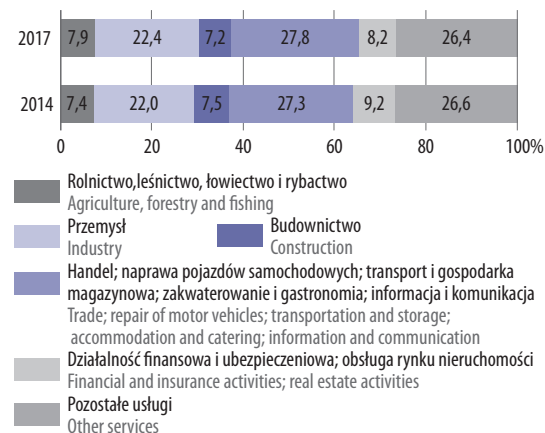
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo podlaskie w 2017 r. wytworzyło 2,2% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 37,1 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 12 miejscu.

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa podlaskiego udział sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo był najwyższy w kraju (7,9%). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 20,9% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 93,3 tys. zł.

Economy

Regional accounts

In 2017, Podlaskie Voivodship generated 2.2% of the gross domestic product. The GDP per capita was PLN 37.1 thousand (as compared to PLN 51.8 in the country), which ranked the voivodship twelfth.

In 2017, the highest share of the agriculture, forestry, hunting and fishing sections in the creation of gross value added of Podlaskie Voivodship was recorded (7.9%). In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was by 20.9% lower than the country average and amounted to PLN 93.3 thousand

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	38 608 2,2	43 942 2,2	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	32 352 72,4	37 077 71,6	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	34 236	38 591	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 2,4%, tj. 103,0 tys., miało siedzibę w województwie podlaskim. Do sektora prywatnego należało 96,5% podmiotów (o 0,2 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 10,9% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 76 do 87. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 27 punktów.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 2.4%, i.e. 103.0 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Podlaskie Voivodship. The private sector comprised 96.5% of the entities (0.2 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 9.4% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, has increased from 76 to 87. In relation to the country average, this indicator was by 27 points lower.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Podlaskie	763	872	85	83	64	64
Podregiony: Subregions:						
białostocki	889	1 041	103	101	61	78
łomżyński	660	737	68	67	53	50
suwalski	688	749	77	73	86	58

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie podlaskim (7,8 mld zł), stanowiły 2,6% nakładów w kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 565 zł, o 16,7% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 11 miejscu. Na usługi przeznaczono 60,1% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 33,5%, a na rolnictwo – 6,4%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,3 mld zł i stanowiły 1,3% tych nakładów w Polsce (1,0% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (282 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,60% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 1,6% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 4,2 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo podlaskie jest regionem o trudnych warunkach przyrodniczo-klimatycznych i glebowych do prowadzenia produkcji rolniczej. Składają się na najkrótszy okres wegetacji w Polsce, rekordowe spadki temperatur, niska klasa bonitacyjna gleb oraz deficyty wody. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 1 070,5 tys. ha (o 3,3% więcej niż w 2010 r.).

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Podlaskie Voivodship (PLN 7.8 billion), constituted 2.6% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 565 per capita, which is 16.7% less than the country average, and thus the voivodship ranked eleventh in the country. Services were allocated 60.1% of the investment outlays, industry and construction – 33.5%, and agriculture – 6.4%.

Research and development

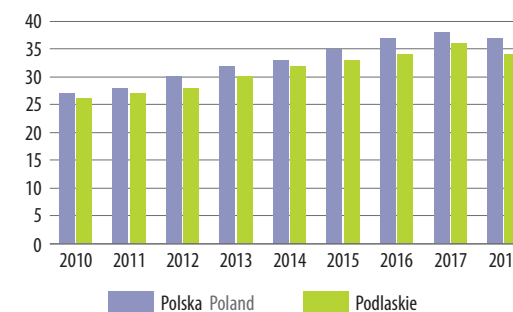
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.3 billion and accounted for 1.3% of the R&D expenditures in Poland (1.0% in 2010). Per capita, the value was lower than the country average (PLN 282 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 0.60% (in Poland 1.03%). The personnel of the research and development sector constituted 1.6% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 4.2 (for the country – 7.7).

Agriculture

Podlaskie Voivodship is a region with difficult natural, climatic and soil conditions for agricultural production. They consist of the shortest growing season in Poland, the highest temperature drops, low soil quality class and water deficits. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 1 070.5 thousand hectares (by 3.3% more than in 2010). The share

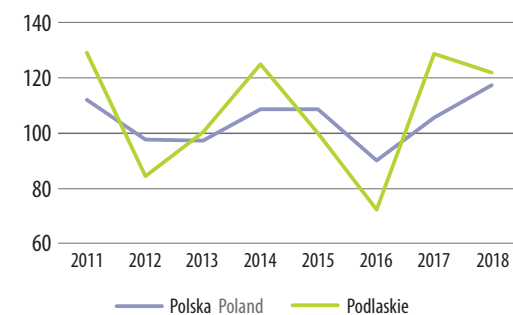
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

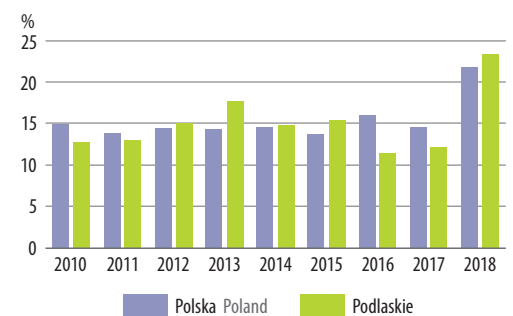
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

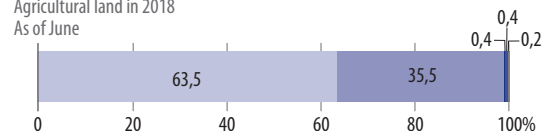
Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

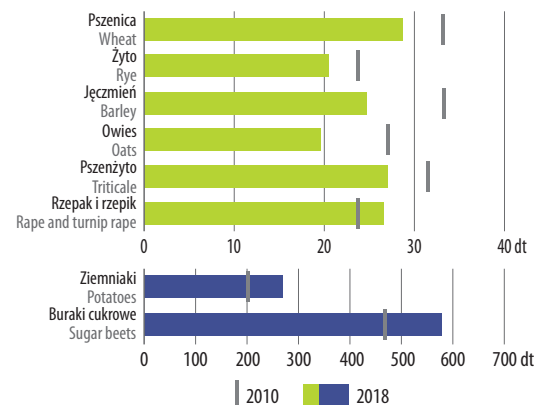
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

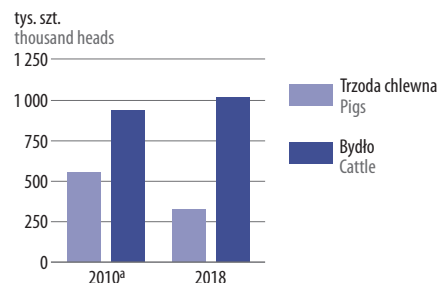
Yields per 1 ha

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle
As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	1 057,0	1 072,7	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	98,1	99,8	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	84,0	81,1 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	12,35	13,25 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	605,8	681,1	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	106,2	124,0	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

W strukturze użytków rolnych udział łąk i pastwisk wynosił 35,5% (2 lokata po mazowieckim). Stwarza to dogodne warunki do chowu bydła mlecznego i mięsnego.

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areal zajmowało pszenżyto – 11,3% i żyto – 10,3% (7,8% krajowej uprawy, 4 lokata). Uzyskane zbiory owsa stanowiły 6,9% zbiorów krajowych (4 lokata), żyta – 6,6% (6 lokata), siana łąkowego – 12,4% (2 lokata po mazowieckim).

Pogłowie bydła w 2018 r. stanowiło 16,5% pogłowie w kraju (2 lokata, podobnie jak wielkopolskie, po mazowieckim), a trzody chlewnej – 2,8%. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada bydła była najwyższa w kraju (95,2 szt. wobec 42,3 szt.), a trzody chlewnej znacznie niższa niż średnia w kraju (30,6 szt. wobec 80,6 szt.). Prowadzona na terenie regionu hodowla bydła mlecznego pozwoliła na wyprodukowanie w 2018 r. prawie 21% produkcji krajowej mleka (2 lokata po województwie mazowieckim). Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy (6187 l) w 2018 r. plasował region na czwartej pozycji w kraju.

W województwie podlaskim w 2018 r. było 2989 ekologicznych gospodarstw rolnych (tj. 15,6% takich gospodarstw w kraju, 2 lokata), z tego 2420 gospodarstw posiadało certyfikat, a 569 było w okresie przestawiania. W latach 2010–2016 (z wyjątkiem 2015 r.) obserwowano wzrost liczby gospodarstw, a od 2017 r. notowano spadek. W porównaniu z 2010 r. liczba tych gospodarstw była wyższa o 47%, a w odniesieniu do 2016 r. – niższa o 13,0%.

of meadows and pastures in the structure of agricultural land was 35.5% (second place after Mazowieckie Voivodship). This creates favourable conditions for raising dairy and beef cattle.

In 2018, the largest share of the sown area was occupied by triticale – 11.3% and rye – 10.3% (7.8% of national crops, fourth place). The obtained oat yields constituted 6.9% of the national harvest (fourth place), rye – 6.6% (sixth place), meadow hay – 12.4% (second place after Mazowieckie).

In 2018, the livestock of cattle constituted 16.5% of the livestock in the country (the second place after Mazowieckie Voivodship), and livestock of pigs amounted to 2.8%. The livestock of cattle per 100 hectares of agricultural land was the highest in the country (95.2 as compared to 42.3), and considerably lower than the country average livestock of pigs (30.6 as compared to 80.6). Dairy cattle breeding conducted in the region allowed to produce almost 21% of the domestic milk production in 2018 (second place after Mazowieckie Voivodship). In 2018, the average annual milk yield from 1 cow (6 187 l) ranked the region fourth in the country.

In 2018, there were 2 989 organic farms in Podlaskie Voivodship (i.e. 15.6% of such farms in the country, second place), of which 2 420 farms were certified and 569 were in conversion. In the years 2010–2016 (except for 2015) an increase in the number of farms was observed, and from 2017 onwards, a decline was recorded. Compared to 2010, the number of farms increased by 47%, and in relation to 2016 – decreased by 13.0%.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 41,8 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 60,8 tys. zł wobec 23,3 tys. zł w 2010 r.

Województwo podlaskie w 2018 r. wytworzyło 6,8% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 6,5% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej był zbliżony do przeciętnego poziomu w kraju (94%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 5 453 zł wobec 6 093 zł w kraju.

Przemysł

W województwie podlaskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 1,9% produkcji przemysłowej Polski (1,7% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 24,2 tys. zł, co było wartością niższą od średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (53,8% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (7,2%) oraz produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (5,7%).

Transport

W 2018 r., podobnie jak w 2010 r., w podlaskim eksploatowanych było 759 km linii kolejowych (3,9% dróg kolejowych w kraju), ale jedynie 28,9% było zelektryfikowanych. Wskaźnik gęstości czynnej sieci kolejowej na 100 km² powierzchni województwa wyniósł 3,8 km (najmniej w kraju – 6,2 km). W końcu 2018 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wynosiła 13,4 tys. km (o 12,0% więcej niż w 2010 r.). Na 100 km² powierzchni ogólnej przypadało 66,6 km dróg o twardej nawierzchni (przeciętnie w kraju – 97,2 km). Od 2012 r. zwiększa się ilość dróg ekspresowych, których łączna długość w 2018 r. wyniosła 90,1 km.

Województwo nie dysponuje portem lotniczym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie podlaskim w 2018 r. wyniosły 7 925,4 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały

The average price of arable land in private turnover in 2018 was twice as high as in 2010 and amounted to PLN 41.8 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 60.8 thousand, compared to PLN 23.3 thousand in 2010.

In 2018, Podlaskie Voivodship generated 6.8% of the national gross agricultural output and 6.5% of the market agricultural output. The share of market agricultural output in final agricultural production was similar to the average level in the country (94%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was at the level of PLN 5 453, compared to PLN 6 093 in Poland.

Industry

In Podlaskie Voivodship, the sold production of industry constituted 1.9% of Poland's sold production of industry (1.7% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 24.2 thousand per capita, which was lower than the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (53.8% of regional sold production of industry), the production of rubber and plastic products (7.2%) and the production of wood, cork, straw and wickerwork (5.7%).

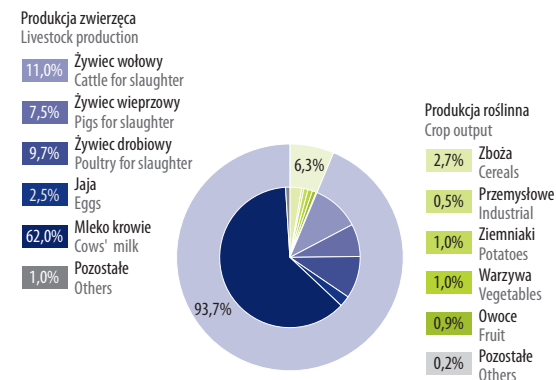
Transport

In 2018, as in 2010, 759 km of railway lines were in operation in Podlaskie Voivodship (3.9% of the country's railways), but only 28.9% were electrified. The density of the railway network per 100 km² of the voivodship's area was 3.8 km (the least in the country, 6.2 km in Poland). At the end of 2018, the length of hard surface public roads was 13.4 thousand km (12.0% more than in 2010). There were 66.6 km of hard surface roads per 100 km² of the total area (the country average is 97.2km). Since 2012, the number of expressways has been increasing. In 2018, their total length was 90.1 km. There is no airport in the voivodship.

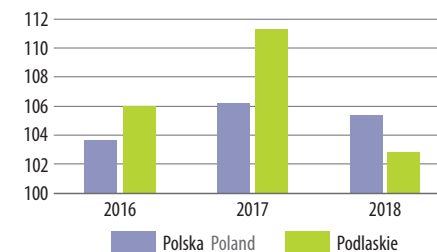
Finances

Budget income of local government units in Podlaskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 7 925.4 million and was at the level of PLN 6 701.0 per capita (2.2%

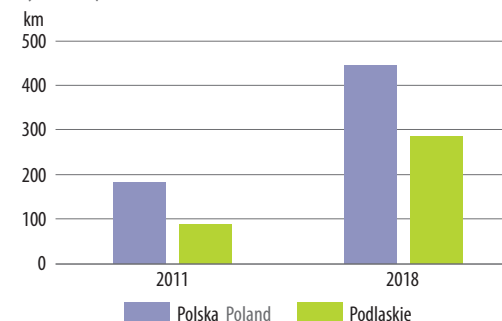
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

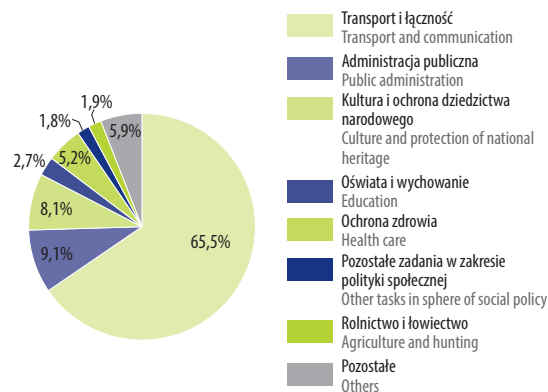
Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

PODLASKIE VOIVODSHIP

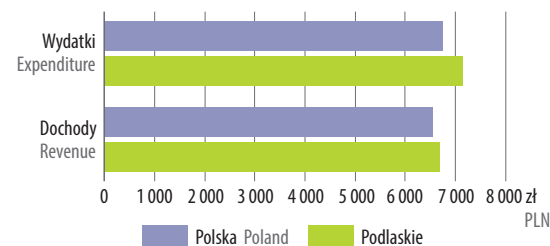
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

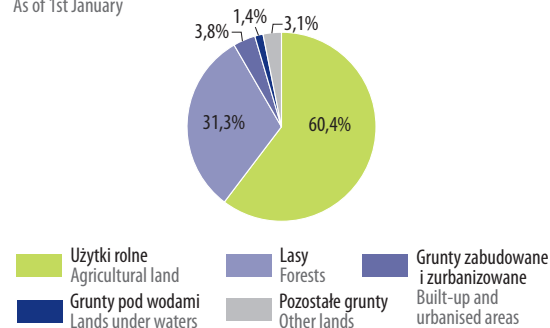

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

się na poziomie 6 701 zł (o 2,2% więcej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 3 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 38,4% stanowiły dochody własne, 25,2% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 22,6% – dotacje celowe z budżetu państwa.

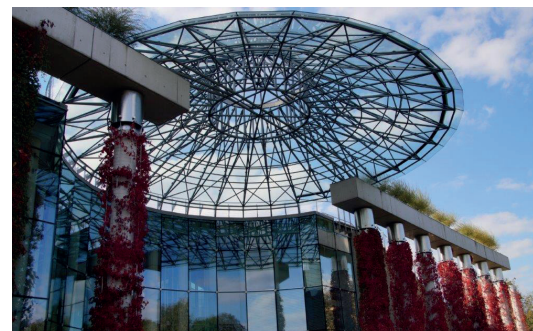
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 8 455,0 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 7 149 zł (o 5,9% więcej od średniej krajowej).

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa podlaskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 10 897,2 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 7 053,5 mln zł, tj. 5 939 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 2,7% mniej niż średnia krajowa).

more than the country average), which ranked the voivodship third in the country. In the revenue structure, 38.4% constituted own revenue, 25.2% – general subvention from the state budget, and 22.6% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 8 455.0 million in 2018. Per capita, it amounted to 7 149 PLN (5.9% more than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme in Podlaskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 10 897.2 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 7 053.5 million, i.e. PLN 5 939 per capita (2.7% less than the country average).

Opera i Filharmonia Podlaska fot. Marzena Bylińska

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa podlaskiego w 2018 r. wynosiła 2018,7 tys. ha, tj. 6,5% ogólnej powierzchni kraju. Użytki rolne oraz grunty leśne zadrzewione i zakrzewione stanowiły 92% powierzchni województwa, a tereny zabudowane i zurbanizowane – 3,8%.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 2,7 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 4,4% tych gruntów w kraju (2,9 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 69 ha (tj. 2,5% gruntów wymagających rekultywacji).

Environment

According to the geodetic register, the area of Podlaskie Voivodship in 2018 was 2018.7 thousand hectares, i.e. 6.5% of the total area of Poland. Nearly 92% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest, as well as wooded and bushed land, while 3.8% – built-up and urbanised land.

At the end of 2018, there were 2.7 thousand hectares of devastated and degraded land, i.e. 4.4% of this land in Poland (2.9 thousand hectares in 2010), required reclamation. In 2018, 69 hectares (i.e. 2.5% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	79,4	88,6	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	40,6	41,7	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	40,1	41,5	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	62,5	68,2	total
miast	92,4	96,8	urban areas
wsí	17,5	23,8	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	1,1	0,7	particulates
gazowych (bez CO ₂)	9,2	8,0	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	0,7	0,9	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	242,9 ^b	299,0	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było większe o 11,7%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 100% (99,9% w 2010 r.). W 2018 r. w regionie funkcjonowało 149 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był mniejszy niż średnio w kraju i wynosił 68,2% (wobec 74,0%), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 5,7 p. proc.

Województwo podlaskie charakteryzuje się najniższą w kraju emisją zanieczyszczeń powietrza. W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń, zarówno pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Prawie 39% zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) i ponad 57% pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie suwalskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 13,4% w 2010 r. do 29,4% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 98,8% do 99,1% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 638,9 tys. ha i stanowiła 31,6% powierzchni województwa (6,3% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów

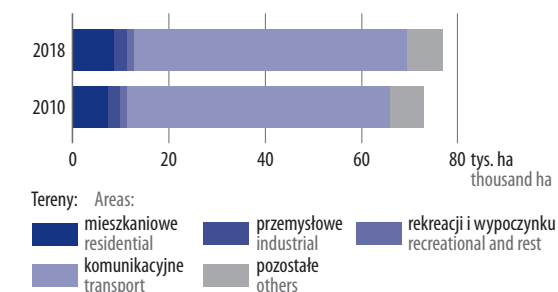
In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was by 11.7% higher. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 100% (99.9% in 2010). In 2018, there were 149 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants was lower than the country average, and amounted to 68.2% (compared to 74.0%); in relation to 2010, it increased by 5.7 percentage points.

Podlaskie Voivodship is characterised by the lowest emission of air pollutants in the country. Compared to 2010, both particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) decreased. Almost 39% of gas pollutants (excluding CO₂) and over 57% of particulate pollutants were emitted by plants located in Suwalski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 13.4% in 2010 to 29.4% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates reduction ratio increased from 98.8% to 99.1% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 638.9 thousand hectares and accounted for 31.6% of the voivodship's area (6.3% of the protected areas in

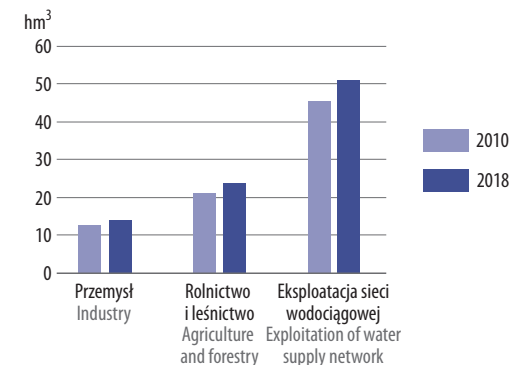
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

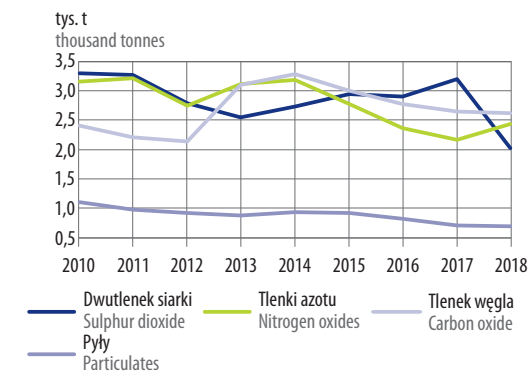
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

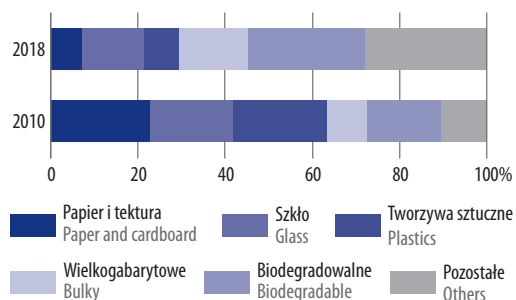
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

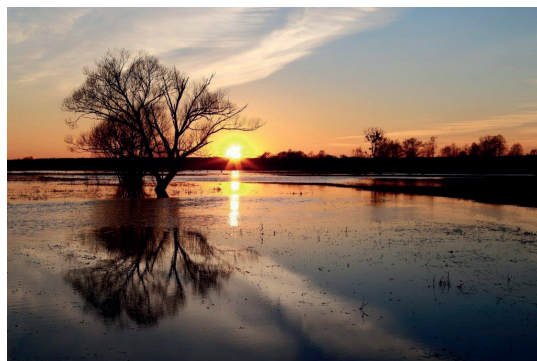
Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	626,2	635,1	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	616,2	625,0	of which forests
Lesistość ^a w %	30,5	31,0	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Rozlewiska Biebrzy fot. Waldemar Górski

prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 5 407 m² (2 651 m² w kraju). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (438,8 tys. ha). W województwie zarejestrowanych było prawie 2,0 tys. pomników przyrody. Lasy ochronne obejmowały powierzchnię 229,2 tys. ha (36,7% powierzchni lasów ogółem). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,5 p. proc.

W 2018 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku w porównaniu z 2010 r. była większa o 24%. Blisko 50% tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie białostockim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 253 kg wobec 325 kg w kraju. Prawie 41% odpadów komunalnych przeznaczono do przekształcenia termicznego, 30% do składowania, 22% do recyklingu, a pozostałą część kompostowania lub fermentacji. W województwie funkcjonowało 11 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 53,8 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 266,3 mln zł (2,5% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 66,3 mln zł (2,3%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (prawie 52%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (64%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 223 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 56 zł (75 zł).

the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 5 407 m² (2 651 m² in Poland). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (438.8 thousand hectares). Almost 2.0 thousand monuments of nature were registered in the voivodship. Protective forests covered an area of 229.2 thousand hectares (36.7% of total forest area). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.5 percentage points

In 2018, waste (excluding municipal waste) generated during the year increased by 24% compared to 2010. Almost 50% of waste was generated by plants located in Białostocki Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was 253 kg compared to 325 kg in the country. Nearly 41% of municipal waste was designated for incineration, 30% for landfilling, 22% for recycling and the rest for composting or fermentation. There were 11 landfill sites for municipal waste, with an area of 53.8 ha operating in the voivodship.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 266.3 million (2.5% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays for water management – PLN 66.3 million (2.3%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (almost 52%) were allocated to wastewater management and protection of waters, and out of the outlays on water management (64%) – to water intakes and systems. In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 223 per capita (PLN 281 in the country) and in water management – PLN 56 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE
POMORSKIE VOIVODSHIP

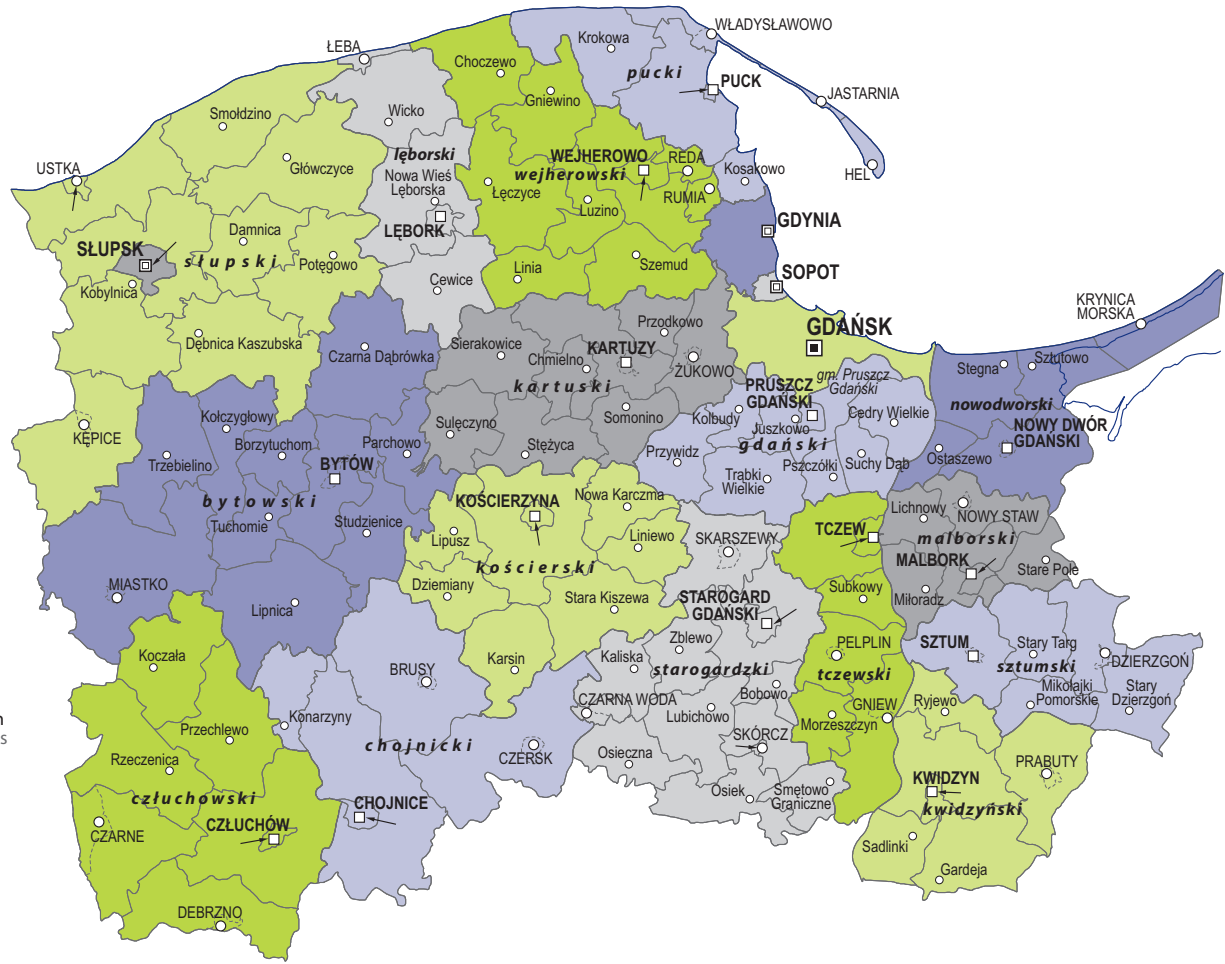
Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia)

Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

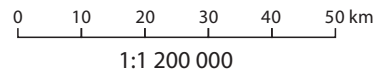
The voivodship in 2018

Powierzchnia	18 321 km ²
Area	
Ludność	2 333 523
Population	
Powiaty	16
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	4
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	123
Total gminas	
Gminy miejskie	22
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	20
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	81
Rural gminas	
Miasta	42
Cities and towns	

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- kartuski** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Pruszcz Gdański Nazwy gmin
Gmina names
- GDAŃSK** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- SŁUPSK** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- WEJHEROWO** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- NOWY STAW** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Przywidz** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas

Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Pomorskie jest ósmym województwem w Polsce pod względem powierzchni i siódmym pod względem liczby mieszkańców (2,3 mln osób; 6,1% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 2,6%, tj. 58,0 tys. – wyraźny wzrost notowano na wsi (o 9,2%) przy jednoczesnym spadku liczby ludności miejskiej (o 0,9%). Wzrost liczby mieszkańców wsi dotyczył czterech podregionów – największy: gdańskiego (o 17,6%) i słupskiego (o 4,1%). Zwiększenie się ludności w miastach notowano jedynie w podregionie gdańskim (o 0,7%) i samym mieście Gdańsku (o 1,3%). Spadek liczby ludności obserwowano w pozostałych trzech miastach na prawach powiatu, w tym największy w Sopocie (o 7,2%).

Na wzrost liczby ludności województwa pomorskiego miał wpływ zarówno wysoki współczynnik urodzeń na 1000 ludności (w 2018 r. – 11,4; 1 lokata w Polsce), jak również niski współczynnik zgonów (9,6 w 2018 r.; niższą wartość notowano jedynie w podkarpackim i małopolskim). W województwie od lat notuje się najwyższą wartość przyrostu naturalnego w kraju (w 2018 r. – 1,8‰ wobec minus 0,7‰).

Human Capital

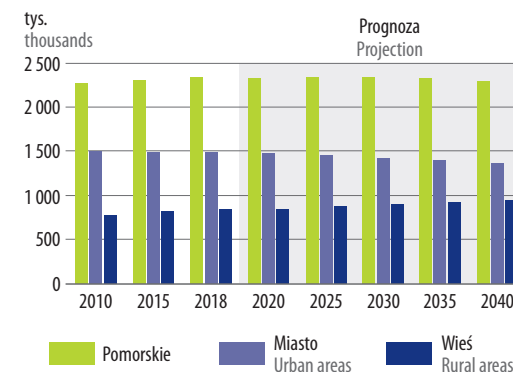
Demography

Pomorskie Voivodship is the eighth voivodship in Poland in terms of area and seventh in terms of population (2.3 million people; 6.1% of the total population). In comparison with 2010, the population increased by 2.6%, i.e. 58.0 thousand – a substantial increase was recorded in rural areas (of 9.2%) with a simultaneous drop in the number of persons living in urban areas (of 0.9%). The increase in the number of people in rural areas concerned four subregions – with the highest in Gdański Subregion (17.6%) and Słupski Subregion (4.1%). The increase in population in urban areas was observed only in Gdański Subregion (0.7%) and the city of Gdańsk (1.3%). A decline in the population was recorded in the remaining three cities with powiat status, with the highest in Sopot (7.2%).

The increase in the population of Pomorskie Voivodship was influenced by both a high birth rate (11.4‰ in 2018, 1st in Poland) and a low death rate (9.6‰ in 2018; lower values were recorded only in Podkarpackie Voivodship and Małopolskie Voivodship). For years now the voivodship has recorded the highest natural increase in the country – 1.8‰ in 2018 compared to minus 0.7‰).

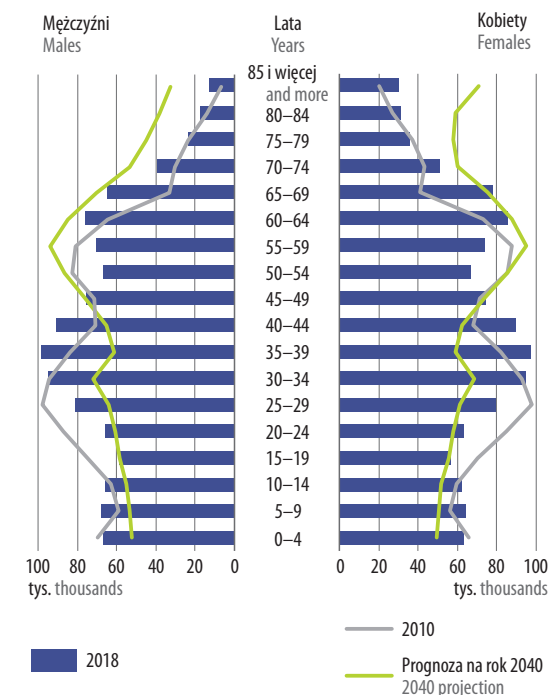
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

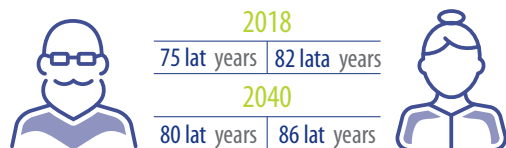
Population by sex and age

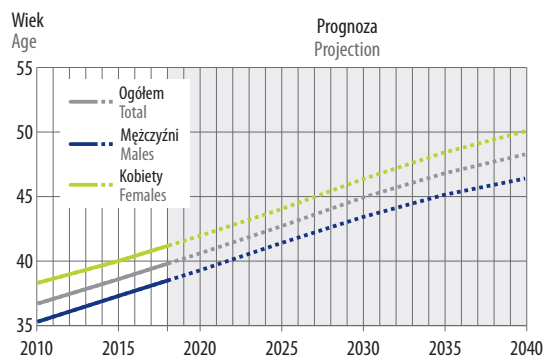
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Pomorskie	11,8	11,4	8,5	9,6	3,3	1,8	1,2	2,2	4,5	4,0
Podregiony: Subregions:										
chojnicki	13,0	11,7	8,2	9,0	4,8	2,7	-1,2	-1,5	3,6	1,2
gdański	14,0	13,3	7,1	7,8	6,9	5,6	9,4	8,3	16,3	13,9
słupski	11,2	10,5	8,6	9,9	2,6	0,6	-1,7	-1,4	0,9	-0,8
starogardzki	12,2	10,3	8,6	9,5	3,6	0,8	-1,4	-2,3	2,2	-1,5
trójmiejski	10,1	10,8	9,5	11,2	0,5	-0,4	-1,2	2,7	-0,7	2,3

POMORSKIE VOIVODSHIP

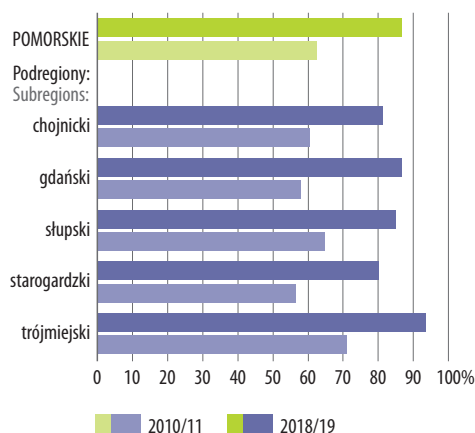
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

Na korzystną sytuację demograficzną województwa wpłynęło utrzymujące się od lat dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (2,2‰ na 1000 mieszkańców – 2 lokata w kraju po mazowieckim).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej w pomorskim wyniósł 16,4% i był jednym z niższych w kraju (3 lokata po warmińsko-mazurskim i wielkopolskim). Pomorskie (podobnie jak mazowieckie) było województwem, w którym odnotowano wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 0,3%). Korzystniej niż w kraju kształtował się tu indeks starości demograficznej: na 100 wnuczków przypadło 98 dziadków (w 2010 r. relacja wynosiła 100 do 78).

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 1 469 placówek wychowania przedszkolnego (o 30,7% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 89,5 tys. dzieci, tj. 86,5%. W miastach odsetek ten wyniósł 96,6%, natomiast na wsi był wyższy niż średnio w kraju (72,2% wobec 70,5%).

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 26 uczelni (6,6% wszystkich uczelni w kraju – 6 lokata), w których kształciło się 83,5 tys. studentów, a kobiety stanowiły 58,8%. Liczba studiujących cudzoziemców

The favourable demographic situation of the voivodship was influenced by the positive balance of internal and international net migration rate for permanent residence (2.2 per 1000 population - 2nd place in the country after Mazowieckie Voivodship).

In 2018 the share of persons aged 65 and over in Pomorskie Voivodship amounted to 16.4%, which was one of the lowest in the country (3rd place after Warmińsko-mazurskie Voivodship and Wielkopolskie Voivodship). Pomorskie Voivodship (similarly to Mazowieckie Voivodship) was a region in which recorded an increase in the number of persons in pre-working age (of 0.3%). The demographic ageing index was more favourable than in the country: there were 98 grandparents per 100 grandchildren (in 2010 the ratio was 78 per 100).

Education

In the school year 2018/19 there were 1 469 pre-primary education establishments in the voivodship (30.7% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 89.5 thousand children, i.e. 86.5%. In urban areas this percentage was 96.6%, while in rural areas it was higher than the country average (72.2% compared to 70.5%).

In the academic year 2018/19 there were 26 higher education institutions in the voivodship (6.6% of all higher education institutions in Poland – 6th place) with

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	767	775	173,8	199,1	–	–	Primary
Gimnazja	124	115	46,1	23,1	21,7	22,0	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	116	122	12,5	12,0	3,9 ^c	3,5 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	147	143	28,4	28,6	9,1	8,9	General secondary
Technika ^d	117	115	30,8	30,9	6,5	6,4	Technical secondary ^d
Policealne	126	128	14,3	13,5	4,4	3,6	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

wyniosła 3,9 tys. osób, tj. 4,6% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie pomorskim ukończyło 21,7 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 6,6% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie pomorskim wyniósł 26,1% wobec 24,4% w kraju (3 lokata).

Rynek pracy

W 2018 r. pomorski rynek pracy skupiał 5,7% pracujących w gospodarce narodowej (0,9 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 327 osób w 2010 r. do 381 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Bliżko 64% pracujących znalazło zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana. Wszystkie podregiony, poza trójmiejskim, mają jedno z wyższych udziałów pracujących w przemyśle w kraju.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie pomorskim, podobnie jak średnio w kraju wzrosła populacja aktywnych zawodowo. Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (3,0% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie pomorskim 183,5 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 5,6% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 180,3 tys., tj. 5,8%). Przyjeżdżających do pracy było więcej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 1,03.

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	888	1 040	Economically active persons in thousands
pracujący	805	1 009	employed persons
bezrobotni ^a	83	31	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	19,3	22,6	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	55,5	57,7	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	50,3	56	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,3	3,0	Unemployment rate in %
kobiety	9,4	3,1	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	7,1	1,8	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

83.5 thousand students of which 58.8 % were women. There were 3.9 thousand foreign students, i.e. 4.6% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18 21.7 thousand students completed higher education in Pomorskie Voivodship (including foreigners) which constituted 6.6% of the total number of graduates in Poland.

The percentage of persons aged 15 and above with higher education in Pomorskie Voivodship was 26.1% compared to 24.4% in Poland (3rd place).

Labour market

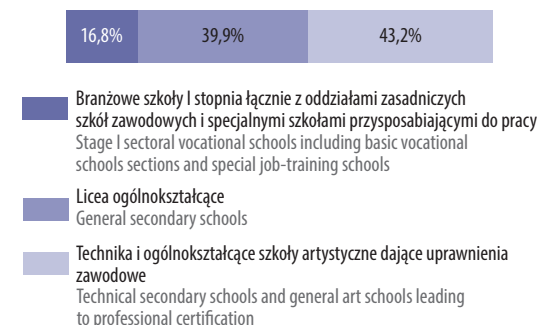
In 2018 labour market in Pomorskie Voivodship comprised 5.7% employed persons in the national economy (0.9 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 327 in 2010 to 381 in 2018 (407 in the country). Nearly 64% of the employed have found employment in the sector of services, while the structure by subregion is varied. All subregions except Trójmiejski Subregion have one of the highest shares of persons employed in the industry section in the country.

According to the Labour Force Survey (LFS) in Pomorskie Voivodship, the number of economically active persons increased similarly to the country average. The unemployment rate was lower than the country average (3.0% compared to 3.8%).

In 2016 in Pomorskie Voivodship 183.5 thousand inhabitants commuted to work from the gmina of their residence to another gmina. It constituted 5.6% of all commuters in the country (in 2011 it was 180.3 thousand, i.e. 5.8%). There were more incoming commuters here than the outgoing ones and the ratio of flows related to employment amounted to 1.03.

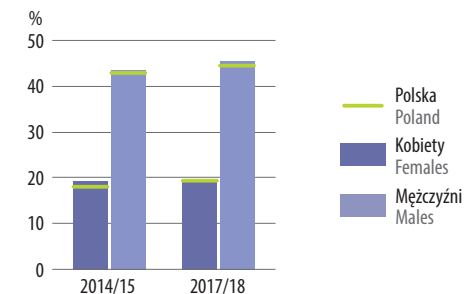
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

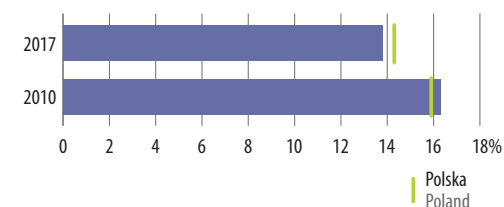
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

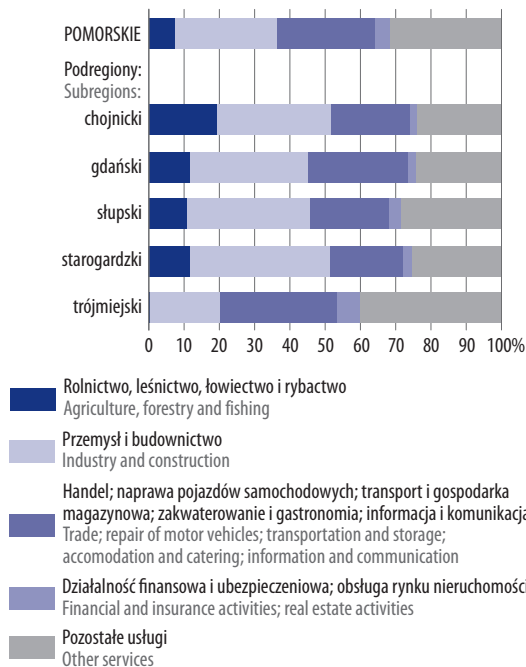

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

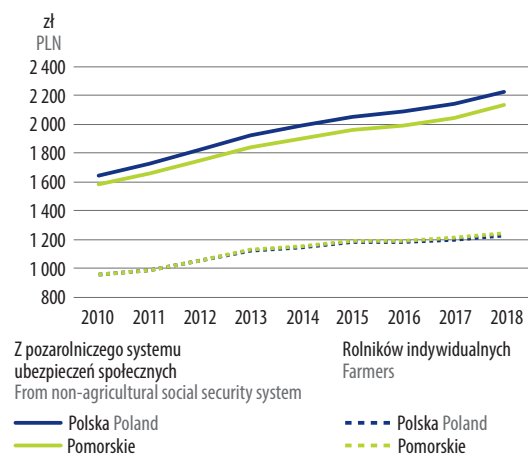
Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.
Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty
Average monthly gross retirement and other pensions

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Gdańsk – miejska urban	40 781	Gdańsk – miejska urban	17 879
Gdynia – miejska urban	26 604	Gdynia – miejska urban	14 006
Sopot – miejska urban	6 810	Rumia – miejska urban	6 598
Słupsk – miejska urban	6 223	Słupsk – miejska urban	5 172
Wejherowo – miejska urban	5 448	Wejherowo – miejska urban	5 150
Tczew – miejska urban	4 781	Tczew – miejska urban	4 631
Ustka – miejska urban	4 580	Reda – miejska urban	4 118
Starogard Gdański – miejska urban	4 042	Pruszcz Gdański – wiejska rural	4 068
Żukowo obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	3 939	Żukowo obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	3 664
Kwidzyn – miejska urban	3 671	Pruszcz Gdański – miejska urban	3 635

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w pomorskim od lat utrzymują się na poziomie zbliżonym do średniej w kraju. Dochody przewyższające przeciętne wynagrodzenie w 2018 r. uzyskiwały osoby pracujące w transporcie i gospodarce magazynowej; edukacji oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w pomorskim wyniosło 5 035,26 zł (100,6% średniego wynagrodzenia w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 585,21 zł) i mężczyzn (5 511,60 zł) ukształtowała się na poziomie 83,2% – pomorskie znalazło się na szóstym miejscu wśród województw o największej rozpiętości wynagrodzeń w podziale na płeć.

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 737,54 zł (102,6% średniej krajowej; 4. lokata po mazowieckim, śląskim i dolnośląskim). Wydatki stanowiły 74,2% dochodu rozporządzalnego (3. najwyższa wartość w kraju po łódzkim i opolskim; w Polsce 70,1%) wobec 80,1% w 2010 r. W pomorskim odnotowano najwyższy, po mazowieckim, udział dochodów z pracy na własny rachunek i najniższy, po mazowieckim, udział dochodów ze świadczeń społecznych.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average gross monthly wages and salaries in Pomorskie Voivodship have been at a level close to the country average for years. Revenues exceeding the average wages and salaries in 2018 were received by persons working in transportation and storage, education and health and social assistance.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in Pomorskie Voivodship amounted to PLN 5 035.26 (100.6% of the country average). The relation between women's (PLN 4 585.21) and men's (PLN 5 511.60) was in sixth place among voivodships with the highest gender wage gap.

In 2018 monthly available income in households per capita was PLN 1 737.54 (102.6% of the country average; 4th place after voivodships: Mazowieckie, Śląskie and Dolnośląskie). Expenses constituted 74.2% of available income (3rd highest value in the country after Łódzkie and Opolskie voivodships, in Poland 70.1%) compared to 80.1% in 2010. In Pomorskie Voivodship the highest share of income from self-employment and the lowest share of social benefits after the Mazowieckie Voivodship were recorded.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	3 138,25	4 506,18	97,3	98,2	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 300,03	4 813,68	99,9	98,3	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	3 051,27	4 404,18	96,8	97,3	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 740,03	4 415,57	94,9	102,0	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	4 161,98	5 769,35	88,2	88,1	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 375,19	4 528,92	100,3	97,9	other services

Od 2013 r. obserwuje się spadek liczby korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 538 osób do 344 osób (340 w Polsce).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe pomorskiego (879,2 tys. mieszkań) stanowiły 6,0% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okresie była niższa niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 377 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 16,4 tys. km, a kanalizacyjnej 10,9 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 15,8% i o 40,5%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należy do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypada 67 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). O 36,6% – do 7,3 tys. km – zwiększyła się długość sieci gazowej, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostaje niższy niż przeciętnie (34,2 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

W porównaniu z 2012 r. poprawiła się dostępność do lekarzy (5,4 tys.; tj. 23 lekarzy na 10 tys. ludności), natomiast liczba pielęgniarek i położnych (11,0 tys.) w przeliczeniu na 10 tys. ludności (47 wobec 56

Since 2013 there has been a decrease in the number of persons benefiting from community social assistance. The rate per 10 thousand inhabitants has decreased from 538 people to 344 people (340 people in Poland).

Dwellings

Dwelling stocks of Pomorskie Voivodship (879.2 thousand dwellings) constituted 6.0% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 377 (381 in Poland).

In 2018 the length of the water supply distribution network was 16.4 thousand km and of the sewage system 10.9 thousand km (an increase compared to 2010 by 15.8% and 40.5% respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system is one of the most favourable in Poland (67 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 36.6% – up to 7.3 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (34.2 compared to 42.6).

Health care

Compared to 2012 the availability of medical personnel has improved (5.4 thousand; 23 doctor per 10 thousand population) and the number of nurses and midwives (11.0 thousand) per 10 thousand population was the

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.

Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

153,7 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

237,9 tys.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie
Average monthly number of children on which families receive benefits

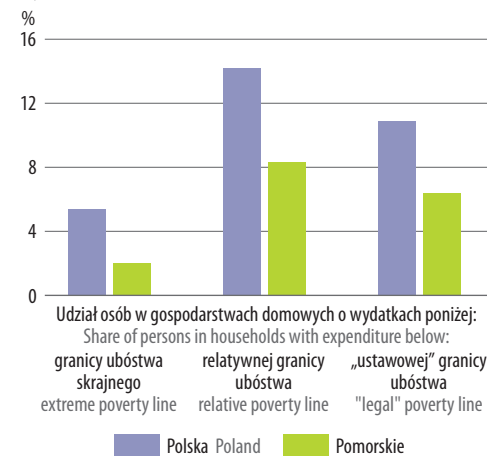

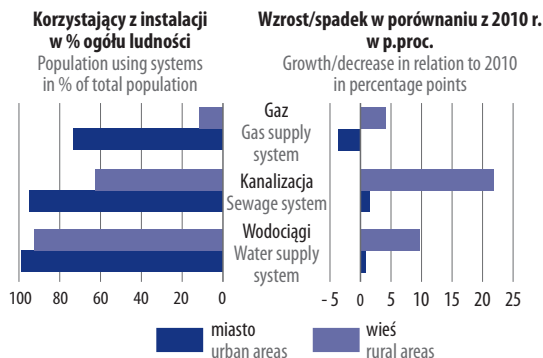
1 459,1 mln zł

Wypłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

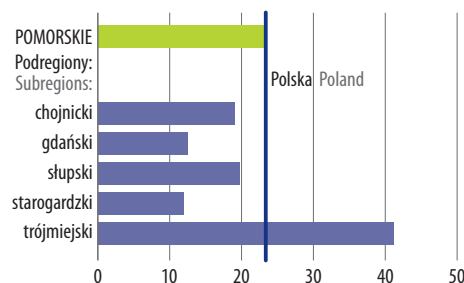
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Poverty rates in households in 2018

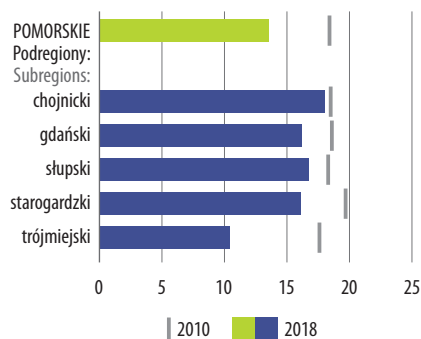

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

w Polsce) była najniższa w kraju, po wielkopolskim. Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach ogólnych była najwyższa w kraju (256 wobec 211).

W 2018 r. w pomorskim działało 7 placówek lecznictwa uzdrowiskowego – cztery w podregionie trójmiejskim (o jedną więcej niż w 2010 r.) i trzy w podregionie słupskim (również – o jedną więcej niż w 2010 r.). W analizowanym okresie liczba łóżek w uzdrowiskach wzrosła z 1,1 tys. do 2,0 tys. a kuracjuszy – z 16,2 tys. do 20,2 tys. (2,7% ogółu).

Kultura

W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. spadła o 6,0%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru o 10,7%. Pomorskie, jako jedyne województwo odnotowało wzrost liczby czytelników, biblioteki odwiedziło o 21,3% więcej osób niż w 2010 r. (161 wobec 136 czytelników na 1000 ludności). Nastąpił natomiast spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się najbardziej w kraju z 18,4 wol. w 2010 r. do 13,6 wol. w 2018 r.).

Dużą popularnością cieszą się kina. Pod względem liczby widzów przypadających na 1000 ludności województwo zajmuje 4 lokatę w kraju. Frekwencja na polskich filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 32,9% wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. ponad dwukrotnie więcej osób zwiedzało muzea (3 lokata), a udział w liczbie zwiedzających ogółem w kraju wzrósł z 7,6% do 9,5%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało najmniej osób w kraju (166 wobec 392 osób). Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 339 do 392 osób.

lowest, after Wielkopolskie. The number of persons per 1 bed in general hospitals was the highest in the country (256 compared to 211).

In 2018 there were 7 health resort facilities operating in Pomorskie Voivodship – 4 in Trójmiejski Subregion (one more than in 2010) and 3 in Słupski Subregion (also one more than in 2010). In the analysed period the number of beds in health resort facilities increased from 1.1 thousand to 2.0 thousand and the number of patients from 16.2 thousand to 20.2 thousand (accounted for 2.7% of the total number of health resort patients in the country).

Culture

In 2018 the number of public libraries decreased by 6.0% compared to 2010, while at the same time the book collection decreased by 10.7%. Pomorskie Voivodship was the only one to record an increase in the number of borrowers – libraries were visited by 21.3% more persons than in 2010 (161 compared to 136 borrowers per 1000 population). However, there was a decrease recorded in book collection loans (the loan rate per 1 borrower decreased the most in the country from 18.4 volumes in 2010 to 13.6 volumes in 2018.)

Cinemas are very popular. In terms of the number of audience per 1000 population the voivodship is ranked 4th in the country. Attendance at the screenings of Polish films in indoor cinemas in 2018 amounted to 32.9% in comparison with 31.7% in Poland. More than twice as many persons as in 2010 visited museums (3rd place in Poland). The share in the total number of visitors in the country increased from 7.6% to 9.5%. In the analysed period the availability of theatres and music institutions improved – the number of persons per 1 place was the lowest in the country (166 compared to 392 persons in Poland). The number of audience in theatres and music institutions per 1000 inhabitants increased from 339 to 392.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Pomorskie	336	316	309,6	375,6	57	83	1 695,3	3 639,1	14	28	2 515,7	4 108,2
Podregiony: Subregions:												
chojnicki	43	41	28,9	24,1	7	8	144,6	265,2	2	3	12,2	106,8
gdański	88	84	68,6	76,2	11	25	236,5	483,5	1	4	0,3	415,6
słupski	65	62	53,4	43,7	8	7	157,5	141,6	3	6	42,1	458,1
starogardzki	78	71	56,9	51,5	7	11	482,8	853,0	2	4	49,3	568,2
trójmiejski	62	58	101,7	180,0	24	32	674,0	1 895,8	6	11	2 411,9	2 559,6

Turystyka

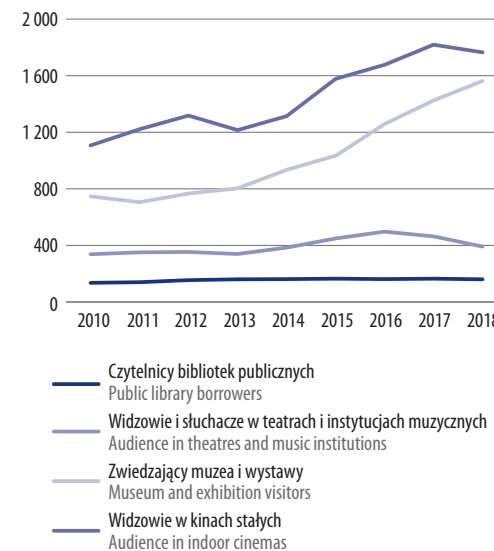
W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 802 do 1637 (14,8% ogółu obiektów w kraju – 1 lokata), a liczba miejsc noclegowych o 44,6%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie gdańskim (52,5%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 3,0 mln turystów (w tym 18,8% turystów zagranicznych), tj. 1309 osób na 1000 ludności (3 lokata). Turystyczne obiekty noclegowe województwa pomorskiego udzieliły 11,0% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2012 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 42,5% (4 lokata).

Tourism

In the analysed period 2010–2018 the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 802 to 1637 (14.8% of the total number of establishments in the country – 1st place) and the number of bed places by 44.6%. The largest number of establishments were located in Gdańsk Subregion (52.5%). The tourist accommodation establishments were used by 3.0 million tourists (of which 18.8% were foreign tourists), i.e. 1309 persons per 1000 population (3rd place in the country). Tourist accommodation establishments in Pomorskie Voivodship accounted for 11.0% of all nights spent in Poland. Since 2012 the occupancy rate of bed places has been growing steadily and in 2018 amounted to 42.5% (4th place).

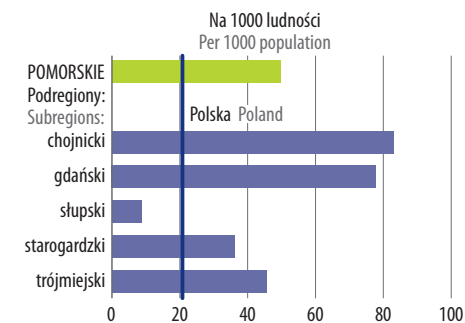
Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

Persons using cultural institutions per 1000 population

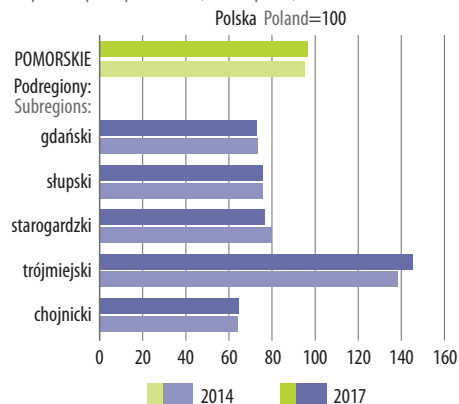

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

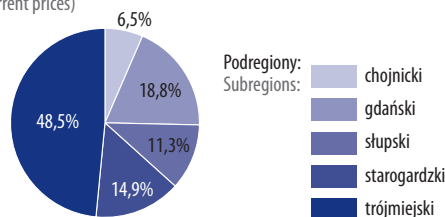

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)
Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

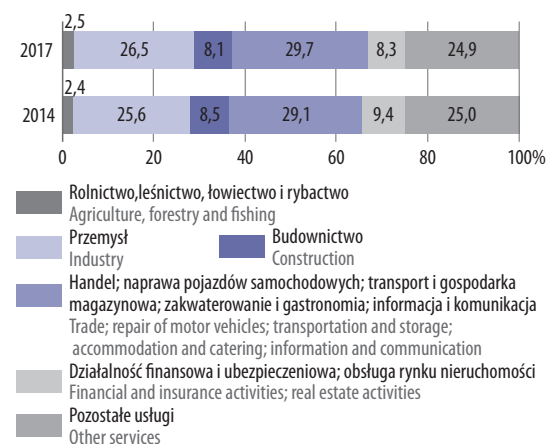
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo pomorskie w 2017 r. wytworzyło 5,8% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 50,0 tys. zł (wobec 51,8 zł tys. w kraju), co sytuowało województwo na 5 miejscu.

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa pomorskiego odnotowano największy udział usług (62,8%) oraz przemysłu (26,5%). Najmniejszy udział odnotowano w sekcjach rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (2,5%) oraz budownictwo (8,1%). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 1,9% wyższa niż średnio w kraju i wyniosła 120,2 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	9 7859 5,7	115 989 5,8	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	42 570 95,2	50 001 96,6	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	86 775	101 863	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 6,8%, tj. 296,6 tys. miało swoją siedzibę w województwie pomorskim. Do sektora prywatnego należało 96,3% podmiotów (o 0,7 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 8,7% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się ze 114 do 127. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był wyższy o 13 punktów.

Economy

Regional accounts

In 2017 Pomorskie Voivodship generated 5.8% of the gross domestic product. The GDP per capita was PLN 50.0 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship fifth.

In 2017, the highest share of services (62.8%) and industry (26.5%) was recorded in the creation of gross value added of Pomorskie Voivodship. The lowest share was recorded in agriculture, forestry, hunting and fishing sections (2.5%) and construction (8.1%). In 2017 labour productivity measured by gross value added per 1 employed person was higher than country average by 1.9% and amounted to PLN 120.2 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018 6.8%, i.e. 296.6 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture) had their location in Pomorskie Voivodship. The private sector comprised of 96.3% of the entities (by 0.7 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010 the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 8.7% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, has increased from 114 to 127. In relation to the country average, this indicator was 13 points higher.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Pomorskie	1 143	1 271	121	125	74	113
Podregiony: Subregions:						
chojnicki	841	914	92	91	60	65
gdański	1 051	1 218	134	137	82	94
słupski	1 114	1 126	106	98	69	90
starogardzki	897	940	89	89	56	75
trójmiejski	1 456	1 678	146	158	85	174

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie pomorskim (19,5 mld zł), stanowiły 6,4% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 8372 zł, o 6,3% więcej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 3 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 68,8% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 29,5%, a na rolnictwo – 1,7%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 1,7 mld zł i stanowiły 6,8% nakładów na działalność B+R w Polsce (4,7% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była wyższa od średniej krajowej (751 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 1,08% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 6,5% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 8,2 (dla kraju 7,7).

Investments

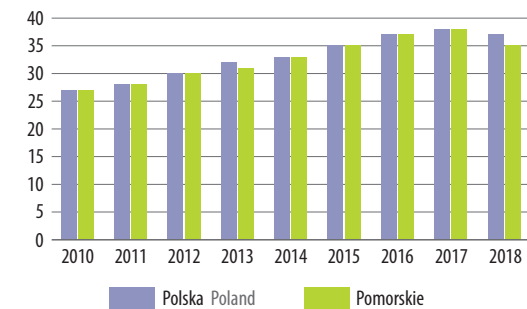
Investment outlays in 2018 incurred in Pomorskie Voivodship (PLN 19.5 billion) constituted 6.4% of the country's outlays. It amounted to PLN 8372 per capita, which is 6.3% more than the country average and thus the voivodship ranked third in the country. 68.8% of the investment outlays were allocated in services, 29.5% in industry and construction and 1.7% in agriculture.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 1.7 billion and constituted 6.8% of the R&D activity expenditures in Poland (4.7% in 2010). The value per capita was above the country average (PLN 751 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 ranged 1.08% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 6.5% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 8.2 (for the country 7.7).

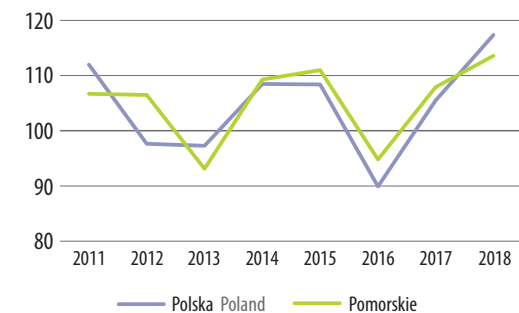
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

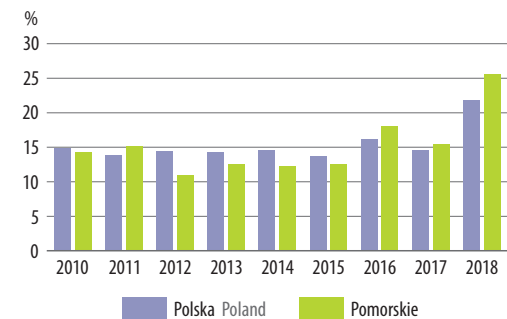
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

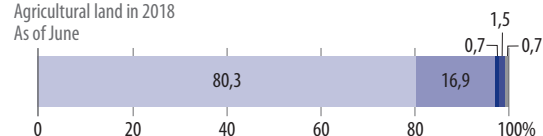
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu
Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

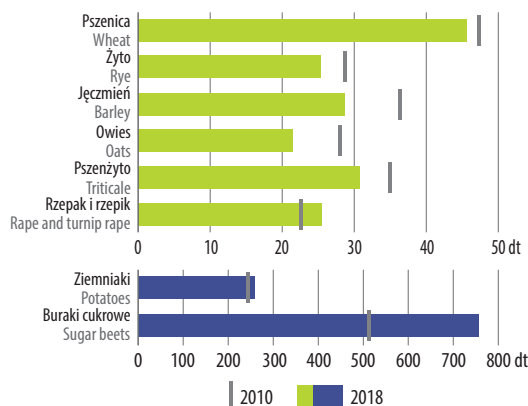
In good agricultural condition:

^a łącznie z ogrodami przydomowymi.
^a Including kitchen gardens.

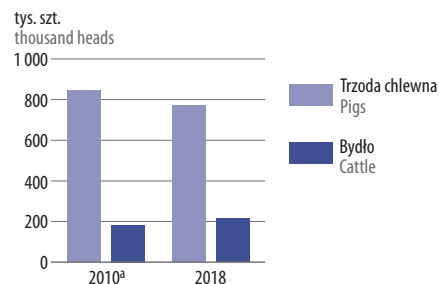
Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu
Pigs and cattle
As of June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

Rolnictwo

Najlepsze gleby i warunki produkcyjne występują na Żuławach Wiślanych oraz w południowo-wschodniej części województwa, gdzie przeważają mady, gleby bagienne i brunatne. W czerwcu 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 745,9 tys. ha (o 2,3% więcej niż w 2010 r.).

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areal zajmowała pszenica – 28,9% (7,2% zasiewów w kraju, 5 lokata) oraz rzepak i rzepik – 10,2% (7,3%, 7 lokata). Uzyskane zbiory pszenicy stanowiły 8,1% zbiorów krajowych (5 lokata), rzepaku i rzepiku – 7,1% (6 lokata), ziemniaków – 7,6% (7 lokata). Plony z 1 ha buraków cukrowych były najwyższe w kraju (756 dt wobec 599 dt), a plony pszenicy plasowały województwo na trzeciej pozycji (45,6 dt wobec 40,6 dt).

Pogłowie trzody chlewnej w 2018 r. stanowiło 6,5% pogłowia w kraju (5 lokata), a bydła – 3,4% (8 lokata). W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada trzody chlewnej była wyższa niż średnio w kraju (102,9 szt. wobec 80,6 szt., 4 lokata), a bydła – niższa (28,5 szt. wobec 42,3 szt.). W produkcji żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso województwo uzyskało szóstą lokatę, a w produkcji mleka ósmą.

W regionie odnotowano spadek zainteresowania prowadzeniem gospodarstw ekologicznych. Zmniejszyła się ich liczba (z 648 w 2010 r. do 540 w 2018 r.) i tym samym powierzchnia ekologicznych użytków rolnych (z 22,6 tys. ha do 20,0 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowało 441 gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat oraz 99 w okresie przestawiania.

Agriculture

The best soils and production conditions are found in Żuławy Wiślane and in the southeastern part of the voivodship where fen soils, bog and brown soils predominate. In June 2018 the agricultural land in good agricultural condition occupied 745.9 thousand hectares (2.3% more than in 2010).

In 2018 the largest share of the sown area was occupied by wheat – 28.9% (7.2% of the sown area in the country, 5th place) and rape and turnip rape – 10.2% (7.3%, 7th place). The obtained wheat harvest constituted 8.1% of the country's plantation (5th place), rape and turnip rape – 7.1% (6th place) and potatoes – 7.6% (7th place). The crops from 1 ha of sugar beet were the biggest in the country (756 dt compared to 599 dt) and wheat yields were on the third position (45.6 dt compared to 40.6 dt).

Livestock of pigs in 2018 constituted 6.5% of the country's livestock (5th place), of cattle – 3.4% (8th place). The number of pigs per 100 ha of agricultural land was higher than the country's average (102.9 compared to 80.6, 4th place) and the number of head of cattle was lower (28.5 compared to 42.3). In the production of animals for slaughter (in terms of meat), the voivodship was ranked sixth and eighth in milk production.

A decline in interest in running organic farms was recorded in the region. Their number decreased (from 648 in 2010 to 540 in 2018) and the area of organic agricultural land decreased from 22.6 thousand hectares to 20.0 thousand hectares. In 2018 there were 441 certified organic farms and 99 farms were in the conversion period.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	750,2	750,8	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,2	99,3	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	40,9	38,8 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	15,06	16,03 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	567,9	602,9	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	131,3	152,6	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w czerwcu. ^c W 2016 r. ^d łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
^a Data of the Agricultural Census. ^b As of June. ^c In 2016. ^d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była blisko dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 39,7 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 60,1 tys. zł wobec 22,7 tys. zł w 2010 r.

Województwo pomorskie w 2018 r. wytworzyło 4,5% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 4,7% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wynosił 96,7% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 5 627 zł wobec 6 093 zł w kraju.

Przemysł

Udział produkcji sprzedanej przemysłu pozostał na poziomie zbliżonym do notowanego w 2010 r. i wyniósł 6,5% produkcji przemysłowej Polski. W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca sprzedaż wyniosła 42,7 tys. zł, co należało do jednej z wyższych wartości w kraju. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (14,9% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (7,1%) oraz produkcji wyrobów z metali (6,5%).

Transport

W województwie pomorskim eksploatowane było 1192 km linii kolejowych (o 3,9% mniej niż w 2010 r.), a ich gęstość wyniosła 6,5 km na 100 km² i była nieco większa niż średnia w kraju. Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła 14,3 tys. km (wzrost w stosunku do 2010 r. o 16,8%); na 100 km² powierzchni przypadają im 78,0 km (w kraju – 97,2 km). Województwo posiada 65,9 km autostrad i 103,3 km dróg ekspresowych. W porównaniu do 2010 r. długość autostrad nie uległa zmianie, dróg ekspresowych – zwiększyła się blisko dwukrotnie.

W województwie zlokalizowany jest Port Lotniczy Gdańsk-Rębiechowo im. Lecha Wałęsy. Jest jednym z trzech najważniejszych, obok Warszawy i Krakowa, lotnisk międzynarodowych w Polsce. W 2018 r. liczba pasażerów przyjętych i odprawionych wyniosła 4,9 mln osób, tj. 12,2% ruchu pasażerów w Polsce (3 lokata). Blisko 92% stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

The average price of arable land in private turnover in 2018 was nearly twice as high as in 2010 and amounted to PLN 39.7 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes lands the price was PLN 60.1 thousand compared to PLN 22.7 thousand in 2010.

In 2018 Pomorskie Voivodship generated 4.5% of the national gross agricultural output and 4.7% of the market agricultural output. The share of market agricultural output in the final agricultural output was 96.7% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was at the level of PLN 5 627 compared to PLN 6 093 in Poland.

Industry

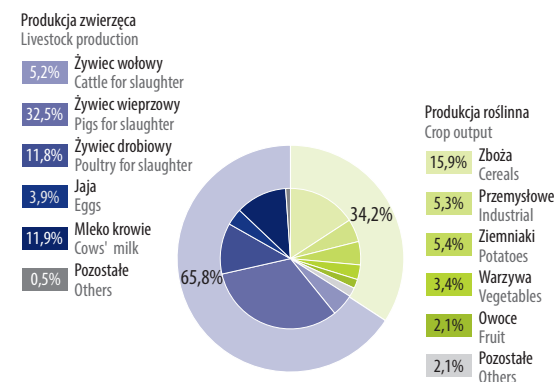
The share of sold production of industry remained at a level similar to that recorded in 2010 and amounted to 6.5% of Polish industrial production. In 2018, sales amounted to 42.7 thousand per capita which was one of the highest values in the country. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (14.9% of regional sold production of industry), manufacture of computers, electronic and optical products (7.1%) and manufacture of metal products (6.5%).

Transport

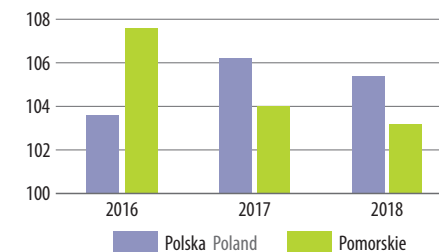
There was 1192 km of railway tracks in Pomorskie Voivodship (3.9% less than in 2010) and their density was 6.5 km per 100 km² which was slightly higher than the country average. The length of hard surface public roads was 14.3 thousand km (an increase of 16.8% compared to 2010) and its density was 78.0 km per 100 km² of the area (in Poland – 97.2 km). There are 103.3 km of the expressways and 65.9 km of motorways in the voivodship. Compared to 2010 the length of motorways has not changed but the length of expressways has almost doubled.

There is an international airport located in the voivodship. Gdańsk-Rębiechowo Lech Walesa Airport is one of the three most important airports in Poland, next to Warsaw and Kraków. In the 2018 the air port Server 4.9 million people, i.e. 12.2% of passenger traffic in Poland (3rd place). Almost 92% of them were passengers in international traffic.

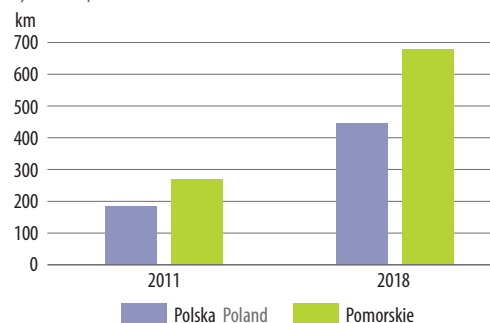
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

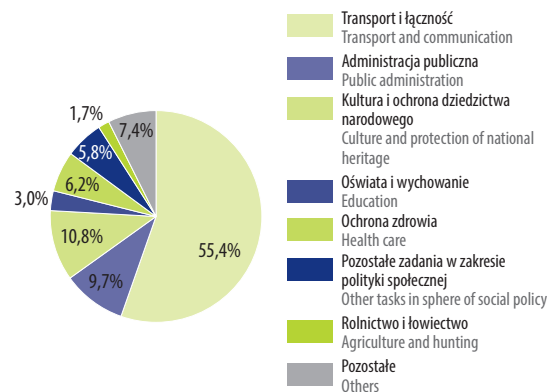

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

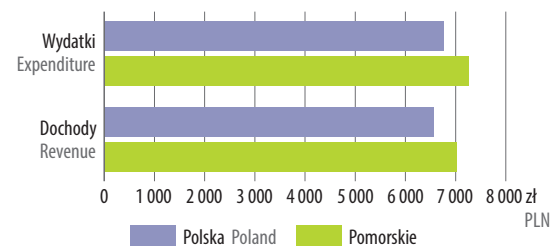
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

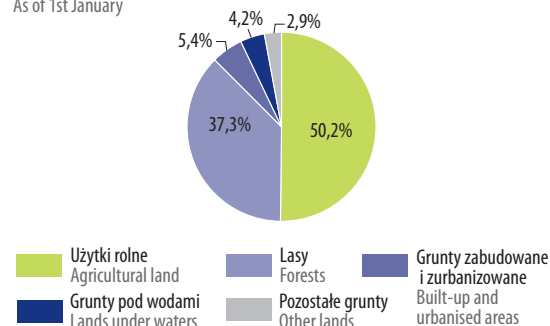

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Ze względu na nadmorskie położenie, kluczową rolę w regionie odgrywa gospodarka morską. Działają tu porty morskie – zlokalizowane w Gdańsku i Gdyni oraz dwa mniejsze w Ustce i Władysławowie. W województwie pomorskim znajduje się 51,0% podmiotów gospodarki morskiej kraju. Realizowane jest tu 70,0% międzynarodowego obrotu morskiego oraz 29,2% obrotu ładunków tranzytowych. Połowy ryb i innych organizmów morskich na łowiskach dalekomorskich w 100% realizowane jest przez gospodarkę morską województwa pomorskiego.

W ostatnich latach notuje się wzrost wielkości zarówno międzynarodowego ruchu pasażerów, jak i przewozu ładunków drogą morską. W strukturze obrotu ładunków dominują kontenery duże (34,1%), masowe suche (28,4%, w tym 53,5% – węgiel i koks), masowe ciekłe (28,2%, w tym 73,3% – ropa naftowa).

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosły 16 337,9 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 7 017 zł (o 7,0% więcej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 2 miejscu w kraju.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 16 914,4 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 7 265 zł (o 7,6% więcej od średniej krajowej).

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa pomorskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 24 289,6 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 15 024,7 mln zł, tj. 6 500 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 6,5% więcej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa pomorskiego w 2018 r. wyniosła 182,2 tys. ha, tj. 5,9% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 88% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne oraz grunty leśne zadrzewione i zakrzewione, 5,4% – tereny zabudowane i zurbanizowane.

Due to its seaside location, the maritime economy plays a key role in the region. There are sea ports in Gdańsk and Gdynia and two smaller ones in Ustka and Władysławowie. There are 51.0% of the country's maritime economy entities located in Pomorskie Voivodship. It accounts for 70.0% of international sea cargo traffic and 29.2% of transit cargo traffic. Fishing for fish and other sea organisms in off-shore fisheries is carried out in 100% by the maritime economy of Pomorskie Voivodship.

In recent years there has been an increase in the volume of both international passenger traffic and cargo maritime transport. The cargo traffic structure is dominated by large containers (34.1%), dry bulk containers (28.4%, including 53.5% – coal and coke), liquid bulk containers (28.2%, including 73.3% – crude oil).

Finances

Budget revenue of local government units in Pomorskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 1 633.9 million and was at the level of PLN 7 017 per capita (7.0% more than the country average), which ranked the voivodship second in the country.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 16 914.4 million in 2018. It amounted to PLN 7 265 per capita (7.6% more than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme of Pomorskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 24 289.6 million. Co-financing from the European Union funds amounted to PLN 15 024.7 million, i.e. PLN 6 500 per capita (6.5% more than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Pomorskie Voivodship in 2018 was 1832.2 thousand hectares, i.e. 5.9% of the total area of Poland. Nearly 88% of the voivodship's area consisted of agricultural land and woody and bushy forest land, 5.4% – built-up and urbanised areas.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	201,1	200,0	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	171,4	164,2	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	125,3	136,0	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	79,3	82,8	total
miast	95,5	94,4	urban areas
wsí	47,9	62,4	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	3,4	1,0	particulates
gazowych (bez CO ₂)	35,3	17,4	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	1,8	2,1	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	683,5 ^b	826,7	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 2,8 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 4,5% tych gruntów w kraju (2,9 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 81 ha (2,9% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było nieco mniejsze (o 0,5%). Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 99,9% (99,5% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 186 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. należał do największych w kraju i wynosił 82,8% (wobec 74,0%), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 3,5 p. proc.

Pomorskie należy do grupy województw o najniższej emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Najwięcej zanieczyszczeń wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie trójmiejskim i starogardzkim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 66,7% w 2010 r. do 87,0% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych z 99,1% do 99,7% (99,8% w kraju).

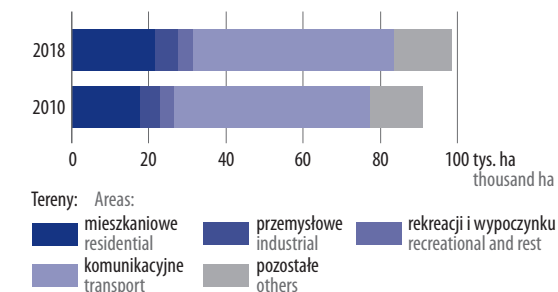
At the end of 2018, there were 2.8 thousand hectares of devastated and degraded land required reclamation, i.e. 4.5% of this land in Poland (2.9 thousand hectares in 2010). In 2018 81 hectares (2.9% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018 water consumption for needs of the national economy and population was slightly lower (by 0.5%) than in 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 99.9% (99.5% in 2010). There were 186 wastewater treatment plants in the region. The share of the population connected to wastewater treatment plants in 2018 was higher than the country average and amounted to 82.8% (compared to 74.0% in the country) and in relation to 2010 increased by 3.5 percentage points.

Pomorskie is one of the voivodships with the lowest emission of air pollutants from plants of significant nuisance. Compared to 2010 both particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) significantly decreased. The most of pollution was emitted by plants located in Trójmiejski Subregion and Starogardzki Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 66.7% in 2010 to 87.0% in 2018

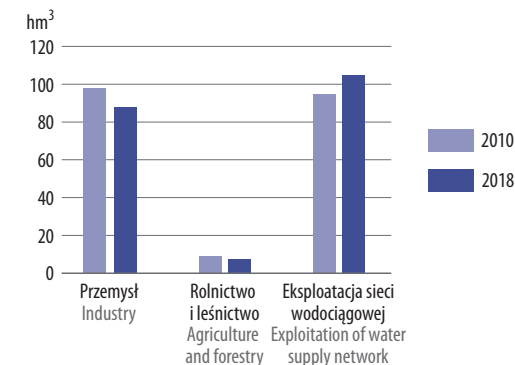
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

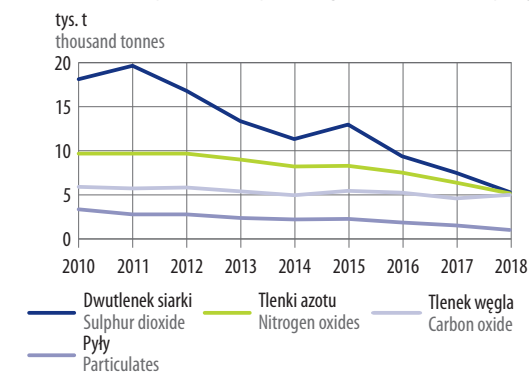
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

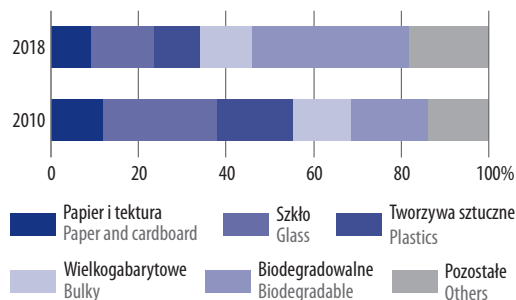
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	680,5	684,8	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	662,7	667,1	of which forests
Lesistość ^a w %	36,2	36,4	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Gdańsk fot. Pixabay

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 602,1 tys. ha i stanowiła 32,9% powierzchni województwa (5,9% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 2 580 m² (w kraju 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (394,6 tys. ha). W województwie zarejestrowanych było prawie 2,8 tys. pomników przyrody. Lasy ochronne obejmowały powierzchnię 194,5 tys. ha (29,2% powierzchni lasów ogółem). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,2 p. proc.

Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w porównaniu z 2010 r. wzrosły o ponad 15%. Najwięcej tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie gdańskim i starogardzkim (po ponad 30%). Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 355 kg wobec 325 kg w kraju. Ponad połowę odpadów komunalnych przeznaczono do składowania termicznego, pozostałe do kompostowania lub fermentacji. W regionie funkcjonowało 13 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 83,7 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 659,0 mln zł (6,1% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 175,3 mln zł (6,1%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (48,5%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (38,9%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 287 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 76 zł (75 zł)

(66.7% in the country), whereas particulates reduction ratio increased from 99.1% to 99.7% (99.8% in the country).

In 2018 the area under legal protection totalled 602.1 thousand hectares and accounted for 32.9% of the voivodship's area (5.9% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 2 580 m² (in the country – 2 651 m²). The largest share in nature protected areas comprised protected landscape areas (394.6 thousand hectares). Almost 2.8 thousand monuments of nature were registered in the voivodship. Protective forests covered an area of 194.5 thousand hectares (29.2% of total forest area). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.2 percentage points.

Compared to 2010 the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year increased by over 15%. The vast majority of this waste was produced by plants located in Gdański Subregion and Starogardzki Subregion (over 30% each). The volume of municipal waste collected per capita was 355 kg compared to 325 kg in the country. More than half of the municipal waste was designated for landfilling, more than 19% for recycling and incineration, the rest for composting or fermentation. There were 13 landfill sites for municipal waste with an area of 83.7 hectares operating in the voivodship.

In the years 2010–2018 the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 659.0 million (6.1% of outlays allocated for this purpose in the country) and outlays for water management – PLN 175.3 million (6.1%). Out of the outlays on environmental protection the most funds (over 48.5%) were allocated to wastewater management and protection of waters and from among the outlays on water management – to water intakes and systems (38.9%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 287 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 76 (PLN 75).

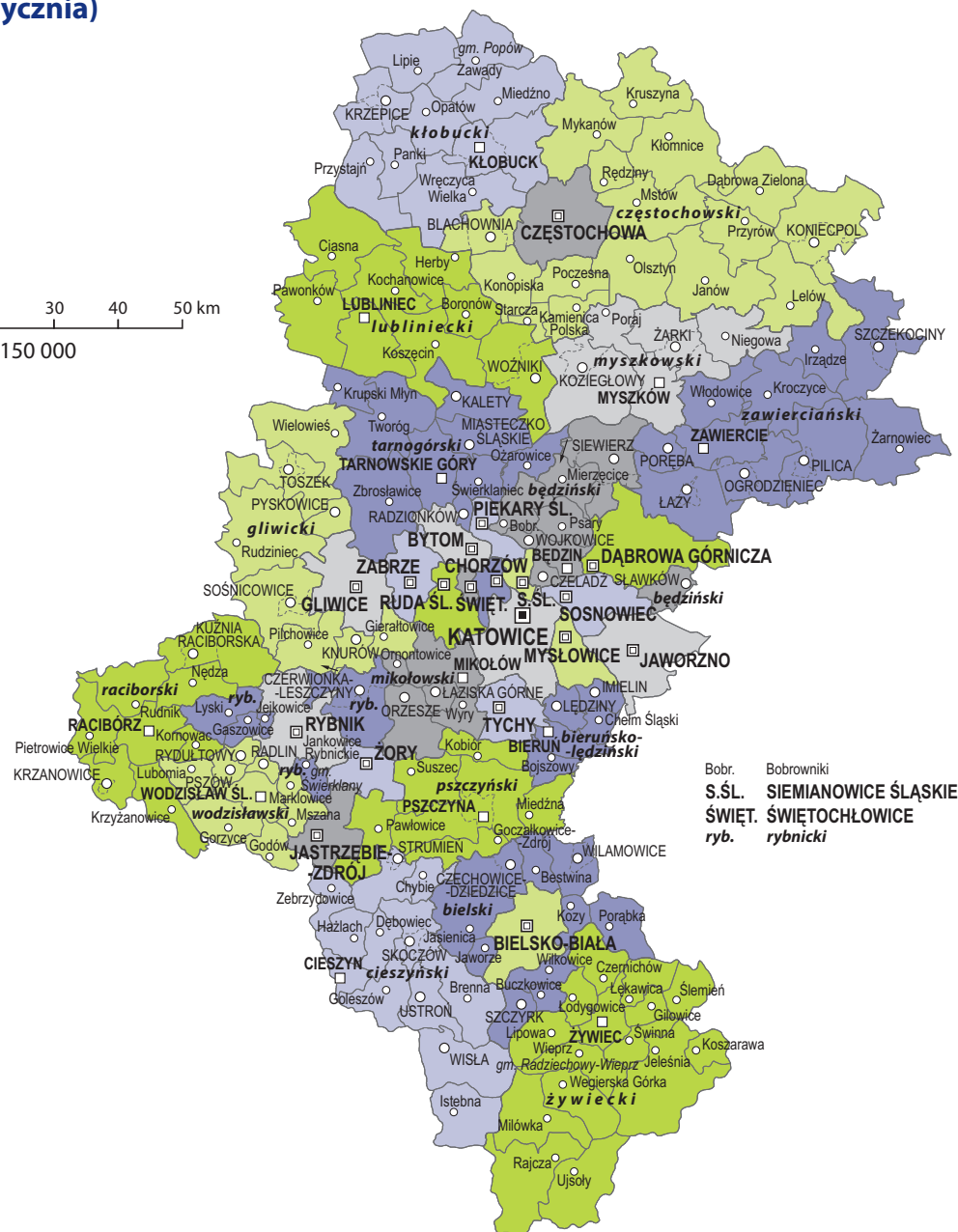
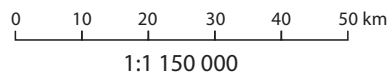
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE
ŚLĄSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	12 333 km ²
Ludność Population	4 533 565
Powiaty Powiats	17
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	19
Gminy ogółem Total gminas	167
Gminy miejskie Urban gminas	49
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	22
Gminy wiejskie Rural gminas	96
Miasta Cities and towns	71

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas

- gliwicki** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Świerklany Nazwy gmin
Gmina names

- **KATOWICE** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- ▣ **GLIWICE** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- **CIESZYN** Miasta - siedziby powiatów
Cities - seats of powiats
- **WILAMOWICE** Miasta - siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns - seats of urban and urban-rural gminas
- **Ormontowice** Wsie - siedziby gmin wiejskich
Villages - seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską
oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina
and affiliation of a part of a gmina to its main area

- Bobr. Bobrowniki
- S.ŚŁ. SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE
- ŚWIĘT. ŚWIĘTOCHŁOWICE
- ryb. rybnicki

Kapitał ludzki

Demografia

Śląskie jest czternastym województwem w Polsce pod względem powierzchni i drugim, po mazowieckim, pod względem liczby mieszkańców (4,5 mln osób; 11,8% ogółu populacji). Województwo jest obszarem zarówno o największej gęstości zaludnienia (368 osób na km² wobec 123 w kraju), jak i o najwyższym odsetku ludności miejskiej w populacji ogółem (76,7% wobec 60,1% średnio w Polsce). W porównaniu z 2010 r. liczba ludność zmniejszyła się o 2,2%, tj. o 101,4 tys. Spadek liczby ludności dotyczył sześciu z ośmiu podregionów województwa – w tym najgłębszy sosnowieckiego (o 4,5%) i katowickiego (o 4,3%).

Na spadek liczby ludności województwa śląskiego wpłynął utrzymujący się od lat ujemny przyrost naturalny, który w 2018 r. osiągnął najniższą wartość od 2010 r. (minus 2,1‰; czwarta najniższa wartość w kraju). Złożył się na to niski współczynnik urodzeń (9,4‰ w 2018 r. wobec 10,1‰) oraz wysoki – zgonów (11,5‰; trze-

Human Capital

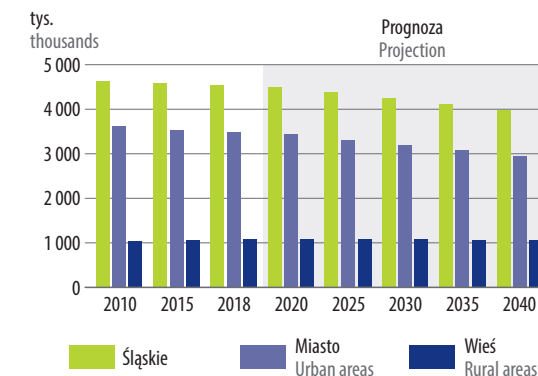
Demography

Śląskie Voivodship is the 14th voivodship in Poland in terms of area, and 2nd, after Mazowieckie Voivodship, in terms of population (4.5 million people; 11.8% of total population). The voivodship is both an area with the highest population density (368 people per square kilometre compared to 123 in the the country) and the highest percentage of urban population in total population (76.7% compared to the average of 60.1% in Poland). Compared to 2010, the population decreased by 2.2%, that is 101.4 thousand people. The decrease in population concerned six out of eight subregions of the voivodship, and was the highest in Sosnowiecki (by 4.5%) and Katowicki (by 4.3%) subregions.

The decrease in the population of Śląskie Voivodship was caused by the negative natural population growth, which has continued for years, and in 2018 reached the lowest value since 2010 (minus 2.1‰; the fourth lowest value in the country). The key contributing fac-

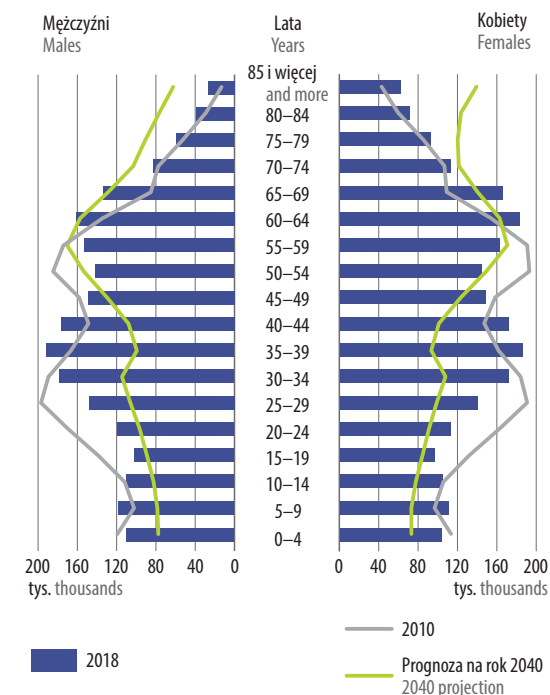
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

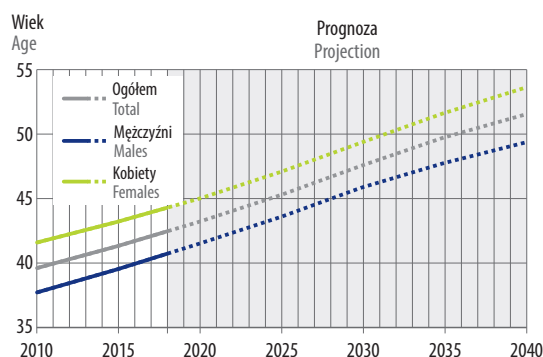

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Śląskie	10,3	9,4	10,3	11,5	0,0	-2,1	-1,1	-1,1	-1,1	-3,2
Podregiony: Subregions:										
bielski	11,0	10,3	9,6	10,7	1,4	-0,4	1,8	1,0	3,2	0,6
bytomski	10,1	8,8	10,2	11,6	-0,2	-2,8	-1,6	-0,7	-1,8	-3,5
częstochoowski	9,6	8,3	11,5	12,6	-1,9	-4,4	0,1	-1,2	-1,8	-5,6
gliwicki	10,1	9,5	9,7	11,2	0,3	-1,7	-2,7	-2,9	-2,4	-4,6
katowicki	10,1	9,8	11,5	12,4	-1,4	-2,5	-2,8	-2,4	-4,2	-4,9
rybnicki	10,9	9,7	8,7	10,3	2,2	-0,6	-1,9	-1,5	0,3	-2,1
sosnowiecki	9,4	8,0	11,6	12,8	-2,2	-4,8	-1,4	-1,8	-3,6	-6,6
tyski	11,9	10,8	8,5	9,6	3,5	1,2	0,6	1,4	4,1	2,6

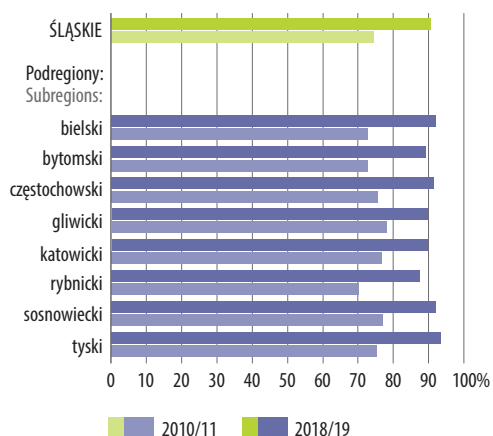
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

cia wartość w kraju po łódzkim i świętokrzyskim). W województwie od lat notuje się najwyższą w kraju, po świętokrzyskim – umieralność z powodu chorób układu krążenia (w przeliczeniu na 100 tys. ludności 492 zgony wobec 437 w kraju), jak i z powodu nowotworów – po województwie łódzkim (316 wobec 285 średnio w Polsce).

Na spadek liczby ludności województwa również miało wpływ utrzymujące się od lat ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych (w 2018 r. minus 1,1‰, wobec 0,1‰ w Polsce). Spośród śląskich miast na prawach powiatu dodatnią wartość salda migracji wykazały jedynie Żory (0,7‰).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 18,6% (wyższy odsetek notowano jedynie w łódzkim i świętokrzyskim). Liczebność tej grupy od 2010 r. wzrosła o 27,8%, tj. o 183,0 tys. Jednocześnie w śląskim obserwowano największy w kraju, po łódzkim, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (o 9,5%), co, przy wysokiej liczbie osób w wieku nieprodukcyjnym przełożyło się na jeden z wyższych w kraju współczynników obciążenia demograficznego (na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 66 osób w wieku nieprodukcyjnym, tj. o ponad 12 osób więcej niż w 2010 r.).

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 1921 placówek wychowania przedszkolnego (o 12,3% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 159,5 tys. dzieci, tj. 90,5%. W miastach odsetek ten był mniejszy niż średnio w kraju (92,2% wobec 103,4%), na wsi wyniósł 85,3%.

W roku akademickim 2018/19 w województwie działały 34 uczelnie (8,7% wszystkich uczelni w kraju – 3 lokata), w których kształciło się 114,7 tys. studentów – 58,1% z nich stanowiły kobiety. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 4,7 tys. osób, tj. 4,1% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie śląskim ukoń-

tors were low birth rate (9.4‰ w 2018 r. compared to 10.1‰) and high death rate (11.5‰; the third value in the country after Łódzkie and Świętokrzyskie voivodships). For years, Śląskie Voivodship has observed the highest, after Świętokrzyskie Voivodship, mortality due to cardiovascular diseases in the country (492 deaths per 100 thousand population compared to 437 in the country) as well as the highest mortality due to cancer, after Łódzkie Voivodship (316 deaths compared to 285 on average in Poland).

The decrease in the population of the voivodship was also affected, which has continued for years, by the negative balance of internal and international migrations for years (minus 1.1‰ in 2018, compared to 0.1‰ in Poland). Among the Silesian cities with powiat status, only Żory showed positive migration balance (0.7‰).

In 2018, the share of population aged 65 and over was 18.6% (higher percentage was recorded only in Łódzkie and Świętokrzyskie voivodships). The size of the group has grown by 27.8%, i.e. 183.0 thousand people, since 2010. At the same time, in Śląskie Voivodship the highest decrease in the number of working age population (of 9.5%) in the country was observed – after Łódzkie Voivodship. Given the high number of people of non-working age, the decrease translated into one of the highest rates of demographic burden in the country (66 people of non-working age per 100 people of working age, i.e. almost 12 people more than in 2010).

Education

In the school year 2018/19, there were 1921 pre-primary education establishments in the voivodship (12.3% more than in the school year 2010/11). Pre-primary education covered 159.5 thousand children, i.e. 90.5%. In urban areas, the percentage was lower than the country average (92.2% compared to 103.4%), and in the rural areas it was 85.3%.

In the academic year 2018/2019, 34 universities operated in the voivodship (8.7% of all universities in the country – 3rd place), attended by 114.7 thousand students, 58.1% of whom were women. The number of foreigners studying at the universities was 4.7 thousand, i.e. 4.1% of the total number of students in the voivod-

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	1 415	1 417	298,3	340,8	–	–	Primary
Gimnazja	139	121	75,9	37,9	36,4	36,3	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	207	218	17,4	16,2	5,1 ^c	4,9 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	248	249	49,2	48,7	16,1	15,9	General secondary
Technika ^d	236	242	60,3	60,0	14,1	13,0	Technical secondary ^d
Policealne	280	236	32,5	27,4	8,3	7,5	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

czyli 30,9 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 9,4% ogólnej liczby absolwentów w kraju (3 lokata).

Rynek pracy

W 2018 r. śląski rynek pracy skupiał 11,3% pracujących w gospodarce narodowej (1,8 mln osób) – 2 lokata w Polsce. Liczba pracujących na 1 000 ludności wzrosła z 353 osób w 2010 r. do 389 osób w 2018 r. (w kraju – 407). 59,2% pracujących znalazło zatrudnienie w sektorze usług. Większość podregionów w województwie miała wysoki udział zatrudnionych w przemyśle w tym, pierwsze 2 lokaty w kraju zajmował odpowiednio podregion tyski i rybnicki.

ship. In the academic year 2017/2018, 30.9 thousand students completed higher education in Śląskie Voivodship (including foreigners), which constituted 9.4% of the total number of graduates in Poland (3rd position).

Labour market

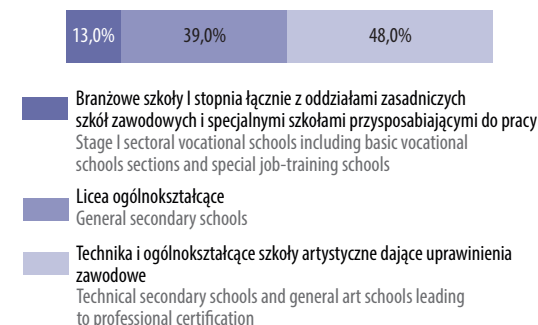
In 2018, the Silesian labour market concentrated 11.3% of employed persons in the national economy (1.8 million people) – the 2nd place in Poland. The number of employed persons per 1 000 population increased from 353 in 2010 to 389 in 2018 (407 in the country). 59.2% of the employed persons found employment in the sector of services. The share of people employed in industry was high in most subregions of the voivod-

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	1 980	1 940	Economically active persons in thousands
pracujący	1 799	1 873	employed persons
bezrobotni ^a	181	67	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	26,5	9,0	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	52,3	53,2	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	47,5	51,4	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,1	3,5	Unemployment rate in %
kobiety	10,6	3,4	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	8,0	2,3	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat. a Persons aged up to 74.

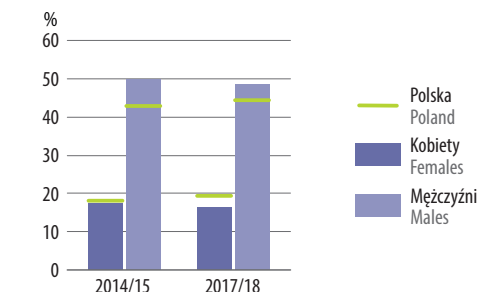
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

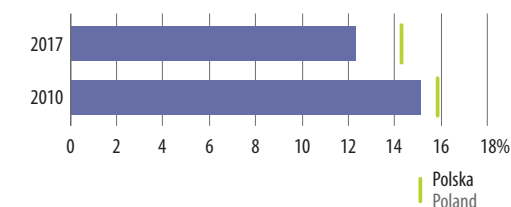
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

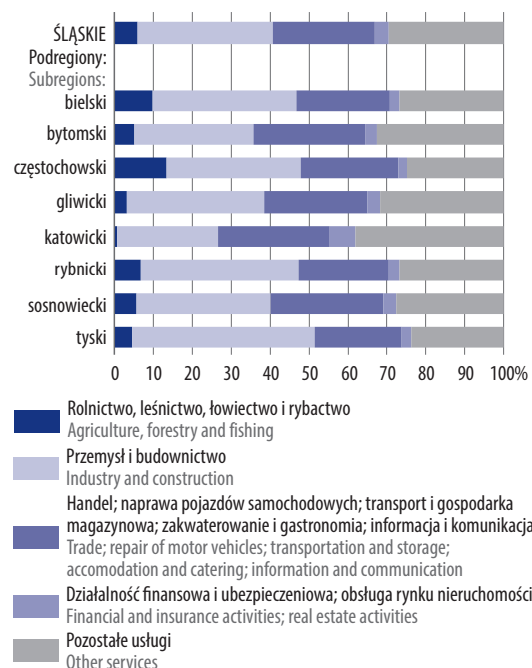
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

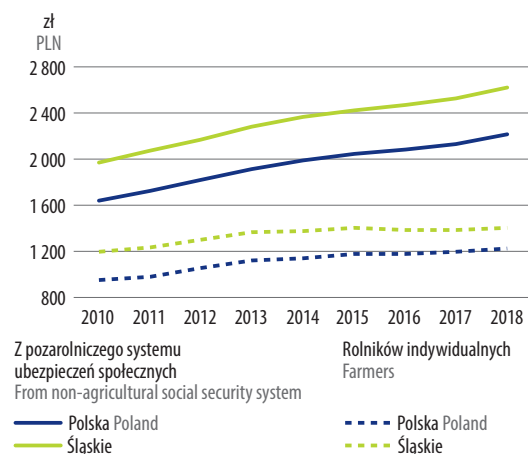
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie śląskim, pomimo wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych, zmalała populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze zmniejszenia się populacji w wieku 15 lat i więcej). Stopa bezrobocia była niższa od przeciętnej krajowej (3,5% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie śląskim 514,8 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 15,7% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. – 487,3 tys., tj. 15,6%). Przyjeżdżających do pracy było więcej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 1,09 i należał do jednych z wyższych w kraju.

ship, as Rybnicki and Tyski subregions held the first two positions in the country.

According to the Labour Force Survey (LFS) in Śląskie Voivodship, despite the increase in the number of employed persons and the decrease in the number of the unemployed, the number of economically active persons decreased (which results from the decline in population aged 15 and above). The unemployment rate was lower than the country average (3.5% compared to 3.8%).

In 2016, 514.8 thousand residents of Śląskie Voivodship commuted to gminas other than those of their residence, which constituted 15.7% of the total number of commuters in the country (in 2011 – 487.3 thousand, i.e. 15.6%). There were more incoming than outgoing commuters, and the movement quotient related to employment was 1.09, and was among the highest in the country.

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters	Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters		
Katowice – miejska urban	11 3830	Sosnowiec – miejska urban	24 277
Bielsko-Biała – miejska urban	33 196	Katowice – miejska urban	19 299
Gliwice – miejska urban	31 578	Bytom – miejska urban	19 907
Częstochowa – miejska urban	19 178	Zabrze – miejska urban	16 880
Jastrzębie Zdrój – miejska urban	17 698	Ruda Śląska – miejska urban	15 436
Tychy – miejska urban	15 433	Dąbrowa Górnicza – miejska urban	13 118
Sosnowiec – miejska urban	14 862	Chorzów – miejska urban	13 105
Chorzów – miejska urban	14 566	Tychy – miejska urban	11 431
Dąbrowa Górnicza – miejska urban	14 221	Gliwice – miejska urban	10 033
Zabrze – miejska urban	13 826	Siemianowice Śląskie – miejska urban	9 905

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w śląskim kształtowały się na nieco wyższym poziomie niż średnio w kraju, na co wpłynęły wyższe niż przeciętnie zarobki w przemyśle.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w śląskim wyniosło 5 033,64 zł (100,6% przeciętne wynagrodzenia w kraju). Relacja wynagrodzenia w śląskim do przeciętnej krajowej wyniosła 1,006.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Śląskie Voivodship have been slightly higher than the country average, due to higher than the average wages and salaries in industry.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018 the average gross wages and salaries in Śląskie Voivodship amounted to PLN 5 033.64 (100.6% of the country average).

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 persons.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	3 306,69	4 586,55	102,6	99,9	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 374,87	4 857,28	102,1	99,2	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	3 704,89	5 071,83	117,5	112,0	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 446,94	3 856,78	84,8	89,1	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 910,69	5 373,70	82,9	82,1	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 193,73	4 326,19	94,9	93,5	other services

grodzień kobiet (4 348,67 zł) i mężczyzn (5 619,10 zł) ukształtowała się na poziomie 77,4% – śląskie było województwem o największej w kraju rozpiętości wynagrodzeń w podziale na płeć. Wynagrodzenia kobiet stanowiły 95,7% przeciętnego wynagrodzenia kobiet w kraju (piąta lokata po mazowieckim, pomorskim, dolnośląskim i małopolskim). Wśród mężczyzn relacja ta wyniosła 103,2% (trzecia lokata po mazowieckim i dolnośląskim).

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 757,03 zł (druga lokata po mazowieckim). W porównaniu z 2010 r. obserwowano wyższy niż średnio w kraju wzrost dochodu rozporządzalnego (o 50,4% wobec 42,0% w Polsce; trzecia lokata po lubelskim i świętokrzyskim). W analizowanym okresie wydatki zwiększyły się o 28,1% (wobec 19,7% w kraju) i w 2018 r. stanowiły 73,3% dochodu rozporządzalnego.

Śląskie było województwem o najniższym w kraju udziale dochodów z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie w dochodzie rozporządzalnym (0,3% wobec 3,8%) i najwyższym, po podkarpackim – udziale świadczeń społecznych (36,4% – podobny udział miało świętokrzyskie).

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców obniżyła się z 391 osób w 2013 r. do 242 w 2018 r. (najniższa wartość w kraju).

The correlation between women's (PLN 4 348.67) and men's (PLN 5 619.10) wages and salaries was at the level of 77.4% – Śląskie Voivodship was the one with the widest wage and salary differential disaggregated by sex. Women's salaries constituted 95.7% of the average salary of women in the country (the fifth place after Mazowieckie, Pomorskie, Dolnośląskie and Małopolskie voivodships). Among men, the relation was 103.2% (third place after Mazowieckie and Dolnośląskie).

In 2018, monthly available income in households per capita was PLN 1 757.03 (second place after Mazowieckie Voivodship). Compared to 2010, an increase in available income higher than the country average was observed in Śląskie Voivodship (an increase of 50.4% compared to 42.0% in Poland, the third place after Lubelskie and Świętokrzyskie voivodships). In the analysed period, expenditures increased by 28.1% (compared to 19.7% in the country), and in 2018 they constituted 73.3% of available income

Śląskie Voivodship was the one with the lowest percentage of income from individual farms in agriculture (0.3% compared to 3.8%) and with the highest, after podkarpackie, percentage of social benefits (36.4% – a similar share was recorded in Świętokrzyskie Voivodship).

The number of people benefiting from community social assistance per 10 thousand inhabitants decreased from 391 in 2013 to 242 in 2018 (the lowest value in the country).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-raising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

250,6 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

360,6 tys.

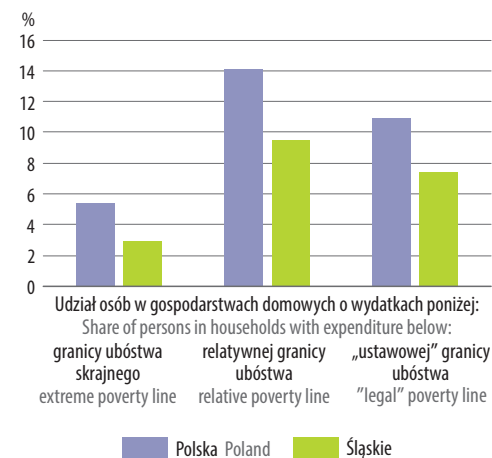
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

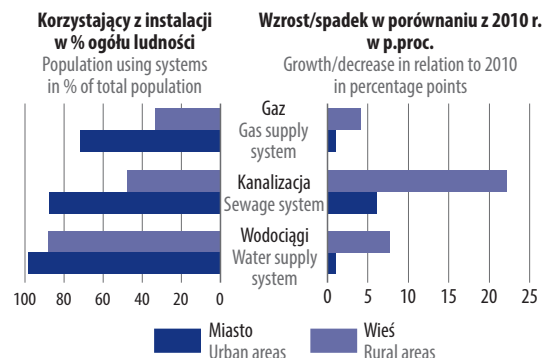

2 248,0 mln zł

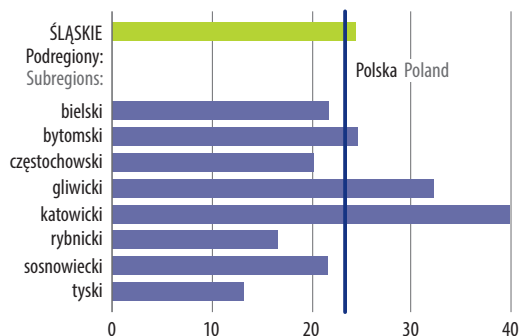
Wypłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

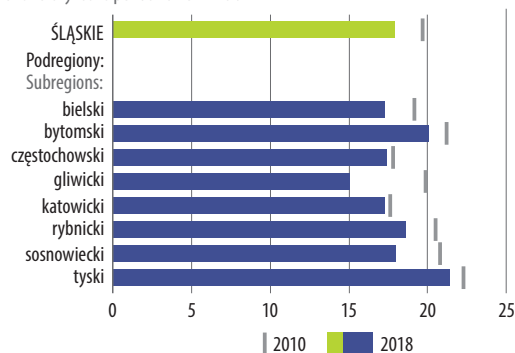

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe śląskiego (1 773,5 tys. mieszkań) stanowiły 12,1% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w 2018 r. wyniosła 391 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 21,7 tys. km, a kanalizacyjnej – 16,7 tys. km (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 9,5% i o 46,3%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należy do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypada 77 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 9,5% do 17,6 tys. km – a w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik był, po małopolskim, najwyższy w kraju (130,7 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

Dostępność do kadry medycznej w śląskim była lepsza w średnio w kraju. W 2018 r. liczba lekarzy wyniosła 11,0 tys. (24 osoby personelu na 10 tys. ludności wobec 23 w kraju), a pielęgniarek i położnych – 27,7 tys. (odpowiednio 61 wobec 56 w kraju). W 2018 r. funkcjonowało 157 szpitali ogólnych (16,5% ogółu placówek w kraju). Śląskie było województwem o największym w kraju wzroście liczby szpitali – w porównaniu z 2012 r. przybyło 36 placówek, także województwem o największej dostępności szpitali ogólnych – liczba osób na 1 łóżko wyniosła 184 osób (wobec 211 w Polsce).

W 2018 r. w województwie funkcjonowało pięć oddziałów transplantologicznych (trzecia lokata po mazowieckim i dolnośląskim). Działało także 16 placówek lecznictwa uzdrowiskowego. Z sanatoriów i szpitali uzdrowiskowych (2,5 tys. łóżek) skorzystało ciągu roku 38,2 tys. kuracjuszy (5,0% leczonych w kraju).

Kultura

W 2018 r. odnotowano spadek (po 4,1%) liczby bibliotek publicznych oraz księgozbioru w porównaniu z 2010 r. Biblioteki odwiedziło o 13,4% mniej czytelników (168 wobec 190 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano

Dwellings

Dwelling stocks of Śląskie Voivodship (1 773.5 thousand dwellings) constituted 12.1% of the country stock. In 2018, the number of dwellings per 1000 population amounted to 391(381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 21.7 thousand km, and of the sewage system – 16.7 thousand km (increase compared to 2010 by 9.5% and 46.3%, respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system is one of the most favourable in Poland (77 km of sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 9.5% to 17.6 thousand km – and per 100 km² the indicator was, after Małopolskie Voivodship, the highest in the country (130.7 compared to 42.6).

Health care

The availability of medical personnel in Śląskie Voivodship was better than the country average. In 2018 the number of physicians was 11.0 thousand (24 doctors per 10 thousand population in comparison with 23 in the country), and the number of nurses and midwives – 27.7 thousand (61 compared 56). In 2018, there were 157 general hospitals (16.5% of all facilities in the country). Śląskie was the voivodship with the highest increase in the number of hospitals in the country – compared to 2012, their number increased by 36, and the voivodship in which the availability of general hospitals was the greatest – the number of people per 1 bed amounted to 184 (compared to 211 in Poland).

In 2018, five transplantation wards were operating in the voivodship (third place after Mazowieckie and Dolnośląskie). There were also 16 health resort facilities. Within the year, sanatoriums and health resort hospitals (2.5 thousand beds) were visited by 38.2 thousand health resort patients (5.0% of patients treated in Poland).

Culture

In 2018, a decrease in the number of public libraries and book collections (of 4.1% in each case) was observed as compared to 2010. Libraries were visited by 13.4% less borrowers (168 compared to 190 borrowers per

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Śląskie	814	781	882,2	763,7	55	69	1 108,7	1 513,3	56	51	5 460,6	7462,5
Podregiony: Subregions:												
bielski	134	131	130,1	120,0	17	22	198,3	244,7	11	7	881,7	1 259,8
bytomski	83	76	63,5	48,9	4	2	190,2	47,6	4	5	31,4	404,1
częstochoowski	105	102	82,8	64,6	5	5	153,3	37,3	7	5	639,3	809,2
gliwicki	69	62	87,0	93,2	6	10	97,6	261,3	5	5	767,1	1 003,8
katowicki	90	87	168,4	126,4	11	13	147,1	417,9	10	12	1 671,5	1 968,4
rybnicki	129	124	126,7	109,8	4	5	32,0	55,5	11	10	690,9	819,4
sosnowiecki	131	125	153,4	132,4	4	6	78,1	124,5	5	6	558,1	938,8
tyski	73	74	70,4	68,4	4	6	212,0	324,5	3	1	220,6	259,0

również spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 19,7 wol. w 2010 r. do 17,9 wol. w 2018 r.).

Dużą popularnością cieszą się kina. Pod względem liczby widzów województwo zajmuje 2 miejsce w kraju, a w przeliczeniu na 1000 ludności – 5 miejsce. Frekwencja na polskich filmach w kinach stałych w 2018 r. była niższa niż średnio w kraju i wyniosła 29,1%. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (wzrost o 36,5%), jednak ich udział w zwiedzających ogółem w kraju zmniejszył się z 5,0% do 4,0%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 413 osób wobec 527 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 306 do 357 osób.

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 511 do 671 (6,1% ogółu obiektów w kraju – 5 lokata), a liczba miejsc noclegowych o 19,8%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie bielskim (51,1%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 2,8 mln turystów (w tym 15,0% turystów

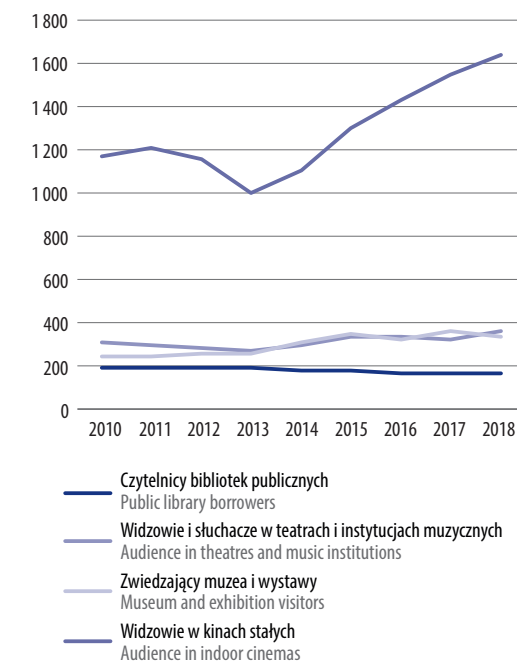
1000 population). A decline in loans of collection was also recorded.

Cinemas are very popular. In terms of audience, the voivodship ranked 2nd in the country, and 5th in terms of audience per 1000 population. Attendance at the screenings of Polish films in indoor cinemas in 2018 was lower than country average and amounted to 29.1%. More people visited museums (an increase of 36.5%) compared to 2010, however, the share in the total number of visitors in the country decreased from 5.0% to 4.0%. The availability of theatres and music institutions increased in the analysed period – 413 people per 1 place, compared to 527 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 306 to 357 per 1000 inhabitants.

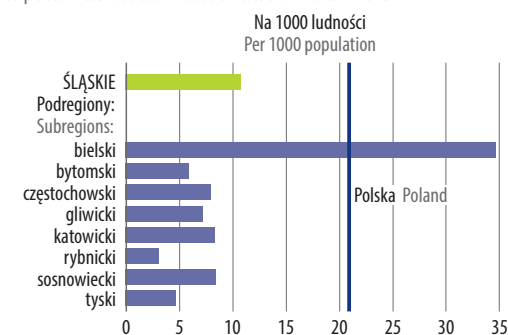
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 511 to 671 (6.1% of the total number of establishments in the country – 5th place), and the number of bed places – by 19.8%. The largest number of establishments was located in Bielski Subregion (51.1%). The tourist accommodation establishments

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

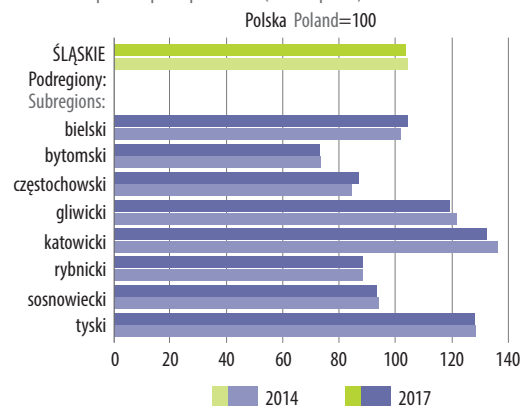

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

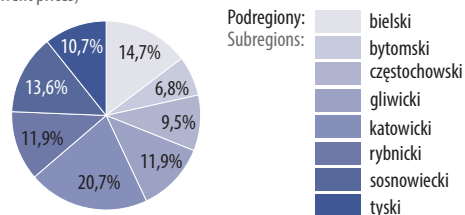
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

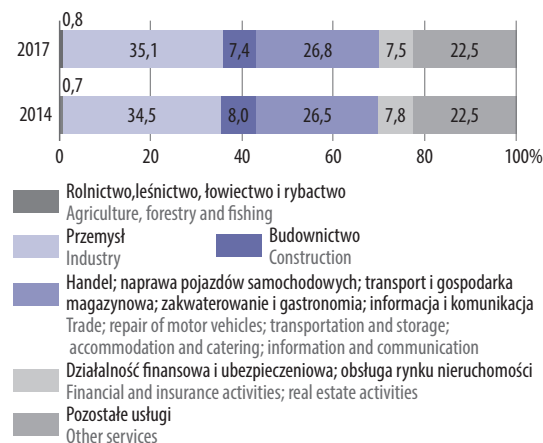
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

zagranicznych), tj. 619 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa śląskiego udzieliły 7,1% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2015 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 38,2% (40,1% w kraju).

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo śląskie w 2017 r. wytworzyło 12,3% produktu krajowego brutto (2 lokata w kraju). W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 53,7 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 4 miejscu. Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 7,9% wyższa niż średnio w kraju i wyniosła 127,4 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	213 640 12,4	244 267 12,3	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	46 511 104,0	53 654 103,6	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	189 429	214 519	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 10,8%, tj. 472,5 tys., miało siedzibę w województwie śląskim – 2 lokata po mazowieckim. Do sektora prywatnego należało 95,8% podmiotów (o 0,5 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 1,4% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 97 do 104. W odniesieniu

were used by 2.8 million tourists (of which 15.0% were foreign tourists), i.e. 619 people per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Śląskie Voivodship accounted for 7.1% of all nights spent in Poland. Since 2015, the occupancy rate of bed places has been growing steadily, and in 2018 it amounted to 38.2% (40.1% in Poland).

Economy

Regional accounts

In 2017, Śląskie Voivodship created 12.3% of the gross domestic product (2nd place in Poland). The GDP per capita was PLN 53.7 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship 4th.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was higher than country average by 7.9% and amounted to PLN 127.4 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 10.8%, i.e. 472.5 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), was located in Śląskie Voivodship – 2nd place after Mazowieckie Voivodship. 95.8% of the entities belong to private sector (0.5 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 1.4% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, increased from 97 to

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Śląskie	974	1 042	100	83	55	76
Podregiony: Subregions:						
bielski	1 102	1 164	110	95	58	83
bytomski	901	989	89	74	48	65
częstochoowski	951	1 025	108	93	64	82
gliwicki	992	1 073	95	78	53	76
katowicki	1 077	1 177	107	92	57	97
rybnicki	758	802	82	64	43	55
sosnowiecki	1 006	1 038	107	80	62	75
tycki	948	1 023	96	82	49	65

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 10 punktów.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie śląskim (34,0 mld zł), stanowiły 11,2% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7492 zł, o 4,9% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 5 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono 44,1% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 55,4%, a na rolnictwo – 0,5%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 1,9 mld zł i stanowiły 7,3% nakładów na działalność B+R w Polsce (8,1% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (412 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,63% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 8,0% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 5,4 (dla kraju 7,7).

104. In relation to the country average, this indicator was 10 points lower.

Investments

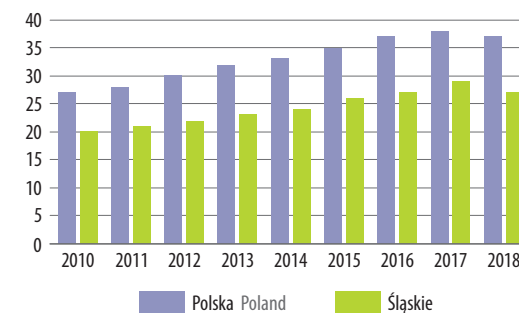
Investment outlays in 2018 incurred in Śląskie Voivodship (PLN 34.0 billion) constituted 11.2% of country's expenditure. They amounted to PLN 7492 per capita, which is 4.9% less than the country average, and thus the voivodship ranked 5th in the country. – 44.1% of the investment outlays were allocated to services, industry and construction – 55.4%, and agriculture – 0.5%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 1.9 billion and constituted 7.3% of the R&D activity expenditures in Poland (8.1% in 2010). Per capita, the value was lower than the country average (PLN 412 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to the GDP in 2017 was 0.63% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 8.0% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 5.4 (for the country – 7.7).

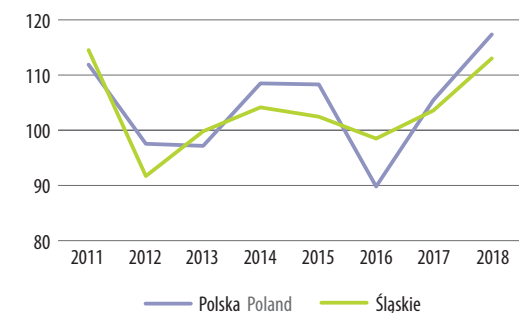
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

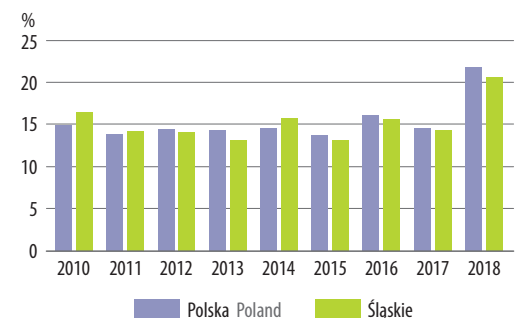
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

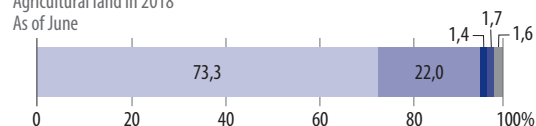
Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu
Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

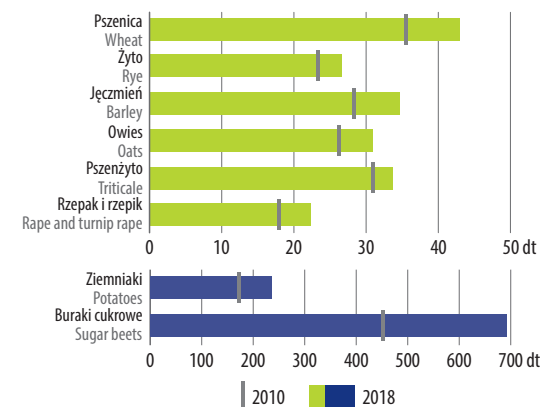
In good agricultural condition:

^a łącznie z ogrodami przydomowymi.
^a Including kitchen gardens.

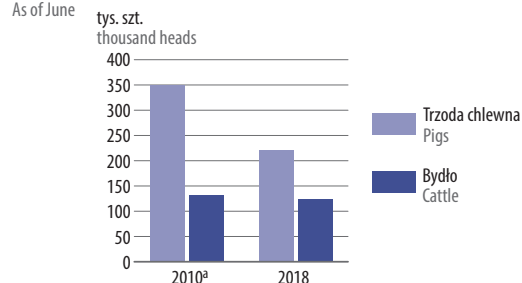
Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

Pogłowia trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu
Pigs and cattle
As of June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

Rolnictwo

Województwo śląskie ma średnie warunki glebowe i klimatyczne do prowadzenia działalności rolniczej. W układzie przestrzennym najmniej korzystne warunki do produkcji występują w północnej części województwa oraz na południu, gdzie ponad połowę zajmują gleby słabe i bardzo słabe. Jest to obszar o największym udziale gospodarstw małoobszarowych. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 365,9 tys. ha (o 1,5% mniej niż w 2010 r.).

W 2018 r. w strukturze powierzchni zasiewów największy areal zajmowała pszenica – 25,6% oraz pszenżyto – 12,3%. Uzyskane plony z 1 ha większości ziemio- pódów były wyższe niż średnie w kraju. Natomiast zbiory ze względu na mały areal miały niewielki udział w produkcji krajowej. Zbiór zbóż podstawowych w województwie stanowił 3,1% produkcji krajowej, rzepaku i rzepiku – 2,6%, ziemniaków – 2,4%.

Śląskie należało do grupy województw o najniższym pogłowiu zwierząt w kraju. W 2018 r. w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada trzody chlewnej wynosiła 59,3 szt. (wobec 80,6 szt. w kraju, 7 lokata), a bydła – 32,8 szt. (wobec 42,3 szt.). W produkcji żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso województwo uży- skało 9 lokatę (3,9% produkcji krajowej).

W regionie odnotowano spadek zainteresowania pro- wadzeniem ekologicznych gospodarstw rolnych. Zmnie- szyła się ich liczba (z 228 w 2010 r. do 148 w 2018 r.) i tym samym powierzchnia (z 5,7 tys. ha do 3,0 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowało 118 gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat oraz 30 w okresie przestawiania.

Agriculture

Soil and climatic conditions for agricultural activity in Śląskie Voivodship are average. In the spatial layout, the least favourable conditions can be found in the north- ern part of the voivodship and in the south where more than half of the soil is of poor and very poor quality. It is the area of the greatest share of small farms. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition oc- cupied 365.9 thousand hectares (1.5% less than in 2010).

In 2018, the largest share of the sown area was oc- cupied by wheat – 25.6% – and triticale – 12.3%. The yields obtained from 1 hectare of most crops were higher than the country average. Due to the small size of the area, the harvest had a small share in domestic produc- tion. The harvest of basic crops in Śląskie Voivodship accounted for 3.1% of domestic production, rape and turnip rape – 2.6%, potatoes – 2.4%.

Śląskie Voivodship was among the voivodships with the lowest animal population in the country. In 2018, the density of pigs per 100 hectares of agricultural land was 59.3 heads (compared to 80.6 heads in the country, 7th place), and the density of cattle – 32.8 heads (compared to 42.3 heads). In production of animal slaughter, in terms of meat, the region ranked ninth in the country (3.9% of domestic production).

A decrease in the interest in running organic farms was observed in the region. The number of such farms de- creased (from 228 in 2010 to 148 in 2018) and their area decreased as well (from 5.7 thousand hectares to 3.0 thousand hectares). In 2018, 118 certified organic farms operated, and 30 farms were in the conversion period.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	391,2	371,9	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	95,0	98,4	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	64,6	54,4 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	5,62	6,31 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	268,0	272,6	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przelicze- niu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	112,7	124,9	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w czerwcu. ^c W 2016 r. ^d łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
^a Data of the Agricultural Census. ^b As of June. ^c In 2016. ^d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była prawie 71% wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 35,7 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 55,1 tys. zł wobec 28,0 tys. zł w 2010 r.

Województwo śląskie w 2018 r. wytworzyło po 2,9% krajowej globalnej produkcji rolniczej i towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej był na poziomie zbliżonym do średniej krajowej i wynosił 94,2%. Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie 7 040 zł wobec 6 093 zł w kraju.

Przemysł

W województwie śląskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 16,4% produkcji przemysłowej Polski (18,5% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 54,9 tys. zł, co było jedną z najwyższych wartości w kraju. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (23,2% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji metali (14,4%) oraz produkcji wyrobów z metali (8,8%).

Transport

Województwo śląskie ma bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę transportową. W 2018 r. eksploatowane były 1 943 km linii kolejowych (o 9,8% mniej niż w 2010 r.), ich gęstość była największa w kraju i wyniosła 15,8 km na 100 km².

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w 2018 r. wyniosła 21,7 tys. km (o 2,2% więcej w stosunku do 2010 r.). Gęstość sieci drogowej w regionie była blisko dwukrotnie większa niż średnio w kraju. Na 100 km² powierzchni przypadało 176,3 km dróg (w kraju 97,2 km). Śląskie ma 174,9 km autostrad (10,7% autostrad w Polsce, 4 lokata) i 132,5 km dróg ekspresowych.

W województwie działa Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach (Katowice Airport). Lotnisko jest jednym z kluczowych elementów infrastruktury

The average price of arable land in private turnover in 2018 was nearly 71% higher than in 2010, and amounted to 35.7 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 55.1 thousand compared to PLN 28.0 thousand in 2010.

In 2018, Śląskie Voivodship generated 2.9% of the national gross agricultural output and 2.9% of the market agricultural output. The share of the market agricultural output in final agricultural production was at a level close to the country average and amounted to 94.2%. The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was at the level of PLN 7 040, compared to PLN 6 093 in Poland.

Industry

In Śląskie Voivodship, the sold production of industry constituted 16.4% of Poland's sold production of industry (18.5% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 54.9 thousand per capita, which was one of the highest values in the country. The highest sales were recorded in the production of motor vehicles, trailers and semi-trailers (23.2% of the regional sold production of industry), metal production (14.4%) and production of metal (8.8%).

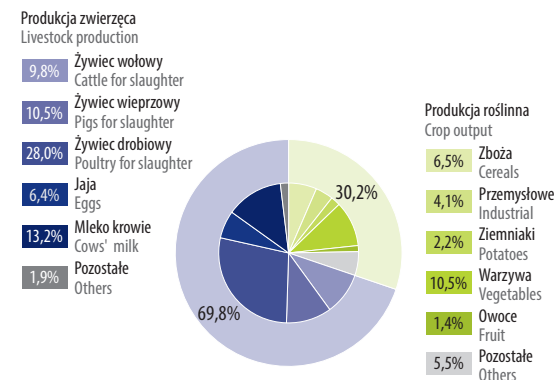
Transport

The transport infrastructure in Śląskie Voivodship is very well developed. In 2018, 1 943 km of railway lines were in operation (9.8% less than in 2010); their density was the highest in the country and amounted to 15.8 km per 100 km².

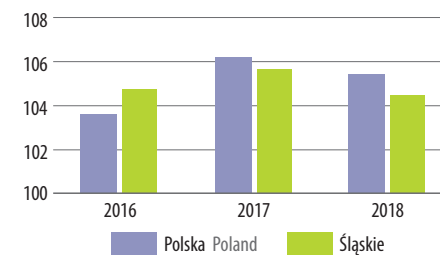
In 2018, the length of hard surface public roads was 21.7 thousand kilometers (2.2% more than in 2010). The density of road network in the region was almost twice as high as the country average. There were 176.3 km of roads per 100 km² (97.2 km in Poland). There are 174.9 km of motorways in Śląskie Voivodship (10.7% in Poland, 4th place) and 132.5 km of expressways.

The Katowice International Airport in Pyrzowice (Katowice Airport) operates in the voivodship. The airport is one of the key elements of the communication infrastructure of the region. In 2018, over 4.8 million

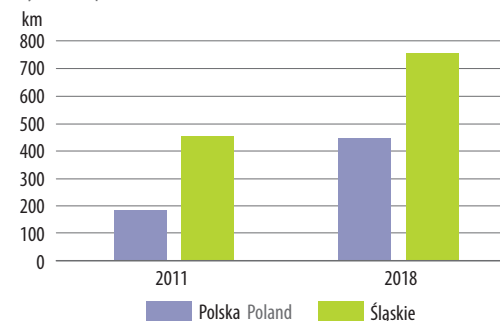
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.) Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100) Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

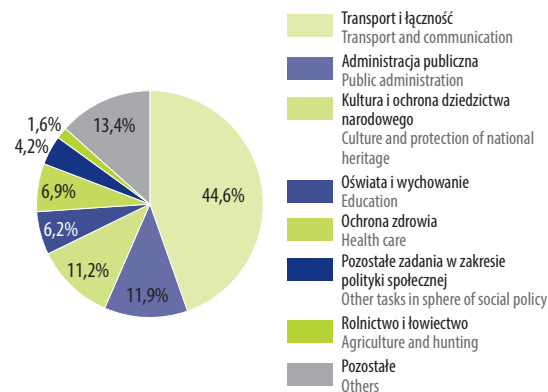

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km² Bicycle lanes per 10 thousand km²

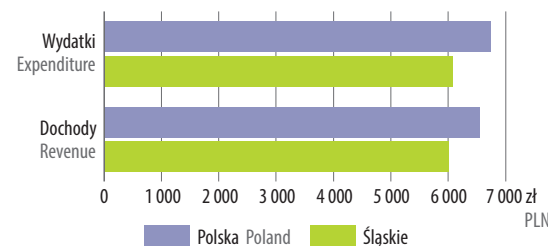
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

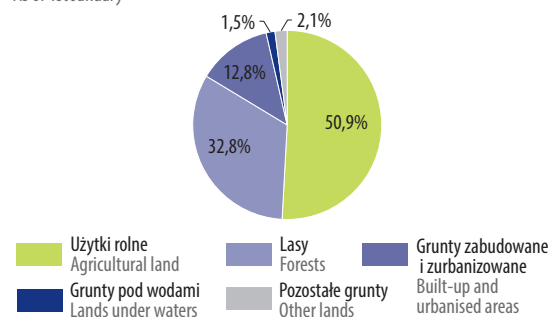

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

komunikacyjnej regionu. W 2018 r. obsłużono tu (przyloty i odloty) ponad 4,8 mln pasażerów, tj. 10,6% ruchu pasażerów w Polsce (4 lokata). Blisko 97% stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie śląskim w 2018 r. wyniosły 27 261,2 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 004 zł (o 8,4% mniej od średniej krajowej), co ułożyło województwo na 16 miejscu w kraju.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 27 625,4 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 085 zł (o 9,9% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa śląskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 34 536,7 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 20 576,1 mln zł, tj. 4 508 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 26,1% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa śląskiego w 2018 r. wynosiła 1 233,3 tys. ha, tj. 3,9% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 84% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne oraz grunty leśne zadrzewione i zakrzewione, 12,8% – tereny zabudowane i zurbanizowane (najwięcej w kraju).

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 5,3 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 8,5% tych gruntów w kraju (4,4 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 65 ha (tj. 1,2% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 6,9%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wyniósł 84,5% (86,4% w 2010 r.). W 2018 r. w regionie funkcjonowały 332 oczyszczalnie ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczal-

passengers, which constituted 10.6% of passenger traffic in Poland (4th place), were handled at the airport. International passengers constituted nearly 97% of that number.

Finances

Budget revenue of local government units in Śląskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 27 261.2 million –calculated per capita PLN 6 004.0 (8.4% less than the country average), which ranked the voivodship 16th in the country).

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 27 625.4 million. They amounted to PLN 6 085 per capita (9.9% less than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme of Śląskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 34 536.7 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 20 576.1 million, i.e. PLN 4 508 per capita (26.1% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, in 2018, the area of Śląskie Voivodship was 1 233.3 thousand hectares, i.e. 3.9% of the total area of Poland. More than 84% of the voivodship's area consisted of agricultural land and woody and bushy forest land, 12.8% – built-up and urbanised areas (most in the country).

At the end of 2018, 5.3 thousand hectares of devastated and degraded land required reclamation, which is 8.5% of such land in the country (4.4 thousand hectares in 2010). In 2018, 65 hectares (i.e. 1.2% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 6.9% lower. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 84.5% (86.4% in 2010). In 2018, 332 wastewater treatment plants operated in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants was higher than the country

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	400,7	372,8	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	393,9	378,9	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	391,2	376,0	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	72,0	81,1	total
miast	84,5	91,2	urban areas
wsí	28,2	47,9	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	13,4	7,9	particulates
gazowych (bez CO ₂)	689,8	690,2	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	35,5	28,7	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	1380,2 ^b	1664,1	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

ni ścieków był wyższy niż średnio w kraju i wynosił 81,1% (74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 9,1 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych. Zanieczyszczenia gazowe (bez CO₂) emitowane w regionie stanowiły ponad połowę tych zanieczyszczeń ogółem w kraju, a pyłowe prawie 25%. Ponad 53% zanieczyszczeń pyłowych i blisko 25% gazowych (bez CO₂) wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie sosnowieckim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zmniejszył się z 29,6% w 2010 r. do 25,2% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych wzrósł z 99,6% do 99,7% (99,8%).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 271,9 tys. ha i stanowiła 22% powierzchni województwa (2,7% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca był najniższy w kraju i wynosił 600 m² (2 651 m² w kraju). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na parki krajobrazowe (224,7 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było prawie 1,5 tys. pomników przyrody. Lasy ochronne obejmowały po-

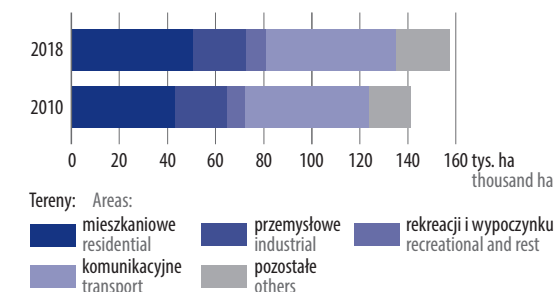
average, and amounted to 81.1% (compared to 74.0% in Poland), and, in relation to 2010, it increased by 9.1 percentage points.

Compared to 2010, the particulate pollutants emission significantly decreased. Gas pollutants (excluding CO₂) emitted in the region constituted more than a half of these pollutants total in the country, and particulate pollutants – almost 25%. More than 53% of particulate pollutants and nearly 25% of gas pollutants (excluding CO₂) were emitted by plants located in Sosnowiecki Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) decreased from 29.6% in 2010 to 25.2% in 2018. (66.7% in the country), whereas the particulate pollutants reduction ratio increased from 99.6% to 99.7%.

In 2018, the area under legal protection totalled 271.9 thousand hectares and constituted 22% of voivodship area (2.7% of the protected areas in the country). The ratio of nature protected areas per capita was the lowest in the country – 600 m² (2 651 m² in Poland). The largest share in the surface of areas under legal protection belonged to landscape parks (224.7 thousand hectares). Almost 1.5 thousand monuments of nature were registered in the voivodship. Protective forests

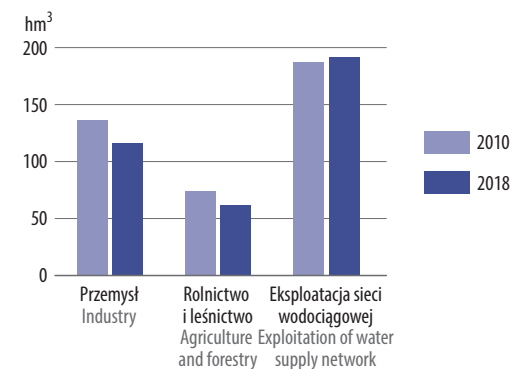
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

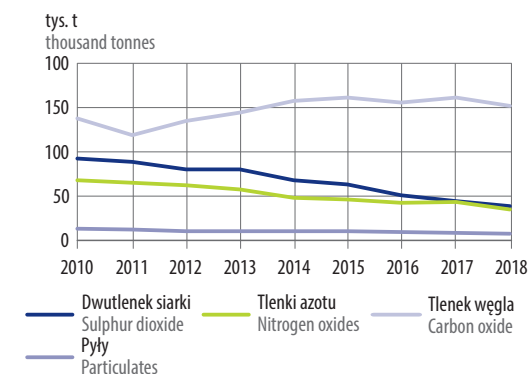
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

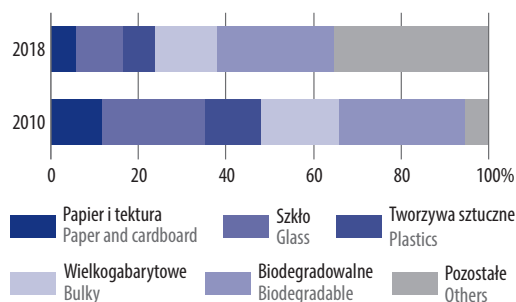
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	401,9	404,7	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	392,1	394,8	of which forests
Lesistość ^a w %	31,8	32,0	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

wierzchnię 290,1 tys. ha (73,5% powierzchni lasów ogółem). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,2 p. proc.

Poważne zagrożenie dla środowiska stwarza gospodarka odpadami. Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w regionie stanowiły blisko 25% wytworzonych w kraju. Blisko 29% odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie tyskim, a 22% – w rybnickim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 367 kg wobec 325 kg w kraju. Prawie 42% odpadów komunalnych przeznaczono do recyklingu, 38% do składowania, a pozostałe – do kompostowania lub fermentacji oraz do przekształcenia termicznego. W regionie funkcjonowało 19 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 131 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 15 882,9 mln zł (14,7% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 353,6 mln zł (12,3%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków (45,5%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (43,2%) oraz na zbiorniki i stopnie wodne (42,8%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 345 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 77 zł (75 zł).

covered an area of 290.1 thousand hectares (73.5% of total forest area). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.2 percentage points

Waste management poses a serious threat to the environment. Waste (excluding municipal waste) generated in the region constituted nearly 25% of waste generated in the country. Almost 29% of waste was generated by plants located in Tyski Subregion, and 22% – in Rybnicki Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was 367 kg compared to 325 kg in the country. Almost 42% of municipal waste was designated for recycling, 38% – for landfilling, and the rest was designated for composting or fermentation and incineration. There were 19 landfill sites for municipal waste, with an area of 131 hectares operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 15 882.9 million (14.7% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays for water management – PLN 353.6 million (12.3%). Out of the outlays for environmental protection, the most funds (45.5%) were allocated to waste water management and water protection, and out of the outlays for water management – to water intakes and systems (43.2%) and to water reservoirs and barrages (42.8%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 345 per capita (PLN 281 in the country) and in water management – PLN 77 (PLN 75).

Beskid – Sola fot. Piotr Porwisz

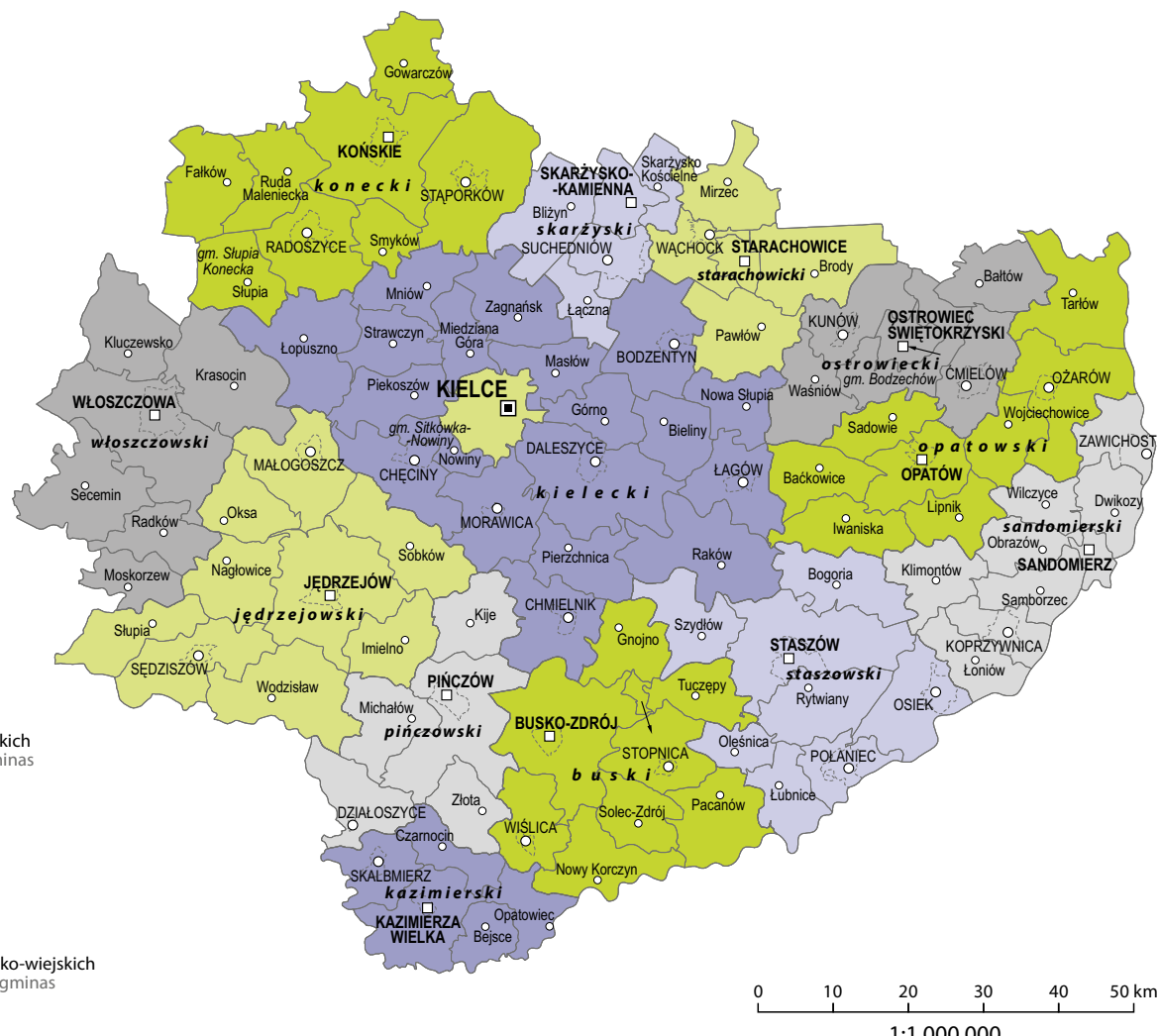
WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE
ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

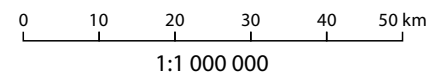
The voivodship in 2018

Powierzchnia	11 711 km ²
Area	
Ludność	1 241 546
Population	
Powiaty	13
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	1
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	102
Total gminas	
Gminy miejskie	5
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	31
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	66
Rural gminas	
Miasta	36
Cities and towns	

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- skarżyski** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Bodzechów Nazwy gmin
Gmina names
- **KIELCE** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- **OPATÓW** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- **ĆMIELÓW** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- **Imielno** Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas

Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską
oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina
and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Świętokrzyskie pod względem powierzchni jest – po opolskim, najmniejszym województwem w Polsce i trzynastym pod względem liczby mieszkańców (1,2 mln; 3,2% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 3,2%, tj. o 41,0 tys. Największe miasto regionu – Kielce w 2018 r. liczyło 195,8 tys. mieszkańców (spadek o 3,3%, tj. o 66,8 tys. osób).

Na zmniejszenie się populacji województwa wpłynęła utrzymująca się od lat ujemna wartość przyrostu naturalnego (w 2018 r. – minus 3,1; niższą notowano jedynie w łódzkim). W województwie notowano najniższy w skali kraju współczynnik urodzeń (8,6 na 1000 mieszkańców wobec 10,1 w Polsce) oraz najwyższy, po łódzkim, współczynnik zgonów (11,8 na 1000 mieszkańców wobec 10,8 w kraju). W 2018 r. umieralność z powodu chorób układu krążenia była najwyższa w kraju (569 zgonów na 100 tys. mieszkańców wobec 437 w Polsce) a wyższa niż średnio – z powodu nowotworów.

Na spadek liczby ludności województwa wpłynęło także od lat ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (minus 2,0‰ w 2018 r.; niższy współczynnik notowano jedynie w lubelskim

Human Capital

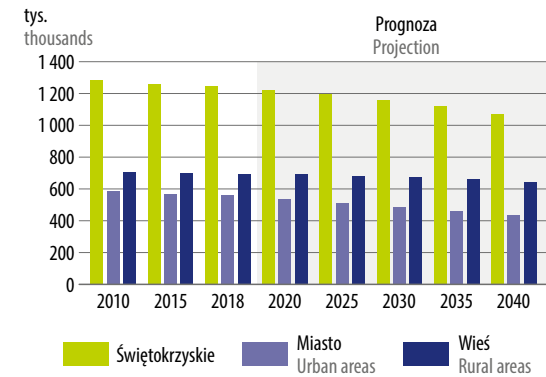
Demography

Świętokrzyskie, in terms of area, is the second smallest voivodship in Poland, after Opolskie Voivodship, and the thirteenth in terms of population (1.2 million people; 3.2% of total population). In comparison with 2010, population decreased by 3.2%, i.e. by 41.0 thousand. The largest city in the region - Kielce had 195.8 thousand residents in 2018 (decrease of 3.3%, i.e. by 66.8 thousand people).

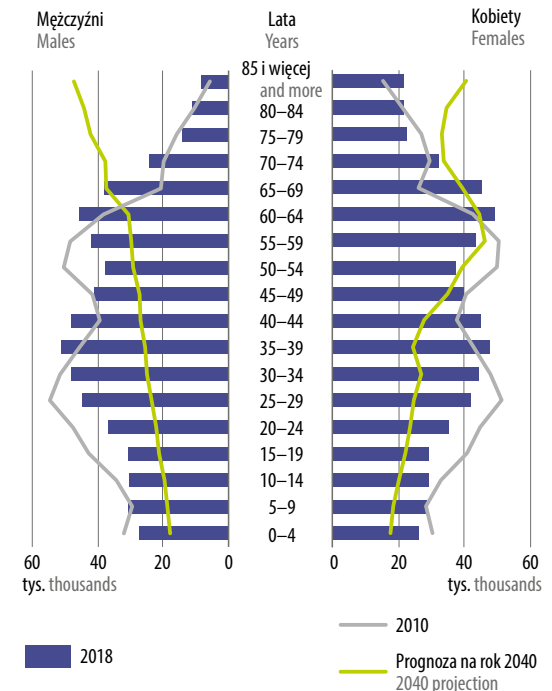
The decrease in the number of the inhabitants of the voivodship was influenced by the negative value of the natural increase, maintained for years (in 2018 – minus 3.1; the lower value was recorded only in Łódzkie Voivodship). In voivodship was the lowest birth rate in the country (8.6 per 1,000 inhabitants compared to 10.1 in Poland) and the highest death rate after Łódzkie Voivodship (11.8 per 1,000 inhabitants compared to 10.8 in Poland). In 2018, the highest number of deaths from diseases of the circulatory system per 100 thousand inhabitants was observed in Świętokrzyskie Voivodship (in 2018 – 569.0 compared to 437.2 in Poland) and higher than the Polish average from diseases of cancer.

The decrease in the population of the voivodeship was also influenced by the negative net internal and international migration for permanent residence (minus 2.0‰ in 2018; a lower one was recorded only in Lubelskie and Warm-

Ludność według miejsca zamieszkania
Population by place of residence

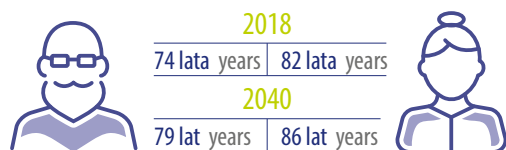
Ludność według płci i wieku
Population by sex and age

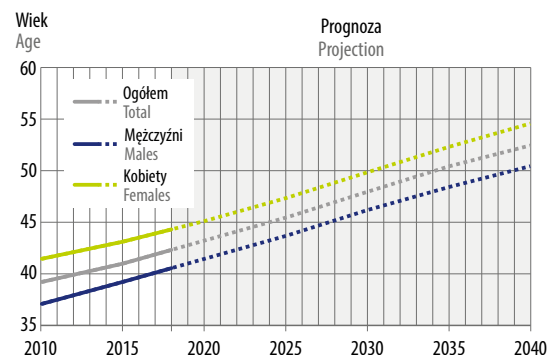
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9,7	8,6	10,9	11,8	-1,2	-3,1	-2,0	-2,0	-3,2	-5,1
Podregiony: Subregions:										
kielecki	9,7	8,8	10,0	11,4	-0,4	-2,6	-1,8	-1,9	-2,2	-4,5
sandomiersko-jędrzejowski	9,7	8,4	12,3	12,4	-2,6	-4,0	-2,2	-2,1	-4,8	-6,1

ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODSHIP

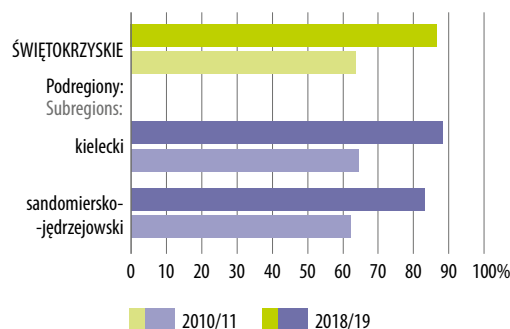
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

i warmińsko-mazurskim). Odplywu migracyjnego w ruchu wewnętrznym nie równoważyło obserwowane od 2016 r. dodatnie saldo migracji zagranicznych (liczba emigrantów w 2018 r. w porównaniu z 2010 r. była blisko dwukrotnie niższa).

W 2018 r. w świętokrzyskim udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 19,0% (wyższy notowano jedynie w łódzkim). Liczebność tej grupy od 2010 r. wzrosła o 24,4%, tj. o 46,3 tys. Świętokrzyskie było województwem o największym w kraju spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 12,2%, tj. o 28,6 tys.). Bardziej niż średnia w kraju wzrósł indeks starości demograficznej. Na 100 wnuczków przypadało 138 dziadków (najwięcej w kraju), podczas gdy w 2010 r. relacja ta wyniosła 100 do 102.

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 808 placówek wychowania przedszkolnego (o 7,0% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 38,3 tys. dzieci, tj. 86,3%. W miastach odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju (111,3% wobec 103,4%), a na wsi wyniósł 68,2%.

W roku akademickim 2018/19 w województwie działało 12 uczelni (3,1% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 22,7 tys. studentów – 62,1% z nich stanowiły kobiety (1 lokata). Liczba studiujących cudzoziemców

ięńsko-Mazurskie Voivodships). Internal migration outflow was not compensated for by the positive net international migration observed since 2016 (the number of emigrants in 2018 in comparison with 2010 recorded a nearly twofold decrease).

In 2018, in Świętokrzyskie Voivodship, the share of persons aged over 65 was 19.0% (the higher share was recorded only in Łódzkie Voivodship). Since 2010 the number of this group increased by 24.4%, i.e. by 46.3 thousand (compared to 29.7% in Poland). Świętokrzyskie was the voivodship with the greatest decline in the population of pre-working age in the country (of 12.2%, i.e. 28.6 thousand). The demographic ageing index also increased more than the country average. There were 138 grandparents per 100 grandchildren (the highest number in the country), while in 2010 the ratio was 100 to 102.

Education

In the school year 2018/19, there were 808 pre-primary education establishments in the voivodship (7.0% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 38.3 thousand children, i.e. 86.3%. In urban areas this percentage was higher than the country average (111.3%, compared to 103.4%), and in rural areas it amounted to 68.2%.

In the academic year 2018/19, there were 12 higher education institutions in the voivodship (3.1% of all higher education institutions in Poland), with 22.7

TYP SZKOŁY Schools for children and youth and post-secondary schools	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	571	570	78,6	89,6	–	–	Primary
Gimnazja	72	69	22,8	11,3	11,4	11,2	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	76	82	4,9	4,6	1,8 ^c	1,4 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	71	71	15,9	15,5	5,7	5,2	General secondary
Technika ^d	78	79	18,7	18,7	4,5	4,4	Technical secondary ^d
Policealne	87	83	9,6	9,3	3,2	3,5	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

wyniosła 792 osoby, tj. 3,5% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie świętokrzyskim ukończyło 7,1 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 2,2% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniósł 21,9%, wobec 24,4% w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. świętokrzyski rynek pracy skupiał 3,1% pracujących w gospodarce narodowej (0,5 mln osób). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 357 osób w 2010 r. do 391 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Mniej niż połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana. Najwyższy udział zatrudnionych w rolnictwie dotyczył podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie świętokrzyskim, podobnie jak średnio w kraju, pomimo spadku liczby bezrobotnych maleje populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze zmniejszenia się populacji w wieku 15 lat i więcej). Stopa bezrobocia była wyższa od przeciętnej krajowej (5,8% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim 99,4 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 3,0% ogółu

-thousand students, of which 62.1% were women (first place). There were 792 foreign students, 3.5% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 7.1 thousand students completed higher education in Świętokrzyskie Voivodship (including foreigners), which constituted 2.2% of the total number of graduates in Poland.

The percentage of persons aged 15 and more with higher education in Świętokrzyskie Voivodship in 2018 amounted to 21.9%, compared to 24.4% in the country.

Labour market

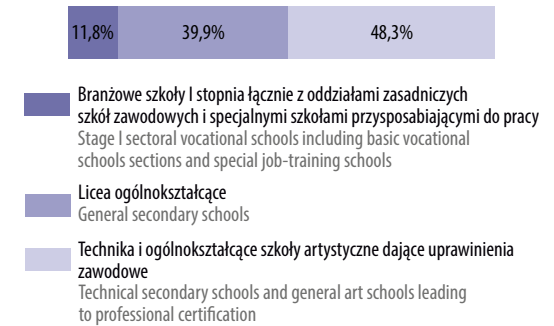
In 2018, the labour market in Świętokrzyskie Voivodship comprised 3.1% of the employed persons in the national economy (0.5 million). The number of employed persons per 1 000 population increased from 357 in 2010 to 391 persons in 2018 (407 in the country). Less than a half of the employed persons were employed in the service sector, while the structure is varied depending on subregions. The highest share of the employed persons in agriculture concerned Sandomiersko-Jędrzejowski Subregion.

According to the Labour Force Survey (LFS), in Świętokrzyskie Voivodship, similarly to the national average, despite the decline in the number of unemployed the economically active population is decreasing (which results from the decrease in the population aged 15 and more). The unemployment rate was higher than the country average (5.8% compared to 3.8%).

In 2016, 99.4 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which

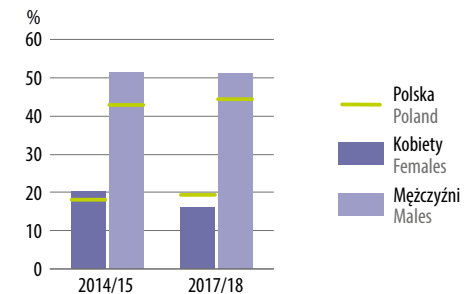
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

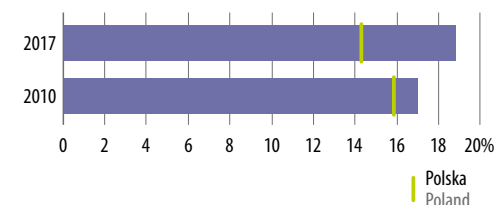
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

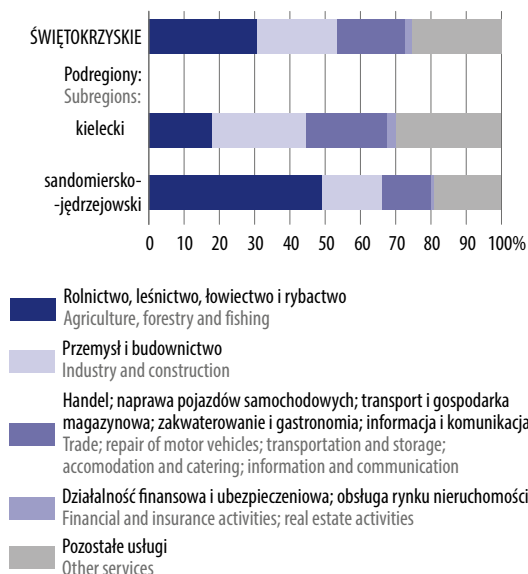

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	692	539	Economically active persons in thousands
pracujący	609	507	employed persons
bezrobotni ^a	83	31	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	34,9	22,6	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	56,7	53,5	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	49,9	50,3	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	12,0	5,8	Unemployment rate in %
kobiety	11,9	5,5	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	8,6	x	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat. x – Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
a Persons aged up to 74. x – Not applicable..

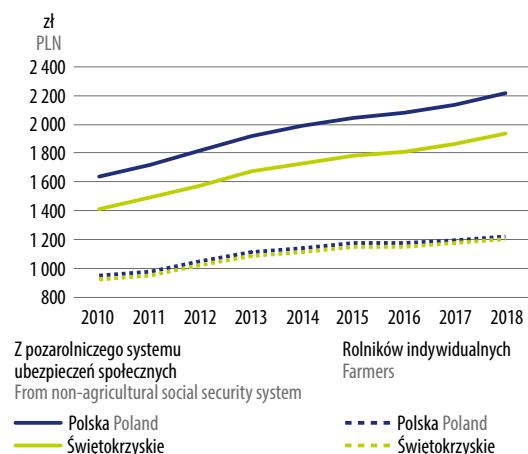
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Kielce – miejska urban	23 712	Kielce – miejska urban	5 113
Starachowice – miejska urban	6 114	Końskie obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	2 486
Sandomierz – miejska urban	4 972	Piekoszów – wiejska rural	2 277
Końskie miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	3 846	Ostrowiec Świętokrzyski – miejska urban	2 216
Skarżysko-Kamienna – miejska urban	3 782	Pawłów – wiejska rural	1 961
Ostrowiec Świętokrzyski – miejska urban	3 251	Skarżysko-Kamienna – miejska urban	1 932
Włoszczowa miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	3 067	Busko-Zdrój obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 904
Busko-Zdrój miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	2 505	Brody – wiejska rural	1 863
Staszów miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 977	Morawica – wiejska rural	1 800
Jędrzejów miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	1 631	Chęciny obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	1 652

dojeżdżających w kraju (w 2011 r. – 95,6 tys., tj. 3,1%). Wyjeżdżających do pracy było więcej niż przyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,48.

constituted 3.0% of all commuters in the country (in 2011 it was 95.6 thousand, i.e. 3.1%). There were more outgoing commuters here than the incoming ones and the movement quotient related to employment amounted to 0.48.

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w świętokrzyskim od lat utrzymują się poniżej średniego poziomu w kraju. Niższe płace dotyczyły wszystkich rodzajów działalności z wyjątkiem rolnictwa (111,6% średniej płacy w kraju), ochrony zdrowia i opieki społecznej (102,8%) oraz obsługi rynku nieruchomości (101,3%).

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Świętokrzyskie Voivodship have been below the country average for years. Lower wages applied to all types of activity except agriculture (111.6% of the country average), human health and social work activities (102.8%) and real estate activities (101.3%).

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w świętokrzyskim wyniosło 4 230,22 zł (84,5% średniego wynagrodzenia; niższe płace notowano jedynie w podkarpackim – 81,6%). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 013,69 zł) i mężczyzn (4 454,52 zł) ukształtowała się na poziomie 90,1% – drugie miejsce wraz z podkarpackim wśród województw o najmniejszej rozpiętości wynagrodzeń kobiet i mężczyzn.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in the voivodship amounted to PLN 4 230.22 (84.5% of the country average; lower wages and salaries were recorded only in Podkarpackie Voivodship – 81.6%). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4 013.69) and men (PLN 4 454.5) was at the level of 90.1% which ranked the voivodship second, together with Podkarpackie Voivodship, among the voivodships with the smallest gender wage gap.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 793,23	3 954,13	86,6	86,1	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 773,86	5 465,00	114,2	111,6	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 707,33	3 929,90	85,9	86,8	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 117,66	3 232,01	73,4	74,7	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 465,93	5 015,81	73,5	76,6	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 215,84	4 287,36	95,5	92,6	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 549,82 zł (trzecia najniższa wartość po podkarpackim i lubelskim). W analizowanym okresie zmniejszył się udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym (z 80,1% w 2010 r. do 69,4% w 2018 r.). Dochody z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie stanowiły 5,6% dochodu rozporządzalnego (wobec 3,8% w kraju), a udział świadczeń pomocy społecznej w dochodzie, był – po podkarpackim – najwyższy w kraju (36,4% wobec 31,2% w kraju).

Od 2013 r. obserwuje się spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się w tym okresie z 664 osób do 447 osób (wyższy obserwowano w warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe świętokrzyskiego stanowiły 3,1% zasobów kraju (447,2 tys. mieszkań; 360 w przeliczeniu na 1000 ludności; 381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 13,8 tys. km, a kanalizacyjnej 6,3 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 11,4% i o 85,9%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej była niższa niż średnia w kraju (na 100 km sieci wodo-

In 2018, monthly available income in households per capita amounted to PLN 1 549.82 (third lowest value after Podkarpackie and Lubelskie Voivodships). In the period under consideration, the share of expenditures in available income decreased (from 80.1% in 2010 to 69.4% in 2018). The share of income from individual farms in agriculture was high (5.6% compared to 3.8% in the country) and the highest (after Podkarpackie Voivodship) was the share of income from social benefits (36.4% compared to 31.2% in the country).

Since 2013, there has been a decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate per 10 thousand inhabitants decreased from 664 to 447 persons in this period (higher rates were observed in Warmińsko-Mazurskie and Kujawsko-Pomorskie Voivodships).

Dwellings

Dwelling stocks of Świętokrzyskie Voivodship accounted for 3.1% of the country stocks (447.2 thousand dwellings; 360 per 1000 population; 381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 13.8 thousand km, and of the sewage system 6.3 thousand km (an increase compared to 2010 by 11.4% and 85.9% respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the wa-

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

75,8 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

115,1 tys.

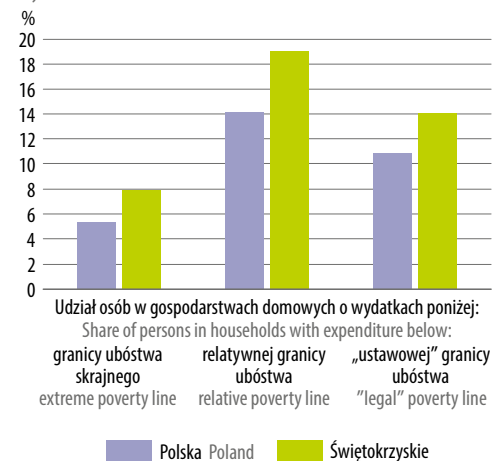
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

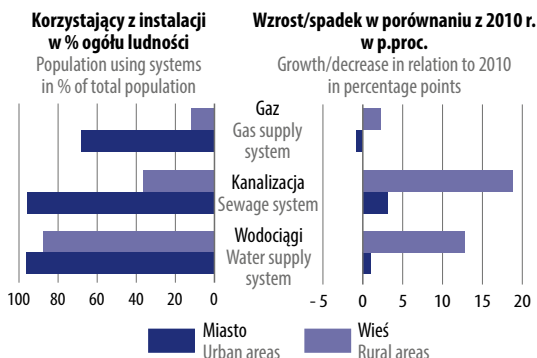

713,9 mln zł

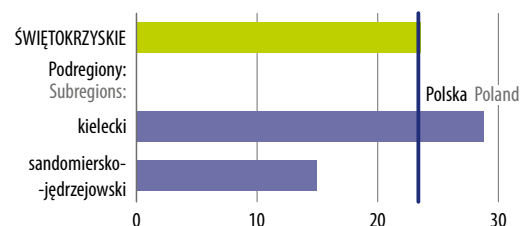
Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

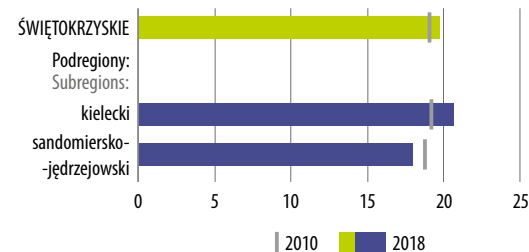

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

ciągowej przypada 45 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 13,9% do 4,5 tys. km, ale w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostaje niższy niż przeciętnie (33,1 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

W porównaniu z 2012 r. wzrosła liczba lekarzy do 2,9 tys., (24 lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. ludności, 23 w kraju) oraz pielęgniarek i położnych do 8,3 tys. (67 osób personelu na 10 tys. ludności – najwyższy wskaźnik w kraju). W 2018 r. funkcjonowały tu 24 szpitale ogólne. Liczba osób na 1 łóżko w szpitalach (zbliżona do kujawsko-pomorskiego) była wyższa niż średnio w kraju (217 osób).

W 2018 r. w świętokrzyskim działało 16 placówek lecznictwa uzdrowiskowego (6 lokata w kraju wspólnie ze śląskim). Udział kuracjuszy lecznictwa stacjonarnego (8,5% ogółu kuracjuszy w Polsce) sytuowały województwo na 6 miejscu.

Kultura

W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 7,9%, przy jednoczesnym zmniejszeniu księgozbioru (o 4,3%). Biblioteki odwiedziło o 12,2% mniej czytelników niż w 2010 r. (124 wobec 137 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru, jednak w przeliczeniu na 1 czytelnika obserwowano nieznaczny wzrost wskaźnika (z 19,1 wol. w 2010 r. do 19,7 wol. w 2018 r.).

Obserwowano ponad dwukrotny wzrost liczby widzów w kinach, mimo to ich liczba w przeliczeniu na 1000 ludności jest najniższa w kraju. Dużą popularnością cieszą się polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 38,9%, wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (o 60,7%), ale udział w zwiedzających ogółem w kraju zmniejszył się z 1,8% do 1,7%. W analizowanym okresie pogorszyła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce

ter supply system was lower than the country average (45 km of the sewage system per 100 km² of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 13.9% to 4.5 thousand km, but in terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (33.1 compared to 42.6).

Health care

Compared to 2012, the number of physicians increased to 2.9 thousand (which means that there are 24 physicians per 10 thousand population, 23 in Poland) as well as of nurses and midwives to 8.3 thousand, (i.e. 67 persons per 10 thousand population - the highest rate in Poland). In 2018, there were 24 general hospitals. The number of persons per 1 bed in hospitals (similar to Kujawsko-Pomorskie Voivodship) was higher than the country average (217 persons).

In 2018, there were 16 health resort treatment facilities in Świętokrzyskie Voivodship (sixth place in Poland together with Śląskie Voivodship). The share of patients staying in the facilities (8.5% of all patients in Poland) ranked the voivodship sixth.

Culture

In 2018, the number of public libraries decreased by 7.9% compared to 2010, with a simultaneous decrease in the collection (by 4.3%). Libraries were visited by 12.2% fewer borrowers than in 2010 (124 compared to 137 borrowers per 1000 population). The decline was also recorded in relation to loans of volumes, however, the loan rate per 1 borrower increased slightly (from 19.1 volumes in 2010 to 19.7 volumes in 2018).

The number of audience in cinemas more than doubled, yet the number per 1000 population is the lowest in the country. Screenings of Polish films are highly popular, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 was 38.9%, compared to 31.7% in Poland. Compared to 2010, more people visited museums (by 60.7%), but the share of the total number of visitors in the country decreased from 1.8% to 1.7%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions declined- there

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Świętokrzyskie	291	268	176,5	154,9	24	31	400,4	643,5	10	17	549,0	1 215,7
Podregiony: Subregions:												
kielecki	146	136	115,6	97,7	17	20	302,4	538,7	7	11	532,4	1 077,3
sandomiersko- jędrzejowski	145	132	60,9	57,2	7	11	98,0	104,8	3	6	16,6	138,4

przypadały 703 osoby, wobec 653 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 212 do 354 osób.

Turystyka

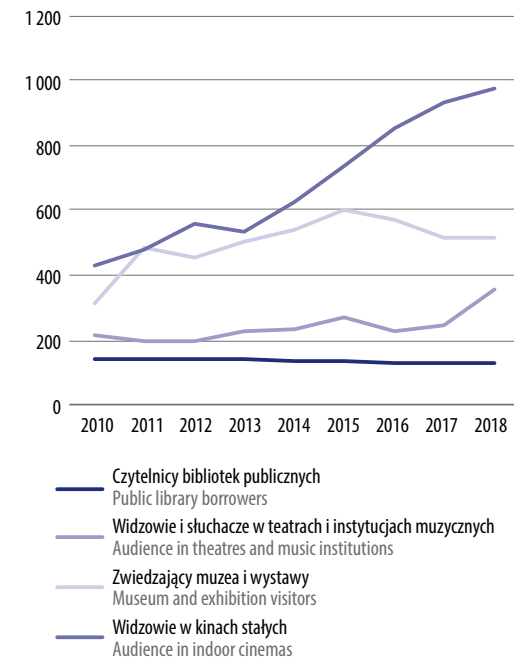
W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 162 do 251 (2,3% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 45,1%. Więcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie kieleckim (64,1%) niż sandomiersko-jędrzejowskim. Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 624,1 tys. turystów (w tym 5,9% turystów zagranicznych), tj. 502 osoby na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa świętokrzyskiego udzieliły 2,0% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2016 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 33,7% (40,1% w kraju).

were 703 persons per 1 place compared to 653 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions decreased from 212 to 354 per 1000 inhabitants.

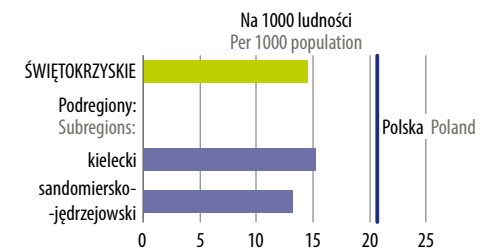
Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 162 to 251 (2.3% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 45.1%. More establishments were located in Kielce Subregion (64.1%) than in Sandomiersko-Jędrzejowski Subregion. Tourist accommodation establishments were used by 624.1 thousand tourists (including 5.9% of foreign tourists), i.e. 502 persons per 1000 population (882 in the country). Tourist accommodation establishments in Świętokrzyskie Voivodship accounted for 2.0% of all nights spent in Poland. Since 2016, the occupancy rate of bed places has been growing steadily, and in 2018 it amounted to 33.7% (40.1% in the country).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności
Persons using cultural institutions per 1000 population

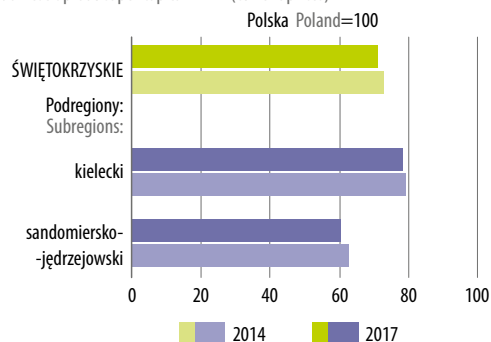

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

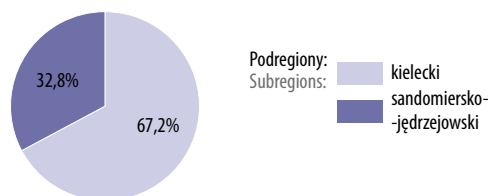
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

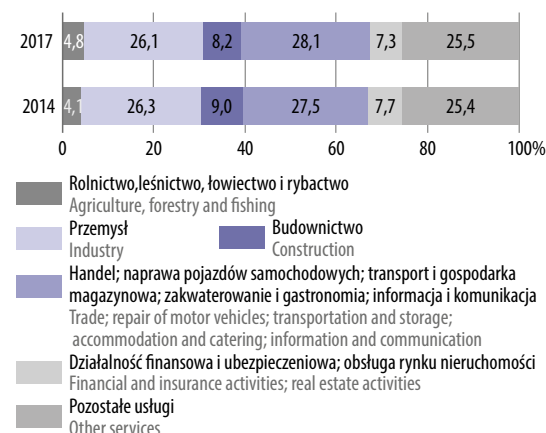
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo świętokrzyskie w 2017 r. wytworzyło 2,3% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 37,0 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 13 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 25,0% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 88,5 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):			Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	41 307	46 202	in million PLN
Polska=100	2,4	2,3	Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca:			Gross domestic product per capita:
w złotych	32 643	36 970	in PLN
Polska=100	73	71,4	Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):			Gross value added (current prices):
w milionach złotych	36 614	40 576	in million PLN

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa świętokrzyskiego odnotowano największy udział usług (60,9%) oraz przemysłu (26,1%). Najmniejszy udział dotyczył sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (4,8% – 4 lokata w kraju) oraz budownictwo (8,2% – 3 lokata).

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 2,6%, tj. 113,7 tys. miało siedzibę w województwie świętokrzyskim. Do sektora prywatnego należało 96,8% podmiotów (o 0,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 3,8% wyższa. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą pod-

Economy

Regional accounts

In 2017, Świętokrzyskie Voivodship generated 2.3% of the gross domestic product. The GDP per capita was PLN 37.0 thousand (as compared to PLN 51.8 thousand in the country), which ranked the voivodship at thirteenth place.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was 25.0% lower than the country average and amounted to PLN 88.5 thousand.

In 2017 the largest share of generating gross value added in Świętokrzyskie Voivodship recorded to services (60.9%) and industry (26.1%). The smallest share referred to the following sectors: agriculture, forestry and fishing (4.8% – fourth place in the country) and construction (8.2% – third place).

Entities of the national economy

At the end of 2018, 2.6%, i.e. 113.7 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Świętokrzyskie Voivodship. The private sector comprised 96.8% of the entities (0.1 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 3.8% higher. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Świętokrzyskie	848	916	82	86	58	70
Podregiony: Subregions:						
kielecki	956	1 020	96	95	70	82
sandomiersko-jędrzejowski	678	750	60	71	39	50

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

miotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 85 do 92. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 22 punkty.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie świętokrzyskim (5,7 mld zł), stanowiły 1,9% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4 586 zł, o 42% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na ostatnim miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono 56,4% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 40,0%, a na rolnictwo – 3,6%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,3 mld zł (udział w kraju – 1,1% wobec 1,6% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (226 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB były najniższe w kraju (w 2017 r. wyniosły 0,31%). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 0,9% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 2,3 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo świętokrzyskie ma stosunkowo korzystne w skali kraju warunki przyrodnicze do prowadzenia produkcji rolniczej. Wyraźne jest terytorialne zróżnicowanie jakości gleb. Najlepsze gleby występują

number of entities per 1000 population, increased from 85 to 92. In relation to the country average, this indicator was 22 points lower.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Świętokrzyskie Voivodship (PLN 5.7 billion), constituted 1.9% of the country's outlays. They amounted to PLN 4 586 per capita, which is 42% less than the country average, which placed the voivodship on the last place in the country. Services were allocated – 56.4% of the investment outlays, industry and construction – 40.0%, and agriculture – 3.6%.

Research and development

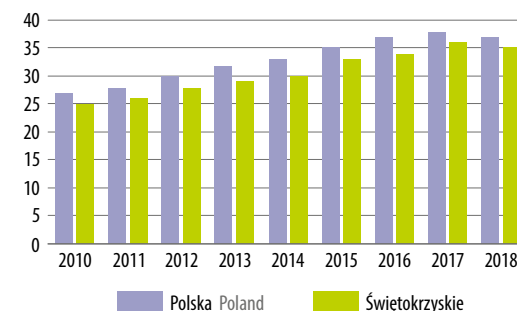
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.3 billion (1.1% of the R&D expenditures in Poland; 1.6% in 2010). Per capita, the value was lower than the country average (PLN 226 compared to PLN 668). Expenditure on research and development in relation to GDP were the lowest in the country (in 2017 it was 0.31%). The personnel of the research and development sector constituted 0.9% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 2.3 (for the country – 7.7).

Agriculture

Świętokrzyskie Voivodship has relatively favourable natural conditions for agricultural production. Soil quality is varied considerably depending on the territory. The best soils are in the south-eastern part of the voivod-

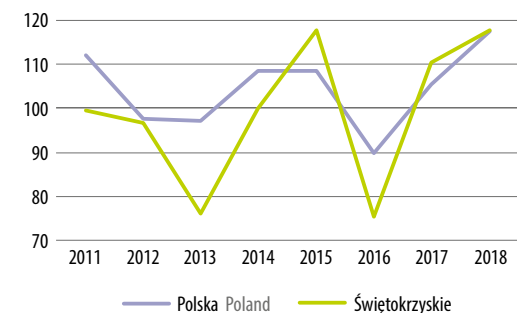
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

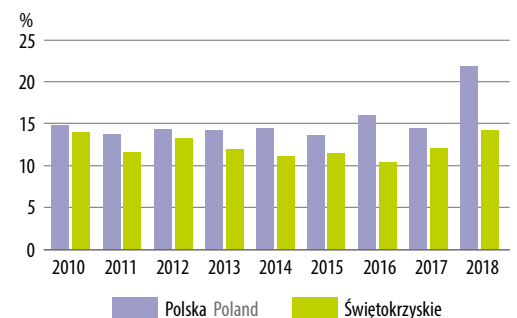
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

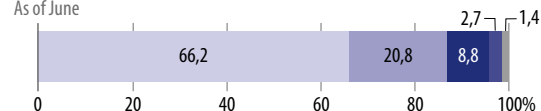

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018

As of June

W dobrej kulturze rolnej:

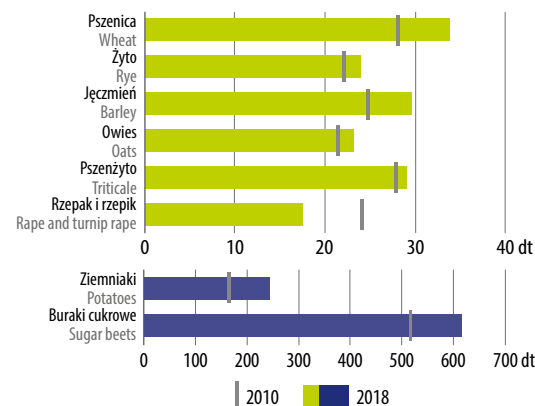
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

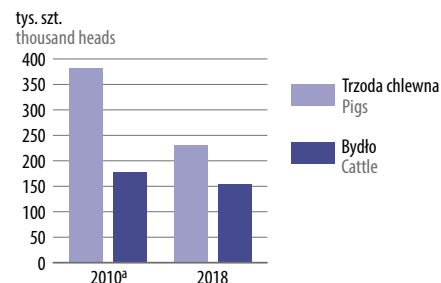

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	516,3	470,7	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	95,9	98,6	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	99,6	85,2 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	5,28	5,67 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	323,0	311,7	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	85,6	106,0	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.

a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

w południowo-wschodniej części województwa, natomiast w północno-zachodniej przeważają gleby słabe. Świętokrzyskie jest regionem o wysokiej produkcji warzywniczej i sadowniczej. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 464,1 tys. ha (o 6,2% mniej niż w 2010 r.).

W strukturze powierzchni zasiewów największy areal zajmowała pszenica (24,6%), a w następnej kolejności pszenżyto (15,3%) i jęczmień (14,5%). Zbiory jęczmienia stanowiły 4,4% krajowej produkcji, ziemniaków – 4,5%.

W 2018 r. region zajmował trzecią lokatę w kraju pod względem powierzchni sadów utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej. Udział województwa w krajowych zbiorach owoców z drzew stanowił 15,3% (2 lokata po mazowieckim). Świętokrzyskie to także znaczący producent warzyw. Udział w krajowych zbiorach warzyw gruntowych wynosił 7,0% (7 lokata).

Obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych w 2018 r. wynosiła 32,7 szt. (42,3 szt. w kraju, 8 lokata), a trzody chlewnej – 49,0 szt. (80,6 szt., 9 lokata). Udział województwa w krajowej produkcji żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso stanowił 3,0% (11 lokata).

W porównaniu z 2010 r. w regionie odnotowano głęboki spadek liczby ekologicznych gospodarstw rolnych (z 1 243 w 2010 r. do 680 w 2018 r.) i tym samym powierzchni ekologicznych użytków rolnych (z 13,1 tys. ha do 9,1 tys. ha). W 2018 r. funkcjonowało 575 ekologicznych gospodarstw posiadających certyfikat oraz 105 w okresie przestawiania.

ship, while in the north-western part weak soils prevail. Świętokrzyskie Voivodship is a region rich in vegetable gardening and fruit farming. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 464.1 thousand hectares (6.2% less than in 2010).

As far as the structure of the sown areas is concerned, wheat (24.6%) occupied the largest area, followed by triticale (15.3%) and barley (14.5%). The production of barley accounted for 4.4% of domestic production, while the production of potatoes – 4.5%.

In 2018, the region ranked third in the country in terms of the area of orchards maintained in good agricultural condition. The share of the voivodship in the domestic production of tree fruit accounted for 15.3% (second place after Mazowieckie Voivodship). Świętokrzyskie Voivodship is also a major vegetable manufacturer. The share in the domestic field vegetable production was 7.0% (seventh place).

The density of cattle per 100 hectares of agricultural land in 2018 was 32.7 heads (42.3 heads in the country, eighth place), and pigs – 49.0 heads (80.6 heads, ninth place). The share of the voivodship in the domestic production of animal slaughter in terms of meat was 3.0% (eleventh place).

Compared to 2010, the region recorded a deep decline in the number of organic farms in the country (from 1 243 in 2010 to 680 in 2018) and thus in the area of organic agricultural land (from 13.1 thousand hectares to 9.1 thousand hectares). In 2018, there were 575 certified organic farms and 105 were under conversion.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była trzykrotnie wyższa niż w 2010 r. i wyniosła 28,3 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 35,9 tys. zł wobec 12,6 tys. zł w 2010 r.

Województwo świętokrzyskie w 2018 r. wytworzyło 4,0% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 3,9% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wyniósł 89,1% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie o 21% wyższym niż przeciętnie w kraju i wyniosła 7 367 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie świętokrzyskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 2,0% produkcji przemysłowej Polski (2,1% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa niż średnio w kraju i wyniosła 25 tys. zł. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (22,6% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji artykułów spożywczych (11,5%) oraz produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (11,3%).

Transport

W 2018 r. województwo świętokrzyskie posiadało najmniejszą w kraju sieć kolejową. Linie kolejowe, o długości 721 km, stanowiły 3,7% linii krajowych. Gęstość dróg kolejowych (liczona na 100 km²), podobnie jak przeciętnie w kraju, wyniosła 6,2 km.

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła 14,6 tys. km (tj. 4,8% w kraju) i wzrosła w porównaniu z 2010 r. o 12,0% (w kraju o 11,0%). Pod względem gęstości dróg województwo uplasowało się na 3 miejscu w kraju (po województwach śląskim i małopolskim). Na 100 km² powierzchni województwa przypadało 124,9 km dróg wobec (97,2 km w kraju). Na terenie województwa nie ma autostrad, natomiast znajduje się 94,5 km dróg ekspresowych (udział w kraju – 4,5%), a ich długość zwiększyła się w porównaniu z 2010 r. ponad trzykrotnie.

Województwo nie dysponuje portem lotniczym.

The average price of arable land in private turnover in 2018 was three times higher than in 2010 and amounted to PLN 28.3 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 35.9 thousand, compared to PLN 12.6 thousand in 2010.

In 2018, Świętokrzyskie Voivodship generated 4.0 % of the national gross agricultural output and 3.9% of the market agricultural output. The share of the market agricultural output in the final agricultural output amounted to 89.1% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was 21% higher than the country average and amounted to PLN 7 367 (PLN 6 093 in the country).

Industry

In Świętokrzyskie Voivodship, the sold production of industry constituted 2,0% of Poland's sold production of industry (2.1% in 2010). In 2018, it was lower than the country average and amounted to PLN 25 thousand per capita. The highest sales were recorded in the manufacture of other non-metallic mineral products (22.6% of regional sold production of industry), manufacture of food products (11.5%) and manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers (11.3%).

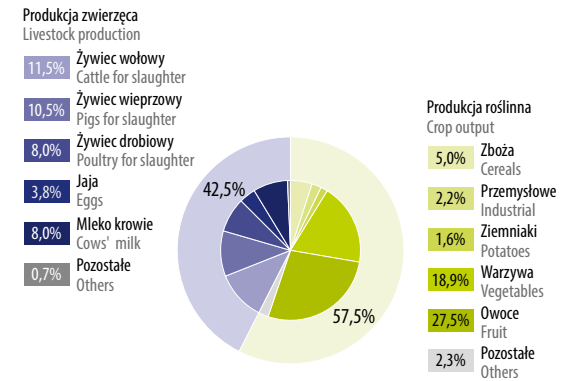
Transport

In 2018, Świętokrzyskie Voivodship had the smallest rail network in the country. Railway lines, 721 km long, constituted 3.7% of the lines in Poland. The density of railways (calculated per 100 km²), similarly to the country average, was 6.2 km.

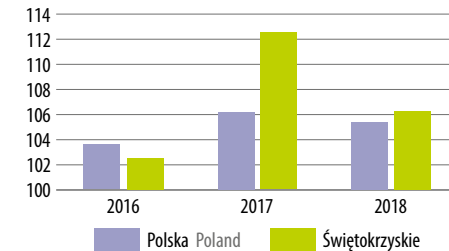
The length of hard surface public roads was 14.6 thousand km (i.e. 4.8% in the country) and increased, compared to 2010, by 12.0% (in the country by 11.0%). In terms of road density, the voivodship ranked third in the country (after Śląskie and Małopolskie voivodships). The voivodship had 124.9 km of roads per 100 km² compared to 97.2 km in the country. There are no motorways in the voivodship, but there are 94.5 km of expressways (share in the country – 4.5%), and their length more than tripled in comparison with 2010.

There is no airport in the voivodship.

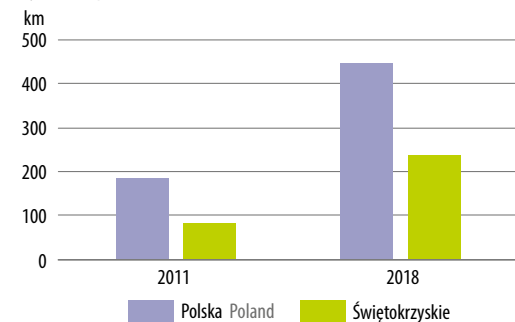
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

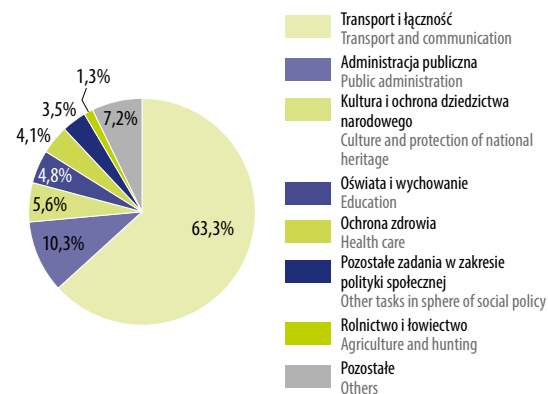

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

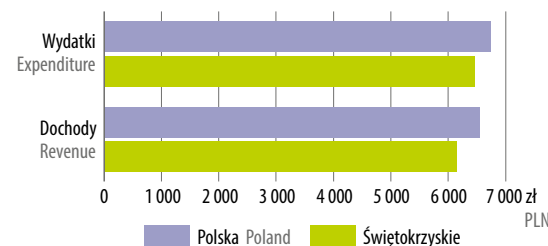
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

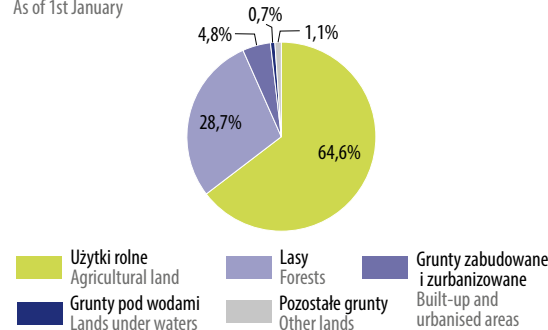

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosły 7668,4 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 162 zł (o 6,0% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 12 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 36,6% stanowiły dochody własne, 27,6% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 25,3% – dotacje celowe z budżetu państwa.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 8 029,4 mln zł.

Wartość całkowita realizowanych projektów w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa świętokrzyskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 1 1410,1 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 6 988,6 mln zł, tj. 5 571 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 8,7% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa świętokrzyskiego w 2018 r. wynosiła 1 171,1 tys. ha, tj. 3,7% ogólnej powierzchni kraju. Prawie 94% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 4,8% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 3,7 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 6,0% tych gruntów w kraju (3,4 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 40 ha (tj. 1,1% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było większe o 9,9%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wyniósł 82,3% (67,8% w 2010 r.). W 2018 r. w regionie funkcjonowało 149 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był mniejszy niż średnio w kraju i wyniósł 64,3% (wobec 74,0% w kraju); w stosunku do 2010 r. wzrósł o 15,4 p. proc.

Finance

Budget revenue of local government units in Świętokrzyskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 7668.4 million and was at the level of PLN 6 162.0 per capita (6.0% less than the country average), which ranked the voivodship twelfth in the country. In the revenue structure, 36.6% constituted own revenue, 27.6% – general subvention from the state budget, and 25.3% – targeted grants from the state budget.

Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 8 029.4 million in 2018.

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme of Świętokrzyskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 11 410.1 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 6 988.6 million, i.e. PLN 5 571 per capita (8.7% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Świętokrzyskie Voivodship in 2018 was 1 171.1 thousand hectares, i.e. 3.7% of the total area of Poland. Nearly 94% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest, as well as wooded and bushed land, 4.8% – built-up and urbanised land.

At the end of 2018, there were 3.7 thousand hectares of devastated and degraded land, i.e. 6.0% of this land in the country (3.4 thousand hectares in 2010), required reclamation. In 2018, 40 hectares (i.e. 1.1% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 9.9% higher. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 82.3% (67.8% in 2010). In 2018, there were 149 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants was lower than the country average, and amounted to 64.3% (compared to 74.0% in Poland); in relation to 2010, it increased by 15.4 percentage points.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	1 385,6	1 523,2	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	1 334,2	1 487,4	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	75,7	80,2	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	48,9	64,3	total
miast	86,2	95,3	urban areas
wsí	18,2	39,1	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	2,8	1,8	particulates
gazowych (bez CO ₂)	78,1	70,1	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	2,0	5,0	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	199,5 ^b	250,1	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

W porównaniu z 2010 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła o 36,6%, a gazowych (bez CO₂) o 10,2%. Ponad 61% zanieczyszczeń pyłowych i 65% gazowych (bez CO₂) wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie sandomiersko-jędrzejewskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 46,5% w 2010 r. do 57,3% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 99,8% do 99,9% (99,8%).

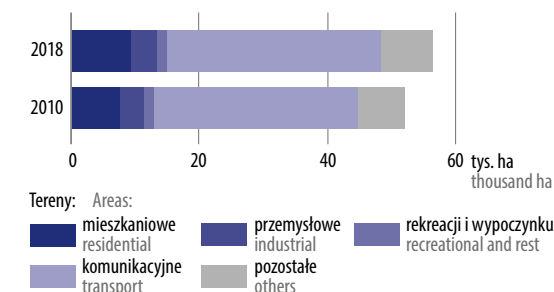
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 761,5 tys. ha i stanowiła 65% powierzchni województwa (7,5% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 6 133 m² wobec 2 651 m² w kraju (2 lokata po warmińsko-mazurskim). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadła na obszary chronionego krajobrazu (625,5 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było 719 pomników przyrody. Ponad 47% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (157,1 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,5p. proc.

Compared to 2010, emission of particulate pollutants decreased by 36.6% and of gas pollutants (excluding carbon dioxide) by 10.2%. Over 61% of particulate pollutants and 65% of gas pollutants (excluding carbon dioxide) were emitted by plants located in Sandomiersko-Jędrzejowski Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding carbon dioxide) increased from 46.5% in 2010 to 57.3% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates reduction ratio increased from 99.8% to 99.9% (99.8%).

In 2018, the area under legal protection totalled 761.5 thousand hectares and accounted for 65% of the voivodship's area (7.5% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 6 133 m² compared to 2 651 m² in the country (second place after Warmińsko-mazurskie Voivodship). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (625.5 thousand hectares). There were 719 monuments of nature registered in the region. More than early 47% of areas of forests were considered to be protective forests (157.1 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.5 percentage points.

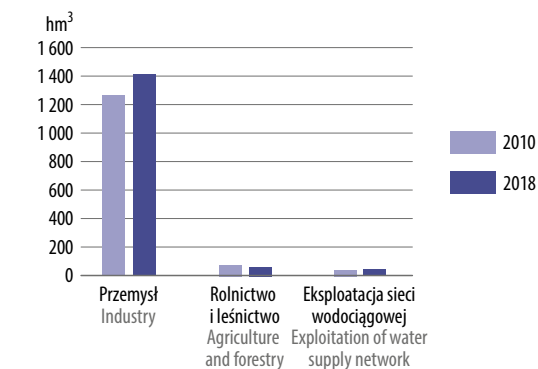
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

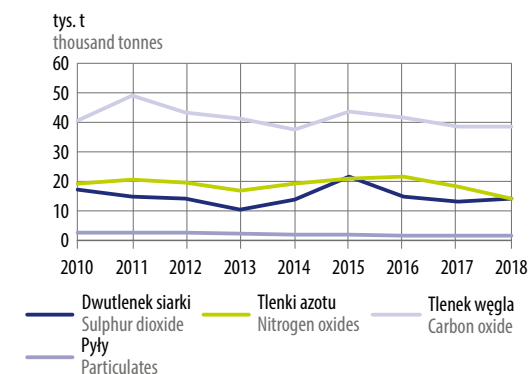
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

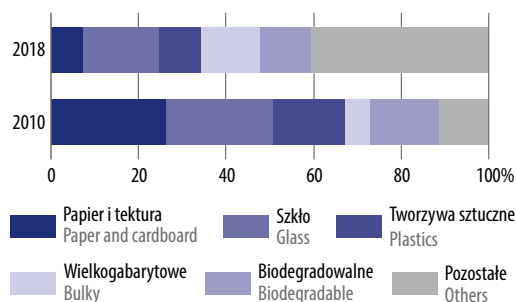
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	333,6	339,0	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	327,2	332,3	of which forests
Lesistość ^a w %	27,9	28,4	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Osada średniowieczna w Hucie Szklanej fot. Urząd Marszałkowski w Kielcach

Poważne zagrożenie dla środowiska stwarza gospodarka odpadami. Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku stanowiły 4,4% odpadów wytworzonych w kraju, a w porównaniu z 2010 r. ich ilość zwiększyła się ponad 2,5-krotnie. Blisko 63% odpadów wytworzona była w podregionie kieleckim. W przeliczeniu na 1 mieszkańca ilość odpadów komunalnych zebranych była najniższa w kraju (201 kg wobec 325 kg). Ponad 62% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, blisko 26% do recyklingu, a pozostałą część do kompostowania lub fermentacji i przekształcenia termicznego. W regionie funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 41,3 ha.

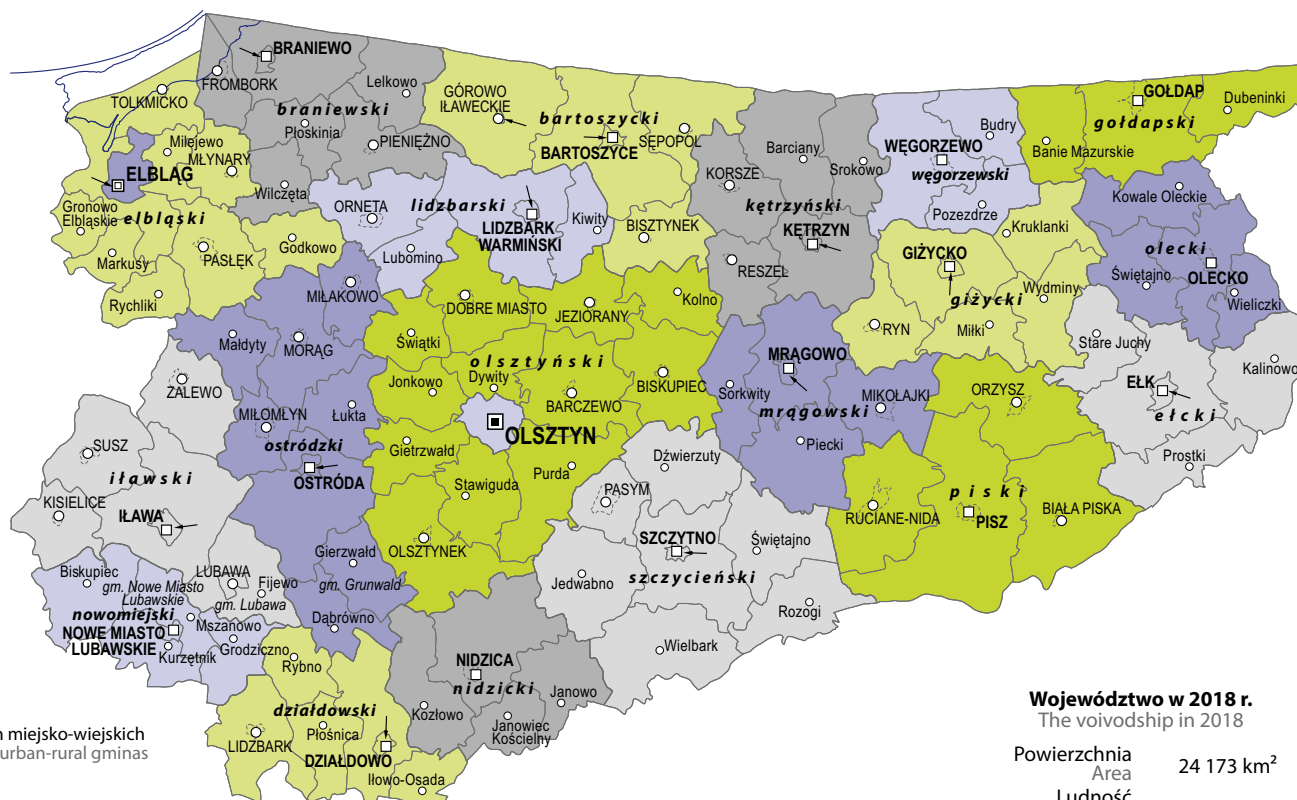
W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 507,4 mln zł (4,7% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 67,7 mln zł (2,4%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód (45,2%) oraz na ochronę powietrza i klimatu (43,3%), a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (51,3%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 401 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 54 zł (75 zł).

Waste management poses a serious threat to the environment. Waste (excluding municipal waste) generated during the year accounted for 4.4% of the waste generated in the country, and compared to 2010 their volume increased more than 2.5 times. Nearly 63% of the waste was produced in Kielecki Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was the lowest in the country (201 kg compared to 325 kg). Over 62% of municipal waste was designated for landfilling, nearly 26% for recycling, and the rest for composting or fermentation and incineration. There were 10 landfill sites for municipal waste, with an area of 41.3 hectares operating in the region.

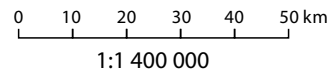
In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 507.4 million (4.7% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays for water management – PLN 67.7 million (2.4%). Out of the outlays on environmental protection, the most funds were allocated to wastewater management and protection of waters (45.2%), as well as to air and climate protection (43.3%) and out of the outlays on water management – to water intakes and systems (51.3%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 401 per capita (PLN 281 in the country) and in water management – PLN 54 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE
WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- lidzbarski** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Grunwald Nazwy gmin
Gmina names
- **OLSZTYN** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- **ELBLĄG** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- **DZIAŁDOWO** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiats
- TOLKMICKO Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Krukłanki Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Województwo w 2018 r. The voivodship in 2018

Powierzchnia	24 173 km ²
Area	
Ludność	1 428 983
Population	
Powiaty	19
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	2
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	116
Total gminas	
Gminy miejskie	16
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	33
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	67
Rural gminas	
Miasta	49
Cities and towns	

Kapitał ludzki

Demografia

W 2018 r. na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego mieszkało 1,4 mln osób, tj. 3,7% ogółu populacji. Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 1,7%, tj. o 24,8 tys. – w miastach spadła o 2,5%, na wsi – o 0,5%. Szybciej niż średnio w województwie malała populacja podregionu elbląskiego (o 2,3%) i samego Elbląga (o 3,8%).

Niekorzystną sytuację demograficzną spowodował odpływ ludności z województwa. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności obniżyło się z minus 1,9‰ w 2010 r. do minus 2,5‰ w 2018 r. (najniższa wartość w kraju po lubelskim). Dodatkowo, przyrost naturalny – wysoki na początku analizowanego okresu (2,0‰) – w 2018 r. obniżył się do poziomu minus 0,9‰.

W warmińsko-mazurskim notowano drugą najniższą, po wielkopolskim, wartość współczynnika zgonów z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności (377 wobec 437).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 15,9% (najniższa wartość w kraju). W porównaniu z 2010 r. liczebności tej grupy wzrosła o 34,0%, tj. o 57,7 tys. osób. Na 100 osób w wieku produkcyjnym

Human Capital

Demography

In 2018, 1.4 million people, i.e. 3.7% of total population, lived in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship. In comparison with 2010, population decreased by 1.7%, i.e. by 24.8 thousand – in urban areas it decreased by 2.5%, in rural areas – by 0.5%. The population of Elbląski Subregion and Elbląg itself decreased faster than the average in the voivodship (by 2.3% and 3.8% respectively).

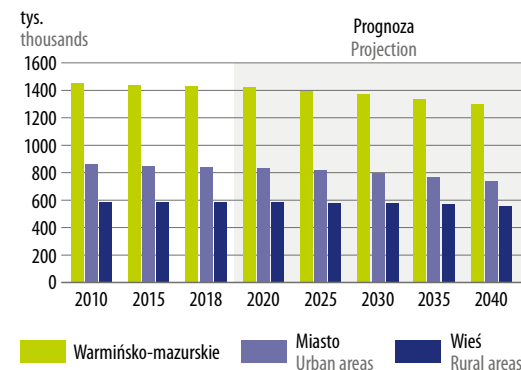
The unfavourable demographic situation was caused by the outflow of population from the voivodship. The net internal and international migration per 1000 population decreased from minus 1.9‰ in 2010 to minus 2.5‰ in 2018 (the lowest value in the country after Lubelskie Voivodship). Additionally, the natural increase – high at the beginning of the period under consideration (2.0‰) – decreased in 2018 to minus 0.9‰.

In Warmińsko-Mazurskie Voivodship the second lowest, after Wielkopolskie Voivodship, value of the death rate from diseases of the circulatory system per 100 thousand population was recorded (377 compared to 437).

In 2018, the share of persons aged over 65 amounted to 15.9% (the lowest value in the country). Compared to 2010, the size of this group increased by 34.0%, i.e. by 57.7 thousand persons. There were 62 persons of

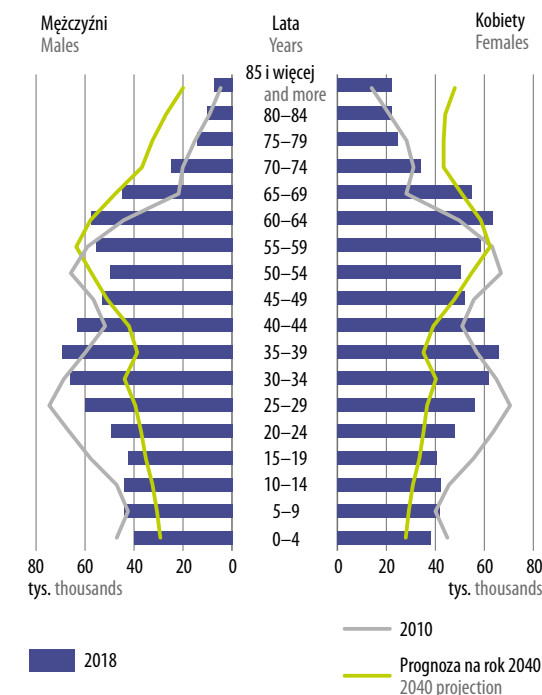
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

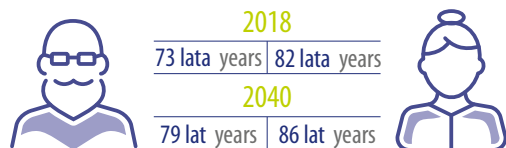
Population by sex and age

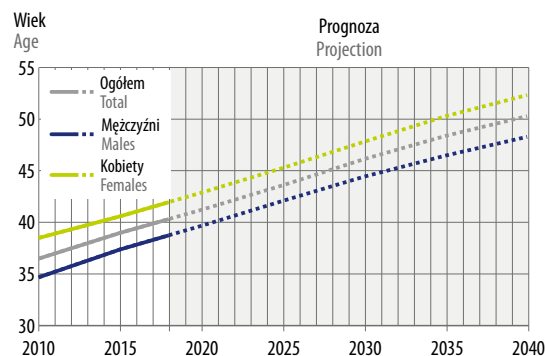
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Warmińsko-mazurskie	10,9	9,6	8,9	10,5	2,0	-0,9	-1,9	-2,5	0,1	-3,4
Podregiony: Subregions:										
elbląski	11,2	9,7	9,2	10,8	1,9	-1,2	-2,7	-3,4	-0,7	-4,6
ełcki	10,6	9,2	8,7	10,1	2,0	-0,9	-1,9	-2,1	0,1	-3,0
olsztyński	10,7	9,6	8,7	10,3	2,0	-0,7	-1,2	-1,8	0,8	-2,5

WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODSHIP

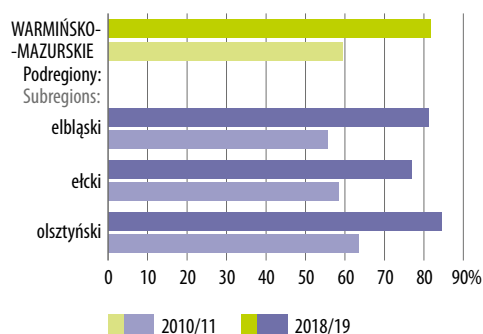
Przeciętne trwanie życia Life expectancy

Mediana wieku ludności Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

przypadały 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym (3 najniższa wartość w kraju po opolskim i podkarpackim) – to o 9 osób więcej niż w 2010 r. W warmińsko-mazurskim korzystniej niż w kraju kształtował się indeks starości demograficznej: na 100 wnuczków przypadało 104 dziadków (3 najniższa wartość w kraju po pomorskim i małopolskim). W 2010 r. relacja ta wynosiła 100 do 73.

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowały 784 placówki wychowania przedszkolnego – to o 13,3% więcej niż w roku szkolnym 2010/11. Wychowaniem przedszkolnym objętych było 46,6 tys. dzieci, tj. 81,7%. W miastach odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju (104,4% wobec 103,4%), a na wsi wyniósł 52,8%.

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 7 uczelni (1,8% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 27,2 tys. studentów, a kobiety stanowiły 56,9%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 384 osoby, tj. 1,4% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie warmińsko-mazurskim ukończyło 8,3 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziem-

non-working age per 100 persons of working age (third lowest value in the country after Opolskie and Podkarpackie voivodships) – 9 persons more than in 2010. The demographic ageing index in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was more favourable than in the country: there were 104 grandparents per 100 grandchildren (third lowest value after Pomorskie and Małopolskie voivodships). In 2010, the ratio was 100 to 73.

Education

In the school year 2018/19, there were 784 pre-primary education establishments in the voivodship – 13.3% more than in the school year 2010/11. The pre-primary education covered 46.6 thousand children, i.e. 81.7%. In urban areas this percentage was higher than the country average (104.4%, compared to 103.4%), and in rural areas it amounted to 52.8%.

In the academic year 2018/19, there were 7 higher education institutions in the voivodship (1.8% of all higher education institutions in Poland), with 27.2 thousand students, of which 56.9% were women. There were 384 foreign students, i.e. 1.4% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 8.3 thousand students completed higher education in Warmińsko-Mazurskie Voivodship (including fore-

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	w tys. in thousands						
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Podstawowe	561	563	98,3	111,9	–	–	Primary
Gimnazja	89	70	27,0	13,2	12,9	13,1	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	98	102	7,8	7,3	2,2 ^c	2,2 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	92	91	16,7	16,2	5,6	5,5	General secondary
Technika ^d	82	79	18,9	19,0	4,3	4,1	Technical secondary ^d
Policealne	75	68	8,2	7,6	2,3	2,3	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

cami), co stanowiło 2,5% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

W 2018 r. województwo warmińsko-mazurskie odnotowało najniższy w kraju odsetek osób w wieku 15 lat i więcej posiadających wyższe wykształcenie, tj. 18,2% wobec 24,4%.

Rynek pracy

W 2018 r. warmińsko-mazurski rynek pracy skupiał 2,9% pracujących w gospodarce narodowej (0,5 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 291 osób w 2010 r. do 320 osób w 2018 r. (w kraju – 407) – najniższy wskaźnik w Polsce. Ponad połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie warmińsko-mazurskim, pomimo wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych, spada populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze zmniejszenia się populacji w wieku 15 lat i więcej). Stopa bezrobocia była wyższa od przeciętnej krajowej (5,6% wobec 3,8%).

W 2016 r. w województwie warmińsko-mazurskim 80,5 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 2,5% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 88,8 tys., tj. 2,8%). Wyjeżdżających do pracy było tu trzy razy więcej

igners), which constituted 2.5% of the total number of graduates in Poland.

In 2018, Warmińsko-Mazurskie Voivodship recorded the lowest percentage of persons aged 15 and more with higher education in the country, i.e. 18.2% compared to 24.4%.

Labour market

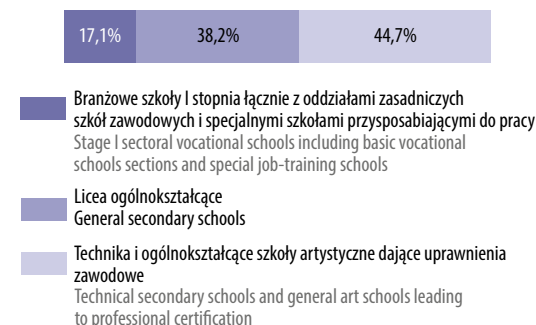
In 2018, the Warmińsko-Mazurskie Voivodship labour market concentrated 2.9% of the employed persons in the national economy (0.5 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 291 in 2010 to 320 in 2018 (in Poland – 407) – the lowest rate in Poland. More than a half of the employed persons were employed in the service sector, while the structure is varied depending on subregions.

According to the Labour Force Survey (LFS) in Warmińsko-Mazurskie Voivodship, despite the increase in the number of employed persons and the decrease in the number of the unemployed, the number of economically active persons is decreasing (which stems from the decline in population aged 15 and more). The unemployment rate was higher than the country average (5.6% compared to 3.8%).

In 2016, in Warmińsko-Mazurskie Voivodship, 80.5 thousand inhabitants commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 2.5% of all commuters in the country (in 2011 88.8 thousand, i.e.

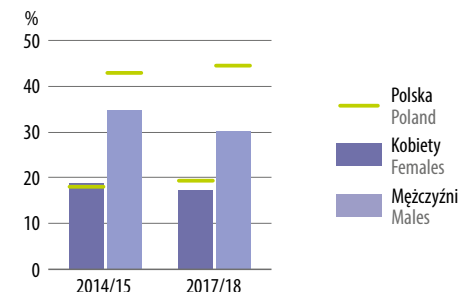
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

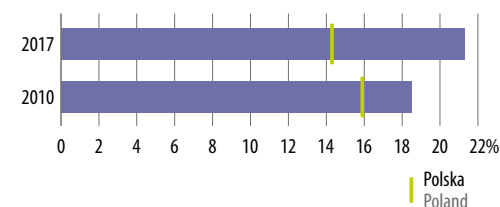
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

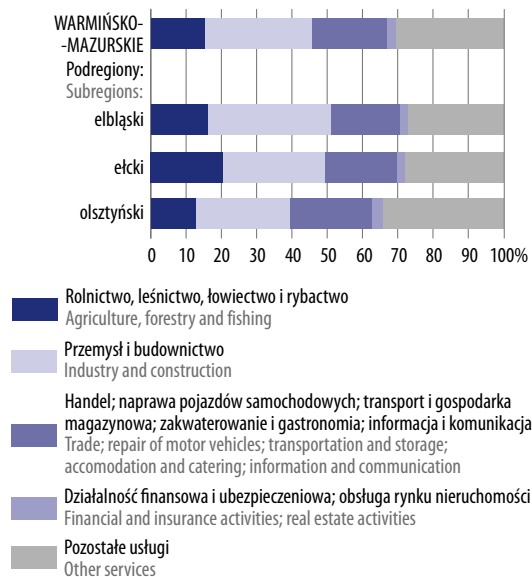

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	608	588	Economically active persons in thousands
pracujący	549	555	employed persons
bezrobotni ^a	59	33	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	20,3	18,2	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	53,0	53,3	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	47,9	50,3	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	9,7	5,6	Unemployment rate in %
kobiety	10,5	5,5	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	7,6	3,7	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

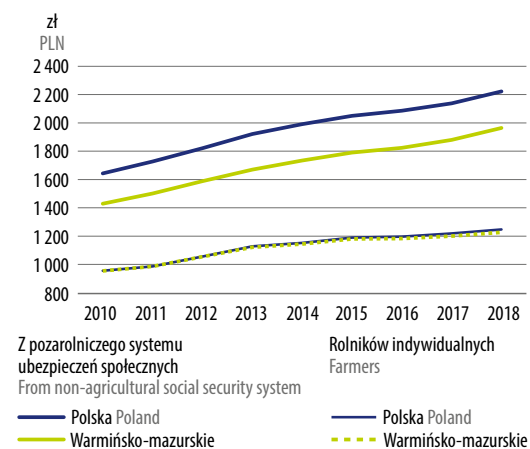
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

niż przyjeżdżających – iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,37 i należał do najniższych w Polsce.

2.8%). There were more outgoing commuters than the incoming ones – the ratio of flows related to the employment amounted to 0.37 and was one of the lowest in Poland.

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Olsztyn – miejska urban	13 876	Olsztyn – miejska urban	3 914
Elbląg – miejska urban	3 311	Elbląg – miejska urban	2 495
Lubawa – miejska urban	2 973	Ostróda – miejska urban	1 975
Ostróda – miejska urban	2 158	Ostróda – wiejska rural	1 640
Łława – miejska urban	2 060	Łława – miejska urban	1 608
Dywity – wiejska rural	1 802	Szczytno - wiejska rural	1 563
Szczytno - miejska urban	1 756	Lubawa – wiejska rural	1 447
Ostróda – wiejska rural	1 633	Łława – wiejska rural	1 378
Elk – miejska urban	1 619	Elk – miejska urban	1 363
Giżycko – miejska urban	1 586	Giżycko – miejska urban	1 306

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w warmińsko-mazurskim od lat kształtują się poniżej średniego poziomu w kraju.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w warmińsko-mazurskim wyniosło 4 294,12 zł (85,8% średniego wynagrodzenia; niższe płace dotyczyły jedynie podkarpackiego, świętokrzyskiego i lubelskiego). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 003,58 zł) i mężczyzn (4 569,52 zł) ukształtowała się na poziomie 87,6% i była korzystniejsza niż przeciętnie w kraju (Polska – 83,4%). Wynagrodzenia brutto kobiet stanowiły 88,1% dochodów kobiet w kraju – niższe odnotowano jedynie w podkarpackim (84,7%), a mężczyzn – 83,9%.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Warmińsko-Mazurskie Voivodship have been below the country average for years.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in Warmińsko-Mazurskie Voivodship amounted to PLN 4 294.12 (85.8% of the country average; lower wages were only in Podkarpackie, Świętokrzyskie and Lubelskie voivodships). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4 003.58) and men (PLN 4 569.52) was 87.6% – the gender wage and salaries gap was more favourable than the country average (Poland – 83.4%). Gross wages and salaries of women constituted 88.1% of the income of women in the country – lower was

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 722,00	3 855,79	84,4	84,0	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 386,09	4 780,55	102,5	97,6	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 529,44	3 764,68	80,2	83,1	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 078,79	3 092,61	72,0	71,4	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 498,39	4 506,99	74,2	68,9	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	344,73	4 199,45	93,4	90,7	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 554,81 zł (4 najniższa wartość). W porównaniu z 2010 r. obserwowano niższy niż średnio w kraju wzrost zarówno wydatków (o 13,4% wobec 19,7%), jak i dochodów (o 40,9% wobec 42,0%). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym wyniósł 63,1% i podobnie jak w 2010 r. (78,5%), był drugim najniższym w kraju.

W dochodzie rozporządzalnym największy udział miały dochody z pracy najemnej (50,1% wobec 52,6% w kraju; 6 najniższy udział w Polsce), udział zysków z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie wyniósł 5,1% (wobec 3,8%), a świadczeń pomocy społecznej – 31,6% (31,2%).

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców była w analizowanym okresie najwyższa w kraju (581 osób w 2018 r. wobec 340).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe warmińsko-mazurskiego stanowiły 3,6% krajowych (519,4 tys. mieszkań; tj. 363 w przeliczeniu na 1000 ludności; 381 w Polsce).

recorded only in Podkarpackie Voivodship (84.7%), of men (83.9%).

In 2018, monthly available income in households per capita was PLN 1 554.81 (the fourth lowest value). Compared to 2010, lower than the country average increase in both expenditure (of 13.4% compared to 19.7%) and revenue (of 40.9% compared to 42.0%) was observed. The share of expenditure in available income was 63.1%, and similarly to 2010 (78.5%), was the second lowest in the country.

In available income, income from hired work accounted for the biggest share (50.1% compared to 52.6% in the country), the share of profits from individual farms in agriculture – 5.1% (compared to 3.8%) and of social benefits – 31.6% (31.2%).

The number of people benefiting from community social assistance per 10 thousand inhabitants in the period under consideration was the highest in the country (581 persons in 2018 compared to 340).

Dwellings

Dwelling stocks in Warmińsko-Mazurskie Voivodship accounted for 3.6% of the country stocks (519.4 thousand dwellings, i.e. 363 per 1000 population; 381 in Poland).

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r.

Child-raising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

91,8 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

143,5 tys.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

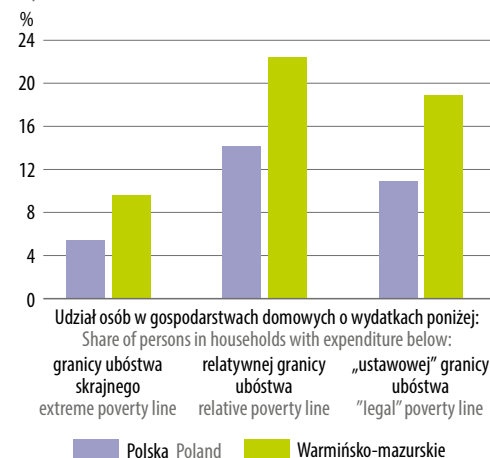

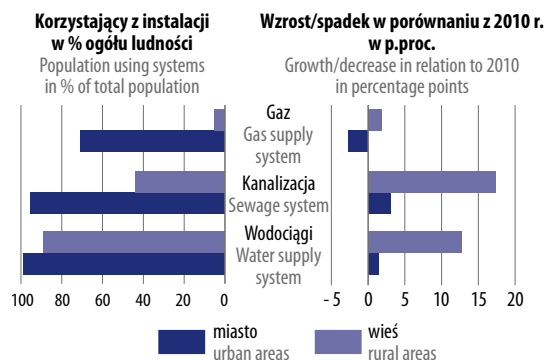
883,0 mln zł

Wypłaty świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Poverty rates in households in 2018

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 16,4 tys. km, a kanalizacyjnej 7,3 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 17,8% i o 53,1%). Na 100 km sieci wodociągowej przypadało 45 km sieci kanalizacyjnej – 52 km w kraju. Gęstość sieci gazowej – 9,9 km, przy średniej na poziomie 42,6 km – była, po podlaskim, najniższa wśród województw (wzrost długości sieci w porównaniu z 2010 r. o 26,2% do 3,3 tys. km).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 16.4 thousand km, and of the sewage network – 7.3 thousand km (an increase compared to 2010 of 17.8% and 53.1% respectively). There were 45 km of sewage system per 100 km of water supply distribution network – 52 km in Poland. The density of gas supply network – 9.9 km with the average of 42.6 km – was, after Podlaskie Voivodship, the lowest among the voivodships (an increase in the length of network compared to 2010 of 26.2%, to 3.3 thousand km).

Ochrona zdrowia

Dostępność do kadry medycznej – przy spadku liczby lekarzy do 2,8 tys. w 2018 r. (tj. 20 lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. ludności, podobnie jak w 2012 r.; 23 w kraju) oraz pielęgniarek i położnych do 7,2 tys. (spadek wskaźnika z 56 do 50) – była znacznie gorsza niż przeciętnie w kraju. W województwie zwiększyła się liczba szpitali (z 37 w 2010 r. do 43), ale pod względem liczby osób na 1 łóżko w szpitalach ogólnych (223 osoby wobec 211) region zajmuje odległe – 11 miejsce.

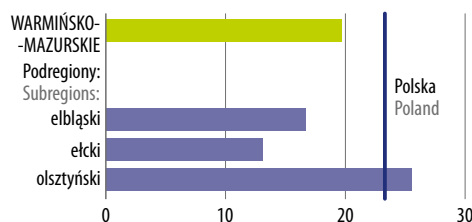
Health care

The access to medical personnel – with the number of doctors decrease to 2.8 thousand in 2018 (i.e. 20 physicians per 10 thousand population, similar as in 2012; 23 in the country) and nurses and midwives to 7.2 thousand (decrease of ratio from 56 to 50) – was much worse than the country average. The number of hospitals in the voivodship increased as well (from 37 in 2010 to 43), but in terms of the number of persons per 1 bed in general hospitals (223 persons compared to 211), the region occupies a distant eleventh place.

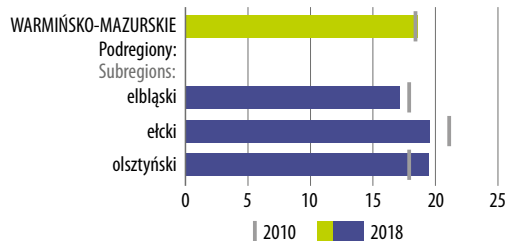
W 2018 r. działały tu dwie placówki lecznictwa uzdrowiskowego (1,0% ogółu kuracjuszy w Polsce).

In 2018, there were two health resort treatment facilities in the voivodship (1.0% of all health resort patients in Poland).

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

Kultura

Województwo notuje spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa. W 2018 r. liczba bibliotek publicznych w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 5,4%, przy najgłębszym w kraju spadku liczby księgozbioru (o 18,4%). Biblioteki odwiedziło (o 14,7%) mniej czytelników niż w 2010 r. (136 wobec 158 czytelników na 1000 ludności).

Culture

The voivodship records a decrease in readership rates. In 2018, the number of public libraries decreased by 5.4%, with the deepest decrease in the number of collections in the country (of 18.4%). Libraries were visited by 14.7% fewer borrowers than in 2010 (136 compared to 158 readers per 1000 population).

Pod względem liczby widzów w kinach (w przeliczeniu na 1 000 ludności) województwo zajmuje niską lokatę. Dużą popularnością cieszą się polskie produkcje, a frekwencja na tych filmach w kinach stałych w 2018 r. wyniosła 36,0% wobec 31,7% w kraju. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (wzrost o 17,0%), jednak udział w ogółem zwiedzających

In terms of the number of audience in cinemas (per 1 000 population), the voivodship ranks low. Screenings of Polish films are highly popular, and the attendance at these films in indoor cinemas in 2018 was 36.0% compared to 31.7% in Poland. Compared to 2010, more persons visited museums (increase of 17.0%), but their share in the total number of visitors in Poland decreased from 2.4% to 1.7%. In the analysed period,

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Warmińsko-mazurskie	316	299	229,1	195,3	27	31	540,5	632,5	21	20	938,6	1 663,4
Podregiony: Subregions:												
elbląski	122	118	80,1	77,0	7	9	226,7	313,9	9	8	307,0	479,0
ełcki	56	51	39,3	30,8	4	7	29,0	85,2	6	5	42,2	265,1
olsztyński	138	130	109,7	87,5	16	15	284,8	233,4	6	7	589,4	919,2

w kraju zmniejszył się z 2,4% do 1,7%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadały 724 osoby wobec 795 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 250 do 282 osób.

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 387 do 507 (4,6% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 8,2%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie olsztyńskim (43,6%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 1,3 mln turystów (w tym 12,4% turystów zagranicznych), tj. 914 osób na 1000 ludności (6 lokata). Turystyczne obiekty noclegowe województwa warmińsko-mazurskiego udzieliły 3,6% wszystkich noclegów w kraju. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych był niższy niż przeciętnie i w 2018 r. wyniósł 31,5%.

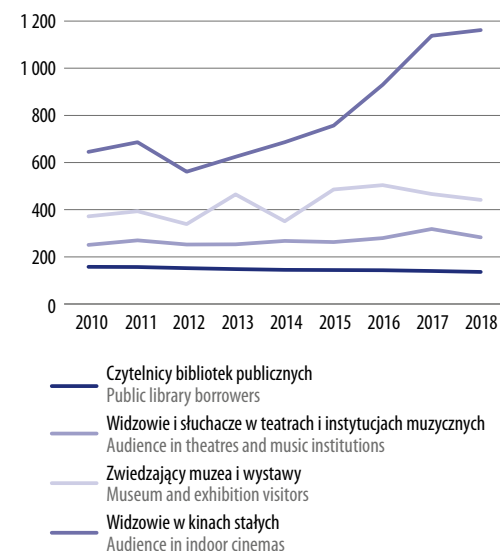
the availability of theatres and music institutions improved – there were 724 persons per 1 place compared to 795 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 250 to 282 per 1000 inhabitants.

Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 387 to 507 (4.6% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 8.2%. The largest number of establishments was located in Olsztyński Subregion (43.6%). Tourist accommodation establishments were used by 1.3 million tourists (of which 12.4% were foreign tourists), i.e. 914 people per 1000 population (sixth place). Tourist accommodation establishments in Warmińsko-Mazurskie Voivodship accounted for 3.6% of all nights spent in Poland. The occupancy rate of bed places was lower than the country average and amounted to 31.5% in 2018.

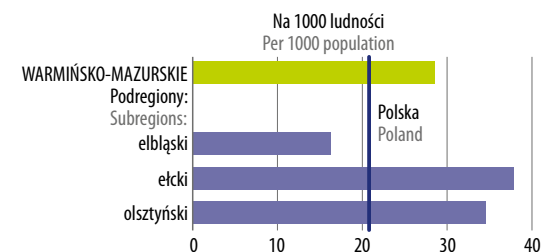
Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

Persons using cultural institutions per 1000 population

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

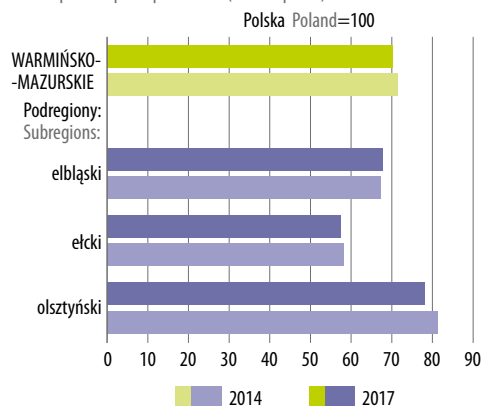
Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

Jezioro Pluszne fot. J. Hausman-Czerwińska

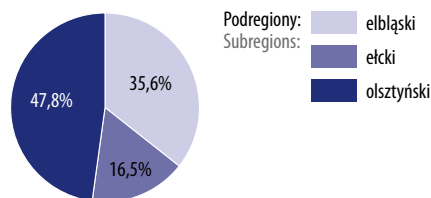
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

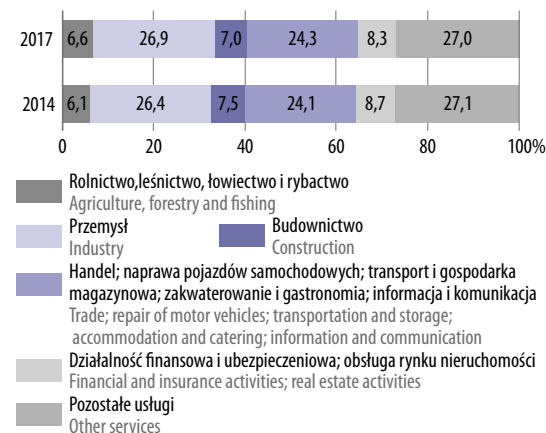
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo warmińsko-mazurskie w 2017 r. wytworzyło 2,6% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 36,3 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 14 miejscu.

W 2017 r. w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano największy udział usług (59,9%) oraz przemysłu (26,9%). Najmniejszy udział odnotowano w sekcjach rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (6,6% – 2 lokata w kraju) oraz budownictwo (7,0%). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 12,0% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 103,9 tys. zł.

Economy

Regional accounts

Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2017 generated 2.6% of the gross domestic product. The GDP per capita was PLN 36.3 thousand (as compared to PLN 51.8 thousand in the country), which ranked the voivodship fourteenth.

In 2017, the largest share of services (59.9%) and industry (26.9%) in generating gross value added in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was recorded. The lowest share was recorded in the agriculture, forestry, hunting and fishing (6.6% – second place in the country) and construction (7.0%) sections. In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was 12.0% lower than the country average and amounted to PLN 103.9 thousand

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	46 193 2,7	52 091 2,6	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	31 957 71,5	36 306 70,1	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	40 961	45 750	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 2,9% tj. 127,1 tys. miało swoją siedzibę w województwie warmińsko-mazurskim. Odnotowano wzrost udziału sektora prywatnego o 0,3 p. proc. do 95,7% – w pozostałych województwach udział ten zmniejszył się. W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 5,0% wyższa. W ciągu 8 lat

Entities of the national economy

At the end of 2018, 2.9%, i.e. 127.1 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Warmińsko-Mazurskie Voivodship. The share of the private sector increased by 0.3 percentage points to 95.7% – in the remaining voivodships this share recorded a decrease. As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 5.0% higher. Within 8 years,

wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się z 82 do 89. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był niższy o 25 punktów.

the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, increased from 82 to 89. In relation to the country average, this indicator was 25 points lower.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Warmińsko-mazurskie	819	890	94	86	65	72
Podregiony: Subregions:						
elbląski	762	820	92	82	61	68
ełcki	779	840	88	84	80	62
olsztyński	886	972	98	91	61	79

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie warmińsko-mazurskim (9,4 mld zł), stanowiły 3,1% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 572 zł, o 16,6% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 10 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 56,2% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 39,3%, a na rolnictwo – 4,5%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,3 mld zł i stanowiły 1,2% nakładów na tę działalność w Polsce (1,7% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca relacja do średniej krajowej pogorszyła się w porównaniu z 2010 r. (kiedy nakłady w województwie były 2-krotnie niższe) i w efekcie, w 2018 r. ich wartość była najniższa w kraju (212 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,51% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 3,4% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 1,5 (dla kraju 7,7).

Investments

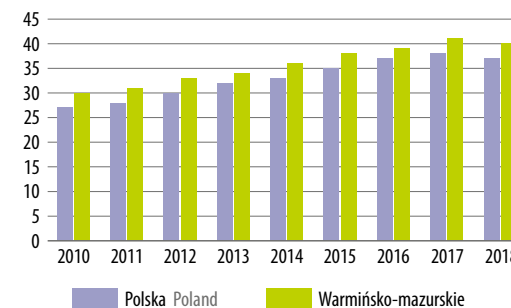
Investment outlays in 2018 incurred in Warmińsko-Mazurskie Voivodship (PLN 9.4 billion), constituted 3.1% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 572 per capita, which is 16.6% less than the country average, and thus the voivodship ranked tenth in the country. 56.2% of investment outlays were allocated for services, 39.3% for industry and construction, and 4.5% for agriculture

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.3 billion and represented 1.2% of these expenditures in Poland (1.7% in 2010). Per capita, the relation to the country average deteriorated in comparison with 2010 (when the expenditures in the voivodship were two times lower) and as a result, in 2018 their value was the lowest in the country (PLN 212 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP 2017 was 0.51% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 3.4% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 1.5 (for the country – 7.7).

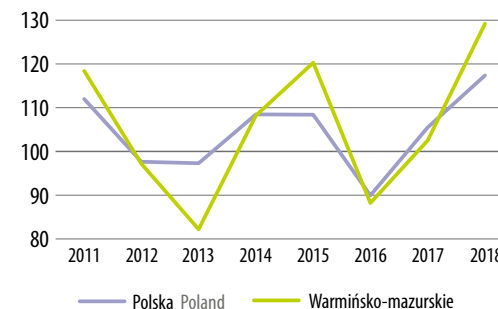
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

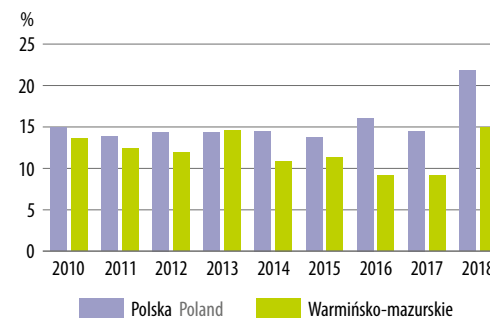
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

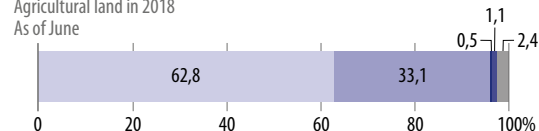
Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

In good agricultural condition:

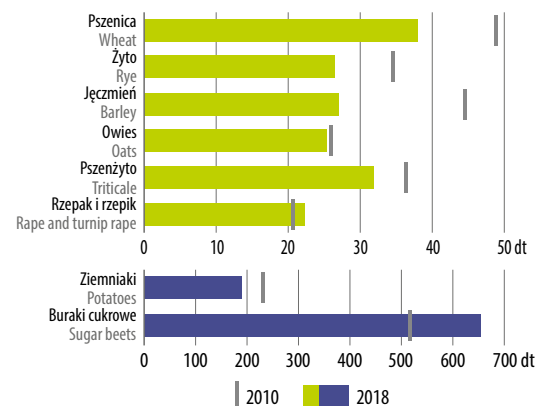

Pozostałe
Others

^a łącznie z ogrodami przydomowymi.
^a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

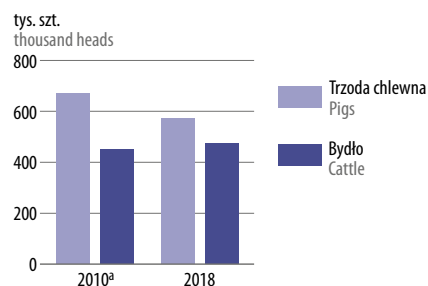
Yields per 1 ha

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle
As of June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
^a Data of the Agricultural Census.

Rolnictwo

Województwo warmińsko-mazurskie ma mało sprzyjające warunki klimatyczno-glebowe do prowadzenia produkcji rolniczej. Dominują gleby średnio i mało urodzajne. Polska północno-wschodnia należy do najzimniejszych obszarów w kraju i ma stosunkowo krótki okres wegetacyjny. Pomimo słabych warunków, gospodarstwa rolne w tym regionie charakteryzuje korzystna struktura obszarowa. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa jest ponad dwa razy większa od średniej w kraju. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 925,8 tys. ha (o 5,1% mniej niż w 2010 r.). W strukturze użytków duży udział stanowiły łąki i pastwiska (34%).

W strukturze powierzchni zasiewów największy areal zajmowała pszenica – 26,2% (6,5% krajowych zasiewów), w następnej kolejności pszenżyto – 10,5%, jęczmień – 8,3% oraz rzepak i rzepik – 7,8%. Udział województwa w krajowych zbiorach siana łąkowego wynosił 7,9% (3 lokata), a zbóż podstawowych – 5,3% (10 lokata).

Duży areal łąk i pastwisk stwarza dogodne warunki do chowu bydła. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada bydła wynosiła 49,9 szt. (42,3 szt. w kraju, 4 lokata), a trzody chlewnej – 60,4 szt. (80,6 szt., 6 lokata). W 2018 r. region uzyskał czwartą lokatę w produkcji mleka (8,2% produkcji krajowej), a piątą – w produkcji żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (6,2%).

W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. były 3 393 ekologiczne gospodarstwa rolne (tj. 17,7% tych gospodarstw w kraju, 1 lokata), z tego 2 719 gospodarstw posiadało certyfikat, a 674 były w okresie przestawiania. W latach 2010–2013 obserwowano

Agriculture

Climatic and soil conditions in Warmińsko-Mazurskie Voivodship are not very favourable for agricultural output. Soils of medium and low fertility predominate. North-eastern Poland is one of the coldest areas in the country and has a relatively short growing season. Despite poor conditions, farms in this region are characterised by a favourable area structure. The average area of the farm is more than two times the country average. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 925.8 thousand hectares (5.1% less than in 2010). Meadows and pastures constituted a large share in the structure of land (34%).

As far as the structure of the sown areas is concerned, the largest area was occupied by wheat – 26.2% (6.5% of the sown areas in the country), followed by triticale – 10.5%, barley – 8.3%, rape and turnip rape – 7.8%. The voivodship's share in the domestic production of meadow hay was 7.9% (third place), and of basic cereals – 5.3% (tenth place).

A large acreage of meadows and pastures creates favourable conditions for cattle rearing. The density of cattle per 100 hectares of agricultural land was 49.9 heads, (compared to 42.3 heads in Poland, fourth position), whereas of pigs – 60.4 heads (80.6 heads, sixth place). In 2018, the region ranked fourth in milk production (8.2% of domestic production) and fifth in the production of animal slaughter in terms of meat (6.2%).

In 2018 in Warmińsko-Mazurskie Voivodship there were 3393 organic farms (i.e. 17.7% of these farms in the country, first place), of which 2719 farms were certified and 674 were under conversion. In the years 2010–2013, an increase in the number of farms and

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	1 001,0	948,7	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,4	97,6	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	43,5	42,9 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	19,80	21,64 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	592,17	595,8	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	109,1	113,6	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Stan w czerwcu. ^c W 2016 r. ^d łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
^a Data of the Agricultural Census. ^b As of June. ^c In 2016. ^d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

wzrost liczby gospodarstw i powierzchni ekologicznych użytków rolnych, a od 2014 r. notowano spadek (z wyjątkiem 2016 r.). W porównaniu z 2010 r. liczba tych gospodarstw zwiększyła się o 48,9%, a powierzchnia użytków – o 39%, ale w odniesieniu do 2013 r. liczba gospodarstw była mniejsza o 19,9%, a powierzchnia – o 10%.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w 2018 r. była trzykrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 43,7 tys. zł za 1 ha (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 50,3 tys. zł wobec 15,6 tys. zł w 2010 r.

W 2018 r. region wytworzył 5,0% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 5,1% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej kształtował się na poziomie 97,8% (w kraju 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie o 21,2% niższym niż przeciętnie w kraju i wynosiła 4804 zł (6093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie warmińsko-mazurskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 2,4% produkcji przemysłowej Polski (2,3% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa niż średnio w kraju i wyniosła 25,1 tys. zł. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (36,6% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (16,8%) oraz produkcji mebli (11,4%).

Transport

W 2018 r. gęstość eksploatowanej sieci kolejowej (1 084 km, o 10,8% mniej niż w 2010 r.) liczona na 100 km² powierzchni wyniosła 4,5 km (w kraju 6,2 km) i była jedną z najniższych w Polsce (14 lokata).

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wynosiła 13,8 tys. km; najmniejsza gęstość w kraju – 57,3 km na 100 km² (wobec 97,2 km). W województwie nie ma autostrad, natomiast są drogi ekspresowe – 223,0 km (10,7% krajowych dróg o tym statusie, 4 lokata).

Na drogach warmińsko-mazurskiego w 2018 r. odnotowano 1281 wypadków, w wyniku których zginęło 140

organic agricultural land was observed, and since 2014 a decrease was recorded (except for 2016). Compared to 2010, the number of these farms increased by 48.9% and the area of land – by 39%, but in relation to 2013 the number of farms was lower by 19.9% and the area – by 10%.

The average price of arable land in private turnover in 2018 was three times higher than in 2010 and amounted to PLN 43.7 thousand per 1 hectare (PLN 44.4 thousand in the country). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 50.3 thousand, compared to PLN 15.6 thousand in 2010.

In 2018, the region generated 5.0% of the national gross agricultural output and 5.1% of the market agricultural output. The share of market agricultural output in the final agricultural output was at the level of 97.8% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was 21.2% lower than the country average and amounted to PLN 4804 (PLN 6093 in the country).

Industry

In Warmińsko-Mazurskie Voivodship, the sold production of industry constituted 2.4% of Poland's sold production of industry (2.3% in 2010). In 2018, it was lower than the country average and amounted to PLN 25.1 thousand per capita. The highest sales were recorded in the production of food products (36.6% of regional sold production of industry), production of rubber and plastic products (16.8%) and production of furniture (11.4%).

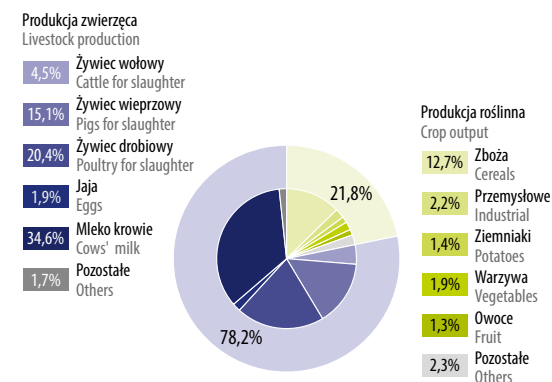
Transport

In 2018, the density of the operated railway network (1 084 km, 10.8% less than in 2010), calculated per 100 km² of area, amounted to 4.5 km (6.2 km in Poland) and was one of the lowest in Poland.

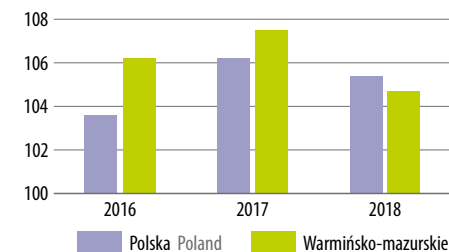
The length of hard surface public roads was 13.8 thousand km; the least in the country – 57.3 km per 100 km² (compared to 97.2 km). There are no motorways in the voivodship, but there are expressways-223.0 km (10.7% of roads with this status in Poland, fourth place).

On the roads of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018 there were 1281 accidents which resulted in

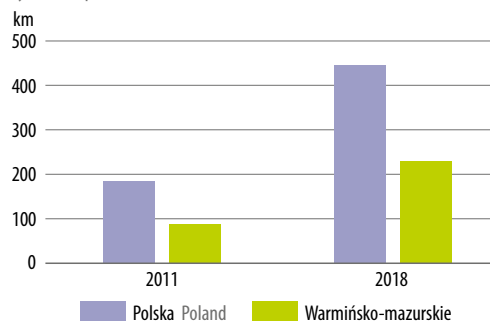
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

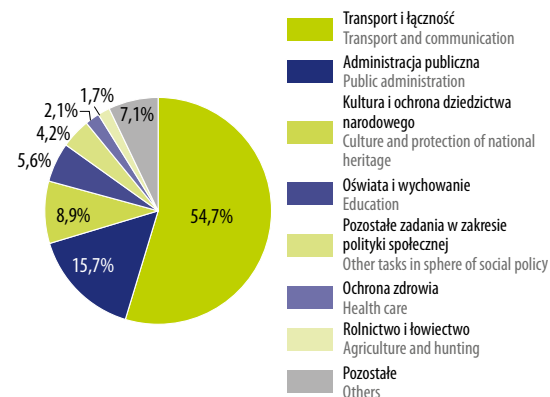

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

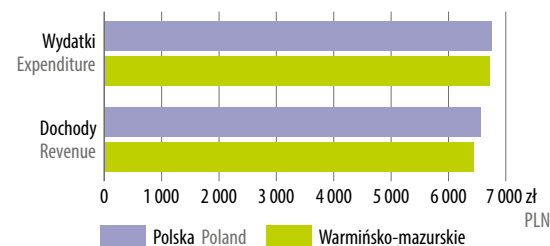
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

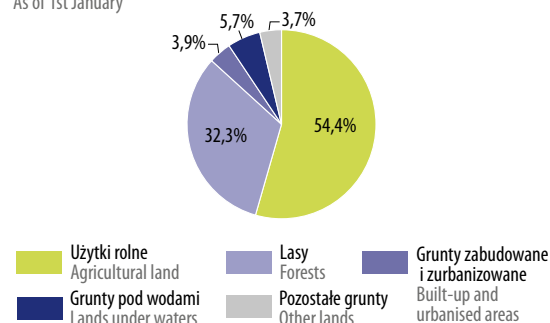
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia
Geodesic area by directions of use in 2018
As of 1st January

osób (o 16,7% mniej niż w 2010 r.), tj. blisko 10 osób na 100 tys. mieszkańców (najwięcej w kraju po świętokrzyskim). Najmniej ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności miało miejsce w podregionie elckim (blisko 8 osób), najwięcej – w podregionie elbląskim (ponad 11 osób).

W województwie znajduje się Port Lotniczy Olsztyn-Mazury położony w miejscowości Szymany, ponad 10 km od centrum Szczytna i ok. 56 km na południowy wschód od centrum Olsztyna. W 2018 r. lotnisko obsłużyło (przyloty i odloty) 121,9 tys. pasażerów jedynie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. wyniosły 9214,7 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6438,0 zł (o 1,8% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 7 miejscu w kraju. W strukturze dochodów 38,9% stanowią dochody własne, 27,4% – subwencja ogólna z budżetu państwa, a 25,7% dotacje celowe z budżetu państwa. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 9609,8 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6714 zł (o 0,6% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 17905,5 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 11166,7 mln zł, tj. 7766 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 27,2% więcej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r. wyniosła 2417,3 tys. ha, tj. 7,7% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 87% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 3,9% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 4,9 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 7,9% tych

140 deaths (16.7% less than in 2010), i.e. nearly 10 people per 100 thousand inhabitants (the highest number in the country after Świętokrzyskie Voivodship). The smallest number of fatalities per 100 thousand population was in Elcki Subregion (nearly 8 persons), the highest – in Elbląski Subregion (over 11 persons).

In the voivodship there is Olsztyn-Mazury Airport, located in Szymany, more than 10 km from the centre of Szczytno and about 56 km south-east from the centre of Olsztyn. In 2018, the airport serviced (arrivals and departures) 121.9 thousand passengers in international traffic only.

Finances

Budget revenue of local government units in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 9214.7 million and was at the level of PLN 6438.0 per capita (1.8% less than the country average), which ranked the voivodship seventh in the country. In the revenue structure, 38.9% constituted own revenue, 27.4% – general subvention from the state budget, and 25.7% – targeted grants from the state budget. Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 9609.8 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6714 (0.6% less than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme in Warmińsko-Mazurskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 17905.5 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 11166.7 million, i.e. PLN 7766 per capita (27.2% more than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018 was 2417.3 thousand hectares, i.e. 7.7% of the total area of Poland. More than 87% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 3.9% – built-up and urbanised areas.

At the end of 2018, there were 4.9 thousand hectares of devastated and degraded land, i.e. 7.9% of this land in

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	128,8	119,8	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	65,8	71,7	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	50,1	53,5	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	70,8	77,3	total
miast	96,3	96,4	urban areas
wsí	33,5	49,9	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	1,2	0,7	particulates
gazowych (bez CO ₂)	9,6	10,0	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	1,0	0,7	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	328,2 ^b	441,4	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

gruntów w kraju (4,7 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano 101 ha (tj. 2,1% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 6,9%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 95,3% (99,4% w 2010 r.). W regionie funkcjonowały 262 oczyszczalnie ścieków. W 2018 r. odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był wyższy niż w kraju (77,3% wobec 74,0%), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 6,5 p. proc.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych w regionie należy do najmniejszych w kraju. W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie elbląskim (43%), a gazowych (bez CO₂) – w podregionie olsztyńskim (42%). Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zmniejszył się z 7,1% w 2010 r. do 1,4% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych zwiększył się z 97,7% do 98,8% (99,8% w kraju).

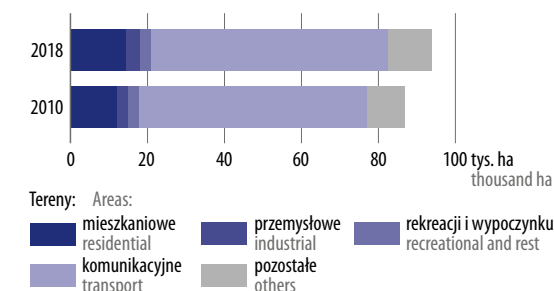
the country (4.7 thousand hectares in 2010), required reclamation. In 2018, 101 hectares (i.e. 2.1% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population compared to 2010 was 6.9% lower. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 95.3% (99.4% in 2010). There were 262 wastewater treatment plants operating in the region. In 2018, the percentage of the population using wastewater treatment plants was higher than in the country (77.3% compared to 74.0%), and in relation to 2010 it increased by 6.5 percentage points.

Emission of both particulate and gas pollutants in the region is among the lowest in the country. Compared to 2010, both particulate pollutants and gas pollutants (excluding carbon dioxide) decreased. The largest amount of particulate pollutants was emitted by plants located in Elbląski Subregion (43%) and gas (without carbon dioxide – in Olsztyński Subregion (42%). The gas pollutants reduction ratio (excluding carbon dioxide) decreased from 7.1% in 2010 to 1.4%

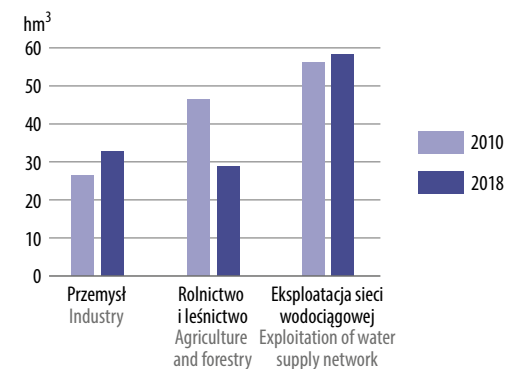
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

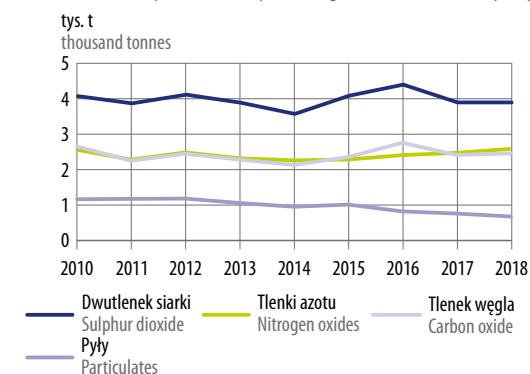
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

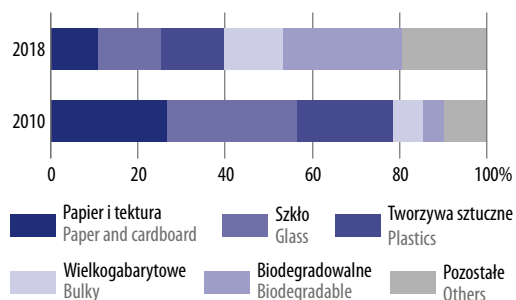
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha w tym lasy	761,4 740,8	783,1 762,7	Forest land ^a in thousand ha of which forests
Lesistość ^a w %	30,6	31,6	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Wiadukty Puszczy Romnickiej – zabytkowe mosty w Stańczykach
fot. Joanna Balcerzak

Warmińsko-mazurskie jest regionem o największej w kraju powierzchni obszarów prawnie chronionych. W 2018 r. obejmowała ona 1128,5 tys. ha, tj. 46,7% powierzchni województwa (11,1% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca wynosił 7897 m² i był blisko trzykrotnie wyższy niż przeciętnie w kraju (2651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (926,4 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było prawie 2,4 tys. pomników przyrody. Ponad 37% powierzchni lasów została uznana za lasy ochronne (282,7 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 1,0 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się (o 31,5%) ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku. Ponad 50% odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie elbląskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 308 kg wobec 325 kg w kraju. Ponad połowę odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, prawie 25% do przekształcenia termicznego, a pozostałe do recyklingu i do kompostowania lub fermentacji. W 2018 r. w regionie funkcjonowało 9 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 46,1 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 276,7 mln zł (2,6% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 79,1 mln zł (2,8%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód (55,7%), a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (47,6%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 191 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 55 zł (75 zł).

in 2018 (66.7% in the country), and of particulate pollutants increased from 97.7% to 98.8% (99.8% in the country).

Warmińsko-Mazurskie Voivodship is the region with the largest area under legal protection in the country. In 2018, it covered 1128.5 thousand hectares, i.e. 46.7% of the area of the voivodship (11.1% of the areas under legal protection in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 7897 m² and was almost three times higher than the country average (2651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (926.4 thousand hectares). Almost 2.4 thousand monuments of nature were registered in the voivodship. More than 37% of areas of forests were considered to be protective forests (282.7 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 1.0 percentage points.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year decreased (by 31.5%). Over 50% of this waste was generated by plants located in Elbląski Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was 308 kg compared to 325 kg in the country. More than a half of municipal waste was designated for landfilling, almost 25% for incineration and the rest for recycling and composting or fermentation. In 2018, there were 9 landfill sites for municipal waste, with an area of 46.1 hectares operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 276.7 million (2.6% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays for water management – PLN 79.1 million (2.8%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds were allocated to wastewater management and protection of waters (55.7%), and out of the outlays on water management – to water intakes and systems (47.6%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 191 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 55 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE
WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP

Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia	29 826 km ²
Area	
Ludność	3 493 969
Population	
Powiaty	31
Powiats	
Miasta na prawach powiatu	4
Cities with powiat status	
Gminy ogółem	226
Total gminas	
Gminy miejskie	19
Urban gminas	
Gminy miejsko-wiejskie	94
Urban-rural gminas	
Gminy wiejskie	113
Rural gminas	
Miasta	113
Cities and towns	

	Granice powiatów
	Powiat boundaries
	Granice gmin
	Gmina boundaries
	Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
	Town boundaries within urban-rural gminas

kościański	Nazwy powiatów
	Powiat names
<i>gm. Mycielін</i>	Nazwy gmin
	Gmina names
	Siedziba władz wojewódzkich
	Seat of the voivodship authority

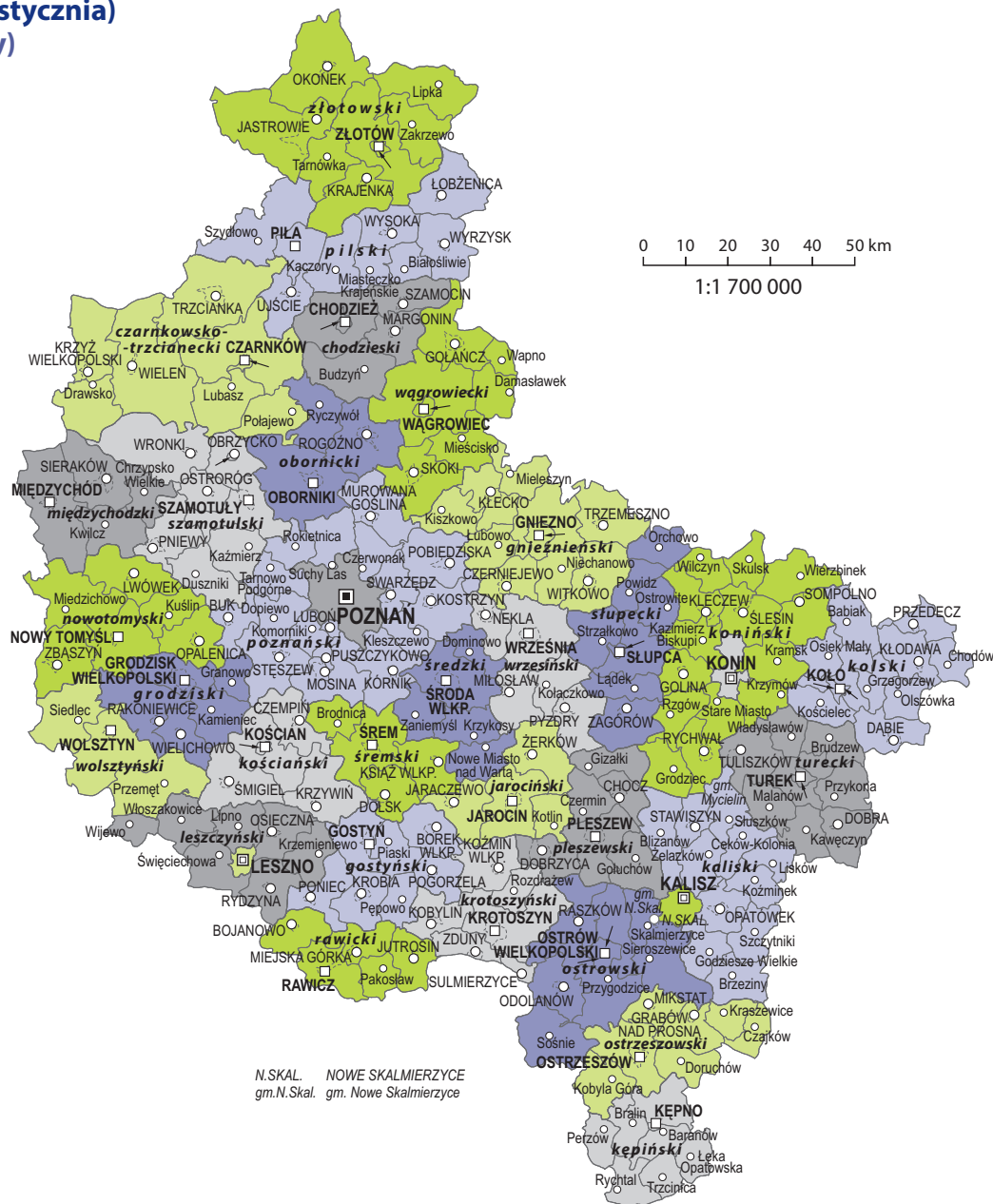
	Miasta na prawach powiatu
	Cities with powiat status

	Miasta – siedziby powiatów
	Cities – seats of powiats

	Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
	Towns – seats of urban and urban-rural gminas

	Wsie – siedziby gmin wiejskich
	Villages – seats of rural gminas

Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Wielkopolskie jest drugim, po mazowieckim, województwem w Polsce pod względem powierzchni (9,5% udziału w kraju) i trzecim pod względem liczby mieszkańców (3,5 mln osób; 9,1% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 1,4%, tj. o 47,2 tys., przy czym wzrost dotyczył jedynie dwóch z siedmiu podregionów: poznańskiego (o 11,4%) i leszczyńskiego (o 1,4%). W analizowanym okresie w województwie obserwowano wyraźny wzrost liczby ludności na wsi (o 5,2%) przy ubytku mieszkańców miast (o 1,6%). We wszystkich podregionach – z wyjątkiem kaliskiego – odnotowano spadek udziału liczby mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności.

Na wzrost liczby ludności województwa wielkopolskiego miał wpływ przyrost naturalny, kształtujący się od lat powyżej średniej dla kraju (w 2018 r. – 1,1‰ wobec minus 0,7‰ w Polsce). O jego dodatniej wartości zadecydowała sytuacja na terenach wiejskich, gdzie notowano przewagę liczby urodzeń (11,7‰) nad liczbą zgonów (9,3‰). W tym samym czasie w mias-

Human Capital

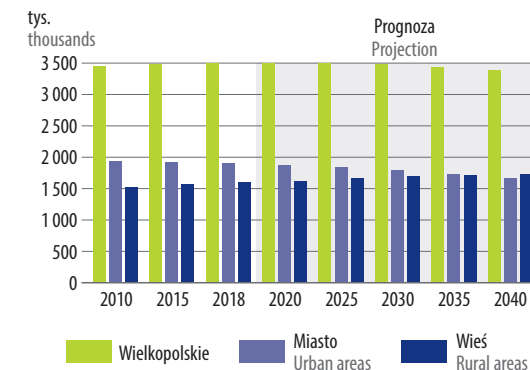
Demography

Wielkopolskie is the second, after Mazowieckie, voivodship in Poland in terms of area (9.5% share in the country) and third in terms of population (3.5 million people; 9.1% of total population). As compared to 2010, population increased by 1.4%, i.e. 47.2 thousand. An increase, however, concerned only two out of seven subregions: Poznański (of 11.4%) and Leszczyński (of 1.4%). In the analysed period, there was a clear increase in the number of inhabitants of rural areas (of 5.2%) and a decrease in the number of inhabitants of urban areas (of 1.6%). In all subregions – except Kaliski Subregion – a decrease in the share of inhabitants of urban areas in total population was noted.

The increase in the population of Wielkopolskie Voivodship was influenced by the natural increase, which for years has been above the country average (in 2018 – 1.1‰ compared to minus 0.7‰ in Poland). Its positive value was determined by the situation in rural areas, where predominance of the number of births (11.7‰) over the number of deaths (9.3‰) was recorded. At the

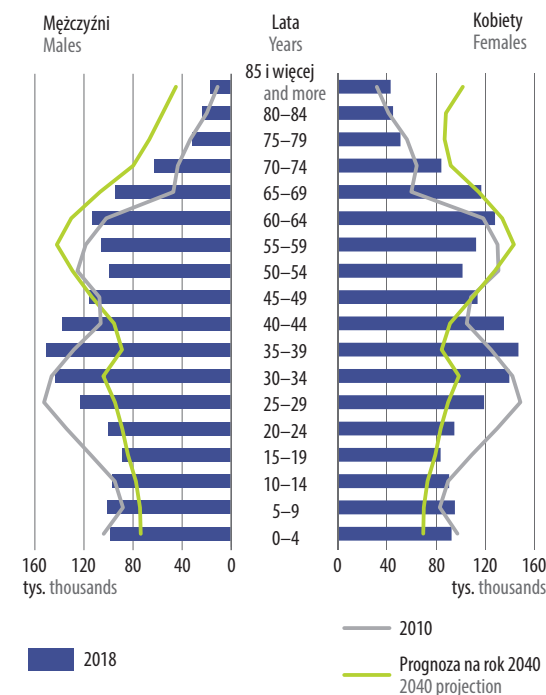
Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Wielkopolskie	11,9	11,1	9,0	10,1	2,9	1,1	0,4	0,4	3,3	1,5
Podregiony: Subregions:										
kaliski	11,3	10,3	9,4	10,7	1,9	-0,4	-0,8	-1,5	1,1	-1,9
koniński	11,6	10,2	9,2	10,4	2,4	-0,3	-1,2	-1,5	1,2	-1,8
leszczyński	12,6	11,8	8,9	9,7	3,7	2,1	0,0	-1,1	3,7	1,0
piłski	11,8	10,1	8,7	10,1	3,2	0,0	-1,5	-2,4	1,7	-2,4
poznański	13,2	12,5	7,8	8,6	5,5	3,9	10,5	10,2	16,0	14,1
m. Poznań	10,9	11,6	10,1	10,9	0,7	0,7	-5,4	-3,5	-4,7	-2,8

WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP

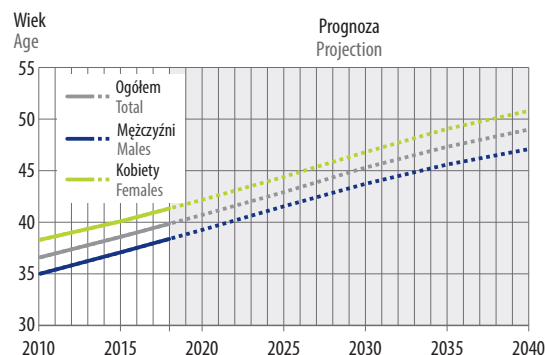
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

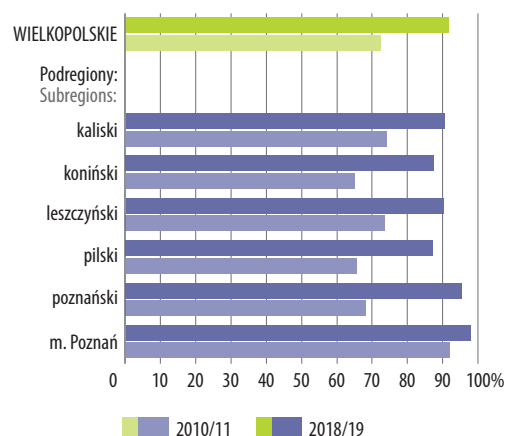
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

tach województwa wielkopolskiego wystąpił ubytek naturalny.

Na korzystną sytuację demograficzną województwa również miało wpływ utrzymujące się od lat dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców (0,4 – w 2010 r. i w 2018 r.). Złożyła się na to przede wszystkim atrakcyjność podregionu poznańskiego, gdzie notowano najwyższą wartość salda migracji (10,2‰). W pozostałych podregionach współczynnik był ujemny (najniższy – w podregionie miasto Poznań – minus 3,5‰).

W 2018 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 16,3% i był najniższy w kraju po warmińsko-mazurskim. W porównaniu z 2010 r. liczebność tej grupy wzrosła o 39,2% (o 160,2 tys.). W województwie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają ponad 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym, czyli o ponad 10 osób więcej niż w 2010 r. Korzystniej niż w średnio w kraju kształtował się indeks starości demograficznej: na 100 wnuczków przypadają 99 dziadków (w 2010 r. relacja ta wynosiła 100 do 73).

Edukacja

W województwie wielkopolskim wskaźniki opisujące sytuację z zakresu edukacji przedszkolnej były korzystniejsze niż średnio w kraju. W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 1965 placówek wychowania przedszkol-

same time, the natural decrease occurred in urban areas of Wielkopolskie Voivodship.

The favourable demographic situation of the voivodship was also influenced by the positive net internal and international migration for permanent residence per 1000 inhabitants (0.4 – in 2010 and in 2018). This was mainly attributable to the attractiveness of Poznański Subregion, where the highest value of net migration was recorded (10.2‰). In the remaining subregions the rate was negative (the lowest – in the City of Poznań Subregion – minus 3.5‰).

In 2018, the share of persons aged 65 and more amounted to 16.3% and was the lowest in the country after Warmińsko-mazurskie Voivodship. Compared to 2010, the size of this group increased by 39.2% (by 160.2 thousand). There were more than 64 persons of non-working age per 100 persons of working age in the voivodship, i.e. over 10 persons more than in 2010. The demographic ageing index was more favourable than the country average: there were 99 grandparents per 100 grandchildren (in 2010 the ratio was 100 to 73).

Education

In Wielkopolskie Voivodship, the indicators describing the situation in the field of pre-primary education were more favourable than the country average. In the school year 2018/19, there were 1965 pre-primary education

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE	
	ogółem total	uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a				
		w tys. in thousands						
		2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18		2018/19
Podstawowe	1 328	1 320	263,2	301,4	–	–	Primary	
Gimnazja	142	114	68,8	34,5	33,0	33,2	Lower secondary	
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	191	198	21,7	20,5	6,8 ^c	6,5 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections	
Licea ogólnokształcące	177	176	40,5	40,0	13,8	13,1	General secondary	
Technika ^d	170	165	48,1	49,1	10,6	10,4	Technical secondary ^d	
Policealne	179	161	18,9	17,9	6,2	6,3	Post-secondary	

a z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

nego (to o 16,9% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 140,4 tys. dzieci, tj. 91,7% (w miastach – 111,4% wobec 71,7% na wsi).

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 35 uczelni (8,9% wszystkich uczelni w kraju – 2 lokata), w których kształciło się 115,5 tys. studentów (4 lokata), a kobiety stanowiły 59,7%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła 5,6 tys. osób, tj. 4,9% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie wielkopolskim ukończyło 30,7 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 9,4% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. wielkopolski rynek pracy skupiał 10,0% pracujących w gospodarce narodowej (1,6 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 385 osób w 2010 r. do 448 osób w 2018 r. (w kraju – 407). Ponad połowa pracujących znalazła zatrudnienie w sektorze usług.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie wielkopolskim, pomimo wzrostu liczby biernych zawodowo, zwiększyła się populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych). Stopa bezrobocia była najniższa w kraju (2,2% wobec 3,8%).

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	1 475	1 645	Economically active persons in thousands
pracujący	1 346	1 609	employed persons
bezrobotni ^a	59	33	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	27,1	13,9	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	57,8	58,8	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	52,8	57,5	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	8,7	2,2	Unemployment rate in %
kobiety	10,1	2,3	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	5,9	1,2	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

establishments in the voivodship (16.9% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 140.4 thousand children, i.e. 91.7% (in urban areas – 111.4%, compared to 71.7% in rural areas).

In the academic year 2018/19, there were 35 higher education institutions in the voivodship (8.9% of all higher education institutions in Poland – second place), with 115.5 thousand students (fourth place), of which 59.7% were women. There were 5.6 thousand foreign students, i.e. 4.9% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 30.7 thousand students completed higher education in Wielkopolskie Voivodship (including foreigners), which constituted 9.4% of the total number of graduates in Poland.

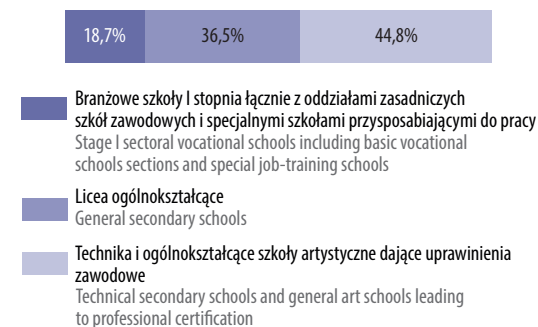
Labour market

In 2018 the labour market in Wielkopolskie Voivodship comprised 10.0% of the employed persons in the national economy (1.6 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 385 in 2010 to 448 in 2018 (407 in Poland). Over half of the employed persons were employed in the sector of services.

According to the Labour Force Survey (LFS), despite an increase in the number of economically inactive persons, the number of economically active persons in Wielkopolskie Voivodship increased (which results from the increase in the number of employed persons and the decline in the number of unemployed persons).

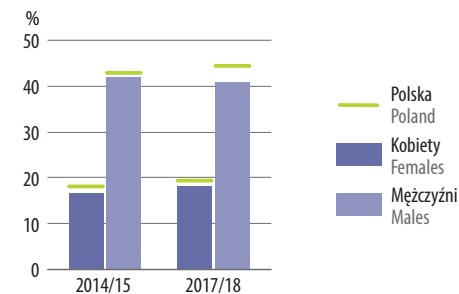
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

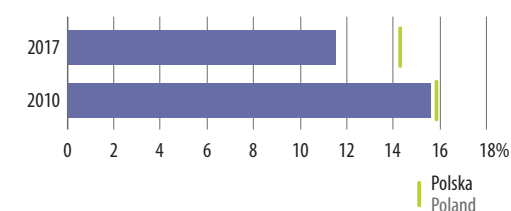
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

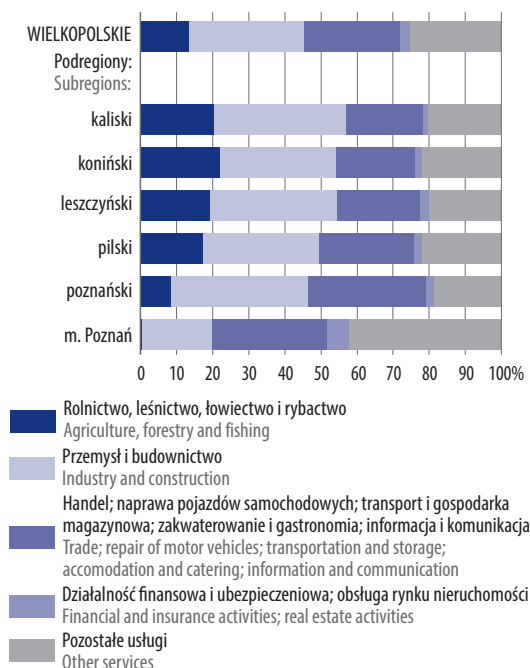
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

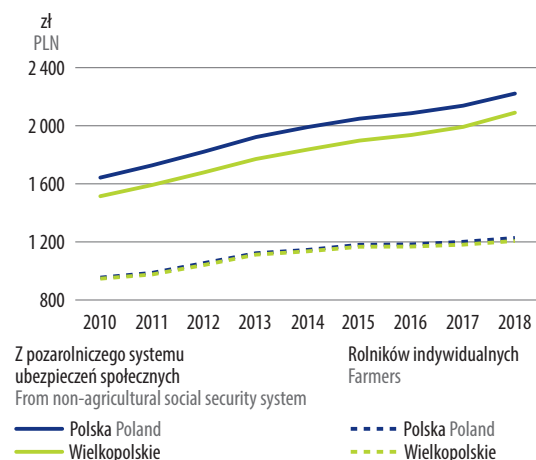
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

W 2016 r. w województwie wielkopolskim 398,0 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 12,2% ogółu dojeżdżających do pracy w kraju (w 2011 r. 363,2 tys., tj. 11,6%). Przyjeżdżających do pracy było tu więcej niż wyjeżdżających, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 1,23 i należał do najwyższych w Polsce.

The unemployment rate was the lowest in the country (2.2% compared to 3.8%).

In 2016, 398.0 thousand inhabitants of Wielkopolskie Voivodship commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 12.2% of all commuters in the country (in 2011 it was 363.2 thousand, i.e. 11.6%). There were more incoming commuters here than the outgoing ones, and the quotient of flows related to employment was 1.23, belonging to one of the highest in Poland.

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Poznań – miejska urban	85 896	Poznań – miejska urban	27 368
Tarnowo Podgórne – wiejska rural	16 869	Luboń – miejska urban	5 758
Komorniki – wiejska rural	10 402	Swarzędz miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	5 668
Kalisz – miejska urban	9 584	Czerwonak – wiejska rural	5 328
Leszno – miejska urban	8 102	Gniezno – miejska urban	5 145
Konin – miejska urban	7 932	Komorniki – wiejska rural	4 878
Ostrów Wielkopolski – miejska urban	7 897	Ostrów Wielkopolski – miejska urban	4 773
Kórnik obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	7 652	Kalisz – miejska urban	4 696
Swarzędz obszar wiejski rural area – miejsko-wiejska urban-rural	5 936	Dopiewo – miejska urban	4 259
Krotoszyn miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	5 888	Śrem miasto city – miejsko-wiejska urban-rural	4 065

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w wielkopolskim od lat utrzymują się na nieco niższym poziomie niż średnio w kraju.

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów, w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w wielkopolskim wyniosło 4 607,04 zł (92,1% przeciętnego wynagrodzenia w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 155,89 zł) i mężczyzn (5 063,77 zł) ukształtowała się na poziomie 82,1% – wielkopolskie znalazło się na trzecim miejscu po śląskim i dolnoślą-

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Wielkopolskie Voivodship have been slightly below the country average for years.

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018, the average gross wages and salaries in Wielkopolskie Voivodship amounted to PLN 4 607.04 (92.1% of the country average). The relation between the wages and salaries of women (PLN 4 155.89) and men (PLN 5 063.77) was 82.1% – Wielkopolskie Voivodship was

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 947,27	4 201,16	91,4	91,5	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2 990,25	4 713,49	90,5	96,3	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 934,75	4 346,43	93,1	96,0	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 555,05	3 783,06	88,5	87,4	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	4 027,10	5 246,52	85,4	80,2	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 244,78	4 437,12	96,4	95,9	other services

skim wśród województw o największej rozpiętości wynagrodzeń w podziale na płeć.

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 629,98 zł (96,3% średniego dochodu w kraju). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym był najniższy w kraju, po małopolskim i warmińsko-mazurskim (64,5%, wobec 70,1%; w 2010 r. – 80,1%, tj. czwarta najniższa wartość). W dochodzie rozporządzalnym największy udział miały dochody z pracy najemnej (51,5% wobec 52,6% średnio w kraju). Wyższy niż średnio w kraju był udział dochodów z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (7,0% wobec 3,8%). Świadczenia pomocy społecznej stanowiły 30,1% (wobec 31,2%) dochodu rozporządzalnego – mniejszy udział obserwowano w mazowieckim, pomorskim i małopolskim.

Od 2013 r. obserwuje się spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 461 osób do 303 – piąta najniższa wartość w Polsce.

ranked third across voivodships with the highest gender wage and salaries gap (after Śląskie and Dolnośląskie).

Monthly available income in households per capita in 2018 was PLN 1 629.98 (96.3% of the country average). The share of expenditure in available income was among the lowest in the country, after Małopolskie and Warmińsko-mazurskie voivodships (64.5%, compared to 70.1%; in 2010 – 80.1%, i.e. the fourth lowest value).

In available income, the largest share was the income from hired work (51.5% compared to 52.6% on average in the country). The share of income from private farms in agriculture was higher than the country average (7.0% compared to 3.8%). Social benefits constituted 30.1% (as compared to 31.2%) of available income – a smaller share was observed in Mazowieckie, Pomorskie and Małopolskie voivodships.

Since 2013, there has been a decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate per 10 thousand inhabitants decreased from 461 to 303 persons – the fifth lowest value in Poland.

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rising benefits in "Family 500+" Programme in 2018

238,9 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

358,8 tys.

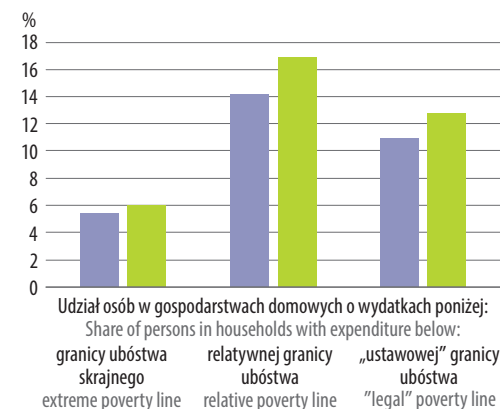
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

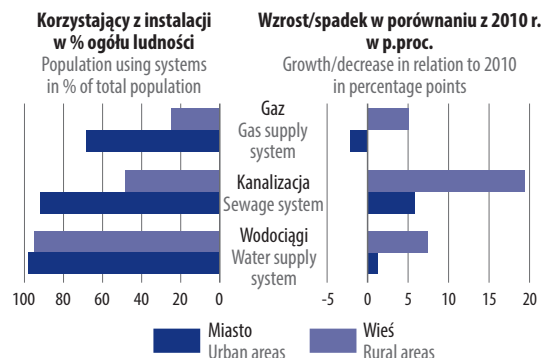
2 192,9 mln zł

Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

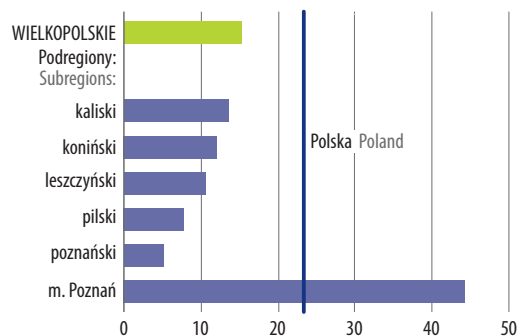
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

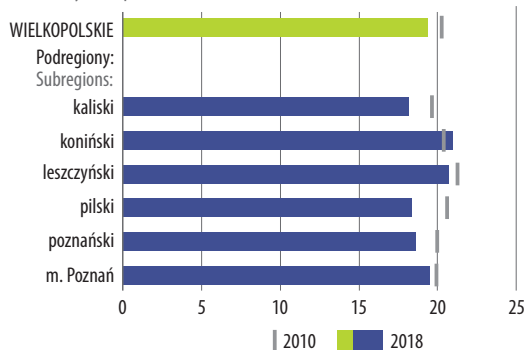
■ Polska Poland ■ Wielkopolskie

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe wielkopolskiego (1 230,5 tys. mieszkań) stanowiły 8,4% zasobów kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w analizowanym okresie była niższa niż przeciętnie i w 2018 r. wyniosła 352 (381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 32,6 tys. km, a kanalizacyjnej 14,7 tys. km (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 12,1% i o 54,6%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej była niższa niż średnia w kraju (na 100 km sieci wodociągowej przypadało 45 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej wzrosła o 20,7% do 15,8 tys. km, a w przeliczeniu na 100 km² wskaźnik był nieco wyższy niż przeciętnie (44,0 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

Wskaźniki dostępności do kadry medycznej w wielkopolskim były najniższe wśród województw – 15 lekarzy na 10 tys. mieszkańców wobec 23 w kraju oraz 43 pielęgniarki i położne wobec 56. W porównaniu z 2012 r. wzrosła liczba lekarzy (o 6,5% do 5,3 tys.), zmniejszyła się jednak liczba pielęgniarek i położnych (o 16,7% do 14,9 tys.). W porównaniu z 2012 r. wielkopolskie, obok pomorskiego, było województwem, w którym odnotowano największy spadek liczby szpitali ogólnych. Liczba ludności na jedno łóżko w szpitalach była wyższa niż średnio w kraju – 232 osoby wobec 211. Mniej korzystną sytuację obserwowano jedynie w województwach pomorskim i lubuskim. W 2018 r. w województwie funkcjonowały trzy oddziały transplantologiczne (z 31 działających w kraju). Wielkopolskie nie posiadało placówek statutowego leczenia uzdrowiskowego.

Kultura

Biblioteki odwiedziło o 7,1% mniej czytelników niż w 2010 r. Dużą popularnością cieszyły się kina, które odnotowały blisko dwukrotny wzrost liczby widzów. Pod względem liczby widzów (w przeliczeniu na 1000 ludności) województwo zajmowało 3 lokatę w kraju. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (wzrost o 14,5%), ale udział w ogółem zwiedzających w

Dwellings

Dwelling stocks of Wielkopolskie Voivodship (1 230.5 thousand dwellings) accounted for 8.4% of the country stocks. The number of dwellings per 1000 population in the analysed period was lower than the average, and in 2018 amounted to 352 (381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 32.6 thousand km, and of the sewage system 14.7 thousand km (an increase compared to 2010 of 12.1% and 54.6% respectively). The relation of the length of the sewage system to the length of the water supply system was lower than the country average (45 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 20.7% to 15.8 thousand km, and in terms of 100 km², the ratio was slightly higher than the average (44.0 compared to 42.6).

Health care

The access to medical personnel in Wielkopolskie Voivodship was the lowest among the voivodships – 15 physicians per 10 thousand inhabitants against 23 in the country and 43 nurses and midwives against 56. Compared to 2012, the number of physicians increased (by 6.5% to 5.3 thousand) whereas the number of nurses and midwives decreased (by 16.7% to 14.9 thousand). Compared to 2012 in Wielkopolskie Voivodship, next to Pomorskie Voivodship, the largest decrease in the number of hospitals was recorded. The number of persons per 1 bed in hospitals was higher than the country average – 232 persons compared to 211. Less favourable situation was observed only in Pomorskie and Lubuskie voivodships. In 2018, there were three transplantation wards in the voivodship (out of 31 operating in the country). There were no health resort treatment facilities in Wielkopolskie Voivodship.

Culture

Libraries were visited by 7.1% fewer borrowers than in 2010 (146 compared to 160 borrowers per 1 000 population). The cinemas were highly popular, recording an almost twofold increase in the number of audience. In terms of the number of audience (per 1000 population), the voivodship was ranked third in the country. Compared to 2010, more people visited museums

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Wielkopolskie	714	674	549,7	510,5	86	93	1 127,1	1 290,3	38	45	3 251,2	6 214,9
Podregiony: Subregions:												
kaliski	164	162	102,1	89,6	17	23	135,3	225,7	8	9	220,9	862,0
koniński	141	132	92,1	82,9	12	14	243,6	270,0	9	9	259,0	644,0
leszczyński	133	127	97,8	82,4	12	11	97,0	92,5	3	5	16,2	452,5
piłski	96	92	70,6	68,3	7	8	73,4	48,2	6	6	278,2	474,2
poznański	123	120	94,2	106,6	17	17	284,4	250,2	4	5	39,6	224,0
m. Poznań	57	41	93,0	80,7	21	20	293,4	403,7	8	11	2 437,3	3 558,3

kraju zmniejszył się z 5,1% do 3,4%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadało 615 osób, wobec 765 w 2010 r.

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 625 do 665 (6,0% ogółu obiektów w kraju), a liczba miejsc noclegowych o 2,1%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie konińskim (23,0%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 2,1 mln turystów (w tym 14,8% turystów zagranicznych), tj. 601 osób na 1000 ludności (882 w kraju). Turystyczne obiekty noclegowe województwa wielkopolskiego udzieliły 4,3% wszystkich noclegów w kraju (największy spadek w porównaniu z 2010 r. – o 1,2%). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych od 2014 r. systematycznie rósł i w 2018 r. wyniósł 30,7% (40,1% w kraju).

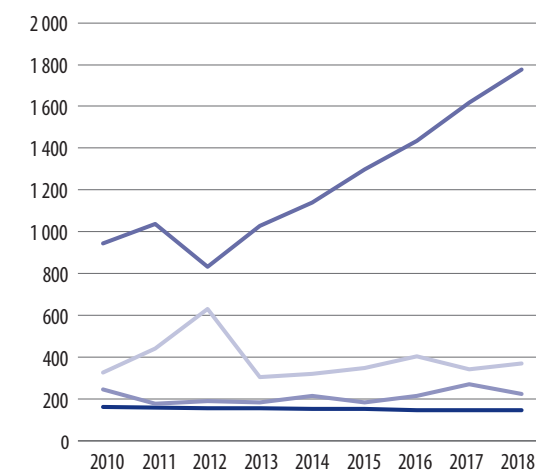
(an increase of 14.5%), but their share in the total number of visitors in Poland decreased from 5.1% to 3.4%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – 615 people per 1 place, compared to 765 in 2010.

Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 625 to 665 (6.0% of the total number of establishments in the country), and the number of bed places by 2.1%. The largest number of establishments was located in Koniński Subregion (23.0%). Tourist accommodation establishments were used by 2.1 million tourists (of which 14.8% were foreign tourists), i.e. 601 people per 1000 population (882 in Poland). Tourist accommodation establishments in Wielkopolskie Voivodship accounted for 4.3% of all nights spent in Poland (the highest decline compared to 2010 – by 1.2%). The occupancy rate of bed places has been growing steadily since 2014, and in 2018 it amounted to 30.7% (40.1% in Poland).

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

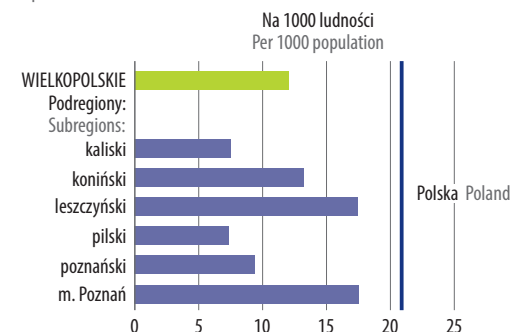
Persons using cultural institutions per 1000 population

- Czytelnicy bibliotek publicznych
Public library borrowers
- Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych
Audience in theatres and music institutions
- Zwiedzający muzea i wystawy
Museum and exhibition visitors
- Widzowie w kinach stałych
Audience in indoor cinemas

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

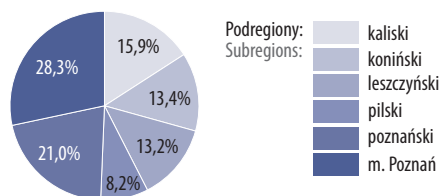
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

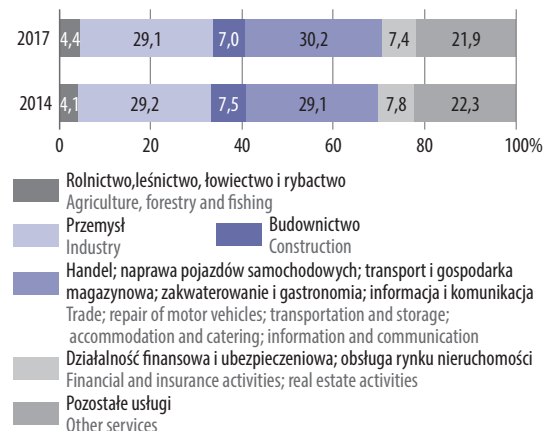
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo wielkopolskie w 2017 r. wytworzyło 9,9% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 56,5 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 3 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. o 2,0% niższa niż średnio w kraju i wyniosła 115,7 tys. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	166 586 9,7	196 880 9,9	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	48 015 107,4	56 496 109,1	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	147 674	172 910	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 9,8%, tj. 429,7 tys. miało swoją siedzibę

Economy

Regional accounts

In 2017, Wielkopolskie Voivodship generated 9.9% of the Polish gross domestic product. The GDP per capita was PLN 56.5 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship third.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was 2.0% lower than the country average and amounted to PLN 115.7 thousand.

Entities of the national economy

At the end of 2018, 9.8%, i.e. 429.7 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their loca-

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Wielkopolskie	1 089	1 230	111	111	65	87
Podregiony: Subregions:						
kaliski	897	1 001	98	94	56	68
koniński	854	961	93	96	56	68
leszczyński	994	1 087	103	96	78	73
pilski	816	898	97	88	56	68
poznański	1 216	1 364	121	123	61	79
m. Poznań	1 765	2 082	156	170	85	173

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

w województwie wielkopolskim. Do sektora prywatnego należało 96,5% podmiotów (o 0,9 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do 2010 r. liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 6,1% wyższa.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie wielkopolskim (27,9 mld zł), stanowiły 9,2% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7 985 zł, o 1,3% więcej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 4 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 57,1% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 39,5%, a na rolnictwo – 3,4%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 1,6 mld zł i stanowiły 6,1% nakładów na działalność B+R w Polsce (7,5% w 2010 r.). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość była niższa od średniej krajowej (445 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 r. wyniosły 0,63% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 6,4% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 5,1 (dla kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo wielkopolskie zajmuje czołową pozycję w polskim rolnictwie, mimo że warunki naturalne (gleba, klimat) należą do przeciętnych w kraju. Wielkopolskie rolnictwo cechuje duża różnorodność produkcji rolnej. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 1 729,8 tys. ha (o 1,3% mniej niż w 2010 r.) i stanowiły 11,9% tych użytków w kraju (2 lokata po mazowieckim).

Powierzchnia zasiewów w województwie wielkopolskim w 2018 r. stanowiła 13,6% powierzchni zasiewów w kraju (1 lokata). W strukturze zasiewów przeważały zboża podstawowe (53,4%), stanowiąc 13,0% krajowej uprawy (1 lokata). Uzyskane zbiory zbóż podstawowych stanowiły 12,1% krajowej produkcji (2 lokata po lubel-

tion in Wielkopolskie Voivodship. The private sector comprised 96.5% of the entities (0.9 percentage point less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was 6.1% higher.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Wielkopolskie Voivodship (PLN 27.9 billion), constituted 9.2% of the country's outlays. They amounted to PLN 7 985 per capita, which is 1.3% more than the country average, and thus the voivodship was ranked fourth in the country. Services were allocated – 57.1% of the investment outlays, industry and construction – 39.5%, and agriculture – 3.4%.

Research and development

R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 1.6 billion and constituted 6.1% of the R&D expenditures in Poland (7.5% in 2010). Per capita, the value was lower than the country average (PLN 445 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP in 2017 amounted to 0.63% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 6.4% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 5.1 (for the country – 7.7).

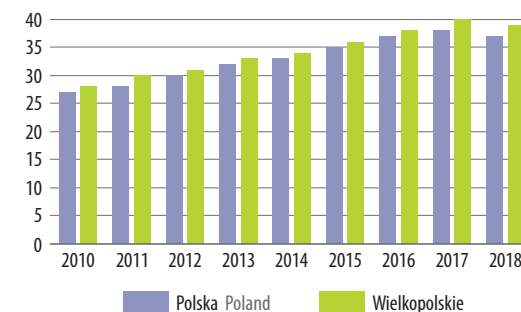
Agriculture

Wielkopolskie Voivodship holds a leading position in Polish agriculture, although the natural conditions (soil, climate) are rather mediocre as far as the country is concerned. Agriculture in Wielkopolskie Voivodship is characterised by a great diversity of agricultural production. In 2018, the agricultural lands in good agricultural condition occupied 1 729.8 thousand hectares (1.3% less than in 2010) and accounted for 11.9% of such lands in the country (second place after Mazowieckie Voivodship).

Sown areas in Wielkopolskie Voivodship in 2018 accounted for 13.6% of the sown areas in the country (first place). As far as the structure of the sown areas is concerned, the predominant cereals were basic

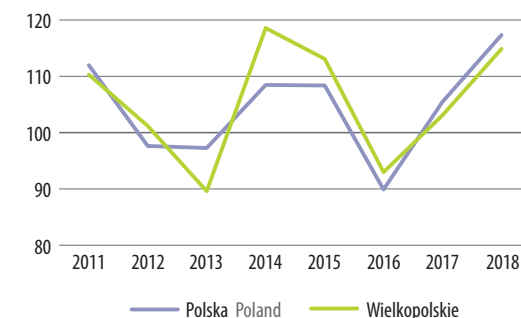
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

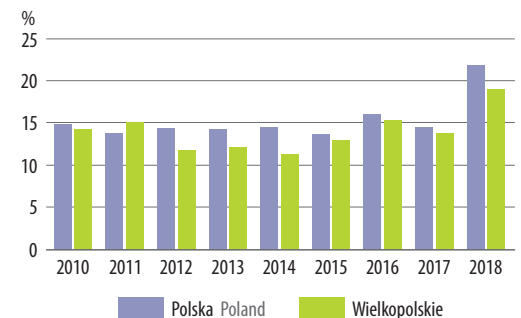
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

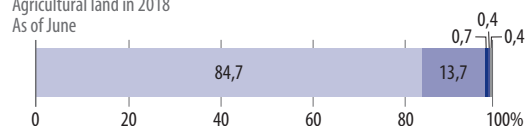
Innovative enterprises in % of total enterprises

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018
As of June

W dobrej kulturze rolnej:

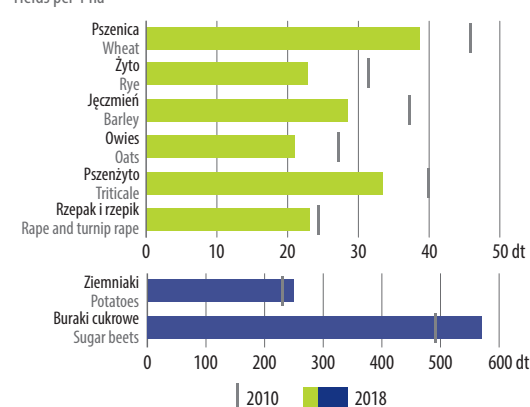
In good agricultural condition:

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

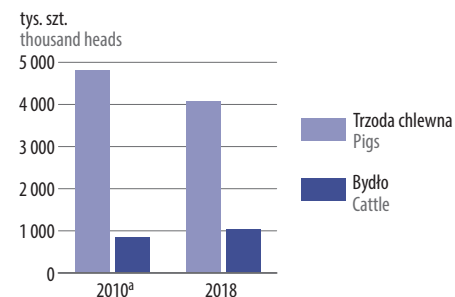

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	1 773,5	1 737,6	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	98,8	99,6	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	125,1	120,6 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	11,86	12,16 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	1 461,3	1 472,3	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	150,5	170,4	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

skim). W regionie notowano największy w kraju areal uprawy buraków cukrowych (20,1% krajowej uprawy). W zbiorach buraków cukrowych (19,1% produkcji krajowej) oraz ziemniaków (10,8%) województwo plasowało się na drugiej pozycji, a w produkcji rzepaku i rzepiku (10,4%) – czwartej. Także znaczący był udział regionu w krajowych zbiorach warzyw gruntowych (11,3%, 5 lokata).

Wielkopolska odgrywa istotną rolę w kraju w obszarze produkcji zwierzęcej. Pogłowie trzody chlewnej w 2018 r. stanowiło 34,5% pogłowia w kraju (1 lokata), a pogłowie bydła – 16,5% (2 lokata po mazowieckim). Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych była najwyższa w kraju (235,1 szt. wobec 80,6 szt.), a bydła – wyższa od przeciętnej w kraju (59,0 szt. wobec 42,3 szt., 2 lokata). W produkcji żywca rzeźnego, w przeliczeniu na mięso, region zajmował pierwszą pozycję w kraju (21,1% produkcji krajowej), a w produkcji mleka – trzecią (13,4%). Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy (6 535 l) plasował region na trzeciej pozycji w kraju (po kujawsko-pomorskim i opolskim).

W regionie zmniejszyła się liczba ekologicznych gospodarstw rolnych z 748 w 2010 r. do 727 w 2018 r., a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z 32,5 tys. ha do 26,0 tys. ha. W 2018 r. funkcjonowało 511 gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat oraz 216 w okresie przestawiania.

Województwo wielkopolskie jest regionem, w którym grunty orne osiągają najwyższe ceny w Polsce. W 2018 r. średnia cena za 1 ha gruntów ornych w obrocie pry-

cereals (53.4%), representing 13.0% of the country crops (first place). The production of basic cereals accounted for 12.1 % of domestic production (second place after Lubelskie Voivodship). The region recorded the largest acreage of sugar beet crops in the country (20.1% of the country crops). As regards the production of sugar beet (19.1% of domestic production) and potatoes (10.8%), the voivodship was ranked second, and regarding the production of rape and turnip rape (10.4%) – fourth. The share of the region in the domestic production of ground vegetables was also significant (11.3%, fifth place).

Wielkopolskie Voivodship plays an important role in the country in the area of animal output. Livestock of pigs in 2018 constituted 34.5% of the country's livestock (first place), whereas cattle – 16.5% (second place after Mazowieckie Voivodship). The number of pigs per 100 hectares of agricultural land was the highest in the country (235.1 heads compared to 80.6 heads) and of cattle – higher than the country average (59.0 heads compared to 42.3 heads, second place). In production of animals for slaughter, in terms of meat, the region was ranked first in the country (21.1% of domestic production) and third in milk production (13.4%). The average annual quantity of milk per cow (6 535 l) ranked the region third in the country (after Kujawsko-Pomorskie and Opolskie voivodships).

The number of organic farms in the region decreased from 748 in 2010 to 727 in 2018 and the area of organic agricultural lands from 32.5 thousand hectares to 26.0 thousand hectares. In 2018, there were 511 certified organic farms and 216 were under conversion.

watnym była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 60,9 tys. zł (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 77,8 tys. zł (35,9 tys. zł w 2010 r.).

W 2018 r. województwo wielkopolskie wytworzyło 16,8% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 18,3% towarowej produkcji rolniczej (2 lokata po mazowieckim). Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wyniósł 98,0% (średnio w kraju 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była najwyższa w kraju i wynosiła 9 429 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie wielkopolskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 11,9% produkcji przemysłowej Polski (10,5% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 51,7 tys. zł, co należało do jednej z wyższych wartości w kraju. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (18,3% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (16,2%) oraz produkcji mebli (8,5%).

Transport

W 2018 r. województwo wielkopolskie pod względem długości eksploatowanej sieci kolejowej (1 872 km, o 12,2% mniej niż w 2010 r.) uplasowało się na 2 miejscu w Polsce (po śląskim), natomiast jej gęstość była na poziomie zbliżonym do krajowej (6,3 km na 100 km²).

W porównaniu z 2010 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wzrosła o 10,5% do 29,8 tys. km, a ich gęstość wyniosła 99,8 km na 100 km² (97,2 km w Polsce). Znajduje się tu 12,9% dróg o statusie autostrad (3 lokata po łódzkim i dolnośląskim) i 10,9% dróg ekspresowych (2 lokata po mazowieckim). Od 2011 r. długość autostrad utrzymywała się na poziomie 210,4 km; ilość dróg ekspresowych zwiększyła się z 42,3 km w 2010 r. do 226,0 km w 2018 r.

Wielkopolskie Voivodship is the region where arable land reaches the highest prices in Poland. In 2018, the average price of 1 ha of arable land in private turnover was more than twice as high as in 2010 and amounted to PLN 60.9 thousand (PLN 44.4 thousand in Poland). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 77.8 thousand (PLN 35.9 thousand in 2010).

In 2018, Wielkopolskie Voivodship generated 16.8% of the national gross agricultural output and 18.3% of the market agricultural output (second place after Mazowieckie Voivodship). The share of the market agricultural output in the final agricultural output amounted to 98.0% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 ha of agricultural land was the highest in the country and amounted to PLN 9 429 (PLN 6 093 in the country).

Industry

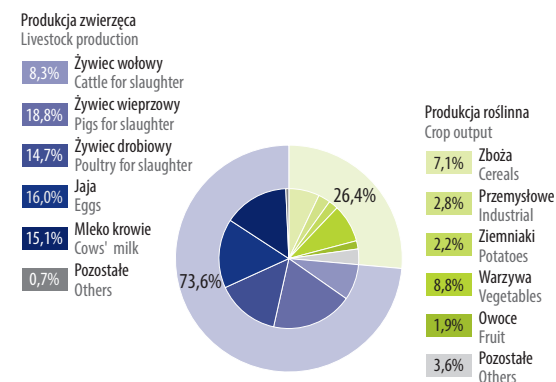
In Wielkopolskie Voivodship, the sold production of industry constituted 11.9% of Poland's sold production of industry (10.5% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 51.7 thousand per capita, which was one of the highest values in the country. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (18.3% of the voivodship's sold production of industry), manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers (16.2%), and manufacture of furniture (8.5%).

Transport

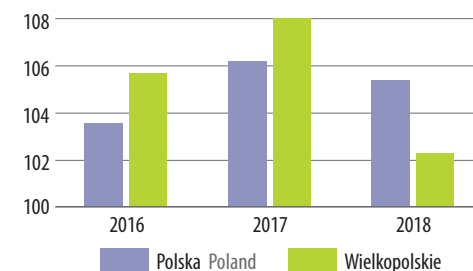
In 2018, in terms of the length of railway lines operated (1 872 km, 12.2% less than in 2010), Wielkopolskie Voivodship was ranked second in Poland (after Śląskie Voivodship), while its density was close to the country average (6.3 km per 100 km²).

Compared to 2010, the length of hard surface public roads increased by 10.5% to 29.8 thousand km and their density was 99.8 km per 100 km² (97.2 km in Poland). 12.9% roads with the status of motorways are located in the voivodship (third place after Łódzkie and Dolnośląskie Voivodships) and 10.9% of expressways (second place after Mazowieckie voivodship). Since 2011, the length of motorways has remained at the level of 210.4 km; the number of expressways has increased from 42.3 km in 2010 to 226.0 km in 2018.

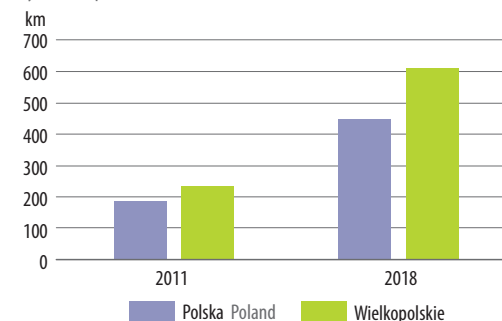
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

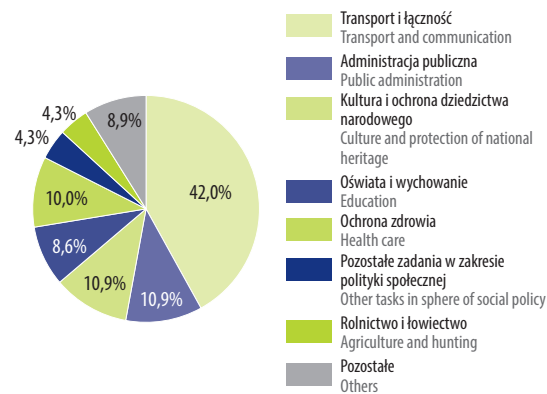

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

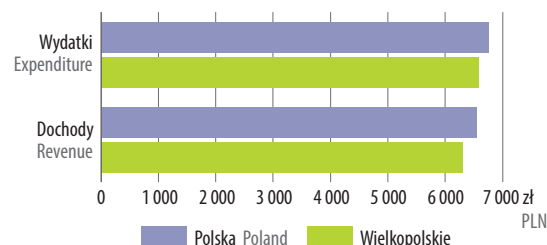
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

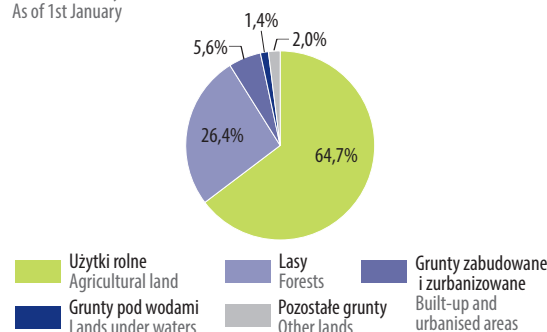

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

W Poznaniu znajduje się lotnisko o randze międzynarodowej Port Lotniczy Poznań-Ławica im. Henryka Wieniawskiego. W 2018 r. liczba pasażerów portu lotniczego (przyloty i odloty) wyniosła 2 470,1 tys. osób, 6,2% ruchu pasażerów w Polsce, w tym 92,5% stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2018 r. wyniosły 22 034,3 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 312 zł (o 3,7% mniej od średniej krajowej), co ulokowało województwo na 8 miejscu w kraju. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa w 2018 r. wyniosły 22 990,4 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 586 zł (o 2,5% mniej od średniej krajowej).

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa wielkopolskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 24 739,2 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 1 563,4 mln zł, tj. 4 188 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 31,4% mniej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa wielkopolskiego w 2018 r. wynosiła 2 982,7 tys. ha, tj. 9,5% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 91% powierzchni województwa stanowiły użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 5,6% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

W regionie w 2018 r. odnotowano największą w kraju powierzchnię gruntów wymagających rekultywacji – 10,3 tys. ha, tj. 16,6% tych gruntów w kraju (9,6 tys. ha w 2010 r.). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 203 ha (tj. 2,0% gruntów wymagających rekultywacji).

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2010 r. było mniejsze o 11,6%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymaga-

In Poznań, there is an international Poznań-Ławica Henryk Wieniawski Airport. In 2018, the number of airport passengers (arrivals and departures) was 2 470.1 thousand, 6.2% of passenger traffic in Poland, out of which 92.5% of passengers constituted international passengers.

Finance

Budget revenue of local government units in Wielkopolskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 22 034.3 million and was at the level of PLN 6 312.0 per capita (3.7% less than the country average), which ranked the voivodship eighth in the country. Budgets expenditure of local government units of the voivodship amounted to PLN 22 990.4 million in 2018. Per capita, it amounted to PLN 6 586 (2.5% less than the country average).

The total value of projects implemented under the national operational programmes and the regional operational programme of Wielkopolskie Voivodship (as of 31 December 2018) was PLN 24 739.2 million, of which the co-financing from the European Union funds amounted to PLN 1 563.4 million, i.e. PLN 4 188 per capita (31.4% less than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Wielkopolskie Voivodship in 2018 was 2 982.7 thousand hectares, i.e. 9.5% of the total area of the country. More than 91% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 5.6% – built-up and urbanised land.

In 2018, the region accounted for the largest area of land requiring reclamation in the country – 10.3 thousand hectares, i.e. 16.6% of such land in the country (9.6 thousand hectares in 2010). 203 hectares (i.e. 2.0% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

In 2018, water consumption for needs of the national economy and population was 11.6% lower compared to 2010. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	1 539,3	1 361,4	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	1 430,5	1 256,2	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	200,2	213,1	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	62,5	73,1	total
miast	86,8	94,2	urban areas
wsí	31,7	48,0	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	5,6	2,1	particulates
gazowych (bez CO ₂)	79,1	36,7	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	5,2	3,7	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	915,1 ^b	1 223,7	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

jących oczyszczania wynosił 99,8% (99,7% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 427 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był mniejszy niż średnio w kraju i wynosił 73,1% (wobec 74,0%), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 10,6 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂). Ponad 44% zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) oraz ponad 52% pyłowych wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie konińskim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 60,7% w 2010 r. do 71,7% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 99,6% do 99,7% (99,8%).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. wynosiła 943,1 tys. ha i stanowiła 31,6% powierzchni województwa (9,3% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypadającej na 1 mieszkańca był niewiele wyższy niż średnio w kraju (2 699 m² wobec 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadła na obszary chronionego krajobrazu (746,3 tys. ha). W województwie zarejestrowanych by-

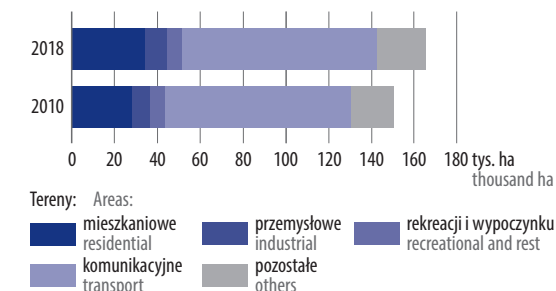
99,8% (99,7% in 2010). There were 427 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was lower than the country average, and amounted to 73.1% (compared to 74.0%), and in relation to 2010, it increased by 10.6 percentage point.

Compared to 2010, particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) significantly decreased. Over 44% of gas pollutants (excluding CO₂) and over 52% of particulate pollutants were emitted by plants located in Koniński Subregion. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 60.7% in 2010 to 71.7% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulate pollutants reduction ratio increased from 99.6% to 99.7% (99.8%).

In 2018, the area under legal protection totalled 943.1 thousand hectares and accounted for 31.6% of the voivodship's area (9.3% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was slightly higher than the country average (2 699 m² compared to 2 651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (746.3 thousand hectares). Almost 3.8 thousand monuments

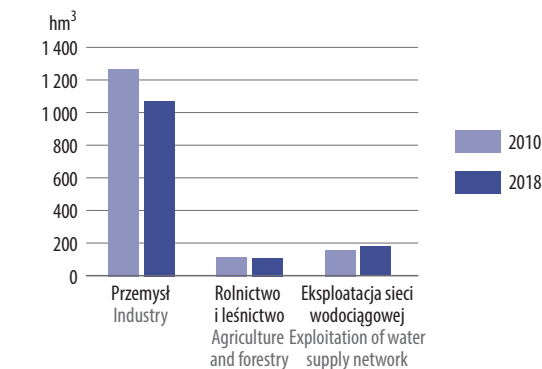
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

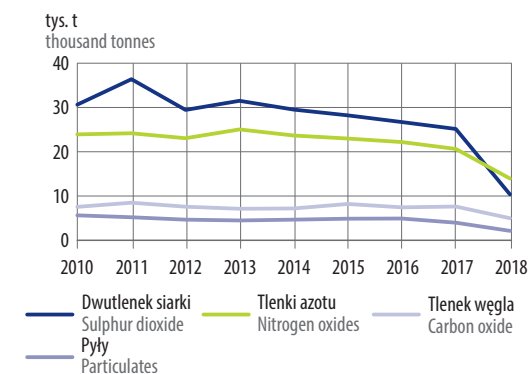
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

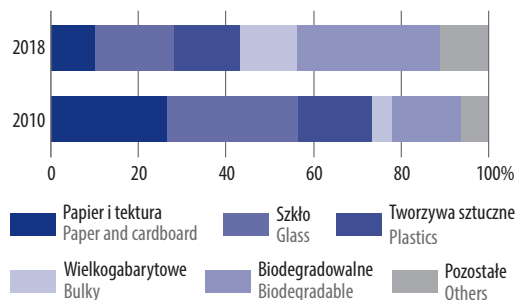
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpadki komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	784,7	789,2	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	764,1	769,4	of which forests
Lesistość ^a w %	25,6	25,8	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Stary Rynek w Poznaniu fot. Dominik Krawczyk

ło ponad 3,8 tys. pomników przyrody. Ponad 41,7% powierzchni lasów uznana została za lasy ochronne (321,1 tys. ha). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,2 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku zmniejszyła się o ponad 28%. Ponad 48% odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie konińskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 351 kg wobec 325 kg w kraju. Prawie 35% odpadów komunalnych przeznaczono do przekształcenia termicznego, 31% do składowania, 25% do recyklingu, a pozostałe do kompostowania lub fermentacji. W województwie funkcjonowało 30 (najwięcej w kraju) czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 180,8 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 994,7 mln zł (9,2% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 190,7 mln zł (6,6%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód (56,6%), a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (42,4%) oraz na budowę i modernizację stacji (33,9%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 287 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 55 zł (75 zł).

of nature were registered in the voivodship. More than 41.7% of areas of forests were considered to be protective forests (321.1 thousand hectares). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.2 percentage point.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year decreased by more than 28%. Over 48% of this waste was generated by plants located in Koniński Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was 351 kg compared to 325 kg in the country. Nearly 35% of municipal waste was designated for incineration, 31% for landfilling, 25% for recycling and the rest for composting or fermentation. There were 30 landfill sites for municipal waste (the highest number in the country), with an area of 180.8 hectares operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 994.7 million (9.2% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 190.7 million (6.6%). Out of the outlays in environmental protection, the most funds (56.6%) were allocated to wastewater management and protection of waters, and out of the outlays in water management – to water intakes and systems (42.4%) as well as to construction and modernisation of stations (33.9%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 287 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 55 (PLN 75).

WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE
ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODSHIP

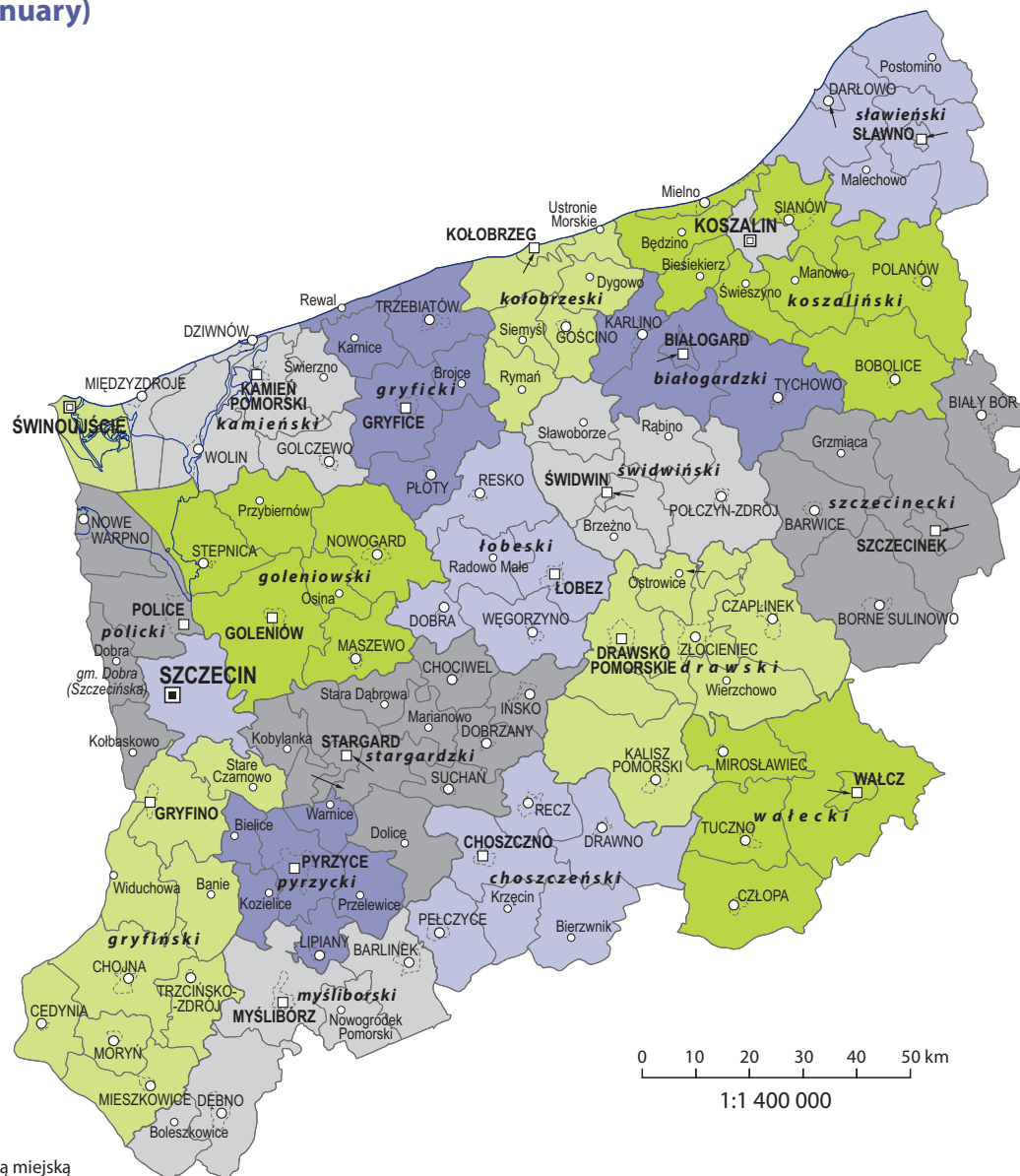
Podział administracyjny w 2018 r. (stan w dniu 1 stycznia) Administrative division in 2018 (as of 1st January)

Województwo w 2018 r.

The voivodship in 2018

Powierzchnia Area	22 897 km ²
Ludność Population	1 701 030
Powiaty Powiaty	18
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3
Gminy ogółem Total gminas	114
Gminy miejskie Urban gminas	11
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	55
Gminy wiejskie Rural gminas	48
Miasta Cities and towns	66

- Granice powiatów
Powiat boundaries
- Granice gmin
Gmina boundaries
- - - - Granice miast w gminach miejsko-wiejskich
Town boundaries within urban-rural gminas
- stargardzki** Nazwy powiatów
Powiat names
- gm. Dobra (Szczecińska) Nazwy gmin
Gmina names
- **SZCZECIN** Siedziba władz wojewódzkich
Seat of the voivodship authority
- **KOSZALIN** Miasta na prawach powiatu
Cities with powiat status
- **BIAŁOGARD** Miasta – siedziby powiatów
Cities – seats of powiaty
- **MIĘDZYZDRÓJE** Miasta – siedziby gmin miejskich i miejsko-wiejskich
Towns – seats of urban and urban-rural gminas
- Przybiernów Wsie – siedziby gmin wiejskich
Villages – seats of rural gminas
- Przynależność gminy wiejskiej do siedziby będącej gminą miejską oraz przynależność fragmentu gminy do jej głównego obszaru
Affiliation of a rural gmina to its seat being an urban gmina and affiliation of a part of a gmina to its main area

Kapitał ludzki

Demografia

Zachodniopomorskie jest piątym województwem w Polsce pod względem powierzchni i jedenastym pod względem liczby mieszkańców (1,7 mln osób; 4,4% ogółu populacji). Liczba ludności w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 1,3%, tj. o 22,7 tys. Ubytek obserwowano we wszystkich podregionach z wyjątkiem szczecińskiego (wzrost o 0,6%). Najgłębszy spadek liczby ludności dotyczył podregionu szczecinecko-pyrzyckiego (o 3,1%). Liczba mieszkańców zmniejszała się szybciej na terenach miejskich (o 1,8%) niż w na wsi (o 0,3%). Bardziej niż średnio w województwie zmalała liczba mieszkańców trzech miast na prawach powiatu: Szczecina (o 1,9%; 402,5 tys. mieszkańców w 2018 r.), Koszalina (o 1,8%; 107,3 tys.) oraz Świnoujścia (o 1,4%; 40,9 tys.).

Na spadek populacji województwa wpłynęła przewaga liczby zgonów nad urodzeniami. Współczynnik urodzeń od lat kształtował się poniżej średniej (9,0‰ w 2018 r.; 10,1‰ w Polsce), a zgonów – na poziomie zbliżonym do przeciętnej krajowej (10,9‰). W konsekwencji, w analizowanych latach (za wyjątkiem 2010 r.) notowano ubytek naturalny, który w 2018 r. był najgłębszy i wyniósł minus 3,2 tys.

Human Capital

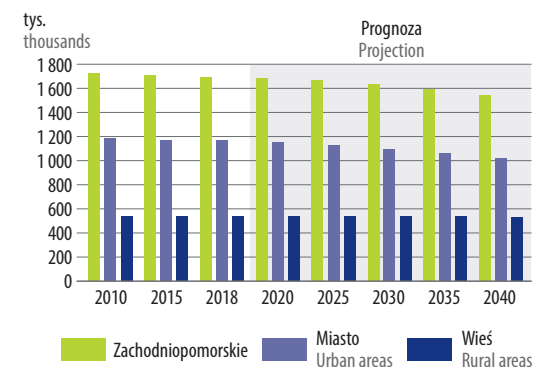
Demography

Zachodniopomorskie Voivodship is the fifth voivodship in Poland in terms of area and the eleventh in terms of population (1.7 million people; 4.4% of total population). As compared to 2010, population decreased by 1.3%, i.e. by 22.7 thousand. The decline was observed in all subregions except Szczeciński Subregion (increase of 0.6%). The deepest decline in the population was observed in Szczecinecko-Pyrzycki Subregion (of 3.1%). The number of inhabitants decreased faster in urban areas (by 1.8%) than in rural areas (by 0.3%). The number of inhabitants of the three cities with powiat status decreased more than the average in the voivodship, namely: Szczecin (by 1.9%; 402,5 thousand inhabitants in 2018), Koszalin (by 1.8%; 107,3 thousand) and Świnoujście (by 1.4%; 40,9 thousand).

The decline in the population of the voivodship was influenced by the predominance of deaths over births. The birth rate has been below the average for years (9.0‰ in 2018; 10.1‰ in Poland) and the death rate was close to the country average (10.9‰). Consequently, in the analyzed period (except for 2010), the natural decrease was recorded, which in 2018 was the deepest and amounted to minus 3.2 thousand.

Ludność według miejsca zamieszkania

Population by place of residence

Ludność według płci i wieku

Population by sex and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence		Przyrost rzeczywisty Actual increase	
	na 1000 ludności per 1000 population									
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Zachodniopomorskie	10,1	9,0	9,6	10,9	0,5	-1,9	-0,5	-0,6	0,0	-2,5
Podregiony: Subregions:										
koszaliński	10,0	9,2	9,1	10,4	1,0	-1,3	0,0	-0,3	1,0	-1,6
m. Szczecin	9,1	9,6	10,1	12,3	-1,0	-2,7	-0,7	0,6	-1,7	-2,1
szczecinecko-pyrzycki	10,5	8,4	10,1	10,9	0,5	-2,5	-3,1	-3,8	-2,7	-6,3
szczeciński	10,4	9,1	9,1	10,2	1,3	-1,1	1,4	0,9	2,7	-0,2

ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODSHIP

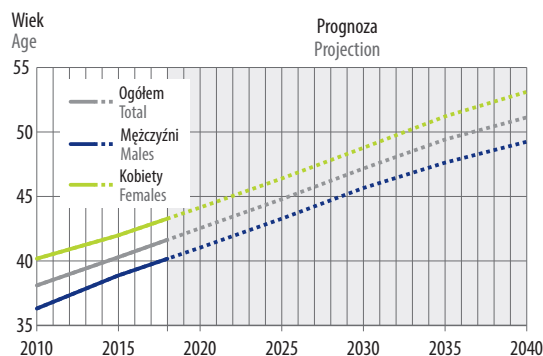
Przeciętne trwanie życia

Life expectancy

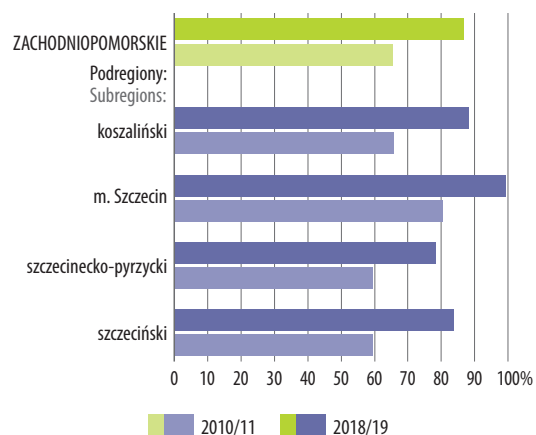
Mediana wieku ludności

Median age of population

Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Percentage of children aged 3–6 covered by pre-primary education

Zmniejszenie liczby ludności spowodowało także odpływ mieszkańców z województwa. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w latach 2010–2018 było ujemne (minus 1 tys. osób pod koniec omawianego okresu).

Udział osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 17,7% (17,5% w Polsce) – tempo wzrostu liczebności tej grupy od 2010 r. było – po lubuskim – najwyższe w Polsce (wzrost o ok. 38%, tj. o 102,3 tys. osób). Bardziej niż średnio w kraju wzrósł także indeks starości demograficznej. W 2018 r. na 100 wnuczków przypadało 122 dziadków, podczas gdy w 2010 r. relacja ta wyniosła 100 do 82.

Edukacja

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 846 placówek wychowania przedszkolnego (o 8,7% więcej niż w roku szkolnym 2010/11). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 55,8 tys. dzieci, tj. 86,8%. W miastach odsetek ten był wyższy niż przeciętnie (106,3% wobec 103,4%), a na wsi najniższy w kraju (49,4% wobec 70,5%).

W roku akademickim 2018/19 działało w województwie 16 uczelni (4,1% wszystkich uczelni w kraju), w których kształciło się 39,4 tys. studentów, a kobiety stanowiły 56,3%. Liczba studiujących cudzoziemców wyniosła

The decrease in the population also resulted in the outflow of inhabitants from the voivodship. Net internal and international migration for permanent residence in the years 2010–2018 was negative (minus 1 thousand at the end of analyzed period).

The share of persons aged 65 and over amounted to 17.7% (17.5% in Poland) – the rate of growth of this group since 2010 has been – after Lubuskie Voivodship – the highest in Poland (increase of approximately 38%, i.e. of 102.3 thousand persons). The demographic ageing index has also increased more than the country average. In 2018, there were 122 grandparents per 100 grandchildren, while in 2010 the ratio was 100 grandchildren to 82 grandparents.

Education

In the school year 2018/19, there were 846 pre-primary education establishments in the voivodship (8.7% more than in the school year 2010/11). The pre-primary education covered 55.8 thousand children, i.e. 86.8%. This proportion was higher than the average in urban areas (106.3%, compared to 103.4%) and in rural areas was the lowest in the country (49.4%, compared to 70.5%).

In the academic year 2018/19, there were 16 higher education institutions in the voivodship (4.1% of all higher education institutions in Poland), with 39.4 thousand

TYP SZKOŁY	Szkoły dla dzieci i młodzieży oraz szkoły policealne Schools for children and youth and post-secondary schools						SCHOOL TYPE
	ogółem total		uczniowie pupils and students		absolwenci ^a graduates ^a		
	2017/18	2018/19	w tys. in thousands				
Podstawowe	555	551	111,7	127,1	–	–	Primary
Gimnazja	58	51	29,3	14,5	14,1	13,8	Lower secondary
Branżowe I stopnia ^b z oddziałami zasadniczych zawodowych	105	113	7,0	6,6	2,1 ^c	1,9 ^c	Stage I sectoral vocational ^b including basic vocational sections
Licea ogólnokształcące	107	107	19,0	18,4	6,4	6,2	General secondary
Technika ^d	104	104	20,1	20,2	4,6	4,1	Technical secondary ^d
Policealne	108	97	9,4	7,8	2,7	2,1	Post-secondary

a Z poprzedniego roku szkolnego. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. d Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a From the previous school year. b Including special job-training schools. c Graduates of basic vocational schools. e Including general art schools leading to professional certification.

1,5 tys. osób, tj. 3,9% studentów ogółem w województwie. W roku akademickim 2017/18 studia wyższe w województwie zachodniopomorskim ukończyło 9,5 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 2,9% ogólnej liczby absolwentów w kraju.

Rynek pracy

W 2018 r. zachodniopomorski rynek pracy skupiał 3,7% pracujących w gospodarce narodowej (0,6 mln). Liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła z 294 osób w 2010 r. do 336 osób w 2018 r. (w kraju – 407). W sektorze usług zatrudnienie znalazło 64,0% pracujących, natomiast w podziale na podregiony struktura jest zróżnicowana.

BAEL (osoby w wieku 15 lat i więcej)	2010	2018	LFS (persons aged up to 15 and more)
Aktywni zawodowo w tys.	644	735	Economically active persons in thousands
pracujący	564	707	employed persons
bezrobotni ^a	80	28	unemployed persons ^a
w tym poszukujący pracy 13 miesięcy i więcej w % ogółem	31,3	17,9	of which seeking work 13 months and more in % of total
Współczynnik aktywności zawodowej w %	52,3	54,8	Activity rate in %
Wskaźnik zatrudnienia w %	45,8	52,7	Employment rate in %
Stopa bezrobocia w %	12,4	3,8	Unemployment rate in %
kobiety	11,4	4,0	women
osoby w wieku 50 lat i więcej	10,2	3,4	persons aged 50 and more

a Osoby w wieku do 74 lat.
a Persons aged up to 74.

Według badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w województwie zachodniopomorskim, podobnie jak średnio w kraju, zwiększyła się populacja aktywnych zawodowo (co wynika ze wzrostu liczby pracujących i spadku liczby bezrobotnych). Stopa bezrobocia była na poziomie przeciętnej krajowej i wyniosła 3,8%.

W 2016 r. w województwie zachodniopomorskim 97,8 tys. mieszkańców dojeżdżało do pracy do innej gminy niż gmina zamieszkania, co stanowiło 3,0% ogółu dojeżdżających w kraju (w 2011 r. 98,1 tys., tj. 3,1%). Przyjeżdżających do pracy spoza województwa było mniej niż wyjeżdżających poza województwo, a iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 0,47 i należał do najniższych w Polsce.

students, of which 56.3 % were women. There were 1.5 thousand foreign students, i.e. 3.9% of the total number of students in the voivodship. In the academic year 2017/18, 9.5 thousand students completed higher education in Zachodniopomorskie Voivodship (including foreigners), which constituted 2.9% of the total number of graduates in Poland.

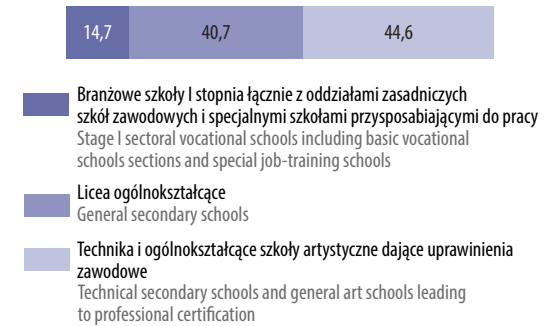
Labour market

In 2018, the labour market in Zachodniopomorskie Voivodship comprised 3.7% of the employed persons in the national economy (0.6 million). The number of employed persons per 1000 population increased from 294 in 2010 to 336 in 2018 (407 in Poland). 64.0% of the employed persons were working in the service sector, while the structure is varied depending on subregions.

According to the Labour Force Survey (LFS), similarly to the country average, the number of economically active persons in Zachodniopomorskie Voivodship increased (which results from the increase in the number of employed persons and the decline in the number of unemployed persons). The unemployment rate was at the level of the country's average and totaled 3.8%. In 2016, 97.8 thousand inhabitants of Zachodniopomorskie Voivodship commuted to a gmina other than the gmina of their residence, which constituted 3.0% of all commuters in the country (in 2011 it was 98.1 thousand, i.e. 3.1%). There were less incoming commuters here than outgoing, and the ratio of flows related to the employment was 0.47, belonging to one of the lowest in Poland.

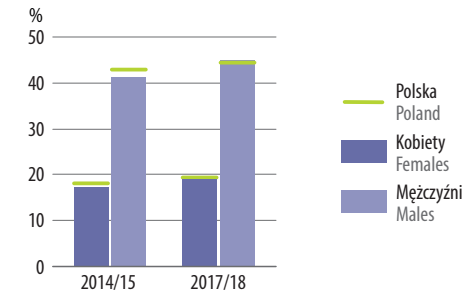
Odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Percentage of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

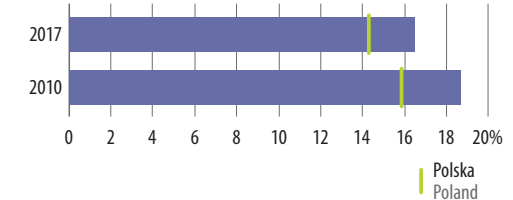
Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych

Percentage of graduates (excluding foreigners) of higher education institutions in technology and science

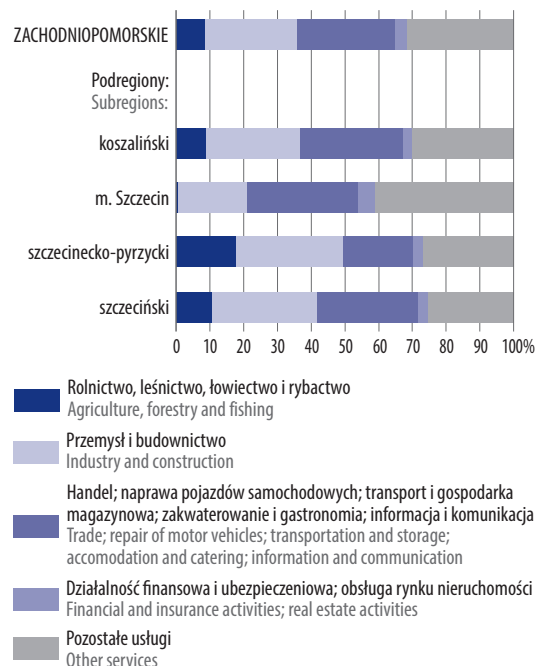
Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się

Young people neither in employment nor in education and training (NEET)

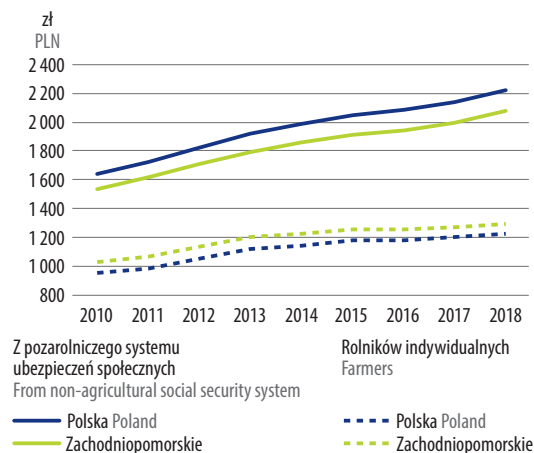
Pracujący według rodzajów działalności w 2018 r.

Employed persons – by kinds of activity in 2018

Przeciętne miesięczne emerytury i renty

Average monthly gross retirement and other pensions

Gminy z największą liczbą przyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of incoming commuters		Gminy z największą liczbą wyjeżdżających do pracy Gminas with the largest number of outgoing commuters	
Szczecin – miejska urban	18 371	Szczecin – miejska urban	8 585
Koszalin – miejska urban	7 513	Stargard – miejska urban	3 135
Goleniów – miejsko-wiejska urban-rural	5 016	Goleniów – miejsko-wiejska urban-rural	3 115
Dobra (Szczecińska) – wiejska rural	2 925	Gryfino – miejsko-wiejska urban-rural	3 094
Stargard – miejska urban	2 847	Koszalin – miejska urban	2 806
Gryfino – miejsko-wiejska urban-rural	2 630	Police – miejsko-wiejska urban-rural	2 711
Police – miejsko-wiejska urban-rural	2 492	Dobra – wiejska rural	1 959
Kołobrzeg – miejska urban	2 490	Sianów – miejsko-wiejska urban-rural	1 873
Wałcz – miejska urban	2 178	Dębno – miejsko-wiejska urban-rural	1 690
Barlinek – miejsko-wiejska urban-rural	2 019	Nowogard – miejsko-wiejska urban-rural	1 671

Szczecin, fot. Maciej Rożek, Urząd Statystyczny w Szczecinie

Jakość życia

Sytuacja materialna mieszkańców

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zachodniopomorskim kształtowały się na niższym poziomie niż średnio w kraju. Wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w 2018 r. uzyskiwały osoby pracujące w administracji i działalności wspierającej (o 4,5%).

Według badania¹ struktury wynagrodzeń brutto według zawodów w październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie wyniosło 4 683,87 zł (93,6% średniego wynagrodzenia w kraju). Relacja wynagrodzeń kobiet (4 286,83 zł) i mężczyzn (5 087,36 zł) ukształtowała się na poziomie 84,3% i była nieznacznie korzystniejsza niż średnio w kraju.

¹ Badanie reprezentacyjne dla podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Quality of life

Material situation of the inhabitants

Average monthly gross wages and salaries in Zachodniopomorskie Voivodeship were below the country average. Persons working in administrative and support service activities earned higher than average wages and salaries in 2018 (by 4.5%).

According to the survey¹ on the structure of gross wages and salaries by occupation, in October 2018 the average wages and salaries in Zachodniopomorskie Voivodeship amounted to PLN 4 683.87 (93.6% of the country average). The relation between women's (PLN 4 286.83) and men's (PLN 5 087.36) wages and salaries stood at 84.3% and was slightly more favorable than the country average.

¹ Representation study for entities of the national economy employing more than 9 people.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	2010	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN		POLSKA=100 POLAND=100		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:					Average monthly gross wages and salaries:
ogółem	2 885,51	41 55,94	89,5	90,5	total
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 353,18	4 746,24	101,5	96,9	agriculture, forestry and fishing
przemysł i budownictwo	2 689,26	4 132,74	85,3	91,3	industry and construction
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 398,48	3 681,16	83,1	85,0	trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3 630,45	4 919,06	77,0	75,2	financial and insurance activities; real estate activities
pozostałe usługi	3 266,37	4 400,97	97,0	95,1	other services

Miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1 722,23 zł (5 lokata), a udział wydatków w dochodzie stanowił 71,8% (spadek z 81,3% w 2010 r.). W dochodzie rozporządzalnym największy udział miały dochody z pracy najemnej (55,1% wobec 52,6% średnio w kraju; 4 lokata), udział zysków z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie był – po śląskim – najniższy w kraju (0,4% wobec 3,8%), a z pracy na własny rachunek – najniższy (0,6% wobec 7,2% w Polsce). Świadczenia pomocy społecznej stanowiły 32,3% (wobec 31,2%) dochodu rozporządzalnego.

Od 2013 r. obserwuje się spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźnik obniżył się z 599 osób do 363 – mimo to utrzymał się na poziomie wyższym od średniej w kraju (340 osób).

Mieszkania

Zasoby mieszkaniowe zachodniopomorskiego stanowiły 4,5% zasobów kraju (660,0 tys. mieszkań; w przeliczeniu na 1000 ludności – 388 mieszkań, 381 w Polsce).

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej wyniosła 11,4 tys. km, a kanalizacyjnej 8 tys. km. (wzrost w porównaniu z 2010 r. – odpowiednio o 18,3% i o 42,9%). Relacja sieci kanalizacyjnej do wodociągowej należała do najkorzystniejszych w kraju (na 100 km sieci

Monthly available income in households per capita in 2018 amounted to PLN 1 722.23 (the fifth place), and the share of expenditures in income – 71.8% (decrease from 81.3% in 2010). In the available income, the largest share was the income from hired work (55.1% compared to 52.6% on average in Poland; fourth place), the income from private farms in agriculture was – after Śląskie Voivodship – the lowest in the country (0.4% compared to 3.8%), whereas the share of income from own-account work – the lowest (0.6% compared to 7.2%). Social benefits constituted 32.3% (as compared to 31.2%) of available income.

Since 2013, there has been a decrease in the number of people benefiting from community social assistance. The rate per 10 thousand inhabitants decreased from 599 to 363 persons – nevertheless, it remained higher than the country average (340 persons).

Dwellings

Dwelling stocks in Zachodniopomorskie Voivodship accounted for 4.5% of the country stocks (660.0 thousand dwellings; the number of dwellings per 1000 population was 388, 381 in Poland).

In 2018, the length of the water supply distribution network was 11.4 thousand km, and of the sewage system 8 thousand km (an increase compared to 2010 of 18.3% and 42.9% respectively). The relation of the

Świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2018 r. Child-rearing benefits in "Family 500+" Programme in 2018

92,8 tys.

Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie
Average monthly number of families receiving the benefit

137,4 tys.

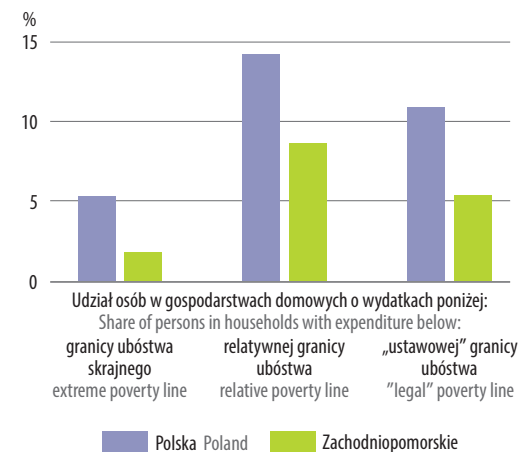
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenia
Average monthly number of children on which families receive benefits

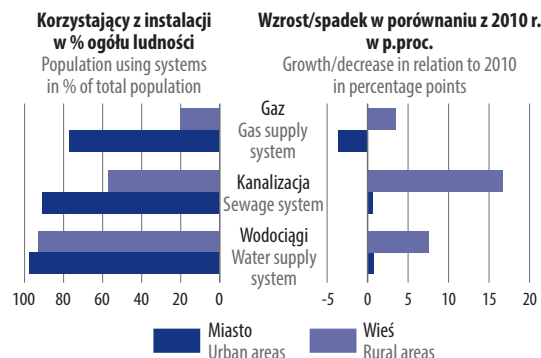
851,6 mln zł

Wyплаты świadczeń w mln zł
Benefit payments in million PLN

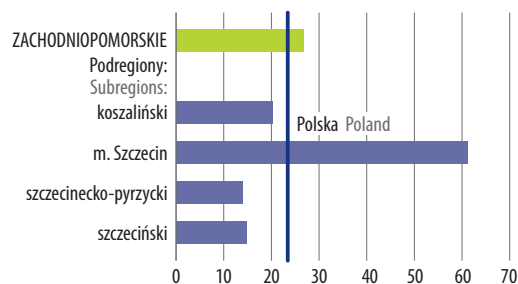
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2018 r. Poverty rates in households in 2018

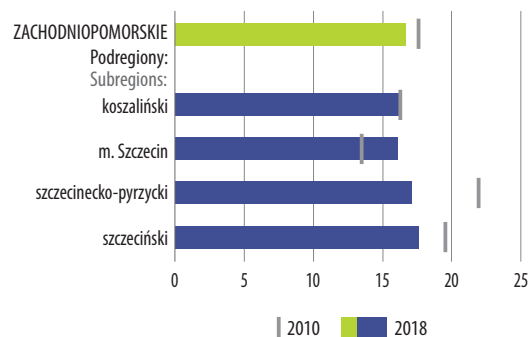
ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODSHIP

Lekarze pracujący według głównego miejsca pracy na 10 tys. ludności
Doctors working by primary workplace per 10 thousand population

Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.
Public library loans per borrower in vol.

wodociągowej przypada 70 km sieci kanalizacyjnej; w kraju 52 km). Długość sieci gazowej zwiększyła się o 18,0% – do 7,5 tys. km. W przeliczeniu na 100 km² wskaźnik nadal pozostawał niższy niż przeciętnie (25,4 wobec 42,6).

Ochrona zdrowia

W porównaniu z 2012 r. wzrosła liczba lekarzy (o 16,3% do 4,6 tys.), zmniejszyła zaś pielęgniarek i położnych (o 16,7% do 8,8 tys.). Pod względem dostępności do lekarzy sytuacja w zachodniopomorskim była, obok mazowieckiego, najkorzystniejsza w kraju, z kolei pod względem liczby pielęgniarek i położnych na 10 tys. osób województwo zajmowało 12 lokatę.

W 2018 r. w województwie działało 39 stacjonarnych placówek lecznictwa uzdrowiskowego. W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się liczba placówek, wzrosła zaś liczba łóżek (o 15,6% do 10,5 tys.) oraz liczba kuracjuszy (o 19,3% do 194,6 tys.), których udział – 25,6% – był najwyższy w kraju.

Kultura

Województwo notuje spadek wskaźników dotyczących czytelnictwa. Zmniejszyła się liczba bibliotek publicznych o 4,0%, a księgozbioru o 10,9%. Biblioteki odwiedziło o 20,0% mniej czytelników niż w 2010 r.

length of the sewage system to the length of the water supply system is one of the most favorable in Poland (70 km of the sewage system per 100 km of the water supply system; 52 km in Poland). The length of the gas supply network increased by 18.0% to 7.5 thousand km. In terms of 100 km², the ratio is still lower than the average (25.4 compared to 42.6).

Health care

Compared to 2012, the number of doctors increased (by 16,3% to 4.6 thousand), and the number of nurses and midwives decreased (by 16,7% to 8.8 thousand). In terms of the access to doctors, the situation in Zachodniopomorskie Voivodship was, apart from Mazowieckie Voivodship, the most favorable in the country, while with regard to the number of nurses and midwives per 10 thousand persons, the voivodship ranked twelfth.

In 2018, there were 39 health resort facilities in the voivodship. Compared to 2010, the number of facilities decreased, while the number of beds increased (by 15.6% to 10.5 thousand) as well as the number of health resort patients (by 19.3% to 194.6 thousand), whose share – 25.6% – was the highest in the country.

Culture

The voivodship records a decrease in readership rates. The number of public libraries decreased by 4.0% and the collections by 10.9%. Libraries were visited by 20.0% fewer borrowers than in 2010 (130 compared to

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)				Muzea i oddziały muzealne Museums with branches				Kina stałe Indoor cinemas			
	ogółem total		czytelnicy w tys. borrowers in thousands		ogółem total		zwiedzający w tys. visitors in thousands		ogółem total		widzowie w tys. audience in thousands	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Zachodniopomorskie	378	363	276,4	221,2	27	33	445,4	627,0	21	28	1 568,3	2 357,7
Podregiony: Subregions:												
koszaliński	81	84	57,3	51,1	4	7	189,1	236,3	7	6	424,3	572,2
m. Szczecin	36	36	81,8	62,7	6	8	132,4	182,0	4	5	1 024,3	1 291,5
szczecinecko-pyrzycki	134	122	57,3	45,9	6	7	16,8	29,5	4	7	48,5	212,3
szczeciński	127	121	80,1	61,5	11	11	107,1	179,2	6	10	71,2	281,7

(130 wobec 160 czytelników na 1000 ludności). Odnotowano również spadek wypożyczeń księgozbioru (wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika zmniejszył się z 17,6 wol. w 2010 r. do 16,7 wol. w 2018 r.).

Liczba widzów w kinach rosła wolniej niż średnio w kraju, a w przeliczeniu na 1000 ludności województwo zajmuje odległe miejsce. W porównaniu z 2010 r. więcej osób zwiedzało muzea (o 40,8%), jednak udział w ogółem zwiedzających w kraju zmniejszył się z 2,0% do 1,6%. W analizowanym okresie poprawiła się dostępność teatrów i instytucji muzycznych – na 1 miejsce przypadały 383 osoby wobec 532 w 2010 r. Liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 230 do 380 osób.

Turystyka

W analizowanym okresie 2010–2018 liczba turystycznych obiektów noclegowych w województwie wzrosła z 816 do 1 553 (14,0% ogółu obiektów w kraju – 2 lokata), a liczba miejsc noclegowych o 29,7%. Najwięcej obiektów zlokalizowanych było w podregionie koszalińskim (47,8%). Z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 3,0 mln turystów (w tym 27,0% turystów zagranicznych), tj. 1786 osób na 1000 ludności (1 lokata). Turystyczne obiekty noclegowe województwa zachodniopomorskiego udzieliły najwięcej noclegów w kraju (17,1%). Odnotowano także najwyższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych, tj. 51,0% wobec 40,1% w kraju.

Miedzydroje fot. Pixabay

160 borrowers per 1000 population). There was also a decrease recorded in relation to loans of volumes (loan rate per 1 borrower decreased from 17.6 volumes in 2010 to 16.7 volumes in 2018).

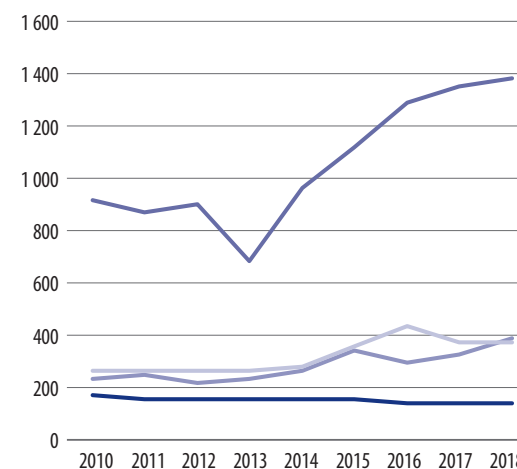
The number of audience in cinemas increased slower than the country average, and the voivodship occupies a distant place per 1000 population. Compared to 2010, more persons visited museums (by 40.8%), but their share in the total number of visitors in the country decreased from 2.0% to 1.6%. In the analysed period, the availability of theatres and music institutions improved – there were 383 persons per 1 place compared to 532 in 2010. The number of audience in theatres and music institutions increased from 230 to 380 per 1000 inhabitants.

Tourism

In the analysed period 2010–2018, the number of tourist accommodation establishments in the voivodship increased from 816 to 1 553 (14.0% of the total number of establishments in the country – the second place), and the number of bed places increased by 29.7%. The largest number of establishments was located in Koszaliński Subregion (47.8%). The tourist accommodation establishments were used by 3.0 million tourists (of which 27.0% were foreign tourists), i.e. 1786 persons per 1000 population (the first place). Tourist accommodation establishments in Zachodniopomorskie Voivodship accounted for the largest number of nights spent in Poland (17.1%). The highest occupancy rate of bed places was also recorded, i.e. 51.0% compared to 40.1% in the country.

Korzystający z instytucji kultury na 1000 ludności

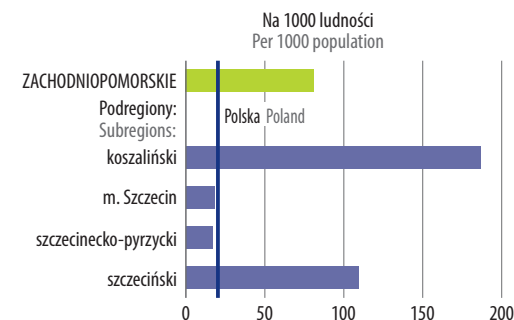
Persons using cultural institutions per 1000 population

- Czytelnicy bibliotek publicznych
Public library borrowers
- Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych
Audience in theatres and music institutions
- Zwiedzający muzea i wystawy
Museum and exhibition visitors
- Widzowie w kinach stałych
Audience in indoor cinemas

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w 2018 r.

Bed places in tourist accommodation establishments in 2018

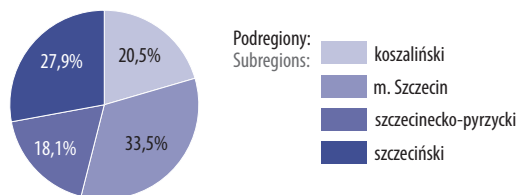
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)

Gross domestic product per capita in PLN (current prices)

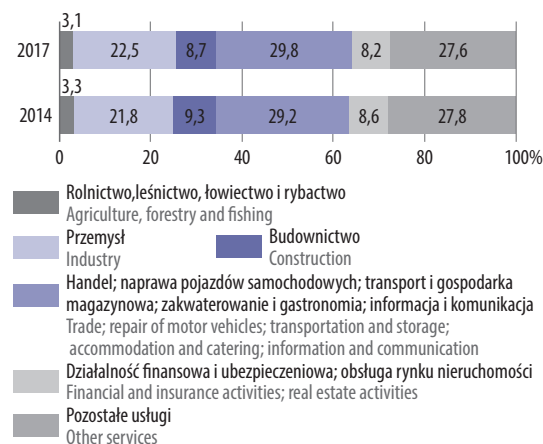
Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r. (ceny bieżące)

Share of subregions in the generation of gross domestic product in 2017 (current prices)

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

Gospodarka

Rachunki regionalne

Województwo zachodniopomorskie w 2017 r. wytworzyło 3,7% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 43,2 tys. zł (wobec 51,8 tys. zł w kraju), co sytuowało województwo na 8 miejscu.

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, była w 2017 r. zbliżona do średniej krajowej i wyniosła 117,9 tys. zł.

Economy

Regional accounts

In 2017, Zachodniopomorskie Voivodship generated 3.7% of Polish gross domestic product. The GDP per capita was PLN 43.2 thousand (compared to PLN 51.8 thousand in Poland), which ranked the voivodship eighth.

In 2017, labour productivity, measured by gross value added per 1 employed person was close to the country average and amounted to PLN 117.9 thousand.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2017	SPECIFICATION
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych Polska=100	64 385 3,7	73 640 3,7	Gross domestic product (current prices): in million PLN Poland=100
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca: w złotych Polska=100	37 477 83,8	43 150 83,3	Gross domestic product per capita: in PLN Poland=100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	57 081	64 672	Gross value added (current prices): in million PLN

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2018 r. z ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w krajowym rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) 5,1% tj. 224 tys. miało swoją siedzibę w województwie zachodniopomorskim. Do sektora

Entities of the national economy

At the end of 2018, 5.1%, i.e. 224 thousand of the total number of entities of the national economy registered in the national REGON register (excluding persons conducting private farms in agriculture), had their location in Zachodniopomorskie Voivodship. The private sec-

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Podmioty gospodarki narodowej ^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Entities of the national economy ^a in the REGON register per 10 thousand population					
	ogółem total		nowo zarejestrowane newly registered		wykreślone deleted	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Zachodniopomorskie	1 279	1 317	121	113	90	106
Podregiony: Subregions:						
koszaliński	1 400	1 384	116	120	94	108
m. Szczecin	1 603	1 716	145	138	107	150
szczecinecko-pyrzycki	975	987	97	85	69	76
szczeciński	1 195	1 232	125	113	91	95

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

prywatnego należało 96,1% podmiotów (o 0,7 p. proc. mniej w porównaniu z 2010 r.). W stosunku do roku 2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była o 1,6% niższa – zachodniopomorskie jako jedyne w kraju województwo odnotowało spadek tego wskaźnika. W ciągu 8 lat wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności, zwiększył się ze 128 do 132. W odniesieniu do średniej wartości w kraju wskaźnik ten był wyższy o 18 punktów.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w 2018 r. poniesione w województwie zachodniopomorskim (11,8 mld zł), stanowiły 3,9% nakładów kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 940 zł, o 11,9% mniej od średniej krajowej, co plasowało województwo na 7 miejscu w kraju. Na usługi przeznaczono – 63,8% nakładów inwestycyjnych, na przemysł i budownictwo – 33,7%, a na rolnictwo – 2,5%.

Badania i rozwój

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. wyniosły 0,4 mld zł, a ich udział w kraju należał do najniższych i wyniósł – podobnie jak w 2010 r. – 1,7%. W analizowanym okresie, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, nakłady stanowiły od ok. 30% do 38% średniej krajowej (w 2018 r. – 252 zł wobec 668 zł). Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB w 2017 wyniosły 0,45% (1,03% w Polsce). Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej stanowili 1,9% pracujących w tej działalności w kraju. W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wskaźnik wyniósł 3,4 (w kraju 7,7).

Rolnictwo

Województwo zachodniopomorskie posiada korzystne warunki klimatyczne i glebowe do prowadzenia produkcji rolniczej. Przeważają gleby urodzajne, wśród których dominują gleby średnie. Okres wegetacyjny należy do najdłuższych w kraju. Gospodarstwa rolne w tym regionie charakteryzuje korzystna struktura obszarowa. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa jest prawie trzy razy większa od średniej w kraju. W 2018 r. użytki rolne w dobrej kulturze rolnej zajmowały 815,6 tys. ha (o 6,4% mniej niż w 2010 r.).

tor comprised 96.1% of the entities (0.6 percentage points less, compared to 2010). As compared to 2010, the number of natural persons conducting economic activity per 10 thousand population was lower by 1.6% – Zachodniopomorskie Voivodship was the only one in the country to record a decrease in this indicator. Within 8 years, the entrepreneurship rate, expressed in terms of the number of entities per 1000 population, has increased from 128 to 132. In relation to the country average, this indicator was 18 points higher.

Investments

Investment outlays in 2018 incurred in Zachodniopomorskie Voivodship (PLN 11.8 billion), constituted 3.9% of the country's outlays. They amounted to PLN 6 940 per capita, which is 11.9% less than the country average, and thus the voivodship ranked seventh in the country. Services were allocated 63.8% of the investment outlays, industry and construction – 33.7%, and agriculture – 2.5%.

Research and development

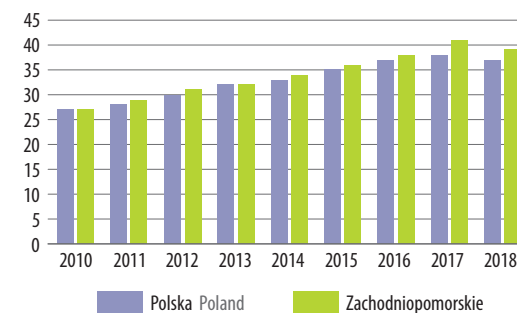
R&D expenditures in 2018 amounted to PLN 0.4 billion and their share in the country was one of the lowest, similar to 2010 – 1,7%. In the analyzed period, expenditures per capita amounted from approximately 30% to 38% of the country average (in 2018 – PLN 252 compared to PLN 668). R&D expenditures in relation to GDP amounted to 0.45% (1.03% in Poland). The personnel of the research and development sector constituted 1.9% of the employed persons in this activity in Poland. The ratio per 1000 economically active persons was 3.4 (for the country – 7.7).

Agriculture

Zachodniopomorskie Voivodship has favorable climatic and soil conditions for agricultural production. Fertile soils prevail, with medium soils predominating. The growing season is among the longest in the country. Farms in this region are characterized by a favorable area structure. The average area of the farm is almost three times the country average. In 2018, the agricultural land in good agricultural condition occupied 815.6 thousand hectares (6.4% less than in 2010).

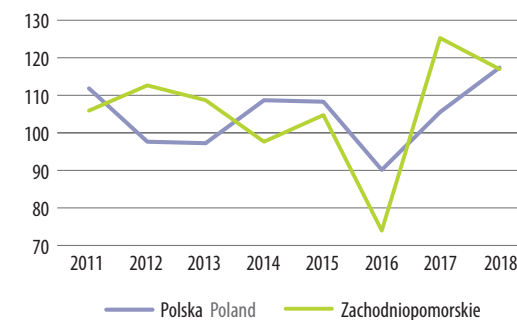
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Foundations, associations and social organisations recorded in the REGON register per 10 thousand population

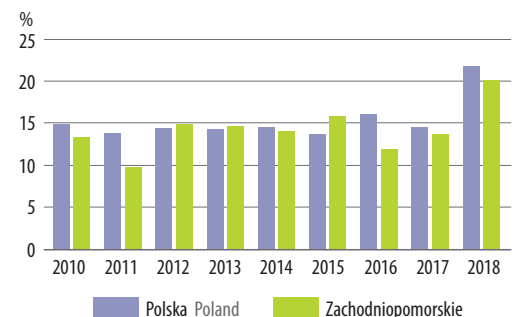
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące; rok poprzedni=100)

Investment outlays (current prices; previous year=100)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w % ogółu przedsiębiorstw

Innovative enterprises in % of total enterprises

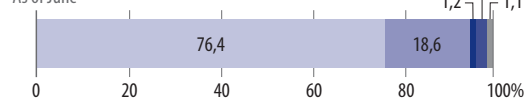

Użytki rolne w 2018 r.

Stan w czerwcu

Agricultural land in 2018

As of June

W dobrej kulturze rolnej:

In good agricultural condition:

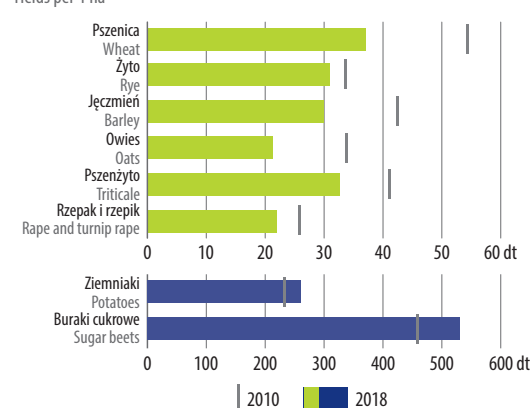

Pozostałe (Others)

a łącznie z ogrodami przydomowymi.
a Including kitchen gardens.

Plony z 1 ha

Yields per 1 ha

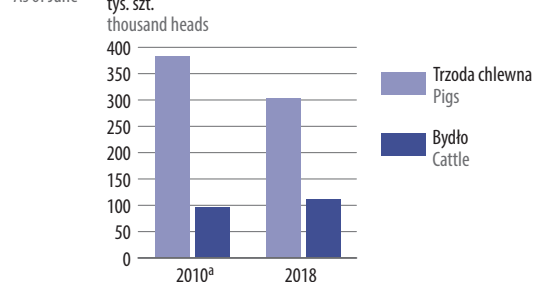

Pogłowie trzody chlewnej i bydła

Stan w czerwcu

Pigs and cattle

As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2018	SPECIFICATION
Użytki rolne ^b w tys. ha	909,8	824,9	Agricultural land ^b in thousand ha
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	95,8	98,9	of which in good agricultural condition
Liczba gospodarstw indywidualnych ^b w tys.	30,1	29,2 ^c	Number of private farms ^b in thousands
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym ^b w ha	20,59	22,60 ^c	Average total agricultural land in private farms ^b in ha
Powierzchnia zasiewów w tys. ha	660,9	630,4	Sown area in thousand ha
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (w przeliczeniu na czysty składnik) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	129,0	115,5	Consumption of mineral or chemical fertilizers (in terms of pure ingredient) ^d per 1 ha of agricultural land in kg

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w czerwcu. c W 2016 r. d Łącznie z wieloskładnikowymi; dotyczy lat gospodarczych 2009/10 i 2017/18.
a Data of the Agricultural Census. b As of June. c In 2016. d Including mixed fertilizers; concerns farming year 2009/10 and 2017/18.

W strukturze zasiewów największy areał zajmowała pszenica – 27,5% (7,2% krajowych zasiewów, 5 lokata), a w następnej kolejności rzepak i rzepak – 12,7% (9,5%, 4 lokata), żyto – 10,3% (7,3%, 5 lokata). Zbiory żyta uzyskane w 2018 r. w województwie stanowiły 9,2% zbiorów ogólnopolskich (4 lokata), a zbiory rzepaku i rzepiku – 8,0% (5 lokata).

Województwo należało do grupy województw o najniższym udziale w krajowym pogłowie bydła i trzody chlewnej. W 2018 r. w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych obsada bydła była najniższa (po dolnośląskim) i wynosiła 13,4 szt. (42,3 szt. w kraju), a trzody chlewnej wynosiła 36,9 szt. (80,6 szt.).

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. funkcjonowało 2060 ekologicznych gospodarstw rolnych (tj. 10,7% tych gospodarstw w kraju, 4 lokata), z tego 1 553 gospodarstwa posiadały certyfikat, a 507 było w okresie przestawiania. W latach 2010–2013 obserwowano wzrost liczby gospodarstw, a od 2014 r. notowano ich spadek. W porównaniu z 2010 r. liczba gospodarstw zmniejszyła się o 13,2%, a w odniesieniu do 2013 r. – o 43,4%. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w 2018 r. wynosiła 92,9 tys. ha i była mniejsza o 5,2% w porównaniu z 2010 r. i o 28,3% w porównaniu z 2013 r.

Przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w regionie należała do najniższych w kraju (po podkarpackim). W 2018 r. średnia cena za 1 ha gruntów ornych była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. i wynosiła 28,1 tys. zł (44,4 tys. zł w kraju). W przypadku gruntów dobrej klasy była to kwota 34,4 tys. zł (15,2 tys. zł w 2010 r.).

As far as the structure of sown areas is concerned, the largest area was occupied by wheat – 27.5% (7.2% of country's sown areas, the fifth place), followed by rape and turnip rape – 12.7% (9.5%, the fourth place), rye – 10.3% (7.3%, the fifth place). The production of rye in 2018 in the voivodship accounted for 9.2% of the domestic production (the fourth place), and the production of rape and turnip rape – 8.0% (the fifth place).

The voivodship belonged to the group of voivodships with the lowest share in the national stocks of cattle and pigs. In 2018, the number of cattle per 100 hectares of agricultural land was the lowest (after Dolnośląskie Voivodship) and amounted to 13.4 heads (42.3 heads in Poland), whereas the number of pigs was 36.9 heads (80.6 heads in Poland).

In 2018, there were 2060 organic farms in Zachodniopomorskie Voivodship (i.e. 10.7% of these farms in the country, the fourth place), of which 1 553 farms were certified and 507 were under conversion. In the years 2010–2013, an increase in the number of farms was observed, and since 2014, a decrease was recorded. Compared to 2010, the number of farms decreased by 13.2%, and in relation to 2013 – by 43.4%. The area of organic agricultural land in 2018 totalled 92.9 thousand hectares and was 5.2% less than in 2010 and 28.3% less than in 2013.

Average prices of arable land in private turnover in the region were one of the lowest in the country (after Podkarpackie Voivodship). In 2018, the average price of arable land was more than twice as high as in 2010 and amounted to PLN 28.1 thousand (PLN 44.4 thousand

Województwo zachodniopomorskie w 2018 r. wytworzyło 3,1% krajowej globalnej produkcji rolniczej i 3,0% towarowej produkcji rolniczej. Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej wynosił 92,1% (średnio w kraju – 94,1%). Towarowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie dużo niższym niż przeciętnie w kraju i wynosiła 3 275 zł (6 093 zł w kraju).

Przemysł

W województwie zachodniopomorskim produkcja sprzedana przemysłu stanowiła 2,9% produkcji przemysłowej Polski (2,6% w 2010 r.). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 26 tys. zł, co stanowiło wartość poniżej średniej krajowej. Najwyższą sprzedaż zanotowano w produkcji artykułów spożywczych (13,6% regionalnej produkcji sprzedanej przemysłu), produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (13,6%) oraz produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych (9,7%).

Transport

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. eksploatowanych było 1 166 km linii kolejowych (o 3,1% mniej niż w 2010 r.), tj. 5,1 km na 100 km², wobec 6,2 km średnio w kraju.

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła 14,0 tys. km (o 3,5% więcej niż w 2010 r.), a gęstość sieci drogowej (61,2 km na 100 km² wobec 97,2 km w kraju) słabsza była jedynie w warmińsko-mazurskim. W latach 2014–2018 w województwie nie zmieniła się długość dróg ekspresowych i autostrad (odpowiednio 135,1 km 25,3 km).

Międzynarodowy Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ „Solidarność” w 2018 r. obsłużył 598,7 tys. pasażerów (przyloty i odloty), w tym 60,4% stanowili pasażerowie w ruchu międzynarodowym.

Z uwagi na położenie ważną rolę w województwie odgrywa gospodarka morską. Do najważniejszych portów województwa należą: Świnoujście, Szczecin, Police

in Poland). In the case of good quality classes lands, the price was PLN 34.4 thousand (PLN 15.2 thousand in 2010).

In 2018, Zachodniopomorskie Voivodship generated 3.1% of the national gross agricultural output and 3.0% of the market agricultural output. The share of the market agricultural output in the final agricultural output amounted to 92.1% (country average – 94.1%). The market agricultural output per 1 hectare of agricultural land was much lower than the country average and amounted to PLN 3 275 (PLN 6 093 in the country).

Industry

In Zachodniopomorskie Voivodship, the sold production of industry constituted 2.9% of Poland’s sold production of industry (2.6% in 2010). In 2018, it amounted to PLN 26 thousand per capita, which was a value below the country average. The highest sales were recorded in the manufacture of food products (13.6% of regional sold production of industry), manufacture of products of wood, cork, straw and wicker (13.6%) and manufacture of chemicals and chemical products (9.7%).

Transport

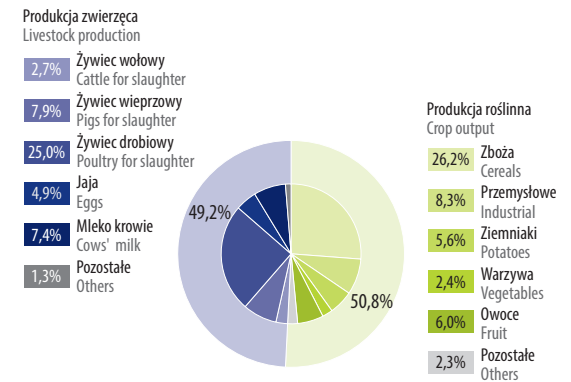
In 2018, the length of railway lines operated in Zachodniopomorskie Voivodship amounted to 1 166 km (3.1% less than in 2010), i.e. 5.1 km per 100 km², compared to 6.2 km on average in the country.

The length of public hard surface roads was 14.0 thousand km (3.5% more than in 2010), and the density of the road network (61.2 km per 100 km² compared to 97.2 km in the country) was poorer only in Warmińsko-Mazurskie Voivodship. In the years 2014–2018, the length of expressways and motorways has not changed in the voivodship (135.1 km and 25.3 km respectively).

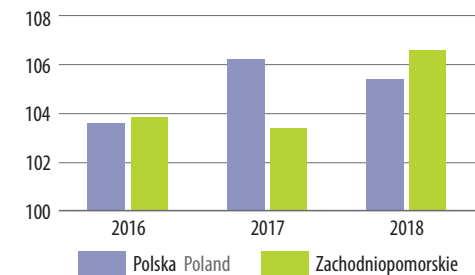
In 2018, the international Solidarity Szczecin-Goleniów Airport served 598.7 thousand passengers (arrivals and departures), of which 60.4% were passengers in international traffic.

Due to its location, maritime economy plays an important role in the voivodship. The most important seaports of the voivodship include: Świnoujście,

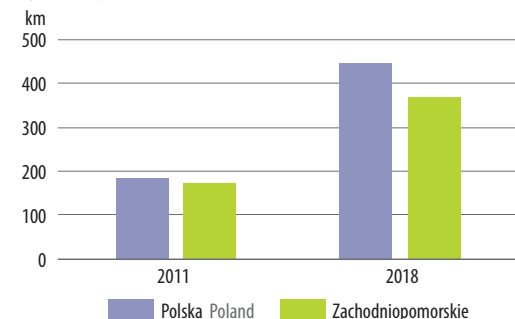
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe 2017 r.)
Structure of market agricultural output in 2018 (constant prices 2017)

Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe; rok poprzedni=100)
Sold production of industry (constant prices; previous year=100)

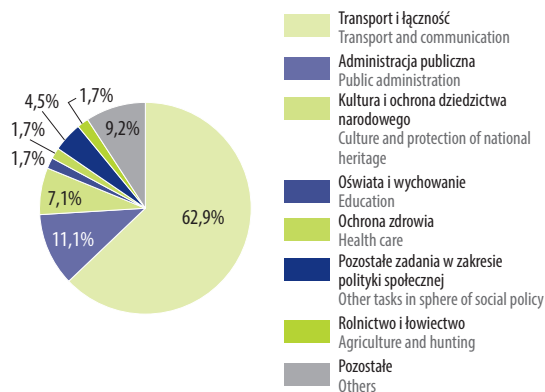

Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²
Bicycle lanes per 10 thousand km²

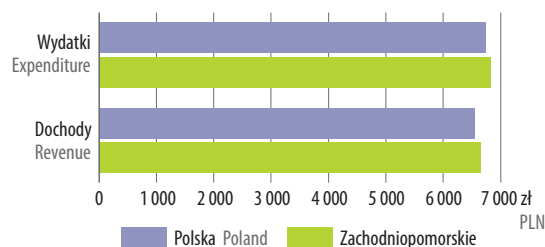
Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Budget expenditure by divisions in 2018

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w 2018 r.

Local government units revenue and expenditure per capita in 2018

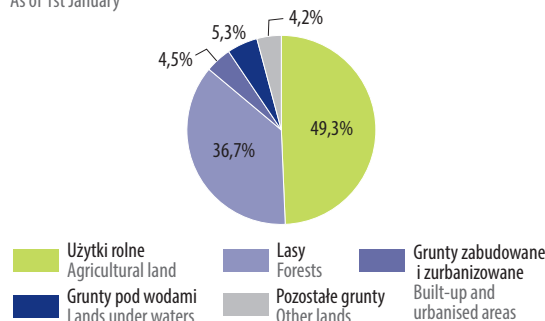

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by directions of use in 2018

As of 1st January

i Kołobrzeg. W ostatnich latach notuje się wzrost wielkości zarówno przewozów ładunków drogą morską, jak ruchu pasażerów. Obroty ładunkowe w portach morskich w 2018 r. wyniosły 28,3 mln t (tj. 30,8% obrotów krajowych), największe obroty odnotowano w portach Świnoujścia i Szczecina. W strukturze obrotów ładunkowych największy udział miały ładunki masowe suche (42,6%, w tym 27,7% węgiel i koks). Największy ruch pasażerów w portach morskich w 2018 r. odnotowano w Świnoujściu, gdzie zarówno przyjazdy, jak i wyjazdy pasażerów stanowiły ponad połowę całego ruchu pasażerów w kraju.

Finanse

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. wyniosły 11 326,6 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 6 651 zł (o 1,4% więcej od średniej krajowej), co ułożyło województwo na 4 miejscu w kraju. Wydatki wyniosły 11 652,1 mln zł; 6 842 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 1,3% więcej od średniej krajowej).

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa zachodniopomorskiego (według stanu z 31 grudnia 2018 r.) wyniosła 17 613,2 mln zł, z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 10 734,3 mln zł, tj. 6 281 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (o 2,9% więcej niż średnia krajowa).

Środowisko

Według ewidencji geodezyjnej powierzchnia województwa zachodniopomorskiego w 2018 r. wynosiła 2 289,7 tys. ha, tj. 7,3% ogólnej powierzchni kraju. Ponad 86% powierzchni województwa zajmowały użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, 4,5% – grunty zabudowane i zurbanizowane.

Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 4,6% i w końcu 2018 r. wynosiła 3,0 tys. ha (4,8% tych gruntów w kraju). W 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 122 ha (tj. 4,1% gruntów wymagających rekultywacji).

Szczecin, Police and Kołobrzeg. In recent years, there has been an increase in the volume of both maritime transport of goods and passengers traffic. Cargo traffic in seaports in 2018 amounted to 28.3 million t (i.e. 30.8% of domestic turnover), the highest traffic was recorded in the ports of Świnoujście and Szczecin. Dry bulk cargo had the largest share in the cargo traffic structure (42.6%, including 27.7% – coal and coke). The highest passenger traffic at seaports in 2018 was recorded in Świnoujście, where both arrivals and departures of passengers accounted for more than a half of total passenger traffic in the country.

Finances

Budget revenue of local government units in Zachodniopomorskie Voivodship in 2018 amounted to PLN 11 326.6 million and was at the level of PLN 6 651 per capita (1.4% more than the country average), which ranked the voivodship fourth in the country. Expenditure amounted to PLN 11 652.1 million; PLN 6 842 per capita (1.3% more than the country average).

The total value of projects under national operational programmes and the regional operational programme in Zachodniopomorskie Voivodship (as of 31 December 2018) amounted to PLN 17 613.2 million, of which co-financing from European Union funds amounted to PLN 10 734.3 million, i.e. PLN 6 281 per capita (2.9% more than the country average).

Environment

According to the geodetic register, the area of Zachodniopomorskie Voivodship in 2018 was 2 289.7 thousand hectares, i.e. 7.3% of the total area of Poland. More than 86% of the voivodship's area consisted of agricultural land and forest land, as well as woody and bushy land, 4.5% – by built-up and urbanised areas.

The area of land requiring reclamation, as compared to 2010, increased by 4.6% and at the end of 2018 amounted to 3.0 thousand hectares (4.8% of this land in Poland). In 2018, 122 hectares (i.e. 4.1% of the land requiring reclamation) were either reclaimed or managed.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	1 612,4	1 192,5	Water consumption for needs of the national economy and population in hm ³
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	1 567,6	1 140,1	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground in hm ³
w tym wymagające oczyszczania	115,0	112,2	of which requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności:			Population connected to wastewater treatment plants in % of population:
ogółem	78,2	83,1	total
miast	93,4	94,4	urban areas
wsí	44,8	58,6	rural areas
Emisja zanieczyszczeń ^a w tys. t:			Emission of pollutants ^a in thousand tonnes:
pyłowych	3,3	2,2	particulates
gazowych (bez CO ₂)	41,6	27,7	gases (excluding CO ₂)
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w mln t	6,0	5,6	Waste (excluding municipal waste) generated during the year in million tonnes
Odpady komunalne zebrane w tys. t	522,4 ^b	642,0	Municipal waste collected in thousand tonnes

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Dane szacunkowe.
a From plants of significant nuisance to air quality. b Estimated data.

W porównaniu z 2010 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r. było mniejsze o 26%. Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania wynosił 99,4% (99,5% w 2010 r.). W regionie funkcjonowało 279 oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. był najwyższy w kraju (83,1% wobec 74,0% w kraju), a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 4,9 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. znacznie zmniejszyła się zarówno emisja zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych (bez CO₂) z zakładów szczególnie uciążliwych. Zanieczyszczenia pyłowe emitowane w regionie stanowiły 6,9% tych zanieczyszczeń w kraju. Większość zanieczyszczeń wyemitowały zakłady zlokalizowane w podregionie szczecińskim i szczecinecko-pyrzyckim. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zwiększył się z 46,7% w 2010 r. do 67,6% w 2018 r. (66,7% w kraju), a pyłowych – z 99,5% do 99,6% (99,8% w kraju).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2018 r. obejmowała 498,3 tys. ha i stanowiła 21,8% powierzchni regionu (4,9% obszarów chronionych w kraju). Wskaźnik powierzchni obszarów prawnie chronionych przypa-

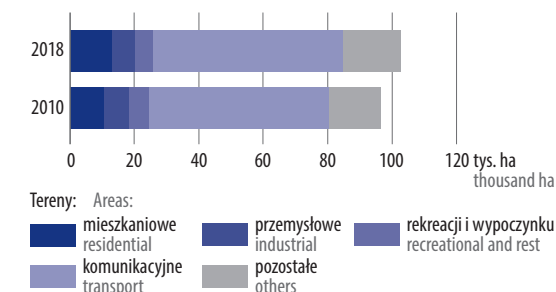
Compared to 2010, water consumption for needs of the national economy and population in 2018 was 26% less. The share of treated industrial and municipal wastewater in wastewater requiring treatment was 99.4% (99.5% in 2010). There were 279 wastewater treatment plants operating in the region. The share of population connected to wastewater treatment plants in 2018 was the highest in the country (83.1% compared to 74.0% in the country), and in relation to 2010, it increased by 4.9 percentage points.

Compared to 2010, both the emission of particulate pollutants and gas pollutants (excluding CO₂) from plants of significant nuisance to air quality decreased substantially. Particulate pollutants emitted in the region constituted 6.9% of these pollutants in the country. The highest number of pollutants were emitted by plants located in Szczeciński and Szczecinecko-Pyrzycki Subregions. The gas pollutants reduction ratio (excluding CO₂) increased from 46.7% in 2010 to 67.6% in 2018 (66.7% in the country), whereas particulates pollutants reduction ratio increased from 99.5% to 99.6% (99.8% in the country).

In 2018, the area under legal protection totalled 498.3 thousand hectares and accounted for 21.8% of the re-

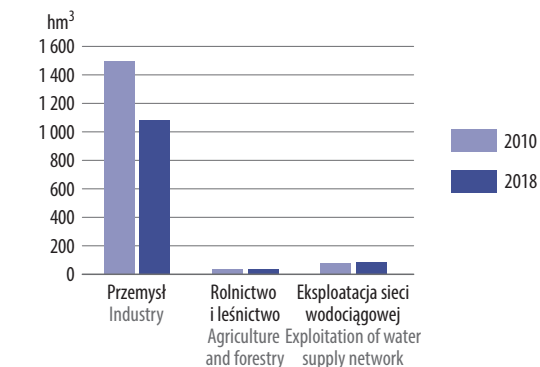
Grunty zabudowane i zurbanizowane

Built-up and urbanised areas

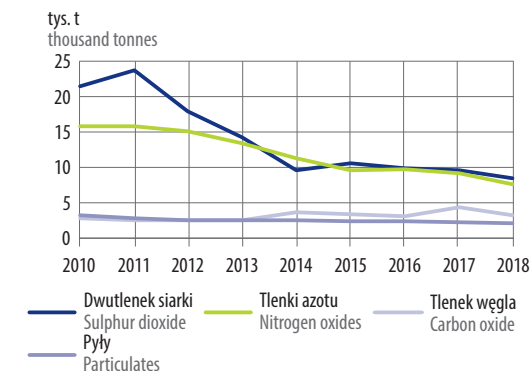
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Water consumption for needs of the national economy and population

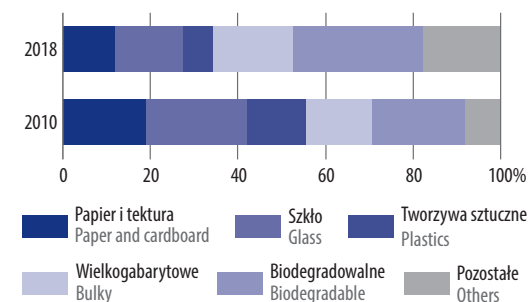
Emisja głównych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emission of main air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Odpady komunalne zebrane selektywnie

Municipal waste separately collected

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	828,7	840,6	Forest land ^a in thousand ha
w tym lasy	804,7	817,1	of which forests
Lesistość ^a w %	35,2	35,7	Forest cover ^a in %

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31st December.

Szczecin – zlot żaglowców fot. Maciej Rożek

dającej na 1 mieszkańca wynosił 2 929 m² (w kraju 2 651 m²). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przyrody przypadają na obszary chronionego krajobrazu (345,0 tys. ha). W regionie zarejestrowanych było ponad 2,7 tys. pomników przyrody. Lasy ochronne obejmowały powierzchnię 356,9 tys. ha (43,7% powierzchni lasów ogółem). W latach 2010–2018 lesistość zwiększyła się o 0,5 p. proc.

W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się (o 7%) ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku. Blisko 85% odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie szczecińskim. Wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była wyższa niż średnia w kraju (377 kg wobec 325 kg). Ponad 37% odpadów komunalnych przeznaczono do przekształcenia termicznego, 29% do składowania, 27% do recyklingu, a pozostałe do kompostowania lub fermentacji. W 2018 r. w regionie funkcjonowało 13 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 161,1 ha.

W latach 2010–2018 średnia roczna wartość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w regionie wynosiła 606,3 mln zł (5,6% nakładów przeznaczonych na ten cel w kraju), a wartość nakładów na gospodarkę wodną – 112,4 mln zł (3,9%). Z nakładów na ochronę środowiska najwięcej środków przeznaczono na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (prawie 39,9%) oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód (34,4%), a z nakładów na gospodarkę wodną – na ujęcia i doprowadzenia wody (blisko 60%). W omawianym okresie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca średniorocznie wynosiły 353 zł (281 zł w kraju), a służące gospodarce wodnej – 66 zł (75 zł).

region's area (4.9% of the protected areas in the country). The ratio of areas under legal protection per capita was 2 929 m² (in the country – 2 651 m²). The largest share in the nature protected areas comprised protected landscape areas (345.0 thousand hectares). More than 2.7 thousand monuments of nature were registered in the region. Protective forests covered an area of 356.9 thousand hectares (43.7% of total forest area). In the years 2010–2018, forest cover increased by 0.5 percentage points.

Compared to 2010, the amount of waste (excluding municipal waste) generated during the year decreased (by 7%). Almost 85% of waste was generated by plants located in Szczeciński Subregion. The volume of municipal waste collected per capita was higher than the country average (377 kg compared to 325 kg). Over 37% of municipal waste was designated for incineration, 29% for landfilling, 27% for recycling and the rest for composting or fermentation. In 2018, there were 13 landfill sites for municipal waste, with an area of 161.1 hectares, operating in the region.

In the years 2010–2018, the average annual value of outlays on fixed assets in environmental protection in the region amounted to PLN 606.3 million (5.6% of outlays allocated for this purpose in the country), and outlays in water management – PLN 112.4 million (3.9%). Out of the outlays on environmental protection, the most funds were allocated to protection of air and climate (nearly 39.9%) as well as to wastewater management and protection of water (34.4%), and out of the outlays in water management – to water intakes and systems (nearly 60%). In the period concerned, average annual outlays on fixed assets in environmental protection amounted to PLN 353 per capita (PLN 281 in the country), and in water management – PLN 66 (PLN 75).